

สารบัญ (Table of Contents)

1. การจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ	
อดิศักดิ์ สร้อยสูงเนิน, วัตสาตรี ดิถียนต์.....	1-10
2. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3	
น้ำเพชร บุตดีคำ, พระครูวินัยธรรวรุฒิ เตชธมโม (เอียงเหี้ย), สุนทร สายคำ.....	11-21
3. แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำกลาง) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1	
อภิชาติ พุทธวงษ์, สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์, วิทยา พัฒนเมธาดา.....	22-34
4. Factors Influencing Gender Equality among LGBTQ+ Individuals in Thai Local Administrative Organizations	
Chunipha Poedloknimit, Chonnapha Punnanan.....	35-48
5. พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง ในผู้สูงอายุตำบลด่าน เภวียน อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา	
พระครูขันติธรรมธารี.....	49-60
6. Behavior of Social Media Usage for Working and Information Perception of the Director, Primary Level of the Ministry of Education and Sports of the Lao People's Democratic Republic	
Sengphachanh Phachanh, สตรีไทย พุ่มไม้, อรอนงค์ ผิวนิล, นพวรรณ เสมวิมล.....	61-69
7. การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5	
ธนชัย เวียงเทียมขวา, สายัณห์ ผาน้อย, จิราพร วิชะโรจน์.....	70-82
8. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี	
ภคิน พินิจมนตรี, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, เกษม แสงนนท์.....	83-95
9. หลักการกฎแก็ดดอกของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาล (PDJ institute) ประยุกต์กับหลักสัปปุริส ธรรม 7 เพื่อการสื่อสารเชิงบวกในการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา	

จิตฺตวรา โรจนสกุลเกตุ.....	96-106
10. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้	
ธนิดา พูลเจริญ.....	107-117
11. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) : กับรูปแบบการนิเทศสมัยใหม่	
บุษกร วิเศษสมบัติ, จอมพงศ์ มงคลวนิช, พัลลภ พิริยะสุรวงศ์, ปรัชญนันท์ นิลสุข.....	118-129
12. Navigating the Past, Present, and Future of Taiwan's Restaurant Management Education: An In-depth Analysis	
Feng Chi- Hung, Chiu Tsui-Hua.....	130-141
13. แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาใน	
ศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยวม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน	
เขต 2	
ธีรศักดิ์ อุปกิจ, สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์, วิทยา พัฒนเมธาดา.....	142-154
14. แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	
กรุงเทพมหานคร เขต 2	
มยุรี อินทรโชติ, ศิริพร ทองแก้ว, สุบิน ยุระรัช.....	155-169
15. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋	
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2	
สมใจ ปัญญาสงบ, นลธวัช ยุทธวงศ์, วิทยา พัฒนเมธาดา.....	170-184
16. การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา	
ตอนต้น โรงเรียนบ้านสันตยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1	
สุพัตรา หนูทองอินทร์, ธณัฐชา รัตนพันธ์, นพรัตน์ ชัยเรือง.....	185-199
17. ปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน	
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2	
ฐิติรัตน์ สมงาม , โกศล มีคุณ.....	200-211
18. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขต	
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4	
หรรษพร ศรีสระ, ธณัฐชา รัตนพันธ์, สุภาพ เต็มรัตน์.....	212-226
19. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงาน	
ศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช	
เกียรติวงศ์ ศรีสังข์, ธณัฐชา รัตนพันธ์, สุภาพ เต็มรัตน์.....	227-239
20. The Effects of Problem-based Learning Approach on Junior High School Chinese Students' English-Speaking Skill	

Yanru Gao, Anchalee Chayanuvat.....	240-252
21. ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี	
จิราวรรณ พาชอบ.....	253-261
22. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
สมบัติคำ กองสิงห์.....	262-278
23. การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร	
ดอกแก้ว มะโนมัย, นวรัตน์ ไชยมภู.....	279-292
24. การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม	
ทิพย์อักษร พุทธสริน.....	293-307
25. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น	
Phra Taxi Keokalong.....	308-320
26. ผลการใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม	
มนเดช หมดทองคำ, ภาสุดา ภาคาผล.....	321-335
27. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน	
ญาณภัทร วิไลจันทร์, นลธวัช ยุทธวงศ์, วิทยา พัฒนเมธาดา.....	336-348
28. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring)	
จินต์กวี แสงอรุณ.....	349-363
29. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬา ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”	
อนันต์ เสมรสวรรณ, สุริยาพร คำไพบูลย์.....	364-376
30. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร	

ภิญญาพัชร แจ่มเรือน, ชารินทร์ รสานนท์.....	377-389
31. รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21	
ประสาธ จุมพล, โกศล มีคุณ, วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล, ชารินทร์ รสานนท์.....	390-405
32. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครู ในศตวรรษที่ 21 ใน โรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร	
สิริพร บุญพา, ชารินทร์ รสานนท์.....	406-416
33. รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร	
พิชญวรัญญ์ พูลเจริญ.....	417-431
34. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม	
สุชาติพิทย์ เกตุก่อ, ภาสุดา ภาคาผล.....	432-442
35. การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
ดุสิตา พรหมมี, ภาสุดา ภาคาผล.....	443-455
36. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ ด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT)ร่วมกับบอร์ดเกม	
วิศยา สุขแก้ว, ภาสุดา ภาคาผล.....	456-467
37. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์	
โยชิตา กาสุข, อลงกรณ์ อัสวโสวรรณ.....	468-480
38. การศึกษาวิเคราะห์ตำนานอุรังคธาตุในฐานะมรดกโลกทางวัฒนธรรม ของชุมชนสองฝั่งโขง	
ศศิธร ล่องเลิศ, ยูเคส ศากยะ.....	481-493
39. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3	
ปรมาพร บุญศิริ, ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี.....	494-509
40. เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: กับศาสตร์แห่งการประยุกต์ใช้ที่ยั่งยืน	
พรชัย วันทุม, หาญ เกาตาจันทร์, พระมหาจรรุวัฒน์ จีรวิฑูโธ, เศรษฐา ภูศรีโสม, กษิติศ นวเสรี.....	510-521
41. Active Learning: การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21	

- พรชัย วันทุม, สมควร นามสีฐาน, พระครูสุนทรวิชัยรส, ทองคำ เกษจันทร์, พระครูธรรมธรรวิชัย กุศล
จิตโต.....522-533
42. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิตและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วย
รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์สำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ทิวพร ส่งศรี, อลงกรณ์ อัสวโสวรรณ.....554-567
43. พุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม
พระมหาวิฑูร กตเมธี, ประยูร แสงใส, ยุทธวีระ ศรีภักดี.....568-577
44. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ตอนปลาย โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดนครสวรรค์
พระมหาวิรัตน์ รุ่งเป้า, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ.....578-590
45. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World
ชูชัย ปืองานา, นัสรียะห์ อาบู.....591-598
46. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในกระบวนการจัดการ
เรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ประสาธ จุมพล.....599-610
47. การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอ
วาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
ปริชต์ สาดิ, วนิดา พรหมล้ำ.....611-625

การจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์
เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดเชิงคำนวณ

**Teaching and Learning in a Virtual World Integrated with Situation-based
learning by Four-D Model for Grade 12 Students to Develop
Computational Thinking Skills**

อดิศักดิ์ สร้อยสูงเนิน, วัตสาทรี ดิถียนต์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

Adisak Soisungnoen, Watsatree Diteeyont
Kasetsart university, Thailand
E-mail: adisak.soisungnoen@gmail.com

Received: 24 June 2024; Revised: 03 December 2024; Accepted 03 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model 3) เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา จำนวน 32 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณ จำนวน 3 ครั้ง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model มีพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.5 และนักเรียนมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, SD = 0.85)

คำสำคัญ: โลกเสมือนจริง; ทักษะการคิดเชิงคำนวณ; การเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน; Four-D Model

Abstract

This research aims to design and develop a virtual reality-based instructional plan integrated with scenario-based learning using the Four-D Model for Grade 12 students to enhance computational thinking skills, examine the development of these skills through the instructional approach, and investigate students' attitudes toward this method. The study involved 32 Grade 12 students from the 2022 academic year at a secondary school under the Nakhon Ratchasima Secondary Educational Service Area Office. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and one-way repeated measures ANOVA to assess differences in computational thinking skill scores across three evaluations. The findings revealed statistically significant improvements in students' computational thinking skills at a 0.05 confidence level, and their overall attitude toward the instructional approach was rated highly ($\bar{x} = 4.08$, $SD = 0.85$).

Keywords: Virtual Reality; Computational Thinking Skills; Scenario-Based Learning; Four-D Model

1. บทนำ

สถาบันการศึกษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการนำรายวิชาวิทยาการคำนวณมาบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในปัจจุบันระบบการศึกษาทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการสอนเทคโนโลยีในโรงเรียน โดยเฉพาะการสอนวิทยาการคำนวณที่เป็นการพัฒนาให้นักเรียนได้มีทักษะในการคิดเชิงคำนวณ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มอบนโยบายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะของคนไทย 4.0 สามารถสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีให้กับประเทศ ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) มีความภูมิใจในความเป็นไทยของตน และยืนหยัดอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล (จุลณี เทียนไทย และคณะ, 2563)

จากการมอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนทำให้ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาการคำนวณได้ขยายผลไปยังทุกระดับชั้น แต่จากที่ผ่านมาวิธีสอนในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันหลากหลายทั้งในด้านความพร้อมของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแต่ละโรงเรียน และการถ่ายทอดความรู้ที่เน้นวิชาการมากกว่าการเรียนรู้จากสภาพจริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ และหาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนได้ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ เป็นทักษะจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริม เนื่องจากเป็นทักษะ ที่ช่วยให้นักเรียนประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้แนวทางหาคำตอบอย่างเป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยบุคคลหรือคอมพิวเตอร์อย่างถูกต้อง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) โดยทักษะการคิดเชิงคำนวณ ประกอบไปด้วย การแยกส่วนประกอบ และการย่อปัญหา การหารูปแบบของปัญหา การคิดเชิงนามธรรม และการออกแบบขั้นตอนวิธีในการแก้ปัญหา

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณ การนำโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนแบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model เป็นการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ผู้คนเริ่มให้

ความสนใจ และสามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณผ่านการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานได้ เพราะการเรียนการสอนที่ใช้ห้องเรียนเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model จะอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การโทรคมนาคม และเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นหลัก สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้หลายมิติ และรูปแบบที่ซับซ้อนได้มากยิ่งขึ้นผ่านการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน เป็นแนวทางให้นักเรียนค้นหาข้อมูลโดยการสำรวจ และสังเกต อย่างอิสระ โดยทั่วไป ซึ่งเป็นพฤติกรรมของนักเรียนในเชิงรุก หรือกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่นักเรียนตั้งขึ้นเอง (Suhaebar & Ramdanatun, 2019) จึงเป็นแนวทางการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และลดข้อจำกัดเรื่องเวลาลงได้ ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการคำนวณเพื่อให้ศึกษาด้วยตนเอง และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง (สุรเกียรติ ยะกะสะ และ สุรัชย์ สุขสกุลชัย, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้โลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ดังนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ โดยมีการสังเคราะห์องค์ประกอบ และขั้นตอน พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอน และมีการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ในสถานศึกษาแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 140 คน ที่เรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ในสถานศึกษาแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 32 คน ที่เรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยเป็นกลุ่มที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีผลการประเมินค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$)

3.1.2 โลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พร้อมคู่มือการใช้งาน มีผลการประเมินค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ (IOC) เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) พบว่า ข้อสอบฉบับนี้มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95 เมื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและได้ค่าความเที่ยงจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อสอบไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 9 คน พบว่า มีค่าความยากอยู่ระหว่าง .2 – .8 และผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) พบว่า ข้อสอบทั้งฉบับมีอำนาจจำแนกเท่ากับ .724 แสดงว่า ข้อสอบฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2.2 แบบประเมินทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model มีผลการประเมินค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$)

4. ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ออกแบบ และพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ

เริ่มจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย เพื่อนำไปสร้างออกแบบ และพัฒนา แผนการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ โดยได้รับการประเมินความ สอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงตามคำแนะนำ มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการ เรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model โดยจัด กิจกรรมการเรียนรู้โลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ตามแผนการ จัดการเรียนรู้ และผลงานโลกเสมือนจริงที่ได้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน และ ประเมินการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบสำหรับการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณ จำนวน 3 ครั้ง และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ Mauchly's W ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของ กลุ่มตัวอย่าง ในการประเมินหลังเรียน จำนวน 3 ครั้ง ด้วยค่าสถิติ Mauchly's W

การประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Mauchly's W</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>
ครั้งที่ 1	4.28	1.74	.778	2	.023
ครั้งที่ 2	5.09	1.80			
ครั้งที่ 3	5.46	2.43			

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA) โดยทดสอบ Sphericity ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากแบบประเมินพัฒนาการ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ในการประเมินหลังเรียน จำนวน 3 ครั้ง เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และความ แปรปรวนของการวัดแต่ละครั้ง (Compound Symmetry) จาก Mauchly's Test of Sphericity พบว่าจาก ค่าสถิติ Mauchly's W = .778 และมีค่า Sig. = .023 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ความเชื่อมั่น .05

3. ผู้วิจัยได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลก เสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริง ร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการ ตอบแบบสอบถามทัศนคติ

การวิเคราะห์ผลการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.08, *SD* = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ในทุก

ด้าน และมีด้าน 1) นักเรียนสามารถนำหลักการของการคิดเชิงคำนวณที่เรียนรู้จากโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) มีการกำหนดตัวละครที่เป็นตัวดำเนินเรื่องในโลกเสมือนจริงได้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ สามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลการออกแบบ และพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ

ผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การคิดเชิงคำนวณ คือ กระบวนการพื้นฐานที่ใช้สำหรับการแก้ปัญหาสำหรับมนุษย์ (Wing, 2006) ซึ่งมีการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยทำงาน และใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน (CSTA & ISTE, 2011) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ และได้รับความนิยมนิยามในปัจจุบัน เป็นกระบวนการแก้ปัญหาในหลายลักษณะ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนได้ง่ายขึ้น และมีประสิทธิภาพ โดยการคิดเชิงคำนวณมีการกำหนดปัญหาในลักษณะที่ช่วยให้เราใช้คอมพิวเตอร์ และเครื่องมืออื่น ๆ เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา การจัดระเบียบ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล ผลการแสดงผลผ่านนามธรรม และนำไปสู่ทางออกของการแก้ปัญหานั้น ๆ และสรุปผลการแก้ปัญหา มีแนวคิดหลัก และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาสารสนเทศ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ (Bocconi et al., 2016) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ครูจะต้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ (ไกรลาส มาตรมุล และคณะ, 2565) และกำหนดสถานการณ์ที่จะช่วยพัฒนา และส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณ (วิรุฬห์ สิทธิเชตรกรรณ์, และ สุรีย์พร สว่างเมฆ, 2564)

ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณให้กับนักเรียน โดยใช้โลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model จำเป็นต้องกำหนดสถานการณ์ในการเรียนรู้และกำหนดบทบาทของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) และการกำหนดสถานการณ์ผ่านโลกเสมือนจริง ช่วยส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดต่าง ๆ นักเรียนจะมีอิสระทางความคิด และการแสดงออกผ่านการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ มีการทำงานร่วมกันในกลุ่ม และส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นักเรียนจะสามารถค้นหาวิธีในการแก้ปัญหามาจากผลงานได้ ทำให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณไปใช้ในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ โดยครูผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำ ปรึกษา และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่นักเรียน ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดเชิงคำนวณที่มีประสิทธิภาพ

การนำโลกเสมือนจริงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนร่วมกับ

การเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน โดยสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นในโลกเสมือนจริง จะช่วยส่งเสริมประสบการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่กำหนด โดยนักเรียนจะต้องใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดร่วมกับสมาชิกกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และค้นคว้าหาคำตอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ในโลกเสมือนจริงที่ได้จำลองขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนเพลิดเพลิน มีประสบการณ์ร่วมจากการมีปฏิสัมพันธ์ในโลกเสมือนจริง และสามารถพัฒนาทักษะในการคิดเชิงคำนวณได้ (Sukirman et al., 2022) จึงสามารถนำโลกเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณให้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้

โดยการสร้างสื่อโลกเสมือนจริงที่มีการนำ Four-D Model มาใช้สำหรับการออกแบบ และพัฒนาโลกเสมือนจริง จะช่วยทำให้โลกเสมือนจริงที่ครูผู้สอนได้พัฒนามีความน่าสนใจ และประสิทธิภาพ จากขั้นตอนทั้งหมด 4 ขั้นตอน (Puspitaningayu et al., 2018) คือ 1) การกำหนด (Define) 2) การออกแบบ (Designing) 3) การพัฒนา (Developing) และ 4) การเผยแพร่ (Disseminating)

2. ผลการศึกษาพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ผู้วิจัยทดสอบ Sphericity ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบสำหรับการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณ ทั้ง 3 ครั้งเพื่อทดสอบความสัมพันธ์และความแปรปรวนของการวัดแต่ละครั้ง (Compound Symmetry) จาก Mauchly's Test of Sphericity พบว่าจากค่าสถิติ Mauchly's $W = .778$ และมีค่า $Sig. = .023$ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณได้

3. ผลการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model

การวิเคราะห์ผลการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากในทุกด้าน และมีด้าน 1) นักเรียนสามารถนำหลักการของการคิดเชิงคำนวณที่เรียนรู้จากโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) มีการกำหนดตัวละครที่เป็นตัวดำเนินเรื่องในโลกเสมือนจริงได้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ว่า การจัดการ

เรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดเชิงคำนวณ สามารถใช้เครื่องมือโลกเสมือนจริงมาแก้ปัญหาตามแนวคิดเชิงคำนวณ นอกจากนี้ บรรยากาศในการเรียนยังมีบรรยากาศของความท้าทายในปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกเสมือนจริง นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เกิดการกระตุ้นให้ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณอยู่เสมอ โดยครูผู้สอนจะต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้พร้อม และเพียงพอสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้การทำกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานยังทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณที่เกิดจากตัวนักเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. ในการเลือกใช้งานโลกเสมือนจริงที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ครูผู้สอนจะต้องเลือกแอปพลิเคชันที่สามารถใช้งาน ภาพสามมิติ ภาพสองมิติ ไฟล์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เสียง การแบ่งปันทรัพยากรข้อมูลในโลกเสมือนจริง สำหรับใช้ในการสร้างสถานการณ์จำลองในการเรียนรู้ รวมถึงการเขียนคำสั่งในโลกเสมือนจริงทั้งในรูปแบบบล็อก (Block Coding) และแบบโครงสร้าง (Structure Coding) ที่ใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้งานแอปพลิเคชันโลกเสมือนจริง การเขียนคำสั่งในโลกเสมือนจริง เลือกใช้เครื่องมือที่ตรงกับเนื้อหาควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสถานการณ์เป็นฐานก่อนที่จะนำไปใช้ในห้องเรียน

2. ในการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอน คือ เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อนักเรียนมีเวลาในการฝึกการใช้การคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ครูผู้สอนกำหนด และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูกำหนดขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยอาจกำหนดสถานการณ์ให้ซับซ้อนขึ้น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบระหว่างบริบทความแตกต่างของนักเรียนในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เป็นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณให้กว้างขึ้น ซึ่งช่วยให้นักเรียนประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้แนวทางหาคำตอบอย่างเป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

2. เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงใกล้กับการสอบปลายภาคเรียน ประกอบกับเป็นช่วงที่สภาพอากาศแปรปรวน จึงทำให้นักเรียนมีความกังวลในเรื่องเวลา และความพร้อมของอุปกรณ์อินเทอร์เน็ต ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรวางแผนการดำเนินกิจกรรมไม่ให้ใกล้กับการสอบปลายภาคเรียน และตรวจสอบอุปกรณ์อินเทอร์เน็ตเสมอให้มีความพร้อมในการใช้งาน

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบโลกเสมือนจริงร่วมกับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐานด้วย Four-D Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีผลการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดนั้น เนื่องมาจากสาเหตุ การเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนตัดสินใจในสถานการณ์ที่กำหนดอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้สามารถกำหนดปัญหา เข้าใจปัญหา และแก้ปัญหาความคิดสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการค้นหา การคิด การสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถประเมินผลการดำเนินงานพร้อมกันตรวจสอบผลการตัดสินใจได้ เมื่อนำโลกเสมือนจริง และ Four-D Model ซึ่งเป็นแบบจำลองที่สนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมาประยุกต์กับการเรียนรู้แบบสถานการณ์เป็นฐาน ทำให้สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนได้ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน อีกทั้งยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Bocconi, S., Chiocciariello, A., Dettori, G., Ferrari, A., Engelhardt, K., Kampylis, P., & Punie, Y. (2016). Developing computational thinking in compulsory education. European Commission, *JRC Science for Policy Report*, 68.
- CSTA, & ISTE (2011). *Operational Definition of Computational Thinking for K-12 Education*. https://cdn.iste.org/www-root/Computational_Thinking_Operational_Definition_ISTE.pdf.
- Puspitaningayu, P., Anifah, L., & Kholis, N. (2018). The development of learning material using learning goal orientation approach in digital electronics. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 296(1), p. 012024. IOP Publishing.
- Suhaebar, I., & Isrokatun, I. (2019, October). Situation-based learning for self-regulated learning on mathematical learning. In *Journal of Physics: Conference Series*, 1318(1), p. 012056. IOP Publishing.
- Sukirman, S., Ibharim, L. F. M., Said, C. S., & Murtiyasa, B. (2022). A strategy of learning computational thinking through game based in virtual reality: Systematic review and conceptual framework. *Informatics in Education*, 21(1), 179-200.
- Wing, J. M. (2006). Computational thinking. *Communications of the ACM*, 49(3), 33-35.
- ไกรลาส มาตรฐาน, พิชิตชัย ปิมแปง, ชุตินันท์ ศรีสวัสดิ์, และเทพริทัต เขียวคา. (2565). การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของบทเรียนจากแนวคิดเชิงคำนวณของนักเรียนผ่านการศึกษาชั้นเรียน: ขั้นสร้างแผน

จัดการเรียนรู้ร่วมกัน. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 10(1), 164-179.

จุลณี เทียนไทย และคณะ. (2563). การสร้างความเข้าใจในคุณลักษณะ พฤติกรรม และทัศนคติในอนาคตของชาวดิจิทัลไทย. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2565, จาก https://www.khonchai4-0.net/content_detail.php?id=77.

วิรุฬห์ สิทธิเชตรกรณ์ และ สุรีย์พร สว่างเมฆ. (2564). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณด้วยกิจกรรมการเรียนรู้สืบเสาะแบบ 5Es ร่วมกับบอร์ดเกมและการเขียน Formula Coding เรื่อง ประชากร ในสถานการณ์โรคระบาด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 23(3), 286-300.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี. สุรเกียรติ ยะกะสะ และ สุรัชย์ สุขสกุลชัย. (2563). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ. งานประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2191-2199.

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

The Academic Administration Based on the Four Iddhipāda Principles in Educational Institutions under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3

น้ำเพชร บุตดีคำ, พระครูวินัยธรรวรุฒิ เตชธมโม (เฮียงเหี้ย), สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Namphet Buddeekham, Phrakhruwinaithonworawuth Techathammo (Hianghia), Sunthon Saikham
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand
E-mail: namphet6377@gmail.com

Received: 27 April 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติและเสนอ
แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ
และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
คุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท
4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย
การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับสูงสุดคือ
ด้านวิริยะ รองลงมาคือด้านจิตตะ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านฉันทะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบ
แบบสอบถามทุกคนล้วนต้องการให้แนวทางในการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 สามารถ
นำไปใช้ในการปฏิบัติงานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมได้ในทุกๆ ด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงาน
วิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
จำแนกตามประเภทการดำเนินงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน
3. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเพียรด้านการ
จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในการจัดการ

เรียนการสอนอย่างตั้งใจ เอาใจใส่ในการหาสื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสม มีความรอบคอบในการ
วัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและมีการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; อิทธิบาท 4; ผู้บริหาร

Abstract

This research aimed to study the current state, compare the levels of practice, and propose a guideline for promoting and developing academic administration according to the Four Iddhipāda Principles in educational institutions under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3. The study employed a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research. The sample included school administrators and teachers from schools under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3, with a total of 322 participants. The research tools included a questionnaire and an interview, with quantitative data analyzed using percentages, means, and standard deviations, and qualitative data analyzed using content analysis. The research results were as follows: 1. The current state of academic administration based on the Four Iddhipāda Principles in educational institutions under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3 shows that, overall, the average level of practice was high. The breakdown by specific areas revealed that the highest mean was for Viriya, followed by Citta, with the lowest mean for Chanda. This indicates that all respondents wanted to apply the Four Iddhipāda Principles to academic administration in a tangible way. 2. The comparison of academic administration according to the Four Iddhipāda Principles in educational institutions under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3 by work experience showed no significant differences in the level of practice overall or in specific areas. 3. The evaluation of the appropriateness of the academic administration guideline based on the Four Iddhipāda Principles in educational institutions under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3 indicates that school administrators should be diligent in curriculum development that integrates with local wisdom, create genuine learning processes, and be attentive in selecting appropriate teaching materials. They should be thorough in evaluating students and conduct internal supervision with commitment and care.

Keywords: Academic Administration; Iddhipāda 4; Administrator

1. บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความ
เจริญงอกงามทุกด้าน การดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพเพื่อเป็นต้นทุน
ทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และความมั่นคง
ของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศได้ ท่ามกลางกระแสการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไก
หลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด (ยุทธนา บัวบาล,สุนทร สายคำและพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส,
2564) และเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ฉบับนี้ขึ้น เพื่อวางกรอบเป้าหมายและ
ทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งจัด

การศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (ธีระยุทธ อุณวิเศษ, 2560).

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความแตกต่างทั้งการบริหารจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้คุณภาพของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องให้การส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จากสภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอนหลายประการ รวมทั้งด้านสภาพสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจและปัญหาสภาพครอบครัวของนักเรียน บางส่วนขาดความอบอุ่น พ่อ-แม่ หย่าร้าง ผู้ปกครองต้องไปทำงานต่างถิ่น นักเรียนอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้ดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง สถานศึกษาต้องหาวิธีการหลายรูปแบบมาแก้ไขและพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการพัฒนาการ การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีความรู้ความสามารถ และเจตคติที่ดีในการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีความสุข (ไพศาล หวังพานิช, 2530).

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน
- 3) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจการการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey method) โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจำนวน (ตัวเลข) สัญลักษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วยและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 1,935 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพ และเทียบสัดส่วนจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 322 คน ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบ

ปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งสามารถเก็บคืนมาได้รวมทั้งสิ้นจำนวน 316 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดกระทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไปโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์หาระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ 3) วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 5 ด้าน โดยวิเคราะห์หาจำนวนค่าความถี่และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามเกี่ยวกับ“การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3” ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของการจัดบันทึกและเสียงสนทนา แล้วดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่สอดคล้องกันและข้อมูลที่แย้งกันออก วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และจัดพิมพ์สรุปเนื้อหาโดยภาพรวม

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ที่	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของ ผู้บริหาร 4 ด้าน	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ	4.35	0.26	มาก	1
2	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ	4.34	0.30	มาก	2
3	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา	4.30	0.28	มาก	3
4	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ	4.21	0.30	มาก	4

โดยภาพรวม 4.30 0.16 มาก

จากตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวม ($\bar{X}$ 4.30) และรายด้านมีการปฏิบัติ ระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุดคือ ด้านวิริยะ ($\bar{X}$ 4.35) รองลงมาคือด้านจิตตะ($\bar{X}$ 4.34) และต่ำสุดคือด้านฉันทะ ($\bar{X}$ 4.21)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผลปรากฏตามตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารงานวิชาการตาม หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร 4 ด้าน	ประสบการณ์การทำงาน			
	ระยะไม่เกิน 5 ปี		ระยะ 5 ปีขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ	4.23	0.32	4.20	0.28
2 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ	4.35	0.26	4.36	0.26
3 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ	4.34	0.33	4.34	0.29
4 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักมมังสา	4.30	0.29	4.29	0.28
โดยภาพรวม	4.31	0.17	4.30	0.15

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลัก อิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ปรากฏผลดังนี้

1. บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานระยะไม่เกิน 5 ปี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.31) ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ($\bar{X}$ = 4.34) และต่ำสุด คือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ($\bar{X}$ = 4.23)

2. บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานระยะ 5 ปีขึ้นไป โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.30) ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ($\bar{X}$ = 4.36) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ($\bar{X}$ = 4.34) และต่ำสุด คือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ($\bar{X}$ = 4.20)

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การบริหารงาน วิชาการตามหลัก อิทธิบาท 4	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P- Value
1	ด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลัก ฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.06 27.45 27.50	1 314 315	0.06 0.09	0.64	0.42
2	ด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลัก วิริยะ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.00 20.92 20.92	1 314 315	0.00 0.07	0.02	0.89
3	ด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลัก จิตตะ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.00 28.85 28.85	1 314 315	0.00 0.09	0.00	0.95
4	ด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลัก วิมังสา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.01 25.46 25.47	1 314 315	0.01 0.08	0.06	0.80
	โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.00 7.6 7.6	1 314 315	0.00 0.02	0.17	0.68

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ด้านการบริหารงานวิชาการหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเพียรพยายามที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความตั้งใจและแน่วแน่โดยเฉพาะด้านหลักสูตรสถานศึกษา มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาช่วยในการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และสาระการเรียนรู้ การนำหลักสูตรมาใช้ การติดตามการประเมินการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

ด้านการบริหารงานวิชาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งใจจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในการจัดการเรียนการสอน มีความพยายามที่จะส่งเสริมให้ครูรู้จักนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกระบวนการ Active learning จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุง การเรียนการสอนของครู ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย

ด้านการบริหารงานวิชาการจัดสื่อการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ครูผู้สอนเพียรพยายามและเต็มใจในการปฏิบัติงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอนการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการบริหารงานวิชาการวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเพียรพยายามการปฏิบัติงานวิชาการเกี่ยวกับการกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้โดยเน้นสภาพจริง การเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ผลการเรียนรู้จากสถานศึกษาอื่น และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

ด้านการบริหารงานวิชานิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศกำกับ และติดตามด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานและการจัดระบบการติดตามสนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูในด้านงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบกระบวนการนิเทศ การประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและ กระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

5. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความเพียรในการบริหารงานวิชาการ การวัดผลและประเมินผลมี

วัตถุประสงค์จะคำนึงและพิจารณาถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความเหมาะสมในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มาเรียม นิลพันธ์ (2545) ที่กล่าวว่า หลักสูตร ถือเป็นหัวใจของการศึกษา การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นข้อกำหนด หรือเป็นแผนในการศึกษาว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ อะไรซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นแม่บทที่สำคัญในการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ ในการตัดสินใจกำหนดรูปแบบของหลักสูตร ข้อมูลเหล่านี้ได้มาด้วยวิธีการต่างๆ อีกทั้งการนิเทศภายใน สถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานวิชาการตามหลักอภี ิบาท 4 เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กรองทอง จิระเดชากุล (2550) ที่กล่าวถึง ความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ ประสบความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการสร้าง เสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย สังคมอารมณ์ จิตใจและสติปัญญาให้เต็มวัยและศักยภาพ หรือการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มี ประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักอภี ิบาท 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานระยะไม่เกิน 5 ปี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนบุคลากรที่มี ประสบการณ์การทำงานระยะ 5 ปีขึ้นไป โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้ เห็นว่าประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ส่งผลต่อระดับการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมา จากผู้ตอบแบบสอบถามมีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ ปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ที่ได้กล่าวว่า การบริหาร เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผนวิธีและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ราเชนทร์ พุ่มแจ้ (2552) ที่ได้ให้แนวคิดว่าการร่วมมือกันทำงานด้วย วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ร่วมกันตั้งเอาไว้โดยอาศัยทรัพยากรการบริหารซึ่งได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการจัดการที่เหมาะสมที่จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ (2548) ที่ให้แนวคิดว่าการะหน้าที่ของผู้นำของกลุ่มจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้ง ที่เป็นตัวคนและวัสดุ สามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพได้ และใน ขณะเดียวกันก็ต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานวิชาการตามหลักอภี ิบาท 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการ บริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ด้านการบริหารงานวิชาการตาม หลักจิตตะ และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา โดยแนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางที่มุ่งให้ผู้บริหาร สถานศึกษามีใจจดจ่อต่อการพัฒนาและส่งเสริมครูให้ทุ่มเทต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมี ประสิทธิภาพ มีความตั้งใจในการวางแผนงานวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ ตลอดจนจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้โดยเน้นประเมินตามสภาพจริงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่ให้แนวคิดว่าการบริหารวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การปรับปรุงกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนงานการควบคุมดูแล หลักสูตรการสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัยการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นการบริหารสถานศึกษาโดยจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการประชุมวางแผนเพื่อพิจารณาและทบทวนการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและบุคลากรฝ่ายบริหารงานวิชาการ พิจารณาการวางแผนงาน การทดลองใช้ การปฏิบัติ เมื่อพบปัญหาต้องศึกษาสภาพปัญหาและหาวิธีแก้ไข ปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2542) ที่ให้แนวคิดที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความขยันแข็งแรง มีความมานะพยายาม พากเพียรที่จะค้นหาความรู้ เทคนิคที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการบริหารมาบริหารเพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจ มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายเพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลดีตรงตามหลักสูตร ผู้บริหารตั้งไว้ หมั่นร่วมประชุมเพื่อปรึกษา เพื่อวางจุดมุ่งหมายร่วมกัน หรือประชุมเพื่อจะให้คำปรึกษาทั้งในส่วนที่เป็นหมู่และเป็นรายบุคคล

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้าน วิริยะ ที่แสดงถึงความพากเพียรพยายามในการบริหารงาน รองลงมาคือด้าน จิตตะ ซึ่งสะท้อนถึงความตั้งใจและมุ่งมั่นของผู้บริหารและครูในการพัฒนางานวิชาการ ด้าน วิมังสา มีการประเมินผลและการวางแผนอย่างรอบคอบ ส่วนด้าน ฉันทะ ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจและความสนใจในงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสะท้อนถึงความต้องการในการพัฒนาแรงจูงใจและความสนใจในงานด้านนี้ให้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในระดับการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และบุคลากรที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) และราเชนทร์ พุ่มแจ้ (2552) ที่เน้นความสำคัญของการบริหารจัดการที่มีระบบและแผนงานที่ชัดเจน โดยไม่ขึ้นกับระยะเวลาประสบการณ์ สำหรับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความพากเพียรในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลอย่างมีระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายในสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูอย่างมีเป้าหมายและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) และไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2542) ที่มุ่งให้การบริหารงานวิชาการเป็นเครื่องมือ

สำคัญในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยสรุป การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่ยึดหลักธรรมาภิบาล 4 ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ยังสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้บริหารและครูอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางเหล่านี้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการบรรลุผลสำเร็จสูงสุดต่อไป

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

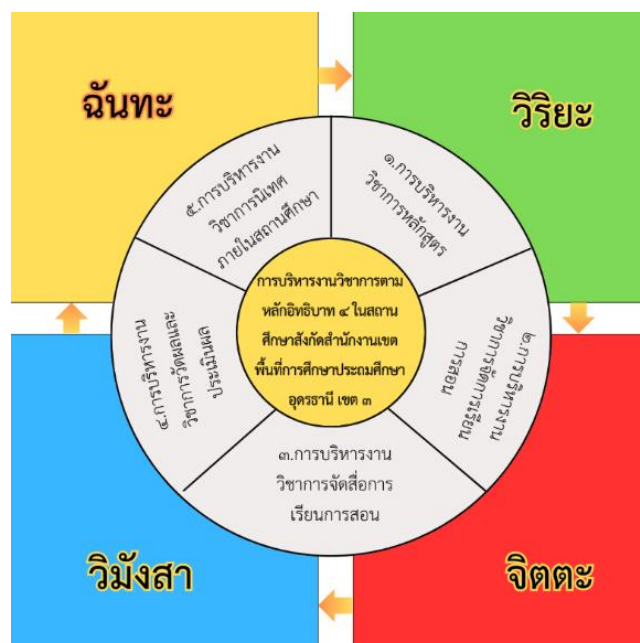
การวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังภาพที่ 1

ด้านฉันทะ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการและพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ

ด้านวิริยะ แนวโน้มที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความพยายามในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พยายามพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยี พัฒนาการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบและส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

ด้านจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ส่งเสริมด้านการวางแผนงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้

ด้านวิมังสา มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาหลักสูตรและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนทบทวน ด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผล

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการวิจัยการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของครูผู้สอนภายใต้การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรทอง จิระเชษฐกุล. (2550). *นวัตกรรมการศึกษา คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พรทิพย์กราฟฟิค จำกัด.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2548). *องค์การและการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระยุทธ อุณิเศษ. (2560). *คู่มือการปฏิบัติงาน คู่มือแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2542). *ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2530). *องค์ประกอบของการจัดการศึกษาใน เอกสารประกอบการอบรมการวัดผล การศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มาเรียม นิลพันธุ์. *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นครปฐม: ศูนย์วิจัยพัฒนาทางการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุทธนา บัวบาล,สุนทร สายคำและพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส. (2564) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคกาฬสินธุ์เขต 2. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1),1-11.

แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำกลาง) สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

**The Development of Guidelines for Internal Supervision of the
Administrator's Performance Promotion Center for Educational
Management of the Pang Ma Pha District Network (Lang River Basin
Group) under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office
1**

อภิชาติ พุทธรังษ์, สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์, วิทยา พัฒนเมธาตา

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Apichat Puttawong, Suphaporn Kittiruchadanon, Witthaya Patthanameatada

Northern College, Tak, Thailand

E-mail: pichatbrand77@gmail.com

Received: 11 October 2024; Revised: 03 December 2024; Accepted 12 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประชากรได้แก่ ครูผู้สอนของศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำกลาง) จำนวน 118 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.26$) เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ($\mu = 3.40$) สูงที่สุดรองลงมาคือ การวางแผนและการกำหนดทางเลือก ($\mu = 3.34$) การประเมินผลและรายงานผล ($\mu = 3.22$) การปฏิบัติการณ์เทศ ($\mu = 3.19$) และการสร้างสื่อ เครื่องมือและการพัฒนาวิธีการ ($\mu = 3.13$) ตามลำดับ ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาข้อสูงที่สุดในแต่ละด้านคือ การจัดระบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศอย่างเป็นระบบ การแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานนิเทศ การใช้เครื่องมือการประเมินผล การสรุปผลเพื่อใช้สะท้อนผลการของการปฏิบัติงาน การปฏิบัติการณ์เทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และการส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการประเมินผล แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีการประชุมในโรงเรียนเรื่องการนิเทศภายใน มีการชี้แจงแนว

ทางการผลิตสื่อและเครื่องมือในการนิเทศที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ มีการให้ความรู้แก่ครู
ก่อนการนิเทศ และติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การนิเทศให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การนิเทศภายใน, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The research aimed to study the conditions, problems, and methods for developing internal supervision guidelines to enhance the performance of administrators in the educational management promotion center of the Pang Ma Pha District Network (Lang River Basin Group) under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. The study population consisted of 118 teachers from the Pang Ma Pha District Network and nine experts. The research instruments included questionnaires and interview forms, with data analyzed using mean, standard deviation, frequency, percentage, and content analysis. The findings revealed that the overall internal supervision of administrators was at a moderate level ($\mu = 3.26$). Among the areas assessed, the highest-rated was studying current conditions, problems, and needs ($\mu = 3.40$), followed by planning and determining alternatives ($\mu = 3.34$), evaluating and reporting results ($\mu = 3.22$), performing supervision ($\mu = 3.19$), and creating media, tools, and methods for development ($\mu = 3.13$), respectively. Key problems included the systematic organization of information collection systems related to supervision work, the appointment of committees with clearly defined roles and responsibilities, the use of evaluation tools, summarizing and reflecting performance outcomes, ensuring continuous and consistent supervision, and encouraging supervisees to participate in evaluation processes. To address these issues, the study recommended appointing a committee to survey current conditions, problems, and needs, organizing school-based meetings to explain internal supervision guidelines, producing media and tools aligned with content and objectives, providing training for teachers prior to supervision, and ensuring consistent follow-up and evaluation of supervision results.

Keywords: guideline development, internal supervision, school administrators

1. บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) การศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องปฏิรูปอย่างเร่งด่วนไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาครูสู่การบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งการพัฒนาครูมีมาตรการหลัก คือ ปรับปรุงและพัฒนาระบบและหลักเกณฑ์ประเมินสมรรถนะครู ให้เชื่อมกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาครูอาจารย์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองการประกัน

คุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2557) ในส่วนของการนิเทศภายในโดยเฉพาะนั้น มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดการกำกับติดตามการจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้บริหารได้ตระหนักเห็นความสำคัญนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม การนิเทศภายในจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู ให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ (กรองทอง จิระเดชากุล, 2550)

การนิเทศภายในเป็นกระบวนการดำเนินงานภายในโรงเรียนที่มุ่งจะพัฒนาครูผู้สอน ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศภายในต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งด้านความคิดเห็นและการกระทำ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจประสานงานใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ การนิเทศภายในทำให้ครูรู้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและหาแนวทางแก้ไขได้ตรงจุด การดำเนินการต้องปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ถูกต้องและครบกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จึงได้ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด พบว่า ผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ มีคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกกลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายการและมีผลการประเมินต่ำมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาที่ยังไม่น่าพอใจ และผลการประเมินดังกล่าวทำให้ทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไม่ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์คือครูผู้สอน ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้เข้าใจถึงหลักการ เทคนิค วิธีการที่ชัดเจนและให้ครูได้มีเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเพียงพอ และควรมีการนิเทศภายในของผู้บริหารและผู้นิเทศติดตามจากผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะจากรายงานผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า การนิเทศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วเป็นเวลานานและเกิดขึ้นในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ บุคลากรการนิเทศ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและทักษะการนิเทศ การนิเทศในโรงเรียนไม่ต่อเนื่อง มุ่งการประเมินมากกว่าการพัฒนา ครูผู้รับการนิเทศมีทัศนคติทางลบต่อการนิเทศไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ครูขาดความพร้อมในการรับการนิเทศ เนื่องจากภาระงานมาก การวางแผนการนิเทศไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูอย่างแท้จริง ไม่สามารถดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาครูได้ตามความจำเป็นหรือความต้องการของครู ส่งผลให้การนิเทศไม่ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากครูในโรงเรียน การปฏิบัติการนิเทศมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศไม่เป็นไปตามแผน ครูไม่ปฏิบัติตามกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศที่ตั้งไว้ การประเมินผลการนิเทศโรงเรียนขาดผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการนิเทศ ทำให้การประเมินผลไม่สามารถดำเนินได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ ทำให้ไม่สามารถนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศในโรงเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนได้

อย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการนิเทศภายใน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายในที่เป็นระบบชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น และทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 118 คน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสังเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยได้ 5 ด้าน สร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างข้อคำถาม

3.2 ยกร่างข้อคำถามในแบบสอบถามตามขอบเขตกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยแบ่งองค์ประกอบของแบบสอบถามเป็น 3 ตอนตามลักษณะที่กำหนด

3.3 เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

3.4 นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่คะตวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ .980

3.6 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรต่อไป

4. วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาตให้ผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำล่าง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เก็บข้อมูลกับครูผู้สอนโดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 118 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสถิติตามประเภทของแบบสอบถาม คือ แบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 3 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำล่าง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

3.1 การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.2 นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการนิเทศการศึกษาภายใน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการนิเทศการศึกษาภายใน ข้อที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ

3.3 นำข้อคำถามมาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 5 ด้าน

3.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข

3.5 จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

4. วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามที่กำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัยวิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายได้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำล่าง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม

ด้าน	รายการ	สภาพการปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	3.40	0.37	ปานกลาง
2	การวางแผนและการกำหนดทางเลือก	3.34	0.30	ปานกลาง
3	การสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ	3.13	0.57	ปานกลาง
4	การปฏิบัติการนิเทศภายใน	3.19	0.74	ปานกลาง
5	การประเมินผลและการรายงานผล	3.22	0.45	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม		3.26	0.25	ปานกลาง

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหาร

จัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.26$, $\sigma = 0.25$) เรียงจากสูงไปต่ำ คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ($\mu = 3.40$, $\sigma = 0.37$) สูงที่สุด รองลงมาคือ การวางแผนและการกำหนดทางเลือก ($\mu = 3.34$, $\sigma = 0.30$) การประเมินผลและการรายงานผล ($\mu = 3.22$, $\sigma = 0.45$) การปฏิบัติการนิเทศภายใน ($\mu = 3.19$, $\sigma = 0.74$) และการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ ($\mu = 3.13$, $\sigma = 0.57$) ต่ำที่สุด ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเน้นการพัฒนาให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการเพื่อนำไปใช้พัฒนาเครื่องมือการนิเทศภายในให้เหมาะสมกับการใช้ปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แต่ละด้านพบปัญหาสูงสุด แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความถี่และค่าร้อยละปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุดรายด้าน

ด้าน ที่	สภาพปัญหาสูงสุด	สภาพของปัญหา	
		ความถี่	ร้อยละ
1	การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศอย่างเป็นระบบ	45	38.14
2	การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา	40	33.90
3	การใช้เครื่องมือการประเมินผล การสรุปผลและสะท้อนผลการของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา	51	43.22
4	การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	50	42.37
5	การส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา	34	28.81

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ข้อที่เป็นปัญหาคือ การใช้เครื่องมือการประเมินผล การสรุปผลและสะท้อนผลการของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา สูงที่สุด ร้อยละ 43.22 รองลงมาคือ การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ร้อยละ 42.37 การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศอย่างเป็นระบบ ร้อยละ 38.14 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา ร้อยละ 33.90 และการส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ร้อยละ 28.81 ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมือในการประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการนิเทศภายใน ให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอตามปฏิทินที่กำหนดไว้ และความส่งเสริมการจัดระบบสารสนเทศให้ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการนำไปใช้ประโยชน์

3. แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องความถี่สูงสุดรายด้านจากการสรุปอุปนัย แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ความคิดเห็นแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุดรายด้าน

ด้านที่	ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการนิเทศภายใน	ความถี่
1	สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน	8
2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมภายในโรงเรียนเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน	7
3	ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมชี้แจงแนวทางการผลิตสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน เพื่อให้ได้สื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์	8
4	สถานศึกษาควรให้ความรู้ครูก่อนการนิเทศ	8
5	สถานศึกษาควรติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศ	9

ตารางที่ 3 พบว่า แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 สถานศึกษาควรติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศ สูงที่สุด (ความถี่ = 9) รองลงมา คือ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน, ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมชี้แจงแนวทางการผลิตสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน เพื่อให้ได้สื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ และสถานศึกษาควรให้ความรู้ครูก่อนการนิเทศ เท่ากัน (ความถี่ = 8) และผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมภายในโรงเรียนเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน (ความถี่ = 7) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจเป้าหมายของการนิเทศว่าคือการมุ่งเน้นการพัฒนา ให้ความช่วยเหลือแนะนำการปฏิบัติงานของครูให้สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศจึงเป็นผลผลิตที่เกิดกับผู้เรียนไม่ใช่คุณภาพการปฏิบัติงานของครู

5. อภิปรายผล

1. สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทุกโรงเรียนมีการดำเนินการนิเทศภายใน แต่การดำเนินงานนิเทศภายในไม่ได้มุ่งเน้นการปฏิบัติขั้นตอนใดมากเป็นพิเศษ หากมุ่งที่ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายในเป็นสำคัญ จึงทำให้สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของชำนาญ แสงจันทร์ (2555) ที่กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด โดยเป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อ เครื่องมือ

และการพัฒนาวิธีการ การปฏิบัติการณ์เทศภายใน การปฏิบัติการณ์เทศภายใน และการประเมินผลและการรายงานผล ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิริยา ทรัพย์หล้า (2562) พบว่า สภาพการณ์เทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของชลิดา เกื้อชาติ (2564) พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายชั้นตอน เช่นกัน

2. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำล่าง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ พบว่า การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศอย่างเป็นระบบ มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการมาใช้ในการปฏิบัติงานมีการประชุมสร้างความเข้าใจ และร่วมกันแลกเปลี่ยนวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษาเป็นประจำ ทำให้สถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับการวิจัยของ ประนม มะธิพิไช (2560) พบว่า ปัญหาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมีข้อจำกัดในการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการนิเทศภายใน สูงที่สุดเช่นกัน

2.2 ปัญหาด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก พบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีข้อจำกัดด้านบุคลากรไม่ครบชั้น การมอบหมายงานให้ปฏิบัติจึงขาดความชัดเจน ไม่มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร บุคลากรไม่มีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุลักษณ์ สุทธิพิบูลย์ (2560) พบว่า การมีส่วนร่วมวางแผนการนิเทศและการหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาของครู มีปัญหามากที่สุด

2.3 ปัญหาด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ การใช้เครื่องมือการประเมินผล การสรุปผลสะท้อนผลการของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยบริบทของการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การจัดหาสื่อที่เหมาะสมและการพัฒนาครูให้มีความรู้ในการประเมินผลจึงมีน้อย สอดคล้องกับการวิจัยของพิริยา ทรัพย์หล้า (2562) พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการอยู่ในระดับปานกลาง โดยการส่งเสริมการสร้างสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีปัญหามากที่สุด

2.4 ปัญหาการปฏิบัติการณ์เทศภายใน พบว่า การปฏิบัติการณ์เทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่ได้มุ่งเน้นการดำเนินงานอย่างจริงจังด้วยข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีน้อย ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ผู้นิเทศ จึงทำให้การกำกับ ติดตามและนิเทศภายในไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการวิจัยของพิริยา ทรัพย์หล้า (2562) พบว่า การปฏิบัติการณ์เทศ

มีปัญหาสูงที่สุด โดยการดำเนินการไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนดไว้ในปฏิทินการนิเทศ มีปัญหามากที่สุด

2.5 ปัญหาด้านการประเมินผลและการรายงานผล พบว่า การส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่การนิเทศ การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมสะท้อนผลหลังการนิเทศจึงมีการปฏิบัติน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมของครูมีปัญหาในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของตุลธร ศิริลือสาย (2562) พบว่า ปัญหาด้านการประเมินผลการนิเทศโดยการให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้ร่วมกันสรุปผล และสะท้อนผลการดำเนินงาน มีปัญหามากที่สุด

3. แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเครือข่ายอำเภอปางมะผ้า (กลุ่มลุ่มน้ำล่าง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

3.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ พบว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษามีปัญหาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในการนิเทศมากที่สุด การสำรวจปัญหาและความต้องการอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการกำหนดทิศทางและวางแผนการนิเทศอย่างถูกต้อง ตรงกับประเด็นของปัญหาและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยาภรณ์ เรืองเสน (2563) พบว่า ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการวางแผนและจัดกิจกรรมดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนงาน/โครงการให้เป็นระบบ

3.2 ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ควรประชุมภายในโรงเรียนเรื่องการนิเทศภายใน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประชุมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่จะช่วยในการวางแผนการนิเทศภายในสามารถดำเนินงานได้ถูกต้อง ตรงตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุกิตติ์ คงลี (2563) พบว่า สถานศึกษาควรมีการอบรม PCL ประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

3.3 ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงแนวทางการผลิตสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน เพื่อให้ได้สื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนจัดหาสื่อและเครื่องมือการนิเทศ การสร้างความรู้ความเข้าใจจะช่วยให้การใช้จ่ายงบประมาณเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งทำให้ได้สื่อที่ตรงกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉริยา ฤทธิธ (2563) พบว่า ควรส่งเสริมความร่วมมือกันจัดทำแผนการนิเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการสอนสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

3.4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน ควรให้ความรู้ครูก่อนการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้าง

ความรู้ความเข้าใจกระบวนการนิเทศ เป้าหมายการดำเนินงานระหว่างผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ หากมีการสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จะช่วยให้การดำเนินการนิเทศมีความราบรื่น มีบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการให้ข้อมูลย้อนกลับมีความเที่ยงและตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรยา ทรัพย์หล้า (2562) พบว่า ผู้บริหารควรจัดประชุมครูด้วยกระบวนการ PLC เพื่อส่งเสริมให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และมีความเข้าใจวัตถุประสงค์การนิเทศภายในตรงกัน

3.5 ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ ควรติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเป้าหมายของการนิเทศภายในต้องการช่วยเหลือ แนะนำให้ครูสามารถแก้ไขและพัฒนาการจัดการ กิจกรรมการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศภายใน จึงควรมุ่งไปที่คุณภาพผู้เรียน ให้ครูทุกคนร่วมกันประเมินเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยาภรณ์ เรืองเสน (2563) พบว่า โรงเรียนควรสนับสนุนบุคลากรทุกคนให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ ตั้งแต่สรุปผล วิเคราะห์ผลที่ได้จากการปฏิบัติการนิเทศภายใน เพื่อใช้เปรียบเทียบกับตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปฏิบัติ จะช่วยส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เพื่อให้สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างแพร่หลาย

2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนและกำหนดเป็นกลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้จัดทำโครงการ กิจกรรมในการพัฒนาส่งเสริมให้คุณภาพผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพเป็นรายรายบุคคล

3. ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรศึกษาและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการนิเทศภายใน ให้เกิดนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา มีการนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีมในการพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของครูในการนิเทศ

ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในเพื่อการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นครูผู้สอนมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรทอง จิระเดชกุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2563). *แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- จารุกิตติ์ คงลี. (2563). *สภาพและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชลิดา เกื้อชาติ. (2564). *การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ชำนาญ แสงจันทร์. (2555). *คู่มือการนิเทศภายใน*. ลำปาง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1.
- ตุลธร ศิริลือสาย. (2562). *สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประนม มะธิ์ไช. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พริยา ทรัพย์หล้า. (2562). *แนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2565*. แม่ฮ่องสอน: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2557). *กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุลักษณ์ สุทธิพิบูลย์. (2560). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

อัจฉริยา ฤทธิธ. (2563). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Factors Influencing Gender Equality among LGBTQ+ Individuals in Thai Local Administrative Organizations

Chunipha Poedloknimit

Faculty of Business Administration and Public Administration, Western University, Thailand

Tel: +66625089727

Email: chunipha@hotmail.com

Chonnapha Punnanan

(Corresponding author)

Faculty of Business Administration and Public Administration, Western University, Thailand

Tel: +66824867499

Email: drchon.ck@gmail.com

Received: 02 September 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 12 December 2024

Abstract

The research study Factors Influencing Gender Equality among LGBTQ+ Individuals in Thai Local Administrative Organizations aims to 1) examine the relationship between policy implementation organizational structure factors positive organization behaviors and gender equality among LGBTQ+ individuals in Thai local administrative organizations and 2) identify the factors that influencing gender equality among LGBTQ+ individuals in Thai local administrative organizations. This study employs a quantitative survey research design. The sample consists of 400 personnel in Thai local administrative organizations. The research instrument is a questionnaire with an overall reliability value of 0.98 and Corrected Item total Correlation ranging from .414 to .830. The data analysis utilizes frequency, percentage, mean, standard deviation, and tests for data distribution using skewness and kurtosis values, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings reveal that policy implementation and organizational structure factors have a low positive correlation with gender equality, while positive organization behaviors have a moderate positive correlation. The factors influencing gender equality are economic social and political conditions in policy implementation explaining 51.3% of the variance, diversity management in organizational structure explaining 24.0% of the variance, and fair recognition and rewards, supportive behaviors among employees in positive organization behaviors explaining 60.7% of the variance, with statistical significance at the .01 level

Keywords: Gender Equality; LGBTQ+; Thai Local Administrative Organizations

1. INTRODUCTION

Local administrative organizations play a crucial role in providing public services and ensuring the quality of life for citizens. These organizations operate under the principle of decentralization and adhere to the merit system. They also adhere to equality principles as outlined in the Local Government Personnel Administration Act B.E. 2551 (Office of the Council of State, 2008). Gender equality is a fundamental right that should be afforded to everyone. However, gender-diverse individuals still face discrimination in many countries (Badgett et al., 2019). Although Thai government organizations emphasize equality between women and men, they often lack understanding of gender-diverse groups (Phoruean & Pienkhuntod, 2022).

As a result, policy design may overlook the equality of these groups. Furthermore,

despite positive attitudes, in practice, career growth opportunities for these individuals are still hindered. Studies on policy implementation show that factors such as evaluation capacity, resource allocation, stakeholder participation, coordination, and motivation for career advancement significantly influence operational effectiveness (Korattana, 2020). Additionally, leadership factors, including positive executive attitudes and community acceptance, are crucial for the successful implementation of policies (Rodpaiboon et al., 2019). However, challenges related to the lack of preparedness in human resources and budget constraints for policy compliance persist (Mingchua & Rojanatragun, 2021).

In the context of gender equality, diversity has been shown to influence leadership motivation (Nielsen & Madsen, 2019). The design and implementation of policies and measures to promote equality through human resource management positively impacts an organization's image, employee satisfaction, productivity, and innovation (Gülsoy & Ustabaş, 2019). Executives play a pivotal role in translating diversity policies and gender equality initiatives into practice (Wynn, 2020). Organizational structure factors, including diversity management, organizational flexibility, coordination mechanisms, and pay equity, are critical for advancing gender equality (Blau & Kahn, 2020). Organizations that systematically implement policies to promote equality enhance their efficiency and innovation capabilities (Phuong Hoa, 2020). Furthermore, positive organizational behaviors, such as fostering a culture of respect, ensuring equal treatment, maintaining respectful communication, and creating a discrimination-free environment, are essential for promoting equality and equity in the workplace (Sun & Yoon., 2022).

Extensive research has been conducted on gender equality within public, private, and local administrative organizations. International studies have also examined the impact of gender diversity on organizational effectiveness and strategies for promoting gender equality. However, a critical gap remains in the in-depth examination of gender equality policy implementation. This study seeks to address this gap by investigating the factors influencing gender equality for gender-diverse personnel in Thai local administrative organizations. The findings from this research will contribute conceptually and empirically to the existing body of knowledge. They will serve as a vital resource for developing effective policies and measures aimed at reducing inequality, fostering an equitable work environment, and enhancing collaboration among diverse personnel.

2. RESEARCH QUESTIONS

1) What is the relationship between the implementation of policies promoting social equity and opportunities, organizational structure factors, positive organizational behaviors, and gender equality among LGBTQ+ individuals in Thai local administrative organizations?

2) What factors influence gender equality among LGBTQ+ individuals within Thai local administrative organizations?

Research Hypotheses:

H1: The implementation of policies, organizational structural factors, and positive organization behaviors are positively correlated with gender equality for LGBTQ+ individuals in local administrative organizations in Thailand.

H2: At least one of these factors has a significant impact on gender equality for LGBTQ+ individuals in local administrative organizations in Thailand.

3. LITERATURE REVIEW

2.1 A Review of Theoretical Perspectives on Gender Equality

The theory of gender equality has its roots in First Wave Feminism, which emerged during the 18th and 19th centuries. This movement primarily focused on advocating for women's political and civil rights, including the right to vote, own property, access education,

and participate in employment. Two key factors contributed to the rise of First Wave Feminism: first, the social and economic transformations in Europe during this period, which expanded women's roles in society and heightened their awareness of the existing inequalities; and second, the emergence of modern liberal and republican ideas that emphasized equal rights and freedoms, inspiring women to demand their rights. Prominent figures in this movement include Mary Wollstonecraft, author of *A Vindication of the Rights of Woman*, Elizabeth Cady Stanton, founder of the American Women's Rights Association, along with Lucretia Mott and Susan B. Anthony. First Wave Feminism successfully secured significant political and civil rights for women, marking a crucial step in the broader struggle for gender equality (Marino & Ware, 2022).

Second Wave Feminism emerged in the 1960s and 1970s, centering on issues of gender equality and discrimination. Although it originated in the United States, the movement quickly spread to other Western countries. Primary sources and historical evidence preserved in Gale's Women's Studies Archive provide valuable resources for researchers to examine the feminist movement in its broader context, linking it to both the anti-war and civil rights movements (Gale, n.d.). A pivotal moment for Second Wave Feminism came with the publication of Betty Friedan's *The Feminine Mystique* (1963), which galvanized a broader fight for equality and against discrimination. The movement addressed critical issues such as sexual violence, reproductive rights, domestic violence, and workplace harassment. While many feminists pursued institutional, policy, and governmental reforms, radical feminist groups sought to restructure society itself, which they viewed as fundamentally patriarchal. These groups often engaged in confrontational tactics, such as protesting beauty pageants, to challenge societal norms. However, the leadership of Second Wave Feminism was primarily composed of educated, white, middle-class women, which led to a focus on issues relevant to white women, often alienating women of color whose struggles were marginalized. Despite these shortcomings, Second Wave Feminism fostered a sense of solidarity in the broader fight for gender equality and achieved numerous legal and cultural victories, leading to significant advances in women's rights (Nachescu, 2009).

Simone de Beauvoir, a French philosopher, writer, and women's rights activist, was a prominent figure in the Second Wave Feminism movement. Her seminal work, *The Second Sex* (1949), critically examined women's roles in Western society, arguing that these roles were not inherent but rather the product of social and cultural constructs. De Beauvoir's analysis aligns with many of the core tenets of Second Wave Feminism, particularly in its critique of traditional gender roles and its call for broad gender rights and equality (Marcus, 2020). In contrast, Third Wave Feminism expanded the feminist discourse by placing greater emphasis on race, focusing on the intersectionality of gender and race—an area that had been largely overlooked by earlier feminist movements. Kimberlé Crenshaw coined the term "intersectionality" in 1989 to describe the overlapping and interdependent systems of oppression, such as those based on gender and race (Snyder, 2008). Fourth Wave Feminism continues to emphasize intersectionality, with critiques often directed at "white feminism" for neglecting the specific issues faced by women of color. Simultaneously, LGBTQ+ rights have gained prominence during this period, as Fourth Wave Feminism strives to address historical biases and exclusions (Munro, 2013). Kaplan (2003) highlights a key feature of this wave: the collaboration between earlier generations of feminists and contemporary activists to confront new challenges posed by global imperialism and capitalism. Additionally, Fourth Wave Feminism has effectively harnessed digital technologies to respond to both the opportunities and challenges created by global interconnectedness (Parry, 2018).

Gender equality theory has been significantly shaped by sociological theory, particularly through the lens of social constructionism. This perspective argues that gender identity is not biologically determined at birth but is instead socially constructed through learning processes and social interactions. From early childhood, individuals are influenced by family, peer groups, media, and broader cultural contexts, which shape their adherence to socially prescribed gender roles and expectations based on biological sex. According to Berger and Luckmann's concept of the social construction of reality, individuals and groups within a society develop shared perceptions through their interactions, which gradually solidify into

social norms governing various roles.

Their influential work, *The Social Construction of Reality*, is foundational to sociology, articulating how social reality is constructed through mechanisms such as communication, interaction, and the establishment of institutions. Thus, gender identity is understood as a cultural and social construct rather than a fixed or inherent attribute (Berger & Luckmann, 2023).

The concept of roles is central to the social sciences as a framework for understanding individual behavior within social contexts. This concept posits that individuals occupy various roles in society, each prescribing specific behaviors and expectations. Alice's analysis of gender differences relies heavily on this concept, providing insight into the differing behaviors expected of women and men in specific situations. For example, societal norms often dictate that women should be nurturing and polite, while men are expected to exhibit strength and bravery. These expectations reflect the gender roles that society assigns to each gender. Alice's examination draws from the work of social theorists such as Georg Simmel, George Herbert Mead, Ralph Linton, and Jacob Moreno. While each theorist offered distinct perspectives on the nature of roles, they all acknowledged the importance of roles in understanding individual behavior within social frameworks (Eagly & Wood, 2012).

Gender equality refers to a condition in which individuals of all genders including males, females, and those with diverse gender identities are afforded equal opportunities to access and benefit from resources, as well as receive equitable protection of their rights, free from discrimination based on gender identity (Jones, 2020). This multifaceted concept can be divided into three key components that collectively contribute to the realization of gender equality in society.

The first component is equality in human dignity, which encompasses societal acceptance and respect for the inherent dignity of all individuals. This aspect involves the provision of equal rights and opportunities to access resources and public services, irrespective of gender. It also includes equal protection of rights through legislation and policy, ensuring the absence of gender-based discrimination.

The second component focuses on equality in economic participation. This aspect involves equitable access to economic resources, fair compensation, and equal opportunities for career advancement, irrespective of gender or social status. By promoting economic equality, this component aims to achieve economic self-sufficiency for all individuals, reducing discrimination in workplaces and organizations.

The third component, equality in social and political participation, is equally crucial. This element refers to the provision of full and equal opportunities for individuals to engage in policymaking, political decision-making, and public administration, free from gender-based discrimination. Ensuring equal participation in these spheres is essential to achieving comprehensive gender equality (Pascall & Lewis, 2004; Bericat, 2012; Engeli & Mazur, 2018). Given the importance of these components, a thorough review of relevant literature is essential to deepen our understanding of gender equality within Thai Local Administrative Organizations. The reviewed studies provide valuable insights into various aspects of gender equality in organizational contexts, highlighting the importance of promoting diversity, inclusion, and fairness in the workplace. A synthesis of the findings reveals several key themes and patterns that enhance our understanding of gender equality in organizations.

Research has consistently demonstrated that policy implementation plays a critical role in shaping gender equality. For example, Tekkas Kerman and Betrus (2020) found that the implementation of comprehensive policies addressing violence against women led to significant improvements in protecting women's rights. Similarly, Rubin and Bartle (2023) demonstrated that the effective implementation of gender equality policies within local government organizations resulted in increased representation of women in leadership positions and improved gender-responsive budgeting practices.

Consistent with this, the studies first underscore the significance of organizational culture and attitudes in fostering an inclusive environment for individuals with diverse gender identities. Hur (2020) found that high levels of acceptance and positive attitudes towards

LGBTQ+ individuals within a government organization led to equal opportunities for career advancement and job satisfaction. This finding emphasizes the critical role that organizational culture plays in promoting gender equality and creating a supportive work environment for all employees, regardless of their gender identity

Second, the studies highlight the importance of human resource management (HRM) practices in promoting gender equality. An and Lee (2022) discovered that gender diversity positively affects organizational performance, particularly when power is distributed equally. Similarly, Benslimane and Moustaghfir (2020) identified key factors such as recruitment practices, access to higher positions, and opportunities for self-development as crucial to ensuring equality for personnel with diverse gender identities. Gülsoy and Ustabas (2019) further found that well-developed policies and activities promoting gender equality through human resource management functions can enhance an organization's image, reputation, employee satisfaction, productivity, and innovation capabilities. These findings suggest that organizations should prioritize gender equality in their HRM practices to create a more inclusive and equitable workplace. However, Kossek et al. (2017) found that, despite the existence of principles and practices promoting gender equality, limitations persist in terms of the proportion of women in management positions and the support for work-life balance measures. This highlights the ongoing challenges in achieving true gender equality within organizations.

Third, the studies reveal the complex interplay between individual, social, and organizational factors in shaping gender equality in the workplace. Nielsen and Madsen (2019) found that gender differences in career motivation and enthusiasm are not solely the result of personality and social factors but also organizational-level factors, such as the gender composition of the organization. This finding underscores the need for a multi-level approach to addressing gender equality issues in organizations, considering individual, social, and structural factors. Fourth, the studies emphasize the crucial role of leadership in promoting gender equality and implementing diversity management policies. Wynn (2020) found that executives often prioritize individualistic and societal perspectives when explaining gender differences and inequalities, suggesting that leadership plays a pivotal role in shaping organizational attitudes toward gender equality. Finally, the studies provide evidence of the positive impact of gender diversity and equality on organizational performance and sustainability. Phuong Hoa (2020) found that gender equality positively impacts organizational quality and work efficiency. These findings suggest that promoting gender equality and diversity can lead to improved organizational performance, innovation, and long-term sustainability. However, further research is needed to explore the specific mechanisms through which gender equality initiatives contribute to these positive outcomes, as well as the role of leadership in fostering inclusive organizational cultures that support diversity and equality.

4. RESEARCH METHODOLOGY

In this study, the researcher recognizes the limitations in accessing the population and sample of LGBTQ+ individuals within the context of public sector organizations, which may arise from concerns about disclosing gender identity in the workplace. Therefore, to comply with human research ethics principles, the researcher places importance on protecting the privacy and confidentiality of survey respondents by not forcing them to disclose their gender identity and not linking individual responses to personally identifiable information. Furthermore, to obtain data that reflects diverse opinions and encompasses the perspectives of all personnel groups, the researcher determines the sample to include personnel of all genders in local administrative organizations. This approach promotes equality in providing information and reduces potential biases that may occur if data were collected from only specific groups. It also helps ensure that the research results can reflect more comprehensive perspectives.

4.1 Population and Sample

1) The population for this study consists of 162,316 individuals, including executives, council members, civil servants, and contract employees within local administrative organizations in Thailand (Office of the Commission on Local Government Personnel Standards,

2022).

2) The sample size was determined using Taro Yamane's formula (Yamane, 1970), resulting in a total of 400 participants, with a 95% confidence level and a margin of error of 0.05.

This study employed a multi-stage sampling method. The process began with stratified random sampling, where local administrative organizations recognized for their efforts in reducing social inequality, as awarded by the King Prajadhipok's Institute in 2021, were grouped by region: Central, Northern, Northeastern, Southern, and Eastern (Department of Local Administration, 2020). Subsequently, proportional stratified sampling was applied, selecting a proportional number of samples from each region identified in the first stage, with an equal number of 40 individuals from 10 organizations per region, totaling 400 participants. Finally, simple random sampling was used to select local administrative organizations from the list of those awarded for reducing social inequality by the King Prajadhipok's Institute in 2021. This award is given to local organizations that have demonstrated a clear commitment to reducing inequality and promoting justice within their communities (King Prajadhipok's Institute, 2021).

4.2 Research Instruments

The research instruments utilized in this study were categorized into five domains: 1) demographic factors, 2) policy implementation (Van Meter and Van Horn, 1975) 3) organizational structure factors (Gittell et al., 2013; Blau & Kahn, 2020; Chung & van der Lippe, 2020). 4) positive organization behaviors (Carmeli et al., 2015; Joshi et al., 2015; Zenger & Folkman, 2019) and 5) gender equality in local administrative organizations (Pascall & Lewis, 2004; Bericat, 2012; Engeli & Mazur, 2018). Five-point Likert scale was employed to measure the responses, and the following criteria were applied to interpret the research findings: a mean score ranging from 4.51 to 5.00 indicates very high, 3.51–4.50 = high, 2.51–3.50 = moderate, 1.51–2.50 = low, and 1.00–1.50 = very low (Jimeno & Prado, 2024).

4.3 Research Instrument Development

The researcher developed a questionnaire and assessed content validity through evaluation by five experts using the Item-Objective Congruence (IOC) technique. An IOC value greater than 0.50 was considered acceptable, and any item with an IOC value below 0.50 was revised (Chaengpromma & Pattanapairoj, 2022). The resulting IOC values ranged from 0.80 to 1.00. The questionnaire was then piloted with a group of 30 individuals who were not part of the main sample to determine its reliability using Cronbach's alpha method. Items with a Corrected Item-Total Correlation (CITC) below 0.30 were removed, and a reliability coefficient (α – Coefficient) of 0.80 or higher was considered acceptable (Sinarajoo et al., 2023). The analysis revealed that the CITC values ranged from 0.414 to 0.830, and the overall reliability coefficient was 0.98.

4.4 Data Collection

The researcher collected data using an online questionnaire administered through Google Forms. A total of 400 completed questionnaires were returned, representing a response rate of 100%

4.5 Data Analysis

1) Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were employed. The data distribution was examined using skewness, which ranged from -3 to +3, and kurtosis, which ranged from -10 to +10 (Sovey et al., 2022).

2) Correlation analysis was conducted using Pearson's product-moment correlation coefficient at a statistical significance level of .05. The interpretation of the correlation coefficients was as follows: greater than 0.80 indicated a high or very high correlation, 0.60-0.79 indicated a moderately high correlation, 0.40-0.59 indicated a moderate correlation, 0.20-0.39 indicated a moderately low correlation, and less than 0.20 indicated a low correlation (Paciello, 2023).

3) Factors affecting gender equality were analyzed using stepwise multiple regression

analysis. The independent variable with the highest correlation coefficient with the dependent variable was selected for the equation. The significance of the independent variables was examined using a t-test to select the final independent variables in the equation. The assumptions of multiple regression analysis, including multicollinearity and homoscedasticity were assessed. Multicollinearity was evaluated using the Variance Inflation Factor (VIF), which should not exceed 10, and tolerance, which should be greater than 0.10, according to the criteria of Meng et al. (2022). Homoscedasticity was assessed using the Durbin-Watson statistic, which should range between 1.5 and 2.5.

4.6 Ethical Considerations

The study was conducted in strict adherence to the ethical guidelines outlined in the Declaration of Helsinki to ensure the dignity, rights, and welfare of the participants. The research protocol was reviewed and approved by the Institutional Review Board (IRB) under project number WTU 2567-0069.

Informed consent was obtained from all participants prior to conducting interviews and field observations. Participants were provided with comprehensive information about the purpose and nature of the study, their right to withdraw at any time without consequence, and assurances of confidentiality and anonymity. All personal identifying information was removed from the collected data, and participants were assigned unique codes to protect their privacy.

5. RESEARCH RESULTS

When analyzing the demographic characteristics of the sample, it was found that the majority of respondents were female, accounting for 166 individuals or 41.50% of the sample. Most were aged between 31-35 years old, with 319 individuals representing 54.75%. The majority held a bachelor's degree, comprising 201 individuals or 50.25%. In terms of marital status, 297 respondents were single, representing 74.25% of the sample. The majority of the sample were employed in general staff positions, totaling 216 individuals or 54.00%, and most had a monthly income between 10,000-20,000 Baht, accounting for 176 individuals or 44.00%. Considering the overall level of opinions, it was found that the majority of respondents had a moderate level of opinion ($\bar{x}=3.44$, S.D. = 0.55). When examining the mean scores from highest to lowest in each aspect, it was found that the majority of respondents had a high level of opinion on gender equality overall ($\bar{x}=3.87$, SD = 0.38). This was followed by positive organization behaviors ($\bar{x}= 3.56$, SD = 0.45), organizational structural factors ($\bar{x}=3.28$, SD = 0.75), and policy implementation ($\bar{x}=3.25$, SD = 0.77).

From the analysis of skewness and kurtosis of the policy implementation variable, it was found that the skewness was positive (0.300), which falls within the acceptable range of -3 to +3, indicating a slight positive skew. This suggests that the mean is higher than the median and mode. Meanwhile, the kurtosis was negative (-1.450), which falls within the acceptable range of -10 to +10. When considering the skewness and kurtosis of all variables, it was found that the skewness was positive, ranging from 0.018 to 0.313, and the kurtosis was negative, ranging from -0.165 to -1.551. This indicates that the data distribution is consistent, with a slight positive skew and a flatter distribution than the normal curve. However, the skewness and kurtosis of all variables remain within acceptable limits, suggesting that the data distribution is approximately normal. The findings are summarized in Table 1.

Table 1 Mean, standard deviation, and data distribution, considering the skewness and kurtosis values of policy implementation, organizational structure factors, positive organization behavior and gender equality among LGBTQ+ individuals in local administrative organizations

Variables	$\bar{x}$	S.D.	Skewness	Kurtosis	Evaluation Criteria
1) Policy Implementation	3.25	0.77	.275	-1.505	Moderate
2) Organizational Structure Factors	3.28	0.75	.247	-1.551	Moderate

3) Positive organization Behavior	3.56	0.45	.313	-.872	High
4) Gender Equality	3.87	0.38	.018	-.165	High
Overall	3.44	0.55	.300	-1.450	Moderate

Hypothesis 1: Policy implementation, organizational structure factors, and positive organization behavior have positive relationships with gender equality among LGBTQ+ individuals in local administrative organizations in Thailand

The research findings revealed that policy implementation had a low positive relationship with gender equality among LGBTQ+ individuals in local administrative organizations, with a statistical significance level of 0.01 ($r = .130$). Organizational structure factors had a low positive relationship with gender equality among LGBTQ+ individuals in local administrative organizations, with a statistical significance level of 0.01 ($r = .135$). Positive organization behavior had a moderate positive relationship with gender equality among LGBTQ+ individuals in local administrative organizations, with a statistical significance level of 0.01 ($r = .443$). These findings supported the research hypothesis, as shown in Table 2.

Table 2 Pearson's correlation coefficients between policy implementation, organizational structure factors, and positive organization behavior

Variables	Pearson's correlation coefficients
Policy Implementation	.130**
Organizational Structure Factors	.135**
Positive organization Behavior	.443**

** $p < .01$

Hypothesis 2: At least one of these factors has a significant impact on gender equality for LGBTQ+ individuals in local administrative organizations in Thailand

The researcher examined multicollinearity using collinearity statistics and found that all independent variable groups had tolerance values greater than the minimum threshold of 0.10 and variance inflation factor (VIF) values less than the maximum threshold of 10. The policy implementation group had tolerance values between .249-.282 and VIF values between 3.546-4.024. The organizational structure factors group had tolerance values between .261-.317 and VIF values between 3.155-3.833. The positive behavior and action factors within the organization group had tolerance values between .577-.975 and VIF values between 1.026-1.733. Therefore, all independent variables passed the multicollinearity test, indicating that each independent variable had sufficient independence from the others, and there was no severe multicollinearity problem. Consequently, the data could be analyzed using stepwise multiple regression analysis, as shown in Table 3.

Table 3 Tolerance and Variance Inflation Factor values of the independent variables policy implementation, organizational structure factors, and positive organization behavior

Variables	Collinearity Statistics	
Policy Implementation	Tolerance	VIF
policy standard and objectives (A1)	.267	3.749
Policy resources (A2)	.282	3.546
Interorganizational communication and enforcement activities (A3)	.249	4.024
Characteristics of the implementing agencies (A4)	.265	3.771
Economic, social, and political conditions (A5)	.268	3.745
The disposition of implementers (A6)	.275	3.635
Organizational Structure Factors	Tolerance	VIF
Diversity management in the organization (B1)	.284	3.542
Work flexibility (B2)	.317	3.155

Relational coordination (B3)	.261	3.833
Gender pays equity (B4)	.275	3.639
Positive organization Behavior	Tolerance	VIF
Respect and recognition (C1)	.975	1.026
Employee Empowerment (C2)	.968	1.033
Supportive employee behavior (C3)	.609	1.643
Fair recognition and reward (C4)	.577	1.733

The researcher employed Stepwise Multiple Regression Analysis to test the hypothesis that policy implementation affects gender equality within local administrative organizations in Thailand, as shown in Table 4. The study examined six independent variables: policy standard and objectives, Policy resources, Interorganizational communication and enforcement activities, Characteristics of the implementing agencies, Economic, social, and political conditions, and the disposition of implementers.

The results of the Stepwise Multiple Regression Analysis revealed that only the variable Economic, Social, and Political Conditions (A5) was selected into the equation, explaining 51.3% of the variance in gender equality (Adjusted R Square = .513) with statistical significance at the .01 level. The prediction equations can be expressed in both raw score form and standardized score form as follows:

Prediction Equation in Raw Score

$$\hat{y} = 3.667 + .248(A5)$$

Prediction Equation in Standardized Score

$$Z_Y = .136Z_{A5}$$

Additionally, it was found that the organizational structural factor of Diversity Management (B1) could explain 24.0% of the variance in gender equality (Adjusted R Square = .240). The prediction equations can be expressed in both raw score form and standardized score form as follows:

Prediction Equation in Raw Score

$$\hat{y} = 3.634 + .466(B1)$$

Prediction Equation in Standardized Score

$$Z_Y = .494Z_{B1}$$

The positive organizational behavior factors, specifically fair recognition and reward (C4) and supportive employee behavior (C3), explain 60.7% of the variance in gender equality (Adjusted R Square = .607) with statistical significance at the .01 level. The prediction equations can be expressed in both raw score form and standardized score form as follows:

Prediction Equation in Raw Score

$$\hat{y} = .979 + .399(C4) + .357(C3)$$

Prediction Equation in Standardized Score

$$Z_Y = .455Z_{C4} + .410Z_{C3}$$

Table 4 Stepwise multiple regression analysis of policy implementation, organizational structure factors, and positive organization behavior influencing gender equality in local administrative organizations in Thailand

Policy Implementation Variable	B	Std.Error	Beta	t	p-value
economic, Social, and Political Conditions (A5)	.248	.053	.136	2.738**	.006
(Constant)	3.667	.077		47.535**	.001
** Significant at the .01, Multiple R = .248a R ² = .520 Adjust R Square = .513 Std. Error = .380, F= 7.495, p=0.01, Durbin-Watson = 1.785					
Organizational Structural Factor	B	Std.Error	Beta	t	p-value
Diversity Management (B1)	.466	.058	.494	5.074**	.001
(Constant)	3.634	.024		3.040**	.003

** Significant at the .01, Multiple R = .494a $R^2 = .244$ Adjust R Square = .240 Std. Error = .496, F= 9.240, p=0.01, Durbin-Watson = 1.792

Positive Organizational Behaviors	B	Std.Error	Beta	t	p-value
Fair Recognition and Reward (C4)	.399	.035	.455	11.316**	.001
Supportive Employee Behavior (C3)	.357	.035	.410	10.175**	.001
(Constant)	.979	.117		8.356**	.001

** Significant at the .01, Multiple R = .780a $R^2 = .608$ Adjust R Square = .607 Std. Error = .240, F= 308.494, p=0.01, Durbin-Watson = 1.756

**p<.01

6.DISCUSSION

Objectives 1. Examine the relationship between policy implementation, organizational structure factors, positive organization behaviors, and gender equality among LGBTQ+ individuals in Thai local administrative organizations.

The study found that policy implementation had a low positive correlation with gender equality. This finding is consistent with the research by Rodpaiboon et al. (2019), which noted that successful policy implementation requires clear guidelines, community acceptance, leadership, and positive attitudes from executives. The authors emphasized that these factors are essential for translating policies into effective actions that promote gender equality. However, Mingchua and Rojanatrakul (2021) highlighted that obstacles such as insufficient human resources and budget constraints can reduce the strength of this relationship. This suggests that even when policies are well-designed and have the potential to promote gender equality, their impact may be limited by practical challenges in implementation.

When examining organizational structural factors, the study revealed a similarly low correlation with gender equality. This finding is somewhat unexpected, given that previous research has suggested that effective diversity management within organizations can have a positive impact on overall performance. For instance, Gülsoy and Ustabaş (2019) argued that fostering an inclusive organizational culture and implementing equitable human resource practices are essential strategies for enabling organizations to fully capitalize on the potential of a diverse workforce. In other words, when organizations establish a work environment that values diversity and ensures fair and equal treatment of all employees—regardless of gender identity this enables individuals to maximize their potential and contribute to increased organizational efficiency and productivity. Similarly, Blau and Kahn (2020) highlighted the importance of organizational structures that promote gender equality. They emphasized that factors such as diversity management, workplace flexibility, and gender pay equity create an environment that supports the career growth and advancement of all employees. By removing barriers and preventing discrimination based on gender identity, these structural elements enable individuals to thrive professionally without being constrained by unequal opportunities.

The low correlation identified in the present study may suggest that the mere existence of structural factors is insufficient to promote gender equality. Rather, the effectiveness of these factors likely depends on how well they are implemented and embedded into the organization's culture and operational practices. This interpretation is reinforced by the findings of Kossek et al. (2017), who observed that, despite the presence of gender equality principles and policies, limitations persist particularly in the underrepresentation of women in management positions and the inadequate support for work-life balance initiatives. These findings imply that organizations must move beyond merely establishing policies and structures. Instead, they need to take active measures to ensure that such policies are effectively enacted, integrated, and sustained within the workplace.

With respect to positive organizational behaviors, the study found a moderate correlation with gender equality. This result aligns with the findings of Korattana (2020), who emphasized that recognition, responsibility, and challenging work significantly enhance employee motivation in the workplace. Korattana argued that when employees feel valued and are provided with opportunities for growth and meaningful contribution, they are more likely to be engaged and

committed to their roles. This engagement, in turn, fosters a positive organizational culture that supports gender equality. Similarly, Sun and Yoon (2022) highlighted that a culture characterized by respect, equitable treatment, respectful communication, and the absence of discrimination plays a crucial role in promoting workplace equality. They suggested that such positive organizational behaviors cultivate a sense of belonging and psychological safety, allowing individuals to bring their full selves to work and contribute to their fullest potential. The moderate correlation identified in the present study underscores the significance of cultivating positive organizational behaviors in advancing gender equality. While policies and structural frameworks are essential, they must be reinforced by a culture that actively values and promotes diversity and inclusion. Achieving this requires concerted efforts from leaders and employees at all levels to model and reinforce positive behaviors, as well as to challenge discrimination and bias whenever they arise.

Objectives 2. Identify factors influencing gender equality among LGBTQ+ individuals within Thai local administrative organizations

When examining the factors influencing gender equality, the study found that Economic, Social, and Political Conditions had the greatest explanatory power in accounting for variance. This finding is consistent with Badgett et al. (2019), who reported that gender-diverse individuals continue to face discrimination in many countries. The authors argued that these broader societal conditions significantly shape the experiences and opportunities of LGBTQ+ individuals, even within organizations that have policies and practices aimed at promoting equality. Similarly, Prangthong (2022) found that Thai organizations still demonstrate a lack of understanding regarding these groups, resulting in policy designs that overlook gender equality for gender-diverse individuals. These findings suggest that achieving true equality requires not only organizational efforts but also broader societal changes that challenge discrimination and promote inclusivity. In addition, Diversity Management within the organization, alongside Fair Recognition and Reward combined with Supportive Employee Behavior, were significant predictors of gender equality. This finding is consistent with Phuong Hoa (2020), who observed that equality and diversity positively influence work performance and overall organizational efficiency. The author argued that by fostering an inclusive workplace culture and implementing equitable practices, organizations can fully utilize the potential of a diverse workforce to achieve better outcomes. These results underscore the importance of adopting a holistic approach to promoting gender equality, recognizing that multiple factors at various levels interact to shape individuals' experiences and opportunities. The findings of the present study suggest that local administrative organizations should prioritize promoting acceptance of gender diversity while fostering a supportive work environment to sustainably reduce gender inequality. Achieving this requires a multi-faceted approach that addresses both structural factors, such as policies and practices, and cultural factors, such as attitudes and behaviors. By cultivating an environment that values and supports diversity, organizations can not only advance gender equality but also benefit from a more engaged, motivated, and productive workforce.

7. RECOMMENDATIONS

Research Recommendations

1) Local administrative organizations should develop a manual or guidelines on the rights and opportunities for all employees to access organizational resources and welfare benefits. The manual should clearly specify the criteria, procedures, and steps for requesting support or using services. Additionally, this information should be effectively communicated and disseminated to all employees to ensure that everyone is aware of and can equally access these benefits.

2) Regular activities or programs should be organized to promote relationships and understanding among employees of different genders within the organization. Examples include team-building activities, experience and perspective-sharing sessions, cross-departmental teamwork, and training on communication and collaboration skills.

3) Clear guidelines should be established for evaluating employee performance and

recognizing achievements, using standardized criteria that are applied consistently. There should be no discrimination against any individual or group in setting performance indicators, scoring, and decision-making in evaluations. This approach ensures transparency, fairness, and equal motivation of all employees.

Recommendations for Future Research

1) Future studies should compare the opinions and experiences of LGBTQ+ individuals with other groups in local administrative organizations to gain a comprehensive understanding of the impact of gender equality policies, as well as the problems and obstacles that each group may face.

2) Researchers should investigate best practices or successful case studies in promoting gender equality within local administrative organizations to extract valuable knowledge and lessons for policy development and application in other contexts. Qualitative research methods, such as in-depth interviews, focus group discussions, or lesson-learned sessions, could be employed for this purpose.

3) Future research should explore the relationships or influences of other variables that may affect gender equality in local administrative organizations, such as organizational culture, leadership, technological changes, or social and cultural factors specific to the area.

8. CONCLUSION

In conclusion, this study adds to the expanding body of research on workplace gender equality by investigating the relationships between policy implementation, organizational structure factors, positive organizational behaviors, and gender equality among LGBTQ+ individuals within Thai local administrative organizations. The findings emphasize the complex interplay of factors operating at different levels that influence individuals' experiences and opportunities, underscoring the necessity of adopting a holistic approach to promoting gender equality. By prioritizing diversity and inclusion, fostering a supportive work environment, and addressing broader societal conditions, local administrative organizations can make meaningful progress toward creating a more equitable and just workplace for all.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

References

- An, S., & Lee, S. Y. (2022). The impact of gender diversity and disparity on organizational performance: Evidence from Korean local government-owned enterprises. *Review of Public Personnel Administration*, 42(3), 395–415.
- Badgett, M. V. L., Waaldijk, K., & Rodgers, Y. v. d. M. (2019). The relationship between LGBT inclusion and economic development: Macro-level evidence. *World Development*, 120, 1–14.
- Blau, F. D., & Kahn, L. M. (2020). The gender pay gap: Have women gone as far as they can? In *Inequality in the United States* (pp. 345–362). Routledge.
- Benslimane, M., & Moustaghfir, K. (2020). Career development practices and gender equity in higher education. *International Journal of Management in Education*, 14(2), 183–211.
- Berger, P., & Luckmann, T. (2023). The social construction of reality. In *Social theory re-wired*. London: Routledge.
- Bericat, E. (2012). The European gender equality index: Conceptual and analytical issues. *Social Indicators Research*, 108, 1–28.
- Carmeli, A., Dutton, J. E., & Hardin, A. E. (2015). Respect as an engine for new ideas: Linking respectful engagement, relational information processing, and creativity among employees and teams. *Human Relations*, 68(6), 1021–1047.
- Chaengpromma, N., & Pattanapairoj, S. (2022). A gap study between industry expectations and current competencies of bachelor's degree graduates in

- industrial engineering in Thailand 4.0 era: A case study of industrial engineering graduates of Khon Kaen University. *Cogent Education*, 9(1). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2022.2093491>
- Chung, H., & Van der Lippe, T. (2020). Flexible working, work–life balance, and gender equality: Introduction. *Social Indicators Research*, 151(2), 365–381.
- Department of Local Administration. (2020). *Information on Local Administrative Organizations*. Retrieved January 10, 2024, from <https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). Social role theory. In *Handbook of theories of social psychology* (Vol. 2, pp. 458–476).
- Engeli, I., & Mazur, A. (2018). Taking implementation seriously in assessing success: The politics of gender equality policy. *European Journal of Politics and Gender*, 1(1–2), 111–129.
- Gittell, J. H., Godfrey, M., & Thistlethwaite, J. (2013). Interprofessional collaborative practice and relational coordination: Improving healthcare through relationships. *Journal of Interprofessional Care*, 27(3), 210–213.
- Gülsoy, T., & Ustabaş, A. (2019). Corporate sustainability initiatives in gender equality: Organizational practices fostering inclusiveness at work in an emerging market context. *International Journal of Innovation and Technology Management*, 16(4), 1–34.
- Hur, H. (2020). The role of inclusive work environment practices in promoting LGBT employee job satisfaction and commitment. *Public Money & Management*, 40(6), 426–436.
- Hicks-Clarke, D., & Iles, P. (2000). Climate for diversity and its effects on career and organisational attitudes and perceptions. *Personnel Review*, 29(3), 324–345.
- Jimeno, J. B., & Prado, N. I. (2024). Quality leadership and management, technology-based instruction, work attitude and teachers’ performance in the new normal. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*, 5(1), 251–284.
- Joshi, A., Neely, B., Emrich, C., Griffiths, D., & George, G. (2015). Gender research in AMJ: An overview of five decades of empirical research and calls to action: Thematic issue on gender management research. *Academy of Management Journal*, 58(5), 1459–1475.
- Jones, E. (2020). Gender and reparations: Seeking transformative justice. In *Reparations for victims of genocide, war crimes and crimes against humanity*. The Netherlands: Brill Nijhoff.
- King Prajadhipok’s Institute. (2021). *King Prajadhipok Award for Excellence in Local Administration*. Bangkok: A.P. Graphic Design and Printing Co., Ltd.
- Kaplan, E. (2003). Feminist futures: Trauma, the post-9/11 world, and a fourth feminism? *Journal of International Women’s Studies*, 4(2), 46–59.
- Korattana, N. (2020). Motivational factors influencing the effectiveness of the work performance of municipal personnel in Chonburi Province. *Journal of Political Science, Suan Sunandha Rajabhat University*, 3(2), 78–88.
- Kossek, E. E., Su, R., & Wu, L. (2017). Opting out or pushed out? Integrating perspectives on women’s career equality for gender inclusion and interventions. *Journal of Management*, 43(1), 228–254.
- Marcus, S. (2020). Simone de Beauvoir, *The Second Sex*. *Public Culture*, 32(2), 375–383.
- Marino, K. M., & Ware, S. (2022). Rethinking “first wave” feminisms: An introduction. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 47(4), 811–816.
- Meng, Y., Zhang, B., Qin, Z., Chen, Y., Shan, X., Sun, L., & Jiang, H. (2022). Stepwise method and factor scoring in multiple regression analysis of cashmere production in Liaoning cashmere goats. *Animals*, 12(15), 1886.
- Mingchua, J., & Rojanatrakul, T. (2021). The effectiveness of the implementation of the Women’s Role Development Fund Policy in Ban Dan Lan Hoi District,

- Sukhothai Province. *Journal of Modern Learning Development*, 6(3), 164–179.
- Munro, E. (2013). Feminism: A fourth wave? *Political Insight*, 4(2), 22–25.
- Nachescu, V. (2009). Radical feminism and the nation: History and space in the political imagination of second-wave feminism. *Journal for the Study of Radicalism*, 3(1), 29–59.
- Nielsen, V. L., & Madsen, M. B. (2019). Gender diversity and management aspirations in public sector workplaces in Denmark. *Gender in Management: An International Journal*, 34(6), 465–488.
- Office of the Council of State. (2008). *Civil Service Act, B.E. 2551*. Retrieved March 13, 2023, from <https://www.dsi.go.th/Files/Images/img25610830152049>
- Office of the Commission on Local Government Personnel Standards. (2022). *Information on Local Administrative Organizations*. Retrieved February 20, 2023, from http://local.moi.go.th/local_sub5.htm
- Paciello, L. M. (2023). Validating chronotype questionnaires in adolescents: Correlations with actigraphy and the dim light melatonin onset. [Doctoral dissertation]. Universität Tübingen.
- Parry, D. (Ed.). (2018). *Feminisms in leisure studies: Advancing a fourth wave*. London: Routledge.
- Pascall, G., & Lewis, J. (2004). Emerging gender regimes and policies for gender equality in a wider Europe. *Journal of Social Policy*, 33(3), 373–394.
- Phoruean, K., & Pienkhuntod, A. (2022). Civil society organizations and social protection of vulnerable gender-diverse persons (LGBTQ+) in Isan, Thailand. *Asia Social Issues*, 16(1), 1–16.
- Phuong Hoa, D. (2020). Gender equality at work. *Vinh University Journal of Science*. <https://doi.org/10.56824/vujs.2020sh16>
- Rodpaiboon, N., Chaimadan, C., & Thammapiyak, S. (2019). Implementation of education management policy for migrant children in Sa Kaeo Province. *Journal of Public Administration and Politics*, 9(1), 22–43.
- Rubin, M. M., & Bartle, J. R. (2023). Gender-responsive budgeting: A budget reform to address gender inequity. *Public Administration*, 101(2), 391–405.
- Sinarajoo, N., Kong, Y. C., Rajah, H. D. A., Danaee, M., & Bhoo-Pathy, N. (2023). Translation and validation of the Malay version of the Oxford Happiness Questionnaire in a Malaysian setting. *SN Social Sciences*, 3(1), 1–13.
- Sovey, S., Osman, K., & Mohd-Matore, M. E. (2022). Exploratory and confirmatory factor analysis for disposition levels of computational thinking instruments among secondary school students. *European Journal of Educational Research*, 11(2), 639–652.
- Snyder, R. C. (2008). What is third-wave feminism? New directions essay. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 34(1), 175–196.
- Sun, H. J., & Yoon, H. H. (2022). Linking organizational virtuousness, engagement, and organizational citizenship behavior: The moderating role of individual and organizational factors. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 46(5), 879–904.
- Tekkas Kerman, K., & Betrus, P. (2020). Violence against women in Turkey: A social ecological framework of determinants and prevention strategies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(3), 510–526.
- Wynn, A. T. (2020). Pathways toward change: Ideologies and gender equality in a Silicon Valley technology company. *Gender & Society*, 34(1), 106–130.
- Zenger, J., & Folkman, J. (2019). Research: Women score higher than men in most leadership skills. *Harvard Business Review Digital Articles*, 2–5.

พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงใน ผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

The Buddhist Methods for Behavioral Modification and Prevention of Complications from Hypertension in the Elderly in Dan Kwian Subdistrict Chokchai District Nakhon Ratchasima Province

พระครูขันติธรรมธารี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Phrakhru Khantidhammathari
Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, Thailand
E-mail: joybenyapa@gmail.com

Received: 10 October 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาพุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอพุทธวิธีการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ รับประทานอาหารในชีวิตประจำวัน ประเภผักพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วไปเป็นประจำ กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมสุขภาพ อสม. จัดกิจกรรมน่ายามาส่งให้ผู้ป่วยได้รับประทาน ยอมรับสภาพความจริงของชีวิตการเจ็บป่วยหนี 2) พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ การกำหนดสติสัมปชัญญะบริโภคอาหาร การรับประทานอาหารอย่างมีสติ กำหนดสติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกาย มีการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดจากอาการป่วย 3) นำเสนอพุทธวิธีการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ ริเริ่มสร้างความร่วมมือของภาครัฐกับคณะสงฆ์ให้เกิดการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ร่วมกำหนดทิศทางเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

คำสำคัญ: พุทธวิธี; ภาวะแทรกซ้อน; โรคความดันโลหิตสูง; ผู้สูงอายุ

Abstract

This research article aims to 1) study behavior to prevent complications from high blood pressure in the elderly in Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima

Province; 2) study Buddhist methods to change behavior to prevent complications from high blood pressure in the elderly in the Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province; 3) present Buddhist methods to participate in changing behavior to prevent complications from high blood pressure in the elderly, Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province, through the qualitative research conducted with 13 key informants. The research instrument was an interview form which used a descriptive data analysis method. The research findings revealed key insights into preventing complications from high blood pressure in the elderly. Firstly, behaviors that promote health include consuming local vegetables readily available in daily life, participating in group exercise activities, and ensuring medication adherence through activities organized by village health volunteers. Additionally, fostering acceptance of life's realities and adopting illness prevention measures are critical. Secondly, Buddhist methods play a significant role in modifying behavior, emphasizing mindful eating, awareness of body movements, and understanding health problems caused by illness to encourage preventive actions. Lastly, the application of Buddhist principles involves fostering cooperation between the government and the Sangha to prevent and reduce recurrent illnesses among monks with high blood pressure. Furthermore, collaboration between village health volunteers and Subdistrict Health Promotion Hospitals is essential to establish shared strategies and directions for improving health outcomes.

Keywords: Buddhist Methods; Complications; Hypertension; Elderly

1. บทนำ

โรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงเป็นโรคไม่ติดต่อ (non-communicable disease) ที่เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งด้านสาธารณสุขในปัจจุบันของหลายๆประเทศทั่วโลกทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศยังไม่พัฒนา ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพ 1 ใน 5 สาเหตุของการเสียชีวิตที่สำคัญพบว่ามีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงทั่วโลกเกือบ 4 ล้านคนต่อปี โดยประเทศไทย มีอัตราการเสียชีวิตจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียใต้-ตะวันออก (SEARO) จากข้อมูลปี พ.ศ.2559 โรคไม่ติดต่อยังคงเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของประชาชนไทยทั้งในแง่การโรค และอัตราการเสียชีวิต อัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (30-69 ปี) จากโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ ประกอบด้วย โรคหลอดเลือดสมอง, โรคหัวใจขาดเลือด, โรคเบาหวาน,ภาวะความดันโลหิตสูง และโรคทางเดินหายใจอุดกั้นเรื้อรัง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2559 หลังจากนั้นแนวโน้มลดลงเล็กน้อยและคงที่ในปี พ.ศ. 2561 โดยโรคหลอดเลือดสมองมีอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรสูงที่สุดเท่ากับ 44.3 รายต่อประชากรแสนคน และอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรด้วยโรคหลอดเลือดสมองในผู้ชายสูงกว่าเพศหญิง จากสถิติการสำรวจทุกๆ 5 ปี คาดว่าในอนาคตต้องเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้องที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดเรื้อรังโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้มากขึ้น (สำนักนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ได้แก่ การเกิดภาวะไตวายเรื้อรัง ตาบอด โรคหลอดเลือดหัวใจและสมองอุดตัน ความผิดปกติของเส้นประสาท การเกิดแผลที่เท้า ส่งผลให้เกิดภาวะทุพพลภาพ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาในการรักษาพยาบาลอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง เป็นโรคเรื้อรังที่รักษาไม่หายขาด จึงต้องมีการรักษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นระยะเวลา

ยาวนาน ซึ่งการรักษาผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูงมีการรักษาหลักสองประการ คือ การปรับพฤติกรรมสุขภาพ และการใช้ ยาควบคู่กันไปผู้ป่วยส่วนใหญ่มักมีความเข้าใจว่าการรับประทานยาลดเบาหวานและความดันโลหิตสูงอย่างต่อเนื่องเป็นวิธีการรักษาที่สำคัญ แต่ในความเป็นจริงแล้วสำหรับโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงนั้น การปรับพฤติกรรมสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สามารถควบคุมโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้อย่างยั่งยืนในปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดบริการดูแลผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูงที่มีประสิทธิภาพโดยมีความสอดคล้องกับปัญหาและบริบทของแต่ละชุมชน โดยมีการดำเนินการมาระยะหนึ่ง พบว่ามีผลสำเร็จของการดำเนินการแต่ก็ยังพบว่า สถิติของผู้ป่วยโรคเรื้อรังและภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคเรื้อรังเบาหวานและความดันโลหิตสูงยังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านตัวผู้ป่วย ระบบบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (วัชชัย สัตยสมบูรณ์ และยุวณู สัตยสมบูรณ์, 2563)

โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่ส่งผลให้เกิดความผิดปกติต่ออวัยวะต่าง ๆ หลายระบบในร่างกาย ผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเรื้อรังที่ไม่มารักษาควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในระดับปกติได้อย่างต่อเนื่อง มักเกิดภาวะแทรกซ้อนต่ออวัยวะสำคัญ เช่น หัวใจ หลอดเลือด ตา ไต สมอซึ่งเป็นภาวะแทรกซ้อนที่อันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งบุคลากรทางสุขภาพควรให้ความสำคัญกับการเกิดภาวะความดันโลหิตสูง การป้องกัน และการรักษา เพื่อที่จะสามารถชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ทั้งนี้ การรักษาโรคความดันโลหิตสูง เป็นการรักษาร่วมกันระหว่างการรักษาโดยไม่ใช้ยากับการรักษาโดยใช้ยา ซึ่งเป้าหมายของการรักษาคือ เพื่อลดการทำลายอวัยวะสำคัญ เช่น ไต หัวใจ สมอ ซึ่งจะช่วยป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตได้ โดยสมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย ได้กำหนดให้การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตเป็นการรักษาเบื้องต้น หลังจากที่ผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงภายในระยะ 6-12 เดือนแรก (นิพนธ์พร สิ้นทรัพย์และคณะ, 2560)

นอกจากนี้วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่าง ทั้งนี้ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันมีอายุน้อย วัยรุ่น ผู้สูงอายุตกอยู่ในสภาพแรงกดดันคล้าย ๆ กัน คือการเผชิญกับความเครียดจากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าปัจจุบันประชาชนได้ป่วยเป็นโรคเครียดเพิ่มขึ้น รวมทั้งอัตราการเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับความเครียดก็เพิ่มตามด้วยเช่นกัน เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะ โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง เป็นต้น ซึ่งบางโรคจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเมื่อตกอยู่ในสภาวะเครียดที่รุนแรง เช่นผู้ที่มีความดันสูง เมื่อเผชิญกับความเครียดอาจส่งผลให้เส้นเลือดในสมองแตก จนเกิดอัมพาตได้ หรือในผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ ความเครียดอาจส่งผลให้หัวใจหยุดเต้น (Cardiac arrest) โดยเฉียบพลันได้ ความเครียด เป็นสิ่งที่ทุก ๆ คนจะต้องประสบ ระดับของความเครียดถ้ามีเพียงเล็กน้อย ก็จะเป็นพลังกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แต่ถ้าระดับของความเครียดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลต่อการเผชิญปัญหาของบุคคลนั้น ๆ อย่างแน่นอน (ปัทมา จารูวัต, 2553)

ข้อมูลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และมีภาวะเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นทำให้เกิดทุพพลภาพทางร่างกาย และเกิดผู้ป่วยภาวะติดเตียง ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลด่านเกวียน รับผิดชอบรวมทั้งหมด 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 3,320 คน และมีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงจำนวนทั้งสิ้น 70 ราย จึงมีการ

สำรวจภาวะพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดสมอง ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และผลสำรวจพฤติกรรมการใช้ชีวิตมีปัจจัยเสี่ยงทำให้เกิดโรคเพิ่มขึ้นนั้น การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงทราบแนวทางในการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้อง ปรับพฤติกรรมลดความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคหลอดเลือดสมองได้ และจะส่งผลให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน, 2563)

วัดด่านเกวียน วัดต้นแบบวิถีพุทธได้รักษาวิถีพุทธ วิถีคนด่านเกวียน ปรับประยุกต์เป็นชุมชนคุณธรรม โดยพระสงฆ์วัดด่านเกวียนเป็นแกนนำชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรเกิดเป็นผลสำเร็จเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอีกหลายแห่งทั่วประเทศ การดำรงชีวิตอย่างจริงจังด้วยการทำการเกษตร ที่เน้นทำแปลงผักหลายแปลงและปลูกหลายอย่างสำหรับบริโภคในครัวเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่าย เหลือจากนั้นก็เก็บขายสร้างรายได้เสริม ช่วงวันออกพรรษา กิจกรรมโดดเด่นของชุมชนคือ ประเพณีกวนข้าวทิพย์ วันออกพรรษา ซึ่งแสดงถึงความสามัคคีของชุมชน และอีกหนึ่งกิจกรรมที่น่าชื่นชมชุมชนแห่งนี้คือ ส่งเสริมให้เยาวชน นักเรียน ประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ทุกเย็นวันอาทิตย์

ปัญหาเชิงพื้นที่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในการจัดทำแผนการพัฒนาสุขภาพประชาชนในตำบลด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา พบว่าพื้นที่ดังกล่าวปัญหาของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัญหาสุขภาพ สุขภาพกาย ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันใน เลือดสูง โรคหัวใจ โรคกระดูกและข้อ และโรคเบาหวาน สุขภาพจิต ได้แก่ วิตก กังวล/เครียด เนื่องจากขาดการดูแลเอาใจ ใส่จากบุคคลในครอบครัวและสังคม กลไกเชิงพื้นที่พุทธวิธีการเจริญสติปัญญา 4 วิถีวัดด่านเกวียนกับการใช้ชีวิตประจำวันมีความสำคัญในการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุโดยอาศัยความร่วมมือของชุมชนในการสร้างและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ลดความดันโลหิตสูง ลดความเครียดสะสม เรียนรู้เข้าใจตนเอง เจริญสติปัญญา 4 ในชีวิตประจำวันเป็นประจำสร้างความภาคภูมิใจในตนเองในการอยู่ในชุมชน จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง ในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยมาใช้กำหนดเป็นนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ นโยบายดูแลสุขภาพชุมชนในระดับจังหวัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุให้ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาพุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.3 เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง ใน

ผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักวิชาการหรือองค์กรภาครัฐ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำชุมชนหรือกลุ่มร่วมการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงบ้านหนองบอน หมู่ 6 ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 4 นักวิชาการด้านการจัดการสุขภาพ และกลุ่มที่ 5 นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 รูปหรือคน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 พฤติกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ตอนที่ 3 พฤติกรรมมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อสร้างการสนทนาอย่างเป็นธรรมชาติ ระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์

3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมอธิบายเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ตามหลักปฏิบัติที่แจ้งขอคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ และลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัย วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง ในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

4.1 พฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

1. ด้านการรับประทานอาหาร ลักษณะพฤติกรรม การบริโภคอาหารมีความแตกต่างกัน ส่วนหนึ่ง ไม่นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รับประทานอาหารในชีวิตประจำวัน ประเภทผักได้แก่ผักสดผักลวกและอาหารพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วไปเป็นประจำ อีกส่วนหนึ่ง มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เบียร์ยาดองสุราสาโทเป็นประจำ แต่อาหารประเภท ผัก ผักสดผักลวกและอาหารพื้นบ้านทั่วไป แม้ว่า ผู้สูงอายุจะรับรู้ข้อมูล จากหมอและอสมแนะนำ แต่ถ้าว่าพฤติกรรมบริโภคด้วยอาหารที่มีเกลือ น้ำปลาซีอิ๊วซอสปรุงในอาหารจึงเป็นอาหารที่รับประทานเป็นประจำในผู้สูงอายุ

2. ด้านการออกกำลังกาย กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้และสนับสนุนให้แกนนำได้จัดกิจกรรม ส่งเสริมการออกกำลังกายเป็นกลุ่มและการออกกำลังกายเป็นคู่ องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลด่านเกวียนสนับสนุนให้กลุ่มต่างๆได้จัดทำโครงการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกิจกรรมป้องกันโรคพร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการออกกำลังกายอยู่เสมอและจัดอาคารสถานที่ส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเพศและวัย ส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกายที่พอเหมาะ ป้องกันความเครียด ความวิตกกังวล ลดปัจจัยเสี่ยงเกิดความดันโลหิตสูง

3. ด้านการรับประทานยารักษาภาวะความดันโลหิตสูง แกนนำสุขภาพชุมชน ส่วนมากเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแกนนำจิตอาสา จัดกิจกรรมนำยามาส่งให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้รับประทานอย่างต่อเนื่องและอำนวยความสะดวกในการประสานไปยังเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในการติดตามดูแลผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูง

4. ด้านการติดตามและประเมินระดับความดันโลหิต การติดตามวัดระดับความดันโลหิตเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ผู้ใกล้ชิดผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่เป็นผู้สูงอายุจะต้องหมั่นวัดและติดตามอยู่เสมอ ทั้งโดยการสอบถามอาการต่าง ๆ ในแต่ละช่วงวัน ถ้าสามารถจดบันทึกข้อมูลและนำไปปรึกษาแพทย์จะเป็นการดีสำหรับการปรับประยุกต์ใช้กับการลดอาการความดันโลหิตสูง และกลุ่มจิตอาสาในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล

4.2 พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา

1. การกำหนดสติสัมปชัญญะบริโภคอาหาร การรับประทานอาหารอย่างมีสติจะช่วยปรับพฤติกรรม การรับประทานอาหารให้มีสุขภาพดีขึ้นและสามารถทำได้อย่างยั่งยืน ตั้งสติให้มากเมื่อพบอาหาร เครื่องดื่มที่ทำให้ความดันโลหิตสูง เหล้า เครื่องปรุง ลดที่ละนิด ปรับพฤติกรรมรับประทานอาหารในแต่ละช่วงวัน ตั้งเป้าหมายที่สามารถทำได้ และวิธีการฝึกสติเจริญกรรมฐาน การกำหนดสติสัมปชัญญะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในชุมชน

2. การกำหนดสติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกาย แกนนำสุขภาพชุมชน ส่วนมากเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแกนนำจิตอาสา จัดกิจกรรมกำหนดสติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกายในชุมชนดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานและผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง การส่งเสริมให้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำกิจกรรมวัน ทำงานปกติพร้อมทั้งกำหนดสติเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุขณะออกกำลังกายหรือเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวัน

3. การกำหนดสติสัมปชัญญะเรียนรู้ตนเอง ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดจาก อาการป่วยเมื่อความดันโลหิตสูงและอาการป่วยที่เกิดจากโรคเบาหวาน เจ็บป่วยด้วยโรคอื่นๆ ผสมผสานกันส่งผลให้ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง เกิดภาวะความเครียดระหว่างใช้ชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่และนักวิชาการผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน

4.3 นำเสนอพุทธวิธีการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา

1. ด้านการริเริ่ม การริเริ่มสร้างความร่วมมือของภาครัฐกับคณะสงฆ์ ให้เกิดการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยด้วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูง เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับคณะสงฆ์แกนนำเพื่อให้พระสงฆ์ วัดด่านเกวียน วัดต้นแบบวิถีพุทธได้รักษาวิถีพุทธ วิถีคนด่านเกวียน ปรับประยุกต์เป็นชุมชนคุณธรรม โดยพระสงฆ์วัดด่านเกวียนเป็นแกนนำชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในแต่ละคุ้มมีความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงจึงริเริ่มทำกิจกรรมสังคมเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงไม่ให้เป็นภาวะความดันโลหิตสูง เพื่อป้องกันปัญหาภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ ทางสุขภาพ

2. ด้านร่วมคิดวางแผนวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทาง การร่วมคิดวางแผนวิสัยทัศน์กำหนดทิศทางเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน และคณะสงฆ์ในตำบลด่านเกวียน ร่วมกำหนดกิจกรรมป้องกันและลดอาการโรคความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนน่าอยู่สังคมน่าอยู่ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีความสุขกับการร่วมกิจกรรมในชุมชนส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน

3. ด้านร่วมปฏิบัติตามแนวทางดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงร่วมปฏิบัติตามแนวทางดูแลสุขภาพนำพุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุด้วยการกำหนดสติสัมปชัญญะเรียนรู้เมื่อเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังกายตามลักษณะการใช้ชีวิตประจำวัน การรับประทานอาหารจะเน้นลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถลดอาหารที่ต้องปรุงรสในลักษณะมีรสเค็มและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียนลดลง

4. ด้านร่วมประเมิน ตรวจวัดความดันและจัดทำข้อมูลไว้ในสมุด จากนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแกนนำจิตอาสา จะนำข้อมูลผลการตรวจวัดความดันไปส่งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน และประเมินผู้สูงอายุเพื่อค้นหากลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง นำผลการประเมินไปวางแผนในการจัดกิจกรรมดูแลสุขภาพส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเกิดโรคความดันโลหิตสูงควบคู่กับการจัดกิจกรรมชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่

5. อภิปรายผล

5.1 พฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อำเภอ

โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการรับประทานอาหาร ลักษณะพฤติกรรม การบริโภคอาหารมีความแตกต่างกัน ส่วนหนึ่ง ไม่นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รับประทานอาหารในชีวิตประจำวัน ประเภทผักได้แก่ผักสดผักลวกและอาหารพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วไปเป็นประจำ อีกส่วนหนึ่ง มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เบียร์ยาดองสุราสาโทเป็นประจำ พฤติกรรมการบริโภคด้วยอาหารที่มีเกลื่อน้ำปลาซีอิ๊วซอสปรุงในอาหารจึงเป็นอาหารที่รับประทานเป็นประจำในผู้สูงอายุ ด้านการออกกำลังกาย กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้และสนับสนุนให้แกนนำได้จัดกิจกรรม ส่งเสริมการออกกำลังกายเป็นกลุ่มและการออกกำลังกายเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลด่านเกวียน สนับสนุนให้กลุ่มต่างๆได้จัดทำโครงการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกิจกรรมป้องกันโรคพร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายอยู่เสมอ ด้านการรับประทานยา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแกนนำจิตอาสา จัดกิจกรรมนำยามาส่งให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้รับประทานยาอย่างต่อเนื่องและอำนวยความสะดวกในการประสานไปยังเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในการติดตามดูแลผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูง ด้านการเผชิญและผ่อนคลายความเครียด ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูง ส่วนใหญ่ยอมรับสภาพความจริงของชีวิต การเจ็บป่วยหนีไม่พ้น สอดคล้องกับคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา สามารถผสมผสานกิจกรรมของวัดให้เกิดการจัดกิจกรรมดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้ ด้านการติดตามและประเมินระดับความดันโลหิต การติดตามวัดระดับความดันโลหิตเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ผู้ใกล้ชิดผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่เป็นผู้สูงอายุจะต้องหมั่นวัดและติดตามอยู่เสมอ การติดตามประเมินระดับความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีการจัดกิจกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตสูงของผู้ป่วยให้เข้าพบแพทย์และรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา สว่างศรี และศิริภรณ์ อินทรหนองไผ่ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานรายใหม่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการเข้าร่วมตามโปรแกรมการพัฒนา กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมสุขภาพเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการพัฒนา ในด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกายและด้านการจัดการอารมณ์ และความเครียด อาจเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานรายใหม่ในชุมชน ในขั้นตอนการทำประชาคมที่มีภาคีที่หลากหลายเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์และความรุนแรงของปัญหาเกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากนั้นผลของการประชาสัมพันธ์ทำให้กลุ่มเสี่ยงและประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอีกทั้งการอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบ และการจัดตั้งกลุ่มออกกำลังกายล้วนมีส่วนทำให้กลุ่มเสี่ยงตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

5.2 พุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา การกำหนดสถิติสัมปชัญญะบริโภคอาหาร การรับประทานอาหารอย่างมีสติจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรับประทานอาหารให้มีสุขภาพดีขึ้นและสามารถทำได้อย่างยั่งยืน ตั้งสติให้มากเมื่อพบอาหาร เครื่องดื่มที่ทำให้ความดันโลหิตสูง เหล้า เครื่องปรุงรส ลดที่ละนิด ปรับพฤติกรรมรับประทานอาหารในแต่ละช่วงวัน ตั้งเป้าหมายที่สามารถทำได้ และวิธีการฝึกสติเจริญกรรมฐาน การกำหนดสถิติสัมปชัญญะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในชุมชน การกำหนดสถิติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกาย แกนนำ

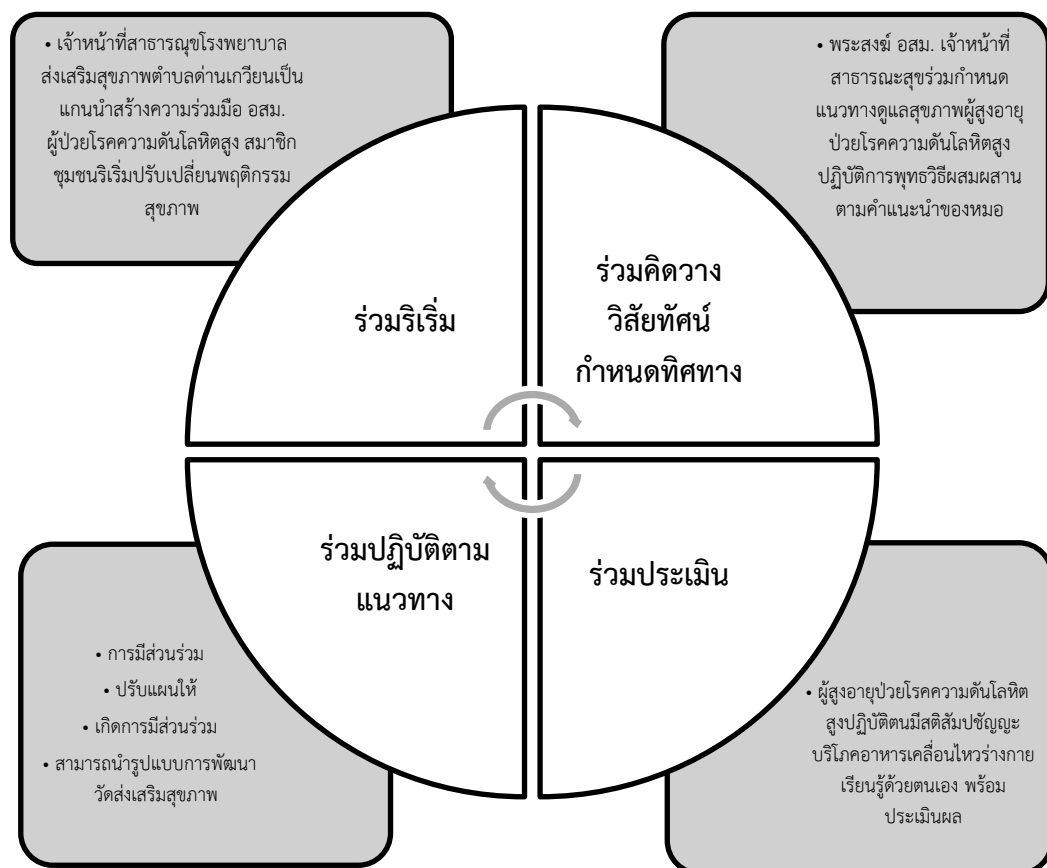
สุขภาพชุมชน ส่วนมากเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแกนนำจิตอาสา จัดกิจกรรมกำหนดสติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกายในชุมชนดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานและผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง การส่งเสริมให้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำกิจกรรมวัน ทำงานปกติพร้อมทั้งกำหนดสติเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุขณะออกกำลังกายหรือเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวัน การกำหนดสติสัมปชัญญะเรียนรู้ตนเอง ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดจาก อาการป่วยเมื่อความดันโลหิตสูงและอาการป่วยที่เกิดจากโรคเบาหวาน เจ็บป่วยด้วยโรคอื่นๆ ผสมผสานกันส่งผลให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เกิดภาวะความเครียดระหว่างใช้ชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่และนักวิชาการผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ใน จังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีการบูรณาการแนวทางการดูแลสุขภาพองค์รวมตามหลักการพระพุทธศาสนา เข้ากับหลักการดูแลสุขภาพ ของกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งนำสถานการณ์สภาพปัญหาความต้องการด้านสุขภาพของพระสงฆ์ก่อนการพัฒนา ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ในจังหวัด ขอนแก่น โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายได้แนวทางการดูแลสุขภาพตามระบบการสาธารณสุขว่าสถานบริการ สาธารณสุขซึ่งได้แบ่งการดูแลออกเป็น 4 ด้าน คือ คือ ด้านส่งเสริม ป้องกัน รักษา และการฟื้นฟูสภาพ โดยทั้งหมดอยู่ในหลักการของการดูแลสุขภาพองค์รวม และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน ผลการ ดำเนินงานมีการจัดระบบบริการสุขภาพในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของพระสงฆ์ได้แก้ปัญหาในส่วนขาดและความต้องการของพระสงฆ์และหลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนกระบวนการวิจัยแล้วเว้นช่วงเวลา 6 เดือนได้ ทำการประเมินพฤติกรรมสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์พบว่ามีความเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนดำเนินงานทุกมิติ

5.3 นำเสนอพุทธวิถีการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา ด้านการริเริ่ม การริเริ่มสร้างความร่วมมือของภาครัฐกับคณะสงฆ์ให้เกิดการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยด้วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูง เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับคณะสงฆ์แกนนำเพื่อให้พระสงฆ์ วัดด่านเกวียน วัดต้นแบบวิถีพุทธได้รักษาวิถีพุทธ ปรับประยุกต์เป็นชุมชนคุณธรรม ด้านร่วมคิดวางวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน และคณะสงฆ์ในตำบลด่านเกวียน ร่วมกำหนดกิจกรรมป้องกันและลดอาการโรคความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนน่าอยู่สังคมน่าอยู่ ด้านร่วมปฏิบัติตามแนวทางดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุป่วยโรคความดันโลหิตสูงร่วมปฏิบัติตามแนวทางดูแลสุขภาพนำพุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุด้วยการกำหนดสติสัมปชัญญะเรียนรู้เมื่อเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังกายตามลักษณะการใช้ชีวิตประจำวัน การรับประทานอาหารจะเน้นลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านร่วมประเมิน ตรวจวัดความดันและจัดทำข้อมูลไว้ในสมุด จากนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแกนนำจิตอาสา จะนำข้อมูลผลการตรวจวัดความดันไปส่งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้านเกวียน และประเมินผู้สูงอายุเพื่อค้นหากลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุ่นเอื้อ สิงห์คำ (2557) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการและผลของการสร้างเสริมสุขภาพขององค์กรรวมวิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสร้างเสริมสุขภาพขององค์กรรวมวิถีพุทธจัดขึ้นเป็นระยะเวลา 5 วัน เพื่อเรียนรู้ทฤษฎีการสร้างสุขภาพควบคู่กับการปฏิบัติ โดยบูรณาการองค์ความรู้บนความเชื่อจากวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทยและวิทยาการทางวิทยาศาสตร์ เน้นองค์ความรู้เพื่อการ “พึ่งตนเองจนเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้” มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายจิตใจสังคมและจิตวิญญาณมีการฟังและสนทนาธรรมจากนักบวชเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณสู่การลด ละ เลิกความโลภ โกรธ หลง 2) ผลจากกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพขององค์กรรวมวิถีพุทธทำให้คนมีสุขภาพที่ดีขึ้นเกิดจิตใจที่ดีงาม มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีอารมณ์เบิกบาน แจ่มใส ทำให้เกิดพลังในการช่วยเหลือผู้อื่นที่ทุกข์ทรมาน เพื่อให้มีสุขภาพดีและช่วยทำให้สุขภาพของสังคมดีขึ้น

6. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกและมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยมีความชัดเจนเหมาะสมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในพุทธวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง ในผู้สูงอายุตำบลด้านเกวียน อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

7. สรุป

พฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุตำบลด่านเกวียน อ.โชคชัย จ. นครราชสีมา การกำหนดสติสัมปชัญญะบริโภคอาหาร การรับประทานอาหารอย่างมีสติจะช่วยปรับพฤติกรรม การรับประทานอาหารให้มีสุขภาพดีขึ้นและสามารถทำได้อย่างยั่งยืน การกำหนดสติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกาย แขนงนำสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมกำหนดสติสัมปชัญญะเคลื่อนไหวร่างกายในชุมชนดูแลป้องกัน ปัญหาสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานและผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง การส่งเสริมให้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำ กิจกรรมวัน พร้อมทั้งกำหนดสติกำหนดสติสัมปชัญญะเรียนรู้ตนเอง มีการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดจาก เมื่อมีอาการป่วยหรือ เกิดภาวะความเครียดระหว่างใช้ชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่และนักวิชาการผู้เกี่ยวข้องร่วมกันในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีสถาบันสนับสนุนการสร้างความร่วมมือของภาครัฐป้องกัน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัด นครราชสีมา
2. ควรนำหลัก 6ร. 2ส. และ 10อ. มาเป็นแนวทางในการสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในเขต จังหวัดนครราชสีมา
3. ควรมีส่งเสริมงบประมาณดูแลผู้สูงอายุภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกัน สุขภาพเทศบาล

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการดูแลรักษาผู้สูงอายุ โรคความดัน สูงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบการดูแลผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงแบบพึ่งพาตนเอง รองรับการลด ภาระงบประมาณภาครัฐ
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบโมเดลป้องกันและลดการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงแบบพึ่งพาตนเอง รองรับการลดภาระงบประมาณภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- ธวัชชัย สัตยสมบูรณ์ และยุานุช สัตยสมบูรณ์. (2563). รูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังและการสนับสนุนการ จัดการตนเองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงและผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็น ระบบ. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 7(2), 233-245.
- นิพนธ์ภัทร สิ้นทรัพย์และคณะ. โรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ: เพชฌฆาตเงียบที่ควรตระหนัก. วารสาร วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี. 28(1), 100-104.

ปัทมา จารุวัต. (2553). เทคนิคการผ่อนคลายเครียดด้วยการฝึกสมาธิ ประโยชน์ที่แท้จริง. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.

พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย. ขอนแก่น : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน. (2563). จำนวนผู้ป่วยในตำบลด่านเกวียน. นครราชสีมา : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน.

วัฒนา สว่างศรี และศิริภิญโญ อินทรหนองไผ่. (2558). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานรายใหม่ในชุมชน. วารสารพยาบาลทหารบก. 16(1), 121-132.

สำนักนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2562). รายงานสถานการณ์โรค NCDs เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2563. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.

อุ้นเอื้อ สิงห์คำ. (2557). กระบวนการและผลของการสร้างเสริมสุขภาพองค์กรร่วมวิถีพุทธ. วารสารสมาคมนักวิจัย. 19(1), 145-167.

Behavior of Social Media Usage for Working and Information Perception of the Director, Primary Level of the Ministry of Education and Sports of the Lao People's Democratic Republic

**Sengphachanh Phachanh, Satreethai Poommai,
Onanong Phewnil, Noppawan Semvimol**

Faculty of Environment, Kasetsart University, Thailand
E-mail: Sengphachanh.ph@ku.th

Corresponding Author: Sengphachanh Phachanh
E-mail: Sengphachanh.ph@ku.th

Received: 25 July 2024; Revised: 15 August 2024; Accepted 09 October 2024
© The Author(s) 2024

Abstract

This research focuses on studying and comparing the behavior of people using social media for work and information perception between Director of Division and Deputy Director of Division at the Director, Primary Level of the Ministry of Education and Sports of the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR) and studies their interest to receive news and information through social media on quantitative approach. An online survey on 77 people was carried out using questionnaires on Google Form from October 2023 to January 2024. The data were examined and illustrated according to the frequency, percentile, average and standard deviation. Moreover, the independent-samples T-test for differential analysis with a statistical significance at 0.05. The results of the research showed that 83.12% of combined total used WhatsApp for working and information perception. The comparative results of the hypothesis testing between Director of Division and Deputy Director of Division show that five of the social media usage habits were similar with a statistical significance at 0.05. However, the "Frequency of Media Use" part was varying. Besides these, 92.21% of candidates chose to receive online information, 48.05% preferred to receive via Facebook and 55.84% preferred to receive information in infographic format.

Keywords: Information perception; Lao PDR; Social Media Use; Standard Deviation

INTRODUCTION

Social media has increasingly become essential not only as a source of income but also in shaping work practices and information perception. Platforms like LinkedIn, Instagram, and TikTok provide opportunities for professionals and businesses to monetize content, enhance brand visibility, and engage with audiences more effectively. According to a study by Kapoor et al. (2022) the use of social media in professional settings has significantly improved networking, job opportunities, and career growth. Additionally, research by Zhu and Chen (2023) highlights that social media plays a crucial role in how individuals perceive and process information, with algorithms tailored to user preferences impacting the dissemination and reception of news and professional content. This dual role of social media underscores its critical importance in modern work environments and information ecosystems, facilitating both economic gains and influencing public and professional discourse.

Enhancing social media usage for work and information perception has become increasingly vital in the digital age. Recent studies highlight the benefits of strategic social media engagement for professional development and effective communication. For instance, Smith (2022) found that professionals who actively use platforms like LinkedIn and Twitter for networking and knowledge sharing experience significant career advancements and increased job opportunities. Moreover, research by Johnson and Wang (2022) reveals that curated social media feeds can improve information perception by providing tailored content that aligns with users' interests and professional needs. This targeted approach helps users stay informed about industry trends and best practices, ultimately enhancing their work performance and decision-making abilities. By leveraging these insights, individuals and organizations can optimize their social media strategies to foster professional growth and informed information consumption.

The behavior of social media usage for work and information perception among directors, primary level of the Ministry of Education and Sports of the Lao PDR serves as a model for effective digital engagement in educational administration. A recent study by Phonexay et al. (2023) found that these directors utilize platforms like Facebook and WhatsApp to streamline communication, share educational resources, and stay updated with policy changes. Their strategic use of social media not only enhances administrative efficiency but also fosters a collaborative environment among educators. Additionally, research by Nguyen and Tran (2022) indicates that social media can significantly improve information perception, allowing directors to access a diverse range of insights and best practices from global education communities. This model of social media usage demonstrates the potential for digital tools to transform educational leadership and information dissemination, promoting more informed decision-making and proactive management in the education sector.

Researching the behavior of social media usage for work and information perception among directors at the primary level of the Ministry of Education and Sports of the Lao PDR is essential for several reasons. It helps identify how these leaders can optimize their use of digital tools to enhance communication, streamline administrative tasks, and improve access to educational resources. By understanding their social media behaviors, we can develop strategies to support more effective and efficient leadership within the education sector. Additionally, insights from such research can guide the development of training programs and policies that empower directors to stay informed and make better decisions, ultimately leading to improved educational outcomes for students and schools in the region.

OBJECTIVES

This study aims to examine the behavior of the Director, Primary Level of the Ministry of Education and Sports of the Lao PDR, regarding their use of social media for work-related purposes and information awareness. Additionally, this research seeks to analyze and compare the behavior of these directors, primary level in using social media at work and their information perception, categorized by job title. Furthermore, the objective of this study is to investigate the factors influencing directors, primary level in their decision to receive news through social media.

MATERIAL AND METHODS

The study was conducted at Ministry of Education and Sports, Lao PRD, following ethical clearance from the Kasetsart University Research and Development institute (KURDI). Quantitative approach by using questionnaires on Google Form from October 2023 to January 2024. A simple random sample of 77 participants was drawn, 34 Director of Division and 43 Deputy Director of Division. The survey utilized a specially designed, close-ended questionnaire validated by experienced subject experts for content accuracy (Somchai, 2000).

The questionnaire was divided into two parts: the personal information section comprised four questions aimed at gauging participants' fundamental knowledge, while the second section included fifteen questions regarding their social media usage patterns related to work and information perception (Aphiwat, 2021; Atthaphon, 2017). Along with the questionnaire, participants were provided with an information sheet and an informed consent form. Consent was secured from all participants after outlining the study's objectives, and responses were gathered with a commitment to maintaining participant anonymity. Participants were urged to complete all questions.

All 77 questionnaires were completed achieving a 100% response rate. Data were tabulated using Statistics Package for Social Sciences (SPSS). The data were examined and illustrated according to the frequency, percentile, average and standard deviation. Moreover, the independent-samples T-test for differential analysis, with the level of significance set at $p < 0.05$.

RESULTS

The distribution of the 77 study participants according to personal information, Behavior of Social media usage and Comparison of the average value of social media usage behavior by job position are presented in Table below.

Table 1 Demographic Data (Frequency Distribution and Percentage)

Personal information	Frequency	Percentage
Age		
26-35	3	3.90
36-45	49	63.60
46-54	22	28.60

Personal information	Frequency	Percentage
> 55	3	3.90
Education		
Below bachelor's degree	1	1.30
Bachelor's Degree	23	29.90
Master's degree	46	59.70
Doctoral degree	7	9.10
Working life in the organization		
6-10	4	5.20
11-15	22	28.60
16-20	21	27.30
21-25	24	31.20
> 26	6	7.80
Careers in the organization		
Director of Division	34	44.20
Deputy Director of Division	43	55.80

Table 2 Frequency and Percentage of Behavior of Social media usage for Working and Information perception of participants

Questionnaire	Frequency	Percentage
The most used communication devices?		
Computer Desktop	15	19.48
Computer Notebook	4	5.19
Tablet /iPad	4	5.19
Smart Phone	54	70.13
The most popular social media for work?		
Facebook	5	6.49
Instagram	0	0.00
WhatsApp	64	83.12
TikTok	0	0.00
Line	3	3.90
WeChat	0	0.00
YouTube	5	6.49
Twitter	0	0.00
Purpose of using social media at work?		
To communicate at work.	70	90.91
For information awareness.	66	85.71
To search for information.	47	61.04
To build a social network	29	37.66

Questionnaire	Frequency	Percentage
For modernity and up to date	27	35.06
How often do you use social media for work?		
every day	64	83.12
1-2 days at a time	3	3.90
3-4 days at a time	8	10.39
5-6 days at a time	2	2.60
Once a week.	0	0.00
Social media usage time?		
06:00 - 08:00 a.m.	29	37.66
08:01 - 10:00 a.m.	40	51.95
10:01 a.m. - 12:00 a.m.	32	41.56
12:01 - 13:00 p.m.	42	54.55
13:01 - 16:00 p.m.	41	53.25
16:01 - 19:00 p.m.	29	37.66
19:01 - 22:00 p.m.	29	37.66
22:01 - 00:00 p.m.	11	14.29
00:01 - 02:00 a.m.	0	0.00
02:01 - 04:00 a.m.	0	0.00
04:01 - 05:59 a.m.	2	2.60
Average time spent on social media?		
Up to 30 minutes	9	11.69
30 minutes - 1 hour	21	27.27
1-2 hours	22	28.57
2-3 hours	12	15.58
3-4 hours	6	7.79

Table 3 Comparison of the average value of social media usage behavior by job position

Social media usage habits	Deputy of Division		Deputy Head of Department		t	P-value	Test Results Between groups
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
Communication devices	3.18	1.24	3.33	1.21	- 0.531	0.597	No difference
Popular types of social media	5.94	2.04	6.53	1.43	- 1.436	0.156	No difference
Purpose of Use of Media	3.00	1.37	0.63	1.25	- 0.619	0.538	No difference
Frequency of media use	1.68	1.00	1.05	0.30	3.523	0.001*	Difference
Media Active Moments	3.06	1.61	3.51	1.84	- 1.130	0.262	No difference

Social media usage habits	Deputy of Division		Deputy Head of Department		t	P-value	Test Results Between groups
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
Average time spent on media	2.88	1.34	3.30	1.55	-1.252	0.215	No difference

Note: * Represents a statistical value with a statistical significance of 0.05.

Table 4 Frequency and Percentage of participants preferred to receive information

Questionnaire	Frequency	Percentage
Media reception channels?		
Online	71	92.21
Offline	6	7.79
Categories of media demanded via online platforms?		
Infographic	43	55.84
Electronic Book	4	5.19
Video	24	31.17
Determining the appropriate social media platforms for accessing various media categories?		
Facebook	37	48.05
Instagram	1	1.30
WhatsApp	17	22.08
TikTok	5	6.49
Line	0	0.00
WeChat	0	0.00
YouTube	10	12.99
Twitter	0	0.00
Types of categories of media through offline channel?		
Poster	0	0.00
book	2	2.60
picture	2	2.60
Brochure	2	2.60

DISCUSSION

In this study, questionnaires were distributed, which involved 77 respondents, including the director of the division and the deputy director of the division, and table 1 the demographics showed that the sample was between the ages 36-45 years old, 63,60% of the sample. When asked about their education, 59.7% of the sample said they graduated with a master's degree, while their working experience in the organization was between the ages 21-

25 years, 31.20% of the sample. Additionally, the demographics showed there were more Deputy Directors of Division 55.8% than Director of Division 44.2%.

Table 2 discusses the behavior of social media usage for working and information perception of the director, primary level of The Ministry of Education and Sports of the Lao PDR. The survey results showed that the most frequently used communication device among participants is the smartphone, with a significant 70.13% of respondents indicating its usage. When it comes to social media platforms utilized for work, WhatsApp is overwhelmingly the most popular, favored by 83.12% of participants. The primary purpose of using social media at work is communication, as reported by 90.91% of respondents. Additionally, a large majority, 83.12%, use social media for work purposes daily. The most common time for social media usage is between 12:01 p.m. and 1:00 p.m., utilized by 54.55% of participants. On average, the largest portion of respondents, 28.57%, spend 1-2 hours on social media each day. These findings indicate a strong reliance on smartphones and WhatsApp for daily work communication and activities, primarily around midday, with significant time dedicated to social media use.

As shown in table 3 the statistical analysis comparing social media usage habits between Deputies of Division and Deputy Heads of Department revealed a significant difference only in the frequency of media use, with Deputies of Division engaging more frequently in social media activities ($p\text{-value} = 0.001$). No significant differences were observed in the other areas of study, including communication devices, popular types of social media, purpose of media use, media active moments, and average time spent on media, as their respective $p\text{-values}$ exceeded the conventional threshold of significance ($p\text{-values}$ ranging from 0.156 to 0.597). These findings suggest that while both groups exhibit similar patterns in most aspects of social media usage, the frequency of use is notably higher among Deputies of Division.

Table 4 talks about the survey results, which reveal a strong preference among participants for receiving information through online channels, with 92.21% indicating this preference. Within online platforms, the most demanded media category is infographic content, favored by 55.84% of respondents. Facebook emerges as the preferred social media platform for accessing various media categories, chosen by 48.05% of participants. Conversely, offline media consumption is minimal, with posters, books, pictures, and brochures each receiving less than 3% of the preference. These findings highlight a clear inclination towards online media, particularly infographics and Facebook, for information dissemination among participants.

Previous studies on the behavior of social media usage for working and the information perception of the director, primary level of the Ministry of Education and Sports of the Lao PDR, the findings from the data collected showed that Smartphones are crucial and indispensable tools for professional use due to their compact and lightweight design, which enhances their portability. They offer the convenience of being usable at any time and in any location, coupled with a comprehensive array of communication features. The directors have increasingly leveraged social media platforms to facilitate coordination and dissemination of information between internal and external departments. Which shows a similar result to the research conducted by Zhang et al. (2023) this research result showed that the utilization of communication technology positively influences the performance of junior executives, with mobile phones and smartphones being the most used devices. Junior executives exhibit a preference for employing social media as their primary communication tool. Also, this research showed that WhatsApp is popular among users for its ease of use, convenience, and free access. Studies by Vongsakda et al. (2023) and Siouan (2021) confirm its widespread use

in Lao PDR for government communication, both within and between ministries, and with the public. Pongsakul (2023) found that junior executives use social media daily, particularly during lunch and afternoon hours, to stay updated and communicate with colleagues. Similar patterns are observed in Thailand and in public sectors in Ghana and Kenya, where WhatsApp and Facebook are the most used platforms, with average daily usage of 1-2 hours (Evans and John, 2023).

The comparative results of the hypothesis testing between the director of division and deputy director of division at the Ministry of Education and Sports, Lao PDR, show similar media usage behaviors regarding devices, popular social media platforms, and daily usage patterns. However, directors of division use social media more frequently for work-related communication and information awareness due to their higher level of interaction with internal and external organization (Vongsakda et al., 2023).

In addition, the data analysis revealed that participants demonstrate a clear preference for receiving information through specific channels, reflecting their inclinations and needs. The data analysis revealed that the director of division and deputy director of division at the Ministry of Education and Sports, Lao PDR, chose to receive online information. Infographics are favored because they present information visually and concisely, allowing for quick understanding without extensive reading. This preference aligns with Rosalina et al. (2015), who found infographics effective in engaging audiences and enhancing comprehension of environmental issues. Additionally, junior executives prefer using Facebook for disseminating information, as it is widely used for news and updates, a trend also noted by (Vongsakda, 2022).

CONCLUSION

These findings indicate that prioritizing widely used online media and communication tools could significantly improve information dissemination and organizational efficiency. By leveraging platforms that directors at the primary level are already familiar with and actively use, the Ministry of Education and Sports, Lao PDR, can enhance the reach and impact of its communications. This insight provides useful guidance for refining communication strategies within government institutions, suggesting that tailored approaches to digital engagement can lead to better-informed employees and streamlined operations. Moreover, by adopting these tools, the ministry can foster a more collaborative and transparent work environment, ultimately contributing to more effective governance and improved service delivery to the public. This strategy not only aligns with contemporary communication trends but also addresses the evolving needs and preferences of a modern workforce.

Compliance with ethical standards

1. Acknowledgements

The researcher wishes to acknowledge the Thailand International Cooperation Agency (TICA) for their scholarship and research funding. Also, acknowledge Faculty of Environmental Science, Kasetsart University, for their valuable guidance and all related contributing from the Ministry of Education and Sports, Lao PDR respondents to this study.

2. Conflict of interest statement

No conflict of interest to be disclosed.

3. Statement of ethical approval

Ethical approval was obtained from the Kasetsart University Research and Development institute (KURDI). COE No. COE66/124, date of exemption 22 November 2023.

4. Statement of informed consent

Informed consent was obtained from all individual participants included in the study.

References

- Aphiwat, P. (2021). Social network usage behavior of employees in a state enterprise. *Journal of Mahasarakham University*, 36(2), 111-122.
- Atthaphon, W. (2017). Information perception of first-line supervisors: Influential factors and impacts on managerial performance. *Journal of Mahasarakham University*, 31(4), 1-16.
- Evans, M., & John, K. (2023). Social media usage in public sectors: Comparative study in Thailand, Ghana, and Kenya. *Public Administration Review*, 82(3), 301-317.
- Johnson, L., & Wang, M. (2022). Curated social media feeds and information perception: Benefits for professionals. *International Journal of Information Management*, 29(3), 45-58.
- Kapoor, S., Singh, S., & Gupta, M. (2022). The impact of social media on professional networking and career development. *Journal of Business and Social Media*, 15(3), 45-60.
- Nguyen, A., & Tran, H. (2022). Enhancing information perception through social media: Insights for educational leaders. *Global Education Review*, 34(2), 89-104.
- Phonexay, K., Vong, T., & Xayavong, S. (2023). Social media usage for educational administration in the Lao PDR: A case study of primary education directors. *Journal of Educational Administration*, 20(1), 56-70.
- Pongsakul, J. (2023). Daily social media usage patterns among junior executives: Insights from the Ministry of Education and Sports, Lao PDR. *International Journal of Organizational Communication*, 29(1), 45-59.
- Rosalina, I., Santos, J., & Kumar, R. (2015). The effectiveness of infographics in communicating environmental issues. *Environmental Communication Journal*, 30(4), 567-580.
- Siouan, A. (2021). The role of social media in government communication in the Lao PDR. *Journal of Southeast Asian Public Policy*, 14(2), 123-135.
- Smith, J. (2022). The impact of social media on professional development and networking. *Journal of Career Advancement*, 15(4), 123-135.
- Somchai, E. (2000). Research methodology in behavioral and social sciences. Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Vongsakda, P. (2022). A study on the use of social media by civil servants in Laos: A case study of the Ministry of Education and Sports. *Journal of Government Communication*, 12(3), 45-60.
- Vongsakda, P., Sisouvanh, A., & Pongsakul, J. (2023). A study on the use of communication technology in government communication: A case study of the Ministry of Education and Sports, Laos. *Journal of Organizational Communication*, 45(2), 123-145.
- Zhang, X., Li, Y., Wang, J., & Chen, L. (2023). A study on the use of communication technology by junior executives in various organizations in China. *Journal of Organizational Communication*, 45(2), 123-145.
- Zhu, L., & Chen, Y. (2023). Social media algorithms and information processing: Implications for news and professional content. *Media Studies Review*, 28(1), 112-128.

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

The Development of Guidelines for Internal Supervision of School the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5

ธนชัย เวียงเทียมขวา, สายัณห์ ฝาน้อย, จิราพร วิชระโภชน
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Thanachai Wiangthiamkhwa, Sayan Phanoi, Jiraporn Wicharapote
College of Asian Scholars
E-mail: aof252528a@gmail.com

Received: 04 March 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 รวมทั้งสิ้น 325 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI=1.00) 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย (PNI=0.38) 3) สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู (PNI=0.35) และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป (PNI=0.34) 2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การนิเทศภายในสถานศึกษา; แนวทางการนิเทศภายใน; ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research aimed to examine the current conditions, desired conditions, and the need for guidelines for internal supervision in schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 5. Using a mixed-methods approach, the study involved a sample of 325 administrators and teachers, determined through Krejcie and Morgan's table and selected via proportional stratified random sampling. Data collection utilized a questionnaire with a 5-point rating scale, and analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation, along with the Priority Needs Index (PNI Modified) to prioritize needs. The findings revealed four key guidelines for internal supervision: (1) developing systems to promote and support teachers in organizing effective teaching and learning activities (PNI = 1.00); (2) ensuring supervision is based on democratic principles (PNI = 0.38); (3) fostering good human relations and boosting teacher morale (PNI = 0.35); and (4) using supervision to stimulate, coordinate, and guide professional growth (PNI = 0.34). Furthermore, the development of guidelines resulted in four key strategies with 12 indicators, which were evaluated as highly appropriate, feasible, and highly utilizable.

Keywords: internal supervision; guidelines for internal supervision; needs

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและสมรรถนะ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศก้าวข้ามกับดักประเทศมีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา แผนการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3RS8Cs) และ 2) เป้าหมายด้านการจัดการศึกษา 5 ประการ ได้แก่ (1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มศักยภาพ (4) ระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย และ (5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 2560)

จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอชุมแพ อำเภอภูผาม่าน อำเภอสีชมพู อำเภอหนองเรือ อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า อำเภอหนองนาคำ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 256 โรงเรียน

พบว่าด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O - NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ประกอบกับผลประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอยู่ในระดับ ไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะเรื่องความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร การคิดวิเคราะห์ และการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสาเหตุอาจมาจากการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะช่วยให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ (Nirandom Kakkeaw, 2024) รวมทั้งส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับศรัณย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนแนะนำให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และการช่วยเหลือแนะนำและส่งเสริมสนับสนุนโดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนและทุกฝ่ายได้ร่วมมือในการดำเนินงาน การนิเทศภายในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู อันนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2543)

ปัจจุบันทุกโรงเรียนต้องเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะต้องมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา หากสถานศึกษาจัดการนิเทศภายในที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การนิเทศภายในเป็นการมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการสอน โดยเน้นความร่วมมือกัน และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันละพัฒนาในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556) สอดคล้องกับ (สุปรียาอร สีสะแล, 2554) ที่กล่าวว่าการนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ไม่สามารถทำการนิเทศการสอนของครูได้อย่างทั่วถึงเพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น สภาพสถานศึกษามีความแตกต่างกันจำนวนศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อย ดังนั้น การนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุด การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Taweasilp Sarasean, 2024)

จากการสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา “การพัฒนาแนวทางการนิเทศ

ภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5” จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท บรรลุประสิทธิผล และเกิดระบบการนิเทศภายในที่มีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะเวลา
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 256 โรงเรียน รวม 2,145 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 34 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 2,111 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified Random Sampling) แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน ครูผู้สอน จำนวน 291 คน รวมทั้งสิ้น 325 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert Type)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้ได้องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กำหนดเป็นข้อคำถามครอบคลุมกรอบแนวคิด และขอบเขตการวิจัย

2) หาค่าความตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ระหว่าง 0.8 – 1.0

3) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

4) นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์เพื่อใช้เก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

3) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage)

2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยใช้ Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

คะแนน	เกณฑ์การประเมิน
5 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับมาก
3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับน้อย
1 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อหาพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่มีลำดับความสำคัญสำหรับนำไปออกแบบสัมมนา

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อสนับสนุนข้อมูลในระยะที่ 1 โดยนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากตำแหน่งและหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ปัจจุบัน โดยในการศึกษานี้เลือกเป็นตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 แนวทาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย 3) สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาและวิเคราะห์ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า (2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) ตามขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา โดยนำข้อผลการศึกษาจาก ระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ (3) เสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาแก้ไข (4) จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์และจัดพิมพ์สำหรับการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 5 คน โดยผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (1) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) (2) นำแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไปประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้แนวคิดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของ (บุญชุม ศรีสะอาดม, 2554) ดังนี้

คะแนน	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์
4.50 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง ปานกลาง

1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

4. ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 แนวทาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

- 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
- 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู
- และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=2.94$, S.D. = 0.07) รองลงมาด้านสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ($\bar{X}=2.92$, S.D. = 0.82) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป ($\bar{X}=2.88$, S.D. = 0.74) และการนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ($\bar{X}=2.81$, S.D. = 0.80) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สภาพที่พึงประสงค์แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.51$, S.D. = 0.52) รองลงมาด้านสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ($\bar{X}=4.50$, S.D. = 0.58) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ($\bar{X}=4.41$, S.D. = 0.58) และการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป ($\bar{X}=4.32$, S.D. = 0.64) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ลำดับความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) พัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI=1.00) 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย (PNI=0.38) 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู (PNI=0.35) และการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป (PNI=0.34) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนว

ทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวม

ความต้องการจำเป็นแนวทางการ นิเทศภายในสถานศึกษา	แปลผล							ลำดับ
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1.การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	2.94	0.70	ปานกลาง	4.32	0.64	มาก	4.32	1
2.การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป	2.88	0.74	ปานกลาง	4.51	0.52	มากที่สุด	0.36	4
3. การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย	2.81	0.80	ปานกลาง	4.41	0.58	มาก	0.38	2
4.สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู	2.92	0.82	ปานกลาง	4.50	0.58	มากที่สุด	0.35	3
รวม	2.89	0.77	ปานกลาง	4.43	0.58	มาก		

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI modified) แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมเพื่อกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) พบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากข้อมูลการสัมภาษณ์

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน	ตัวชี้วัด

1. การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1) การรวบรวมแหล่งสารสนเทศและความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิเทศได้อย่างทันสมัย 2) การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การนำเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อบรรลุดูต่อการพัฒนาการนิเทศการภายในสถานศึกษาของผู้เรียน
2. การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู	1) การให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่น ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น 2) การกระตุ้นให้ผู้ครูสอนแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก 3) การกระตุ้นการคิดโดยการใช้อคำถามปลายเปิดให้เป็นรายบุคคล/รายกลุ่ม
3. ด้านการนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย	1) การสร้างความร่วมมือร่วมใจการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ดีในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) แบ่งภาระงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่กันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน
4. ด้านสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู	1) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 2) ปฏิบัติการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรให้มีความมั่นคง 3) การบริหารจัดการให้ครูผู้สอนมีเป้าหมายและเวลาความสำเร็จที่จับต้องได้ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากนั้นนำข้อมูลตามตารางที่ 2 ไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่าการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.95$) ความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก ($\bar{x}=4.25$) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.74$)

5. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$, S.D. = 0.77) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI=1.00) 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย (PNI=0.38) 3) สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู (PNI=0.35) และ (4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป (PNI=0.34)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย 3) สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.95) ความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย และ 3) สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู

ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แล้วอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก คือมีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 119 คนลงมา ซึ่งเป็นกลุ่มสถานศึกษาที่มีปัญหาด้านการนิเทศภายในโรงเรียน สอดคล้องกับ ราณี กุญรัมย์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากครูและผู้บริหารมีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือยังไม่ถูกต้องและหลากหลาย มีปัญหาในการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การรายงานผลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออารี ท่วมเสน (2549) ได้ทำการวิจัยการศึกษา การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศใน 3 ด้าน จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรมีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ทำงานตามนโยบายหรืองานเร่งด่วน เขตปฏิบัติการนิเทศมีจำนวนโรงเรียนไม่เท่ากันทำให้มีการนิเทศไม่ครบตามที่กำหนด การนิเทศเป็นทีมน้อย ส่วนมากเป็นการนิเทศเป็นรายบุคคลการใช้เครื่องมือในการนิเทศมีน้อยการบันทึกผลการนิเทศและการรายงานของผู้นิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารที่ประสบการณ์ ครูผู้สอนที่มี ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทั้งด้านการปฏิบัติงานและด้านการนิเทศภายใน และเมื่อพิจารณาแนว ทางการนิเทศภายใน ทำให้สามารถประเมินได้ว่าแนวทางใดจำส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันติ อดุลคำ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยการใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้เกี่ยวข้อง พบว่า แนวทางการนิเทศภายใน โดยการใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีความตรงตามเนื้อหาโครงสร้างและ หลักวิชาการ ทำให้การพัฒนาทางวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษามีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความสอดคล้องและความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ไทลาฮัน (Tilahun. 1998) ได้ ศึกษาการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในที่พึงประสงค์ของประเทศเอธิโอเปีย ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรม การนิเทศภายในสถานศึกษาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือการฝึกอบรม แนะนำ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การสอนโดยศึกษานิเทศก์ การประชุมกลุ่มย่อยของครู การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาจัดอยู่ในระดับปานกลาง

6. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ต้นสังกัดหรือสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีการสรุปผลการดำเนินการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่ชื่นชมผลงานในโรงเรียนให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้รับการนิเทศ
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการนิเทศเพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามบริบทที่เหมาะสม

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาต่อการนำแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). *ทักษะภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มัลติมีเดียฟอร์เมชันเทคโนโลยี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ราณี กุญรัมย์. (2554). ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการใช้ได้ของการพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม.
- ศรัณย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์. (2558). แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*.
- สันติ อุดคำ. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 9(34), 197-205.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุปรียาอร สีสะแล. (2554). การศึกษาความต้องการนิเทศภายในของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- เอื้ออารี ท้วมแสน. 2549. การศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2. *สารนิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Kakkeaw, N. (2024). Emerging Trends in Educational Management: Transforming Education in Northeast Thailand. *Insights into Modern Education (i-ME)*, 1(1), 17–25. Retrieved from <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/IME/article/view/599>
- Sarasean, T. (2024). Challenges and Opportunities: Reforming the Thai Education System for Global Competitiveness. *Journal of Exploration in Interdisciplinary Methodologies (JEIM)*, 1(3), 25–35. Retrieved from <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JEIM/article/view/741>
- Tilahun, B. (1998). *The Kind of School Supervision Need in Developing Countries: Case Study: Ethiopia.. Boston: Aiiyn and Eacon.*

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี

Result Based Management According to the Four Iddhipāda Dhammas of School Administrators Under Office of the Promotion of Non-Formal and Informal Education, Udon Thani Province

นายภคิน พินิจมนตรี, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, เกษม แสงนนท์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Pakin Phinitmonti, Samrit Kangpeng, Kasem Saengnont
Udon Thani Provincial Office of Learning Encouragement, Thailand
E-mail: Phattaraphonphinitmonti@gmail.com

Received: 12 May 2024; Revised: 01 October 2024; Accepted 09 October 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 240 และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่สำคัญ คือ 1) ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ ในแต่ละไตรมาสของปีงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณได้ โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ(E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละไตรมาส 2) ควรพิจารณาผลที่เกิดจากการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ควรจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา 4) ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณธรรมของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง และ 5) ควรส่งเสริมผู้รับบริการเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ที่ผู้รับบริการได้รับจากการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบหลากหลาย

คำสำคัญ: การบริหาร; ผลสัมฤทธิ์; อิทธิบาท 4

Abstract

This research aimed to: 1. study results-oriented administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators under the Udon Thani Provincial Office of Non-Formal and Informal Education, 2. explore guidelines for results-oriented administration according to the Four Iddhipāda Principles for educational institution administrators in the same organization. This study used a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. The quantitative aspect involved a survey (questionnaire) with 240 respondents, while the qualitative aspect used interviews with 12 key informants. Data analysis for the quantitative part used frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, while the qualitative part employed content analysis. The research results were as follows: 1. The results-oriented administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators under the Udon Thani Provincial Office of Non-Formal and Informal Education, was at the highest level overall and across all individual aspects. 2. The key guidelines for results-oriented administration according to the Four Iddhipāda Principles include: (1) establishing a management system for budget administration across each fiscal quarter, ensuring proper allocation and analysis based on budget management systems (E-budget); (2) considering the results of non-formal education at the basic education level, including the academic achievement of non-formal students; (3) creating a school management system that encourages staff participation and collaboration; (4) designing learning experiences that focus on knowledge, skills, and morals in continuous education; (5) promoting a range of non-formal educational activities and programs to enhance the knowledge, skills, or experiences of service recipients.

Keyword: administration; achievement; Four Iddhipāda

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสม มานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขัน ด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิง ยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ จะทำให้ระบบการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการ งบประมาณแผ่นดิน แผนสำหรับบริหารราชการแผ่นดิน กฎ ระเบียบวินัยทางการเงินและการคลัง ภาครัฐ และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาตลอดจนระบบ การติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2561, 4)

ในช่วงทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาทั้งในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ และออสเตรเลีย ได้เร่งปฏิรูประบบราชการทั้งนี้เนื่องจากประเทศเหล่านั้นประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจทั้งในเรื่องการแข่งขันการค้าระหว่างประเทศ การใช้จ่ายของรัฐที่มีสัดส่วนสูงเมื่อ เทียบกับรายจ่ายรวมทั้งประเทศ ปัญหา

การขาดดุลของงบประมาณภาครัฐและปัญหาเรื่องความล่าช้า ในการบริการประชาชน รัฐบาลของประเทศเหล่านั้นจึงต้องการที่จะปรับปรุงระบบการบริหารงาน ราชการให้มีความทันสมัย ขจัดความไม่คล่องตัวทางการบริหารตลอดจนได้เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ การบริหารแบบเดิมที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อปัจจัยนำเข้าและกฎระเบียบมาใช้วิธีการบริหารแบบมุ่ง

ผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการบริหาร รัฐบาลให้มีลักษณะเป็นอย่างภาคธุรกิจเอกชน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2543) โดยมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานกำหนด ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร พร้อมทั้งต้องสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จของการ ดำเนินงานที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จอยู่ที่ความเข้าใจแนวคิด วิธีการและประโยชน์ของวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรวมถึงความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่จะสามารถปรับตัวและ สามารถทำงานภายใต้ระบบงานที่จะต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน (ปิยะชัย จันทรวงษ์ ไพศาล, 2554)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 บัญญัติว่าการบริหารราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ ความมีประสิทธิภาพขององค์กรความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงาน ที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจ และทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจ การตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงานในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ด้วยเหตุผลนี้ การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-based Management : RBM) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ของผู้บริหาร โดยมองไปที่การพัฒนา ระบบปฏิบัติงานใหม่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นที่ตั้งด้วยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน, 2545)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง (2) ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม (3) ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายอาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการจัด

การศึกษานอกระบบ (2) การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการยกย่องประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้จัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (3) สิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมให้แก่ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ (4) การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนของการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเข้าถึงได้ตามความเหมาะสม (5) ทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมของการศึกษาตามอัธยาศัยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้น ในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.” โดยมีเลขาธิการสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า “เลขาธิการ กศน.” ซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงาน สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ (2) จัดทำข้อเสนอแนะ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ (3) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากร และระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (4) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา (5) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (6) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสถานวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชนพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน (7) ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย (พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ 2565 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ได้มีการพัฒนากิจกรรม เป็นฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับผู้เรียนและชุมชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ได้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 20 แห่ง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและเร่งดำเนินการด้านการบริหาร

จัดการ บริหารบุคลากร สถานศึกษา และการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีคุณภาพที่ดี โดยเน้นด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ของผู้เรียนเฉลี่ยอยู่ในขั้นต่ำ ทั้งในด้านกระบวนการคิด การวิเคราะห์ และการสังเกตอย่างมีเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา ความรู้ทางวิชาการ จึงต้องเร่งยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การนำหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในระบบคุณภาพในสถานศึกษาจะเป็นกลไกช่วยให้สามารถควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนเชิงกลยุทธ์ที่วางไว้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีดัชนีวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานที่วัดผลในแง่มุมต่างๆ ที่จะช่วยให้สถานศึกษาบริหารงาน และมีการดำเนินงานอย่างมั่นใจได้ว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ตั้งไว้ในขณะเดียวกันก็จะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความสามารถในสถานศึกษาในการปฏิบัติการกิจว่าเป็นไปอย่างมีคุณภาพและตอบสนองความคาดหวังของสังคมได้ในระดับใดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีความรู้ในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และนำหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาบูรณาการในการบริหารและจัดการสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จัดเป็นเทคนิควิธีการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ที่ผู้บริหารจะสามารถนำมาประยุกต์เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และวิธีการบริหารงานการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และวิธีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติการเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดและนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรทั้งระบบที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุดอันถือว่าเป็นภารกิจของผู้บริหาร (ศักดิ์ดา แดงเถิน, 2555)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน อยู่ในระดับใด

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยวิธีการแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการวิจัยผสมระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research) แบบผสมผสานคู่ขนาน (พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม (เฮียงเหี้ย), 2566) 1 ระยะ หรือ Convergent Design (One-Phase Design) เป็นการออกแบบการวิจัย 1 ระยะ ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพไปพร้อมๆ กันโดยให้ความสำคัญของการตอบคำถามการวิจัยอย่างเท่าเทียมกันนอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพจะแยกจากกัน โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน เลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 220 คน รวมทั้งหมด จำนวน 240 คน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศเป็นที่ยอมรับของสังคม (Best Practice) จำนวน 6 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (purposive sampling)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยวิธีการแบบผสม (Mixed Methodology Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือทั้ง 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interviews) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี เป็นแบบสัมภาษณ์

4. ผลการวิจัย

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 240 และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่สำคัญ คือ 1) ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ ในแต่ละไตรมาส ของปีงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณได้ โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ (E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละไตรมาส 2) ควรพิจารณาผลที่เกิดจากการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ควรจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา 4) ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณธรรมของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง และ 5) ควรส่งเสริมผู้รับบริการเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ที่ผู้รับบริการได้รับการเข้าร่วมโครงการ กิจกรรม การศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบหลากหลาย

5. อภิปรายผล

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักอิทธิบาท 4 จะเห็นได้ว่าผู้บริหารมีความเอาใจใส่ ในการจัดทำบัญชีตามคู่มือการบัญชี ลงรายการรับจ่ายเงินสด และลงทะเบียนคุมที่เกี่ยวข้อง มีการไตร่ตรองร่วมกันประชุมหารือ สรุปและประเมินผลการใช้เงินงบประมาณ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูและนักศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอยู่เสมอ สนับสนุนส่งเสริม ให้ประชาชนได้รับการพัฒนาให้สามารถอ่าน เขียนภาษาไทยและคิดเลขเพื่อการสื่อสารเพื่อประกอบอาชีพ อำนวยความสะดวกแก่ครูสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน พร้อมให้บริการด้วยมิตรไมตรี อาคารสำนักงานมีความสะอาดเรียบร้อยอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน จัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมี

ความรู้ความสามารถในการจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและชุมชน พัฒนางานและอาชีพโดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนางานและอาชีพระดับพื้นฐานระดับกึ่งฝีมือ และระดับฝีมือ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ส่งเสริมให้หน่วยงานเครือข่ายจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เอาใจใส่ ส่งเสริมครูในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับนโยบาย ด้วยจิตใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย อุทิศตัว อุทิศใจ ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ โดยจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ สอดคล้องกับ รายงานการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (วรินทร์ วิรุณพันธ์, 2565) ด้านที่ 1 ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินงานได้ตามเกณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเงิน โดยตัวชี้วัดที่ 1.1 ร้อยละของนักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเรียน และตัวชี้วัดที่ 1.3 ร้อยละของนักศึกษาที่เข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (N-NET) ดำเนินงานได้ระดับเพชร ตัวชี้วัดที่ 1.2 ร้อยละของนักศึกษาที่สอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 30 ของคะแนนสอบปลายภาคเรียนในรายวิชาบังคับดำเนินงานได้ระดับเงิน และตัวชี้วัดที่ 1.4 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (N-NET) ทั้ง 3 ระดับของนักศึกษาที่เข้ารับการทดสอบดำเนินงานได้ระดับทองแดง ด้านที่ 2 ด้านการศึกษาต่อเนื่อง มีการดำเนินงานได้ตามเกณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเพชร โดยมีตัวชี้วัดที่ 2.1 ร้อยละของเป้าหมายที่เปิดกลุ่มดำเนินการได้ทุกหลักสูตรและรายงานผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์ (UD-OII) เป็นไปตามห้วงเวลาแต่ละไตรมาส ตัวชี้วัดที่ 2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่จบหลักสูตรในภาพรวมทุกหลักสูตรที่เปิดดำเนินการ (Output) ดำเนินงานได้ระดับเพชร และตัวชี้วัดที่ 2.3 ร้อยละของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องที่จบหลักสูตรแล้วนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพหลักอาชีพเสริมและใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Outcome) ดำเนินงานได้ระดับทอง ด้านที่ 3 ด้านการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินงานได้ตามเกณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเงิน โดยมีตัวชี้วัดที่ 3.1 ร้อยละของสมาชิกเครือข่ายนักอ่านที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดที่รายงานผ่านระบบทะเบียนสมาชิกนักอ่านออนไลน์ (บันทึกประวัตินักอ่าน UD-LRNI) ตัวชี้วัดที่ 3.4 ระดับคุณภาพของเว็บเพจ (webpage) และการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ดำเนินงานได้ระดับเงิน และตัวชี้วัดที่ 3.3 จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมายและสมัครขึ้นทะเบียนในนวัตกรรมแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (UD-LRLI) ดำเนินงานได้ระดับทอง ตัวชี้วัดที่ 3.2 สถิติการอ่านที่ดำเนินการได้โดยวิเคราะห์จากการบันทึกการอ่านออนไลน์ของสมาชิกเครือข่ายนักอ่าน (บันทึกการอ่าน UD-LRNI) ดำเนินงานได้ระดับตะกั่ว ด้านที่ 4 ด้านการบริหารงบประมาณ มีการดำเนินงานได้ตามเกณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเพชร โดยมีตัวชี้วัดที่ 4.1 จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่ายได้โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ (E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในไตรมาสที่ 1 ตัวชี้วัดที่ 4.2 จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่ายได้โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ (E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในไตรมาสที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 4.3 จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่ายได้โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ (E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในไตรมาสที่ 3 และตัวชี้วัดที่ 4.4 จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่ายได้โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ (E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในไตรมาสที่ 4 ดำเนินงานได้ระดับเพชร ด้านที่ 5 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีการดำเนินงานได้ตามเกณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเพชร โดยมีตัวชี้วัดที่ 5.1 คะแนนรวมการส่ง

รายงานหรือส่งข้อมูลต่างๆ ตามที่สำนักงาน กศน.จังหวัดแจ้งหรือร้องขอข้อมูล และตัวชี้วัดที่ 5.2 ระดับคุณภาพของ กศน.อำเภอ “งามตาประชาชื่นใจ” ดำเนินงานได้ระดับเพชร

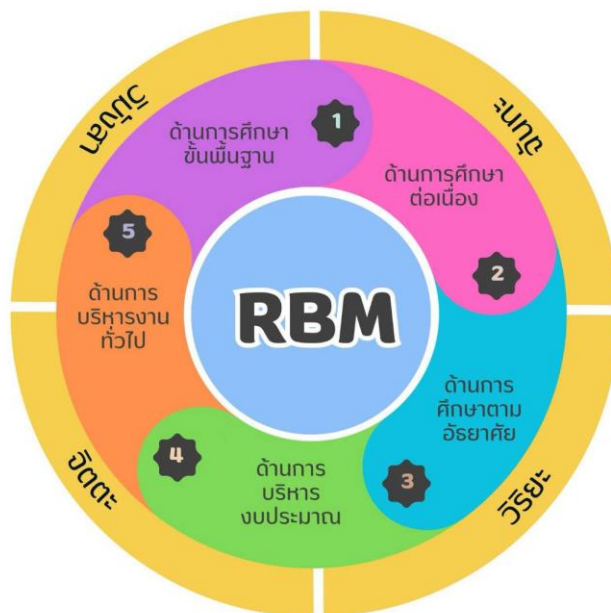
แนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักอิทธิบาท 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารมีความพอใจ ในการเบิกจ่ายงบประมาณได้ โดยวิเคราะห์จากระบบบริหารงบประมาณ (E-budget) ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละไตรมาส มีความพอใจ การจัดทำแผนการตรวจสอบและควบคุมภายใน กำกับติดตามการใช้เงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ มีความเพียร ในการดำเนินการด้านการเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงินโดยปฏิบัติตามระเบียบ การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง 2) ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารมีความไต่ตรอง ในการใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ โดยฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึก มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูและนักศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอยู่เสมอ และ มีความเพียรในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายที่ใช้แรงงานและเป็นไปตามความต้องการของประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต 3) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารมีความเพียร ในการสนับสนุนส่งเสริมคุณภาพของ กศน. อำเภอ “งามตาประชาชื่นใจ” บุคลากรพร้อมให้บริการด้วยมิตรไมตรี อาคารสำนักงานมีความสะอาดเรียบร้อยอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งานมีความเอาใจใส่การเบิกจ่ายค่าสาธารณูปโภค ค่าไฟฟ้า น้ำประปา ของปีงบประมาณปัจจุบันกับปีงบประมาณที่ผ่านมา และ ผู้บริหารมีความพอใจในการส่งรายงานหรือส่งข้อมูลต่างๆ ตามที่สำนักงานจังหวัดแจ้งหรือร้องขอข้อมูลครบตามเวลาที่กำหนด 4) ด้านการศึกษาต่อเนื่องตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารมีการไต่ตรอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเพิ่มพูนรายได้ มีความเพียร ในการจัดกระบวนการให้บุคคลรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สร้างกระบวนการจิตสาธารณะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาสังคม และชุมชนอย่างยั่งยืน และ มีการไต่ตรอง การสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยความเป็นพลเมืองดี เศรษฐกิจชุมชน และการอนุรักษ์พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารมีความพอใจ ในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้โดยจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน การเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ให้มีความสำคัญ ความเอาใจใส่ต่อกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างสม่ำเสมอ และ มีความเพียร โดยให้การสนับสนุน และการพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ สนับสนุนสื่อแก่หน่วยงานและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ยุพิน ชุนทอง, 2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25” ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดมี 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถทางวิชาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รองลงมา คือด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการบริหารงบประมาณ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหาร ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ ในแต่ละไตรมาส ของปีงบประมาณ ตามค่าเป้าหมายที่กำหนด จัดทำแผนการตรวจสอบและควบคุมภายใน กำกับติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ โดยปฏิบัติตามระเบียบ และหนังสือกระทรวงการคลัง เอาใจใส่ ในการจัดทำรายการทางการเงิน ไตร่ตรองร่วมกันประชุมหารือ สรุปและประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตรวจสอบ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศของงานการเงิน เพื่อการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นปัจจุบัน 2) ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหาร ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ ในแต่ละไตรมาส ของปีงบประมาณ ตามค่าเป้าหมายที่กำหนด จัดทำแผนการตรวจสอบและควบคุมภายใน กำกับติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ โดยปฏิบัติตามระเบียบ และหนังสือกระทรวงการคลัง เอาใจใส่ ในการจัดทำรายการทางการเงิน ไตร่ตรองร่วมกันประชุมหารือ สรุปและประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตรวจสอบ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศของงานการเงิน เพื่อการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นปัจจุบัน 3) ด้านการบริหารงานทั่วไป ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหาร ควรจัดระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมบุคลากรพร้อมให้บริการด้วยมิตรไมตรี อาคารสำนักงานมีความสะอาดเรียบร้อยอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน อำนวยความสะดวกแก่ครูสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน ไตร่ตรอง การติดตาม สอบถาม เสนอแนะ และประเมินผลเพื่อแก้ไขและพัฒนาการทำงาน ติดตามการส่งรายงานหรือส่งข้อมูลต่างๆ ตามที่สำนักงานจังหวัดแจ้งหรือร้องขอข้อมูล นำระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในงานสำนักงาน 4) ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข่าวสารข้อมูลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในอนาคต โดยเน้นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ศึกษาเพื่อพัฒนาการงานและอาชีพโดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนางานและอาชีพระดับพื้นฐานระดับกึ่งฝีมือ และระดับฝีมือ สร้างกระบวนการจิตสาธารณะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเพิ่มพูนรายได้ 5) ด้านการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหาร ควรส่งเสริมผู้รับบริการเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ผู้รับบริการได้รับจากการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดไว้อย่างชัดเจน ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ โดยจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ การเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การจัดกลุ่มเสวนา กิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและความรู้ต่างๆ สนับสนุน และการพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย สนับสนุนสื่อแก່หน่วยงานและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ส่งเสริมครูในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับนโยบาย ด้วยจิตใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ประเด็นดังนี้

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กับประชาชนที่มีความต้องการ และควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ชุมชนและสังคมอย่างหลากหลาย เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการรับบริการ

2. ผู้บริหาร ควรกำหนดนโยบายและแนวทางทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตลอดจนการวัดประเมินผลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผลการวิจัยการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ด้านการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า อันดับสุดท้ายคือ ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ โดยจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน การเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ดังนั้น จึงควรแต่งตั้งครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมมีความสามารถในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิด

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลวิจัยแนวการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานีผู้บริหารมีความพอใจ ในการเบิกจ่ายงบประมาณ มีความพอใจการจัดทำแผนการตรวจสอบและควบคุมภายใน กำกับติดตามการใช้จ่าย งบประมาณและเงินนอกงบประมาณ มีความไต่ตรง ในการใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ โดยฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกมีความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูและนักศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพอยู่เสมอ พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุนส่งเสริมคุณภาพของ กศน. อำเภอ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างกระบวนการจิตสาธารณะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเสริมให้เกิด การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 กลุ่ม งานตามขอบข่ายการบริหาร
2. ควรศึกษาวิจัยโดยเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักพุทธธรรมอื่น เช่น อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงศึกษาธิการ.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2543). การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management). ใน *รวมบทความ วิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย* (หน้า 8). ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะชัย จันทรวงษ์ ไพศาล. (2554). *การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพมหานคร: บ้านหนังสือโกสินทร์.

พระครูวินัยธรรมวราวุฒิ เตชธมโม (เชียงใหม่), พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, สุนทร สายคำ, อมรัตน์ เตชะนอก, & สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2566). การวิจัยแบบผสมผสานวิธีทางพุทธบริหารการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ ปีญา*, 2(2), 68-69.

ยุพิน ขุนทอง. (ม.ป.ป.). *การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. บทคัดย่อ.

วรินทร์ วิรุณพันธ์. (2565). รายงานการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมุ่ง

ผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management: RBM) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัด
อุดรธานีประจำปีงบประมาณ.

ศักดิ์ดา แดงเถิน. (2555). การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียน
ตามทัศนะของครูในสำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2561). สรุป
สาระสำคัญแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564), 22(
มีนาคม), 4.

หลักการกฎแเง้าดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล (PDJ institute) ประยุกต์
กับหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อการสื่อสารเชิงบวกในการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

The Application of the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawarn Institute (PDJ Institute) Integrated with 7 Sappurisa-Dhamma to Enhance Positive Communication in Promoting the Health and Wellness Tourism Policy of the Ministry of Tourism and Sports

ฐิรวรา โรจนสกุลเกตุ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Thiwara Rojanaskulked
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Email: ong54roj@gmail.com

Received: 30 September 2024; Revised: 03 December 2024; Accepted 11 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การประยุกต์หลักการกฎแเง้าดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล (PDJ institute) กับหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อการสื่อสารเชิงบวกในการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1. การสื่อสารด้วยความเพียร ทำให้เกิดทักษะในการประเมินความพร้อมของตนเองทำให้มีความสามารถในการปรับตัวให้พร้อมในการปรับกลยุทธ์วิธีการสื่อสารให้เป็นการสื่อสารเชิงบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. การสื่อสารอย่างมีเหตุผลและชัดเจน มุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง มีความชัดเจน 3. การสื่อสารด้วยความเข้าใจ ส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกด้วยการพัฒนาตนเองปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารเป็นทักษะการปรับตัวให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม 4. การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการสื่อสารที่ใช้เทคนิคและทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัวและการเข้าใจบริบทของการสื่อสาร 5. การสื่อสารเพื่อการแก้ไขปัญหา เป็นการใช้ความคิดที่เป็นระบบและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสาร 6. การสื่อสารด้วยเป้าหมายเชิงบวก เพื่อสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดี 7. การสื่อสารด้วยภาวะผู้นำ เพื่อสร้างความเป็นผู้นำในการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ให้ความสำคัญ 8. สื่อสารเชิงบวกผ่านการเคารพและยอมรับในความแตกต่าง 9. การสื่อสารด้วยจิตสาธารณะและการแบ่งปัน มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันข้อมูลความรู้ ให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: หลักการกฎแเง้าดอก, หลักสัปปุริสธรรม 7 , การสื่อสารเชิงบวก

Abstract

The application of the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawarn Institute (PDJ Institute) in conjunction with the 7 Sappurisa-Dhamma enhances effective positive communication in promoting the health and wellness tourism policy of the Ministry of Tourism and Sports. This approach includes perseverance in communication, which develops self-assessment skills and enables individuals to adapt and refine communication strategies for effectiveness; rational and clear communication, which emphasizes presenting accurate and clear factual information; and understanding in communication, which fosters self-improvement and aligns communication methods with the characteristics and needs of the target audience. It also involves critical communication, which employs appropriate techniques adaptable to the context; problem-solving communication, which utilizes systematic thinking and planning to address potential challenges; and positive goal-oriented communication, which fosters cooperation and builds strong relationships. Additionally, leadership in communication establishes credibility in health and wellness tourism communication; positive communication through respect and acceptance acknowledges diversity; and public-spirited and sharing communication emphasizes collaboration and mutual understanding through the sharing of information and knowledge.

Keywords: Nine Key Principles, 7 Sappurisa-Dhamma, Positive Communication

1.บทนำ

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณีไทยที่สั่งสมมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานและการผสมผสานระหว่างกับวิถีชีวิตท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย (ทวี เลหาพันธ์, 2558) ทำให้ประเทศไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นในสายตาของนักท่องเที่ยวทั่วโลก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงกลายเป็นหนึ่งในจุดเด่นที่สำคัญของประเทศไทย ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสกับความงามของศิลปะและสถาปัตยกรรมแบบไทย เช่น วัดวาอารามที่งดงาม พระราชวังที่เป็นศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและเทศกาลที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง และเทศกาลผีตาโขน รวมถึงตลาดและชุมชนที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน หนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือ การแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นศาสตร์การรักษาที่ผสมผสานระหว่างความรู้ทางการแพทย์กับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น การนวดแผนไทย การนวดประคบ พิษสมุนไพรรักษาเป็นยา การแพทย์แผนไทยไม่เพียงแต่มีบทบาทในการรักษาสุขภาพของคนไทยในอดีต (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ การพัฒนาภูมิปัญญาไทย, 2554) แต่ยังคงเป็นจุดแข็งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ด้วยการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากภาครัฐ การแพทย์แผนไทยได้รับการยกระดับให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดยสอดคล้องกับพัฒนาแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 5 ด้านการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นจุดหมายปลายทางด้านสุขภาพระดับโลก การเชื่อมโยงความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ท้องถิ่นให้คนทั่วโลกได้รู้จักและยอมรับ ซึ่งกำหนด 6 แผนย่อย ดังนี้ 1.การ

ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2. การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ 3. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และ แพทย์แผนไทย 4.การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ 5. การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค แต่กระนั้นประเทศไทยยังพบ ปัญหาทางด้านบุคลากรที่ยังขาดทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม อาจเกิดปัญหาการสื่อสารที่ไม่ราบรื่น การ บริการที่ขาดคุณภาพ ความเข้าใจผิดทางวัฒนธรรม อาจเกิดข้อขัดแย้งและการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ (แผน แม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. พ.ศ.2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม))

ดังนั้นจึงควรเร่งพัฒนาด้านการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านภาษาการส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรม ไทย ด้วยเหตุนี้การสื่อสารเชิงบวกจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ ผู้เขียนจึงมองเห็นความสำคัญและเสนอแนวทางในการส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวก ด้วยหลักการกุญแจ แก่ดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล (PDJ institute) ที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์แบบ ด้วยองค์ประกอบ 9 ข้อ ดังนี้ กุญแจแห่งความเพียร กุญแจแห่งปัญญา กุญแจแห่งการสำรวจตน กุญแจแห่ง การสื่อสารและทักษะทางปัญญา กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหา กุญแจแห่งคิดบวกและการให้อภัย กุญแจแห่ง ภาวะผู้นำ กุญแจแห่งการยอมรับความหลากหลายและกุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ (ชนภา ปุณณันท์, 2563) ประยุกต์ร่วมกับหลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล เพื่อส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. แนวคิดหลักการกุญแจแก้ดอก

หลักการกุญแจแก้ดอกเป็นหลักการในการพัฒนาดน พัฒนามนุษย์ให้มีพฤติกรรมเชิงบวก มิติด้าน จิตใจ ปัญญา และสังคม โดยหลักการกุญแจแก้ดอกเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อยู่บนพื้นฐานแนวคิด ญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งเป็นปรัชญาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัด อบรมของสถาบันพลังจิตตธรรมะ จักรวาล เป็นเวลา 20 ปี ซึ่งการแสวงหาความจริงของหลักการกุญแจแก้ดอก ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนคือ 1) แสวงหาความรู้ โดยการหาความรู้จากปัญหาความทุกข์ของมนุษย์ว่าสิ่งใดคือ เหตุแห่งทุกข์ 2) ค้นพบความจริง คือการค้นพบความจริงในธรรมชาติแห่งความทุกข์ และสังเคราะห์ภายใต้ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ หลักการกุญแจแก้ดอกประกอบไปด้วย ประกอบไปด้วย 1.กุญแจแห่ง ความเพียร การมีความอดทน 2.กุญแจแห่งปัญญา การมีสติและปัญญา เป็นความสามารถของบุคคลในด้าน การเรียนรู้ และรู้จักการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.กุญแจแห่งการสำรวจตน การรู้จัก วิเคราะห์และสำรวจตนเอง 4.กุญแจแห่งการสื่อสารและทักษะทางปัญญา การมีทักษะการสื่อสารที่ดี 5.กุญแจ แห่งการแก้ไขปัญหา คือสามารถแก้ปัญหาป้องกันเกิดเหตุ และทำงานเป็นทีมได้ 6.กุญแจแห่งการคิดบวกและการ ให้อภัย การคิดบวกและมีความเมตตา 7.กุญแจแห่งภาวะผู้นำ การสร้างตนให้แข็งแรงและช่วยเหลือผู้อื่นได้ 8. กุญแจการยอมรับความหลากหลาย การยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย 9.กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ การ รู้จักแสดงความยินดีกับผู้อื่น มีจริยธรรมในตน มีศรัทธา และสามารถช่วยเหลืองานของบุคคลรอบข้างโดยไม่หวังผลตอบแทน (ชนภา ปุณณันท์, 2563)

3. หลักสัปปุริสธรรม 7

การสื่อสารเชิงบวกถือเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารเพื่อเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในการสื่อสารในบทความนี้กล่าวถึง หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นธรรมของสัตว์บุรุษ เป็นหลักสำหรับคุณสมบัติของคนดี เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมสัปปุริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมของสัตว์บุรุษธรรมที่ทำให้เป็นสัตว์บุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดีในทางปฏิบัติคือคนที่ประกอบด้วยสัปปุริสธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย 1) ฉัมนัญญา ความรู้จักธรรม รู้หลักหรือรู้จักเหตุ รู้หลักความจริง 2) อัถตัญญา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย 3) อัถตัญญาความรู้จักตนเอง คือ รู้ว่าตนมีความพร้อมมีกำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัดและคุณธรรม 4) มัตตัญญา ความรู้จักประมาณ คือความพอดี 5) กาลัญญา ความรู้จักกาล คือรู้กาลเวลาอันเหมาะสม ผู้ 6) ปริสัญญา ความรู้จักบริษัคือรู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุมรู้กิจริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ 7) ปุคคลัญญา หรือ ปุคคลปโรปรัญญา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลโดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2551) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช(อุฎฺฐายี) (2509) กล่าวว่าสัปปุริสธรรม 7 คือ คุณธรรมอันประกอบด้วย 7 ประการที่บริบูรณ์ในผู้โดยย้อมบุคคลนั้นให้เป็นสัปปุริสชนที่เจริญด้วย คุณสมบัติ ควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ และหลักสัปปุริสธรรม 7 คือคุณสมบัติของผู้ดี อันได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล สัตบุรุษในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดี เพราะเป็นบุคคลซึ่งชอบความสงบ ชอบความเป็นกลางรู้หน้าที่ของตน รู้กาลเทศะมีเหตุและผลในการปฏิบัติงาน (สามารถ อานนโท, 2548)

4. การสื่อสารเชิงบวก

การสื่อสารเชิงบวก หมายถึง กระบวนการที่ผู้ส่งสารใช้ข้อความที่มีความสร้างสรรค์ไปถึงผู้รับสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ช่วยลดความขัดแย้งและช่วยจูงใจให้เกิดความร่วมมือเพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน (นวฉวี ประเสริฐสุข, 2558) การสื่อสารเชิงบวกมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาตนเองผ่านการตระหนักรู้ การคิดเชิงเหตุผลและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่นในสังคม ดังนี้ 1. การตระหนักรู้และเข้าใจในอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรมของตนเองอย่างมีวิจารณ์ญาณ 2. การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผลและเชิงระบบ 3. การมีความชัดเจนในเป้าหมายชีวิต และความมุ่งมั่นในการค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง 4. ความเข้าใจและการตระหนักรู้ในบทบาทและหน้าที่ที่ตนเองต้องปฏิบัติในสังคม 5. ทักษะในการตัดสินใจที่ดี โดยพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ 6. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคม และ 7. การมีทักษะในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (Baracz & Buisman-Pijlman, 2017)

องค์ประกอบของการสื่อสารเชิงบวก 1. ผู้ส่งสารต้องให้ความสำคัญและให้เกียรติต่อคู่สนทนาด้วย

ความตั้งใจในการสื่อสาร 2. การใช้ทักษะการฟังอย่างตั้งใจและการสื่อสารด้วยภาษาพูดที่มีจังหวะการพูดที่เหมาะสม 3. ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ 4. ใช้ภาษาในการสื่อสารที่แสดงถึงความเสมอภาคระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสารรวมถึงการเปิดโอกาสให้คู่สนทนาได้ตอบหรือแสดงความคิดเห็น (มารุฒ พัฒนาผล, 2558)

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) การท่องเที่ยวที่เกิดการผสมผสานระหว่างการ เดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวพร้อม ๆ กับการมาใช้บริการด้านการแพทย์และสุขภาพ กีฬา ศูนย์การออกกำลังกาย หรือเข้าร่วมทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยในการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวมาเพื่อทำการรักษาหรือฟื้นฟูร่างกาย เช่น การทำฟัน การผ่าตัดศัลยกรรม เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะของการป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัย ซึ่งจะมีลักษณะในรูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้จัดให้มีกิจกรรมขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567) สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (2560) เปิดเผยว่า ตลาดเชิงสุขภาพของทุกประเทศทั่วโลกรวมกันมีมูลค่าการตลาดสูงเป็นอันดับสี่รองจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Top Ten Wellness Tourism Markets in Asia-Pacific, 2017

	Number of Trips (millions)	Receipts/Expenditures (US\$ millions)
China	70.2	\$31,705.9
Japan	40.5	\$22,466.1
India	56.0	\$16,299.7
Thailand	12.5	\$12,018.4
Australia	10.0	\$10,520.9
South Korea	19.6	\$7,186.6
Indonesia	8.3	\$6,928.5
Malaysia	8.3	\$5,019.2
Vietnam	9.6	\$4,001.1
New Zealand	3.1	\$3,036.0

Note: These figures combine both international/inbound and domestic wellness tourism spending, and also include both primary and secondary wellness trips. Source: Global Wellness Institute

1. ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย

ที่มา : Global Wellness Economy Monitor- December 2017

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การประยุกต์หลักการเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเชิงบวกในการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคและการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1. การสื่อสารด้วยความเพียร การบูรณาการระหว่างหลัก "อัตตัญญูตา" ที่เน้นการประเมินตนเองอย่างรอบคอบกับกุญแจแห่งความเพียร มีความอดทน มีความพยายามในการสื่อสารด้วยความเพียร ทำให้เกิดทักษะในการประเมินความพร้อมของตนเองและสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง เมื่อเผชิญกับความท้าทาย ผู้สื่อสารจะมีความสามารถในการปรับตัวให้พร้อมในการปรับกลยุทธ์วิธีการสื่อสารให้เป็นการสื่อสารเชิงบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารเป็นเครื่องมือและกระบวนการที่จะนำไปสู่การรับรู้การเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน (Berlo, 1960)

2. การสื่อสารอย่างมีเหตุผลและชัดเจน การสื่อสารที่บูรณาการหลัก "ธัมมัญญูตา" กับกุญแจแห่งปัญญา มุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง มีความชัดเจน การสื่อสารที่มีปัญญาสามารถวิเคราะห์เนื้อหาก่อนที่จะสื่อสารออกไปจะช่วยให้ผู้ส่งสารมีความเข้าใจและสามารถอธิบายชี้แจงเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง ไม่บิดเบือนและไม่เกินจริงและจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาที่ต้องการสื่อได้อย่างมีเหตุผล ส่งผลให้การสื่อสารมีความน่าเชื่อถือและสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ สอดคล้องกับ อุมารณ จันทรจุฬา (2562) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยบรรยากาศภายในองค์กรและกระบวนการสื่อสารภายในองค์กรที่มีต่อประสิทธิผลในการสื่อสารภายในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่าการสื่อสารที่มีความชัดเจนตรงประเด็นจะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

3. การสื่อสารด้วยความเข้าใจ การบูรณาการระหว่าง "ปุคคลัญญูตา" และกุญแจแห่งการสำรวจตน จะช่วยให้ผู้ส่งสารสามารถสื่อสารเชิงบวกด้วยการพัฒนาตนเองปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารเป็นทักษะการปรับตัวให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการสื่อสารในตน เป้าหมายเพื่อการปรับปรุงวิธีการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น บุคคลต้องมีการพัฒนาตัวเองใหม่มีความรู้ทักษะเกี่ยวกับการสื่อสารในเชิงบวกเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งในความรับผิดชอบของตนเองและภาพรวมขององค์กร รวมถึงการสื่อสารภายในองค์กรที่ดีจะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีผลงานที่ดีเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่ตนเองทำอย่างแท้จริง (พงษ์ศักดิ์ทองพันธ์, 2564)

4. การสื่อสารอย่างมีวิจารณ์ญาณ การบูรณาการระหว่าง "มัตตัญญูตา" กับกุญแจแห่งการสื่อสารและทักษะทางปัญญา เป็นการสื่อสารที่ใช้เทคนิคและทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัวและการเข้าใจบริบทของการสื่อสาร สอดคล้องกับ จิราวรรณ ยิ้มปลื้ม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสารส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารและปัจจัยทักษะในการสื่อสารของผู้รับสารส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร ซึ่งเห็นถึงความสำคัญของทักษะการสื่อสาร ซึ่งผู้รับสารและผู้ส่งสารต้องมีความเข้าใจในบริบทและเนื้อหาของการสื่อสาร

5. การสื่อสารเพื่อการแก้ไขปัญหา เป็นการใช้ความคิดที่เป็นระบบและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา

ที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสาร เช่น ปัญหาความเข้าใจผิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือการจัดการกับความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยการใช้กฎแห่งการแก้ไข ปัญหาสามารถวางแผนจัดระบบแก้ไขปัญหาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับหลัก "กาลัญญุต" ซึ่งเน้นการรู้กาลเวลาอันเหมาะสมในการสื่อสาร

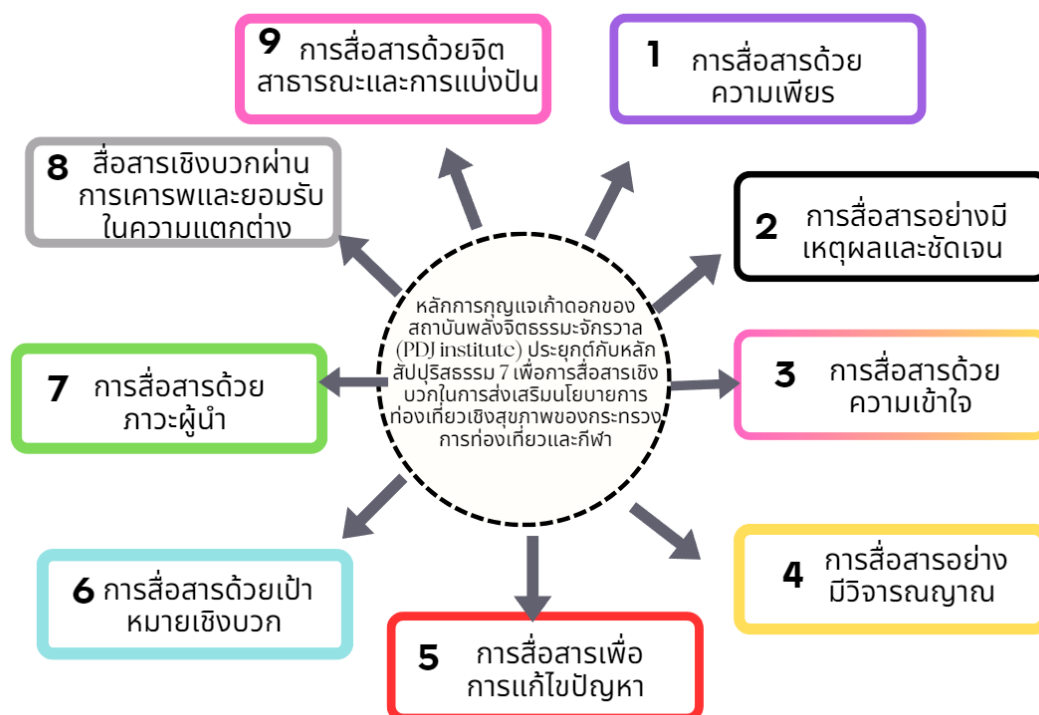
6. การสื่อสารด้วยเป้าหมายเชิงบวก ด้วยการใช้กฎแห่งการคิดบวกและการให้อภัย ผสานกับ "อตัลัญญุต" เพื่อสื่อสารในเชิงบวกและเป็นมิตรต่อผู้รับสารเพื่อสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับ ประสงค์ เชื้อนสูงศ(2560) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบ การศึกษาพบว่า รูปแบบและเทคนิคการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ สร้างความรู้สึกและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถจูงใจให้สร้างความร่วมมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้

7. การสื่อสารด้วยภาวะผู้นำ ด้วยการใช้กฎแห่งภาวะผู้นำ ผสานกับ "ปริสัลญุต" เพื่อสร้างความเป็นผู้นำในการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ให้มีความน่าเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้รับสารและเป็นแบบอย่างที่ดี เน้นการรู้จักกลุ่มเป้าหมายและการสื่อสารในลักษณะที่เป็นผู้นำ ทำให้การสื่อสารนั้นมีพลังในกลุ่มผู้รับสารรวมถึงสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นในการสื่อสาร ช.ปวินท์ เพ็ชฌุไพศิษฐ์ (2558)ที่ศึกษาเรื่องการติดต่อสื่อสารวัฒนธรรมองค์กรและความไว้วางใจกันที่มีอิทธิพลต่อการ ทำงานเป็นทีมของพนักงานรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานไฟฟ้าแห่งหนึ่งในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า การติดต่อสื่อสารวัฒนธรรมองค์กรและความไว้วางใจกัน มีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นทีมของพนักงานรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานไฟฟ้า

8. สื่อสารเชิงบวกผ่านการเคารพและยอมรับในความแตกต่าง ด้วยการใช้กฎแห่งการยอมรับความหลากหลาย ประยุกต์กับ "บุคคลัญญุต" เพื่อให้การสื่อสารครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายเน้นการเปิดกว้างต่อความแตกต่างและการเคารพในวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา สอดคล้องกับ รัช นก เชื้อแพทย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีรูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จะเห็นได้ว่าความแตกต่างของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสารเชิงบวกเพื่อให้เข้าใจในความแตกต่างและยอมรับซึ่งกันและกัน Lambie (2018) กล่าวว่า การสื่อสารเชิงบวกเป็นเทคนิคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเปิดใจรับฟังและไม่เกิดการต่อต้านด้วยอารมณ์ตลอดจนสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

9. การสื่อสารด้วยจิตสาธารณะและการแบ่งปัน ด้วยการใช้กฎแห่งการเป็นผู้ให้ ประยุกต์ร่วมกับ "กาลัญญุต" เป็นการสื่อสารด้วยจิตสาธารณะและการแบ่งปันโดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันข้อมูล ความรู้ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เช่น การร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการโปรโมตการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ การใช้กฎแห่งการเป็นผู้ให้จะช่วยส่งเสริมการสื่อสารที่สร้างความสามัคคีและความร่วมมือในวงกว้าง สอดคล้องกับ เรวัตร์ สมบัติ

ทรัพย์ (2543) ที่ศึกษาเรื่องการติดต่อสื่อสารในองค์กร :กรณีศึกษาบริษัทซีเกทเทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานอันเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายเดียวกัน นั่นคือประสิทธิภาพของงานและเกิดความพึงพอใจของสมาชิกในองค์กร

1. แผนภาพหลักการกฎแก็ดดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล (PDJ institute) ประยุกต์กับหลักสัปปริยธรรม 7 เพื่อการสื่อสารเชิงบวกในการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ผู้สังเคราะห์ : จิวรา โรจนสกุลเกต

7. บทสรุป

การประยุกต์ใช้หลักการกฎแก็ดดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล (PDJ Institute) ร่วมกับหลักสัปปริยธรรม 7 ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารเชิงบวกได้อย่างหลากหลาย โดยการส่งเสริมให้ผู้สื่อสารใช้ความเพียรและความอดทนในการเผชิญกับความท้าทายในการสื่อสาร อีกปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารเชิงบวก คือการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ใช้การสื่อสารที่ชัดเจนและมีเหตุผล จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ส่งสาร นอกจากนี้ การสื่อสารที่มีความเข้าใจในตัวผู้รับสาร ทำให้ผู้สื่อสารสามารถปรับตัวและเลือกวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ และการปรับตัวนี้ส่งผลให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่

ดีระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ และการมีวิจารณ์ญาณในการสื่อสารเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การสื่อสารเชิงบวกให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงการสื่อสารที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา ก็มีบทบาทสำคัญในการทำให้การสื่อสารเชิงบวกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การสื่อสารเชิงบวกยังเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการยอมรับและเคารพในความแตกต่าง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การสื่อสารมีความครอบคลุมและไม่สร้างความขัดแย้ง สดุดทัย การสื่อสารด้วยจิตสาธารณะและการแบ่งปันข้อมูล เป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นการสร้าง ความสามัคคีและความร่วมมือภายในกลุ่มหรือองค์กร การสื่อสารแบบนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจดอกและสัปปุริสธรรม 7 เพื่อเสริมสร้างการสื่อสารเชิงบวกให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีทั้งในด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

8. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องควรตระหนักและให้ความสำคัญในการปรับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ควรมีการจัดอบรมส่งเสริมการปฏิบัติโดยการใช้ทักษะการสื่อสารที่ เน้นการแก้ปัญหาและความคิดบวก จะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม สดุดทัยการสื่อสารที่มีจิตสาธารณะและการแบ่งปันจะส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันในองค์กรและสร้าง ประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2567, จาก http://www.elfhs.ssru.ac.th/alisa_ri/file.php/1/1._N.pdf.
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนามิปัญญาไทยสุขภาพไทยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือก. (2554). *ยุทธศาสตร์การพัฒนามิปัญญาไทย สุขภาพไทย พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: วิชาการพิมพ์.
- จิราวรรณ ยิ้มปลื้ม. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กรของสำนักงาน คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)*. หลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ช.ปวินท์ เพ็ชฌุฬศิษฐ์. (2558). *การติดต่อสื่อสาร วัฒนธรรมองค์กรและความไว้วางใจกันที่มีอิทธิพลต่อการ ทำงานเป็นทีมของพนักงานรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานไฟฟ้าแห่งหนึ่งในเขต กรุงเทพมหานคร*. ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชนภา ปุณณนันท. (2563). *การพัฒนาตนผ่านปรัชญากุญแจดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมะ จักรวาล*. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 14(3), 308-318.
- ทวี เลหาพันธ์. (2558). *การพัฒนาการจัดการศึกษาการแพทย์แผนไทยประยุกต์: (1)การพัฒนาการแพทย์แผน*

- ไทยเมื่อกลับคืนสู่ศิริราช. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 13(2), 3-13.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข.(2558). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว.Veridian E –
Journal,Silpakorn University ,8(2),737-747.
- นภวรรณ ตันติเวชกุล. (2542). การวิเคราะห์อิทธิพลของภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ตามแนวทฤษฎีการ
อบรมบ่มนิสัยทางวัฒนธรรมต่อเยาวชนในสถานศึกษา.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสงค์ เชื้อนสูงศ.(2560). การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา.วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์,7(3),13-
24.
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. พ.ศ.2566 – 2580) (ฉบับแก้ไข
เพิ่มเติม). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2567 ,จาก
https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/saraburi/article_attach/3.pdf
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต).(2551) .พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่16).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พงษ์ศักดิ์ ทองพินซัง.(2564). ข้อเสนอกลยุทธ์การสื่อสารสร้างสุขในการทำงานของบุคลากรกรมมหาวิทยาลัย
ราชภัฏภูมิภาควิทยาเขต. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15(2), 109-121.
- มารุต พัฒนาผล. (2558). บทที่ 6 การสื่อสารเชิงบวก. สืบค้นเมื่อ11 สิงหาคม 2567, จาก
<https://dspace.bru.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/7761/%E0>
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุบาลาจารย์).(2509) .สัปตปริสธรรม หนังสืออนุสรณ์เนื่องใน
โอกาสงานฉาปนกิจศพ นายศิลปะชัย ชาญเฉลิม.กรุงเทพมหานคร.
- สามารถ อานนโท.(2548). ภาวะผู้นำตามหลักสัปตปริสธรรม .วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต นครปฐม:
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สถาบันทรัพยากรเส้นทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). รายงานการวิเคราะห์แนวโน้ม เทคโนโลยี
และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. สืบค้น เมื่อวันที่ 11
สิงหาคม 2567, จาก <http://www.ipthailand.go.th/th/กฎหมายทรัพยากรเส้นทางปัญญา> ของ
ต่างประเทศ/เอกสารเผยแพร่/item/รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มเทคโนโลยีอุตสาหกรรม การ
ท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.
- เรวัตร สมบัติทิพย์. (2543). การติดต่อสื่อสารในองค์กร :กรณีศึกษาบริษัทซีเคเทคโนโลยี (ประเทศไทย)
จำกัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์.
- รัชนก เชื้อแพทย์. (2563). รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพของบริษัทในนิคม อุตสาหกรรม
โรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อุมาภรณ์ จันทร์จุฬา. (2562). อิทธิพลของปัจจัยบรรยากาศภายในองค์กร และกระบวนการ สื่อสารภายใน

องค์การที่มีต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร .หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Baracz, S., & Buisman-Pijlman, F. (2017). How childhood trauma changes our hormones and thus our mental health into adulthood. August 12,2024, from <https://theconversation.com/how-childhood-trauma-changes-ourhormones-and-thus-our-mental-health-into-adulthood-84689>

Berlo, K. (1960). The Process of Communication. New York: Hoit, Rinehart and Winston.

Lambie, J. (2018). Should you hide negative emotions from children. Retrieved from August 12,2024, from <https://theconversation.com/should-you-hide-negativeemotions-from-children-104710>

การบูรณาการหลักสัปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้

The Integration of Sappāya Dhamma Principles for the Management of Learning Resources

ธนิดา พูลเจริญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Thanida Pooljarain
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: thanidapooljarain@gmail.com

Received: 21 October 2024; Revised: 13 November 2024; Accepted: 15 November 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอการบูรณาการหลักสัปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ อันเป็นการบริหารแหล่งการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าและเกิดผลโดยตรงต่อตัวผู้เรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อเน้นส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์อันที่ประกอบไปด้วย 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง 2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และ 4) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง สามารถนำมาบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักสัปายะธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) อาวาสสัปายะ ที่อยู่อาศัย 2) โคจรสัปายะ สถานที่แห่งนั้นมีทางโคจร 3) ภัสสสัปายะ การสนทนา พูดคุยการฟัง 4) บุคคลสัปายะ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน 5) โภชนสัปายะ อาหารที่บริโภค 6) อุตุสัปายะ ฤดูอันเป็นที่สบาย และ 7) อิริยาปถสัปายะ อิริยาบถอันเป็นที่สบาย เพื่อให้สถานศึกษาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ให้ก่อเกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: แหล่งการเรียนรู้; สัปายะธรรม; การบูรณาการ

Abstract

This article presents the integration of Sappāya Dhamma principles for the management of learning resources, aiming to encourage learners to develop methods for seeking knowledge, promote meaningful and impactful learning, and directly benefit the learners. The development and enhancement of learning resources are considered an integral part of the educational process and curriculum framework, emphasizing opportunities for students to learn from diverse sources both inside and outside the school. The framework includes four types of learning resources: (1) real-life learning environments, (2) reference and study-based learning

resources, (3) human-based learning resources, and (4) real-world situational learning resources. These are integrated with the Sappāya Dhamma principles in Buddhism, which comprise seven aspects: (1) Āvāsa-Sappāya (suitable living environment), (2) Gocara-Sappāya (appropriate surroundings or paths), (3) Bhassa-Sappāya (constructive communication and listening), (4) Puggala-Sappāya (suitable companions), (5) Bhojana-Sappāya (appropriate food), (6) Utu-Sappāya (favorable climate), and (7) Iriyāpatha-Sappāya (comfortable postures and movement). The aim is for educational institutions to efficiently manage learning resources to enhance teaching and learning, fostering sustainable growth and long-term prosperity.

Keyword: learning resources, Sappāya-dhamma, Integration

1. บทนำ

แหล่งการเรียนรู้ (Aelng Kannianu) เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าและเกิดผลโดยตรงต่อตัวผู้เรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน (อนุสรฯ ชติหะ, 2559) นอกจากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ต้องจัดเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนแล้วยังมีสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (องค์การมหาชน) ที่ได้จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ขึ้นตามนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถสร้างนวัตกรรม ผลผลิต หรือชิ้นงานจากการผสมผสานด้านศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมหรือวิถีชีวิต นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ในรูปแบบที่หลากหลาย (อุทยานการเรียนรู้ TK park, 2567)

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่สามารถส่งเสริมการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ควรนำมาบูรณาการในองค์กรสถานศึกษา อันได้แก่ หลักสัปปายะธรรม สภาพที่เอื้อ สิ่งที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่ดีและการที่จะพัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสม อันเกี่ยวเนื่องในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย มีด้วยกัน 7 ประการ ประกอบด้วย 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อันเหมาะสม ปลอดภัย 2) โฉรสัปปายะ แหล่งอาหารอันวย ที่เที่ยวบริโภคที่พาสดี 3) รัสสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะสม ขาวสาร และสื่อสารที่เอื้อปัญญา 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถุกกันเหมาะสม ไม่มีคนร้ายมีแต่ผู้ทรงคุณธรรมทรงภูมิปัญญา 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะสม เกี่ยวลต่อสุขภาพ 6) อุตสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่หนาวไป ร้อนไป 7) อิริยาปลสัปปายะ อิริยาปลที่เหมาะสม การเคลื่อนไหวที่พาสดี อิริยาปลสมดุล ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ดี มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สถานศึกษามีรูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของครู และนักเรียน ซึ่งส่งผลให้ปัญหาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาลดน้อยลง และการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทความนี้จะนำเสนอการบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้

ประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักสัปปายะธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อาศัย 2) โคจรสัปปายะ สถานที่แห่งนั้นมีทางโคจร 3) ภัตตสัปปายะ การสนทนา พุดคุยการฟัง 4) ปุคคลสัปปายะ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่บริโภคน 6) อุตุสัปปายะ ฤดูอันเป็นที่สบาย และ 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถอันเป็นที่สบาย เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแหล่งการเรียนรู้บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของครู และนักเรียน และสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างแท้จริง

2. การบริหารแหล่งการเรียนรู้

ความหมายของแหล่งการเรียนรู้

“แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ซึ่งนักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย ได้แก่ แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เข้าไปศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ส่วนใหญ่จะใช้คำว่า แหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยาการในชุมชน หรือแหล่งทรัพยากรในชุมชน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาหรือแม้แต่ปัจจุบัน การจัดแหล่งการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ใช้กับการจัดการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนต่างๆ ที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน (ปรีชา มาละวรรณโณ, 2552) หรือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้เช่นพิพิธภัณฑ์ โรงมหรสพ ห้องสมุด สวนสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้รวมถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนอีกด้วย (Good, C.V., 1973) หรือแหล่งการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนหมายถึง ประชาชน สถานที่ต่าง ๆ และกิจกรรมทั้งหลายที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีและทรัพยากรท้องถิ่นอาจจะเรียกว่าแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Community resources" หรือ "Local resources" (Blaug, M, 1971) หรือ แหล่งการเรียนรู้ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวในรูปของบุคคล สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งสถานการณ์ นิทรรศการ และกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะ สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามหลักสูตร ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น (วินัย หรัมย์เทศ, 2563) หรือสถานที่หรือแหล่งข้อมูลความรู้ทางวิชาการที่มุ่งส่งเสริมและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ใฝ่เรียน และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยจากแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียน จากแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นตามธรรมชาติ หรือจากภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิราภรณ์ ขยัน, 2558)

สรุปได้ว่า ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง ศูนย์ความรู้ข้อมูล ข่าวสาร สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในรูปของบุคคล สื่อเทคโนโลยี ที่ตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) อันเป็น ทรัพยากรที่ประกอบด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และ ความชำนาญ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโลกปัจจุบันและอนาคต

ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วย ตนเองได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหา ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง นักการศึกษาได้กล่าวสรุปความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้หลากหลาย ได้แก่ เพื่อส่งเสริม คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ข้อที่ 1.2 โดยกำหนดความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า จะต้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2560) หรือ แหล่งการเรียนรู้สามารถสร้างความสนใจ เพิ่มประสบการณ์ เปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนา ความรู้ความสามารถสร้างความผูกพันกับชุมชน เป็นการสร้างลักษณะนิสัยในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รู้จัก ประสานประโยชน์ในการพึ่งพาตนเอง เป็นการปลูกฝังพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการใช้ความสามารถละ สติปัญญาในการทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น ผู้สนใจทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ในชุมชนได้ตามอัธยาศัยและประหยัด (ศตวรรษ นิลประพัฒน์, 2558) หรือ เป็นแหล่งที่ตอบสนองต่อการ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน ตามความสนใจ และความถนัดได้ทุกโอกาสช่วยส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเป็นอย่างตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพจากข้อความในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ในการจัดการศึกษา เป็นอย่างมาก (วินัย หริมเทศ, 2563)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ คือ สิ่งที่จะช่วยกระตุ้นเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาการ ทางความคิดของผู้เรียน ทำให้เกิดความอยากได้ใคร่รู้ แสวงหาวิชาความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ได้คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาและ ครูผู้สอน

ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้มีหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยสื่อตำราเรียน นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่มี คุณภาพและมาตรฐานและประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลา นักวิชาการและหน่วยงานได้จำแนก ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งแบ่งตามลักษณะและการจัดแสดงของแหล่งการเรียนรู้ โดยประเภทของแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แหล่งการเรียนรู้ใน โรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อ

การเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรม ฯลฯ 2) แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน สวนพฤกษศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์ ฯลฯ (ศิริกาญจน์ โกสมุทร, 2554) หรือ แหล่งการเรียนรู้มี 4 ประเภท คือ 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล สมาคม 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็น สถานที่ สถาบัน หน่วยงานและ 4) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี กิจกรรม วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น (ศตวรรษ นิลประพัฒน์, 2558) หรืออาจแบ่งแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ห้องสมุดต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดวัด ฯลฯ ห้องสมุดเป็นที่รวบรวมความรู้ และให้บริการความรู้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยที่มีความสนใจใฝ่หาความรู้ต่าง ๆ ห้องสมุดทุกประเภท ประกอบด้วยกิจกรรม เช่น บริการให้ยืมหนังสือ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น 2) เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถานีอนามัย สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ที่เป็นธรรมชาติ หรือตามวิถีชาวบ้าน เช่น วนอุทยาน สวนพืชสมุนไพร เป็นต้น 3) สื่อสารมวลชนในปัจจุบันสื่อสารมวลชนรวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการพัฒนาตนเองเข้าถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างรวดเร็วเช่นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น 4) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ความรู้ที่สืบทอดกันมาปราชญ์ชาวบ้าน วัฒนธรรม เป็นต้น 5) ครอบครัว ได้แก่ การบอกเล่า การอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดอาชีพ การปลูกค่านิยมและ เจตคติ ฯลฯ 6) สถาบันทางสังคม ได้แก่ วัด โรงเรียน หรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันเป็นที่ถ่ายทอดคุณธรรมและความรู้ในการดำเนินชีวิต เป็นต้น (ครรชิต พุทธิ โกษา, 2554)

สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ เป็นประเภทศูนย์รวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในรูปของบุคคล สื่อเทคโนโลยี ที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ได้ และตอบสนองการเรียนรู้ โดยสามารถสรุปตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้ได้ ซึ่งผู้เขียนเรื่องนี้ได้สรุปประเภทของแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ชนิด คือ 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง 2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และ 4) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง

3. หลักสัปายะธรรม

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท “ภิกษุทั้งหลาย อายสฺมาสนะที่สังัดเช่นป่าโคนไม้ภูเขาชอกเขาถ้ำป่าช้าดงที่แจ้งกองฟางที่สังัดมีเสียงน้อยมีเสียงอีกทีก็น้อยไม่มีคนสัญจรไปมาไม่มีคนพลุกพล่านเหมาะเป็นที่ลึกลับ ภิกษุทั้งหลายอยู่ป่าอยู่โคนไม้หรืออยู่เรือนว่างนั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรงดำรงสติมั่นมุ่งเฉพาะกัมมัฏฐาน ภิกษุทั้งหลายย่อมเข้าสู่สนาสนะอันสังัดเช่นป่าโคนไม้ภูเขาชอกเขาถ้ำป่าช้าป่าทึบกลางแจ้งลอมฟางหรืออยู่ป่าอยู่โคนไม้หรืออยู่เรือนว่างนั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายให้ตรงดำรงสติให้มั่นปรารภความเพียรเรื่องศีลเรื่องสมาธิเรื่องปัญญาเรื่องวิมุตติเรื่องวิมุตติญาณทัสสนะซึ่งเป็นเรื่องขัดเกลากิเลสอย่างยิ่งเป็นสัปายะแก่ความเป็นไปแห่งจิตเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายโดยส่วนเดียวเพื่อคลายกำหนดเพื่อดับเพื่อสงบระงับเพื่อรู้อย่างยิ่งเพื่อตรัสรู้และเพื่อนิพพาน” ในการนิยามความหมายของหลักสัปายะธรรม ได้มีนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาหลายท่านได้แสดงทัศนะต่าง ๆ ได้แก่ ความสมบูรณ์อันเป็นอุปถัมภ์สามารถทำให้ผู้ที่ป็นวิทยากร และผู้ที่ศึกษาปฏิบัติธรรมสำเร็จผลได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกล

มหาสังฆปริณายก, 2567) หรือสิ่งที่สบายสภาพเอื้อ สิ่งที่เกิดต่อการอยู่ดี และการที่จะพัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสมกัน ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2557) หรือสัปปายะว่าหมายถึง สถานที่ที่เหมาะสมแก่การแสวงวิเวก ชาวบ้านก็ให้ความอุปถัมภ์บำรุงด้วย ศรัทธาและเลื่อมใส (พระครูวินัยธมน์ ฐริทตฺโต, 2567) หรือความเหมาะสมสำหรับธรรม ความสะดวกสบาย สำหรับการบำเพ็ญ เป็นไปเพื่อจิตตภาวนา เหมาะสมสำหรับการภาวนา (พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนฺโน), 2567) หรืออาจกล่าวได้ว่า อาหารเป็นที่สบาย อากาศเป็นที่สบาย เสนาสนะเป็นที่สบาย บุคคลเป็นที่สบาย ธรรมะเป็นที่สบาย ท่านว่าอยู่ได้ มีโอกาสเจริญจิตตภาวนาไปได้สะดวก (พระราชญาณวิสุทธิโสภณ, 2567) ดังนั้นในการศึกษาสาระสำคัญของหลักสัปปายะธรรม ในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีการอธิบายถึงเนื้อหาที่สำคัญของหลักธรรมในข้อนั้น ๆ ดังนี้

1. อาวาสสัปปายะคือ ที่อยู่อาศัย หรือ วัด ราวป่า โคนต้นไม้ สำนักปฏิบัติธรรมกุฏิสงฆ์ อาราม เรือนว่างอันเป็นที่สบาย สงบ ปราศจากผู้คนสัญจรไปมา ไม่ใกล้หนองน้ำ บ่อน้ำหรือแหล่งชุมชนจนเกินไป อันอาจจะเกิดความรำคาญจากการไปมาของผู้คน มีรั้วรอบขอบชิดปลอดภัยต่อความเป็นอยู่ สถานที่ที่มีที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม การเดินทางเปลี่ยนอิริยาบถ

2. โคจรสัปปายะคือ สถานที่แห่งนั้นต้องมีทางโคจร หรือ ทางเดิน ถนนหนทางไปมาได้สะดวก ไม่ใกล้ นัก ไม่ไกลนัก หนทางในการบิณฑบาตไม่ลำบากนัก เหมาะแก่การจาริก อีกทั้งภายในสถานที่ก็ควรมีทางเดิน จังหวะที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม

3. ภัตตสัปปายะคือ การสนทนา พุดคุยการฟัง คือ การสนทนาพุดคุยกันแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ ได้ฟังสิ่งที่จะทำให้จิตใจเกิดศรัทธา วิริยะ อุสสาหะ ความสงบระงับในการที่จะทำความเพียร หรือมีผู้รู้ เป็นพหูสูตร เป็นครูบาอาจารย์ที่คอยอบรมสั่งสอนกรรมฐานให้ได้รับความรู้ และเป็นอุปการคุณแก่การเจริญกรรมฐานให้ก้าวหน้าได้

4. บุคคลสัปปายะคือ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน บุคคลที่ติดต่อคบหา ควรเป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรม มีความสันโดษ มักน้อยซกจุงแนะนำไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเพียร ความสงบ

5. โภชนสัปปายะคือ อาหารที่บริโภคนั้น ควรเป็นอาหารที่สบายต่อความเป็นอยู่ในอัตภาพแห่งตน เมื่อบริโภคเข้าไปแล้วไม่ทำให้เกิดทุกข์เวทนา เช่น ท้องอืด ท้องร่วง ท้องเดิน เป็นอาหารที่จะเป็นคุณประโยชน์แก่ร่างกายโดยประมาณ โดยไม่ต้องคำนึงถึงรสของอาหารแม้รสจะดีแต่เมื่อทำให้ร่างกายเกิดทุกข์เวทณาก็ควรงดเสีย

6. อุตุสัปปายะ คือ ฤดูอันเป็นที่สบาย หมายถึงอากาศตามฤดูกาล ความร้อน ความเย็นของอากาศ ซึ่งบางสถานที่บางฤดูอาจจะร้อนจัดเกินไป บางฤดูก็หนาวจัดเกินไป หรือกลางวันร้อนจัดกลางคืนหนาวจัด ซึ่งสภาพอากาศเช่นนี้จะทำให้เกิดความเจ็บไข้ได้ป่วยแก่ร่างกาย จึงต้องเลือกให้เหมาะสมแก่สภาพร่างกายของตน

7. อิริยาบถสัปปายะ คือ อิริยาบถอันเป็นที่สบาย หมายถึงอิริยาบถทั้ง 4 หรือการเคลื่อนไหว ยืน เดิน นั่ง นอน อิริยาบถใดที่ทำให้จิตไม่สงบระงับ ก็แสดงว่าอิริยาบถนั้นไม่สบายไม่เหมาะสม จึงเว้นเสียจากการใช้อิริยาบถนั้น หากเมื่อจำเป็นก็ใช้แต่น้อย

สรุปได้ว่า สัปปายะธรรม เป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ในการพัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสมกัน ช่วยสนับสนุนให้เกิดสมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอยเมื่อเข้าไปอาศัย ไปประพฤติปฏิบัติแล้วย่อมรู้สึกสบาย ช่วยส่งเสริม

จิตใจให้สงบเป็นผลดีต่อการทำให้เกิดปัญญา ประกอบด้วยองค์ธรรม 7 ประการ คือ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อาศัย 2) โจรสัปปายะ สถานที่แห่งนั้นมีทางโจร 3) ภัตตสัปปายะ การสนทนา พูดคุยการฟัง 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่บริโภคน่ากิน 6) อุตสัปปายะ ฤดูอันเป็นที่สบาย และ 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถอันเป็นที่สบาย ย่อมนำบุคคลนั้นไปสู่การประพฤติปฏิบัติ การเรียนรู้อย่างแท้จริง

4. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้

ในโลกยุคเก่าที่เราเรียนรู้ผ่านชุดความรู้ (Knowledge) เพียงรูปแบบเดียว ความสามารถหรือความเก่ง (Competence) มักโฟกัสอยู่ที่การศึกษาหาความรู้จากตำราและจดจำชุดความรู้เหล่านั้นได้แม่นยำ ซึ่งถือเป็นการปูพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน คือ การสร้างทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งทักษะเหล่านั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการฟังเลคเชอร์เพียงอย่างเดียว ผู้สอนรวมถึงผู้บริหารจึงต้องปรับบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว มาเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้อย่างครบถ้วนรอบด้าน (TKPark, 2567) สถานศึกษาทุกระดับพึงเป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วย 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง 2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และ 4) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง ทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้สอนควรพิจารณาและมอบหมายการให้ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ จึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพและต้องส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ให้คุ้มค่า และได้รับประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากที่สุด โดยนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบัน คือ หลักสัปปายะธรรม อันประกอบไปด้วย

1. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านอาวาสสัปปายะ ที่อยู่อาศัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริงด้วยการจัดทัศนศึกษาหรือจัดหาหนังสือ ตำรา ภาพถ่าย ภาพวาดที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญศิลปินพื้นบ้านซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และชุมชนแท้ พิธีกรรมอันเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง ให้สอดคล้องกับหลักธรรมอาวาสสัปปายะความเป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ

2. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านโจรสัปปายะ สถานที่แห่งนั้นมีทางโจร ผู้นำองค์กรสถานศึกษาต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความสวยงาม และความเหมาะสมของสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และมีความสุขในการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง

3. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านภัตตสัปปายะ การสนทนา พูดคุยการฟัง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบุคคล สถานที่ และเวลา ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพูดคุยที่มีประสิทธิภาพ และมีความสุข สิ่งสำคัญคือการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ให้

เกิดประโยชน์จากการอธิบายของปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้แก่ผู้เรียนทั้ง 4 แหล่งการเรียนรู้ รวมถึงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดแสดงแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง เป็นต้น

4. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านบุคคลสัปปายะ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน ผู้บริหารควรต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา อันจะเป็นแบบอย่างในการจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้ง 4 ชนิด ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง

5. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านโภชนาการสัปปายะ อาหารที่บริโภค ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริงด้วยการจัดทัศนศึกษาหรือจัดหาหนังสือ ตำรา ภาพถ่าย ภาพวาดที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญศิลปพื้นบ้านซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และขบวนแห่ พิธีกรรมอันเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง โดยต้องคำนึงถึงการบริโภคอาหารของผู้เรียนในขณะเรียนรู้ ความเหมาะสมของอาหาร บุคคล สถานที่ และเวลา ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรับประทานอาหารที่มีประสิทธิผล และมีความสุขกับการเจริญเติบโต การเรียนรู้ความสำคัญของอาหารของผู้เรียนเป็นสำคัญ

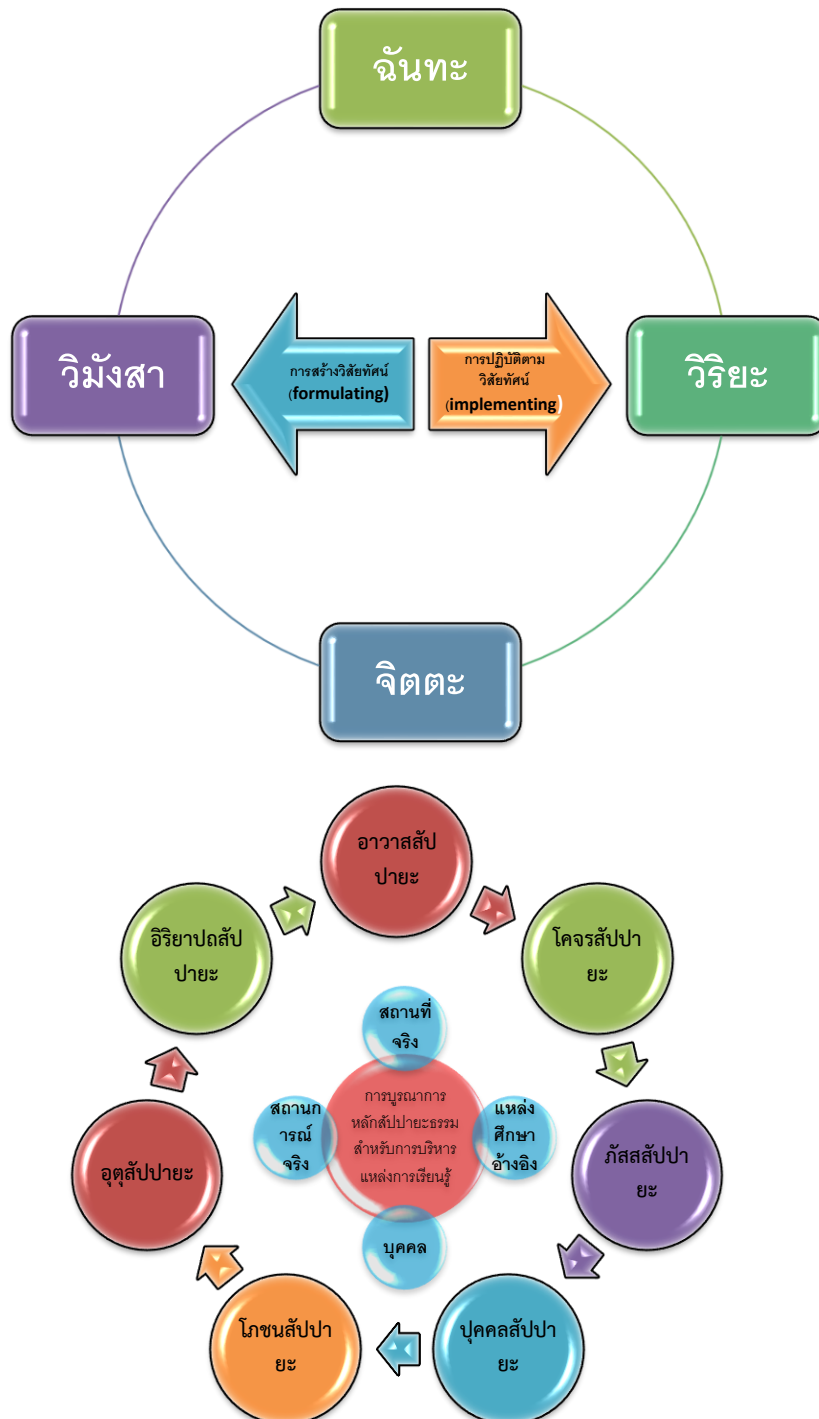
6. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านอตุสัปปายะ ฤดูอันเป็นที่สบาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะการจัดแสดงแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง ควรให้สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพอากาศและธรรมชาติในแต่ละฤดูกาล ซึ่งอาจมีผลต่อสุขภาพ ความสุข และคุณภาพชีวิตของคน การเป็นอยู่อย่างสบายตามฤดู ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล และมีความสุข

7. การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้ ด้านอิริยาบถสัปปายะ อิริยาบถอันเป็นที่สบาย ในการศึกษาเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาพึงจัดให้เป็นระเบียบในอิริยาบถที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. สรุป

แหล่งการเรียนรู้ เป็นศูนย์ความรู้ข้อมูล ข่าวสาร สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในรูปของบุคคล สื่อ เทคโนโลยี ที่ตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning)อันเป็นทรัพยากรที่ประกอบด้วย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโลกปัจจุบันและอนาคต ประกอบด้วย 4 ชนิด คือ 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริง 2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และ 4) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์จริง โดยนำมาบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสัปปายะธรรม คือ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อาศัย 2) โจรสัปปายะ สถานที่แห่งนั้นมีทางโจร 3) ภัสสัปปายะ การสนทนา

พุดคฺยการฟ้ง 4) ปุคคฺลสัปปายะ บุคคฺลทึอยู่ร่วํกัน 5) โภชนสัปปายะ อาหารทึบริโภค 6) อุตฺตสัปปายะ ฤตุอันเป็นที่สบาย และ 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบทอันเป็นทึสบาย ย่อมนำบุคคฺลนั้ไปสู่การประพฤติปฏิบัติ การเรียนรู้อย่างแท้จริง ย่อมสามารถนำพาสถานศึกษาให้ก่อเกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่งคั่งและยังยืนสืบไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักสัปปายะธรรมสำหรับการบริหารแหล่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- ครรชิต พุท โกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จิราภรณ์ ขยัน. (2558). การศึกษาบทบาทการนำแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10(3), 125 – 132.
- ปรีชา มาละวรรณโณ. (2552). *การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูวินัยธมฺม ฐิตโต. (ม.ป.ป.). *หลวงปู่มั่นเมตตาโปรดลูกหลานพระเวสสันดร! อัจฉริยะอำนาจจิต*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก <http://www.phenkhao.com/contents/377391>.
- พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน). (ม.ป.ป.). *สิ่งสัปปายะ-Luangta.Com*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก www.luangta.com/thamma/thamma_talk_text.php?ID=1046&CatID=3.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชญาณวิสุทธิโสภณ (ท่อน ญาณธโร). (ม.ป.ป.). *สัปปายะ คืออะไร-พระเครื่อง*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก <https://www.tumsrivichai.com>.
- วินัย หริมเทศ. (2563). *กลยุทธ์การบริหารแหล่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศตวรรษ นิลประพัฒน์. (2558). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2554). *แหล่งการเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา 2554*. กรุงเทพมหานคร: เสริมสินทรัพย์พรสช.เพิ่ม.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). (ม.ป.ป.). *สัมมนานิกาย-วัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก <https://www.amphawan.net>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- อนุสรณ์ ชัดิทะ. (2559). *ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านใหม่ประกอบราษฎร์วิทยานุกูล*. *วารสาร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*. 9(19), 74.

อุทยานการเรียนรู้ TKPark. (ม.ป.ป.). ออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรให้เหมาะกับผู้เรียน. สืบค้น
เมื่อ 6 มกราคม 2567, จาก https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/1637488774552

อุทยานการเรียนรู้ TK park. (ม.ป.ป.). แนวคิดการจัดตั้งและดำเนินการอุทยานการเรียนรู้ TK park. สืบค้น
เมื่อ 6 มกราคม 2567, จาก <https://www.tkpark.or.th/tha/page/story>

Blaug. M.. (1971). *The Rate of return to Investment in Education Thailand*. Bangkok: National Education Council.

Good. C.V.. (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) : กับรูปแบบการนิเทศสมัยใหม่

Artificial Intelligence (AI): With the Modern Supervision Model

บุษกร วิเศษสมบัติ, จอมพงศ์ มงคลวนิช, พัลลภ ปิริยะสุรวงศ์, ปรัชญนันท์ นิลสุข

หลักสูตรการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

Budsakorn Wisetsombut, Jomphong Mongkhonvanit, Pallop Piriyasurawong, Prachyanun Nilsook
Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Innovation
Graduate School of Education, Siam University
E-mail: budsakornwiset@gmail.com

Received: 16 November 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับรูปแบบการนิเทศสมัยใหม่ จะช่วยส่งเสริมครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิดและมีความเป็นนวัตกร ด้านการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ ด้านการจัดกิจกรรมและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน ด้านการวิจัยสร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ จากข้อค้นพบงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ยังไม่พบการศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในภาพกว้าง ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลาย จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับรูปแบบการนิเทศสมัยใหม่ พบว่า เป็นการนำปัญญาประดิษฐ์มาส่งเสริมในขั้นตอนการนิเทศ เป็นรูปแบบการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 การลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศติดตามผล และขั้นตอนที่ 6 รายงานผลและการสะท้อนผล ทำให้สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู กำหนดนโยบายหรือการวิจัยพัฒนาต่อยอดต่อไป

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์ (AI); การนิเทศ; สมัยใหม่

Abstract

This article aims to study artificial intelligence (AI) and modern supervision models to support teachers in managing learning across six areas: (1) development of educational institution curricula, (2) integration of knowledge and teaching science in planning and

organizing learning to enhance students' intelligence, critical thinking, and innovation skills, (3) care, assistance, and development of individual learners according to their potential, (4) organizing activities and creating a learning atmosphere where students can enjoy learning while prioritizing their health, (5) conducting research, creating innovations, and applying digital technology to enhance student learning, and (6) working collaboratively with others and participating in professional development activities. Despite existing research on supervision, no comprehensive study has explored a teaching supervision model using AI to broadly develop teachers' learning management practices. Findings from the study reveal that AI can effectively enhance the supervision process. The proposed model for teaching supervision using AI involves six steps: (1) analysis, (2) planning, (3) creation of media and communication tools, (4) implementation, (5) follow-up supervision, and (6) reporting results and reflection. The knowledge gained can serve as a guideline for developing teaching supervision models leveraging AI, shaping policies, and guiding future research and development in this field.

Keyword: Artificial Intelligence (AI); Supervision; Modern

1. บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมและการบริการเพื่อให้พร้อมรับมือจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมของโลกครั้งที่ 4 ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วประเทศไทยจึงต้องเปลี่ยนแปลงพื้นฐานโครงสร้างอุตสาหกรรมและการบริการโดยสร้างอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยข้อมูลเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีการกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เติบโตอย่างต่อเนื่องว่าจะต้องตั้งอยู่บนฐานของเทคโนโลยีและนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนทุกคนในประเทศผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนภายในสถาบันการศึกษาหลายแห่งยังไม่ทันรับกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่าที่ควร เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น การขาดแคลนครูคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์และการสื่อสารดิจิทัลซึ่งเข้าถึงพื้นที่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีปัจจัยทั้งทางด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการศึกษา

โดยการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งครูถือเป็นบุคคล สำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา ในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ เกิดขึ้นทุกนาที ทำให้รูปแบบการเรียนรู้และวิธีแสวงหาความรู้กำลังปรับเปลี่ยนไปจากระบบการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ซึ่งการสร้างการพัฒนาและการหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นพลเมืองของโลกที่มีคุณภาพสู่ประชาคมอาเซียน จึงเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครูในการจัดการองค์ความรู้ให้บังเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่

สมรรถนะของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ครูสภาได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีจำนวน 6 ข้อ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกร 3) ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ 4) จัดกิจกรรม และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาพของผู้เรียน 5) วิจัย สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 6) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ ประกาศคณะกรรมการครูสภา (2563, 7 พฤษภาคม) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดสมรรถนะครู แบ่งเป็น 2 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณ 2) สมรรถนะประจำสายงานประกอบด้วย การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำของครู การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะของครูเหล่านี้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ประกอบด้วยเรื่อง 1) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง 2) ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 4) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน 5) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

เทคโนโลยีทางปัญญาเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ให้สามารถรับรู้ เรียนรู้คิด วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจและสามารถสนทนาโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ได้ด้วยภาษาธรรมชาติ เช่นเดียวกับมนุษย์ และสามารถนำเทคโนโลยีทางปัญญามาใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในอนาคต โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่องานทางการศึกษาไม่ว่าจะด้านการบริหารการศึกษอัจฉริยะ (Smart Administration) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านการบริหารให้เป็นระบบอัตโนมัติ ด้านการพัฒนาหลักสูตรอัจฉริยะ (Smart Curriculums) ให้เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระทางดิจิทัล ด้านระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Smart Learning System) ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้หลากหลายและสามารถเข้าถึงได้สะดวกตามความสนใจของผู้เรียน ช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบอัจฉริยะ (Smart Learner) ช่วยวิเคราะห์รูปแบบพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้อาจารย์สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ศักดิ์ชัย ไชยรักษ์และปณิดา วรรณพิรุณ ,2563) ด้วยภารกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียนคือการดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้สามารถส่งเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามวัยและเต็มตามศักยภาพ บุคลากรสำคัญที่จะเป็น

ผู้ปฏิบัติภารกิจนี้ให้บรรลุผล คือ ครูผู้สอน ครูเหล่านี้มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติที่มีต่อวิชาชีพ บุคลิกภาพและความต้องการ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความช่วยเหลือ แนะนำ นิเทศ ให้ครูสามารถปฏิบัติภารกิจของตนคือการสอนจนประสบความสำเร็จตามความต้องการของหน่วยงาน ในขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน สร้างเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครู เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอและตรงตามความต้องการของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555) แต่การปฏิรูปปัญหาการศึกษาของไทยที่เกิดขึ้นในอดีตจนถึงปัจจุบันส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากครูผู้สอน ปัญหาที่สำคัญคือ ครูขาดความสามารถ ทักษะการสอนที่เพียงพอในการถ่ายทอดแก่ผู้เรียน ขาดความตระหนักในหน้าที่

การนิเทศการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญ โดยการจัดการศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ นั้น การนิเทศการสอนภายในเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องจัดทำหรือดำเนินการให้มีขึ้นภายในโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบอยู่ เนื่องจากภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน คือ บริหารงานที่รับผิดชอบหรืองานในหน้าที่โรงเรียนต้องบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการ เพื่อส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายของหลักสูตร จึงกล่าวได้ว่าการนิเทศการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การนิเทศการศึกษเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาก็ตาม แต่เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ปรากฏว่าในอดีตที่ผ่านมา การนิเทศการสอนยังมีอุปสรรคอยู่มาก พบว่า การปฏิบัติการนิเทศการสอนในโรงเรียนยังไม่ได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ขาดความเป็นระบบและกระบวนการขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนยังไม่มี ความเข้าใจในหลักการนิเทศการสอน และไม่ได้ปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างเต็มที่ การนิเทศติดตามผลยังทำได้ไม่ทั่วถึง ขาดรูปแบบวิธีการและขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องให้ความสำคัญและหาวิธีการดำเนินการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และดำเนินการให้ได้มาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ซึ่งการนิเทศการสอน ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่มีข้อมูลในต่างประเทศที่ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ กระบวนการนิเทศการศึกษา (Harris, 1985) หลักการนิเทศการศึกษา (Beach & Reinhartz, 2000) การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนว่าผู้นิเทศจะมีบทบาทอย่างไร (Mark & Stoop, 1985) ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา (Sergiovanni, & Starratt, 2007)

ข้อค้นพบที่เป็นการวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน จะเป็นในลักษณะของการศึกษาของกลุ่มเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารกระบวนการนิเทศการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน โรงเรียนเขตรกรรจวิทยา (สุนิษา สาสีพวง, 2560) การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครตรัง (ศิลา สงอาจันต์, นพรัตน์ ชัยเรือง, จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ, 2561) รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด (ธนัญญา วุฒินิธิชัย, 2563) หรือเป็นในลักษณะของกลุ่มพิเศษที่มีความเฉพาะ คือ งานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ศุภลักษณ์ มีปาน, เสาวณีย์ ลีขาบบัณฑิต, และขวัญหญิง

ศรีประเสริฐภาพ, 2562) แต่ยังไม่พบการศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพกว้าง ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลาย ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น และเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้ที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนของประเทศมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมคือครู ครูจึงต้องมีความรู้ความสามารถการจัดการเรียนการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์และนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สำหรับพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน

กรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งเสริมรูปแบบการนิเทศสมัยใหม่

การประมวลเอกสารนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์กับการศึกษาและการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัญญาประดิษฐ์กับการศึกษา

1.1 ความหมายของปัญญาประดิษฐ์

พัฒนาการของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากหลาย ตัวอย่างเช่น AI เป็นเครื่องจักรที่สามารถเลียนแบบสติปัญญาของมนุษย์ รวมถึงคุณลักษณะต่างๆ เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหาการโต้ตอบทางภาษา และแม้กระทั่งการผลิตงานสร้างสรรค์ (COMEST, 2019) เป็นศาสตร์ที่รวบรวมองค์ความรู้ในหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์มาพัฒนาให้เครื่องจักรหรือระบบคอมพิวเตอร์มีความชาญฉลาด สามารถคิด คำนวณ วิเคราะห์ เรียนรู้และตัดสินใจ โดยใช้เหตุผลได้เสมือนสมองของมนุษย์และสามารถเรียนรู้ พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์เองได้ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564) หรือเทคโนโลยีการสร้างความสามารถให้แก่ เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติ เพื่อสร้างซอฟต์แวร์และโมเดลทรงปัญญา ที่สามารถเรียนรู้ เลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้เช่นจดจำแนกแยกแยะ ให้เหตุผล ตัดสินใจ คาดการณ์ สื่อสารกับมนุษย์ ในบางกรณีอาจไปถึงขั้นเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 –2570))

จากการให้ความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) หมายถึง ความสามารถของเครื่องจักรหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการคิดเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ เรียนรู้ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับความฉลาดของมนุษย์ ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ถูกออกแบบให้จำลองความอัจฉริยะของมนุษย์และสามารถประมวลผลข้อมูลปริมาณมาก รู้จักรตระกะและตัดสินใจหรือทำนายข้อมูลตามข้อมูลเหล่านั้น ในบางกรณีอาจไปถึงขั้นเรียนรู้ด้วยตนเองได้

1.2 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เริ่มต้นพัฒนาขึ้นในปี 1956 และได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันและสาขาอาชีพต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้ช่วยอัจฉริยะบนสมาร์ตโฟนไปจนถึงระบบนำทางขั้นสูง

เช่น Google Maps และยังรวมถึงการใช้งานในภาคส่วนต่างๆ เช่น สุขภาพ การเกษตรอุตสาหกรรม บริการ การตลาด และศิลปะ ซึ่ง AI เป็นส่วนสำคัญในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น ระบบ AI ถูกออกแบบให้จำลองความอัจฉริยะของมนุษย์และสามารถประมวลผลข้อมูลปริมาณมาก รู้จักระยะและตัดสินใจหรือทำนายข้อมูลตามข้อมูลเหล่านั้น (ยุวเรศมศุทธิ์ สิทธิชาญบัญชา, 2564)

เทคโนโลยีทางปัญญาประดิษฐ์เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ให้สามารถรับรู้ เรียนรู้คิดวิเคราะห์ เพื่อการตัดสินใจและสามารถสนทนาโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ได้ด้วย ภาษธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ และสามารถนำเทคโนโลยีทางปัญญาไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญและ จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับอนาคต โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่องาน ทางการศึกษาไม่ว่าจะด้านการบริหารการศึกษาอัจฉริยะ (Smart Administration) ด้านการพัฒนาหลักสูตร อัจฉริยะ (Smart Curriculums) ด้านระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Smart Learning System) และด้านการ สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบอัจฉริยะ (Smart Learner) ช่วยวิเคราะห์รูปแบบพฤติกรรมการเรียนรู้และ สภาพปัญหาต่างๆ ของผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ศักดิ์ชัย ไชยรักษ์และปณิศา วรณพิรุณ , 2563)

1.3 ปัญญาประดิษฐ์กับการศึกษา

สำหรับในด้านการศึกษา ได้มีการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาประยุกต์ใช้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้แบบอัจฉริยะ การใช้ ในงานบริหารการศึกษา การสร้างการเรียนรู้และการประเมิน การเสริมสร้างความสามารถของผู้สอน เป็นต้น โดยแอปพลิเคชันที่ใช้ AI platform เป็นพื้นฐานมีหลากหลายประเภท ตั้งแต่ระบบการสอนแบบ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไปจนถึงแพลตฟอร์มการเรียนรู้ส่วนตัวและการวิเคราะห์ผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งแต่ละ แอปพลิเคชันสามารถใช้เพื่อเพิ่มความสนใจ ความเข้าใจ การจดจำ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่ เฉพาะเจาะจงของผู้เรียนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในด้านการศึกษเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวทางการศึกษา ให้มีปฏิสัมพันธ์ มีความเป็นส่วนตัว และมีประสิทธิผลมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่พึงพิจารณาในการนำ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการศึกษาคือการพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์ (AI) มากเกินไปจนอาจทำให้ทักษะการคิด วิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนลดลง

ทางด้านการศึกษาปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทำให้กิจกรรมพื้นฐานด้านการศึกษาดำเนินไปได้อย่างยิ่งขึ้น โดยสามารถเป็นผู้ช่วยสอนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการประมวลผลข้อมูลต่างๆ ที่มีมากมายมหาศาลโดย ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน การเตรียมสอน การสร้างสื่อการสอน การ ออกข้อสอบ และการประเมินความสามารถของนักเรียนและปรับให้เข้ากับความต้องการและศักยภาพของ ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้และประมวลผลที่ได้จากผู้เรียนว่ามีความสนใจในด้านใดและนำเสนอข้อมูลที่ จะต่อยอดไปได้อย่างต่อเนื่อง ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังช่วยลดภาระงานของผู้สอนในการตรวจงานและให้ผล ตอบกลับกับผู้เรียนทันที เกมและแอปพลิเคชันด้านการศึกษาที่พัฒนาด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถปรับ ระดับความยากง่ายตามผลการเรียนของผู้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังให้ข้อมูลแก่ผู้สอนเพื่อปรับปรุงวิธีการสอน

แม้แต่ในด้านการเรียนภาษา ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยให้ผู้เรียนฝึกภาษาผ่านการสนทนาแบบธรรมชาติ และเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังทำให้การศึกษาสามารถเข้าถึงผู้เรียนที่มีความพิการได้ง่ายขึ้น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังใช้ในการทำนายผลการเรียนและระบุนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม และการจัดการชั้นเรียนที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง

ตัวอย่างของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในด้านการศึกษา เช่น ChatGPT หรือแบบจำลองภาษาต่างๆ เป็นต้นนอกจากนี้ University of Southern California (USC) Institute for Creative Technologies ได้พัฒนาสภาพแวดล้อมเสมือนจริงและเครื่องมือเสมือนจริง (virtual environments and platforms) สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยได้ใช้ AI เกมสามมิติ และคอมพิวเตอร์แอนิเมชัน (computer animation) และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมดังกล่าวสำหรับห้องเรียน สำหรับประเทศไทยการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในด้านศึกษายังไม่ชัดเจนมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการนำไปใช้ในส่วนย่อย ๆ ของแต่ละรายวิชาหรือตามความต้องการของครูผู้สอนที่สามารถนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น การใช้ชุดโปรแกรมทางการศึกษา เช่น Google Classroom, Microsoft Teams หรือ MOOC เป็นต้น (วรลักษณ์ หิมะกลัส, 2566)

Zhai et al., 2021 กล่าวถึงความท้าทายสำคัญของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการศึกษาที่สำคัญมี 3 กลุ่ม คือ ความท้าทายด้านเทคนิค ความท้าทายด้านผู้สอนและผู้เรียน และความท้าทายด้านจริยธรรมสังคม ดังนั้น แม้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะมีความสามารถมากแต่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อาจทำได้เพียงการให้ข้อมูลทั่วไปที่ไม่ได้มีลักษณะจำเพาะไม่สามารถตอบสนองความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เจาะจงจึงไม่สามารถตอบโจทย์ประสบการณ์เรียนรู้เฉพาะบุคคลได้ดี การศึกษาของ The Horizontal Report (2018) (อ้างใน Zhai et al ; 2021) พบว่าบางครั้งผู้สอนอาจให้ความสำคัญด้านการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในชั้นเรียนมากเกินไป และไม่สนใจปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัย ในกรณีของผู้เรียน การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อาจทำให้ผู้เรียนหลีกเลี่ยงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้รับจากงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ในการเรียนภาษาปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยปรับแก้ไวยากรณ์ให้ถูกต้องได้หรือแม้แต่ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการค้นคว้าซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก

2. การนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์

การนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ ยังไม่พบการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการนิเทศการสอนในทุกขั้นตอน การนิเทศจำเป็นต้องมีการสื่อสารระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศนักศึกษามีการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยดำเนินการในขั้นตอนการนิเทศในบางขั้นตอน เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ศักดิ์ชัย ไชยรักษ์และปณิตา วรณพิรุณ (2563) ได้ศึกษาเทคโนโลยีทางปัญญาการศึกษาอัจฉริยะ โดยพบว่าเทคโนโลยีทางปัญญาเป็นการพัฒนาและขยายขีดความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ให้สามารถรับรู้เรียนรู้ คิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจและสนทนาโต้ตอบกับมนุษย์ได้ด้วยภาษาธรรมชาติ สามารถช่วย

เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน กำหนดและวางแผนการทำงานได้อัตโนมัติ ตลอดจนสามารถตรวจสอบและค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อสรุปหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริงของข้อมูลนั้น ๆ โดยนำเสนอเป็นรูปแบบที่สามารถนำเทคโนโลยีทางปัญญามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารการศึกษาอัจฉริยะ (Smart Administration) 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรอัจฉริยะ (Smart Curriculums) พัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระทางดิจิทัล 3) ด้านระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Smart Learning System) และ 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบอัจฉริยะ (Smart Learner)

ในขณะที่ เอกภพ อินทรภูและปณิตา วรรณพิรุณ (2564) นำเสนอบทความวิชาการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกล่าวว่าประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการดำเนินงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยกับสถานศึกษาในการรวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมการออกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาในสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดมีการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน สถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต้องมีครูพี่เลี้ยงนิเทศนักศึกษา ใช้หลักการประเมินผลร่วมกันระหว่างสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับมหาวิทยาลัย ใช้เกณฑ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลอัจฉริยะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และผู้ประสานงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นผู้ดูแลระบบ ให้สามารถตรวจสอบ แก้ไขปัญหาระหว่างการฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์จริง อีกทั้งผู้เกี่ยวข้องสามารถรับทราบความก้าวหน้าและผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างอัตโนมัติจากการทำงานของโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลอัจฉริยะ เป็นการผนวกรวมการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ระบบให้ได้รับข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ สื่อสารข้อมูลถึงบุคคลได้รวดเร็ว ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย ด้านเอกสาร ระยะ เวลาการทำงาน ค่าใช้จ่ายการเดินทางติดต่อประสานงานต่าง ๆ ช่วยให้นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องมีเวลาในการปฏิบัติงานเชิงสร้างสรรค์ได้มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก่อให้เกิดความคุ้มค่านำไปสู่แนวคิดในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้สู่ผู้เรียนในอนาคต ส่งเสริมให้การฝึกประสบการณ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการสร้างสรุปผลรายงาน สร้างแฟ้มผลงานดิจิทัลและสรุปรายงานการประเมินผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ ประหยัดคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการผลิตครูสามารถใช้ประโยชน์จากสรุปรายงาน เพื่อการวางแผนบริหารงาน จัดระบบการบริหารงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จัดระบบการให้คำแนะนำ จัดระบบการฝึกอบรม การควบคุมกำกับดูแลทีมงานพัฒนาวิชาชีพ ประสานงานด้านการบริหาร และการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ ทำให้มีความก้าวหน้าสอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 และ Thailand 4.0 ส่งผลให้กระบวนการผลิตครูมีคุณภาพยิ่งขึ้น

Miao, et al, (2021) ได้เสนอการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาใน 3 ด้านหลัก คือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้และการประเมินผล และด้านการเสริมสร้างความสามารถของครูผู้สอน โดยทั้ง 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการบริหารการศึกษา ช่วยให้การบริหารการศึกษาสะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยการทำงานบริหารที่เป็นงานซ้ำๆ โดยอัตโนมัติและให้ข้อมูลเชิงลึกจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ
2. ด้านการเรียนรู้และการประเมิน นำเสนอวิธีการเรียนรู้แบบส่วนบุคคลและแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว และยังช่วยให้การประเมินผลและให้คำแนะนำอัตโนมัติ
3. ด้านการเสริมสร้างความสามารถของผู้สอน ช่วยเสริมสร้างเครื่องมือการสอน ให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้สอนเกี่ยวกับผลการเรียนของผู้เรียน และสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของครู การสร้างเนื้อหาที่มีปฏิสัมพันธ์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยผู้สอนในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์และน่าสนใจ

Innocent Chiawa Igbokwe (2023) ศึกษาการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการศึกษาการจัดการ โดยมีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษาเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียน และปรับปรุงงานด้านการบริหาร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษา รวมถึงคุณประโยชน์และความท้าทาย งานวิจัยใช้การทบทวนอย่างเป็นระบบ ระเบียบวิธีตรวจสอบวรรณกรรมเกี่ยวกับ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษา การศึกษาพบว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีข้อดีหลายประการ ได้แก่ การปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียน การเรียนรู้ส่วนบุคคล และความคุ้มค่า อย่างไรก็ตามปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังมีความท้าทายหลายประการ เช่น ข้อกังวลด้านจริยธรรม ความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น และความจำเป็นในการเพิ่มทักษะแรงงาน ผลวิจัยสรุปว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีศักยภาพมหาศาลเพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาแต่ก็ต้องปรับใช้ด้วยความระมัดระวังและระมัดระวังอนาคตของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษาปัญญาประดิษฐ์ (AI) กำลังเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาอย่างรวดเร็วโดยการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการต่างๆ เช่น การเรียนรู้ส่วนบุคคล การประเมินนักเรียน และงานด้านการบริหาร โดยแนวโน้มในอนาคตของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) การเรียนรู้ส่วนบุคคล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยในการศึกษาปรับแต่งการเรียนรู้ได้ ประสิทธิภาพตามความต้องการและความชอบส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน โดยพิจารณาจากประวัติการเรียนรู้และข้อมูลผลการปฏิบัติงาน 2) การประเมินนักศึกษา ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถวิเคราะห์จำนวนมากได้ของข้อมูลเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่แม่นยำและทันเวลามากขึ้นแก่นักเรียน ช่วยให้พวกเขาระบุจุดที่ต้องปรับปรุงและติดตามความก้าวหน้าของพวกเขาเอง 3) งานธุรการ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถทำให้งานการดูแลระบบตามปกติเป็นไปโดยอัตโนมัติ เช่น การกำหนดเวลา การให้เกรด และการเก็บบันทึกช่วยให้นักการศึกษาและผู้ดูแลระบบมีเวลามุ่งเน้นไปที่งานเชิงกลยุทธ์และสร้างสรรค์มากขึ้น 4) การวิเคราะห์เชิงคาดการณ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการการศึกษาทำให้สามารถประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เชิงคาดการณ์เพื่อระบุตัวนักเรียนได้ ที่มีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวทางวิชาการและดำเนินการแทรกแซงแบบกำหนดเป้าหมาย (Kovanović, Joksimović, Poquet, Hennis, & de Graaff, 2019) สำหรับตัวอย่างเช่น AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน เช่น คะแนนสอบและบันทึกการเข้างาน เพื่อคาดการณ์ว่าข้อมูลใดนักเรียนอาจประสบปัญหาหรือเสี่ยงต่อการออกจากโรงเรียน (Baker & Siemens, 2014) 5) การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอนปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังสามารถช่วยเหลือนัก

การศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนได้ 6) การวิเคราะห์และการตีความข้อมูล ด้วยความช่วยเหลือของปัญญาประดิษฐ์ (AI) เครื่องมือที่สถาบันการศึกษาสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียน การเข้าเรียน และพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างง่ายดาย ข้อมูลจะสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้ส่วนบุคคลสำหรับนักเรียนแต่ละคน ระบุพื้นที่ที่ครูอาจต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม และปรับปรุงผลลัพธ์โดยรวมของนักเรียน (Mandernach, Gonzales, & Garrett, 2020) 7) การประเมินและข้อเสนอแนะที่แม่นยำและทันเวลา ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีความสามารถในการให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์ช่วยให้พวกเขาสามารถระบุด้านที่พวกเขาจำเป็นต้องปรับปรุงและปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน (McKenna, 2021) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังสามารถช่วยเหลือนักการศึกษาในกระบวนการให้คะแนนโดยอัตโนมัติ ลดเวลาและความพยายามที่จำเป็นสำหรับการให้คะแนนด้วยตนเอง และช่วยให้การประเมินที่เป็นกลางและสม่ำเสมอมากขึ้น (Kulkarni, Shabadi และ Hulipalled, 2019) กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษาสามารถปฏิวัติวงการการศึกษาได้ เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI สามารถช่วยให้ให้นักการศึกษาปรับแต่งประสบการณ์การเรียนรู้ ปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์

Dai, Y. et al.(2023) ศึกษา ChatGPT และผลกระทบต่อการทำงานกับดูแลการวิจัยข้อมูลเชิงลึกจากนักศึกษาวัยระดับสูงกว่าปริญญาตรีของออสเตรเลียในขณะที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนิเทศการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามีความสำคัญมากขึ้น การศึกษาครั้งนี้สำรวจผลกระทบของ ChatGPT ซึ่งเป็นโมเดลการสนทนา AI ขั้นสูงในหามิติของการกำกับดูแลการวิจัย: การทำงาน, วัฒนธรรม, การคิดเชิงวิพากษ์, การปลดปล่อยและการพัฒนาความสัมพันธ์ โดยใช้แนวทางเชิงคุณภาพ เราตรวจสอบแนวทางปฏิบัติและมุมมองของนักศึกษาวัยระดับสูงกว่าปริญญาตรี 20 คนที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 4 เดือนใช้ ChatGPT ในกิจกรรมการวิจัยในประเทศออสเตรเลีย การศึกษาเผยให้เห็นถึงผลกระทบหลายประการรวมถึงการเร่งความก้าวหน้าของการวิจัย คุณภาพการวิจัยที่เพิ่มขึ้น การปรับปรุงด้านวิชาการ การพัฒนาและทักษะทางวิชาชีพ เพิ่มการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเพิ่มขึ้น ความมั่นใจและความเป็นอิสระ และความสัมพันธ์ในการกำกับดูแลที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาและนักศึกษา อดีตมีให้ทิศทางเชิงกลยุทธ์และคำแนะนำระดับสูง ในขณะที่ส่วนหลังเปลี่ยนจากผู้ฝึกหัดมาเป็นนักวิจัยอิสระเนื่องจากความเป็นอิสระที่ได้รับการสนับสนุนจาก ChatGPT การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงให้เห็นรูปแบบการพัฒนาการนิเทศการวิจัยระดับ

บัณฑิตศึกษาพร้อมเทคโนโลยีการศึกษาทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางการเชื่อมโยงเพื่อยกระดับกระบวนการกำกับดูแล การศึกษาอย่างคำนึงถึงผลกระทบทางจริยธรรมของการสนับสนุนที่เปิดใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (AI)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า ปัญญาประดิษฐ์ได้ถูกนำมาช่วยอำนวยความสะดวกในการนิเทศเป็นอย่างมาก โดยพบว่า จากการศึกษาที่มีทั้งเป็นบทความวิชาการที่สังเคราะห์องค์ความรู้และการวิจัยเชิงสำรวจ รวมทั้งการออกแบบอัลกอริทึม คาดการณ์การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการออกแบบนิเทศในแต่ละ

ขั้นตอน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการนิเทศ ซึ่งการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ หมายถึง การนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 การลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศติดตามผล และขั้นตอนที่ 6 รายงานผลและการสะท้อนผล

แนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

1. ด้านนโยบายเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติเกี่ยวกับโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในด้านการนำปัญญาประดิษฐ์มาช่วยส่งเสริมการนิเทศการสอนแนวใหม่
2. ด้านการบริหาร ประโยชน์สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี งบประมาณและศักยภาพของบุคลากรที่มีความพร้อมและประสงค์จะนำรู้แบบการนิเทศแนวใหม่ดังกล่าวไปพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนไปใช้โดยคำนึงถึงบริบทนั้น
3. ด้านวิชาการ หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อค้นพบ แนวทางที่ได้ไปเป็นแนวทางในการสนับสนุนโรงเรียนในสังกัดเพื่อให้สามารถมีรูปแบบการนิเทศการสอนแนวใหม่ที่น่าปัญญาประดิษฐ์มาส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

5. สรุป

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับรูปแบบการนิเทศสมัยใหม่ พบว่า เป็นการนำปัญญาประดิษฐ์มาส่งเสริมในขั้นตอนการนิเทศ โดยผ่านการนิเทศการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษา ซึ่งมี 6 ขั้นตอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 การลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศติดตามผล และขั้นตอนที่ 6 รายงานผลและการสะท้อนผล โดยจะส่งเสริมให้ครูเกิดสมรรถนะทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิดและมีความเป็นนวัตกร 3) การดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ 4) การจัดกิจกรรมและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน 5) การวิจัย สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 6) การปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

(2565). แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 – 2570).

สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2567, จาก <https://www.onde.go.th/view/1/เอกสารเผยแพร่/TH-TH>

ยุวเรศมศุทธิ์ สิทธิชาญบัญชา. (2564). ปัญญาประดิษฐ์ Artificial intelligence (AI) กับการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์และเวชศาสตร์ฉุกเฉิน. วารสารการแพทย์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย. 1(1). 91-104.

- วรลักษณ์ หิมะกลัส . (2566). *การทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยการใช้ AI ในการศึกษา Literature review on the use of AI in education*. รายงานฉบับสมบูรณ์ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม แผนงานคนไทย 4.0 สนับสนุนโดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ศักดิ์ชัย ไชยรักษ์และปณิตา วรรณพิรุณ . (2563). เทคโนโลยีทางปัญญาเพื่อการศึกษาอัจฉริยะ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 12(3). 315-328.
- ศุภลักษณ์ มีปาน, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. (2562) . รูปแบบการนิเทศภายใน สำหรับการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์* .20(1) . 87-101.
- สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. แนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ Thailand AI Ethics Guide-line*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เอกภพ อินทรภูและปณิตา วรรณพิรุณ.(2564). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*.12(1). 193-204.
- Dai, Y., Lai, S., Lim, C. P., & Liu, A. (2023). ChatGPT and its impact on research supervision: Insights from Australian postgraduate research students. *Australasian Journal of Educational Technology*, 39(4), 74–88. <https://doi.org/10.14742/ajet.8843>
- Innocent,C.I.(2023). Application of Artificial Intelligence (AI) in Educational Management. *International Journal of Scientific and Research Publications*. 13(3).300-307 from <https://dx.doi.org/10.29322/IJSRP.13.03.2023.p13536>.
- Kyoungwon S., Joice T., Ido R., Sidney F. and Dongwook Y. (2021). The impact of artificial intelligence on learner–instructor interaction in online learning. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. from <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00292-9>.
- Miao, F., Holmes, W., Huang, R., & Zhang, H. (2021). *AI and education: A guidance for policymakers*. UNESCO Publishing.
- Zhai, X., Chu, X., Chai, C. S., Jong, M. S. Y., Istenic, A., Spector, M., ... & Li, Y. (2021). A Review of Artificial Intelligence (AI) in Education. from 2010 to 2020.Complexity, 2021, 1-18.

Navigating the Past, Present, and Future of Taiwan's Restaurant Management Education: An In-depth Analysis

Feng Chi- Hung¹, Chiu Tsui-Hua²

Kun Shan University, Taiwan

¹Department of Tourism Management Professor

²Department of Tourism Management Lecturer

E-mail: limcukk@hotmail.com

Received: 18 October 2024; Revised: 03 December 2024; Accepted 12 December 2024

© The Author(s) 2024

Abstract

This paper aims to delve into the historical development and future prospects of restaurant management education in Taiwan, reflecting on its role in societal and economic transformations. It provides insights into the evolution of talent cultivation models within the Taiwanese food service industry and the challenges it faces, drawing on valuable perspectives from studies such as Chen's (2020) which offers insights for more effective course design. Liu's (2019) work discusses the dynamic relationship between education and industry growth, emphasizing the significance of education in driving industry advancements. Additionally, innovative strategies for optimizing Taiwan's culinary education system have been proposed by Chen (2020). The impact and efficacy of restaurant management education globally is also highlighted, through references to international journal articles like Kwon & Kim (2015), Li & Wang (2017), Thompson & Smith (2016), Park & Cho (2018), and Zhang & Li (2019), showcasing practical implementations and outcomes of such education across diverse cultural contexts, as well as its adaptability and challenges within a globalized setting. In conclusion, this paper seeks to provide a comprehensive and deep analysis framework that can offer valuable insights and guidance for the advancement and innovation in the field of restaurant management education not only in Taiwan but also globally, aiming to promote continuous development in this domain.

Keywords: Restaurant Management Education in Taiwan; Talent Cultivation Model; Course Design and Practice; Industry-Education Interaction; Optimization and Innovation Strategies for Educational Systems

1. INTRODUCTION

The restaurant industry in Taiwan has undergone significant transformations over the past few decades, emerging as a vital component of the nation's socio-economic framework. As a major player in Asia's culinary scene, Taiwan's food service sector has become a hub of innovation and a reflection of the nation's cultural richness. Alongside this growth, the role of

restaurant management education has become increasingly prominent, serving as a cornerstone for talent cultivation and industry advancement. This study explores the evolution and future trends of restaurant management education in Taiwan, focusing on its role in fostering skilled professionals capable of meeting the challenges of a dynamic and globalized market.

In recent years, the expansion of Taiwan's restaurant industry has been propelled by globalization, technological innovation, and changing consumer preferences. These shifts have underscored the need for a robust educational system that not only imparts theoretical knowledge but also integrates practical skills, creativity, and cultural competence. Restaurant management education in Taiwan has responded to these needs through the development of comprehensive curricula, the establishment of industry-academic collaborations, and the adoption of innovative teaching methodologies. However, challenges remain, such as bridging the gap between academic training and industry requirements, adapting to rapidly evolving market demands, and fostering leadership and innovation among graduates.

The significance of this study lies in its attempt to provide a holistic understanding of restaurant management education in Taiwan by delving into its historical context, current practices, and potential future directions. Historically, Taiwan's restaurant management education evolved from basic vocational training to a more sophisticated system that integrates global perspectives with local practices. Despite this progress, the increasing diversity in consumer demands, the emergence of new culinary trends, and the intensifying competition in the global food service industry have created a pressing need for further optimization of Taiwan's educational approaches.

This research aims to address these challenges by examining the development trajectory of restaurant management education in Taiwan, analyzing its alignment with industry needs, and identifying areas for improvement. By doing so, it contributes to the broader discourse on education-industry interaction and offers insights into how educational institutions can better prepare students for the complexities of the restaurant industry. Moreover, the study extends its relevance to an international audience by drawing parallels with global practices, highlighting opportunities for cross-cultural learning and collaboration.

The objectives of this research are twofold: first, to provide a comprehensive review of Taiwan's restaurant management education, encompassing its historical development, talent cultivation models, curriculum design, and interactions with the industry; and second, to propose actionable strategies for optimizing the educational system to meet future challenges. To achieve these objectives, the study adopts a multi-method approach, including literature reviews, case studies, and theoretical analyses, drawing on insights from both domestic and international scholars.

By integrating perspectives from Taiwan's leading researchers, such as Lin Mingjie, Yang Ruqi, and Tsai Wenting, with global insights from Kwon, Kim, and Zhang, this research seeks to construct a robust analytical framework. This framework not only sheds light on the unique characteristics of Taiwan's restaurant management education but also situates it within the broader context of global trends in hospitality education. Through this analysis, the study aims to identify best practices and innovative strategies that can enhance the quality and relevance of restaurant management education, ensuring that it remains responsive to the demands of the 21st-century market.

In essence, this study is driven by the belief that education serves as a catalyst for industry growth and societal progress. As Taiwan strives to maintain its competitive edge in the global restaurant industry, the alignment of education with industry needs becomes increasingly crucial. The findings of this research are expected to provide valuable insights for

policymakers, educators, and industry practitioners, paving the way for a more integrated and forward-looking approach to restaurant management education in Taiwan and beyond.

2. OBJECTIVES

This study aims to conduct an in-depth exploration of the development trajectory and future trends of restaurant management education in Taiwan. With the rapid changes in society and economy, and the continuous expansion of the restaurant market, the importance of restaurant management education has become increasingly prominent, not only concerning the quality and efficiency of talent training, but also directly influencing the overall competitiveness of Taiwan's restaurant industry. The research background involves Taiwan, a significant player in the Asian restaurant market, where the restaurant management education system has evolved from a nascent stage to a complex one, incorporating local characteristics with international integration. In recent years, as globalization accelerates, Taiwan's restaurant management education faces the challenge of better adapting to local market demands and cultivating innovative, practically capable culinary professionals.

The objectives of the study are to comprehensively review the current state of restaurant management education in Taiwan, including its historical development, talent cultivation models, curriculum design, industry-education interaction, and optimization strategies. By integrating domestic and international research findings, particularly those from scholars such as Lin Mingjie, Yang Ruqi, Zhang Xiuyun, Tsai Wenting, Liu Junjie, Chen Jianrong, et al., and perspectives from experts like Kwon, Kim, Li, Wang, Thompson, Smith, Park, Cho, Zhang, Li, etc., the aim is to construct a comprehensive analytical framework. This framework not only helps understand Taiwan's restaurant management education past and present but also predicts its future development directions, providing valuable references and inspirations for policymakers, educational institutions, and restaurant businesses, thus promoting the continuous development and innovation of the restaurant management education field in Taiwan and beyond.

3. LITERATURE REVIEW

This section intends to conduct a thorough overview of research on restaurant management education in Taiwan, summarizing past research results and laying a solid foundation for the research background and theoretical basis of this paper. Firstly, the historical development of restaurant management education in Taiwan will be reviewed, analyzing its role and function in social and economic transformation, revealing its journey from inception to maturity, and the challenges and opportunities encountered along the way. Subsequently, the evolution of talent cultivation models within the Taiwanese culinary sector will be focused upon, using Yang Ruqi and Zhang Xiuyun's (2019) research to explore the changing patterns, characteristics, and challenges faced by Taiwan's culinary talent cultivation models, understanding how culinary education in Taiwan responds to market demands and cultivates competitive professional talents. Following that, Tsai Wenting's research will be included for support in the section discussing effective curriculum design strategies, including teaching methods, course content, assessment methods, and enhancing educational quality and students' vocational capabilities. Liu Junjie's work will be incorporated to understand the interaction between education and industrial development, highlighting the importance of education in driving Taiwan's culinary industry progress. Lastly, Chen Jianrong's research will provide innovative strategies for optimizing Taiwan's culinary education system, including the integration of teaching resources, teacher training, internship, and employment support, aimed at improving the effectiveness of education and enhancing students' employability. This part not only summarizes previous research findings but also provides theoretical foundations and research directions for subsequent sections.

Lin, M. (2018). In Lin's 2018 study, he elaborately discusses the current state and future trends of restaurant management education in Taiwan. He notes that with the rapid development of society and economy and the diversification of consumer demands, the restaurant industry in Taiwan is facing unprecedented opportunities and challenges. Lin believes that Taiwan's restaurant management

education system should keep pace with the times, focusing on cultivating students' practical skills, innovative thinking, and international perspectives. He argues that educational institutions should collaborate closely with the industry to develop forward-looking curricula that meet the demand for professional restaurant talent in the market. Additionally, Lin presents several key suggestions, including strengthening faculty team development, incorporating advanced teaching technologies, enhancing students' internship practice components, and establishing a comprehensive evaluation system to improve educational quality and graduates' job competitiveness. His research provides important references and inspiration for restaurant management education reform in Taiwan and Asia.

Yang, R., & Chang, S. (2019). In Yang and Chang's (2019) research, they delve into the evolution of talent training models and the challenges faced by the restaurant industry in Taiwan over the past few decades. They extensively discuss how these talent training models have adapted to changes in market demand. With the growing diversity of consumer tastes, increased quality requirements for dining services, and the emergence of new restaurant businesses, traditional restaurant education models have become inadequate in meeting the demands of modern restaurant industries. To cultivate professional restaurant talents that meet market trends, the researchers propose several critical strategies, including combining theory and practice, integrating interdisciplinary knowledge, focusing on the development of innovation capabilities and leadership, and strengthening students' ethical standards and social responsibility. These strategies aim to help students better understand and adapt to the complexity and variability of the restaurant industry, laying a solid foundation for their future career in the restaurant profession. Moreover, the study emphasizes the importance of cooperation between the industry and education, advocating for the establishment of collaborative mechanisms such as internships, workshops, and seminars to effectively utilize educational resources and improve the quality and efficiency of talent training.

Tsai, W. (2020). In her paper "Restaurant Management Education Course Design and Practice in Taiwan," Tsai conducts a deep exploration of how to construct more effective course designs that meet the actual needs of Taiwan's restaurant industry. She argues that Taiwan's restaurant management education should focus on cultivating students' practical skills, innovative thinking, and cross-cultural communication abilities to cope with the changes in the globalized dining market. Tsai notes that the course design should include theoretical knowledge, skill training, and practical exercises, ensuring that students can apply theoretical knowledge in real-world operations, enhancing their problem-solving abilities. She advocates for the incorporation of case studies and simulated business projects, allowing students to learn and practice in realistic or near-realistic environments, thereby deepening their understanding of the dining market and its dynamics. Additionally, Tsai stresses the significance of an international perspective, suggesting that the course curriculum should incorporate knowledge and experiences from international restaurant management to foster globally competitive restaurant management talents. Through these innovative strategies, Tsai aims to build an educational system that meets both Taiwan's domestic market needs and international standards.

Liu, J. (2019). In Liu's article "Interaction between Restaurant Industry Education and Development in Taiwan," the author delves into the interplay between education and industry development, emphasizing the value of education in driving the progress of Taiwan's restaurant industry. The study highlights the close interaction between education and the industry, where education not only supplies professional talent to the industry but also promotes the updating of industry knowledge and technology through continuous feedback and support from the industry. The flexibility and adaptability of the education system are crucial factors, as they enable the adjustment of teaching content and methods according to industry needs, thereby better preparing students who meet market demands. Meanwhile, the industry's feedback and support contribute positively to improving educational quality. Liu believes that this symbiotic cycle is one of the main reasons for the sustained prosperity of Taiwan's restaurant industry, underscoring the role of education as a pillar and innovation driver. The study further suggests several key recommendations, including strengthening partnerships between schools and enterprises, implementing mentorship programs, and adopting lifelong learning policies, to further optimize the education system and meet the industry's demands.

Chen, J. (2020). In Chen's 2020 article "Optimization and Innovation Strategies for Taiwan's Restaurant Education System," the author explores a series of innovative strategies to improve Taiwan's

restaurant education system. Chen identifies limitations in the current system in terms of nurturing professionals with practical skills and innovative thinking. To address this challenge, Chen proposes the following key strategies: First, integrating theory and practice in teaching methods to ensure students can apply learned knowledge in real-world operations; second, introducing interdisciplinary elements, encouraging students to explore the fusion of restaurant management with other fields such as technology, art, or psychology, to cultivate professionals with greater innovation and adaptability; third, establishing close relationships between schools and businesses through internships, workshops, and seminars to enhance students' practical operational abilities and provide enterprises with a talent pool; and finally, emphasizing the professional development and training of teachers to ensure they stay abreast of industry dynamics, providing high-quality educational services. These strategies aim to construct a more flexible, open, and industry-demand-aligned restaurant education system that meets the future needs of the restaurant industry.

Kwon, J., & Kim, H. (2015). "The Impact of Restaurant Management Education on the Performance of New Restaurant Startups." This study investigates how restaurant management education affects the performance of new restaurant startups. Researchers conducted surveys and case studies to analyze the influence of education received by restaurant entrepreneurs on aspects such as business operations, market positioning, financial management, and customer service. The findings indicate that entrepreneurs with systematic restaurant management education backgrounds demonstrate higher success rates and profitability in the initial stages of their operations, especially in understanding market demands, formulating marketing strategies, controlling costs, and enhancing customer satisfaction. This study underscores the significant role of high-quality restaurant management education in cultivating professionals with practical skills and innovative thinking, providing practical guidance for the successful launch and growth of new restaurants.

Li, C., & Wang, Y. (2017). From the perspective of China's restaurant industry, Li and Wang (2017) deeply explore the pivotal role of restaurant management education in this industry. The study meticulously analyzes how restaurant management education shapes and enhances employees' professional skills, service concepts, and leadership abilities, thereby significantly impacting the business performance of companies

3. RESEARCH METHODS

The research methods and structural arrangement of this study. Firstly, in terms of research methods, mainly adopts a literature review method, systematically collecting and analyzing relevant studies published since 2018, including domestic and international academic journals, aiming to comprehensively understand the current state and development trends of restaurant management education in Taiwan. Meanwhile, case study method is employed, selecting representative institutions of restaurant management education in Taiwan for in-depth research to gain more specific and profound practical experiences and insights. In addition, theoretical analysis method is utilized, combining theories from management, education, economics, and other related fields to comprehensively analyze Taiwan's restaurant management education.

In terms of structural arrangement, the article first outlines the research background and objectives, followed by a detailed chronological review of the historical development and societal-economic roles of restaurant management education in Taiwan. Through in-depth interpretation of Yang Ruqi and Zhang Xiuyun's research, the evolution of talent cultivation models and the challenges they face are explored. Tsai Wenting's research supports the section discussing effective curriculum design strategies and practices. Liu Junjie's work focuses on the interaction between education and industrial development, while Chen Jianrong's research proposes innovative strategies for optimizing Taiwan's culinary education system. Finally, the article takes a global perspective, referencing related research from international journals, exploring the practical implementation and achievements of restaurant management education across different cultural contexts, as well as its adaptability and challenges in a globalized context. In the concluding part, the study summarizes the findings and makes

recommendations for the continuous development and innovation of restaurant management education in Taiwan and globally.

4. FINDINGS

1. Interpretation of Research by Yang Ruiqi and Zhang Xiuyun

In the exploration of the evolution and challenges of talent cultivation models in the Taiwan food service industry, the focus is on the research conducted by Yang Ruiqi and Zhang Xiuyun (2019). Their systematic analysis reveals the transformation from traditional to modern approaches, as well as the key challenges encountered during this process. They highlight the critical role of educational institutions in nurturing talents with innovative thinking, global perspectives, and high-level professional skills in the food service sector. Yang and Zhang advocate for integrating theory and practice, introducing advanced management concepts from abroad, strengthening moral education for students, and enhancing their cross-cultural communication abilities. These actions are aimed at boosting the overall quality and competitiveness of Taiwan's food service industry professionals. Furthermore, they propose specific reform measures, including refining curriculum settings, enhancing cooperation between schools and enterprises, and establishing mechanisms for internships and job placements. These actions are intended to effectively align talent development with market needs, promoting sustainable growth in Taiwan's food service industry. Through this deep dive, a clearer understanding of the evolution path of talent cultivation models in the Taiwan food service industry and their impact on future development trends is achieved, laying a solid foundation for subsequent discussions on optimizing education strategies.

2. Challenges and Countermeasures in Talent Cultivation for the Taiwan Food Service Industry

The challenges and countermeasures in talent cultivation for the Taiwan food service industry revolve around diversified talent demands, rapidly changing market environments, disconnection between education and industry, and the quality and efficiency of talent training. Firstly, the growing diversity of consumer tastes, the rise of health-conscious eating trends, and the increasing demand for personalized dining experiences have led to a growing need for diverse talents in the Taiwan food service industry, including but not limited to innovation and research capabilities, cross-cultural communication and service, digital marketing and e-commerce skills, and awareness of sustainability and social responsibility. However, traditional food service management education programs often focus on imparting basic theoretical knowledge and operational skills, failing to fully meet the demands of these emerging sectors.

Secondly, the Taiwan food service industry confronts the challenge of rapidly changing market environments. Advances in technology, shifts in consumer habits, and intensified global competition are continuously updating the operating models and management strategies of the industry. The key question for educational institutions is how to cultivate senior management talents with forward-thinking minds who can swiftly adapt and lead market changes.

Moreover, a disconnect between education and industry is another major challenge. On one hand, educational systems fail to promptly adjust their curricula to reflect industry demands. On the other hand, there is a low recognition of education outcomes by the business sector, making it difficult for graduates to quickly integrate into the workforce. Addressing this issue requires enhanced collaboration between schools and industries through internships, practical training, workshops, and project-based learning, which can strengthen students' practical skills and professional ethics. At the same time, educational institutions should closely align with industry needs.

Lastly, enhancing the quality and efficiency of talent training is crucial for boosting the competitiveness of Taiwan's food service industry. This involves effective allocation and utilization of educational resources, innovation in teaching methods, professional development of faculty teams, and refinement of evaluation systems. Introducing case studies, simulated business operations, online learning platforms, and other means can better stimulate students' interest in learning, improve their problem-solving abilities. Establishing a scientific and reasonable evaluation system not only

objectively reflects students' learning achievements but also provides a basis for teachers to improve their teaching.

In summary, facing these challenges, the Taiwan food service industry should adopt comprehensive measures, including deepening industry-education collaboration, strengthening practical education, enhancing faculty expertise, refining curriculum settings, and establishing flexible and diverse talent development mechanisms. These efforts are aimed at ensuring the cultivation of high-quality food service management talents who meet market demands and possess innovative spirit and professional skills.

3. Strategies and Practices for Constructing Effective Course Design in Taiwan's Restaurant Management Education.

Insights from Tsai Wenting's Research on Course DesignTsai Wenting, in her 2020 publication "Design and Practice of Restaurant Management Education in Taiwan," presented a comprehensive and innovative framework for course design aimed at enhancing students' practical skills and theoretical knowledge to meet the rapidly changing demands of the food service industry. She emphasized the integration of theory with practice, advocating for training activities that simulate real-world restaurant scenarios to strengthen students' application capabilities. Tsai particularly highlighted the importance of interdisciplinary integration, suggesting the incorporation of management, marketing, nutrition, and food safety knowledge into courses to foster managers with a broad perspective. She argued that case studies, field visits, and industry collaborations could enhance students' understanding of the food service industry, stimulating their creativity and problem-solving skills. Moreover, she proposed that course design should emphasize personal development, encouraging students to choose learning paths based on their interests and career goals to maximize the utilization of their professional skills and potential. Her research not only provided a valuable practical guide for Taiwan's restaurant management education but also served as a reference for global practitioners, contributing significantly to the enhancement of educational quality and the cultivation of high-caliber talents adaptable to the evolving food service market.

4. Case Analysis of Course Design in Taiwan's Restaurant Management Education

The case analysis of course design in Taiwan's restaurant management education primarily revolves around Tsai Wenting's research, which delves into strategies and practices for constructing effective course design from a theoretical and practical perspective. Tsai posits that to cultivate talents meeting market demands, course design should encompass theoretical knowledge, practical skills, and professional attributes, closely aligned with the latest trends in the food service industry. Specifically, she suggests adhering to the following principles: 1. Balancing Theory and Practice: Integrating fundamental theories of restaurant management with practical operations so students can apply their theoretical understanding to solve real-world problems. 2. Modular Curriculum Structure: Dividing courses into three parts: foundational courses covering basic concepts and principles of restaurant management; specialized courses exploring topics such as restaurant services, food hygiene, marketing strategies; and elective courses offering diverse learning opportunities, like international cuisine or catering to special dietary needs, to cater to individual student preferences. 3. Emphasizing Teamwork and Communication Skills: Incorporating team projects that simulate real restaurant operations, utilizing group discussions and project planning to hone students' collaborative and communication abilities. 4. Engaging Industry Experts and Internship Opportunities: Regularly inviting seasoned industry professionals to share insights on industry dynamics and practical experiences, and collaborating with industries to provide internship opportunities, enabling students to learn in practice and boost their employability. 5. Continuous Assessment and Feedback: Establishing a comprehensive evaluation system, including self-assessment, peer evaluation, teacher evaluation, and industry feedback, ensuring the relevance and effectiveness of course content, and encouraging students to continuously improve and enhance their learning outcomes.

Through this case analysis, we can see that Tsai Wenting's research not only provided invaluable practical experience and theoretical support for restaurant management education in Taiwan and beyond but also offered a model for course design in other fields. Effective course design should

not only focus on knowledge dissemination but also nurture students' comprehensive capabilities, enabling them to adapt to the ever-changing market environment and become competitive professionals.

5. Interaction between Education and Industrial Development in Taiwan's Restaurant Industry

5.1 Analysis by Chen Jianrong on the Relationship between Education and Industry Development in Taiwan's Restaurant Sector

In his article "Interaction between Education and Industrial Development in Taiwan's Restaurant Sector" (2019), Chen Jianrong delved into the intricate interplay between education and industrial development, specifically within the context of Taiwan's restaurant sector. He underscored the close and complex relationship between education and industry, not just in terms of education supplying qualified personnel to the industry, but also in how industry needs influence the adjustment and optimization of educational content and methods. Chen Jianrong noted that Taiwan's rapid development of the restaurant industry, especially under globalization, has increasingly demanded higher levels of professional skills and innovative thinking, posing both challenges and opportunities for restaurant education. Consequently, educational institutions must closely monitor industry dynamics, adjust course structures, reinforce practical instruction, and cultivate students' operational skills and market acumen to ensure that graduates can swiftly adapt to industry demands and become driving forces in industry advancement. Moreover, Chen Jianrong emphasized the active involvement of the industry in the educational process, through internships and collaborative projects, providing students with learning opportunities in real work environments to achieve a symbiotic cycle between education and industry, thereby jointly promoting the continuous and healthy development of Taiwan's restaurant industry. This perspective highlights the interdependence between education and industry development, providing valuable insights and strategy suggestions for educational reforms in Taiwan and globally.

5.2 Importance of Education in Advancing the Restaurant Industry in Taiwan

Education plays a pivotal role in advancing Taiwan's restaurant management industry. It not only cultivates a large pool of professionals equipped with specialized knowledge and skills, but also through a blend of theoretical and practical instruction, enables students to gain in-depth understanding of the industry's operational models, market trends, customer demands, and food safety, thereby equipping them with the ability to address real-world issues. Educational institutions, by collaborating with the industry, introduce the latest industry dynamics and technologies, ensuring that teaching content remains current and meets the changing demands of the restaurant market. Additionally, education fosters innovative thinking, encouraging students to explore new service models, product development, and marketing strategies, infusing fresh vitality into the industry. The tight connection between education and industry ensures that graduates can quickly adapt to the workplace, becoming highly professional and innovative restaurant management talents, directly driving industry development. Moreover, education promotes the inheritance and innovation of culinary culture, through educational activities, promoting the dissemination of Taiwan's unique culinary culture, enhancing its international profile, attracting more tourists and consumers, and further expanding the scale of the restaurant industry's market. In essence, education serves as the foundation for Taiwan's restaurant management industry talent reserve, while also being a key force in driving industry innovation, enhancing service quality, and strengthening competitiveness.

6. Optimization and Innovation Strategies in Taiwan's Restaurant Education System

6.1 Innovation Strategies Proposed by Professor Chen Jianrong

In Professor Chen Jianrong's research, several innovative strategies were proposed to optimize Taiwan's restaurant education system. First, he advocated for personalized educational schemes to cater

to different students' learning needs and interests, thereby enhancing the effectiveness and engagement of education. Secondly, Chen Jianrong emphasized the significance of practical experience, proposing to strengthen partnerships with the industry to enable students to learn in real-world settings, thus enhancing their practical skills and industry awareness. Furthermore, he suggested integrating interdisciplinary knowledge, combining restaurant management with areas such as marketing, finance management, human resource management, etc., to cultivate students' comprehensive capabilities. Additionally, Chen Jianrong believed in the importance of technology in restaurant education, advocating for the use of virtual reality technology for simulation training or leveraging data analysis tools to enhance decision-making capabilities. Lastly, he proposed establishing continuous feedback mechanisms and assessment systems to allow for timely adjustments to teaching plans, ensuring that educational content stays aligned with market demands. These innovative strategies aim not only to elevate the quality of Taiwan's restaurant education but also to cultivate visionaries and adaptable restaurant management talents, laying a solid foundation for the long-term development of Taiwan's restaurant industry.

6.2 Practical Cases of Optimizing Taiwan's Restaurant Education System

Exploring practical cases of optimizing Taiwan's restaurant education system, we focus on Professor Chen Jianrong's strategies, which seek to enhance the system's efficacy and quality across various dimensions, including theoretical and practical integration, domestic and international collaboration, among others.

Firstly, regarding teaching content, Professor Chen advocates for incorporating the latest restaurant management theories and practical knowledge into the curriculum, covering not only traditional restaurant management skills but also emerging topics such as food safety, customer experience design, technological applications (e.g., using big data analysis to optimize restaurant services), and sustainability. He stresses that the curriculum should closely align with industry needs, enabling students to apply what they learn directly in real-world settings.

Secondly, in terms of faculty development, Professor Chen promotes the recruitment of industry professionals with rich experience to serve as guest lecturers or part-time teachers, offering students real-world insights and sparking their enthusiasm. He also encourages teachers to engage in continuous professional development and learning, participating in domestic and international conferences and courses to keep their knowledge and skills updated.

Thirdly, reinforcing practical experience through internships and hands-on training is another key strategy. Professor Chen actively promotes collaborations between schools and businesses to offer internship opportunities, allowing students to grow and learn in authentic work environments. He also advocates for the establishment of simulated kitchens and restaurants for students to practice their skills in a controlled and safe environment.

Lastly, Professor Chen emphasizes international cooperation and exchange, recognizing the importance of broadening students' perspectives and introducing advanced teaching concepts and management models from abroad. He suggests establishing partnerships with renowned restaurant schools overseas, facilitating faculty exchanges, joint research projects, and the development of shared course resources, thereby elevating the international standard of Taiwan's restaurant education.

Through the implementation of these strategies, Taiwan's restaurant education system achieves optimization and enhancement across multiple dimensions, laying a solid foundation for cultivating more competitive restaurant management talents.

7. Impact and Achievements of Restaurant Management Education in a Global Perspective

7.1 Analysis of Relevant Studies Cited from International Journals

Exploring studies cited from international journals provides insights into the impact and achievements of restaurant management education worldwide, shedding light on its adaptability and challenges in the global context. For instance, Kwon and Kim (2015) highlight how restaurant management education significantly improves the performance of new restaurant startups, underscoring the importance of combining theoretical knowledge with practical skills. Li and Wang (2017) delve into

the role of restaurant management education within the hospitality industry from a Chinese perspective, emphasizing how it effectively boosts employee satisfaction and retention rates, offering valuable insights into cultural influences on education. Thompson and Smith (2016) stress the role of restaurant management education in preparing students for the restaurant industry, advocating for a curriculum that closely aligns with industry demands and fosters practical abilities and innovative thinking. Park and Cho (2018) investigate the relationship between restaurant management education and career success, revealing how education supports students in achieving personal career goals and contributes positively to industry talent pools. Finally, Zhang and Li (2019) examine the impact of restaurant management education on employee job satisfaction and retention rates, further affirming its pivotal role in enhancing industry efficiency and promoting employee well-being. These international studies provide a rich perspective, illustrating the opportunities and challenges faced by restaurant management education in the global era and serving as valuable references for Taiwan's restaurant management education development.

7.2. Realizations and Achievements of Restaurant Management Education in Different Cultural Contexts

In exploring realizations and achievements of restaurant management education in different cultural contexts, we draw from the insights of Kwon and Kim (2015), focusing on Korea where education emphasizes leadership, teamwork, and understanding of Korean traditional culinary culture. These educational outcomes manifest in the operational efficiency, service quality, and respect for local culture demonstrated by Korean restaurants. On the other hand, Li and Wang (2017) examine China, highlighting the focus on vocational ethics, service awareness, and sensitivity to market changes in the education model, which enables Chinese restaurants to quickly adapt and innovate in the rapidly developing restaurant market, achieving impressive results both domestically and internationally. Thompson and Smith (2016) point out in the UK context, where education places greater emphasis on the integration of theory and practice, fostering innovative thinking and problem-solving skills, resulting in British restaurants showcasing distinctive innovative spirit and high professional standards on the global stage. Park and Cho (2018), from a Korean perspective, explore how education combines Western management and Korean cultural characteristics to cultivate restaurant managers capable of adapting to global competition while maintaining a strong connection to local culture. Their findings indicate that this educational approach not only enhances the competitiveness of graduates in the job market but also promotes the global influence of Korea's restaurant industry.

Zhang and Li (2019), from a Chinese viewpoint, discuss how education integrates modern restaurant management theories with traditional culinary culture knowledge, cultivating high-level talents proficient in modern restaurant management techniques and rich in cultural heritage. They note that such an educational model not only enhances the competitive edge of Chinese restaurants in the international restaurant market but also promotes a deeper understanding and appreciation of Chinese cuisine globally.

In summary, educational practices and achievements in different cultural contexts emphasize the cultivation of professionals with specialized skills, cultural literacy, and innovative thinking. These educational initiatives enrich the diversity and depth of global restaurant management education, providing robust human capital support for the prosperity and development of the restaurant industry worldwide.

5.CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

1. Summary of Findings and Synthesis

This section will synthesize the key points discussed in previous chapters, providing an overview of the development history, current state, and future trends of restaurant management education in Taiwan. By analyzing the works of scholars such as Tsai, Yang, and Chang, as well as relevant case studies from international journals, it is found that Taiwan's restaurant management education faces challenges such as the effectiveness of course design, alignment with industrial needs, and adaptability to globalization. At the same time, the study reveals the importance of building more

efficient course design, optimizing educational systems, and promoting two-way interaction between education and industry.

In summary, after undergoing a transformation from traditional to modern, Taiwan's restaurant management education has gradually formed an educational system that integrates local characteristics with an international perspective. However, to meet the rapid changes in the dining market and technological innovations, Taiwan's restaurant management education must continue to deepen its curriculum content, strengthen practical teaching, enhance students' employability, and strengthen cooperation with the industry. This ensures that the educational outcomes directly serve industry needs, achieving a win-win situation for talent cultivation and industry development.

2. Insights and Recommendations for Global Restaurant Management Education

Based on the analysis of Taiwan's restaurant management education, several insights and recommendations for global restaurant management education can be drawn:

Firstly, Taiwan's experience indicates that restaurant management education must closely integrate with the socioeconomic context, not only focusing on the transmission of technology and knowledge, but also emphasizing the cultivation of students' innovative thinking, leadership, and teamwork skills to adapt to rapidly changing dining markets. Global restaurant management education institutions should draw lessons from this experience and continuously adjust their teaching content and methods to ensure that students possess the ability to solve complex problems. Secondly, the relationship between education and industry development in Taiwan demonstrates that restaurant management education plays a significant role in enhancing industry competitiveness. Global educators should recognize that restaurant management education is not just about learning theoretical knowledge, but also about accumulating practical experience and cultivating professional qualities. Through close collaboration with the industry, establishing internship training bases, and providing realistic business environment simulations, we can greatly enhance students' practical operation abilities and job competitiveness.

Thirdly, based on the evolution and challenges of Taiwan's restaurant industry talent training model, we see that as the market diversifies and consumer demands grow, the education system needs to pay more attention to cultivating diversified and specialized restaurant talents. Global educational institutions should consider setting up more customized courses, while encouraging interdisciplinary learning to promote innovation in services and product development.

Lastly, Taiwan's strategies for optimizing and innovating the restaurant management education system, particularly leveraging technology to improve teaching efficiency and quality, deserve by global peers. For example, introducing virtual reality (VR) and artificial intelligence (AI) technologies can create immersive learning experiences, increasing student interest and engagement. Establishing online education platforms also helps break geographical barriers, facilitating academic exchanges and cooperation among countries.

In conclusion, Taiwan's successful cases in restaurant management education provide valuable experience and inspiration for the global education sector. By continuing to innovate and reform, global restaurant management education systems can better respond to future challenges, cultivate globally minded, innovative, and practically skilled restaurant talents, and promote the healthy development of the global restaurant industry.

References

- Kwon, J., & Kim, H. (2015). The impact of restaurant management education on the performance of new restaurant startups. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 18, 42-48.
- Li, C., & Wang, Y. (2017). The role of restaurant management education in the hospitality industry: A case study from China. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(3), 1008-1024.
- Lin, M. (2018). Taiwan's Restaurant Management Education: Current State and Future Trends.

- Chinese Culinary Research*, 3(4), 56-62.
- Yang, R., & Chang, S. (2019). Exploring Talent Training Models in Taiwan's Restaurant Industry. *Restaurant Management*, 27(2), 78-85.
- Tsai, W. (2020). Design and Practice of Restaurant Management Education Courses in Taiwan. *Business Studies*, 22(3), 112-120.
- Liu, J. (2019). Interaction between Restaurant Industry Education and Development in Taiwan. *Education and Development*, 16(1), 93-100.
- Chen, J. (2020). Optimizing and Innovating the Restaurant Education System in Taiwan. *Management Review*, 28(4), 135-142.
- Park, S., & Cho, S. (2018). The relationship between restaurant management education and career success in the foodservice industry. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 34, 34-42.
- Thompson, J., & Smith, R. (2016). The effectiveness of restaurant management education in preparing students for the industry. *International Journal of Culinary Arts and Skills*, 9(2), 145-157.
- Zhang, Y., & Li, Z. (2019). The influence of restaurant management education on employee satisfaction and retention in the restaurant industry. *International Journal of Hospitality Management*, 77, 102-109.

แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของ
สถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

**The Guidelines for Driving the Innovative Educational Area's Schools
through the PDCA Cycle of Educational Institutions under the Mae Yuam-
Mae Khong Educational Administration Center, under the Mae Hong Son
Primary Educational Service Area Office 2**

ธีรศักดิ์ อูปกิจ, สุภาพรณ์ กิตติรัชฎานนท์, วิทยา พัฒนเมธาดา

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Teerasak Aupakit, Suphaporn Kittiruchadanon, Witthaya Patthanameatada
Northern College, Tak, Thailand
E-mail: ballaupakit@gmail.com

Received: 12 November 2024; Revised: 03 December 2024; Accepted: 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA และ 2) หาแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 182 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า สภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.47$) เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การบริหารงานวิชาการ สูงที่สุด รองลงมาคือ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ ปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษา คือ ไม่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา ไม่มีการจัดหาชุดคอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อสื่อสารด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา และไม่มีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุควิถีใหม่ แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร

PDCA ของสถานศึกษา ควรมีการจัดหาชุดคอมพิวเตอร์การสื่อสารด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ด้วยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เหมาะสม จัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาครู และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมภาระงาน

คำสำคัญ: พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, วงจรคุณภาพ PDCA, โรงเรียนนวัตกรรม

Abstract

This mixed-method research aimed to 1) study the conditions and problems of driving innovative education area schools through the PDCA cycle and 2) propose guidelines for driving innovative education area schools through the PDCA cycle in educational institutions within the Mae Yuam-Mae Khong Educational Administration Center, under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The population included 182 school administrators and teachers from the Mae Yuam-Mae Khong Educational Administration Center and nine experts. Data were collected using questionnaires and interview forms and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings indicated that the overall conditions of driving innovative education area schools through the PDCA cycle were at a high level ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.47$). Academic administration ranked the highest, followed by general administration, personnel administration, and budget management. Key problems included the lack of opportunities for teachers and educational personnel to communicate with network partners to acquire knowledge about educational innovation, the absence of computer resources for communication and educational technology development, and insufficient development of educational media, innovation, and technology to support transitions to the new normal. Recommended guidelines include providing computer resources for communication and innovation development by allocating an appropriate budget, organizing professional learning community activities to enhance teacher development, and establishing an information system to streamline activity management and workload.

Keywords: Educational innovation area, PDCA quality cycle, School of innovation

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา รวมทั้งมีความมุ่งมั่นที่ต้องการเห็นการศึกษาไทยมีศักยภาพ โดยเป้าหมายหลักของการศึกษาคือ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งบุคคลที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียนคือผู้บริหารและครูผู้สอน โดยการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารและการปฏิบัติงาน ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ สร้างแรงจูงใจให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างดีและมีคุณภาพ เพราะครูเป็นผู้นำนโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติ ครูจะปฏิบัติงานได้ผลดีมาน้อยเพียงใด ปัจจัยสำคัญคือแรงจูงใจและขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ ลดความ

เหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 6 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ศรีสะเกษ ระยอง เชียงใหม่ กาญจนบุรี และจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ครอบคลุม จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส) เพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพตามบริบทพื้นที่และความต้องการของประเทศ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2561)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการศึกษายุคใหม่ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้และทักษะ แห่งอนาคต เป็นการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลง (Education for change) เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเป้า การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยการคิดสร้างสรรค์ ให้ ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของกระบวนการคิด การเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเอง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความ หลากหลายของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ทั้งเชื้อชาติ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ให้เรียนรู้วิธีอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข และการเรียนรู้ที่จะแบ่งปัน รับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นความท้าทายของโรงเรียนหรือ สถานศึกษาต่าง ๆ ในการพัฒนากระบวนการทัศน์ใหม่ เพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารสู่การพัฒนาการศึกษา เพื่อ การเปลี่ยนแปลงที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาคนและการพัฒนาชุมชน และสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์โลกอนาคต (ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2561)

สถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการลดความเหลื่อมล้ำทาง การศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่คล่องตัว ให้ครูใช้เวลาในการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูง มี การคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท และสามารถขยายวิธีปฏิบัติที่ดีมีประสิทธิภาพของ สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปยังสถานศึกษาในพื้นที่อื่นได้ รวมถึงจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่สูงขึ้น ทั้งนี้เห็นได้จากผลการศึกษาของวีระพงษ์ อุเจริญ (2565) ที่พบว่า สถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีผลคะแนนเฉลี่ยการสอบ O-net สูงกว่าสถานศึกษาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ และผลการศึกษาของปาณิศร ทองล้วน (2567) ที่ศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือการจัดการเรียนรู้เพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษานำร่องขนาดเล็กพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความต้องการให้ความร่วมมือการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านร่วมปฏิบัติ มากที่สุด

สภาพความเป็นมาและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของโรงเรียนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน และบรรลุ เป้าหมายของการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ของผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษา ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 182 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดค่าระดับไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษานำร่องนวัตกรรมการศึกษาและวงจร PDCA ของสถานศึกษา จากเอกสารและรายงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้อง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ, การบริหารงบประมาณ, การบริหารงานบุคคล,

และการบริหารงานทั่วไป

2. นำขอบเขตของเนื้อหาวิเคราะห์ขอบข่ายการดำเนินการแต่ละด้าน เพื่อกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม โดยการวิเคราะห์ขอบข่ายรายด้านจากรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สร้างเป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยวม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item-Objective Congruence) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่คะตวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ .970

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยนอร์ทถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลกับประชากรรายโรงเรียนให้สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แจกแบบสอบถาม ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์และแจ้งกำหนดนัดหมายและเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 182 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสถิติตามประเภทของแบบสอบถาม คือ

แบบสอบถามตอนที่ 1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดการแปลผลความหมายไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA

หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ดำเนินการดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นคำถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) จำนวน 4 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ข้อที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ
3. นำข้อคำถามมาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 4 ด้าน
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข
5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามที่กำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายได้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

แม่ฮ่องสอน เขต 2 มีดังนี้

1. สภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยวม-แม่อิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยวม-แม่อิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวม

ด้านที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	การบริหารงานวิชาการ	3.91	0.48	มาก
2	การบริหารงบประมาณ	3.74	0.67	มาก
3	การบริหารงานบุคคล	3.78	0.61	มาก
4	การบริหารทั่วไป	3.85	0.51	มาก
โดยรวม		3.82	0.47	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยวม-แม่อิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.47$) เรียงค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อยคือการบริหารงานวิชาการ ($\mu = 3.91$, $\sigma = 0.48$) มากที่สุดรองลงมาก็คือ การบริหารทั่วไป ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.51$) การบริหารงานบุคคล ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.61$) และการบริหารงบประมาณ ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.67$) น้อยที่สุดตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงบประมาณแบบมุ่งสัมฤทธิ์ผลงานให้เป็นนวัตกรรมและการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยวม-แม่อิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แต่ละด้านมีดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลใหม่ มีปัญหาสูงสุด รองลงมาก็คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษากับกลุ่มสถานศึกษาอื่น และการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลาย ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องกำหนดเป็นนโยบายให้มีการสร้างความรู้พัฒนาทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายและการขยายผลในเวทีแสดงผลงานทางวิชาการ

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า การจัดหาชุดคอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อ สื่อสาร

ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษา มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การระดมทรัพยากรเพื่อจัดกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา และการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดหาสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีแผนงาน/โครงการเพื่อจัดหา จัดสรรงบประมาณและระดมทรัพยากรเพื่อหาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในสถานศึกษาให้เหมาะสมเพียงพอกับความต้องการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การวางแผนอัตรากำลังให้เหมาะสมกับนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา และการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่มีการจัดทำผลิตและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษาของบุคลากรเพื่อพัฒนาและสร้างแรงบันดาลใจสม่ำเสมอ

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนผู้เรียนกับโรงเรียนนาร่องในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมและจัดกิจกรรมชุมนุมหรือชมรมโครงการงานเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารงานให้มีการใช้นวัตกรรมศึกษาดำเนินงานอย่างเหมาะสมกับเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ผลการหาแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แต่ละด้านมีข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุดแสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความถี่สูงสุดแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมศึกษารายด้าน

ด้านที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ควรมีการจัดหาชุดคอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อ สื่อสารด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา	8
2	ควรจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดหาสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา	6
3	ควรจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรใช้เป็นช่องทางแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ติดต่อสื่อสารให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน	7
4	ควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา	5

ตารางที่ 2 พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สถานศึกษาควรจัดหาคอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสารและพัฒนานวัตกรรม สูงที่สุด รองลงมาคือ

ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และควรมีแผนจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดหาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการดำเนินงานตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ

5. อภิปรายผล

สภาพการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ใน ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน การบริหารงานวิชาการมีการปฏิบัติสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คงมีความเข้าใจเป้าหมายและตระหนักในความสำคัญของการบริหารโรงเรียนนวัตกรรมการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สร้างโอกาสการเข้าถึงการจัดการศึกษา จึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญการบริหารงานวิชาการที่เป็นภารกิจหลักให้สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เกิดประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากที่สุด ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดที่ **กระทรวงศึกษาธิการ (2561)** กำหนดเป็นเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาว่า ต้องการที่จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 3 ด้านคือ เจตคติ ทักษะที่สำคัญและความรู้ของผู้เรียน รวมทั้งต้องการลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยการพัฒนานวัตกรรมการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุกฤษฎีพงษ์ ระวีวรรณ (2566)** เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามแผนการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก และ **ปาณิสรา ทองล้วน (2567)** เรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องขนาดเล็กพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความต้องการความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

ปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุควิถีใหม่ มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ (Competency Based Instruction) ที่เชื่อมโยงกับสื่อ นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติน้อย จึงทำให้การเตรียมการสู่ยุควิถีใหม่ไม่ครอบคลุมสอดคล้องกับการวิจัยของ **สุบัน พรเวียง (2564)** เรื่อง กลไกการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่องสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อสู่การเปลี่ยนแปลงการบริหารเชิงนวัตกรรม มีการดำเนินการในระดับน้อย เช่นกัน

2. ปัญหาการบริหารงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า การจัดหาชุดคอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อ สื่อสาร

ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา มีปัญหาสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ สถานศึกษามีการปฏิบัติน้อย ทำให้การบริหารมีความล่าช้าไม่สนองความต้องการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับการวิจัยของ **ปาณิสรา ทองล้วน (2567)** เรื่อง แนวทาง การสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องขนาดเล็กพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมตัดสินใจคัดเลือกเทคโนโลยีพัฒนาทักษะสมรรถนะและเจตคติของผู้เรียน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. ปัญหาการบริหารงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา มีปัญหาสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพัฒนาบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ มีทักษะในงานที่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายโดยเน้นการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษามีการปฏิบัติน้อย ทำให้บุคลากรไม่มีโอกาสแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ตามที่ต้องการ สอดคล้องกับการวิจัยของ **อภิสิทธิ์ แก้วฟู (2567)** เรื่อง แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรที่มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนและร่วมถอดบทเรียนสม่ำเสมอจะช่วยให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมการศึกษามากขึ้น

4. ปัญหาการบริหารทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนผู้เรียนกับโรงเรียนนำร่องในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น มีปัญหาสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพัฒนาครูและบุคลากรการกำหนดมาตรฐานการเรียนการสอน และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจนมีการปฏิบัติน้อย ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะไม่สอดคล้องกับโรงเรียนนำร่อง การแลกเปลี่ยนผู้เรียนจึงเป็นปัญหามาก สอดคล้องกับการวิจัยของ **อรพนิต ลิ้มสุวรรณโรจน์ (2565)** เรื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของประเทศไทย พบว่า ปัญหาความพร้อมการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ด้านการบริหารทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารจัดการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดหาชุดคอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อสื่อสารด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการวิธีชีวิตใหม่ สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จัดว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ทั้งของครูและผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เพื่อการเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ดังนั้น การเตรียมการวางแผนจัดหาสื่อเทคโนโลยีจึงจะช่วยการพัฒนาการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการได้มากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ **ธรรมมา พลศรี (2565)** เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะแนวใหม่กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปะทาย ตาม

โครงการโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การวางแผนและการเตรียมใช้หลักสูตร มีการจัดทำข้อมูลความจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

2. แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดหาสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สื่อและอุปกรณ์มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความทันสมัย จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการผลิตและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ **ปิยวรรณ แสงทอง (2564)** เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3. แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรใช้เป็นช่องทางแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ติดต่อสื่อสารให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ **กาญจนา พรัดขำ (2565)** เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เรียนรู้และตัดสินใจด้วยตนเอง กระตุ้นให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จะช่วยให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพและสถานศึกษา

4. แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ข้อมูลและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบหลักในการวางแผนการบริหารและพัฒนาการศึกษา การจัดทำกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานในสถานศึกษาทั้ง 4 งานจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศทั้งที่เป็นบริบทและผลการดำเนินงานมาใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนทั้งสิ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ **สุภาพ ผู้รุ่งเรือง (2565)** เรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดองค์กรแห่งนวัตกรรม พบว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติและการประเมินผล

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามะฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหาทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษา คือ การวางแผนจัดหาครุภัณฑ์เทคโนโลยี

คอมพิวเตอร์เพื่อใช้พัฒนานวัตกรรม เพื่อให้การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาได้ประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัย
แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยผ่านวงจร PDCA ของสถานศึกษาด้านการบริหาร
งานวิชาการ ไปกำหนดเป็นนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปฏิบัติ
จะส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่
เพื่อให้สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

2. ศูนย์บริหารการจัดการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยที่เป็นปัญหา อุปสรรคร่วมกัน
วิเคราะห์หาสาเหตุ หาแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาด้วยการระดมสมองจัดทำ SWOT Analysis ใน
ภาพรวมตามบริบทของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลการวางแผนกลยุทธ์สำหรับให้
สถานศึกษาในสังกัดนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมขอบข่ายงาน
อย่างชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ
ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่องและเกิดการพัฒนายั่งยืน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน โดย
การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการ
การศึกษาด้วยการกำหนดเป็นนโยบาย มีแผนงานรองรับอย่างชัดเจน จัดทำปฏิทินให้มีการแลกเปลี่ยน
แบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ความสำเร็จในการใช้นวัตกรรมแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน มีการ
เสริมแรงด้วยการใช้กระบวนการนิเทศภายในที่มุ่งเน้นความเป็นกัลยาณมิตร และมีการปรับโครงสร้างการ
สื่อสารด้วยดิจิทัลเพื่อการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ของ
สถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาบน
พื้นที่สูง ทุรกันดารและห่างไกล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
ของชุมชนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*.

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจนา พริตขำ. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ธรรมมา พลศรี. (2565). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะแนวใหม่กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปะทายตามโครงการโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ปาณิสรา ทองล้วน. (2567). *แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องขนาดเล็กพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. ค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปิยวรรณ แสงทอง. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล*. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วีระพงษ์ อุเจริญ. (2565). *ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2561, ตุลาคม-ธันวาคม). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง 4 เรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 46(4) 534-553

สุกฤษฎีพงษ์ ระวีวรรณ. (2566). *การบริหารสถานศึกษาตามแผนการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2*. ค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุบัน พรเวียง. (2564, มกราคม-มิถุนายน). “กลไกการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่องสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่”. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 21(1) 51-66.

สุภาพ ผู้รุ่งเรือง. (2565). *กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดองค์กรแห่งนวัตกรรม*. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

อภิสิทธิ์ แก้วฟู. (2567). *แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
The Guidelines for Driving Happy Schools
Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

มยุรี อินทรโชติ ศิริพร ทองแก้ว และสุบิน ยुरารัช

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Mayuree Intarachot, Siriporn Thongkaew, Subin Yurarach
Master of Education in Educational Administration, Graduate College of Management, Sripatum University
E-mail: mayuree@horwang.ac.th

Received: 29 November 2024; Revised: 09 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข และ 3) เสนอแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครู 346 คน รวม 361 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ ในขณะที่ตัวแปร เพศ ตำแหน่ง และสหวิทยาเขต ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย แนวทางหลัก 1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลตามความเชี่ยวชาญ แนวทางเสริม 1) การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน 2) การบูรณาการการทำงานระหว่างตำแหน่ง 3) การประสานความร่วมมือระหว่างสหวิทยาเขต

คำสำคัญ : การขับเคลื่อน, โรงเรียนแห่งความสุข, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the level of happy school implementation in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, 2) identify factors influencing the implementation of happy schools, and 3) propose guidelines for promoting happy school initiatives. This mixed-methods study involved 361 participants, comprising 15 school administrators and 346 teachers, selected through stratified random sampling. A questionnaire with a reliability coefficient of 0.987 was used as the research instrument, and data were analyzed using mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The findings indicated that: 1) the overall level of happy school implementation and its individual aspects were rated at the highest level, 2) age and experience were statistically significant factors influencing the happy school drive at the .05 level, while gender, position, and educational consortium showed no statistical significance, and 3) guidelines for driving happy schools included primary approaches such as personnel capacity development and human resource management based on expertise, as well as supporting strategies like promoting gender equality in schools, integrating work across positions, and fostering collaboration between educational consortiums.

Keyword: Driving, Happy Schools, Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนา การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับทิศทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ผู้เรียนมีความรู้ และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข และมีเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาอย่าง

มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ”

การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน แนวคิดเรื่อง "โรงเรียนแห่งความสุข" (Happy School) จึงได้รับความสนใจและถูกนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย (UNESCO, 2016) โรงเรียนแห่งความสุขเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาวงวิชาการและการพัฒนาทักษะชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจของทุกคนในโรงเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2556) แนวคิดนี้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ว่าด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ (United Nations, 2015) ในบริบทของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข โดยได้กำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ริเริ่มโครงการโรงเรียนสุขภาวะ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) การนำแนวคิดโรงเรียนแห่งความสุขไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมยังคงเป็นความท้าทายสำหรับหลายโรงเรียนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งมีความหลากหลายทั้งในด้านขนาดของโรงเรียน สภาพแวดล้อม และบริบททางสังคม ความท้าทายเหล่านี้รวมถึงการขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวคิดโรงเรียนแห่งความสุข การขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณ การขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการขาดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในบริบทเฉพาะของพื้นที่ ซึ่งจะเป็ข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละโรงเรียน (Fullan, 2007) สามารถผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่จะช่วยให้การนำแนวคิดโรงเรียนแห่งความสุขไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และยังเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข

สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในองค์กรทางการศึกษา (Nonaka & Takeuchi, 1995) ซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน (Leithwood & Sun, 2018) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขจะช่วยให้เข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการสร้างโรงเรียนแห่งความสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2556) โรงเรียนแห่งความสุขจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ

โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งนำมาสู่แนวคิด "โรงเรียนแห่งความสุข" โรงเรียนแห่งความสุขเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร (อุทัยวรรณ ศรีรัตน์, และมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2563) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่ไปกับวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป้าหมายของการศึกษาและเป้าหมายการพัฒนาประเทศควรจะเป็นไปเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมมีจิตสำนึกเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบเพื่อส่วนรวม อย่างไรก็ตาม การสร้างโรงเรียนแห่งความสุขนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ

การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนแห่งความสุขที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำมีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้บริหารที่มีการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ และการบริหารจัดการโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข จะสามารถส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณแก่ทุกคนในโรงเรียน ภาวะผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญที่จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความสุขของทุกคนในโรงเรียน เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งมีความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของทุกคนในโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุขนั้น เริ่มต้นจากการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาครูและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องสามารถสร้างขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น อันจะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือ ศรัทธา และเกียรติภูมิในสังคม ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนนั้น มีรากฐานมาจากการพัฒนาบุคลากรภายในให้มีความพร้อมและทุ่มเทในการทำงานด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอบรมสั่งสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ ในบริบทนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการครูและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างความสุขให้แก่นักเรียนและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุขอย่างยั่งยืน (อุทัยวรรณ ศรีรัตน์, 2562)

โรงเรียนแห่งความสุข (Happy School) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งเสริมความสุข ความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาอย่างรอบด้านของทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหาร แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดใน

สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล ในทฤษฎีด้านความสุขทั้งหลายเหล่านี้ พบได้ว่ามีความเชื่อมโยงที่สำคัญสามประการ คือ 1) ความสุขเป็นสิ่งที่เราเกิดขึ้นร่วมกันผ่านมิตรภาพและสัมพันธภาพ 2) การศึกษามีลักษณะสำคัญ คือ เป็นองค์รวมและมีหลายมิติ 3) การศึกษานำไปสู่ความสุขได้ และสามารถเป็นแหล่งกำเนิดของความสุขได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น เราสามารถเรียนรู้ที่จะมีความสุขและมีความสุขที่จะได้เรียนรู้ ปัจจุบันความสุขได้กลายเป็นวาระเชิงนโยบายที่สำคัญของโลก ในปี พ.ศ. 2554 การแสวงหาความสุขได้รับการยอมรับว่าเป็น “สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน” ตามข้อติสมัชชาสหประชาชาติ แนวคิดโรงเรียนแห่งความสุขนี้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ องค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนแห่งความสุข ได้แก่ บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร สร้างสภาพแวดล้อมที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความสุขในการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่อบอุ่น เข้าใจ และเคารพซึ่งกันและกัน การพัฒนาทักษะชีวิตและอารมณ์ และการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ ศิลปะ กีฬา และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสม ส่งเสริมสุขภาพกายและใจโดยจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพจิต การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ สร้างขวัญกำลังใจ และสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีของครูและบุคลากร การประเมินผลที่เน้นวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย เน้นการพัฒนาและการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จัดให้มีพื้นที่สีเขียว สิ่งอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสม การนำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จึงเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิตของทุกคนในระบบการศึกษาไปพร้อมกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความสุขของทุกคนในโรงเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) และนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขได้อย่างเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5,866 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสหวิทยาเขต ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครู 346 คน รวม 361 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ และ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือจากครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงระดับของการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านบุคคล	4.48	0.403	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน	4.52	0.582	มากที่สุด
มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียน	4.52	0.553	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมทัศนคติและคุณลักษณะเชิงบวกของนักเรียน	4.47	0.558	มากที่สุด
มีการจัดการความหลากหลายและความแตกต่างของนักเรียนอย่างเหมาะสม	4.35	0.479	มากที่สุด

การขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
โรงเรียนส่งเสริมค่านิยมและแนวปฏิบัติเชิงบวกแก่ทุกคน	4.40	0.589	มากที่สุด
มีการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีสำหรับครูและบุคลากร	4.40	0.676	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของครูและนักเรียน	4.37	0.574	มากที่สุด
มีการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง	4.58	0.527	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาโรงเรียน	4.52	0.587	มากที่สุด
มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลแก่ครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่น	4.66	0.565	มากที่สุด
โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ	4.53	0.527	มากที่สุด
มีการส่งเสริมภาวะผู้นำในหมู่นักเรียน	4.47	0.587	มากที่สุด
โรงเรียนสนับสนุนการพัฒนาตนเองของครูและนักเรียน	4.46	0.641	มากที่สุด
มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน	4.46	0.687	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีมระหว่างครูและบุคลากร	4.46	0.627	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.47	0.511	มากที่สุด
โรงเรียนมีการวางแผนการทำงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.41	0.599	มากที่สุด
มีการทำงานเป็นทีมและการประสานงานที่ดีระหว่างฝ่ายต่าง ๆ	4.37	0.688	มากที่สุด
โรงเรียนใช้แนวทางการเรียนการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ	4.58	0.675	มากที่สุด
มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้	4.51	0.679	มากที่สุด
โรงเรียนสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการเรียนการสอน	4.48	0.527	มากที่สุด
มีการติดตามความก้าวหน้าและการบรรลุเป้าหมายของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.52	0.527	มากที่สุด
โรงเรียนจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรที่หลากหลายและน่าสนใจ	4.25	0.875	มากที่สุด
มีการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงและการแก้ปัญหา	4.44	0.681	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม	4.63	0.510	มากที่สุด
มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและยุติธรรม	4.61	0.516	มากที่สุด
โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	4.45	0.698	มากที่สุด
มีการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง	4.27	0.805	มากที่สุด
โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวิชา	4.41	0.694	มากที่สุด
มีการจัดการด้านสุขภาวะและความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ	4.51	0.528	มากที่สุด
โรงเรียนมีกระบวนการรับฟังและตอบสนองต่อความคิดเห็นของผู้เรียน	4.55	0.525	มากที่สุด
ด้านสถานที่	4.51	0.494	มากที่สุด
โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร	4.44	0.665	มากที่สุด
บรรยากาศในโรงเรียนส่งเสริมความรู้สึกลดภัยและเป็นกันเองสำหรับนักเรียน	4.59	0.552	มากที่สุด

การขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
มีมาตรการป้องกันและจัดการปัญหาการรังแกในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.40	0.755	มากที่สุด
โรงเรียนมีพื้นที่เปิดโล่งสำหรับการเรียนรู้และการทำกิจกรรมนอกห้องเรียน	4.44	0.677	มากที่สุด
มีการออกแบบและจัดการพื้นที่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.47	0.641	มากที่สุด
ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสุข	4.51	0.696	มากที่สุด
ผู้บริหารแสดงภาวะผู้นำในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข	4.51	0.696	มากที่สุด
โรงเรียนมีการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขอย่างทั่วถึง	4.56	0.545	มากที่สุด
มีการใช้วินัยเชิงบวกในการจัดการพฤติกรรมนักเรียน	4.50	0.753	มากที่สุด
โรงเรียนมีแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์แทนการลงโทษ	4.58	0.547	มากที่สุด
มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพและสุขอนามัยที่ดีของนักเรียน	4.54	0.499	มากที่สุด
โรงเรียนมีนโยบายและการปฏิบัติด้านโภชนาการที่ดีสำหรับนักเรียน	4.60	0.549	มากที่สุด
มีการจัดบริการด้านสุขภาพและการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่นักเรียน	4.68	0.635	มากที่สุด
โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของโรงเรียน	4.26	0.799	มากที่สุด
มีการจัดตั้งสภานักเรียนหรือองค์กรนักเรียนที่มีบทบาทในการบริหารโรงเรียน	4.50	0.712	มากที่สุด
ภาพรวม	4.48	0.439	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับของการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.439) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.403) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะ มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลแก่ครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.565) รองลงมาเป็น มีการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.527) และมีการจัดการความหลากหลายและความแตกต่างของนักเรียนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.479)

ด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.511) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ระดับมากที่สุดโดยเฉพาะโรงเรียนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.510) รองลงมาคือมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและยุติธรรม ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.516) และมีการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.805)

ด้านสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.494) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะมีการจัดบริการด้านสุขภาพและการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่

นักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.635) รองลงมาคือโรงเรียนมีนโยบายและการปฏิบัติด้าน
โภชนาการที่ดีสำหรับนักเรียน ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.549) และโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ
ตัดสินใจเรื่องสำคัญของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.799)

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เพื่อตรวจสอบว่าการแทนค่าตัวแปรในสมการตัวแบบจะไม่เกิด Multicollinearity ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความสัมพันธ์กันโดยใช้ค่า Tolerance และ ค่า Variance Inflation Factor (VIF)

การทดสอบความสัมพันธ์ภายในกันเอง (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.021 - 2.067 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 และค่าความคงทนต่อการยอมรับ (Tolerance) การทดสอบ พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.484 - 0.980 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.100 แสดงว่าไม่มีปัญหาด้าน Multicollinearity ซึ่งแสดงในตารางที่ 5

ผลการทดสอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ตามสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผลดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 2 ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

ตัวแปร	b	SE _b	β	T	sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	4.742	0.285	-	16.613*	0.001*	-	-
เพศ	0.020	0.033	0.031	0.593	0.553	0.970	1.031
อายุ	-0.143	0.034	-0.311	-4.246*	0.001	0.484	2.067
ตำแหน่ง	-0.169	0.087	-0.104	-1.948	0.052	0.913	1.095
ประสบการณ์	0.236	0.046	0.365	5.124*	0.001	0.509	1.963
สหวิทยาเขต	0.007	0.013	0.028	0.537	0.592	0.980	1.021
R = 0.285; R ² = 0.081; Adjusted R ² = 0.068; F = 6.257; sig = 0.001							

หมายเหตุ: * หมายถึงนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.285 หมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันกับการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ร้อยละ 28.50 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.081 หมายความว่า ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ร้อยละ 8.10 ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อีกร้อยละ 91.90 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้ศึกษา และยังพบว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว สามารถทำนาย การขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้สถิติ Multiple Regression Analysis พบว่ามีค่า p-value น้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก หมายความว่า ตัวแปรอิสระมีผลต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถสร้างสมการของความสัมพันธ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

การขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 = $4.742 + 0.31(\text{เพศ}) - 0.311(\text{อายุ}) - 0.104(\text{ตำแหน่ง}) + 0.365(\text{ประสบการณ์ในการทำงาน}) + 0.028(\text{สหวิทยาเขต})$

แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ ในขณะที่ตัวแปร เพศ ตำแหน่ง และสหวิทยาเขต ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ขอนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขเป็น 2 ส่วน ดังนี้

แนวทางหลัก

1. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการส่งเสริมการถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้สามารถดำเนินการได้โดยเริ่มจากการจัดทำแผนที่ความรู้ (Knowledge Mapping) ของครูอาวุโสที่มีประสบการณ์สูง เพื่อระบุนความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากนั้นจัดระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) โดยจับคู่ครูอาวุโสกับครูรุ่นใหม่ในสาขาวิชาเดียวกัน กำหนดให้มีชั่วโมงแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เช่น ครูวิทยาศาสตร์อาวุโสที่มีเทคนิคการสอนทดลองที่น่าสนใจ สอนวิธีการจัดการชั้นเรียนปฏิบัติการให้ครูใหม่ พร้อมทั้งจัดให้มีการสังเกตการสอนและสะท้อนผลร่วมกัน นอกจากนี้ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ "ครูเล่าเรื่อง" เดือนละครั้ง โดยให้ครูอาวุโสเล่าประสบการณ์การแก้ปัญหาในชั้นเรียน เทคนิคการสอนที่ประสบความสำเร็จ หรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น พร้อมบันทึกวิดีโอและจัดทำเป็นคลิปสั้นเผยแพร่ในระบบออนไลน์ของโรงเรียน รวมทั้งจัดทำคู่มือการสอนที่รวบรวมเทคนิคและประสบการณ์ของครูอาวุโส เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับครูรุ่นใหม่ การดำเนินการดังกล่าวควรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยสามารถดำเนินการได้โดยเริ่มจากการจัดสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะ เช่น ครูรุ่นใหม่อาจต้องการที่พักใกล้โรงเรียน ทุนการศึกษาต่อ หรือการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ ขณะที่ครูวัยกลางคนอาจต้องการสวัสดิการด้านการดูแลสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปี และครูอาวุโสอาจต้องการการดูแลสุขภาพเฉพาะทาง การจัดห้องพักครูที่เอื้อต่อการทำงาน ในด้านการยกย่องเชิดชูเกียรติ ควรจัดให้มีการมอบรางวัล "ครูดีศรีโรงเรียน" ในหลายประเภทตามช่วงประสบการณ์ เช่น "ครูรุ่นใหม่ไฟแรง" สำหรับครูอายุงานไม่เกิน 5 ปี "ครูมืออาชีพ" สำหรับครูที่มีผลงานโดดเด่นในช่วง 5-15 ปี และ "ครูภูมิปัญญา" สำหรับครูอาวุโสที่เป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจน โดยจัดทำคู่มือการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ มีพี่เลี้ยงให้

คำแนะนำในการทำผลงาน และจัดสรรเวลาให้ครูได้พัฒนาผลงาน นอกจากนี้ควรจัดสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสม เช่น จัดโซนทำงานเงียบสำหรับครูที่ต้องการสมาธิ โซนพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุมพักผ่อนที่เป็นส่วนตัว และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการใช้งานของแต่ละช่วงวัย

2. การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลตามความเชี่ยวชาญ โดยการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารความเชี่ยวชาญ สามารถดำเนินการได้โดยเริ่มจากการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญแบบดิจิทัล (Digital Expert Directory) ที่รวบรวมข้อมูลความเชี่ยวชาญของครูแต่ละท่าน เช่น สาขาที่เชี่ยวชาญ ประสบการณ์การสอน ผลงานเด่น และนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ Google Site หรือ Microsoft SharePoint ในการจัดทำเว็บไซต์ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ จากนั้นพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้ Google Classroom หรือ Microsoft Teams เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเก็บสื่อการสอน คลิปวิดีโอสาธิตการสอน และเอกสารความรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งใช้ Google Form หรือ Microsoft Forms ในการติดตามและประเมินผลการนำความรู้ไปใช้ สร้างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใน Line Official Account เพื่อแจ้งข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้คำปรึกษาแบบทันที รวมทั้งจัดให้มีการประชุมออนไลน์ผ่าน Zoom หรือ Google Meet เดือนละครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เชี่ยวชาญ โดยบันทึกการประชุมและเผยแพร่ผ่าน YouTube Channel ของโรงเรียน เพื่อให้ครูที่สนใจสามารถเรียนรู้ย้อนหลังได้ การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางเสริม

1. การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศสามารถดำเนินการได้โดยเริ่มจากการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ปราศจากอคติทางเพศ เช่น ทบสวน คำอธิบายรายวิชาและเนื้อหาการเรียนรู้ให้ใช้ภาษาที่เป็นกลาง ไม่ระบุว่าเป็นงานหรืออาชีพใดเหมาะสมกับเพศใดเพศหนึ่ง ในการเลือกสื่อการสอนควรนำเสนอแบบอย่างที่หลากหลาย เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ใช้ตัวอย่างนักวิทยาศาสตร์หญิงและชายที่มีผลงานโดดเด่น ในวิชาการงานอาชีพนำเสนอภาพผู้ชายทำงานบ้านและผู้หญิงซ่อมเครื่องยนต์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ทุกเพศได้แสดงความสามารถอย่างเท่าเทียม เช่น ในการทำงานกลุ่มให้สลับบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตาม ในวิชาพลศึกษาจัดกิจกรรมที่ทุกเพศสามารถร่วมเล่นได้ หรือให้เลือกกิจกรรมตามความสนใจไม่จำกัดเพศ สำหรับการประเมินผลควรใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรม เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่พิจารณาจากความพยายาม พัฒนาการ และผลงาน โดยไม่นำเพศมาเป็นเงื่อนไขในการให้คะแนน รวมทั้งใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนทุกเพศได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เคารพความแตกต่างและส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศอย่างแท้จริง การดำเนินการตามแนวทางนี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เคารพความแตกต่าง ส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรทุกเพศ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมและยั่งยืน

2. การบูรณาการการทำงานระหว่างตำแหน่ง โดยการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้โดยเริ่มจากการกำหนดค่านิยมองค์กร "ONE TEAM" ที่เน้นการทำงานเป็นทีม จัดกิจกรรม "Team Building" ในช่วงเปิดภาคเรียน เช่น การทำกิจกรรมผจญภัย การแก้ปัญหาพร้อมกัน หรือการทำโครงการ

พัฒนาโรงเรียนที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วม สร้างบรรยากาศการทำงานแบบกัลยาณมิตรผ่านกิจกรรม "Coffee Talk" ทุกเช้าวันจันทร์ก่อนเข้าแถว 15 นาที ให้ครูทุกตำแหน่งได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างไม่เป็นทางการ จัดพื้นที่ทำงานร่วม (Co-working Space) ที่ผู้บริหารและครูสามารถทำงานร่วมกันได้ ส่งเสริมการเคารพความแตกต่างโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Buddy System) ให้ครูอาวุโสดูแลครูใหม่ ใช้คำพูดที่แสดงการให้เกียรติ เช่น คุณครู อาจารย์ ท่านผู้อำนวยการ และจัดให้มีการยกย่องชมเชยผลงานที่โดดเด่นของบุคลากรทุกระดับในการประชุมประจำเดือน มอบรางวัล "Star of the Month" ให้กับครูและบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นในแต่ละด้าน เช่น ด้านการสอน ด้านกิจกรรม ด้านบริการ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ผลงานผ่านสื่อต่างๆ ของโรงเรียน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน เกิดความภาคภูมิใจในงาน และนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

3. การประสานความร่วมมือระหว่างสหวิทยาเขต สามารถดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างสหวิทยาเขตสามารถดำเนินการได้โดยเริ่มจากการสร้างฐานข้อมูลกลางโดยใช้ Google Workspace for Education ที่ทุกโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามารถเข้าถึงได้ จัดเก็บข้อมูลสำคัญเช่น แผนการสอน สื่อการเรียนรู้ แบบทดสอบ และเอกสารการบริหาร โดยจัดหมวดหมู่ตามกลุ่มสาระและระดับชั้น พัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกันผ่าน Google Classroom ที่ครูในกลุ่มสาระเดียวกันสามารถแชร์บทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น คุรุคณิตศาสตร์ ม.1 จากทุกโรงเรียนร่วมกันพัฒนาบทเรียนออนไลน์ที่มีทั้งวิดีโอการสอน แบบฝึกหัดออนไลน์ และการประเมินผล สำหรับซอฟต์แวร์และสื่อดิจิทัล สหวิทยาเขตสามารถจัดซื้อลิขสิทธิ์ร่วมกัน เช่น โปรแกรม Adobe Creative Cloud สำหรับผลิตสื่อ หรือโปรแกรม Kahoot Premium สำหรับสร้างเกมการเรียนรู้ และจัดทำระบบบริหารจัดการร่วมกันผ่าน Microsoft Teams ที่มีห้องประชุมเสมือนสำหรับผู้บริหาร ห้องทำงานสำหรับกลุ่มสาระ และระบบจัดการเอกสารที่ทุกโรงเรียนสามารถใช้งานร่วมกัน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเช่นนี้จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน ประหยัดทรัพยากร และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสหวิทยาเขต การประสานความร่วมมือระหว่างสหวิทยาเขตที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพการศึกษาของทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาให้สูงขึ้น

5. อภิปรายผล

ระดับของการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีความพร้อมในด้านบุคลากรทั้งนี้การสร้างขวัญและกำลังใจ รวมถึงการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ รวมถึงการจัดการเรียนการสอน และมีจิตสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้รวมถึงมีการจัดบริการด้านสุขภาพ และการตรวจสุขภาพประจำปีให้นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรนิรวรรณ ศิริภูมิ และชนมณี ศิลานุกิจ (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า ระดับองค์การแห่งความสุขในสถานศึกษา

ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รวมถึงการศึกษาของ รุจิกร ตูลาธารและนุชนรา รัตนศิริประภา (2567) ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุข ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ทั้งภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย แนวทางหลัก 1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลตามความเชี่ยวชาญ แนวทางเสริม 1) การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน 2) การบูรณาการการทำงานระหว่างตำแหน่ง 3) การประสานความร่วมมือระหว่างสหวิทยาเขต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชินกฤต ศรีสุข และคณะ (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนแห่งความสุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนแห่งความสุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์หลักคือ 1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการใช้เทคโนโลยี ให้มีประสิทธิภาพ 2 พัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข 3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้คุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างมีความสุข และ 4 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีระหว่างสหวิทยาเขต

2. โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งด้านบุคคล กระบวนการ และสถานที่อย่างสมดุล

3. ควรมีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข

3. ควรมีการศึกษาลักษณะของการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิตของผู้เรียน

4. ควรมีการพัฒนาเครื่องมือประเมินความสุขในโรงเรียนที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

5. ควรมีการศึกษาทบทวนของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. โมเดลการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขแบบบูรณาการ 3P (People-Process-Place) ที่เน้นความสัมพันธ์และการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างองค์ประกอบทั้งสามด้าน
2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงความสุข (Happy Leadership) ที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขในการทำงานและการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ระบบการประเมินและติดตามผลการขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งความสุขที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านคุณภาพการศึกษาและความสุขของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ชินกฤต ศรีสุข และคณะ. (2567). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนแห่งความสุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(7), 445 - 463.
- พัชรนิรวรรณ ศิริภูมิ และชนมณี ศิลาณกิจ. (2567). องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก. *วารสารนิติรัฐ*, 2(1), 36 - 47.
- รุจิกร ตุลาธารและนุชนรา รัตนศิริระประภา. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็น องค์กรแห่งความสุข ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. *วารสาร มจรบาลศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 10(2), 204 - 221.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *โรงเรียนสุขภาวะ การศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่ (Healthy School)*. เข้าถึงได้จาก <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/591e0f31-e19d-e711-80e3-00155d65ec2e>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุทัยวรรณ ศรีรัตน์, และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2563). การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(2), 17 - 31.
- อุทัยวรรณ ศรีรัตน์. (2562). *การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. New York: Routledge.

- Kenneth Leithwood and Jingping Sun. (2018). Academic culture: a promising mediator of school leaders' influence on student learning. *Journal of Educational Administration*, 56(4), 350 – 363.
- Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University Press.
- UNESCO. (2016). *Happy Schools! A Framework for Learner Well-being in the Asia Pacific*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244140>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. New York: United Nations

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการ การศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

The Approaches to Developing Active Learning Management of Teachers in Pa Pae Educational Management Center under the Mae Hong Son Educational Service Area Office 2

สมใจ ปัญญาสงบ, นลธวัช ยุทธวงศ์, วิทยา พัฒนเมธาดา
วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Somjai Panyasangob, Nonthawat Yuthawong, Witaya Putmetada
Northern College, Tak, Thailand
E-mail: naradee9090@gmail.com

Received: 03 November 2024; Revised: 05 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 และ 2) หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในศูนย์การบริหารจัดการการศึกษาป่าแป๋ จำนวน 97 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) ปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคือ ครูไม่กำหนดรูปแบบ วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่คำถามกระตุ้นเพื่อให้คิดและหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น และครูไม่วิเคราะห์หลักสูตร กำหนดกิจกรรมให้เหมาะสม แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน มีกิจกรรมสร้างทักษะ ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แสวงหาข้อมูล ที่ถูกต้อง มีการวิเคราะห์ระดับความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นผู้กำหนดแนวทางที่สนใจศึกษาด้วยตนเอง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างความเข้าใจกับผู้เรียน มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล จัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค และแผนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ เน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะที่จำเป็น และควรประชุมแจ้งนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูทราบอย่างชัดเจนทั่วถึงก่อนวันเปิดภาคเรียน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การจัดการเรียนรู้ของครู, การเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The research aimed to: 1) study the conditions and challenges of active learning management among teachers in the Pa Pae Educational Management Center under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, and 2) propose guidelines for improving active learning management in the same context. The population comprised 97 administrators and teachers from the Pa Pae Educational Management Center, along with 9 experts. The research instruments included questionnaires and interview forms. Data were analyzed using percentages, frequencies, means, standard deviations, and content analysis. The research findings indicated that the overall active learning management of teachers was rated at a high level ($\mu = 3.82$). The primary challenges identified were that teachers did not specify teaching formats and methods emphasizing hands-on student practice, did not use questions to stimulate active thinking and problem-solving, and did not analyze curricula to design appropriate activities. To address these issues, the study recommended several strategies for developing active learning management. These included organizing learning experiences that involve hands-on practice, collaboratively designing learning activities with students, creating skill-building exercises, encouraging students to express opinions and seek accurate information, and analyzing students' ability levels to tailor learning paths that align with their interests. Teachers should also focus on understanding learners' needs, designing individualized learning experiences, creating semester-long learning plans, and developing various activity plans that emphasize skill development. Additionally, it was suggested that a meeting should be held before the semester begins to clearly communicate the active learning management policies to teachers.

Keywords: development guidelines, teacher learning management, active learning

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 49 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560) การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกที่สำคัญด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ เป็นรากฐานและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของสังคมโลก การศึกษาจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่หลากหลาย มุ่งพัฒนาให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ คุณภาพการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่ดี การพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งถือเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่ก้าวเข้าสู่ยุค “สังคมอุดมปัญญา” ครูจึงต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณลักษณะของครูแห่งศตวรรษที่ 21 และมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติดี รักษาจรรยาบรรณ เกียรติแห่งวิชาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพวิชาชีพครูให้มีเกียรติในสังคม และดำรงรักษาซึ่งมาตรฐานแห่งวิชาชีพ โดยมีเป้าหมายปลายทางของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเองนั้น มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูมีบทบาทในการคอยเป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้น

ผลักดัน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจะเป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณค่า ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ให้มีการคิดวิเคราะห์เป็นแบบการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Active Learning) เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ (ฉัตรชัย วีระเมธีกุล, 2559)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher order thinking) กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย และนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2558) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยวิธีการสร้างบรรยากาศในการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความสำเร็จในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มผู้เรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิธีการสอนที่หลากหลาย เปิดใจกว้างยอมรับในความสามารถ การแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จที่สำคัญคือครู ที่จะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้ช่วยเหลือ ควรคำนึงถึงการอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือผู้เรียนในแต่ละกระบวนการขั้นตอน ให้การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ที่สำคัญคือต้องให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ผลที่เกิดจากการเรียนรู้แบบ Active Learning จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งแสดงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงาน มีความสามารถในการสื่อสาร มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (วารินทร์พร พันเพ็ญ, 2562)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีปัญหาอยู่หลายด้านที่สะท้อนให้เห็นภาพวิกฤติปัญหาทางการศึกษาต่าง ๆ เห็นได้จากการศึกษาของกนกวรรณ ฉัตรแก้ว (2562) เรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูไทยส่วนใหญ่ยังยึดติด

การสอนแบบเดิม (Passive Learning) ที่เน้นการสอนแบบบรรยาย ท่องจำ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือทำด้วยตนเอง (Active Learning) ของผู้เรียน ทำให้คุณภาพไม่เป็นไปตามที่ต้องการ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือประหยัด พิมพ์ (2561) ที่วิเคราะห์แนวโน้มของการศึกษาไทย ภายใต้การใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า มีช่องว่างที่เพิ่มขึ้นด้านคุณภาพในการจัดการศึกษา จากความแตกต่างของทรัพยากรตั้งต้นของแต่ละสถาบันการศึกษา การมีบัณฑิตเกินความต้องการของตลาด การสอนคุณธรรมจริยธรรมยังไม่มีคุณภาพ และที่สำคัญที่สุดคือ การสอนทักษะการคิดและทักษะทางอารมณ์ที่ยังไม่มีคุณภาพ จากการเรียนการสอนที่ยังมุ่งสอนให้ผู้เรียนคิดตามสิ่งที่ผู้สอนป้อนความรู้มากกว่าการคิดสิ่งใหม่ๆ ประกอบกับครูผู้สอนมีภาระงานมาก จนส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลในด้านอื่น ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยด้านสมรรถนะเกือบทุกด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน ผู้เรียนยังขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขาดการเรียนรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการศึกษาของภูมิ ประยูรโภคราช (2566) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก พบว่า มีปัญหาการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การใช้เทคโนโลยี โปรแกรม อินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และการมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน ในการนิเทศติดตามเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังมีปัญหามากที่สุด

ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทางสมองในการคิดการแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกันสร้างการมีวินัยในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและหลักการ ความคิดรวบยอด และความรู้จากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 จึงได้ดำเนินการวิจัย แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาค ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวง นโยบายและยุทธศาสตร์ของ

กระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย แต่ละขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 วิธีดำเนินการมีดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 97 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

2.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว (Multiple Choice) เกี่ยวกับเพศ อายุ คุณวุฒิและประสบการณ์ จำนวน 4 ข้อ

2.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท ตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย 5 ด้าน จำนวน 40 ข้อ

2.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารจัดการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เป็นแบบกำหนดข้อคำตอบให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response) ตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อสังเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยได้ 5 ด้าน สร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างข้อคำถาม

3.2 ยกร่างข้อคำถามในแบบสอบถามตามขอบเขตการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนตามที่กำหนด ได้แก่ แบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน และแบบสอบถามปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน

3.3 เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

3.4 นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นฉบับใหม่ แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนศูนย์การบริหารการจัดการศึกษา แม่ยม-แม่คง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .981

3.6 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรต่อไป

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาตให้ผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ขอใช้โรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูล และขอเก็บข้อมูลกับครูผู้สอนโดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถามกับครูผู้สอน ชี้แจงสร้างความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอน เมื่อถึงกำหนดนัดได้เดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 97 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสถิติตามประเภทของแบบสอบถาม คือ แบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าความถี่และค่าร้อยละแล้วสรุปเป็นรายข้อ ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อภิปรายผลตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ตอนที่ 3 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ อภิปรายผลตามลำดับค่าร้อยละสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ ด้านละ 1 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.2 นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ข้อที่มีค่าร้อยละ สูงที่สุดแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ

3.3 นำข้อคำถามมาสรุปอุปนัย ยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 5 ด้าน

3.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุม และสอดคล้องกับเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

3.5 จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

4. วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอ หนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและ ดำเนินการตามที่กำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคล แล้วสรุป อุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงและจัดลำดับตามความถี่จาก สูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายใต้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษา ป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีผลแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวม

ด้านที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้	3.89	0.51	มาก
2	การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง	3.92	0.55	มาก
3	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	3.76	0.63	มาก
4	การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ	3.78	0.62	มาก
5	การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	3.87	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม		3.82	0.46	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษา ป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.46$) เรียงจากสูงไปหาต่ำสุดคือ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง สูงที่สุด รองลงมาคือ บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ตามลำดับ ส่วน

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความตระหนัก ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตรงกับความสนใจ ร่วมประเมินผลและสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้อย่างทั่วถึง

2. ผลการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษา ป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปข้อที่มีปัญหาสูงสุดในแต่ละด้าน ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละรายข้อสูงสุดปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนรายด้าน

ด้าน	ปัญหา	ร้อยละ
1. บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้	1. ครูไม่วิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	36.36
2. การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง	1. ครูไม่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น	38.64
3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	1. ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสามารถด้วยความสนใจ	35.22
4. การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ	1. ครูไม่กำหนดรูปแบบ วิธีการและเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	44.31
5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	1. ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันให้เป็นความรู้แบบองค์รวม	32.95

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษา ป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปัญหามากที่สุดคือ ครูไม่กำหนดรูปแบบ วิธีการและเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ร้อยละ 44.31 สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูไม่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น ร้อยละ 38.64 และครูไม่วิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ร้อยละ 36.36 ตามลำดับ ส่วนครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันให้เป็นความรู้แบบองค์รวม ร้อยละ 32.95 ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์เสมือนจริง รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ผลการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีผลดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความถี่แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนสูงที่สุดรายด้าน

ด้าน	แนวทางการพัฒนา	ความถี่
1. บทบาทของครูในการจัด การ เรียนรู้	1. ครูควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง	8
2. การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง	1. ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน มีกิจกรรมสร้างทักษะให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แสวงหาข้อมูลที่ต้องการ	8
3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	1. ครูควรวิเคราะห์ระดับความสามารถของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางที่สนใจศึกษาด้วยตนเอง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างความเข้าใจกับผู้เรียน	7
4. การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ	1. ครูควรวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และสร้างการเรียนรู้โดยเน้นการออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล จัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค แผนการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง เน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะที่จำเป็น	8
5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรถ่ายทอดนโยบาย แนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ ครูผู้สอนทราบอย่างชัดเจนก่อนเปิดภาคเรียน	8

ตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ครูควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน มีกิจกรรมสร้างทักษะให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แสวงหาข้อมูลที่ต้องการ มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และสร้างการเรียนรู้โดยเน้นการออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล จัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค แผนการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง เน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะที่จำเป็น และผู้บริหารสถานศึกษาควรถ่ายทอดนโยบาย แนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ ครูผู้สอนทราบอย่างชัดเจนก่อนเปิดภาคเรียน (ความถี่ = 8) เท่ากัน ส่วนครูควรวิเคราะห์ระดับความสามารถของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางที่สนใจศึกษาด้วยตนเอง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างความเข้าใจกับผู้เรียน (ความถี่ = 7) ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียน มีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลได้ตรงตามความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนบทบาทและวิธีการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น มีการกำกับ ติดตามให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยตระหนักในความสำคัญบทบาทของครูที่เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ จึงทำให้มีสภาพปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตรงกับแนวคิดของสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) ที่ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการลงมือทำและการสังเกต ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในระดับของการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล สอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร มะสุใส (2565) เรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า สภาพการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาของมาลี โชติชัย (2563) เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนบ้านหนองเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีการดำเนินงาน 5 ด้าน เช่นเดียวกัน

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีผลการวิจัยรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูไม่วิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูยังไม่เข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงทำให้ไม่ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์หลักสูตรที่ต้องนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ทำให้มีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐวดี ธาตุดี (2561) เรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูผู้สอนไม่ตระหนักความสำคัญของการใช้หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่มีการออกแบบจำลองสถานการณ์ ปัญหาที่ทำลายความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

2.2 ด้านการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง พบว่า ครูไม่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้เกิดและหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนมีข้อจำกัดด้านทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า โดยใช้คำถามนำทางให้ผู้เรียนหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ทำให้การจัดกิจกรรมยังพบปัญหามาก สอดคล้องกับการศึกษาของเหมือนฝัน ยองเพชร (2563) เรื่องแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการจัด

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา พบว่า ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าผลที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ต่ำที่สุด

2.3 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือก เรียนตามความสามารถและความสนใจ มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูบางส่วนไม่ได้ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรม ทำให้การจัดกิจกรรมของครูไม่ตรงกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของภูมิ ประยูร โภคราช (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนโรงเรียนตากพิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก พบว่า การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีปัญหามากที่สุด

2.4 ด้านการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ พบว่า ครูไม่กำหนดรูปแบบ วิธีการและเทคนิคการสอนที่ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ด้วยบริบทที่โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูไม่ครบชั้น มีข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนการหาสื่อและอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้การจัด กิจกรรมของครูไม่แปลกใหม่และไม่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมากกว่าการให้ฝึก ปฏิบัติในสถานการณ์จริง ตรงกับแนวคิดของเนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง ครูผู้สอนต้องมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเข้า หาดองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับการศึกษาของยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) เรื่อง การพัฒนา สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 พบว่า ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ น้อยที่สุด

2.5 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงเนื้อหา สารที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นความรู้แบบองค์รวม มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูยังมุ่งเน้นจัดการ เรียนรู้ในห้องเรียนมากกว่าการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน หรือในชุมชนที่อาศัยของผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับประสบการณ์ให้ต่อยอดเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ สอดคล้องกับ การศึกษาของศักดิ์ดินรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) เรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก : กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีสภาพการปฏิบัติต่ำที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนศูนย์บริหารการจัดการศึกษาป่าแป๋ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ ดังนี้

3.1 ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำเร็จของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุกครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นหา คำตอบ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง การได้สัมผัสกับสถานการณ์จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ดังนั้น

ครูจึงต้องออกแบบการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิราพร มะสุใส (2565) เรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านบทบาทของครูในการจัดการ เรียนรู้ พบว่า ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามเป้าหมายที่ต้องการโดยให้นักเรียน ได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียนรู้

3.2 ด้านการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง พบว่า ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน มีกิจกรรมสร้างทักษะ ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แสวงหาข้อมูลที่ต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนา ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าสิ่งที่จะได้รับจากการเรียนรู้ ทั้งครูและผู้เรียน จะต้องมีการวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดวิธีการที่จะให้เกิดผล บรรลุเป้าหมายนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของเหมือนฝัน ยองเพชร (2563) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการ การเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา พบว่า ควรมีการใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับผู้เรียน ในการให้ข้อมูลสารสนเทศและข้อคิดเห็น จะช่วยให้การวางแผนจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้สมบูรณ์และมีความ เป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

3.3 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า ครูควรวิเคราะห์ระดับความสามารถของผู้เรียน ให้ผู้เรียน เป็นผู้กำหนดแนวทางที่สนใจศึกษาด้วยตนเอง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างความเข้าใจกับ ผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยการปฏิบัติจริง ได้คิดเองทำด้วยตนเอง และได้มีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย ครูจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจต้องการและความถนัด เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมสนองตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของทิพา พุมมา (2565) เรื่องแนวทางการบริหารงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้รูปแบบ Active Learning ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนที่ 6 นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ควรมี การสนับสนุนให้ครูสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการประสานงานให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

3.4 ด้านการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ พบว่า ครูต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และสร้าง การเรียนรู้โดยเน้นการ ออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล จัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค แผนการเรียนรู้ แผนการจัด กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเองเน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะที่จำเป็น ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ สอดคล้องกับการศึกษาของเหมือนฝัน ยองเพชร (2563) เรื่องแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิง รุกในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จังหวัดพะเยา พบว่า ควรใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินการจัดการเรียนรู้ นำผลให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ครูเพื่อนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการการเรียนรู้ในภาคเรียนต่อไป

3.5 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรถ่ายทอดนโยบาย แนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ ครูผู้สอนทราบอย่างชัดเจนก่อนเปิดภาคเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของภูมิ ประยูรโกศราช (2566) เรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนโรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก พบว่า ควรมีการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในเชิงปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการสอนจริงจนประสบความสำเร็จ เพื่อครูและบุคลากรทางการศึกษามองเห็นภาพการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน ไปกำหนดเป็นนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปฏิบัติจะส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เพื่อให้สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างทั่วถึง
2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเต็มตามศักยภาพ และมีการชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจให้มีการพัฒนาการจัดการกิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลาย
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักในการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการสนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านตนเอง การจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการจัดการกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียน ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ฉัตรแก้ว. (2562). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จิราพร มะสุใส. (2565). *สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ฉัตรชัย วีระเมธีกุล. (2559). *การนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Active Learning) มาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ*. เข้าถึงเมื่อ 7 สิงหาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/>.
- ณัฐวดี ธาตุดี. (2561). การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก. ใน *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 17(2), 129.
- ทิพา พุมมา. (2565). *แนวทางการบริหารงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้รูปแบบ Active Learning ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนที่ 6 นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- เนาวรัตน์ รอดเพียน. (2560). *กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ PRACT Model ที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้แบบ Active Learning ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาศาสนบริหารธุรกิจ*. เข้าถึงเมื่อ 7 สิงหาคม 2565. เข้าถึงได้จาก: <http://www.sasana.ac.th/2017/upfile/601/6.pdf>.
- ประหยัด พิมพา. (2561, มกราคม-มิถุนายน). การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน (Current Thai Studies). *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชกุมาร วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 7 (1): 242-249
- ภูมิ ประยูรโกศราช. (2566). *แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนโรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

- มาลี โชติชัย. (2563) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนบ้านหนองเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู. (2562, มกราคม-เมษายน). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. ใน
วารสารวไลยลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 9(1) 135-145
- ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก : กรณีศึกษาสหวิทยา
เขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้
(Quality of students derived from Active Learning process).” สระแก้ว: คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยี
ภาคใต้. คุษณิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เหมือนฝัน ยองเพชร. (2563). แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา. การค้นคว้า
อิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยูนง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

**Evaluation of the Independent Career Promotion and Income Earning
While Studying Project for Junior High School Students at Bansunyoonng
School, under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area
Office 1**

สุพัตรา หนูทองอินทร์, ธนัญชา รัตนพันธ์, นพรัตน์ ชัยเรือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Supattra Nootong In, Thanatcha Rattanaphant, Nopparat Chairueng
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
E-mail: supatrabobo745@gmail.com

Received: 01 December 2024; Revised: 05 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้รูปแบบ CSE Model มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระบบ การวางแผน การดำเนินงาน การปรับปรุง และเพื่อประเมินผลการยอมรับโครงการ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูผู้ดำเนินงานโครงการ 2 คน ครูประจำชั้น 3 คน นักเรียน 41 คน และ ผู้ปกครอง 38 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการประเมินระบบโครงการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2. ผลการประเมินการวางแผนโครงการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหากิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3. ผลการประเมินการดำเนินงานโครงการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4. ผลการประเมินการปรับปรุงโครงการ พบว่า จุดด้อย คือ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ส่วนแนวทางการพัฒนา คือ ควรวางแผนการขยายระยะเวลาจัดอบรมเพิ่มมากขึ้น ควรหารือร่วมกันเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และควรสร้างโอกาส ให้ชุมชน ได้ทดลอง ชิม/ใช้ พร้อมทั้งให้ คำติชม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น 5. ผลการประเมินการยอมรับโครงการ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมฝึกอบรม ชยันตั้งใจ เพียรพยายาม ทำหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมาย อย่างไม่ทอดทิ้งและตั้งใจทำอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ : ประเมินโครงการ, CSE Model, ทักษะอาชีพ

Abstract

This research applied the CSE Model to evaluate the system, planning, implementation, improvement, and acceptance of the project. The participants included one school administrator, two project coordinators, three homeroom teachers, 41 students, and 38 parents, selected through purposive sampling. The instruments used were questionnaires and interview guides, and data analysis involved percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings revealed that the overall evaluation of the project system, planning, and implementation was rated at a high level. The general condition of the project received the highest mean score in system assessment, while curriculum and activity content ranked highest in planning. Similarly, the assessment and evaluation process scored highest in implementation. Weaknesses identified included time constraints and insufficient materials and equipment for activities. Suggested improvements included extending the training period, discussing budget allocation and procurement, and creating opportunities for the community to sample or provide feedback on products to enhance quality. The overall acceptance of the project also received the highest average score, with students demonstrating outstanding diligence, perseverance, and commitment to tasks assigned during the training.

Keywords: project evaluation, CSE model, vocational skills

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมเกิดขึ้น อย่างมากมาย ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม เช่นเดียวกับการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง จากอดีตไปอย่างมาก บุคคลที่มีความรู้ มีทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ในสังคมได้ จึงจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบุคคลให้มีความรู้ มีทักษะ ดังกล่าว เสริมสร้างความคิด กระบวนการเรียนรู้สำหรับชีวิต พัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถเอาตัวรอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในช่วงวัยเรียนไว้ว่าควรปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษ ที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งทักษะอาชีพเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ตามในศตวรรษที่ 21 โดยหลักการของทักษะอาชีพจะมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเองได้ เลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง พินิจพิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยมและภูมิหลังของบุคคลได้ ดังนั้นหากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสม ย่อมมีความพึงพอใจ มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จในการดำรงชีพในอนาคต (เพ็ญภา กุลนภาดล, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอาชีพสู่การปฏิบัติงานมาจัดทำแผนงานและโครงการซึ่งมีเป้าหมายสูงสุด ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาตามนโยบายรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และการดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอาชีพสู่การปฏิบัติงาน เกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะด้านอาชีพ สามารถวางแผนอาชีพในอนาคตที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นสังคมและประเทศชาติต่อไป ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเน้น

ความสำคัญ ทั้งความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีสุข เพราะอาชีพเป็นที่มาของรายได้ เพื่อเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดสินค้าและบริการ ที่สนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งจากความสำคัญของทักษะอาชีพ และนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพ จึงต้องมีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยมีเป้าหมาย ที่จะพัฒนานักเรียนให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าการศึกษาด้านอาชีพตามความต้องการ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน อีกทั้งทักษะ คุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนานักเรียนนั้น ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่คุณภาพที่ต้องการ เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ใช้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา วัยของนักเรียน ต้องให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติ เน้นการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งผลให้โครงการส่งเสริมส่งเสริมทักษะอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน นับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่ลดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2560)

โรงเรียนบ้านสันยุง เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนน้อย เป็นสังคมชนบทมีอาชีพเกษตรกรรม อาชีพรับจ้าง จึงเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย โรงเรียนมีความตระหนักดีว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรมของเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ นอกจากนี้การศึกษาคือกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การประกอบอาชีพ การมีรายได้ เพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานและการพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามปัญหาความยากจนยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งขาดโอกาสทางการศึกษา ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหรือไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เสริมสร้างทักษะ มองหาความถนัดที่จะพัฒนาเป็นอาชีพต่อไปในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนจึงจัดโครงการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว และได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้ด้านวิชาชีพติดตัวไปเมื่อจบการศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ โดยโรงเรียนบ้านสันยุงได้ร่วมโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียนกับวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านสันยุง กิจกรรมในโครงการมี 3 กิจกรรม ดังนี้ 1) การทำขนม 2) การเลี้ยงปลาในบ่อดิน 3) การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ (ฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านสันยุง, 2565)

จากการศึกษารายงานสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านสันยุง พบว่า มีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง หากแต่ขาดการประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นระบบ ผู้ประเมินในฐานะครูผู้รับผิดชอบโครงการ เห็นความสำคัญถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการเพื่อทราบถึงสภาพปัญหา ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการมีลักษณะอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ผู้ประเมินได้มีการวางแผนการดำเนินงาน โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบ CSE ของอัลคิน มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยอัลคินแบ่งขั้นตอนการประเมินออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การประเมินระบบโครงการ ประเมินการวางแผนโครงการ ประเมินผลการ

ดำเนินโครงการ ประเมินการปรับปรุงโครงการ และการประเมินการยอมรับโครงการ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง มีความชัดเจน รัดกุม เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินใจคุณค่า คุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการปรับปรุง ปรับเปลี่ยน พัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระบบของโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อประเมินการวางแผนของโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
4. เพื่อประเมินการปรับปรุงของโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
5. เพื่อประเมินการยอมรับของโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมิน "CSE" (Center for the study of Evaluation Approach) ของ อัลคิน (Alkin, 1969) ซึ่งเป็นการประเมิน 5 ด้าน คือ การประเมินระบบโครงการ การประเมินการวางแผนโครงการ การประเมินในการดำเนินโครงการ การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ และการประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านสันยุง จำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2 คน นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 41 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 38 คน โดยมีประชากรรวมทั้งหมด 85 คน แบ่งออกเป็น ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูประจำชั้นจำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2 คน นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 41 คน ประกอบด้วย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 21 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 38 คน รวมทั้งรวม จำนวน 85 คนที่ได้มา

จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2.2 ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2 คน ครูประจำชั้น จำนวน 3 คน หัวหน้าห้อง จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปิด (Close Ended Question) ประเภทแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และ แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open Ended) ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม มีจำนวน 5 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 เป็นเครื่องมือ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง ด้านการประเมินระบบโครงการ และ การประเมินการวางแผนโครงการ

แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 เป็นเครื่องมือ สำหรับครูผู้รับผิดชอบโครงการ ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง ด้านการประเมินระบบโครงการ การประเมินการวางแผนโครงการ และ การประเมินการดำเนินโครงการ

แบบสอบถาม ฉบับที่ 3 เป็นเครื่องมือ สำหรับครูประจำชั้น ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง ด้านการประเมินการวางแผนโครงการ และ การประเมินการดำเนินโครงการ

แบบสอบถาม ฉบับที่ 4 เป็นเครื่องมือสำหรับผู้ปกครองนักเรียน ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง ด้านการประเมินการยอมรับโครงการ

แบบสอบถาม ฉบับที่ 5 เป็นเครื่องมือ สำหรับนักเรียน ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง ด้านการประเมินการยอมรับโครงการ

3.3.2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อประเมินการปรับปรุงโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านสันยุง จากผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้บริหารสถานศึกษาบ้านสนัญง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลเพื่อตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในแต่ละข้อคำถามให้ได้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์
4. จัดทำสมุดคู่มือลงรหัสข้อมูลและทำการลงรหัสข้อมูลที่ได้รับ (Coding) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ ดังนี้ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละและค่าความถี่

1.2 ความสอดคล้อง ใช้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผล นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย การแปลความหมายเฉลี่ย ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

จากเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น ต้องมีผลการวิจัยในแต่ละด้านค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จึงจะถือว่า ผ่านเกณฑ์การตัดสิน

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ด้านการประเมินการปรับปรุงโครงการ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการ จะสรุปความคิดเห็น แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย โดยแบ่งรายละเอียดออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการประเมินสภาพทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และ ครูประจำชั้น โรงเรียนบ้านสันตยง จำนวน 6 คน พบว่า มีอายุการปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 11-20 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ 21-30 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 31-40 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 โดย ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา ระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ผลการประเมินสภาพทั่วไปของนักเรียนในโครงการ จำนวน 41 คน พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 56.10 และ เพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 โดยส่วนใหญ่ กำลังศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 51.22 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 และระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวนชั้นละ 10 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 24.39

ผลการประเมินสภาพทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 38 คน พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 76.32 และ เพศชาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 23.68 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 46-55 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 รองลงมา มีช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 31.58 มีช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 26.32 และ มีช่วงอายุ 25-35 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินระบบโครงการ

พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ด้านการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในระดับมาก โดยแยกออกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านสภาพทั่วไปของโครงการ พบว่า ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด คือ เป้าหมายและระยะเวลาดำเนินการมีความเหมาะสมสมารถ นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

ด้านการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โครงการ ฯ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โครงการฯ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพให้แก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด คือ โครงการฯ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและแบ่งเบาภาระให้แก่ครอบครัว อยู่ในระดับมาก

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการวางแผนโครงการ

พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหากิจกรรม มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร และ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ โดยแยกออกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตรและเนื้อหากิจกรรม พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เนื้อหาสาระในการจัดอบรมมีความเหมาะสมกับนักเรียนในโครงการ สามารถพัฒนาทักษะอาชีพให้นักเรียนได้จริง มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ หลักสูตรมีความทันสมัยและทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด คือ การเรียงลำดับหัวข้อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสม

ด้านอาคารสถานที่ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานที่จัดโครงการมีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อนจนเกินไป เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานที่จัดโครงการฝึกอบรมมีความสะอาด ส่งผลดีต่อการฝึกอบรม/การจัดกิจกรรม และ บรรยากาศภายในของสถานศึกษา เอื้อต่อการดำเนินงานโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด คือ สถานที่จัดโครงการมีการจัดรูปแบบการอบรม จัดวางโต๊ะ เก้าอี้ได้เหมาะสม

ด้านบุคลากร พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเทอย่างเต็มศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโครงการ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ครูมีความเข้าใจใน วัตถุประสงค์ เป้าหมายความคาดหวัง ของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินน้อยที่สุด คือ จำนวนครูผู้สอนมีเพียงพอสำหรับการจัดให้สอนในโครงการ

ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการสร้างสื่อการเรียนรู้ขึ้นมาเองเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมโดยประสานความร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด รองลงมาคือ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่นักเรียนในโครงการ ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินน้อยที่สุด คือ จำนวน วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อ มีความเพียงพอสำหรับครูและนักเรียนในโครงการ

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านการดำเนินงานโครงการ

พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ ด้านความเหมาะสมของโครงการ ตามลำดับ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของครู ในการวางแผนการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์โครงการ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบเมื่อมีข้อมูลเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการประเมินน้อยที่สุด คือ มีการนำผลจากการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง

ด้านความเหมาะสมของโครงการ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการใช้กิจกรรม และสื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนใน

โครงการ อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการประเมินน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการอบรมตามหลักสูตรมีความเหมาะสมกับระยะเวลา และ วัน เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า มีความยุติธรรม ความเป็นธรรมในการประเมินให้คะแนนนักเรียน มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการชี้แจงวิธีการวัดและประเมินผล เกณฑ์ในการให้คะแนน การตัดสินผลการเรียนให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบอย่างชัดเจน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการประเมินน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีเครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย ทันสมัยต่อบริบทเหตุการณ์ สังคมปัจจุบัน

4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการปรับปรุงของโครงการ

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึง จุดเด่น จุดด้อย ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต จนสามารถพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม และสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ นักเรียนได้ในอนาคต ซึ่งสามารถแยกตามประเด็น ได้ดังนี้

1. จุดเด่น คือ นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการนี้มีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ครู/วิทยากรเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจมีความรู้ มีเทคนิคที่ดี ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างง่ายดาย ทำให้นักเรียนมีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะอาชีพที่ถูกต้อง โดยเริ่มจากการนำของใกล้ตัวมาพัฒนา สร้างสรรค์จนเป็นชิ้นงานที่มีมูลค่าได้ ตลอดจนโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ที่มีความครบถ้วนทุกด้านอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดผลดี ทำให้นักเรียนสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ด้วยการรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ พัฒนาทักษะอาชีพจนสามารถสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนสามารถจัดจำหน่ายในท้องตลาดได้จริง ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน ในการค้นหาอาชีพที่สนใจ เพื่อเลือกสาขาเรียนได้ตรงกับอาชีพในฝันได้อีกด้วย

2. จุดด้อย คือ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ส่งผลให้การให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ ยังไม่ครบทุกหมวดความรู้ ทั้ง 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม หัตถกรรม คหกรรม อุตสาหกรรม และยัง ไม่ลงรายละเอียดได้ครบทั้งหมด นอกจากนี้ ครูไม่ค่อยได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ได้พัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการจัดทำสื่อที่นำมาใช้ประกอบการอบรม ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ บางกิจกรรม มีความสับสน ย้อนไปมา ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสับสนต่อเนื้อหาวิชาที่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครู

3. ประโยชน์จากการจัดโครงการ พบว่า โครงการนี้ก่อให้เกิดผลดีกับนักเรียนและสถานศึกษา เนื่องจากช่วยส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการสร้างสรรค์ชิ้นงานภูมิปัญญา ตลอดจนนักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครอบครัว ได้อย่าง

เหมาะสม อีกทั้งโรงเรียนสามารถสร้างเครือข่ายการพัฒนาทักษะอาชีพ ให้แก่นักเรียนได้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น สามารถเพิ่ม ช่องทางการพัฒนาฝีมือ สำหรับสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมากมาย นอกจากนี้ นักเรียนสามารถออกแบบชิ้นงาน สร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างประณีต สวยงาม มีความตระหนักในความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น และสามารถสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานศึกษาจนได้รับการยอมรับจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง

4. ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการ คือ สถานที่สำหรับการฝึกอบรม มีความคับแคบ ไม่รองรับในบางกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่กว้าง วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ขาดหายเนื่องจากใช้มาเป็นระยะเวลานานแล้ว ทำให้ไม่มีความพร้อมสำหรับใช้ในการฝึกอบรม ขาดสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัย ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน เนื่องจากโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์รองรับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อีกทั้งครู/วิทยากร มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม และถ่ายทอดความรู้ได้ทุกหัวข้อตามโครงสร้างหลักสูตรอบรมของโครงการ

5. แนวทางการพัฒนาโครงการ คือ ควรดำเนินการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ของแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายในโรงเรียน เพื่อฝึกความรับผิดชอบต่อให้นักเรียน ควรส่งเสริม ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนา ออกแบบสร้างชิ้นงานที่มีความสวยงาม สอดคล้องตามความต้องการของท้องตลาด ตลอดจนควรเปิดโอกาส สร้างโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองได้สนับสนุนสินค้าจากนักเรียน โดยการซื้อ ทดลอง ชิม/ใช้ พร้อมทั้งให้ คำติชม เพื่อให้นักเรียนนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และ ครูควร ฝึกฝน ให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามเวลาทุกครั้ง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แสดงความสามารถอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความภูมิใจให้นักเรียน และควรนำนักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมการฝึกทักษะปฏิบัติด้านการประกอบอาชีพ อย่างต่อเนื่อง

1.6 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลการยอมรับโครงการ

พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมฝึกอบรม ชยันตั้งใจ เพียรพยายาม ทำหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมาย อย่างไม่ทอดทิ้ง ตั้งใจทำอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนที่เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการทักษะอาชีพอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการประเมินน้อยที่สุด คือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมสามารถนำทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้จนก่อให้เกิดรายได้เสริมให้แก่ตนเอง

5. อภิปรายผล

การศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนบ้านสันยุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมิน ตามรูปแบบ CSE ของอัลคิน (Alkin, 1969) เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมิน ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลการประเมินเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินระบบโครงการ จากผู้บริหาร และ ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ โครงการนี้มีสภาพการดำเนินงาน บริบททั่วไปของโครงการ รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งตรงตามความต้องการของผู้บริหารและครูอย่างชัดเจน นอกจากนี้มีการวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องตาม ตามนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และเป็นไปตามความต้องการของ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลภัทร์ ศรีวาลัย (2561) ที่ได้ประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษ (English Program) ของโรงเรียนสิริรัตนารโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CSE ของ อัลคิน (Alkin) ซึ่งผลการประเมินระบบโครงการจากผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการมีความเหมาะสมในระดับมากส่วนด้านการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดซึ่งผลการประเมินระบบโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สรุปว่าผลการประเมินระบบโครงการผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ผลการประเมินการวางแผนโครงการ พบว่า จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และ ครูประจำชั้น ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหากิจกรรม มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรอบรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนได้ร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามความต้องการของนักเรียนและชุมชน ตลอดจนโรงเรียนเปิดโอกาส ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวพระยาสันอยู่เสมอ ตลอดจน ครู และบุคลากรทุกคนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเต็มที่ อีกทั้งความรู้เรื่องทักษะการประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านนี้อยู่แล้ว ส่งผลให้หลักสูตรและเนื้อหากิจกรรมที่ออกมา ตรงตามความต้องการจริง ๆ ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์ (2558) ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning มหาวิทยาลัย นอร์ทกรุงเทพ โดยใช้รูปแบบของอัลคิน ผลการประเมินพบว่า ขั้นตอนการจัดเตรียมโปรแกรม พบว่า บุคลากร สถานที่ เวลา วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณมีความเหมาะสมหรือเพียงพออยู่ ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งแตกต่างจาก งานวิจัยของ วารัตริ วนาภาบุศ (2563) ที่ได้ประเมินโครงการการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ โดยประยุกต์แนวคิดการประเมินแบบร่วมมือ ผลการประเมิน พบว่า บุคลากรทุกฝ่าย งบประมาณมีความพร้อม เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่มีความเพียงพอ ด้านการดำเนินงาน พบว่า มีการคัดเลือกสถานประกอบการที่ครบถ้วนตรงตามแผนการคัดเลือก และการจัดนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ สถานที่และเนื้อหาการบรรยายมีความเหมาะสม การนิเทศของครู

นิเทศก์เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด การประสานงานกับพี่เลี้ยงไม่พบปัญหา ได้รับความร่วมมือในการแจ้งความประพฤติของนักเรียน

3. ผลการประเมินด้านการดำเนินงานโครงการ จากครูผู้รับผิดชอบโครงการ และ ครูประจำชั้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ให้ความสำคัญกับการวัดผล ประเมินผลนักเรียนที่เป็นระบบ จึงร่วมมือกันออกแบบเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ มีการหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญและมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้งานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิริติ พรหมนรา (2564) ที่ได้ประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ มีผลการประเมินแบบทดสอบด้านทักษะอาชีพทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการนำแนวทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมมีนักเรียนได้คะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม ความพึงพอใจต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อเทียบกับเกณฑ์การตัดสินถือว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งควรดำเนินการโครงการนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการประเมินการปรับปรุงโครงการ จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า จุดด้อยของโครงการ คือ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ส่งผลให้การให้ความรู้ไม่ครบทุกสาขาวิชา ไม่สามารถอธิบายเนื้อหาสาระได้อย่างครบถ้วน ตลอดจน พบว่า ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ที่ความหลากหลาย เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ ส่งผลให้ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ส่วนแนวทางการพัฒนาโครงการที่ควรดำเนินการ คือ ควรวางแผนในการขยายระยะเวลาในการจัดอบรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อสามารถพัฒนานักเรียนได้ทุกสาขาอาชีพที่ต้องการ นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูควรร่วมกันเพื่อหารือเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการอบรมเพิ่มมากขึ้น ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม ตลอดจนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในโรงเรียน เพื่อฝึกความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน และควรสร้างโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองได้สนับสนุนสินค้าจากนักเรียน โดยการซื้อ ทดลอง ชิม/ใช้ พร้อมทั้งให้ คำติชม เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา คุวิบูลย์ศิลป์ (2565) ที่ได้ประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้รูปแบบการประเมินของอัลคิน ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินปรับปรุงโครงการ คือ ควรสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการออมเงินให้กับนักเรียน ควรมีการบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนคิดก่อนใช้เงิน และวางแผนการออมเงินในอนาคต สนับสนุนการหารายได้ระหว่างเรียน มีเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีการออมสม่ำเสมอ ควรมีธนาคารโรงเรียนภายในโรงเรียน และจัดช่วงเวลาให้เหมาะสมสำหรับนักเรียน มีการจับฉลากให้รางวัลนำโชคของทุกปี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีการออมเงินที่ยั่งยืน มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการออมเงิน เพิ่มการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมทักษะการคิดในการ

ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการอบรมทักษะงานอาชีพ และขยายผลสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนจะทำให้โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พัฒนาวินัย จรรยาบรรณ ค่านิยมของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในโลกยุคใหม่ที่นักเรียนไทยควรได้รับการพัฒนา ผลการวิเคราะห์เทมทริกซ์ พบว่า ประสพการณ์ในอาชีพ ทักษะการคิดนวัตกรรม ทักษะการคล่องตัว ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการบริหารงาน เป็นทักษะที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนมากที่สุด

5. ผลการประเมินการยอมรับโครงการ จากนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมฝึกอบรม ตั้งใจ เพียรพยายาม ทำหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมาย อย่างไม่ทอดทิ้ง ตั้งใจทำอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากโครงการนี้มีประโยชน์โดยตรงสำหรับนักเรียน สามารถนำความรู้ เทคนิค ข้อปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ทักษะการประกอบอาชีพ การสร้างอาชีพ ที่ได้รับจากการอบรม มาปรับใช้ในการพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี ตลอดจนนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้อีกด้วย ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีจนได้รับการยอมรับจากภายนอกเสมอมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลินี อุดมผล (2558) ที่ได้ทำการประเมินโครงการการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก คุณลักษณะด้านอาชีพอยู่ในระดับมาก ผลการขยายผลหลักสูตรบูรณาการอาชีพ พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และคุณลักษณะด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ ถ่ายทอดแก่ชุมชนได้ อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ นักเรียน

6.1.2 ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยควรจัดแยกตามสายชั้นเรียน ตามช่วงอายุนักเรียน เพื่อสามารถส่งเสริมความถนัด ทักษะตามช่วงวัยให้แก่ นักเรียน

6.1.3 ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ให้เพียงพอสำหรับผู้ฝึกอบรมและมีสภาพที่ใหม่ พร้อมใช้ในการฝึกอบรม

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ในปีการศึกษาต่อไป ควรมีการนำรูปแบบการประเมินในรูปแบบอื่นมาปรับใช้ในการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระ สร้างรายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนบ้านสันตยง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินได้หลากหลายมิติและนำไปปรับใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.2 ในการประเมินและติดตามผลโครงการฝึกอบรมครั้งต่อไป ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบ

การประเมินแบบอื่น ๆ ที่มีผู้กำหนดไว้แล้ว โดยนำผลจากการศึกษามาประยุกต์ใช้ เปรียบเทียบ เพื่อศึกษาข้อเด่นและข้อจำกัด และนำเสนอเป็นรูปแบบในการประเมินที่มีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เพ็ญภา กลุณภาดล. (2562). การพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน 2562), 15-27.
- เพ็ญภา กลุณภาดล. (2562). การพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน 2562), 15-27.
- เพ็ญภา คุวิบูลย์ศิลป์. (2565). การประเมินโครงการเด็กดีมีเงินออมโรงเรียนศิริราชูรพัฒนา. นครศรีธรรมราช : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- เพ็ญภา คุวิบูลย์ศิลป์. (2565). การประเมินโครงการเด็กดีมีเงินออมโรงเรียนศิริราชูรพัฒนา. นครศรีธรรมราช : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- กิริติ พรหมนรา. (2564). การประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- กิริติ พรหมนรา. (2564). การประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์. (2558). การประเมินโครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์. (2558). การประเมินโครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านสนธิ. (2565). รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านสนธิ ประจำปีการศึกษา 2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 นครศรีธรรมราช.
- ฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านสนธิ. (2565). รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านสนธิ ประจำปีการศึกษา 2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 : นครศรีธรรมราช.
- พลภัทร์ ศรีวัลย์. (2561). การประเมินผลโครงการห้องเรียนพิเศษ (English Program) ของโรงเรียนสิริรัตน

- ธรร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CSE ของ อัลคิน. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พลภัทร์ ศรีวัลย์. (2561). การประเมินผลโครงการห้องเรียนพิเศษ (English Program) ของโรงเรียนสิริรัตน
ธรร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CSE ของ อัลคิน. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา. (2564). ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในโลกยุคใหม่ที่นักเรียนไทยควรได้รับการ
พัฒนา : การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. ครุศาสตร์สาน, 15 (1).
- วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา. (2564). ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในโลกยุคใหม่ที่นักเรียนไทยควรได้รับการ
พัฒนา : การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. ครุศาสตร์สาน, 15 (1).
- วาราดรี วนาภาเบศ (2563). การประเมินโครงการการผ่านประสบการณ์ทักษะวิชาชีพนักเรียน ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ โดยประยุกต์แนวทางการประเมิน
แบบร่วมมือ. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม -
ธันวาคม 2564, 285-301.
- วาราดรี วนาภาเบศ (2563). การประเมินโครงการการผ่านประสบการณ์ทักษะวิชาชีพนักเรียน ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ โดยประยุกต์แนวทางการประเมิน
แบบร่วมมือ. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม -
ธันวาคม 2564, 285-301.
- สาลินี อุดมผล. (2558). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎ
บัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สาลินี อุดมผล. (2558). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎ
บัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร :
พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร :
พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร
- Alkin, Marvin C. (1969). *Evaluation Theory Development*. UCLA CSE Evaluation Comment 2,
2-7.

ปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

**The Factors Promoting Membership of Teacher's Professional Learning
Communities in Educational Institutions under the Secondary Educational
Service Area Office Bangkok 2**

ฐิติรัตน์ สมงาม และ โกศล มีคุณ

มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

Titirat Somngam and Kosol Meekun
University of Phayao, Thailand.
E-mail: Titirat.gee@gmail.com

Received: 15 November 2024; Revised: 03 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกและภายในที่ส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2) เพื่อศึกษาการอธิบายของปัจจัยภายนอกและภายในต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 จำนวนขั้นต่ำ 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบวัดมาตราประมาณรวมค่าซึ่งเป็นข้อความประกอบมาตรา 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย มีค่าอำนาจจำแนก r -Item total Correlation ตั้งแต่ 290 ถึง .797 ค่าความเที่ยงโดยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -coefficient) เท่ากับ .959 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐานและสถิติอ้างอิงเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย 4 ประการ 1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย 4 ประการ ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า $r = .429$ ถึง $.717$, $P < .01$) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ถึง สูง (ค่า $r = .603$ ถึง $.756$, $P < .01$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำนายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูด้วยตัวแปรปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก พบว่า 1) ตัวแปรปัจจัยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก (X_1) และทัศนคติต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_2) ร่วมกันอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ร้อยละ 64 2) เมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_3) และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน (X_4) อธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเป็นร้อยละ

68.5 ซึ่งการอธิบายเพิ่มขึ้นจากการอธิบายเพียงกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในร้อยละ 4.5

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู, สถานศึกษา, กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aimed to 1) examine the relationship between groups of external and internal variables that promote teachers' professional learning community (PLC) membership in educational institutions under the Office of the Secondary Education Service Area 2, Bangkok, and 2) analyze how external and internal factors explain teachers' PLC membership using these variable groups. The sample consisted of 99 teachers under the Office of the Secondary Education Service Area 2, Bangkok. Data were collected using a 6-level rating scale ranging from "most true" to "not true at all," with discriminating power (r-Item Total Correlation) ranging from .290 to .797 and a reliability score by Cronbach's alpha coefficient of .959. Data analysis employed basic and inferential statistics for hypothesis testing. The results showed that the relationship between the four variable factors was mostly moderate ($r = .429$ to $.717$, $P < .01$), and the relationship between these variables and teachers' PLC membership was moderate to high ($r = .603$ to $.756$, $P < .01$). Predictive analysis revealed that internal factors, specifically knowledge and understanding of member roles (X_1) and attitudes toward professional learning communities (X_2), explained 64% of teachers' PLC membership. When external factors, such as administrators' perception of academic leadership (X_3) and support from colleagues (X_4), were added, the explanatory power increased to 68.5%, representing a 4.5% improvement over internal factors alone.

Keywords: Teachers' Professional Learning Community, educational institutions, Bangkok

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการศึกษาจะทำให้บุคลากรที่มีคุณภาพ การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองได้ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2547) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความรู้ เป็นคนดี มีความสุข มีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่มุ่งเน้นการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม สร้างชาติ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีพอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21

การปฏิรูปครูเป็นเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาใหม่ให้ทันโลกของศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้ครูมีทักษะ ความรู้ และปรับเปลี่ยนวิธีการสอนนอกเหนือจากการเน้นการบรรยายเป็นหลักสู่การเรียนรู้แบบสัมมนา ทดลอง วิจัยหรือการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีความคิดมีกระบวนการมีค่านิยม และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community (PLC) คือ สภาพการดำเนินงาน

ของกลุ่มคน หรือความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชนที่มีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน และภารกิจการพัฒนาาร่วมกัน ผ่านการรวมพลังเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ลงมือปฏิบัติบนฐานการทำงานจริงที่อิงพื้นที่การปฏิบัติงานมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบอื่นที่ได้จากภายนอกห้องเรียน ผ่านกระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การร่วมมือ รวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ 4) การเปิดรับการชี้แนะ และ 5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้มีนโยบายสนับสนุนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาในสังกัด โดยมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถนำกระบวนการ PLC ไปจัดทำแผนและแนวทางการขับเคลื่อน PLC สู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสร้างวัฒนธรรมสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผ่านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community (PLC) โดยให้แต่ละสถานศึกษาบริหารจัดการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามบริบทของตนบนฐานการทำงานจริงที่อิงพื้นที่การปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการการศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น มีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เกิดผลดีกับระบบการศึกษาและผู้เรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อให้ทราบระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู และมีปัจจัยใดบ้างที่จะส่งเสริม การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกและภายในที่ส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อศึกษาการอธิบายของปัจจัยภายนอกและภายในต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

3. การทบทวนวรรณกรรม

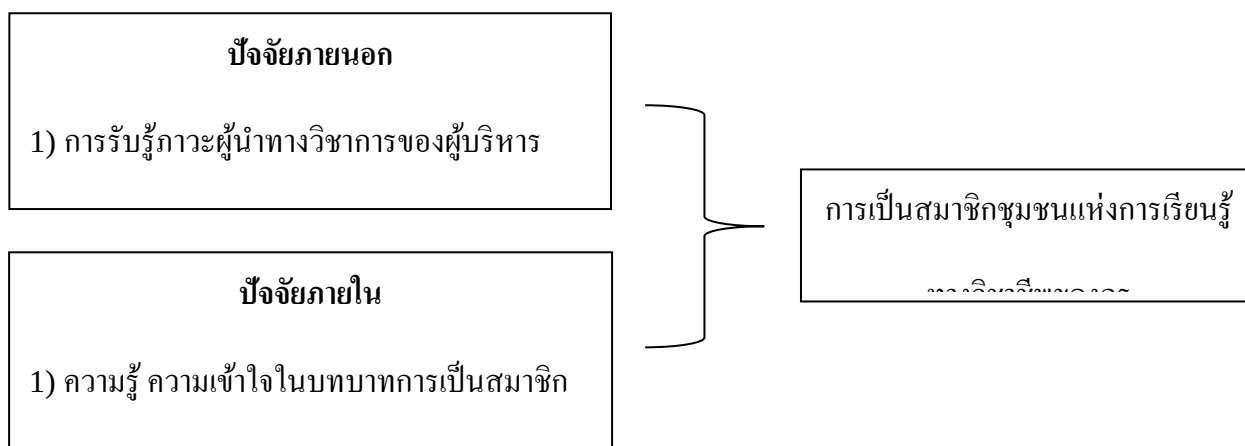
1. แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

พิมพันธ์ เดชคุปต์ (2562) และชวลิต ชูกำแหง (2565,) ได้กล่าวถึงความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) คือ การรวมกลุ่มของบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู ชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางการเรียน มีการเห็นคุณค่า วิสัยทัศน์ร่วมกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งปรับปรุงประยุกต์สร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาที่เริ่มจากการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมการเป็นชุมชนทางวิชาการ โดยมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน สะท้อนคิดอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ และ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากล่าวถึง องค์ประกอบพื้นฐานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การร่วมมือ รวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ 4) การเปิดรับการชี้แนะและ 5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

2. หลักการและแนวทางปฏิบัติของการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

Senge, 1009 และ Chent, 1990 อ้างถึงใน เสถียร อ่วมพรหม (2560) กล่าวถึง หลักการ/แนวคิดของการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูอยู่ที่การรักษาวินัย ประกอบด้วย 1) หลักการพัฒนาความรู้แห่งตนของสมาชิก 2) หลักการมีแบบแผนความคิดอ่าน 3) หลักการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียน 4) หลักการส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม และ 5) หลักการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มากกว่าการที่ครูเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญา ส่งเสริมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนยอมรับความเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ไม่เน้นมุ่งเน้นความจำ ข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวเพราะสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงเสมอ มุ่งเน้นให้บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาและไฝหาความรู้ ทดลองสิ่งใหม่ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ สร้างความร่วมมือและบูรณาองค์ความรู้ต่างๆกับชุมชน การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ กับชุมชน สังคม หรือหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูและหลักการและแนวทางปฏิบัติของการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า หลักการ/แนวทางของการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 รวมทั้งสิ้น 5,470 คน (ข้อมูลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณด้วยโปรแกรม G*Power Linear multiple regression : Fixed model, R^2 deviation from zero กำหนดค่าขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก (.20) มีค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบเท่ากับ .95 ยอมรับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ขั้นต่ำจำนวน 99 คน และสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิกำหนดสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) สุ่มจากสถานศึกษา 3 ขนาด จำนวนเท่าๆ กัน โดยสุ่มขนาดสถานศึกษาละ 40 คน (เพื่อให้ได้ตัวอย่างไม่น้อยกว่าขั้นต่ำตามที่คำนวณไว้)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นการสอบถามข้อมูลผู้ตอบและการวัดตัวแปรในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครู ประกอบไปด้วย เพศ อายุงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดเกี่ยวข้องกับการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูมี 5 ตอนย่อย 1) ความรู้ความเข้าใจในบทบาทการเป็นสมาชิก 2) ทักษะติดต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 4) การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน 5) การเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ลักษณะเป็นแบบวัดมาตราประมาณรวมค่าซึ่งเป็นข้อความประกอบมาตรา 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย

ขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ดำเนินการร่างข้อความของแบบวัดเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ให้ครอบคลุมองค์ประกอบตามความหมาย (นิยาม) ของตัวแปร

3. นำเสนอชุดข้อความของแบบวัดตัวแปรต่างๆ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อ

4. นำชุดข้อความของแบบวัดตัวแปรต่างๆ ที่ปรับปรุงแก้ไขไปตรวจความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษา 2 คน และ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยและวัดประเมินผล 1 คน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยวิธีตรวจสอบความสอดคล้องข้อความกับนิยามตัวแปร กำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence: IOC) ผลที่ได้คือ ตัวแปรอิสระที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก (x_1) ตัวแปรอิสระที่ 2 ทักษะติดต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (x_2) ตัวแปรอิสระที่ 3 การรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ (x_3) จำนวนตัวแปรละ 15 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง .67 ถึง 1.00 มีเพียงตัวแปรอิสระที่ 4 การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน จำนวน 15 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง -.67 ถึง 1.00 และตัวแปรตาม การเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (y) จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00

5. นำชุดข้อความของแบบวัดตัวแปรต่างๆ ที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาถึงความสมบูรณ์แบบอีกครั้ง โดยตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครู มีจำนวน 4 ข้อคำถาม ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ตอนที่ 2.1-2.4 (ตัวแปรอิสระที่ 1-4) มีจำนวนข้อคำถามแต่ละ 10 ข้อความ และตอนที่ 2.5 (ตัวแปรตาม) จำนวน 15 ข้อความ

6. นำชุดข้อความของแบบวัดตัวแปรต่างๆ จัดทำเป็นแบบวัดในเครื่องมือวิจัย โดยมีค่าชี้แจงและมาตราประเมินของแต่ละข้อความแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน ที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป พบว่า อำนาจจำแนก r-Item total Correlation ตั้งแต่

.290 ถึง .797 ค่าความเที่ยงโดยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -coefficient) ได้ค่าเท่ากับ .959

7. นำเครื่องมือที่ได้ทดลองใช้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปสร้างเป็นฉบับสมบูรณ์

8. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์นำไปมอบให้ผู้ประสานงานแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ตอบและผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ตอบแล้วกลับคืน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 7 โรงเรียน ซึ่งแยกเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง ได้แก่ 1) โรงเรียนสุขุมวิท 2) โรงเรียนสตรีวัฒนาพรทิพย์ 3) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4) โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย และสถานศึกษาขนาดใหญ่ พิเศษ ได้แก่ 5) โรงเรียนหอวัง 6) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา 7) โรงเรียนวิชรธรรมสาธิต เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำไปมอบให้ผู้ประสานงานแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ตอบและผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ตอบแล้วกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบชุดข้อความของแบบวัดตัวแปรต่างๆ ทำการลงรหัส บันทึกข้อมูล แล้วประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลลักษณะกลุ่มตัวอย่างครู ประกอบไปด้วย เพศ อายุงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในกับการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation coefficient)

3. วิเคราะห์การเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีหา Corrected Item Total Correlation

1.3 ค่าความเที่ยงของแบบวัดโดยใช้วิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5. ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกและภายในที่ส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย 4 ประการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่า $r = .429$ ถึง $.717$, $P < .01$) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ถึง สูง (ค่า $r = .603$ ถึง $.756$, $P < .01$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1 ที่ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูไม่ต่ำกว่าระดับปานกลาง ($r \geq 30$)”

2. การศึกษาการอธิบายของปัจจัยภายนอกและภายในต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ด้วยกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก พบว่า 1) ตัวแปรปัจจัยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก (X_1) และทัศนคติต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_2) ร่วมกันอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ร้อยละ 64 2) เมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_3) และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน (X_4) อธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเป็นร้อยละ 68.5 ซึ่งการอธิบายเพิ่มขึ้นจากการอธิบายเพียงกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายใน ร้อยละ 4.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2 ส่วนที่ 1 และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนที่ 2 ที่ว่า “ปัจจัยภายในอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และเมื่อเพิ่มปัจจัยภายนอกสามารถอธิบายเพิ่มได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5”

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การวิจัยได้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูอยู่ในระดับปานกลาง ถึง สูง (ค่า $r = .603$ ถึง $.756$, $P < .01$) อภิปรายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นดังกล่าว อธิบายได้ว่า เป็นไปตามการคัดสรรตัวแปรที่มีแนวโน้มเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ส่งผลต่อการอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในระดับปานกลางถึงสูง ผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศ บุญญานพวงศ์ (2566) พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนทางสังคมมี

ความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานติมา กานดา (2566) และ เอกพล อยู่ภักดี (2560) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประการที่ 2 การวิจัยได้พบว่า

2.1 ปัจจัยภายในอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 อภิปรายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ที่เป็นดังกล่าว อธิบายได้ว่า 1) ตัวแปรปัจจัยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก (X_1) และตัวแปรปัจจัยทัศนคติต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_2) เป็นลักษณะทางจิตใจของครูซึ่งอาจมีอิทธิพลสูง 2) ตัวแปรปัจจัยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก (X_1) และตัวแปรปัจจัยทัศนคติต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_2) ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเกินร้อยละ 25 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรปัจจัยภายในทั้ง 2 ประการมีผลเด่นมากเพราะสามารถอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ร้อยละ 64

2.2 เมื่อเพิ่มปัจจัยภายนอกสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 อภิปรายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ที่เป็นดังกล่าวอธิบายได้ว่า 1) ตัวแปรปัจจัยการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_3) และตัวแปรปัจจัยการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน (X_4) เป็นการรับรู้สถานการณ์ภายนอก ซึ่งอาจมีอิทธิพลไม่เทียบเท่ากับลักษณะทางจิตใจ 2) แม้จะคัดสรรตัวแปรปัจจัยการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_3) และ ตัวแปรปัจจัยการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน (X_4) แต่อาจยังไม่ได้ปัจจัยภายนอกที่เด่นจริง แต่ทั้งนี้เมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกที่คัดสรรมานั้นสามารถอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ร้อยละ 68.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 3) ในการส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ถ้ามีทรัพยากรที่เพียงพอ ควรเพิ่มตัวแปรปัจจัยการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_3) และตัวแปรปัจจัยการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน (X_4) เพราะเป็นการเพิ่มแบบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ถ้ามีทรัพยากรที่จำกัดการส่งเสริมตัวแปรปัจจัยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก (X_1) และตัวแปรปัจจัยทัศนคติต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_2) ก็เพียงพอแล้ว ผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพมาศ พยุวงษ์ (2564) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูค่าสัมประสิทธิ์ - 0.167 ถึง 0.170 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ระดับโรงเรียนบุคคล ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูค่าสัมประสิทธิ์ 0.103 ถึง 0.711 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้การศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาสิทธิ์ ธีรรัตนศรีสกุล (2560) พบว่า แนวทางปฏิบัติชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู ต้องมีความรู้ความเข้าใจในถึงองค์ประกอบ บทบาทหน้าที่ เป้าหมายหลักและแนวทางปฏิบัติชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ผลที่พบในงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สุวรรณประไพ (2564) พบว่า ทัศนคติส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่ นริศ บุญญานพวงศ์ (2566) พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 51.3

และ เอกพล อยู่รักดี (2560) พบว่า ภาวะผู้นำพยากรณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ร้อยละ 63.2

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินกิจกรรมการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยความร่วมมือของบุคลากรภายใต้การรับผิดชอบในระบบงานของสถานศึกษา คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงินงานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กระบวนการ PLC ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แสดงให้เห็นว่าความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะทำให้ความเป็นองค์กรหรือโรงเรียนที่เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือที่ยึดเหนี่ยวกันด้วยวิสัยทัศน์ร่วมมุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และชุมชนกัลยาณมิตร แสดงถึงการรวมพลังของครูและนักการศึกษาที่เป็นผู้นำร่วมกันทำงานร่วมกันแบบทีมร่วมแรงร่วมใจมุ่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพภายใต้ โครงสร้างอำนาจทางวิชาชีพ และอำนาจเชิงคุณธรรม ที่มาจากการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมพัฒนาของครูผู้บริหาร นักการศึกษาภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งถึงผู้เกี่ยวข้องต่อไป ดังนั้นการนำกระบวนการ PLC ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นให้ครูได้ตระหนักถึงการสอนนักเรียน และให้มุมมองใหม่ ต่อสาธารณชนอีกทั้งในวงการวิชาชีพครูที่ต้องเน้นและเห็นคุณค่าของความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น ถ้าหากต้องการคุณภาพการศึกษาของนักเรียน “ครูต้องเป็นบุคคลแรกที่ต้องเป็นนักเรียนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนสูงตามไปด้วยนั้น คือ ความปรารถนาใฝ่ฝันของบุคคลทุกฝ่ายที่มีอาจปฏิเสธได้

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การวิจัยพบว่า ตัวแปรความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก และตัวแปรทัศนคติต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นตัวแปรปัจจัยที่สำคัญในการอธิบายความสำเร็จในการส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลที่พบเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและนักพัฒนาไปใช้เพื่อวางแผนคัดสรรบุคลากรและส่งเสริมพัฒนาการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูต่อไป

2) การวิจัยพบว่า การส่งเสริมพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ควรเน้นที่ปัจจัยภายใน อันได้แก่ ตัวแปรความรู้ ความเข้าใจในบทบาทสมาชิก และตัวแปรทัศนคติต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และอาจเพิ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก อันได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และตัวแปรการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน

3) การวิจัยมีขอบเขต ผู้บริหารหรือนักพัฒนาควรให้ความสำคัญกับขอบเขตวิจัยและตัวแปรในการวิจัยอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้วยกันและตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูมีบางตัวที่มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางซึ่งดีอยู่แล้ว การวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มตัวแปรปัจจัยหรือกลุ่มตัวแปรปัจจัยให้มากขึ้นและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มน้ำหนักการอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูให้มากยิ่งขึ้น

2) ผลการอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก อันได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และตัวแปรการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผลการวิจัยยังไม่สามารถอธิบายการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ดีเท่าที่ควร หากหาตัวแปรปัจจัยภายนอกมาปรับหรือเพิ่มอาจส่งผลต่อการส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การเป็นตัวแบบที่ดีในการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูและบรรยากาศองค์การที่ส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

3) ผลการวิจัยเป็นเพียงระดับของการหาความสัมพันธ์เชิงทำนายยังไม่อาจสรุปเชิงเหตุผลและผลอย่างแท้จริงได้ หากได้มีการทำวิจัยเชิงทดลองสร้างปัจจัยส่งเสริมการเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ประเมินประสิทธิภาพปัจจัยที่สร้างและประเมินประสิทธิผลที่เกิดต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กานติมา กานดา. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(1): 15-27.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2565). ชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การวิจัยในชั้นเรียน. *วารสารครูธรรมศน์*, 1(1): 53-63.
- นพมาศ พยุงวงศ์. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 11(1): 11-22.
- นริศ บุญญานุพงศ์, ช. พ. (2566). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การและแรงจูงใจภายในที่พยากรณ์ต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. ก.ค. 5.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, พ. ย. (2562). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1). ศูนย์หนังสือจุฬา/chula.*
- เมธาสิทธิ์ ธีธรัตน์ศรีสกุล. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ:แนวทางปฏิบัติสำหรับครู. *ว.มทรส. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(2), 214-228.
- วิโรจน์ สุวรรณประไพ. (2564). *ทัศนคติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในหน่วยงานเทศบาลเมืองกระบี่*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- เสถียร อ่วมพรหม. (2560). *แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. ศูนย์หนังสือจุฬา/chula.*
- เอกพล อยู่ภักดี. (2560). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2): 36-45.
- Bloom. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. Mc Graw-Hill.
- Davis, T. (1989). *Effective school and effective teachers*. Allyn & Bacon.
- Osama Al Mahai. (2022). Professional Learning Communities in Private Schools in Bahrain and Oman: Reflection on Two Cases. *ECNU Review of Education* 6(3): 469-484.

วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

Organizational Culture Affecting the Management Effectiveness of Opportunity Expansion Schools in the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4

हररषषर सररसर, ठनरुषर ररदनषनर, सुषरष ठनररन

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Hansaporn Srisara, Thanatcha Rattanaphant, Supap Temrat
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
E-mail: hansaporn.srisara@gmail.com

Received: 20 November 2024; Revised: 07 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส รวมทั้งสิ้น 232 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กร (X_{tot}) กับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียน (Y_{tot}) ขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงมาก ($r=0.837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรวัฒนธรรมองค์กรทั้งหมด จำนวน 7 ตัว นั้นล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ร้อยละ 92 ($R^2 = .920$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร; ประสิทธิผลการบริหารจัดการ; โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

The purposes of this research were to study the organizational culture that affects the management effectiveness of opportunity expansion schools in the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4. The sample used in the research consists of school administrators and teachers stationed at opportunity expansion schools, totaling 232 people. The tool used was a questionnaire with a reliability value of 0.97. The statistics used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation. (S.D.) Pearson's product moment correlation coefficient, multiple regression analysis, and content analysis techniques. **The research results were found that:** Organizational culture (X_{tot}) and the management effectiveness of opportunity expansion schools (Y_{tot}) in the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4 was found to be a very high positive correlation ($r=0.837$) with statistical significance at the .01 level. All seven organizational culture variables significantly affect the management effectiveness of opportunity expansion schools in Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4 at the .01 statistical level. Together, they can predict the management effectiveness of opportunity expansion schools in Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4 at 92% ($R^2 = .920$) with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Organizational Culture; Management Effectiveness; Opportunity Expansion Schools

1. บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เมื่อยุคมีการเปลี่ยนแปลง ทุกคนต่างมีอิสระทางความคิด การกระทำและการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งเพิ่มโอกาสที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านไปยังผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว จนทำให้ภายในองค์กรเริ่มมีค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรมในการทำงาน หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า “วัฒนธรรมในองค์กร” ให้ทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางให้ทุกคนได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันกับองค์กร “วัฒนธรรมในองค์กร” ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งและส่งผลโดยตรง ทั้งต่อองค์กรและปฏิบัติงานในองค์กร ความเหมาะสมทางวัฒนธรรมระหว่างองค์กรกับปัจเจกบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรจึงกลายเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างองค์กรและปัจเจกบุคคล และทำให้องค์กรและปัจเจกบุคคลได้รับความสำเร็จร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2556)

อีกทั้งประสิทธิผลของโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียนหรือสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษาได้ดำเนินการบริหารจัดการจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการพิจารณาว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษามีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น ตัวบ่งชี้ที่สำคัญคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และอื่น ๆ เช่น บรรยากาศของโรงเรียนหรือสถานศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการในแนวคิดของมอท์ (Mott, 1997) กล่าวว่าการที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด พิจารณาได้จาก 1) ความสามารถในการผลิตผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนหรือสถานศึกษา และ 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพราะผู้บริหารคือกลไกสำคัญในอันที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนหรือสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในโรงเรียนภายใต้สถานการณ์และบทบาทหน้าที่ ตลอดจนเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ ซึ่งหากผู้บริหารมีแนวทางจัดการที่ดี มีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้โรงเรียนหรือสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพผู้เรียน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรมองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของผู้บริหาร และเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการทำงานของครูอาจารย์ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่นำศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับความต้องการที่จะทราบว่าวัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาในลักษณะใด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการและประสิทธิผลของโรงเรียนตามขอบข่ายภาระงานการบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียนหรือสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

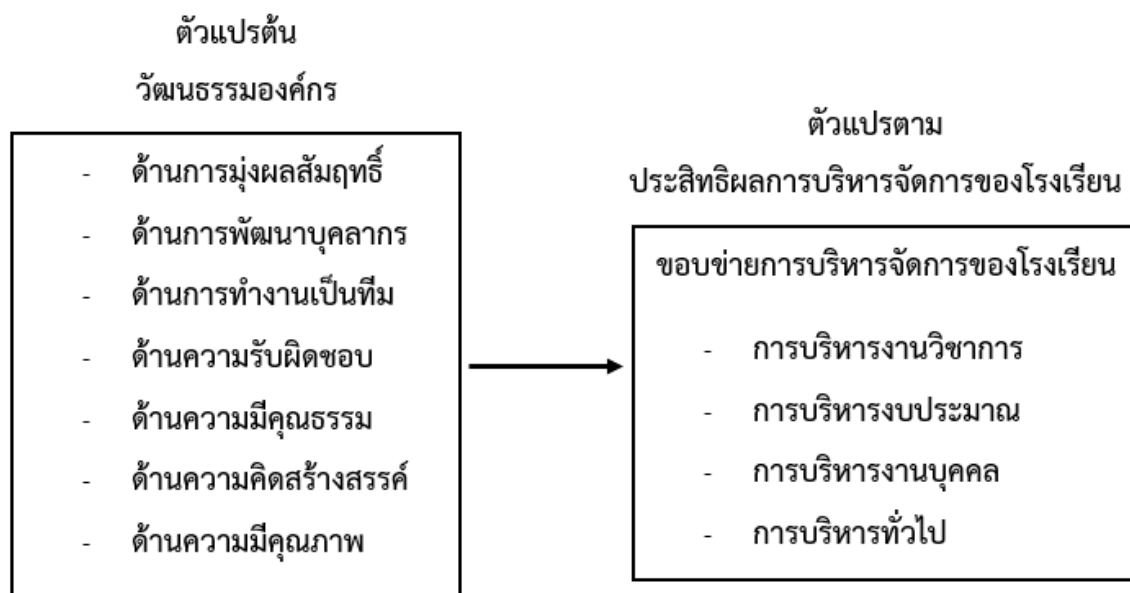
3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องวัฒนธรรมองค์กร จากนักวิชาการ 7 ท่าน

คือ Cooke & Lafferty (1987), นวลละออง แสงสุข (2549), Robbins (1987), ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550), Patterson, Purkey & Parker (1988), Denison (1990), Tan (2001) และประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ผู้วิจัยศึกษาขอบข่ายการบริหารจัดการของโรงเรียนหรือสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ซึ่งประกอบด้วย ภาระงาน 4 ฝ่าย ทำให้ผู้วิจัยสนใจนำมาศึกษาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

3.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1) **ประชากร** ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 29 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครูประจำการ จำนวน 428 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 459 คน

2) **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 29 คน และครูประจำการ จำนวน 203 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 232 คน

3) **กลุ่มเป้าหมาย** คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยแบบสอบถามแบ่ง

ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบให้
เลือกคำตอบ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการ
ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรา
ส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย
ชื่อ - นามสกุล ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียน
ขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถาม
ปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน 7 ข้อ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อม
แบบสอบถาม วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ถึงกลุ่มโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสร้าง
แบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบ My Office ของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 และขอความอนุเคราะห์ให้ครูผู้สอนส่ง
แบบสอบถามคืนแก่ผู้วิจัย ภายในระยะเวลาที่กำหนด และหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้
ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามในระบบของ Google Form

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์
การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์และประสานผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และ
ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย เก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและขออนุญาตบันทึกด้วยเครื่อง
บันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง
สถิติ SPSS (Statistical Packages for Social Science) โดยมีการดำเนินการดังนี้

1.1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

1.2) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.3) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มาตรวจสอบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

1.4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การบอกถึงระดับความสัมพันธ์จะใช้ค่าตัวเลขของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 5 ระดับ

1.5) วิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

2) การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมพัทธ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

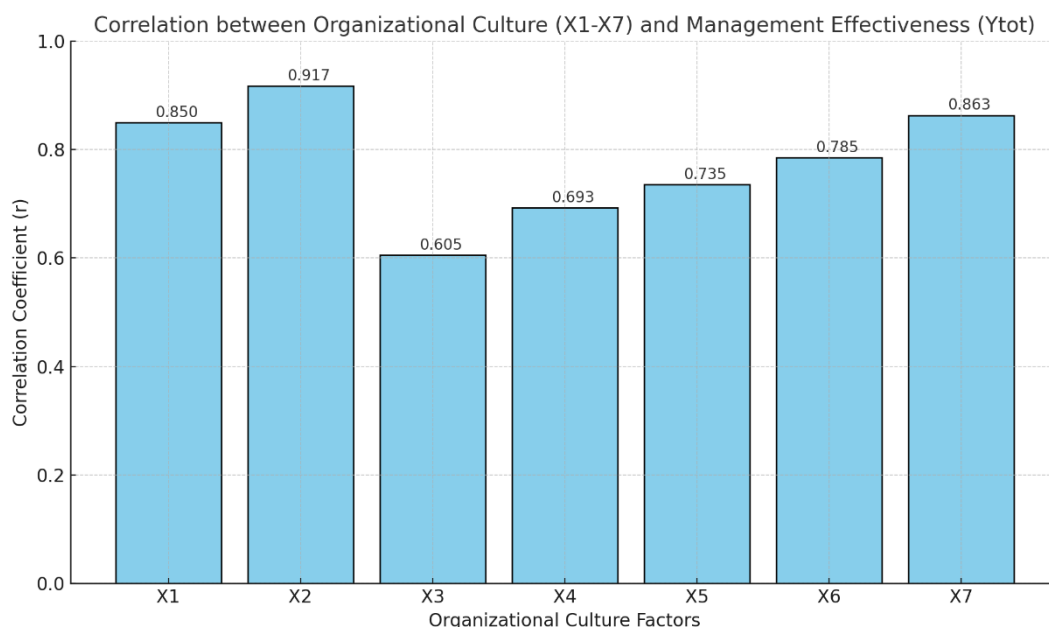
ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{tot}
X_1	0.883**	0.718**	0.800**	0.734**	0.850**
X_2	0.900**	0.765**	0.876**	0.832**	0.917**
X_3	0.719**	0.565**	0.528**	0.441**	0.605**
X_4	0.777**	0.621**	0.621**	0.551**	0.693**
X_5	0.692**	0.679**	0.732**	0.596**	0.735**
X_6	0.828**	0.654**	0.742**	0.668**	0.785**

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{tot}
X_7	0.824**	0.739**	0.823**	0.792**	0.863**
X_{tot}	0.866**	0.729**	0.786**	0.708**	0.837**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า โดยรวมวัฒนธรรมองค์กร (X_{tot}) กับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียน (Y_{tot}) ขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงมาก ($r=0.837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้วิจัยสามารถแสดงข้อมูลเป็นกราฟได้ดังนี้

กราฟที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ตารางที่ 2 คำนวณน้ำหนักความสำคัญของการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ตัวแปรทำนาย	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficient		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.702	.111		6.299	.000**
ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1)	.348	.056	.444	6.214	.000**
ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_2)	.625	.068	.691	9.134	.000**

ด้านการทำงานเป็นทีม (X_3)	-.195	.063	-.216	-3.084	.002**
ด้านความรับผิดชอบ (X_4)	-.352	.067	-.445	-5.296	.000**
ด้านความมีคุณธรรม (X_5)	.490	.048	.523	10.130	.000**
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_6)	-.366	.072	-.368	-5.067	.000**
ด้านความมีคุณภาพ (X_7)	.284	.065	.291	4.378	.000**

$R = .959$, $R^2 = .920$, Adjusted $R^2 = .917$, S.E.est = .111, F-ratio = 365.846

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรวัฒนธรรมองค์กรทั้งหมด จำนวน 7 ตัว นั้นล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_2) ด้านความมีคุณธรรม (X_5) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) ด้านความมีคุณภาพ (X_7) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_3) ด้านความรับผิดชอบ (X_4) และด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_6) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ร้อยละ 92 ($R^2 = .920$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสามารถนำมาสร้างสมการทำนายได้ดังนี้

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.702 + 0.348(X_1) + 0.625(X_2) - 0.195(X_3) - 0.352(X_4) + 0.490(X_5) - 0.366(X_6) + 0.284(X_7)$$

และสามารถเขียนสมการคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.444(X_1) + 0.691(X_2) - 0.216(X_3) - 0.445(X_4) + 0.523(X_5) - 0.368(X_6) + 0.291(X_7)$$

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

จากการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4 จำนวน 10 คน สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้ดังนี้

1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่ดี มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและเป็นไปได้ พร้อมทั้งมีแผนและทางเลือกที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ

2) ด้านการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมในการปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตัวผู้บริหารนั้น จำเป็นจะต้องให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแนะนำในการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมแก่ครูในโรงเรียนอย่างเต็มที่

3) ด้านการทำงานเป็นทีม ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน มีการเสริมแรง ให้กำลังใจส่งเสริม และสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน มีภาวะผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี

4) ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนมากขึ้น โดยการร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

5) ด้านความมีคุณธรรม ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในแนวทางแห่งจริยธรรมเป็นหลัก มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน และมีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรักความสามัคคี และห่วงใยต่อกันเหมือนญาติมิตร มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพื่อนร่วมงานและองค์กร

6) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนนำประสบการณ์ที่ผ่านมาในการปฏิบัติงาน มาใช้ในการสร้างสรรค์แนวคิดและวิชาการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา วางแผนงาน และสามารถประสานงานพร้อมทั้งบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อการพัฒนาและต่อยอดผลงานให้มีคุณภาพเกิดประสิทธิผล

7) ด้านความมีคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนมีขวัญกำลังใจ มีความเชื่อมั่น และมีบรรยากาศในการร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพในด้านมาตรฐานและคุณภาพการทำงานและมาตรฐานคุณภาพของนักเรียน

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า โดยรวมวัฒนธรรมองค์กร (X_{tot}) กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียน (Y_{tot}) ขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงมาก ($r=0.837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมองค์กรแสดงถึงวัฒนธรรมทางบวกในด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีคุณธรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความมีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับการบริหารงาน 4 ฝ่ายของสถานศึกษาคือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐณิชา โคทังคะ (2561) ได้ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิตชัย ศรีใสคำ (2565) ได้ศึกษาวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่สูงมาก ($r = .886$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Marais (1998) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การและการปฏิบัติในการประเมินโครงการของหน่วยงานบริการบุคลากร 26 แห่ง ที่เมืองคาลามาซูล มลรัฐมิชิแกนพบว่า ผลจากการประเมินมีความสัมพันธ์สูงกับรูปแบบของวัฒนธรรมองค์การ เช่น ความพึงพอใจของลูกค้าย คุณภาพการให้บริการ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การวางแผน และการกำหนดวิสัยทัศน์

2. ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรวัฒนธรรมองค์การทั้งหมด จำนวน 7 ตัว นั้นล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ร้อยละ 92 ($R^2 = .920$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลและความสำเร็จของงาน องค์การที่มีระดับวัฒนธรรมองค์การอยู่ในระดับสูงย่อมปฏิบัติงานได้สำเร็จและมีประสิทธิผลมากกว่าองค์การที่มีระดับวัฒนธรรมองค์การอยู่ในระดับต่ำ ในการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติตามแนวทางที่ส่วนราชการกำหนดเพื่อธำรงรักษาสมาชิกขององค์กร และเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องร่วมกับคณะครูในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และผู้บริหารมีการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ครูและบุคลากรได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ การกระจายไปยังทุกฝ่ายตรงตามลักษณะอย่างเหมาะสม โดยสอดคล้องกับหลักของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และมีการสั่งการอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการประสานงานไปยังครูและบุคลากรได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเสนอแนวความคิดที่ดีและมีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเชิงรุกและบุคลากรทางการศึกษาดีเด่น เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา นพคุณ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมโรงเรียนโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้าน

วัฒนธรรมโรงเรียนด้านการมอบอำนาจ (X_2) ความหลากหลาย (X_{10}) เป้าหมายของโรงเรียน (X_1) การตัดสินใจ (X_3) ความเอื้ออาทร (X_8) ความรู้สึกมีส่วนร่วม (X_4) และควมมีคุณภาพ (X_6) ร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 84.30 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา ชนะมาร (2561) ได้ศึกษาวัฒนธรรมของโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความเอื้ออาทร (X_{18}) ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ (X_{22}) ด้านเป้าหมายของโรงเรียน (X_{11}) และด้านการได้รับความสำเร็จ (X_{21}) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 98.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zheng (2005) ได้ศึกษาผลกระทบของวัฒนธรรม โครงสร้าง และกลยุทธ์ขององค์กรที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการความรู้และประสิทธิภาพขององค์กร พบว่า โครงสร้าง และกลยุทธ์ขององค์กร มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการความรู้ กลยุทธ์เชิงองค์กร มีผลกระทบเล็กน้อย และโครงสร้างเชิงองค์กรมีผลกระทบในเชิงบวกน้อยที่สุด ประสิทธิภาพในการจัดการความรู้และวัฒนธรรม โครงสร้างและกลยุทธ์เชิงองค์กรมีผลกระทบปานกลางต่อประสิทธิภาพขององค์กร การศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกันในเชิงปฏิบัติสำหรับฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในการเชื่อมโยงการเรียนรู้และความรู้เข้ากับการปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมขององค์กรในความพยายามในการจัดการความรู้และการมุ่งไปที่ประเด็นวัฒนธรรม โครงสร้าง และกลยุทธ์ขององค์กร นอกจากนี้ยังบ่งชี้ให้เห็นถึงการศึกษาในอนาคตเกี่ยวกับการปรับปรุง การวัดและการสำรวจปัญหาการวิจัยเพิ่มเติม

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ดังนี้ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่ดี มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและเป็นไปได้ พร้อมทั้งมีแผนและทางเลือกที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ 2) ด้านการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตัวผู้บริหารนั้น จำเป็นจะต้องให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแนะนำในการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมแก่ครูในโรงเรียนอย่างเต็มที่ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน มีการเสริมแรง ให้กำลังใจส่งเสริม และสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน มีภาวะผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี 4) ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนมากขึ้น โดยการร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง 5) ด้านความมีคุณธรรม ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในแนวทางแห่งจริยธรรมเป็นหลัก มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน และมีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรักความสามัคคี และห่วงใยต่อกันเหมือนญาติมิตร มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพื่อนร่วมงานและองค์กร 6) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนนำประสบการณ์ที่ผ่านมาในการ

ปฏิบัติงาน มาใช้ในการสร้างสรรค์แนวคิดและวิชาการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา วางแผนงาน และสามารถประสานงานพร้อมทั้งบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อการพัฒนาและต่อยอดผลงานให้มีคุณภาพเกิดประสิทธิผล 7) ด้านความมีคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนมีขวัญกำลังใจ มีความเชื่อมั่น และมีบรรยากาศในการร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพในด้านมาตรฐาน และคุณภาพการทำงานและมาตรฐานคุณภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธีรชัย สัตยสมบูรณ์ (2548) กล่าวว่า การมุ่งพัฒนาบุคลากร เน้นในเรื่องการสนับสนุนและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การให้คุณค่ากับความคิดสร้างสรรค์ และให้ความสำคัญทั้งผลสัมฤทธิ์ของงานและความก้าวหน้าของบุคคล พัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมใหม่ ๆ ที่หลากหลาย สมาชิกในองค์กรได้รับการกระตุ้นให้มีความสุขในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ วีระยุทธ ชาทะกาญจน์ (2551) กล่าวว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการมุ่งเน้นที่ผลของการดำเนินงานและการตรวจสอบวัดผลความสำเร็จขององค์กรทั้งในแง่ของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัด ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร สมาชิกขององค์กร ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียในกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย จึงเป็นการบริหารเพื่อการจัดหาให้ได้ซึ่งทรัพยากรในการบริหารอย่างประหยัด โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ สาคร สุขศรีวงศ์ (2554) การเพิ่มคุณค่างานที่มีคุณภาพ คือ การยกระดับขอบเขตของเนื้อหา งาน ผู้ปฏิบัติงานรับรู้ว่ามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การยอมรับ มีโอกาสประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าทางหน้าที่การงานสูงขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ อนิวัช แก้วจำนงค์ (2557) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นการแสดงออกถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรต่อบุคคลหรือสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความอยู่ดีกินดีของบุคคลและทำให้สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และลดความวุ่นวายและปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กร

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้ คือ ทำให้ทราบถึงลักษณะวัฒนธรรมองค์กร และประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ในภาพรวม อีกทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กร กับประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูงมาก จึงพออนุมานได้ว่า วัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผู้บริหารและครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่ดี มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและเป็นไปได้ ซึ่งจะส่งผลให้วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนมีความเข้มแข็ง การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษา

2) ผู้บริหารและครูประจำการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประณตศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีการจัดสรรอัตรากำลังของบุคลากรได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความสามารถและทักษะอย่างเหมาะสมตามความถนัด ปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานขององค์กรกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) จากการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ระดับสูงมาก ดังนั้น ผู้บริหารและครูควรมีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ท้าทายและเป็นไปได้ วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความตระหนักในความรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งผู้บริหารจะต้องคอยสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรให้มีความก้าวหน้าทั้งในการปฏิบัติงานและการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ซึ่งช่วยเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของบุคลากรในองค์กร เพื่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพและดียิ่งขึ้นขององค์กร

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับตัวแปรอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไป เช่น องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความรู้สึกรักผูกพันต่อองค์กร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทักษะการบริหารของผู้บริหาร เป็นต้น

2) ควรศึกษาวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลของโรงเรียนหรือสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการลงปฏิบัติในภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงกับประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยในการพัฒนาโรงเรียนหรือสถานศึกษา

3) ควรศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ที่มีขนาดหลากหลายระหว่างโรงเรียนหรือสถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนหรือสถานศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนหรือสถานศึกษาขนาดใหญ่ และโรงเรียนหรือสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เพื่อจะได้เห็นถึงความคล้ายคลึง หรือความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ชนิดา จิตตรุทธะ. (2556). วัฒนธรรมองค์กร : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยและปัจจัยกำหนดความสำเร็จทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐธินิชา โคทังคะ. (2561). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สกลนคร.

ธวัชชัย สัตยสมบูรณ์. (2548). *วัฒนธรรมองค์การที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยการสาธิตสุพรรณบุรีสถาบันพระบรมราชชนก*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต มหาวชิราวุธวิทยาลัย.

นวลละอ อ่างสุข. (2549, เมษายน-มิถุนายน). “วัฒนธรรมองค์กร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง” *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. 2(2): 13-29.

พิชิตชัย ศรีใสคำ. (2565). *วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ภัทรา นพคุณ. (2560). *ปัจจัยด้านวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2551). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: อีซีฟิล์มและโซเท็กซ์.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2554). *การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร*. กรุงเทพฯ : จี.พี.ไซเบอร์ พรินท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักรงงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อนิวัช แก้วจำนงค์. (2557). *หลักการจัดการ*. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

อาทิตยา ชนะมาร. (2561). *วัฒนธรรมของโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cooke, R. and L.J. (1987). *The Reliability of the Organizational Culture Inventory*. MI: Human Synergistics.

Denison, D. R. (1990). *Corporate culture and organizational effectiveness*. New York: Wiley.

Jerry L. Patterson, Stewart C. Purkey and Jackson V. Parker. (1988). “Guiding beliefs of our school district.” *In Productive school systems for a national world*. pp.107-109.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

Lorraine C. Marais. (1998). *The Relationship between Organizational Culture the Practice Program Evaluation in Human Service Organizational*. Western Michigan University.

Mott, S.H. (1997). *The Relationship between Organizational Culture and Organizational*

Effectiveness: Producing Pastoral Ministry and World– Mission Major Graduates in Four Denominational Colleges. Twin Cities, MN. Minnesota: Graduate School the University of Minnesota.

Robbins, S. P. (1987). *Essentials of organizational behavior*. (5th ed). New Jersey: Prentice – Hall.

Tan, K.C. (2001). “A Framework of Supply Chain Management Literature European,” *Journal of Purchasing and Supply Management*. 7(1): 39 -48.

Vincent W. Zheng, *The impact of organizational culture structure and strategy on knowledge management effectiveness and organizational effectiveness*. University of Minnesota.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
ของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช

**The Innovative Leadership of School Administrators Affecting the
Performance of Private School Teachers under the Office of Education,
Nakhon Si Thammarat Province**

เกียรติวงศ์ ศรีสังข์, ธนัฐชา รัตนพันธ์, สุภาพ เต็มรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Keattiwong Srisung, Thanatcha Rattanaphant, Supap Temrat
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
E-mail: 6355701029@nstru.ac.th

Received: 25 November 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) ศึกษาการปฏิบัติงานของครู 3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 515 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2. ระดับการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครู มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r = .869$) และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .579 ถึง .772 4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร กับ การปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม การปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = .772$) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = .767$)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, การปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed to study the innovative leadership of administrators, the performance of teachers, the impact of innovative leadership on teacher performance, and the relationship between innovative leadership of administrators and the performance of private school teachers under the Office of Education, Nakhon Si Thammarat Province. The sample consisted of 515 private school administrators and teachers during the 2023 academic year, with data collected via a questionnaire and analyzed using mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The findings revealed that innovative leadership of administrators was rated highly overall, with the highest mean score for creative thinking and the lowest for creating an innovative organizational climate. Teacher performance was also rated high, with the highest mean for an innovative organizational climate and the lowest for individual capacity development. The relationship between innovative leadership and teacher performance showed a very high positive correlation ($r = .869$) with a statistically significant positive relationship ($p < .01$) across all dimensions, particularly in creating an innovative organizational climate ($r = .772$) and having a vision for change ($r = .767$).

Keywords: leadership, innovative leadership, teachers' practices

1. บทนำ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วการบริหารจัดการในทุกวิชาชีพจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าการบริหารจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการ จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หากแต่วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้บริหารการศึกษ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเป็น “มืออาชีพ” จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีจึงจะนำไปสู่การจัด การบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

ปัจจุบันทั่วโลกได้อาศัยนวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา จากสภาวะการณ์นี้ส่งผลให้ภาวะผู้นำต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เนื่องจากการปฏิบัติงานด้วยนวัตกรรม ผู้นำต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ กอปรกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นตัวกำหนดถึงเป้าหมาย ความสำเร็จ โดยสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมคือคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเทศไทย มีความต้องการคนที่มีภาวะผู้นำเข้ามาพัฒนาประเทศ เพราะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการอุดมศึกษานั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำพาประเทศไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวกว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญหลักในการนำพาประเทศให้อยู่รอดและพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติเป็นอย่างดี (สันต์ชัย พูลสวัสดิ์, 2557; พัทธรา วาณิชชิติน, 2559; โสภิตา สว่างเลิศกุล, 2560; อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์, 2561; Gumusluoglu & Ilsev, 2009; Thiollière & Detouillon, 2011)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการการศึกษาควรจัดให้เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพ

ความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมของประเทศ ที่สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน เป็นจุดหมายหลัก เนื่องด้วยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคนและคุณภาพของคนด้วยเหตุผลที่ว่า คนเป็นทั้งเหตุ ปัจจัย ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาการเรียนรู้ มีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีวินัยในตนเอง มีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม เจตคติ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนเพื่อไปสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษานั้นเพื่อพัฒนาคนไทยให้ทั้งสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรม ในการใช้ชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ปีสนัญ วรงค์บุญ, 2550) ความก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ ของโลกยุคปัจจุบัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและการศึกษาของประเทศไทย ทำให้ทุกคนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ แสวงหาหรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน สิ่งสำคัญ คือ ในทุกๆ ของการศึกษา ต้องมีผู้บริหารและในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คือ การบริหารที่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในองค์กร เป็นผู้ที่มีการนำวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะทั้งด้านวิชาการและการบริหารงานที่สามารถส่งเสริม สนับสนุนและกระตุ้นให้ครูเกิดการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ซึ่งผู้นำจะทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นและต้องเป็นผู้ที่สามารถต่อสู้กับอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ

ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดองค์กรหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้ง การจัดองค์กร แม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้างก็อาจได้รับผลงานสูงได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะในการเป็นผู้นำของผู้บริหารไม่ดี แม้การจัดองค์กรถูกต้องหรือไม่ก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานย่อมมีความสมบูรณ์ได้ยาก ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมมีพฤติกรรมในการนำองค์กรที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำนั้น ควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการและคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมาโดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ในการพัฒนาและวางแผนงานในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในองค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

3.1.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 2) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 3) การคิดสร้างสรรค์ 4) การบริหารความเสี่ยง 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 6) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และ 7) การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้

3.1.2 การปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 1) การได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) การพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 5) บรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และ 6) การมีคุณธรรม จริยธรรม

3.2 ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 305 คน ครูสถานศึกษาเอกชน จำนวน 3,599 คน รวมทั้งสิ้น 3,904 คน จากโรงเรียน จำนวน 137 โรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และเทียบบัญญัติไตรยางค์ ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 169 คน ครูสถานศึกษาเอกชน จำนวน 346 คน รวมทั้งสิ้น 515 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1932)

โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การในการปฏิบัติหน้าที่

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 2. การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 3. การคิดสร้างสรรค์ 4. การบริหารความเสี่ยง 5. การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 6. บรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และ 7. การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) การให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) การพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 5) บรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และ 6) การมีคุณธรรม จริยธรรม

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นเอกสารประกอบการวิจัยและ ขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถาม ในรูปแบบ Google Form ส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถาม ภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบ แบบสอบถามในระบบ

3. หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาตรวจสอบและคำนวณจำนวนความถี่และร้อยละ จากนั้นทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อตามลำดับ

3. นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มาตรวจสอบ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

4. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) และแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปดังนี้

1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม พิจารณาแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดพันธกิจขององค์กรที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน

1.2 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานร่วมกับครู บุคลากรและชุมชนได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร รวมไปถึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดเดิม ๆ มาพัฒนาต่อยอดกับแนวคิดใหม่ ๆ ได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู บุคลากรมีอิสระด้านความคิด

1.4 ด้านการบริหารความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการวางแผนความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถประเมินสถานการณ์จะเกิดขึ้น จากการตัดสินใจได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์บนความเสี่ยง ที่จะเกิดขึ้น

1.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถประเมินสถานการณ์จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์บนความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

1.6 ด้านบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ ๆ ในองค์กร

1.7 ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนตามกรอบจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่พึงรับสิ่งของใด ๆ ที่จะทำให้เกิดความไม่เที่ยงธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้

2. การปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน โดยด้านบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล

2.1 ด้านการได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายได้ที่ได้รับเมื่อเทียบกับข้าราชการหน่วยงานอื่น มีความทัดเทียมกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ รายได้มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รายได้มีเพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือน

2.2 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยพร้อมใช้งาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนมีระบบควบคุมความปลอดภัย เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการรักษาความปลอดภัยทั่วทุกมุม

2.3 ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีโอกาสได้ปฏิบัติงานที่ทำทลายความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ได้รับการมอบหมายงานที่ต้องมีความรับผิดชอบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ได้รับโอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรมในด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารที่มีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนเปิดโอกาสทางการเรียนรู้รอบด้าน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีอิสระในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารมาประกอบการทำงาน

2.5 ด้านบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หน่วยงานมีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรในการปฏิบัติ

2.6 ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎระเบียบของสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษา

เอกชน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .579 ถึง .772 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า สามารถเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ 1. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม 2. ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 3. การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ 4. ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 5. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 6. ด้านการบริหารความเสี่ยง และ 7. ด้านการคิดสร้างสรรค์

4. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.869 และค่าอำนาจในการพยากรณ์มีค่า 0.755 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปร คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (X_6) และด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง (X_1) ร่วมกันพยากรณ์ผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชนได้ ร้อยละ 76 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.230

4.2 ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (X_6) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง (X_1) โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.069 + .530(X_6) + .310(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .241(X_6) + .212(X_1)$$

สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของครูได้ ร้อยละ 76

5. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน โดยด้านการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม นั้นหมายถึง การแสดงออกถึงลักษณะของผู้นำหรือผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพ บทบาท ความรู้ ความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสต่าง ๆ สามารถคิดค้นแนวทางในการดำเนินการใหม่ที่เน้นความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคลากรให้มีคุณภาพ และไว้วางใจสมาชิกภายในองค์กร รวมทั้งใช้กระบวนการของการสร้างนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าให้กับผลผลิต การให้บริการ ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นอีก

แนวคิดหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะมีอิทธิพลต่อครูและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทมากในสถานศึกษาซึ่งควรเป็นผู้มีความสามารถในการวางแผน การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เห็นความสำคัญและประยุกต์ใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารจัดการ มีการแสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์ ผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจ ยอมรับ และนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอันได้จากการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองในเรื่องของการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อนำไปใช้ในการผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษา ตลอดจนการนำนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gliddon D.G. (2006) ศึกษา เรื่อง การสร้างตัวแบบขีดความสามารถ (Competency Model) ของผู้นำนวัตกรรม (Innovative Leader) โดยการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมซึ่งผลการศึกษาศาสามารถแบ่งขีดความสามารถของผู้นำด้านนวัตกรรมได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเป็น ผู้กำหนดนวัตกรรม ด้านการนำกลุ่มและทีมงาน ประกอบด้วย การเป็นการจัดการความคาดหวังการนำโดยปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ด้านระดับพลังงานและการจูงใจ ประกอบด้วย การมีความรู้ลึกจึ้งเป็นแรงจูงใจ ด้านการจัดการและการมอบหมาย ประกอบด้วย ความสามารถในการวางแผน และการจัดการโครงการ ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและคุณลักษณะทางด้านอารมณ์ ด้านการมีพันธสัญญาและความรู้สึก การเป็นเจ้าของด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ด้านบทบาท อำนาจ และการเมือง ด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ และด้านความเข้าใจสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร

2. ระดับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน โดยด้านบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ซึ่งการปฏิบัติงานของครู นั้นหมายถึง การทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ ทุกช่วงวัย ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ได้จบแค่ในสถานศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและล้ำสมัย ยิ่งทำให้ครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในสถานศึกษาเป็นผู้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และช่วยเติมเต็มการใช้ชีวิตในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายใต้สภาพแวดล้อมสมัยใหม่ให้มีความหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนในปัจจุบันเป็นผู้คนในยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา ทั้งนี้ การที่สถานศึกษามีบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมแห่งความเป็นมิตรโดยรวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่มีบรรยากาศเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน มีความพร้อมทั้งอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ รวมถึงการยอมรับให้เกียรติซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน และเมื่อเกิดปัญหาให้มีการให้คำแนะนำส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเกิดความรัก ความผูกพันต่อองค์กร รวมทั้งการมีสถานที่เหมาะสม สะอาด เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีระบบส่งเสริมสุขภาพและมีการควบคุมรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึงเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุต่อร่างกาย มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสิ้นกับการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาที่ดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ และภูมิรู้ที่สำคัญประการหนึ่งของครู ได้แก่ การสอนดีและ

ปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัด ชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องยากให้กลายเป็นเรื่องง่ายได้ มีความสามารถในการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ จากที่กล่าวมานั้นสิ่งต่าง ๆ ข้างต้นจะเป็นสิ่งเติมเต็มให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพและส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ailin M. and P. Lindgren. (2008) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมที่สนับสนุนในห้องครมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำนวัตกรรมต้องมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม และต้องส่งเสริมและเชื่อว่านวัตกรรมเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมจะต้องมุ่งมั่นในการริเริ่มการเป็นภาวะผู้นำนวัตกรรม ซึ่งจะได้รับมุ่งเน้นสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำในเชิงกลยุทธ์จากกิจกรรมนวัตกรรมองค์กร มีบทบาทในระดับกลยุทธ์และระดับปฏิบัติการด้านนวัตกรรมมีเทคนิคจัดการนวัตกรรม และการมีเครือข่ายและพันธมิตรด้านนวัตกรรม ซึ่งบุคคลที่จะได้รับผลจากการปฏิบัติงานของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษานั้นก็คือ ผู้เรียนหรือนักเรียนนั่นเอง

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r = .869$) และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .579 ถึง .772 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน อยู่ในระดับสูง 6 ด้าน ปานกลาง 1 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ 1. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม 2. ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 3. การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ 4. ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 5. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 6. ด้านการบริหารความเสี่ยง และ 7.ด้านการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปวีณา กันถิน (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการศึกษา พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐมีระดับภาวะผู้นำโดยรวม อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ คือ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรม และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลมีการวางแผนสร้างสรรค์นวัตกรรม จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในองค์กร อันเนื่องมาจากจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยหากผู้นำมีการปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ดู และเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานร่วมกันเป็นทีมและมีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม แสดงความคิดเห็นของตนด้วยเหตุผลในการปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้เกิดบรรยากาศองค์กรแห่งความสุข

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง เพราะว่า การที่สถานศึกษาเอกชนมีการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ อาทิ อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย

เป็นการดึงดูดใจให้ครูมาปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด และ2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปรับใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปรับใช้สำหรับสำนักงานศึกษาธิการ

1.1.1 สถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมและด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

1.1.2 สถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษา ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล

1.1.3 สถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำผลการวิจัยเป็นกรอบในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน

1.1.4 สถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถจัดทำคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชนได้

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปรับใช้สำหรับสถานศึกษา

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินผลหรือติดตามการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชนทุกปี เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้น

1.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา

1.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชนไปปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำผลการวิจัยไปพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 นำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 นำผลการวิจัยไปวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างของปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- โสภิตา สว่างเลิศกุล. (2560). *ดิจิทัลสเกล: เตรียมพร้อมสู่ไทยแลนด์โมเดลใหม่*. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2567. <https://www.posttoday.com/life/life/516410>.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ปวีณา กันธิน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิสนัญญา วงศ์บุญ. (2550). *การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พัชรา วาณิชวสิน. (2559). *การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี*. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 15(3), 21-28.
- สันต์ชัย พูลสวัสดิ์. (2557). *ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนกลาง*. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 4 (3), 7-14.
- อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์. (2561). *การอุดมศึกษากับการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ailin M. and P. Lindgren. (2008). *Innovation Leadership in Danish SMEs. In Management of Innovation and Technology, ICMIT 2008*. 4th IEEE International Conference. 21-24, 98-103, September.
- Gliddon D.G. (2006). *Forecasting A Competency Model for Innovation Leaders Using A Modified Delphi Technique (Doctor dissertation of Philosophy)*. The Pennsylvania State University, Pennsylvania State.
- Gumusluoglu, L. & Ilsev, A. (2009). *Transformational Leadership and Organizational innovation: The Roles of Internal and External Support for Innovation*. Journal of Product Innovation Management, 26(3), 264-277.

- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 608.
- Likert, R. A. (1932). *Technique for the Measurement of Attitude. Archives Psychological*. 3(1), pp. 1-55.
- Thiollière, G. & Detouillon, T. (2011). *What are the characteristics of leaders when managing innovation in organization? A combination of traits and skills*, Retrieved November 16, 2018, from <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:429485/FULLTEXT01.pdf>.

The Effects of Problem-based Learning Approach on Junior High School Chinese Students' English Speaking Skill

Yanru Gao, Anchalee Chayanuvat

Master of Education in Bilingual Education, Suryadhep Teachers College
Rangsit University, Pathumthani, Thailand
Corresponding author: Yanru Gao
E-mail: 1049373378@qq.com

Received: 25 November 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

Abstract

This study aimed to explore the impact of using Problem-Based Learning (PBL) on improving the English-speaking skills of eighth-grade students in Chinese public schools and to investigate students' satisfaction with the application of this teaching method in English classes. A mixed-methods approach was employed, combining both quantitative and qualitative data analysis: 1) Pre-test and post-test measurements were used to collect quantitative data; 2) Questionnaires; 3) Classroom observation. Statistical methods such as paired sample t-tests and descriptive analysis were utilized to compare means, standard deviations, and percentages. The findings indicated that students' post-test scores improved after engaging in English speaking activities through PBL, with mean scores increasing from 45.25 to 64.30. The t-test result was -31.74, and the p-value (Sig. one-tailed) was below 0.005. The questionnaire results showed that students were most satisfied with "Course structure and content" ($\bar{x} = 4.74$), followed by "Teaching methods and interaction" ($\bar{x} = 4.66$) and "Learning environment and resources" ($\bar{x} = 4.33$). Overall, students expressed satisfaction with the use of PBL in English classes. Classroom observation forms indicated high satisfaction in five areas: teaching, teacher personality, learning environment, teaching materials, and facilities. Based on these results, this study recommends the broad implementation of PBL as an effective teaching strategy to enhance English-speaking skills in English language education.

Keywords: Problem based learning, Chinese Students, English Speaking Skills

1. INTRODUCTION

English is a vital communication language globally, widely used across various populations. Research by Einar H. Dyvik (2023) shows that over 1.5 billion people globally use English as their native or second language, making it one of the most widely used and

studied languages. English serves as the main or official language in 75 regions worldwide (Watterson, 2011).

As globalization accelerates, English's role as an international language gains prominence, especially in Chinese junior high schools, where its teaching is increasingly emphasized (China-CEE Institute, 2020). Chinese students encounter diverse challenges in learning English. Zhou (2004) observes that although they excel in reading and writing, their speaking skills lag behind. This issue partly arises from a misconception: many students equate high scores on standardized tests like TOEFL, GRE, or GEMT with strong English proficiency (Bulman, 2020). However, these students often find their English inadequate for effective communication upon arriving in English-speaking countries. Dunsmore (2018) emphasizes that it is inaccurate to attribute learning achievements solely to personal efforts, as it overlooks the critical roles of teachers and the teaching environment. Successful language learning relies on both students' efforts and teachers' abilities to meet their needs through effective teaching techniques and methods.

The overarching goal of English courses in China's secondary education is to enhance students' comprehensive language skills, boost English proficiency, promote intellectual growth, and improve literacy (British Council, 2022). Researchers assert that effective development of students' English-speaking skills depends on English subject teaching (Smith, 2016). Junior high school English education in China currently struggles to foster students' autonomous learning skills (Nugroho et al., 2021). In junior high English teaching, the dominant role of teachers hampers students' ability to learn independently and acquire knowledge (Suprianti, 2020). A lack of initiative and opportunities to use English hampers students' understanding and results in weak language skills (Smith, 2016).

China is undergoing significant basic education reforms aimed at cultivating diverse talents with global competencies (Suprianti, 2020). In English education, foundational literacy is no longer the sole focus; instead, the new goal emphasizes comprehensive language skills, learning ability, cultural awareness, and critical thinking (Nugroho et al., 2021).

In summary, despite the crucial role of English language learning, current junior high school teaching methods in China suffer from a lack of diversity and numerous issues like low student motivation. Incorporating a problem-oriented approach to actively engage students in learning is essential.

2. RESEARCH OBJECTIVES

2.1 To examine the effects of Problem-Based Learning Approach on improving Junior High School Chinese Students' English-speaking skill.

2.2 To investigate Junior High School Chinese Students' learning satisfaction towards using Problem-Based.

3. LITERATURE REVIEW

Introduced in 1969 by Howard Barrows, an American neurology professor, Problem-Based Learning (PBL) is rooted in constructivist and humanist theories (Servant-Miklos et al., 2023). Originally implemented in medical education at McMaster University in Canada (Guragain, n.d.; Servant-Miklos et al., 2023), PBL has since been adopted in various

disciplines. Since the 1990s, PBL has been applied to English language teaching in the UK and the US, earning widespread acclaim from teachers and students alike. Demonstrating its effectiveness, PBL has expanded into fields like law, business, architecture, and engineering.

Recently, the unique pedagogical approach of PBL has attracted significant attention in English teaching, leading to its evolution in both research and application. PBL enhances students' problem-solving skills by encouraging them to link real-world problems with learning scenarios, facilitating new knowledge acquisition. In PBL, teachers facilitate the process, helping students to identify, analyze, and solve problems. Overall, PBL places students in real problem scenarios, promotes self-directed learning, and enhances critical thinking and problem-solving skills through comprehensive knowledge application.

3.1 Definitions of Problem based learning

Introduced in 1969 by Howard Barrows, an American neurology professor, Problem-Based Learning (PBL) is rooted in constructivist and humanist theories. Initially implemented in medical education at McMaster University, PBL has since been adopted across various disciplines. Since the 1990s, PBL has been applied to English language teaching in the UK and the US, earning widespread acclaim from both teachers and students. Demonstrating its effectiveness, PBL has expanded into fields like law, business, architecture, and engineering.

The unique pedagogical approach of PBL has recently attracted significant attention in the field of English teaching, evolving in both research and application. PBL enhances students' problem-solving skills by encouraging them to link real-world problems with learning scenarios, thereby facilitating new knowledge acquisition. In this approach, teachers act as facilitators, helping students to identify, analyze, and solve complex problems, which enhances their skills. Researchers at the American Illinois Mathematics and Science Academy describe PBL as a student-centered, inquiry-based method that utilizes complex, real-world problems to explore specific content areas. Under the guidance of teachers and with peer collaboration, learners discover the most effective solutions, thus fostering critical thinking, problem-solving capabilities, and collaborative skills.

Alexandra K. Johnson and Eobina S. Tinning believe that PBL places greater emphasis on spontaneous learning, encourages open thinking, and focuses on developing critical and active learning skills, making it more of a learning method than a teaching technique.

Howard Barrow and colleagues, including Dr. Ann Kelson, emphasize that PBL is both a curriculum and a process. As a curriculum, it consists of carefully selected problems designed to foster students' critical thinking, proficient problem-solving, spontaneous learning, and comprehension skills. As a process, it enhances students' problem-solving abilities and experience through participatory practical activities.

In summary, despite varying definitions, PBL consistently provides students with real, meaningful problems that help them grasp the core issues. Students collaboratively solve these problems, thereby mastering theoretical knowledge and gaining practical experience. Consequently, PBL effectively improves students' abilities to identify, summarize, and solve problems, as well as to think critically, and fosters skills in collaborative and independent learning.

3.2 Process of Problem Based Learning model

In 1993, Schmidt introduced a classic model for implementing PBL. At McMaster University School of Medicine, the PBL curriculum presents problems as cases, focusing student learning on these problems instead of traditional disciplinary knowledge. Students discuss in tutorial groups, each consisting of one tutor and 8-12 students, to identify content

for self-study. Each student must complete their assigned independent study tasks before the next group discussion. The group integrates the new information from self-study. Finally, the students collaborate to establish the case's explanation, diagnostic basis, and treatment plan.

Schmidt summarized this PBL approach as the "Seven Jump." According to the Erasmus model, group Problem-Based Learning involves seven steps: Steps 1-5 occur over a period, Step 6 is completed outside the classroom, and Step 7 involves returning to the classroom for reporting.

Table 1: A Classic Problem-Based Learning Implementation Model by Erasmus

Step	Specific information	Skills
1	Clarifying unfamiliar terms	Skill 1: Activate existing knowledge, cooperation, information construction or reconstruction, organize information, internal motivation.
2	Problem definition	
3	Brainstorm	
4	Analysing the problem	Skill 2: Construction and reconstruction, application, problem solving.
5	Formulating learning issues	
6	Self-study	
7	Reporting	

Agustise, P. (2022) aimed to assess the effectiveness of the PBL method in improving the speaking skills of ninth-grade students. Conducted in the 2021-2022 academic year at SMPN 3 Tungkal Jaya school in Musi Banyuasin Regency, Indonesia, the sample included 20 ninth-grade students. Through quantitative and qualitative data collection and analysis over three cycles, the study found that the PBL method significantly improved students' speaking skills, with average scores increasing from 50% in the first round of tests to 85% in the third round.

Fahmi, R., Muslem, A., & Usman, B. (2021) investigated the impact of the PBL method on improving students' speaking skills. Conducted at Darul Ulum Islamic Boarding School in Banda Aceh, Indonesia, the sample included second-year students. Quantitative methods were used to analyze pre- and post-test data, showing that the experimental group's speaking skills significantly improved, with average scores increasing from 51.64 in the pre-test to 63.64 in the post-test, demonstrating the PBL method's effectiveness in enhancing students' speaking skills.

Han, W. (2020) explored the effectiveness of Problem-Based Learning (PBL) in vocational colleges, finding significant improvements in English-speaking skills. Utilizing pre- and post-tests, questionnaires, and interviews, the study showed that average test scores increased from 4.95 to 6.5. Feedback highlighted teaching professionalism (average rating 4.75), and interviews confirmed enhanced vocabulary, teamwork, critical thinking, and communication skills, indicating PBL's broad educational impact.

In summary, PBL has demonstrated significant effectiveness across different educational environments and student groups. PBL not only helps improve students' speaking skills but also enhances their cognitive and problem-solving abilities. These research findings provide valuable references for educators, indicating that PBL is an effective teaching strategy that can be widely applied in language teaching.

4. RESEARCH METHODOLOGY

4.1 Research Design

This study explores whether Problem-Based Learning (PBL) enhances the English-speaking skills of Chinese students and their satisfaction with these classes. This mixed-methods research incorporates both pre- and post-tests as well as surveys. Pre- and post-tests were designed to assess changes in students' scores and improvements in their English language abilities. The survey evaluated students' satisfaction with the PBL courses, including content, interactivity, teaching methods, and impacts on learning motivation and self-efficacy. The observation checklist documented factors influencing students' behavior and classroom experiences, analyzing their perceptions from the teachers' perspective.

4.2 Population and sample

This study was conducted at a public middle school in Shijiazhuang City, established in 1957, offering English courses as part of a comprehensive curriculum aimed at self-development. The school utilizes a flexible teaching model, with bilingual English instructors, to optimize student learning in classes lasting 45 minutes.

The study sampled 40 second-grade junior high students from a Shijiazhuang middle school, randomly selecting one of ten classes grouped by English proficiency using a composite sampling technique. These students, aged 13-14 with balanced gender distribution, all possessed basic English skills, suitable for evaluating the efficacy of PBL in enhancing language abilities.

4.3 Research Instruments

4.3.1 Lesson Plans

This seven-week English course aimed to improve students' English skills using Problem-Based Learning (PBL). Consisting of 12 sessions, each 45 minutes long, the course was carefully aligned with eighth-grade curriculum standards to ensure systematic and coherent instruction.

This study utilized Maastricht University's seven-step problem-solving method, addressing five problems over two weeks each. The process involved students clarifying unfamiliar terms, defining the problem, brainstorming, analyzing the problem, and formulating learning issues—all completed in the first week. Independent self-study followed as the sixth step. In the second week, students presented their learning outcomes, completing the sequence.

Course content was drawn from the first volume of the eighth-grade English textbook published by People's Education Press. A detailed teaching plan is outlined in the accompanying table.

Table 2: Lesson Plans

Lesson	Date	Activities
	3/Sep/2024	Pre-test
Lesson 1	6/Sep/2024	Introduce PBL steps Lecture 1: Introduce PBL 7 steps
Lesson 2	10/Sep/2024	PBL steps 1-5

		Problem 1:A Sunny Adventure in Penang
Lesson 3	13/Sep/2024	PBL step 7 Reporting Problem1:A Sunny Adventure in Penang Homework 1: Reflection
Lesson 4	16/Sep/2024	PBL steps 1-5 Problem 2:Healthy Life
Lesson 5	20/Sep/2024	PBL step 7 Reporting Problem2:Healthy Life Homework 2: Reflection
Lesson 6	23/Sep/2024	PBL steps 1-5 Problem 3:I'm more outgoing than my sister
Lesson7	27/Sep/2024	PBL step 7 Reporting Problem3:I'm more outgoing than my sister Homework 3: Reflection
Lesson 8	30/Sep/2024	PBL steps 1-5 Problem 4:Spotlight on Talent
Lesson 9	4/Oct/2024	PBL step 7 Reporting Reporting :Problem4:Spotlight on Talent Homework 4: Reflection
Lesson 10	4/Oct/2024	PBL steps 1-5 Problem 5: Mickey Mouse
Lesson 11	11/Oct/2024	PBL step 7 Reporting Reporting :Problem5: Mickey Mouse Homework 5: Reflection
Lesson 12	14/Oct/2024	Seminar on PBL Lecture 2: Summary & Reflection on PBL
	18/Oct/2024	Post-test

4.3.2 Pre-test and Post-test

This study uses pre-tests and post-tests with identical question formats as primary assessment tools to ensure comparability. The pre-test and post-test content is divided into three sections:

Situational Dialogue: This section required students to engage in English conversations, responding to the teacher's questions. It assessed their use of appropriate language structures and vocabulary in real-life contexts.

Picture Description: After a 30-second preparation, students described a picture in English, assessing their vocabulary knowledge and fluency. Criteria included vocabulary accuracy, usage, and the clarity and organization of their descriptions.

Topic-Based Narrative: Following a 30-second preparation, students created a 5-6 sentence narrative on a given topic, assessing their fluency, coherence, and organization skills. This section evaluated their ability to articulate thoughts clearly and coherently in English, focusing on their understanding of the topic and logical structuring.

4.3.3 The Questionnaire

The questionnaire assesses student satisfaction through three dimensions: course design, teaching professionalism, and classroom equipment. Responses are recorded on a Likert scale to ensure the reliability and validity of the data collected. Items are presented bilingually in

Chinese and English to enhance comprehension among students. Each questionnaire item is rated on a five-point scale, from 1 ("Strongly disagree") to 5 ("Strongly agree").

Table 3. The 5-point Likert Scale

Likert Scale Description	Liker Scale	Likert Scale Interval
Strongly disagree	1	1.00-1.80
Disagree	2	1.81-2.60
Neutral	3	2.61-3.40
Agree	4	3.41-4.20
Strongly agree	5	4.21-5.00

4.3.4 Observation Checklist

In this study, teacher observers monitored the classroom and recorded various events. The observation checklist for this study encompasses multiple factors influencing student satisfaction, derived from extensive research and practical activities. The checklist addressed five key themes: teacher behavior, student performance and emotions, teaching materials, environment, and facilities. These themes assessed student satisfaction with Problem-Based Learning in English courses.

Table 4. Observation Checklist

Observation Object	Record Examples	Observations
Teachers (teaching, behavior)	Teachers give students verbal encouragement to motivate them to speak in class	
	The teacher guides students to answer questions and explains them carefully.	
Students (performance, emotions)	Students think about problems and participate in collaborative learning	
	Students actively speak and reflect	
Teaching materials	Students can understand words and sentences	
	Teaching materials are diverse, with pictures and text	
Environment	No one is doing anything else, everyone is participating in the English class	
	The classroom is clean and tidy, in line with the teaching design	
Facilities	This class has whiteboards,	

	markers, multimedia, etc.	
	There is Internet for learning and teaching	

4.4 Validity and Reliability

The research instruments, including questionnaires, were validated using the Index of Item Objective Congruence (IOC) by three experts to ensure they met the required standards. The evaluation of questionnaires, pre- and post-tests, and classroom observation forms used a scoring system of +1, 0, and -1. A pilot test of the questionnaires was conducted prior to distribution. The reliability of the questionnaire was confirmed with a Cronbach's alpha of 0.865. The study received ethical approval from the Rangsit University Research Ethics Review Committee prior to data collection. All data collection was conducted ethically, adhering to strict protocols to ensure participants' well-being.

4.5 Data Analysis

This section describes the analysis of three data types. Descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, were used to analyze both pre- and post-test scores and questionnaire responses. Qualitative data from classroom observations were subjected to content analysis, which entails coding, categorizing, and conceptualizing as per Lichtman (2013). This analytical framework enables the extraction, organization, and interpretation of data, facilitating a deeper understanding of the research phenomenon.

5. RESULTS AND DISCUSSION

In this chapter, we analyze data collected from 40 Chinese students to address two research questions: whether the problem-based learning approach enhances students' speaking abilities and whether students are satisfied with their English instruction.

5.1 Response to Research Question 1

A pre-test was conducted at the beginning of the study to collect baseline data on students' oral proficiency prior to the implementation of the PBL method. At the conclusion of the study, a post-test was administered to assess and determine whether, and to what extent, students' oral proficiency improved following PBL instruction. Figure 1 presents the students' scores from the two tests and the differences between them. The data show that most participants demonstrated significant improvement following the instructional intervention using the Problem-based Learning (PBL) approach. Specifically, students generally performed better in the post-test, with higher scores overall. The increase in scores ranged from a minimum of 11 points to a maximum of 31 points. This improvement not only indicates progress in students' oral proficiency but also reflects the effectiveness of the teaching method.

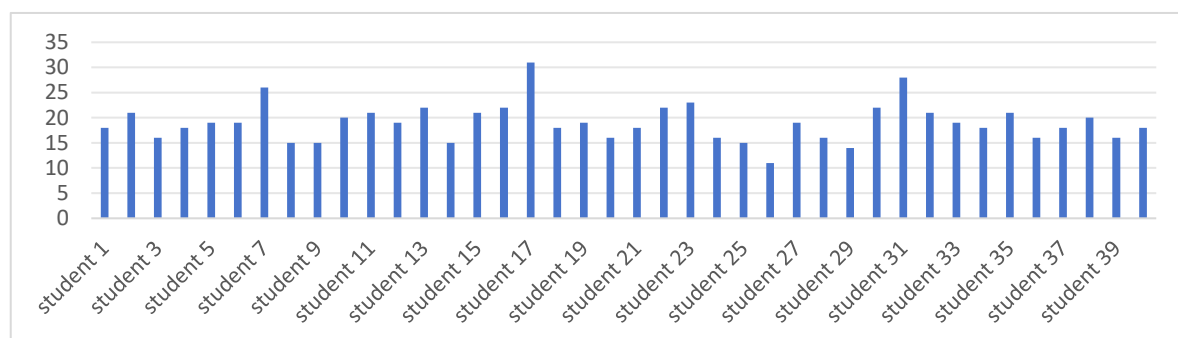

Figure 1. Individual Student's Test Scores in The Two Test.

This study investigated the effectiveness of the Problem-Based Learning (PBL) approach in enhancing the English-speaking proficiency of junior high school students. The investigation analyzed student test scores before and after implementing the instructional intervention.

Table 5. Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre-test	45.25	40	11.96	1.89
	Post-test	64.30	40	9.07	1.44

Table 6. Paired Samples Test

		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		T	df	Sig. (2-tailed)
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre test								
	-Post test	-19.05	3.80	0.60	-20.26	-17.84	-31.74	39	0.000

This study administered pre-tests and post-tests to 40 students, with results organized into two tables after SPSS analysis. Table 4 displays basic statistical data pre- and post-test, while Table 5 presents the t-test results and significance levels.

In the final assessment, the average post-test score was 64.30, marking a significant increase of 19.05 points from the pre-test average of 4.25. Additionally, the pre-test standard deviation was 11.96, higher than the post-test's 9.07, suggesting tighter clustering of post-test scores around the mean and reduced variability among students. These findings corroborate the efficacy of problem-based learning (PBL) in enhancing students' English-speaking skills.

The paired t-test yielded a $T = -31.74$, $df = 39$, $sig = 0.000 < 0.001$, demonstrating a significant difference between pre-test and post-test scores. This indicates significant improvements in participants' English-speaking skills through PBL.

5.2 Responses to Research Question 2

The second objective of this study is to assess junior high students' satisfaction with problem-based learning, informed by data from a questionnaire and classroom observations.

A 12-item questionnaire using a 5-point Likert scale was designed to measure students' satisfaction with the PBL approach in English classes. Ratings were categorized based on Best

(1981): Very Low (1.00-1.49), Low (1.50-2.49), Medium (2.50-3.49), High (3.50-4.49), Very High (4.50-5.00). This questionnaire specifically assessed students' levels of satisfaction.

Table 7. The Mean and the level of Students' Satisfaction toward PBL Approach

NO.	Question	MIN	MAX	Mean	S.D
A	Course structure and content	3	5		
1	The course is well-prepared and well-organized.	3	5	4.80	0.516
3	The course is easy to understand and helpful to me.	3	5	4.73	0.599
2	The course encourages open-ended questions and discussions.	3	5	4.70	0.564
In total				4.74	0.450
B	Teaching methods and interaction	3	5		
4	I think PBL teaching method makes English learning more interesting.	3	5	4.83	0.446
8	The teacher respects all students.	3	5	4.80	0.516
5	This teaching method helped me improve my English speaking skills.	3	5	4.80	0.464
9	I like the way of working in groups to solve problems.	3	5	4.60	0.591
7	Teachers use reasonable, useful and fair assessment methods.	3	5	4.58	0.594
6	I think I can better understand and use English by solving practical problems.	3	5	4.58	0.594
10	In class, I can actively participate in learning activities.	3	5	4.45	0.639
In total				4.66	0.381
C	Learning environment and resources	3	5		
12	I am satisfied with the physical environment of the classroom.	3	5	4.35	0.622
11	The classroom equipment is in good condition.	3	5	4.30	0.648
In total				4.33	0.549
Questionnaire Average				4.63	0.37

According to Table 6, students rated "Course structure and content" highly, with an average score of 4.74 (SD=0.450). The highest-rated statement was "The course is well-prepared and well-organized," followed by "The course is easy to understand and helpful to me" and "The course encourages open-ended questions and discussions." In the "Teaching methods and interaction" section, the average score was 4.66 (SD=0.381), with "I think the PBL teaching method makes English learning more interesting" scoring the highest at 4.83 (SD=0.446). The lowest score was for "In class, I can actively participate in learning activities," at 4.45 (SD=0.639). In the "Learning environment and resources" section, student satisfaction averaged 4.33 (SD=0.549). "I am satisfied with the physical environment of the

classroom" received the highest ratings, slightly above "The classroom equipment is in good condition."

Overall, the questionnaire's three sections averaged a score of 4.63 (SD=0.37), indicating a high level of satisfaction. Junior high students showed a strong preference for the PBL approach in English classes, with all participants expressing satisfaction with the instruction, as reflected by the consistent mean score of 4.63 (SD=0.37).

The classroom observations supported the study's second objective, revealing five key teaching themes: teaching strategies, class atmosphere, teacher personality, teaching materials, and facilities. These observations noted how diverse teaching strategies employed by teachers enhanced students' active participation.

Table 8. Frequencies of the Five Key Categories in Each Lesson

Lesson	Class atmosphere	Teaching strategies	Teacher's personality	Teaching material	Facilities
Lesson 1	3	2	2	1	1
Lesson 2	4	3	2	2	1
Lesson 3	4	3	4	2	1
Lesson 4	5	4	2	2	1
Lesson 5	4	3	3	2	1
Lesson 6	5	3	2	2	1
Lesson 7	4	3	2	2	1
Lesson 8	3	4	2	2	1
Lesson 9	5	3	3	2	1
Lesson 10	5	3	2	1	1
Lesson 11	5	3	2	2	1
Lesson 12	2	2	1	1	1
Total	49	36	27	21	12

Classroom observations reveal that activity warm-ups and interactive methods like brainstorming and classroom reports effectively boost student participation and interest. Key teaching elements like previewing, self-study, and group cooperation foster a positive learning environment. Observation data indicate that students' attitudes shifted from initial silence to active participation and relaxation as classroom activities advanced. Particularly during the course's reporting sessions, students showed significant increases in confidence and participation. Animations and word cards significantly enhanced students' learning interest and comprehension, with students reporting high levels of satisfaction with these materials. Teachers' personalities, particularly their patience and positive feedback, play a crucial role in teaching success, significantly enhancing student engagement and comfort. Encouragement from teachers enables even shy students to actively participate in class activities.

In summary, students are satisfied with how problem-based learning methods in English classes enhance their speaking skills.

5.3 Discussion

The results align with prior research, demonstrating that problem-based learning (PBL) significantly enhances students' English-speaking skills. Post-test scores significantly exceeded pre-test scores, confirming PBL's effectiveness in enhancing oral expression.

Simbolon et al. (2019) also reported significant improvements in English speaking skills among Indonesian vocational high school students through PBL. Riswandi (2018) highlighted that PBL markedly improves students' fluency, pronunciation, grammar, and comprehension. Our 2020 study found that non-English major college students showed increased vocabulary usage and engagement through PBL. Wijnia et al. (2024) confirmed that PBL and other task-based learning methods significantly boost language learning by enhancing intrinsic motivation in academic settings.

Despite PBL's success in enhancing English speaking skills, its implementation in China encounters several challenges. Teachers often rely excessively on traditional textbooks, limiting the diversity and innovation of teaching strategies. Furthermore, students' limited background knowledge, low motivation, and negative attitudes pose obstacles to implementing PBL. Limited teaching resources, such as outdated materials and insufficient technical support, also hinder teaching quality improvement.

Considering current challenges, future efforts should focus on optimizing PBL's teaching design and enhancing teachers' adaptability through professional development. Research should also explore ways to boost students' motivation and engagement and utilize modern technology to diversify and enhance teaching resources. These measures can make PBL implementation more effective, unlocking its educational potential across broader contexts.

6. RECOMMENDATIONS

This study confirms the effectiveness of Problem-Based Learning (PBL) in improving English-speaking skills among junior high students. Teachers employing PBL should create a student-centered environment and integrate real-world problems to enhance engagement and interest. Tailoring learning groups to students' traits can further improve participation and effectiveness.

Given the observed benefits, extending PBL to various subjects and educational levels is recommended. Future research should expand PBL to diverse educational settings and refine the approach through long-term studies to ensure sustained positive impacts on student outcomes. Future studies should involve multiple schools and a larger, more diverse student body to enhance the findings' validity and applicability. This expansion will enable a more comprehensive assessment of PBL's impact across different educational contexts and demographics, enhancing evaluations of its effectiveness and scalability.

REFERENCES

- Agustise, P. (2022). *Improving ninth grade students' speaking skill through the application of problem-based learning (PBL) method at SMPN 3 Tungkal Jaya Muba*. Esteem Journal of English Education Study Programme.
- Alexandra, K. J. (2001). Meeting the challenge of problem-based learning: Developing the facilitators. *Nurse Education Today*, 21(2), 161–169.
- Bulman, D. (2020). The economic security dilemma: A new perspective on US-China relations. *SAIS Review of International Affairs*, 40(1), 12–24.
- Cambridge University Press. (2020). *China and the WTO: Critical assessments*. Cambridge University Press.
- Dawilal, S., Kamyod, C., & Prasad, R. (2021). Effectiveness comparison of the traditional problem-based learning and the proposed problem-based blended learning in creative

- writing: A case study in Thailand. *Wireless Personal Communications*, 118, 1853–1867.
- Dewi, R. (2016). Enhancing students' speaking skills through project-based learning.
- Ennis, R. H. (2018). Critical thinking across the curriculum: A vision. *Topoi*, 37(1), 165–184.
- Fahmi, R., Muslem, A., & Usman, B. (2021). The use of problem-based learning to improve students' speaking ability. *English Education Journal*.
- Grabe, W., & Stoller, F. L. (2005). *Teaching and research reading*. Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.
- Guan, Q., & Meng, W. (2007). China's new national curriculum reform: Innovation, challenges, and strategies. *Frontiers of Education in China*, 2, 579–604.
- Hallinger, P., & Lu, J. (2011). Implementing problem-based learning in higher education in Asia: Challenges, strategies, and effects. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 33(3), 267–285.
- Iskandar, N., Jannah, M., & Wicaksono, S. R. (2021). The problem-based learning in enhancing students' critical thinking for reading skills in English teaching at vocational school. *IJORER: International Journal of Recent Educational Research*, 2(2), 237–249.
- Ismail, H., & Edi, E. (2022). Students' perceptions of implementing problem-based learning with blended learning in EFL academic reading.
- Kelley, T. (2014). Unlocking creativity through empathy and risk taking. *American Journal of Medical Quality*, 29(1), 1–10.
- Maeng, U. (2014). The effectiveness of reading strategy instruction: A meta-analysis. *English Teaching*.
- Suprianti, G. A. P. (2020). Powtoon animation video: A learning media for the sixth graders. *Journal of Educational Research*, 8(2), 244–250.
- Smith, M. (2016). An investigation into the pedagogical trajectories of PGCE trainees using espoused 'beliefs'. *Journal of Educational Research*.
- We, S. M. (2020). Enhancing students' speaking skills through project-based learning. *Jurnal Lingua Idea*, 11(2), 113–126.
- Zhang, T., & Jin, M. (2017). A study on senior high school students' English reading barriers and strategies. *Journal of Literature and Art Studies*.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี

**The Effects of Collaborative Learning STAD Technique and Multimedia
on Learning Achievement and Group Working Behaviors of Faculty
Education Students, Thailand National Sports University, Udon Thani
Campus**

จิราวรรณ พาชอบ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี

Jirawan Pachob

Faculty of Education Thailand National Sports University Udon Thani Campus

E-mail: mjirawan@gmail.com

Received: 08 November 2024; Revised: 05 December 2024; Accepted 12 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.34 - 0.64 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.27 - 0.68 และค่าความเชื่อมั่น 0.88 3) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระและการทดสอบค่าที่แบบกลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับดี 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, สื่อประสม

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare learning achievement before and after learning, 2) compare learning achievement after studying with a criterion of 75%, 3) study group working behavior, and 4) examine students' satisfaction with learning using the STAD technique with multimedia. The sample consisted of 24 students from the Faculty of Education, selected through cluster random sampling. The research instruments included: 1) a learning management plan, 2) a learning achievement test with difficulty values ranging from 0.34 to 0.64, discrimination values ranging from 0.27 to 0.68, and a reliability value of 0.88, 3) an assessment of group working behavior, and 4) a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, t-test for dependent samples, and one-sample t-test. The research results were as follows: 1) The learning achievement of students using cooperative learning with the STAD technique and multimedia was significantly higher after learning than before, at the .01 level. 2) The learning achievement of students exceeded the criterion of 75% with statistical significance at the .01 level. 3) The group working behavior of students learning through the STAD technique with multimedia was rated at a good level. 4) Students' satisfaction with collaborative learning using the STAD technique with multimedia was rated at a high level.

Keywords: collaborative learning STAD technique, learning achievement, multimedia

1. บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย รวมถึงความก้าวหน้าทางการสื่อสารในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของประเทศและสังคมโลกในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังช่วยผลักดันให้เราเข้าสู่สังคมสารสนเทศและสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาซึ่งต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิชา กศ 032009 เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ

ละ 68.20 ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามที่ผู้สอนกำหนด เนื่องจากเป็นวิชาที่เน้นการวิเคราะห์แนวคิดหลักของเทคโนโลยี ระบบทางเทคโนโลยีที่ซับซ้อนการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับศาสตร์อื่นและยังขาดทักษะด้านดิจิทัลและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) เป็นวิธีการที่มีโครงสร้างชัดเจนในการจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถหลากหลายให้ทำงานร่วมกันในกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ยังสร้างบรรยากาศที่ดีทั้งในและนอกห้องเรียน เทคนิค STAD เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบต่อการทำงานของตนเอง รวมถึงการดูแลสมาชิกในกลุ่มด้วย (ทิตินา แซมมณี, 2557: 99) นอกจากนี้ Slavin (1995) ยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบทีมร่วมมือว่าเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเรียนรู้และมีภาระรับผิดชอบร่วมกันทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มของตนประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายในการเรียนร่วมกัน

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์อันจะนำไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 72 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 24 คน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ 1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 2.พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษา 3.ความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม จำนวน 6 แผน ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.23 – 4.48
- 2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ มีค่าความสอดคล้องโดยหาค่า IOC เลือกข้อคำถาม อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.0 มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.34 - 0.64 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.27 - 0.68 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 (วรณี แกมเกตุ, 2551) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88
3. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubric)
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้องโดยหาค่า IOC เลือกข้อคำถาม อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.0 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา มีค่าความเชื่อมั่น 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 24 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1.30 ชั่วโมง

2. ทำความเข้าใจกับนักเรียน เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้และอธิบายวิธีการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ตามลำดับ จนครบจำนวน 6 แผน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเรียน โดยการทดสอบย่อยเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแต่ละแผน

3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดการทดลองจัด กิจกรรม โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1.30 ชั่วโมง

4. ขณะจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยให้เพื่อนในกลุ่มเดียวกันและตนเองร่วมกันประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจากแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าที แบบกลุ่ม (One samples t-test.)

3. วิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ แปลผลความพึงพอใจที่กำหนด

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t	p-value
ก่อนเรียน	24	40	20.38	4.40	13.305**	0.000
หลังเรียน	24	40	32.13	1.72		

**p < .01

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.38 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 32.13 และการทดสอบค่าที่ เท่ากับ 13.305 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนน	$\bar{X}$	S.D	ร้อยละ	t	p-value
คะแนนตามเกณฑ์	30	-	75	6.027**	0.000
คะแนนหลังเรียน	32.13	1.72	80.33		

**p < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 32.13 การทดสอบค่าที่ เท่ากับ 6.027 และคะแนนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 80.33 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม วิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม พบว่า ผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยอยู่ที่ 80.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการวิจัยนี้ได้มีการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา รวมถึงการวัดและ

ประเมินผล เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกในการซักถามเมื่อมีข้อสงสัย และสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีทั้งกับเพื่อนในกลุ่มและครูผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนานและมีโอกาสในการฝึกฝนอย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบในกลุ่มเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอิธรร เลอศิลป์ (2554) กล่าวว่า สื่อประสมนั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามความสามารถและความพร้อมของแต่ละคน นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกและไม่เบื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลยา กอศรีพร และกมลวรรณ แหวนประดับ (2563) ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องพัฒนาการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาในบริบทการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมในวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดี เนื่องจากการใช้เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและความรับผิดชอบของตนเองในการสนับสนุนความสำเร็จของกลุ่ม นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและติดตามดูแลให้ผู้เรียนมีความร่วมมือ โดยการให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในกลุ่ม และการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิตินา แคมมณี (2557) ที่กล่าวถึงการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันและการดำเนินงานที่มีการจัดการที่ดี โดยผู้นำกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนทำหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้างขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา ทรัพย์สูงเนิน, ดุสิต ขาวเหลือง และสิริวรรณ จรัสวิวัฒน์ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อย่างร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาการบัญชี ก็พบว่าพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาในกลุ่มนี้อยู่ในระดับดี

3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมในระดับสูง เนื่องจากการเรียนรู้ในรูปแบบนี้เน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกคนในกลุ่ม ดังนั้น สมาชิกทุกคนจึงต้องมีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากการช่วยกันทำคะแนนในกลุ่มแล้ว ยังมีการประเมินหรือทดสอบของแต่ละบุคคล โดยคะแนนของแต่ละคนจะถูกรวมกันเพื่อหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม นักเรียนที่ทำคะแนนได้สูงสุดหรือกลุ่มที่มีคะแนนรวมมากที่สุดจะได้รับการยกย่อง ดังนั้น ความสามัคคีและการช่วยเหลือกันในกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรี รื่นนาค (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะ

ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ งานวิจัยของ ญัฐวรรณ ลาลิทธิ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ร่วมกับผังกราฟิกในหัวข้อการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก็พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ใน ระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ STAD ร่วมกับสื่อประสม ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ โดยการอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ STAD หลักการเขียนและการเลือกใช้สื่อประสมให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ตรงกัน

2. ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ร่วมกับสื่อประสม ในการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้นและควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทำรายงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ไปทดลองใช้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ สูงขึ้น

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ร่วมกับเทคนิควิธีการสอน รูปแบบอื่นๆ เช่น Jigsaw, STEM, โครงงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์องค์การรับส่ง สินค้าและพัสดุภัณฑ์
กุลยา กอศรีพร, และกมลวรรณ แหวนประดับ. (2563). “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิค STAD”.วารสารครุศาสตร์.คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3(1), 13-23.

ญัฐวรรณ ลาลิทธิ (2565) ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ร่วมกับผังกราฟิกเรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.วิทยานิพนธ์ปริญญา มหบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรธร เลอศิลป์. (2554). *ผลการใช้กิจกรรมสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษา แบบเรียนรวม (SPE 3601) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรี รื่นนาค. (2564). *การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์และการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิสา ทรัพย์สูงเนิน, ดุสิต ขาวเหลืองและสิริวรรณ จรัสวีวัฒน์. (2564). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาการบัญชี*. *e-Journal of Education Studies*. Burapha University. 2(2), 44-59.
- Slavin, E., Robert. (1995). *Cooperative Learning: Theory, Research and Practice*. 4th edition. Allyn and Bacon, Boston.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง
ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
**The Development of a Learning Model Using the DCP2C Problem-Solving
Process to Enhance Academic Achievement and Problem-Solving Skills in
Mathematics on the Topic of Conic Sections for Grade 10 Students**

สมบัวคำ กองสิงห์

โรงเรียนบ้านไร่วิทยา

Sombuakom Kongsing
Banraiwitthaya School, Thailand
Email : sombuakom95@gmail.com

Received: 19 October 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ DCP2C 3) ใช้รูปแบบดังกล่าว 4) ประเมินความพึงพอใจในการเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 9 จำนวน 40 คน โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการปฏิบัติและกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงควรพัฒนารูปแบบที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) 2) ขั้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C (Process) มี 5 ขั้นตอน คือ 2.1) ทำความเข้าใจปัญหา (D: Define the problem) 2.2) รวบรวมข้อมูล (C: Collect the data) 2.3) วางแผนการแก้ปัญหา (P: Plan the solution) 2.4) ดำเนินการตามแผน (C: Carry out the plan) 2.5) ตรวจสอบผลการแก้ปัญหา (C: Check the solution results) 3) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (Reflect) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) ผลการตรวจสอบพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการใช้รูปแบบดังกล่าว พบว่า 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบอยู่ที่ 84.65/85.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aims to: 1) investigate problems and strategies for enhancing academic achievement and problem-solving skills in mathematics, specifically on conic sections, for Grade 10 students; 2) develop a learning management model using the DCP2C process; 3) implement this model; and 4) evaluate student satisfaction with the learning process. The study involved 40 students from Grade 10, class 9, utilizing tools such as lesson plans, achievement tests, problem-solving assessments, and satisfaction surveys. Data analysis included percentages, means, standard deviations, and t-tests. The findings indicated that traditional lecture-based learning limits opportunities for students to practice and engage in problem-solving. Consequently, a model emphasizing mathematical problem-solving was developed. This model comprises: 1) principles; 2) objectives; 3) content and learning materials; 4) learning management strategies; and 5) assessment methods. The learning process includes: 1) Prepare; 2) process of engaging through the DCP2C problem-solving method, which consists of five steps: 2.1) Define the problem (D), 2.2) Collect the data (C), 2.3) Plan the solution (P), 2.4) Carry out the plan (C), and 2.5) Check the solution results (C); 3) Reflect; and 4) Summarize. Evaluation results showed that the model was highly suitable and feasible. The effectiveness of the model was measured at 84.65/85.61, surpassing the standard of 80/80. Additionally, post-test academic achievement significantly exceeded pre-test levels at the .05 significance level. Post-test problem-solving abilities also surpassed 80% with significant differences at the .05 level, and overall satisfaction ratings were at the highest level.

Keywords: Mathematical Problem-Solving Ability; Academic Achievement

1. บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560, น. 1)

นอกจากนี้ในการประเมินด้านคณิตศาสตร์ของ PISA มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการวัดความสามารถของนักเรียนในการคิด ใช้ และตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ในบริบทที่หลากหลาย โดยนักเรียนจะต้องสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และใช้หลักการ กระบวนการ ข้อเท็จจริง และเครื่องมือทางคณิตศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในการบรรยาย อธิบาย และคาดการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยความสามารถทางคณิตศาสตร์

ที่นิยมไว้ใน PISA ช่วยให้บุคคลรับรู้ถึงบทบาทของคณิตศาสตร์ที่มีต่อโลกนี้และช่วยสร้างพื้นฐานที่ดีในการลงข้อสรุปและการตัดสินใจซึ่งจำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ต้องมีความสร้างสรรค์มีวิจารณญาณ มีการคิดอย่างไตร่ตรอง และมีส่วนร่วมรับผิดชอบและตระหนักถึงสังคมส่วนรวม ผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์ที่อธิบายในลักษณะนี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่วิชาคณิตศาสตร์ในด้านองค์ความรู้และทักษะการคิดคำนวณในระดับพื้นฐาน หรือความสามารถในการทำโจทย์ซ้ำ ๆ ตามแนวคิดและวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่ได้เรียนในโรงเรียน แต่ PISA พยายามหาวิธีการวัดว่านักเรียนสามารถทำได้ดีเพียงใดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มา และประยุกต์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์ที่หลากหลายรวมทั้งในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยได้ดีเพียงใด ด้วยเหตุนี้ ข้อสอบคณิตศาสตร์ทุกเรื่องของ PISA จึงอ้างอิงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ต้องใช้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา การให้ความสำคัญแก่บริบทในชีวิตจริงนั้น สะท้อนให้เห็นในความเป็นไปได้ที่จะใช้เครื่องมือทางคณิตศาสตร์ ในการแก้ปัญหา เช่นเดียวกับที่เราทำในชีวิตจริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564, น. 112)

อย่างไรก็ตามแม้ทุกภาคส่วนได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบแล้ว ผลการประเมินในรอบการประเมินของ PISA 2018 ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งการประเมินของ PISA 2018 นั้น เป็นการวัดทางด้านความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย คณิตสถานการณ์ของปัญหา ไขหลักการและกระบวนการในการแก้ปัญหา ตีความและประเมินผลลัพธ์ ซึ่งผลการประเมิน PISA 2018 ของไทยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562, น. 2) โดยผลการประเมินของ PISA 2018 ของไทยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์อยู่ที่ 419 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) ซึ่งให้เห็นว่า นักเรียนไทยยังมีความรู้และทักษะที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564, น. 63)

อีกทั้งจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา การจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียนบ้านไร่วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังเห็นได้จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านไร่วิทยา ปีการศึกษา 2562-2564 พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านไร่วิทยา ปีการศึกษา 2562-2564 นั้น คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ระดับจังหวัด ระดับสังกัด และระดับประเทศ ทั้ง 3 ปีการศึกษา (โรงเรียนบ้านไร่วิทยา, 2565ก, น. 25) และจากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนบ้านไร่วิทยา ปีการศึกษา 2564 ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.96 (โรงเรียนบ้านไร่วิทยา, 2565ข, น. 208) หากพิจารณาแยกตามหน่วยการเรียนรู้ พบว่า หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ภาคตัดกรวย เมื่อเทียบกับหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ในรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.85 และมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม ซึ่งเป็นสัญญาณบ่งบอกว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาในการเรียนรู้เนื้อหาส่วนนี้และควรเร่งพัฒนา ซึ่งภาคตัดกรวยเป็นเนื้อหาสาระสำคัญในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องภาคตัดกรวย นั้น ต้องอาศัยการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลายขั้นตอน โดยหากนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ

ในเนื้อหาสาระและสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ได้ดี จะส่งผลทำให้นักเรียนสามารถ ต่อยอดความรู้และเรียนรู้คณิตศาสตร์ขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา พบว่า ครูจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย โดยเน้นเนื้อหาคณิตศาสตร์มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนขาดการคิดและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เมื่อพบโจทย์ที่แตกต่างจากตัวอย่างหรือหนังสือเรียน นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์แก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่า ความรู้ในเนื้อหาคณิตศาสตร์ล้วน ๆ ยังไม่เพียงพอสำหรับการแก้ปัญหา แง่มุมที่สำคัญของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ เรื่องของกระบวนการทางคณิตศาสตร์หรือการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ (Mathematising) กระบวนการที่นักเรียนนำมาใช้ในการความพยายามที่จะแก้ปัญหานั้น ถือว่าเป็นสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564, น. 18) สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรปรับเปลี่ยนโดยเป็นวิธีการอธิบายที่เปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการที่เคยใช้อยู่เดิม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบใหม่เน้นให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและสร้างกรอบแนวคิดของคณิตศาสตร์ (Mathematical concepts) มากกว่าการสอนแบบเดิมที่ครูเป็นผู้บอกหลักการ ให้โจทย์ตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่เลียนแบบตัวอย่างที่ครูสอน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558, น. 8) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และจะต้องส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทันสมัย ผู้สอนจะต้องพยายามใช้เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้วัตรกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีความน่าสนใจและทันสมัยมาพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2565, น. 10)

จากปัญหาและข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาดังกล่าว อีกทั้งจากการสะท้อนและวิเคราะห์กับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา เพื่อร่วมกันพิจารณาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน เนื้อหา และเป้าหมายการเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพิชิต ฤทธิ์จรรยา ซึ่งได้กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกลวิธี หรือเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน เทคนิควิธีการปรับพฤติกรรม เทคนิคการจัดกิจกรรม (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2564, น. 102) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอนนั้น รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ (ทิศนา แคมมณี, 2563, น. 221)

ด้วยความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื้อหานี้เป็นส่วนหนึ่งของสาระการวัดและเรขาคณิต ซึ่งโรงเรียนบ้านไร่วิทยาจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ อีกทั้งการประเมินความสามารถทางคณิตศาสตร์ตามมาตรฐาน PISA ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ความรู้ ในสถานการณ์จริง อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินทางการศึกษาของไทย ในด้านคณิตศาสตร์ในภาพรวมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะในโรงเรียนบ้านไร่วิทยา ซึ่งจากรายงานผลการทดสอบ O-NET ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ เนื่องจากการสอนที่เน้นทฤษฎีมากเกินไป ส่งผลให้นักเรียนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงมีความสำคัญ ในการเสริมสร้างความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ และช่วยให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตประจำวัน การสร้างรากฐานการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สำหรับนักเรียนในอนาคตนี้จะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาและการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. แนวทางจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์เพิ่มเติม หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา เอกสาร รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

3. นักเรียนโรงเรียนบ้านไร่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

ขอบเขตด้านตัวแปร

ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ จำนวน 7 คน ได้แก่ ด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน ด้านการวัดผล จำนวน 3 คน ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน กำหนดคุณสมบัติโดยมีความรู้ประสบการณ์ในแต่ละด้านอย่างน้อย 10 ปี หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก

2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ จำนวน 5 คน ได้แก่ ด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ด้านการวัดผล จำนวน 2 คน ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน กำหนดคุณสมบัติโดยมีความรู้ประสบการณ์ในแต่ละด้าน อย่างน้อย 10 ปี หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านไร่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 40 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านไร่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 40 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายเนื้อหาทางคณิตศาสตร์เป็นหลัก ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการลงมือปฏิบัติและส่งผลให้ขาดกระบวนการในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนั้น ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) 2) ขั้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C (Process) มี 5 ขั้นตอน คือ 2.1) ทำความเข้าใจปัญหา (D: Define the problem) 2.2) รวบรวมข้อมูล (C: Collect the data) 2.3) วางแผนการแก้ปัญหา (P: Plan the solution) 2.4) ดำเนินการตามแผน (C: Carry out the plan) 2.5) ตรวจสอบผลการแก้ปัญหา (C: Check the solution results) 3) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (Reflect) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.65/85.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทาง

คณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายเนื้อหาทางคณิตศาสตร์เป็นหลัก ส่งผลให้นักเรียนขาดโอกาสในการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์หรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้นักเรียนยังไม่เข้าใจกระบวนการในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้เมื่อเผชิญกับปัญหาใหม่ ๆ นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่เคยเรียนมาใช้ได้ ส่งผลให้เกิดการขาดพัฒนาการในกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานโครงการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564, น. 18) ที่พบว่า ความรู้ในเนื้อหาคณิตศาสตร์ล้วน ๆ ยังไม่เพียงพอสำหรับการแก้ปัญหา แก่นมที่สำคัญของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ที่สำคัญ อีกด้านหนึ่ง คือ เรื่องของกระบวนการทางคณิตศาสตร์หรือการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ (Mathematising) กระบวนการที่ผู้เรียนนำมาใช้ในความพยายามที่จะแก้ปัญหานั้น ถือว่า เป็นสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับการถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566, น. 37) ซึ่งได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของครูที่มีต่อภาวะถดถอย คือ ขาดเทคนิค วิธีการสอน ที่หลากหลาย และขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอน รวมถึงขาดการนำสื่อและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับการศึกษาคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียนไทย การพัฒนาผลกระทบ-ภาวะถดถอย ในปัจจุบันของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558, น. 8) ซึ่งได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรปรับเปลี่ยน โดยเป็นวิธีการอธิบายที่เปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการที่เคยใช้อยู่เดิม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เน้นให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและสร้างกรอบแนวคิดของคณิตศาสตร์ (Mathematical concepts) มากกว่าการสอนแบบเดิมที่ครูเป็นผู้บอกหลักการให้โจทย์ตัวอย่าง แล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดที่เลียนแบบตัวอย่างอย่างคร่ำครวญ โดยแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา รวมถึงการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและผู้เรียน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มี

ประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับการถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566, น. 40) ซึ่งได้กล่าวว่า ครูควรพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2563, น. 221) ซึ่งกล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ นั้น ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอนนั้น รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่า มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา/สาระ 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) 2) ขั้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C (Process) มี 5 ขั้นตอน คือ 2.1) ทำความเข้าใจปัญหา (D: Define the problem) 2.2) รวบรวมข้อมูล (C: Collect the data) 2.3) วางแผนการแก้ปัญหา (P: Plan the solution) 2.4) ดำเนินการตามแผน (C: Carry out the plan) 2.5) ตรวจสอบผลการแก้ปัญหา (C: Check the solution results) 3) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (Reflect) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจากในพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยได้สัมภาษณ์ทั้งครูและนักเรียนเพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลังจากนั้นได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม จากนั้นนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ พัฒนารูปแบบ นำไปใช้และดำเนินการประเมินรูปแบบดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2563, น. 245) ซึ่งกล่าวว่า ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานนั้น ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันหรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัย หรือการสังเกต สอบถาม ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ จากนั้นกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ไปใช้ การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Clark (2003, pp. 121-122) ซึ่งกล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในแนวทางของ ADDIE Model ซึ่งประกอบด้วย Analyze (การวิเคราะห์) Design (การออกแบบ) Development (การพัฒนา) Implementation (การนำไปใช้) และ Evaluation (การประเมิน)

และสอดคล้องกับแนวคิดของ Dick and Carey (1996, pp. 2-7) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Studying Basic Data and Related Literature Phase) การพัฒนา(Development/Production Phase) การนำไปทดลองใช้ (Implementation Phase) และการประเมินผล (Evaluation Phase) นอกจากนี้ยังซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรพต อัจฉาญ (2564, น. 11-17) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ CLODS เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ รายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม (ค32201) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบ CLODS เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ รายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม (ค32201) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ ของรูปแบบกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรนารี ไพโรจน์พิริยะกุล (2564, น. 17-30) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหากระบวนการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.65/85.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งรวมถึงทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และ Brunner ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Maslow ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของ Thorndike และทฤษฎีการเรียนรู้ของ Roger นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากนักวิชาการ จนเกิดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) เป็นการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิม เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ 2) ขั้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C (Process) ให้นักเรียนได้เผชิญ กับปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รวบรวมข้อมูล วางแผนการแก้ปัญหา ดำเนินการตามแผน รวมถึงตรวจสอบผลการแก้ปัญหา 3) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (Reflect) นักเรียนนำเสนอกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ค้นพบในกระบวนการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมชั้นได้สะท้อนการเรียนรู้ โดยครูให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะแบบสร้างสรรค์ 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) นักเรียนและครูจะร่วมกันสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนมี

ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรวบรวมแนวคิดสำคัญจากประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อเรียบเรียงความรู้ ให้ชัดเจน จนเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริลักษณ์ พรสุวรรณ์ (2564, น. 459-460) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอน MAT3C Model เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (MAT3C Model) ที่พัฒนาขึ้นมานี้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.54/92.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวดี สอนดี (2564, น. 173-184) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ E_1/E_2 เท่ากับ 80.04/80.22 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ โดยมีการเตรียมความพร้อมให้แก่แก่นักเรียนอย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย โดยใช้ GeoGebra Wep App เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากช่วยกระตุ้นการคิดและเกิดการสะท้อนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2564, น. 260) ซึ่งกล่าวว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งที่ทันสมัยโดยการเรียนในอนาคตเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังนั้น ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้มากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์ ใจเที่ยง (2553, น. 11-13) กล่าวว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี เป็นการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์กับเนื้อหาและกับผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและเกิดความกระตือรือร้น ในการเรียน ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรพต อางหาญ (2564, น. 11-17) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ CLODS เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ รายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม (ค32201) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบ CLODS เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ รายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม (ค32201) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และสอดคล้องกับงานวิจัยของประมวล อุทัยแสง (2563, น. 63-73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 หากพิจารณาในรายการความสามารถในการแก้ปัญหา พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 ทุกรายการของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) 2) ขั้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C (Process) 3) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (Reflect) และ 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) ในขั้นเรียนรู้ DCP2C จะมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ทำความเข้าใจปัญหา (D: Define the problem) เพื่อระบุข้อมูลและเงื่อนไขที่สำคัญ 2) รวบรวมข้อมูล (C: Collect the data) โดยเลือกข้อมูลที่จำเป็น 3) วางแผนการแก้ปัญหา (P: Plan the solution) เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสม 4) ดำเนินการตามแผน (C: Carry out the plan) โดยปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และ 5) ตรวจสอบผลการแก้ปัญหา (C: Check the solution results) โดยใช้ GeoGebra Web App เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง กระบวนการจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนการเรียนรู้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชีรา ศุภพิมลวรรณ (2563, น. 194-200) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดการสร้างความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหายอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหายอย่างสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรวดี ใจแน่น (2562, น. 23-32) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิคระดมสมอง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 40.03 คิดเป็นร้อยละ 80.07 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกิจกรรม การ

เรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตัวและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นอกจากนี้การใช้ GeoGebra Web App เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ทันสมัยและน่าสนใจ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวา และมีความหมายยิ่งขึ้น การใช้สื่อที่เหมาะสมร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาและนักเรียนมีส่วนร่วมนี้ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทำให้ความพึงพอใจของนักเรียนเพิ่มขึ้นและนักเรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงสามารถเข้าใจเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้ความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ คงกลับ (2563, น. 56-63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ MESUK Model ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ MESUK Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของประมวล อุทัยแสง (2563, น. 63-73) ที่ได้ ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนเห็นด้วยในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ที่ดี แต่ในรายการตรวจสอบผลการแก้ปัญหามีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะยังสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 แต่กลับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับรายการความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์รายการอื่น ๆ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น ที่ครูควรให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำในระหว่างการจัดการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นที่นักเรียนกำลังวางแผนการแก้ปัญหา ที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามแผนและการตรวจสอบผลการแก้ปัญหานั้น การที่ครูให้คำแนะนำทันทีที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือ การสอบถามปัญหา และการเสริมแรงเชิงบวก ในระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนไม่ท้อแท้ และสามารถดำเนินการแก้ปัญหา รวมถึงตรวจสอบผลการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การสนับสนุนให้นักเรียนทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเองและให้แนวทางเมื่อพบอุปสรรค จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดและพัฒนาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้ได้ดียิ่งขึ้น

2. ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ DCP2C เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม รายการที่นักเรียนพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การวัดและประเมินผล แม้จะยังคงอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม ปัญหานี้อาจเกิดจากการที่นักเรียนยังไม่เข้าใจถึงเกณฑ์และขั้นตอนในการวัดผลอย่างชัดเจน ทำให้รู้สึกกังวลหรือไม่แน่ใจในกระบวนการดังกล่าว ดังนั้น ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงกระบวนการและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะ

สามารถชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้กับนักเรียนได้อย่างชัดเจน การให้ข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะถูกประเมินอย่างไร และจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับปรุงตนเองได้ตามความจำเป็น การสื่อสารให้ชัดเจนเกี่ยวกับความคาดหวังในแต่ละด้านของการเรียนรู้จะให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาและระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับนักเรียน ควรมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนารูปแบบเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

7. เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชญาณิช. (2565). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2564). *การจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง*. นนทบุรี: เอ็มดี ออล กราฟิก.
- ทศนา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรนารี ไพโรจน์พิริยะกุล. (2564, ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 17(1), 17-30. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/253429>
- บรรพต อางหาญ. (2564, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ CLODS เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ รายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม (ค32201) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารราชนครินทร์*, 18(1), 11-17. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Jrru/article/view/253512/171594>
- ประมวล อุทัยแสง. (2563, พฤษภาคม-สิงหาคม). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(2), 63-73. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/reru/issue/view/16665/Vol14No2>
- พัชรชาติ ใจแน่น. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิคระดมสมอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2564). *เทคนิคการวิจัยในชั้นเรียน*. นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.

- ภาวดี สวนดี. (2564, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 12(1), 173-184. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252760/171164>
- โรงเรียนบ้านไร่วิทยา. (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562-2564. อุทัยธานี: โรงเรียนบ้านไร่วิทยา.
- โรงเรียนบ้านไร่วิทยา.. (2565). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปี 2564. อุทัยธานี: โรงเรียนบ้านไร่วิทยา.
- วิสุทธิ คงกัลป์. (2563, มกราคม-เมษายน). รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ MESUK Model สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *ครูสภาวิทยาทาจารย์ JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT*, 1(1), 56-63. สืบค้นจาก <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/withayajarnjournal/article/view/240012>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *การศึกษาคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียนไทยการพัฒนา-ผลกระทบ-ภาวะถดถอยในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท.).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.. (2564). *ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *รายงานโครงการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริลักษณ์ พรสุวรรณ. (2564, มกราคม-เมษายน). การพัฒนารูปแบบการสอน MAT3C Model เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(1), 457-467. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pacific/article/download/253162/171505>
- สุชีรา ศุภพิมลวรรณ. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ดุษฎี*

- นิพนธ์ปรัชญาคุุณิบัณฑิต).ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อากรณั ใจเทียะ. (2553). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติง เฮ้าส์.
- Clark, D. (2003, October). Instructional. System Design - Analysis Phase. *Computing in Childhood Education*, 1, 3-27.
- Dick, W., & Carey, L. (1996). *The systematic design of instruction* (4th ed.). New York: Longman.

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

Early Intervention Services as Perceived by Parents of Children with Special Needs at Yasothorn Special Education Center

ดอกแก้ว มะโนมัย, นวรัตน์ ไชชมภู

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Dokkeaw Manomai, Navarat Waichompu
Hatyai University, Thailand
E-mail: dokkeaw.man037@hu.ac.th

Received: 20 November

Received: 20 November 2024; Revised: 05 December 2024; Accepted 12 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน ได้จำนวน 144 คน และสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่า T-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลวิจัย พบว่า 1. การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผู้ปกครองที่มีอายุและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมไม่แตกต่าง 3. การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร คือ สถานศึกษาควรมีการรับสมัครนักเรียนในระบบออนไลน์ และผู้ปกครองสามารถเข้าไปสมัครเรียนให้กับลูกได้ สถานศึกษาควรมีการคัดกรองประเภทความพิการอีกครั้ง โดยใช้ใบรับรองแพทย์ที่ได้จากโรงพยาบาลมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียน ควรมีการให้ความรู้เรื่องการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียน ควรจัดให้มีนักสหวิชาชีพ ออกให้บริการนักเรียนตามบ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นของนักเรียนพิการทางด้านร่างกาย สถานศึกษาควรรายงานผลระบบออนไลน์ สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการฝึกนักเรียนหรือวิดีโอการฝึกนักเรียนในพัฒนาการด้านต่าง ๆ สถานศึกษาควรให้มีการจัดทำห้องเรียนที่ฝึก

นักเรียนเพื่อส่งต่อเรียนรวม

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม, เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

Abstract

This survey research aimed to examine and compare parents' opinions on the early intervention services provided by Yasothon Special Education Center, categorized by gender, age, education level, and occupation of the parents. The sample comprised 144 parents of students, determined using Krejcie and Morgan's sample size table and selected through simple random sampling via a lottery method without replacement. A five-point Likert scale questionnaire was used as the research instrument, validated for content through an index of item-objective congruence analysis with values ranging from 0.67 to 1.00, and demonstrated reliability with a Cronbach's alpha coefficient of 0.87. Statistical methods for data analysis included percentages, means, standard deviations, T-tests, and one-way ANOVA. The findings revealed that the early intervention services provided by Yasothon Special Education Center were rated as high overall. Parents of different ages and income levels did not significantly differ in their opinions regarding these services. Recommendations for improving early intervention services include implementing an online enrollment system for parents to register their children, re-evaluating disabilities using medical certification as baseline information, involving parents in assessing students' basic abilities, and offering information on basic skills assessment. It is further suggested that an interdisciplinary team provide regular home-based services to enhance the physical development of students with disabilities. The center should also report progress online, develop training manuals or instructional videos for various developmental skills, and establish specialized classrooms to prepare students for inclusive education.

Keyword: opinions, early intervention services, children with special needs

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แสดงเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป มีความสำคัญในการกำหนดแนวทางและกรอบการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจสามารถทำให้กระบวนการทั้งหมดอยู่ในวิสัยเดียวกันและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญต่อระบบการศึกษาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ให้ก้าวเข้าสู่ความเจริญได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เช่น ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดระบบการศึกษาของประเทศไทยไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ นอกจากนี้ยังได้ระบุถึงการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ในมาตรา 18 (1) ว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น (พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้แบ่งประเภทของคณพิการทางการศึกษา ออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จัดให้คณพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คณพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา โดยให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคณพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการจัดการศึกษาสำหรับคณพิการ ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรวม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการรวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนา ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใดให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คณพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ดังนั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษได้ประกาศจัดตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5 แห่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอีก 63 แห่ง โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคณพิการ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ให้บริการ และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องรวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คณพิการและสถานศึกษา ทำให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษครบ 76 จังหวัด โดยมีบทบาทหน้าที่ คือ 1) จัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคณพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นต้น 2) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลและคณพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคณพิการ 3) จัดระบบและส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคณพิการ 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคณพิการ (Transitional services) 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคณพิการโดยครอบครัว และชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา 6) เป็นศูนย์ข้อมูลรวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้าน การศึกษาสำหรับคณพิการ 7) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคณพิการ

ในจังหวัด 8) ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย (ศุภวรรณ แก้วทิพย์, 2561) เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นหน้าที่หลักของอย่างหนึ่งของศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมีความสำคัญมากสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะในเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่สามารถเรียนรู้ผ่านตัวเองได้ หรืออาจใช้เวลานานเกินวัยพัฒนาการไป การเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ จะต้องถูกพัฒนาอย่างมีระบบ เด็กจะถูกฝึกและสอนให้มีทักษะในการฟัง การสื่อสาร การทำความเข้าใจ มีประสบการณ์ของการเปลี่ยนแปลง และทักษะในการช่วยเหลือตัวเอง ทั้งหมดนี้จะกลายเป็นประสบการณ์ในชีวิตของเด็ก และสะสมเป็นความรู้เพื่อเก็บไปประมวลใช้ในวัยเติบโตต่อไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2566). โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็ก พิจารณาการคัดกรองประเภทความพิการ การประเมินความสามารถพื้นฐาน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม การประเมินความก้าวหน้า และการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (เกตอรอินท์ พัทธโกศล, 2561; ศุภวรรณ แก้วทิพย์, 2561; มนัญญา แก้วอินทชัย และ สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2565) ซึ่งการดำเนินงานให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมีปัจจัยหลากหลายที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผล

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยทำให้การดำเนินงานให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เกิดประสิทธิผล คือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่พาเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาใช้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม (Sehu Mohamad & Tan, 2019; Ziviani, Feeney & Khan, 2021) โดยหากทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจก็จะส่งผลให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานเข้ามาใช้บริการมากขึ้นและยอมรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ มาจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาวิเคราะห์วางแผน ปรับใช้ในการเรียนรู้ผ่านการเล่น และทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2566) และมีอีกหลากหลายปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร เป็นหน่วยงานราชการในจังหวัดยโสธรที่มีบทบาทในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของ คนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์ การเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น รวมถึงพัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ เป็นต้น มีนักเรียนทั้งหมด 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองยโสธร อำเภอดำรงวิทยารมย์ อำเภอมหาชนะชัย อำเภอดงเจริญ อำเภอเลิงนกทา อำเภอภูพาน อำเภอทรายมูล อำเภอป่าดัว อำเภอไทยเจริญ กลุ่มประชากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2567 รายงานจำนวนผู้ปกครอง ของนักเรียนประชากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร มีจำนวน 230 คน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร, 2567) ในการบริหารงานของศูนย์การศึกษาพิเศษที่ผ่านมานั้นยังพบข้อบกพร่องของการ

ให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเกิดจากการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร มีความสัมพันธ์กับครอบครัวหรือผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย จึงทำให้มีข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบการดูแลเด็กพิการน้อยเช่นกัน ส่งผลต่อการให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านการประเมินความสามารถพื้นฐาน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม การประเมินความก้าวหน้า และการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ที่ไม่เหมาะสมกับเด็กพิการ ทำให้เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า และในบางรายจะไม่สามารถเรียนรู้ผ่านตัวเองได้ หรืออาจใช้เวลานานเกินวัยพัฒนาการ ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่ประสบความสำเร็จในการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในระดับค่อนข้างน้อย จึงทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับศูนย์การศึกษาพิเศษน้อยลงเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางพัฒนาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความพิการตามบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่นำบุตรหลานมารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ซึ่งมีจำนวน 230 คน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างในงานวิจัยนี้ เนื่องจากทราบจำนวนประชากรแน่นอน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณี que ที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอนโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie

& Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่นำบุตรหลานมารับบริการ ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำนวน 144 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก แบบไม่ใส่คืน (Sampling without Replacement) โดยการเทียบสัดส่วนของประชากร

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่นำบุตรหลานมารับบริการ ใน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำนวน 20 คน เลือกตามคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ปกครองของเด็กที่มีความพิการ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าในความพิการ 9 ด้านได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทาง ร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการ ซ้อน

2. เป็นผู้ปกครองที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างใกล้ชิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ ผู้วิจัยได้

แบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ การคัดกรองประเภท ความพิการ การประเมินความสามารถพื้นฐาน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดกิจกรรมที่ เหมาะสม การประเมินความก้าวหน้า และการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล จำนวน 38 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

แบบสัมภาษณ์ เป็นการสร้างแนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสร้างจากข้อมูลที่ได้จากผล การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตอนที่ 3 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการ สร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างแล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไข ให้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้

3. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในคำถาม วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of them-Objective Congruence : IOC)

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่อยู่ในเกณฑ์ ค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ซึ่งในแบบสอบถามจะต้องได้ค่า แอลฟา (α) ไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ (Jump, 1978 อ้างถึงใน กาญจนา เอียดสุข, 2560) ได้ค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. เมื่อถึงวันนัดหมายผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม และให้ผู้ปกครอง จำนวน 144 คน ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกผู้ปกครอง จำนวน 20 ท่าน มาสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แนวทางคำถามแบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ก่อนการสัมภาษณ์ ระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยมีการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่ผู้ปกครองมารับนักเรียน

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมานำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

วิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลระดับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ การคัดกรองประเภทความพิการ การประเมินความสามารถพื้นฐาน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม การประเมินความก้าวหน้า และการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ

3. ข้อมูลเปรียบเทียบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำแนกตามเพศของผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยค่าทีอิสระ (Independence Sample T-test)

4. ข้อมูลเปรียบเทียบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วิเคราะห์โดยค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) หากพบความแตกต่างรายคู่ วิเคราะห์โดยวิธี Scheffe

4. ผลการวิจัย

ผู้ปกครองจำนวน 144 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 เพศชาย จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 มีอายุ 31 – 40 ปี มากที่สุด มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา อายุ 41-50 ปี มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 อายุ 21-30 ปี มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 อายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 และต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 63.889 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11 มีธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มากที่สุด มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 รองลงมา พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 รับจ้างและเกษตรกร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 แม่บ้าน/พ่อบ้าน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

2.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 5 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการประเมินความสามารถพื้นฐาน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ด้านการคัดกรองประเภทความพิการ ด้านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ส่วนด้านการรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำได้ รองลงมา คือ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถให้คำปรึกษา ตอบปัญหาได้รวดเร็ว และมีความถูกต้อง บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษให้บริการด้วยกิริยามารยาทยิ้มแย้ม แจ่มใส

และสุขภาพ ตามลำดับ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษมีความรู้ความสามารถในการให้บริการรับสมัครนักเรียนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้คำแนะนำเรื่องการส่งต่อเพื่อขอรับการวินิจฉัยเพิ่มเติมจากแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ รองลงมา คือ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถชี้แจงและให้คำแนะนำตอบข้อหาหรือพร้อมซักถามรายละเอียดตรงตามความจำเป็นแก่การจัดข้อมูลลงแบบคัดกรองจากผู้ปกครองได้ชัดเจนและสุขภาพเรียบร้อย และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการใช้แบบคัดกรองเด็กพิการสม่ำเสมอ ตามลำดับ มีแบบคัดกรองที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นมาตรฐานอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการประเมินความสามารถพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการประเมินผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ รองลงมามีค่าเฉลี่ย เท่ากัน 2 ลำดับ ได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการ และบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการค้นหาจุดเด่น และจุดด้อยของเด็กพิการเปรียบเทียบกับพัฒนาการ ตามวัยของเด็กทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษมีการประเมิน ความสามารถพื้นฐานของนักเรียนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ จัดทำแผนการจัดการ การศึกษาเฉพาะบุคคลตรงกับสภาพความเป็นจริง และเหมาะสมกับสภาพความพิการ รองลงมา มีค่าเฉลี่ย เท่ากัน 2 ลำดับ ได้แก่ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเหมาะสมตรงกับความต้องการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ จัดบริการให้เด็กพิการได้รับการออกแบบกิจกรรมจากนักวิชาชีพ เช่น กายภาพบำบัด ส่วนศูนย์การศึกษาพิเศษ มีหลักฐานการให้บริการพัฒนาผู้พิการตามระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการสอนรายบุคคล แสดงแก่ผู้ปกครองได้ชัดเจน อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.6 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการให้บริการด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรมโดยการคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคมและสติปัญญาของเด็กพิการแต่ละคน รองลงมา คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สามารถแสดงผลการรายงาน การให้บริการพัฒนาผู้พิการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการสอนรายบุคคล โดยเปรียบเทียบแผนและผลได้อย่างถูกต้องชัดเจน และศูนย์การศึกษาพิเศษจัดกิจกรรมโดยการคำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐานและข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละคนตามลำดับ ส่วนศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพความพิการของเด็ก อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.7 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการประเมินความก้าวหน้า ในภาพรวม

อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครองได้รับการฝึกทักษะ การส่งเสริมศักยภาพ เด็กพิการอย่างต่อเนื่องจากบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อนำกลับไปฝึกเด็กพิการที่บ้าน รองลงมา คือ ผู้ปกครองได้รับทราบข้อเสนอแนะคำปรึกษาหรือจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ในความจำเป็นต้องมีการปรับ ทบทวน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการสอนรายบุคคล ให้แก่ผู้พิการอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี การศึกษา และบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการพบปะพูดคุย หรือถึง พหุกิจกรรมหรือพัฒนาการของเด็ก พิการให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ ส่วนศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการบันทึกพฤติกรรมของเด็ก ขณะทำกิจกรรมและรวบรวมเป็นแฟ้มผลงานอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.8 ความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สามารถ พัฒนาสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมให้เด็กพิการมีศักยภาพ พร้อมทั้งส่งต่อเรียนรวม รองลงมา มี ค่าเฉลี่ย เท่ากัน 2 ลำดับ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการนิเทศติดตามการจัด กิจกรรม โดยการออกเยี่ยม บ้านเด็กพิการอย่างสม่ำเสมอ และผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของการเตรียมความพร้อมให้เด็กพิการที่ จะต้องส่งต่อเรียนรวมในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการได้ อย่างถูกต้อง ชัดเจน ส่วน บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้คำแนะนำในการส่ง ต่ออย่างเหมาะสมและเป็นระบบ ทั้งด้านการแพทย์ การ อาชีพ และการสังคมสงเคราะห์ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

3.1 ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำแนก ตามเพศ ภาพรวมไม่แตกต่าง โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศ หญิง

3.2 ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

3.4 ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ด้านการรวบรวม ข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ พบว่า ข้อที่มีค่าความถี่มากที่สุด คือ ระยะเวลาในการรับสมัครนักเรียนมีความ เหมาะสม จำนวน 6 คน ซึ่งสถานศึกษาควรมีการรับสมัครนักเรียนในระบบออนไลน์ และผู้ปกครองสามารถ เข้าไปสมัครเรียนให้กับลูกได้

5. อภิปรายผล

1. การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธรทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ ด้านการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา ด้านการประเมินความสามารถพื้นฐาน ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ด้านการให้บริการด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ด้านการประเมินความก้าวหน้าและด้านการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร มีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามหลักการและแนวคิดการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม โดยเน้นการร่วมมือกับผู้ปกครองมุ่งพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ได้รับบริการทันทีที่พบความพิการสอดคล้องกับ กับงานวิจัยของ บุญสิตา วงศรี (2560) เรื่องสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบขั้นตอนจนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย ใจนะภา (2563) เรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจส่งบุตรหลานที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางกรุงเทพมหานครที่กล่าวว่าปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองด้านวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองเห็นว่าการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมีความสำคัญต่อตัวเด็กโดยตรงที่สุดเพราะเด็กจะได้รับบริการที่ครอบคลุมจากทีมสหวิชาชีพในการดูแลสุขภาพอนามัยการบริการทางจิตวิทยาและบริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

2.1 ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย ใจนะภา และธารินทร์ รสานนท์ (2563) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้ปกครอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ค่าใช้จ่าย และสถานที่รับบริการ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพ และสถานที่รับบริการแตกต่างกันมีการตัดสินใจในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด

ทางการศึกษา ด้านภาพลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

2.2 ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ ด้านการคัดกรองประเภทความพิการ ด้านการประเมินความสามารถพื้นฐาน ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ด้านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และด้านการส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย ใจนะภา และธารินทร์ รสานนท์ (2563) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้ปกครอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ค่าใช้จ่าย และสถานที่รับบริการ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพ และสถานที่รับบริการแตกต่างกันมีการตัดสินใจใน ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ด้านภาพลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

2.3 ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย ใจนะภา และธารินทร์ รสานนท์ (2563) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้ปกครอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ค่าใช้จ่าย และสถานที่รับบริการ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพ และสถานที่รับบริการแตกต่างกันมีการตัดสินใจใน ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ด้านภาพลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

2.4 ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย ใจนะภา และธารินทร์ รสานนท์ (2563) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้ปกครองโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ค่าใช้จ่าย และสถานที่รับบริการ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพ และสถานที่รับบริการแตกต่างกันมีการตัดสินใจในด้าน วิชาการ ด้านบุคลากร ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทาง

การศึกษา ด้านภาพลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

3. แนวทางการพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร สามารถอภิปรายตามรายด้าน ดังนี้

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร สถานศึกษาควรมีแนวทางในการพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ซึ่งประกอบไปด้วยสถานศึกษาควรมีการรับสมัครนักเรียนในระบบออนไลน์ และผู้ปกครองสามารถเข้าไปสมัครเรียนให้กับลูกได้ สถานศึกษาควรมีการคัดกรองประเภทความพิการอีกครั้ง โดยใช้ใบรับรองแพทย์ที่ได้ จากโรงพยาบาลมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนพิการ ควรมีการให้ความรู้เรื่องการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนควรจัดให้นักศึกษาชีพออกให้บริการนักเรียนตามบ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นของนักเรียนพิการทางด้านร่างกาย สถานศึกษาควรการรายงานผลระบบออนไลน์ สถานศึกษาควรการจัดทำคู่มือการฝึกนักเรียนหรือวิดีโอการฝึกนักเรียนในพัฒนาการด้านต่าง ๆ สถานศึกษาควรมีการจัดทำห้องเรียนที่ฝึกนักเรียนเพื่อส่งต่อเรียนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัสญา แก้วอินทชัย และ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการตามแนวคิดการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบโรงเรียนเรียนรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันอยู่ระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด 2) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการตามแนวความคิดการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบโรงเรียนเรียนรวม คือ (1) การคัดกรอง โดยการสังเกต การทดสอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง (2) การประเมินความสามารถพื้นฐานทางกายภาพ ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา IIP (3) การจัดทำแผนให้สอดคล้องกับการพัฒนาการ เรียนรู้ (4) เรียนรู้ตามแผน IEP ตามที่ได้จัดทำ IEP ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล (5) การ เรียนรู้ต่าง ๆ โดยคำนึงอายุจริงของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ (6) ครูควรมีการนิเทศติดตาม ประเมินผลจากนักวิชาการหัวหน้าฝ่ายบริหารหรืออื่น ๆ เพื่อส่งต่อเด็กไปโรงเรียน และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sehu Mohamad & tan (2019) ได้ศึกษาการให้บริการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระยะแรกเริ่ม โดยการสำรวจประสิทธิผลของการศึกษาพิเศษขั้นต้นในมาเลเซีย ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริการช่วยเหลือเด็กปฐมวัย คือ การปรับปรุงความสนใจและพฤติกรรม ทักษะการดูแลตนเอง ทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และการให้ความรู้และความสุขแก่ผู้ปกครอง และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลและการศึกษาในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธรในครั้งนี้ พบว่า สถานศึกษาควรมีการรับสมัครนักเรียนในระบบออนไลน์ และผู้ปกครองสามารถเข้าไปสมัครเรียนให้กับลูกได้ สถานศึกษาควรมีการคัดกรองประเภทความพิการอีกครั้ง โดยใช้ใบรับรองแพทย์ที่ได้ จากโรงพยาบาลมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถ

พื้นฐานของนักเรียนพิการ ควรมีการให้ความรู้เรื่องการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนควรจัดให้นักศึกษาชีพออกให้บริการนักเรียนตามบ้านอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นของนักเรียนพิการทางด้านร่างกาย สถานศึกษาควรการรายงานผลระบบออนไลน์ สถานศึกษาควรการจัดทำคู่มือการฝึกนักเรียนหรือวิดีโอการฝึกนักเรียนในพัฒนาการด้านต่าง ๆ สถานศึกษาควรให้มีการจัดทำห้องเรียนที่ฝึกนักเรียนเพื่อส่งต่อเรียนรวม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาความเห็นของผู้อำนวยการ ครู ต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธร

เอกสารอ้างอิง

- เกตอรอินท์ พัทธโกชญากุล. (2561). *การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ*. ศูนย์การศึกษาพิเศษ. ศรีสะเกษ.
- บุญสิตา วงศรี. (2560). *ศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- มนัชญา แก้วอินทรชัย และสุกัญญา แซ่ม้อย. (2565). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการตามแนวคิดการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบโรงเรียนเรียนรวม*. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(1).
- วุฒิชัย ใจนะภา และธารินทร์ รสานนท์ (2563). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร*. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*. 11 (2).
- ศุภาวรรณ แก้วทิพย์. (2561). *การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม 5*. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(1).
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร. (2567). *ประวัติความเป็นมาการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ*.
- Sehu Mohamad, Z. & Tan, E. (2019). Early Intervention Services for Special Needs Children: An Exploration of the Effectiveness of Early Special Education in Malaysia. *Psychological Research and Intervention*, 2(1).
- Ziviani, J., Feeney, R. & Khan, A. (2021). Early intervention services for children with physical disabilities: Parents' perceptions of family-centeredness and service satisfaction. *Infants & Young Children*, 24(4).

การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับ
การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม

**The Development of Mathematical Skills in Early Childhood by
Organizing Experiences with Question Level of Bloom's
Taxonomy**

ทิพย์อักษร พุทธสริน

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Thipaugsong Puttasarin
Faculty of Education and Human Development, Rajabhat Chaiyaphum University
E-mail: thipaugsong.ru@cpru.ac.th

Received: 30 October 2024; Revised: 05 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม 2.เปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนสาธิต (แผนกอนุบาล) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัยประกอบไปด้วย แผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม และแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัย One - Group Pretest -Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า t-test dependent ผลการวิจัย พบว่า การจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับชีวิตประจำวันเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้คิดค้นคำตอบด้วยตนเอง และได้รับประสบการณ์หลากหลายตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ยึดหลักความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคล เน้นกระบวนการเรียนปนเล่นจากง่ายไปหายาก ซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สรุปว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม มีทักษะทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, คำถามตามแนวคิดของบลูม, ทักษะทางคณิตศาสตร์, เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to: 1) develop early childhood mathematical skills through experiential learning combined with Bloom's taxonomy questioning techniques, and 2) compare the mathematical skills of early childhood students before and after the implementation of these techniques. The sample consisted of 25 boys and girls aged 4–5 years, enrolled in Kindergarten 3 during the second semester of the 2024 academic year at the Demonstration School (Kindergarten Section), Chaiyaphum Rajabhat University, located in Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. The participants were selected using purposive sampling. Research instruments included an experiential learning plan incorporating Bloom's taxonomy questioning techniques and an early childhood mathematics skills assessment form. The research followed a One-Group Pretest-Posttest Design, and data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-tests. The findings revealed that experiential learning combined with Bloom's taxonomy questioning techniques stimulated children's recall, understanding, application, analysis, and synthesis skills by integrating learning activities with everyday life. This approach encouraged children to explore solutions independently while gaining diverse experiences tailored to their individual readiness. The process emphasized learning through play, progressing from simple to complex concepts, thereby laying the foundation for mathematical skill development. The study concluded that early childhood students who participated in experiential learning with Bloom's taxonomy questioning techniques demonstrated statistically significant improvement in mathematical skills at the .05 level.

Keywords: organizing experiences, question level of Bloom's taxonomy, mathematical skills, early childhood

1. บทนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระดำรัสว่า "มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่คนในชาติมีความรู้ความสามารถ ประเทศนั้นย่อมมีความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในชาติของตน โดยการให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาให้คนมีความรู้ความสามารถที่จะสร้างคนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น และสร้างชาติให้อยู่อย่างมีความสุขและรุ่งเรืองได้" จากข้อความดังกล่าวเน้นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาและสร้างคนในชาติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเพราะเด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่งเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และความเป็นมนุษย์เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอนาคตของชาติ จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ และมีพัฒนาการทุกด้านที่เหมาะสมกับวัยจะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เยาหวา เดชะคุปต์, 2542) คณิตศาสตร์มีบทบาทอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใดก็ตามเด็กหรือผู้ใหญ่อยู่ที่ใด หรือสถานการณ์ใดการติดต่อสื่อสารด้วยข้อมูลหรือการประกอบกิจกรรมประจำวันคณิตศาสตร์จะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเราทั้งสิ้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเราเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น มีความแตกต่างจากการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับอื่น เนื่องจาก

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างจากเด็กในวัยอื่น ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (เพ็ญจันทร์ เจริญประเสริฐ, 2542) ซึ่งพ่อแม่และครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพราะนอกจากจะต้องอาศัยสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์แล้วยังต้องอาศัยการวางแผนและเตรียมการเป็นอย่างดีจากครู โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสค้นคว้าแก้ปัญหาเรียนรู้และพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ พัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ความรู้ด้านมิติการเปรียบเทียบ จำนวนการนับตัวเลข ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น และเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป (นิตยา ประพุดติกิจ, 2541) การปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้เจริญเติบโตอยู่ในโลกแห่งคณิตศาสตร์ได้อย่างมีความสุข การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ควรมีการวางแผนและมีการเตรียมการอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข (Zener, 2007) ซึ่งเพราะคณิตศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่สำคัญ ครูปฐมวัยควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดการแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมให้แก่เด็ก (Taylor, 1985)

การจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ คำว่า "บูรณาการ" จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มากองรวมกัน โดยเหมารวมเอาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรมทั้ง ๆ ที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกันการบูรณาการถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการสอน รวมทั้งเป็นปรัชญาในการสอนที่นำเนื้อหาความรู้จากหลายวิชามาสัมพันธ์ที่จุดเดียวกัน (Focus) หรือหัวเรื่อง (Theme) เดียวกัน ทั้งนี้ วรรณาท รักสกุลไทย (2548) ได้สรุปความหมายของการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการไว้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่นำความรู้ ความคิดรวบยอด ทักษะ และประสบการณ์สำคัญทั้งหมดที่ผู้เรียนจะได้รับในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาเชื่อมโยงผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็นการขจัดความซ้ำซ้อน ความไม่สัมพันธ์และความไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยศึกษาซึ่งเน้นการพัฒนาโดยองค์รวม

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม Bloom's Taxonomy นักการศึกษาชาวอเมริกันเชื่อว่าการเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพนั้นผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และได้แบ่งประเภทของพฤติกรรม โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์เกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ นำหลักการนี้จำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษา เรียกว่า Taxonomy of Educational objectives การรับรู้กระทำตามแบบการหาความถูกต้องการกระทำอย่างต่อเนื่อง หลังจากตัดสินใจการกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติจากทฤษฎีดังกล่าว คือการที่ผู้เรียนทุกคนนั้นต้องมีพื้นฐานในการเรียนรู้ทุกคน แต่อาจจะไม่เท่ากันเพราะคนเรามีการเรียนรู้ที่ต่างกัน บางคนพบเจอสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่นก็จะมีความรู้ความเข้าใจที่ต่างจากคนอื่น แต่ถ้าผู้เรียนมีพื้นฐานในการเรียนรู้ที่คล้ายๆ กันมีความรู้ความเข้าใจมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์คล้ายๆ กัน ผลการเรียนรู้ของคนกลุ่มนี้ก็จะคล้ายกันด้วย การที่ผู้เรียนจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนจะต้องมีความกระตือรือร้นตลอดเวลา การที่ผู้เรียน

จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เราเรียนรู้ เมื่อมีความเข้าใจแล้วต้องวิเคราะห์ให้ได้ก่อน จากนั้นถึงจะประเมินค่าจากทฤษฎีที่กล่าวว่ามันจะเกิดการเรียนรู้ 3 ด้านดังนี้ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกายและด้านจิตใจ ทุกสิ่งนี้ต้องดำเนินไปอย่างพร้อมๆ กันถึงจะเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ Bloom (1956) เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาให้ชัดเจนซึ่งมีทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวพฤติกรรมนิยมและจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์เป็นพื้นฐาน การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ วุฒิภาวะหรือความบังเอิญ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวรจึงจะถือว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ บุคคลที่เกิดการเรียนรู้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความเข้าใจและความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง 2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ทศนคติค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ 3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจึงทำให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ การใช้ร่างกาย เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีของ Bloom ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาพฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาปรับเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ทางพุทธิพิสัย 5 ระดับ เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูมกระตุ้นให้เกิด ความรู้ความจำ (knowledge) ความเข้าใจ(Comprehend) การประยุกต์(Application) การวิเคราะห์(Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) ผ่านการสอนให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ของเด็ก มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเองและรับประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งมีเป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม วางแผนส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ทั้งที่โรงเรียนต่อเนื่อง โดยครูจะวิเคราะห์และจัดบันทึกว่ากิจกรรมใดที่ควรส่งเสริมที่โรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นหลัก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดและมีความคิดรวบยอดได้เองในที่สุด เน้นกระบวนการเล่นจากง่ายไปหายาก การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการสร้างตัวเลขของเด็กจะต้องผ่านกระบวนการเรียนปนเล่น มีทั้งแบบจัดประเภทเปรียบเทียบ และจัดลำดับซึ่งต้องการอาศัยการนับเศษส่วนรูปทรง และเนื้อที่การวัดการจัดและเสนอข้อมูลซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจเรื่องคณิตศาสตร์ต่อไป จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ง่ายและค่อยยากขึ้นตามลำดับ ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย นำไปพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย และการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

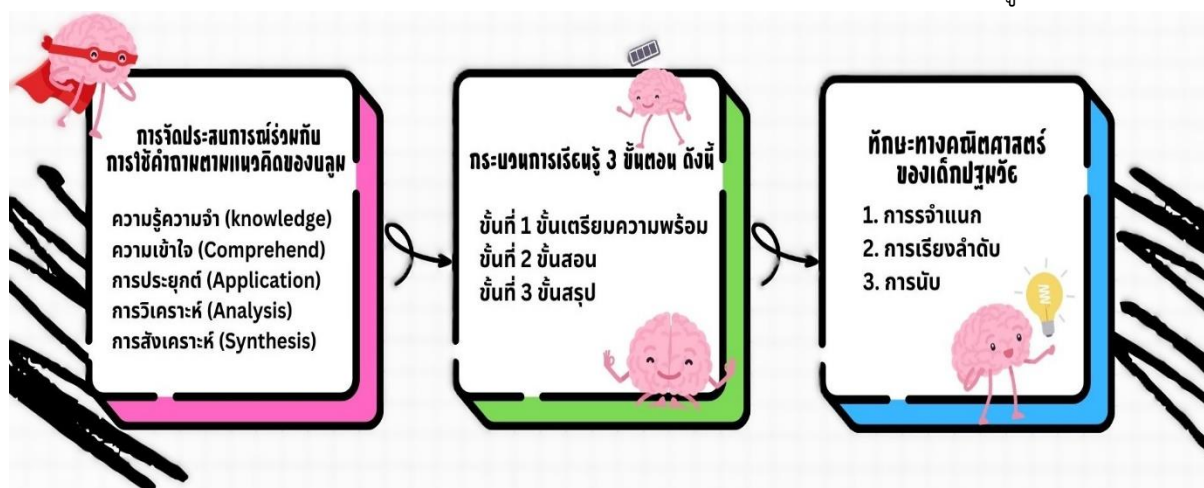
ให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม
2. เปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม โดยจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom เป็นกระบวนการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก จนเกิดการสร้างความคิดรวบยอด ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ ผู้วิจัยได้การจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม ได้แก่ ความรู้ความจำ (knowledge) ความเข้าใจ (Comprehend) การประยุกต์ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) มีกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นสอน การจัดกิจกรรมตามเนื้อหาที่กำหนด ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป การสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการจำแนก ด้านการเรียงลำดับ และด้านการนับ การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ครั้งนี้ ประเมินผลโดยใช้แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต (แผนกอนุบาล) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 118 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

2567 ระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนสาธิต (แผนกอนุบาล) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการประเมินและสังเกตพฤติกรรม พบว่า ผลการประเมินความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ และมีพฤติกรรมที่ขาดการจำแนกเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะความคิดสร้างสรรค์

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม
2. แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม
 - 1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956: Mayesky, 1998: กมลรัตน์ กมลสุทธิ, 2555: เกศินี ศิริสุนทร ไพบุลย์, 2566: ชมกฤษ ศรีสุข และคงศักดิ์ สังฆมานนท์, 2565: อุบล ผลจันทร์, 2566)
 - 1.2 ดำเนินการเลือกกิจกรรมและเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม
 - 1.2.1 เลือกกิจกรรมและเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม ความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหน่วยการจัดประสบการณ์และพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ ด้านการจำแนก การเรียงลำดับ และการนับ
 - 1.2.2 สร้างแผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม โดยกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรมจุดประสงค์ สื่อ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 แผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม

ลำดับ	ทักษะทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย	การจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถาม ตามแนวคิดของบลูม	
		วันจันทร์/วันพุธ	วันอังคาร/วันศุกร์
1	1. การจำแนก	จากเล็กไปใหญ่	ไม่บล็อกเปล่งร่าง
2		ลูกปัดเปลี่ยนไป	ตามหาตัวเลข
3	2. การเรียงลำดับ	สิ่งของที่ต้องใช้	ภาพจำของฉัน
4	3. การนับ	จำนวนสิ่งของ	รูปทรงไม่เท่ากัน

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหาการดำเนินกิจกรรม สื่อในการจัดกิจกรรมและการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน

1.4 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 1.3 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน โดยปรับปรุงการใช้คำถามให้สอดคล้องกับความเข้าใจเด็กให้มากขึ้น เพื่อให้มีความ

สมบูรณ์ของภาษาและดูใกล้ชิดกับเด็กมากยิ่งขึ้น โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC ระหว่าง 0.5-1.00 จึงถือว่าใช้ได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ในแต่ละข้อได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC=1.00

2. ขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563: วันดี ภูสุวรรณ, 2559: เกศินี ศิริสุนทรไพบุลย์, 2566: อติรัตน์ อธิปัญญาพงศ์ และกรกมล วัสโป, 2566)

2.2 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การจำแนก การเรียงลำดับ การนับ

2.3 สร้างแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดลักษณะแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยดังนี้

1. กำหนดทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

ชุดที่ 1 การจำแนก จำนวน 5 ข้อ

ชุดที่ 2 การเรียงลำดับ จำนวน 5 ข้อ

ชุดที่ 3 การนับ จำนวน 5 ข้อ

2. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

โดยการนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การแปลความจากสูตร(สมโภชน์ อเนกสุข, 2552) ดังนี้

คะแนน 1.00-1.80 แปลความหมาย น้อยที่สุด

คะแนน 1.81-2.60 แปลความหมาย น้อย

คะแนน 2.61-3.40 แปลความหมาย ปานกลาง

คะแนน 3.41-4.20 แปลความหมาย มาก

คะแนน 4.21-5.00 แปลความหมาย มากที่สุด

$$\text{สูตรการหาอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}}$$

ผู้วิจัยได้กำหนดชั้นที่ต้องการเป็น 5 ชั้น จะได้ค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

4. นำแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสังเกต จำนวน 3 ท่าน คือ

5. ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC ระหว่าง 0.5-1.00 จึงถือว่าใช้ได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ในแต่ละข้อได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC=1.00

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินงานวิจัย

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบ One - Group Pretest -Posttest Design มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 แผนการทดลอง

กลุ่ม		ประเมิน	ทดลอง	ประเมิน
ทดลอง		T_{Pre}	$X_1 - X_4$	T_{Post}
เมื่อ	T_{Pre}	แทน แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง		
	$X_1 - X_8$	แทน แผนการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม		
	T_{Post}	แทน แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง		

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ทำการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.00-09.30 น.รวม 16 ครั้ง มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. ประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ ซึ่งใช้แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้ประเมินจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.00-09.30 น. รวม 16 ครั้ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นนำ (ประมาณ 3 นาที) ครูนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจอง หรือปริศนาคำทายประกอบนิทาน และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็กในการปฏิบัติตัวระหว่างจัดประสบการณ์

4.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม (ประมาณ 17 นาที) ครูจัดประสบการณ์แบบบูรณาการร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูมตามจุดประสงค์ โดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้ความจำ (knowledge) ความเข้าใจ (Comprehend) การประยุกต์ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) โดยเนื้อหาที่เรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ของเด็ก เน้นกระบวนการเล่นจากง่ายไปหายาก การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเลขของเด็กจะต้องผ่านกระบวนการเรียนปนเล่น ซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจเรื่องคณิตศาสตร์ในด้านการจำแนก การเรียงลำดับ การนับ เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ง่ายและค่อยยากขึ้นตามลำดับ

4.3 ขั้นสรุป (ประมาณ 10 นาที) ครูให้เด็กอาสาสมัครออกมาสรุปเนื้อหา หรือนำเสนอผลงานของตัวเอง และยกตัวอย่างการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อสรุปเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์และพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์

5. ประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ ซึ่งใช้แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้ประเมินจำนวน 2 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ ซึ่งใช้แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้ประเมินจำนวน 2 คน

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.00-09.30 น. รวม 16 ครั้ง

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลองเก็บข้อมูล จากการบันทึกแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ ซึ่งใช้แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้ประเมินจำนวน 2 คน

4. นำข้อมูลแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบข้อมูลทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง
2. การวิเคราะห์คะแนนทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. การวิเคราะห์คะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ โดยการหาค่า t-test dependent

การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ลำดับที่: 2-026/2567 เลขที่ HE 67-2-024

4. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง โดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย	n	ก่อนการทดลอง		แปลผลระดับ	หลังการทดลอง		แปลผลระดับ
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. การจำแนก หมายถึง การจำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รูปทรง, ขนาด, จำนวน, ประเภทและสี	25	2.59	0.01	น้อย	4.21	0.31	มากที่สุด
2. การเรียงลำดับ หมายถึง การจัดเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้แก่ สั้น, ปริมาณมากน้อย, ใหญ่เล็ก, ความสูงต่ำ, และจำนวน	25	2.78	0.09	ปานกลาง	4.37	0.22	มากที่สุด
3. การนับ หมายถึง การนับปริมาณสิ่งต่างๆ ได้แก่ จำนวน 1-10, จำนวน 11-20, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 1-10, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 11-20, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 21-30	25	2.60	0.03	น้อย	4.19	0.13	มาก
รวมผลประเมินทั้ง 3 ด้าน	25	2.66	0.04	น้อย	4.26	0.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ดังนี้ ก่อนการทดลอง พบว่า 1. การจำแนก หมายถึง การจำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รูปทรง, ขนาด, จำนวน, ประเภท, และสี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.59, (S.D.)

0.01 แปลผลระดับน้อย 2. การเรียงลำดับ หมายถึง การจัดเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้แก่ สั้น, ปริมาณมากน้อย, ใหญ่เล็ก, ความสูงต่ำ, และจำนวน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.78, (S.D.) 0.09 แปลผลระดับปานกลาง 3. การนับ หมายถึง การนับปริมาณสิ่งต่างๆ ได้แก่ จำนวน 1-10, จำนวน 11-20, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 1-10, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 11-20, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 1-2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.60, (S.D.) 0.03 แปลผลระดับน้อย ก่อนการทดลองรวมค่าเฉลี่ยผลประเมินทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.66, (S.D.) 0.04 แปลผลระดับน้อย และหลังการทดลอง พบว่า 1. การจำแนก หมายถึง การจำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รูปทรง, ขนาด, จำนวน, ประเภท, และสี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.21, (S.D.) 0.31 แปลผลระดับมากที่สุด 2. การเรียงลำดับ หมายถึง การจัดเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้แก่ สั้น, ปริมาณมากน้อย, ใหญ่เล็ก, ความสูงต่ำ, และจำนวน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.37, (S.D.) 0.22 แปลผลระดับมากที่สุด 3. การนับ หมายถึง การนับปริมาณสิ่งต่างๆ ได้แก่ จำนวน 1-10, จำนวน 11-20, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 1-10, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 11-20, การรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์ 21-30 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.19, (S.D.) 0.13 แปลผลระดับมาก หลังการทดลองรวมค่าเฉลี่ยผลประเมินทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.26, (S.D.) 0.09 แปลผลระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง

เปรียบเทียบ	Pre (75)		Post (75)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
คะแนน	39.88	0.04	63.84	0.09	1.71	0.00

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อน-หลังการทดลองด้วย t-test dependent พบว่า ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ก่อนการทดลอง (Pre) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 39.88, (S.D.) 0.04 และหลังการทดลอง (Post) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 63.84, (S.D.) 8.70 ค่า t 1.73 และมีค่า p 0.00 จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการจัดประสบการณ์ด้วย t-test dependent ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1.พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม 2.เปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม อภิปรายผลดังนี้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม มีการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956) กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้ความจำ(knowledge) ความเข้าใจ(Comprehend) การประยุกต์ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) โดยเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวันของเด็ก สร้างโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้คิดค้นพบคำตอบด้วยตนเอง และได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายเป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ยึดหลักความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นหลัก การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเลขของเด็กนั้นจะต้องผ่านกระบวนการเรียนปนเล่นซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจเรื่องคณิตศาสตร์ด้านการจำแนก การเรียงลำดับ การนับ เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ง่ายและค่อยยากขึ้นตามลำดับ (นิตยา ประพฤติกิจ, 2541) จากการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม ผู้วิจัยสังเกตว่า “กิจกรรมจากเล็กไปใหญ่” ที่จะเน้นการเรียนรู้ทักษะทางคณิตศาสตร์ในการเรียงลำดับ โดยครูใช้สื่อการสอนเป็นรูปภาพ เรื่องเล่า วัสดุจากธรรมชาติ และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ทำให้เด็กเกิดความคิดในการเรียนรู้เชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัวในชีวิตประจำวัน มีสามารถในการจัดเรียงลำดับสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งครูมีบทบาทในการกระตุ้นโดยการใช้คำถามที่ทำให้เด็กเกิดความรู้ความจำ (knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) ในทักษะด้านการเรียงลำดับมากขึ้น สอดคล้องกับ บุญเยี่ยม จิตรดอน (2539) กล่าวว่า วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ใช้ได้ตลอดชีวิตในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จะมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและจะต้องเริ่มฝึกตั้งแต่เด็กเริ่มเรียนจึงจะทำให้การเรียนคณิตศาสตร์ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังมี “กิจกรรมไม้บล็อกเปล่งร่าง” เด็กมีความตื่นตัวและให้ความสนใจในกิจกรรมนี้ โดยในการดำเนินกิจกรรมเด็กจะมีทักษะทางคณิตศาสตร์ในการจำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ตามขนาดต่างๆ รูปทรง ประเภท และสีของไม้บล็อก เพื่อให้แปลงร่างเป็นสิ่งต่างๆ เกิดเป็นสิ่งใหม่หรือความรู้ใหม่ และในกิจกรรมนี้ครูยังสามารถที่จะอธิบายเชื่อมโยงกับสิ่งอื่นที่ใกล้เคียง กับสิ่งที่เด็กสร้างขึ้นเพื่อเป็นการขยายความรู้ กระตุ้นเด็กให้ร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ความเหมือนและความต่างกัน สอดคล้องกับ ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี (2542) กล่าวว่า ทักษะทางคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดเป็นโครงสร้างที่มีเหตุผลและยังสามารถที่จะนำคณิตศาสตร์แก้ปัญหาที่ในวิทยาศาสตร์สาขาอื่น เป็นศิลปะอย่างหนึ่งช่วยสร้างสรรค์จิตใจของมนุษย์ และจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถที่จะคิดอย่างอิสระบนความสมเหตุสมผลไม่จำกัดแค่การคิดคำนวณต้องออกมาเพียงคำตอบเดียวหรือมีวิธีการเดียว กล่าวได้ว่าทักษะทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับตัวเลขของเด็กจะพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน เช่นเดียวกับการเจริญเติบโตของในร่างกาย โดยเริ่มจากการที่เด็กใช้คณิตศาสตร์อย่างง่ายจากความคิดของตนแล้วค่อยพัฒนาถึงทางด้านกระบวนการคิดแบบคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง (Mayesky, 1998) ผู้วิจัยได้นำเกมส์ การศึกษามาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและท้าทาย พบว่า เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยครูเริ่มจากเกมง่ายและค่อยๆ ยากขึ้นตามลำดับ ก่อนที่จะเล่นเกมที่ยากขึ้น ครูจะสร้างข้อตกลงร่วมกัน และคอยกระตุ้นโดยการใช้คำถามทิ้งไว้เมื่อจบเกมส์ก็จะช่วยกันคิดและสรุปสิ่งที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ อุบล ผลจันทร์ (2566) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและทำทหายความสามารถ เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริงในการเล่น ช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้เป็นคนคิดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบ มีความละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบ รวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีทักษะทางคณิตศาสตร์และพัฒนาการด้านสติปัญญาที่สูงขึ้น

สรุปความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปความรู้ที่ได้จากการวิจัย การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ โดยเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ของเด็ก มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้คิดค้นพบคำตอบด้วยตนเองและรับประสบการณ์ที่หลากหลาย เป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ยึดหลักความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นหลัก การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเลขของเด็กจะต้องผ่านกระบวนการเรียนปนเล่นซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจเรื่องคณิตศาสตร์ด้านการจำแนก การเรียงลำดับ การนับ เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ง่ายและค่อยยากขึ้นตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม มีการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. การส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ครูควรให้เด็กได้แสดงความคิดและการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดและจินตนาการของเด็กให้แรงเสริมด้วยการพูดให้กำลังใจ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น
2. การจัดประสบการณ์ร่วมกับการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม ครูควรออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ช่วยครูสามารถช่วยส่งเสริมเด็กให้เกิดความกล้าแสดงออก และมั่นใจในตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
3. ครูควรตระหนักถึงการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กในแต่ละวันเพื่อให้ทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ควรใช้วิธีการสอนแบบใดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กที่ครูต้องการปลูกฝังหรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคิดของบลูมที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น คุณธรรมจริยธรรม การมีวินัยในตนเอง
2. ควรมีการศึกษาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การนับ ปริมาณสิ่งต่างๆ และรู้ค่าจำนวนสัญลักษณ์

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี ศิริสุนทรไพบูลย์. (2566). วิทยาการคำนวณกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารนวัตกรรมการสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*. 6(1), 72–80.
- เพ็ญจันทร์ เจียบประเสริฐ. (2542). *คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์.
- กมลรัตน์ กมลสุทธิ. (2555). *ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตาม* *แนวมอนเตสซอรี*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2542). *การสอนคณิตศาสตร์*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชมภูษ ศรีสขุ และคงศักดิ์ สังฆมานนท์. (2565). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบบูรณาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 16(1), 25-37.
- ธิดารัตน์ อธิปัญญพงศ์ และกรกมล วัสโป. (2566). การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ Wordwall. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 8(2), 145-158.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2541). *คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2539). *หน่วยที่ 5 การจัดประสบการณ์เพื่อสร้างมโนคติทางคณิตศาสตร์: เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2548). *ไฮสโคป (High Scope) กับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในรวมนวัตกรรมทฤษฎีการศึกษาปฐมวัยสู่การประยุกต์ใช้ในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สาราเด็ก.
- วันดี ภูสุวรรณ. (2559). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเจริญวิทยจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานประกอบภาพ*. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท โกโพรินท์(ไทยแลนด์) จำกัด.
- อุบล ผลจันทร์. (2566). การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี. *วารสารมจรอุบลปริทรรศน์*. มมร.วิทยาเขตอุบลราชธานี, 8(3), 1543-1550.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the Classification of Educational Goals—Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David Mac Kay Company, Inc.
- Leanne, E. E., & Heather, J. B., (2017). How Do Parents Foster Young Children's Math Skills?.

Child Development Perspectives, 12(1), 16-21.

Mayesky. (1998). *Creative Activities for Young Children*. United states of America: Delmar.

Taylor, B. J. (1985). *A Child Goes Forth*. (6th ed). Minnesota: Burgess Publishing Company.

Zener, R. S. (2007). *Theory of Montessori*. A.M.I Primary Training Course. Nakorn Pathom:
NIDTEP.

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
**The Social Studies Learning Management Model for Cultural
Conservation for Grade 7 Students in Schools Under Khon Kaen
Municipality**

พระแท็กซี อาทิตโต (แก้วกาหลง), นิรัช เรืองแสน, ปาณจิตร สุกุมาลย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Taxi Aditto (Keokalon), Niraj Ruangsarn, Panjitr Sukumal
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: Kaeokalong.2536@gmail.com

Received: 07 September 2024; Revised: 12 December 2024; Accepted 15 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพ ๒) สร้างรูปแบบ ๓) ใช้รูปแบบ และ ๔) ประเมินการใช้รูปแบบ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (R & D) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน จำนวน ๒๖๘ คน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน ๙ ท่าน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๑๑ ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ๑) แบบสอบถาม ๒) แบบสัมภาษณ์ ๓) รูปแบบ และ ๔) แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.12) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง ๕ ด้าน พบว่าควรจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ครอบคลุมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงวัฒนธรรมของชุมชน สร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม ศึกษาลักษณะความต้องการของผู้เรียน กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรทราบ ออกแบบกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เลือกสื่อและเครื่องมือที่เหมาะสม คัดสรรและการพัฒนาเนื้อหาให้มีการเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีการวัดความรู้ของผู้เรียนที่หลากหลาย ๒. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้รูปแบบ “DC3 STD MODEL” (๑) Development พัฒนา (๒) Cultural เข้าใจวัฒนธรรม (๓) Connecting เชื่อมโยงความรู้ (๔) Community ชุมชน (๕) Skills สร้างทักษะ (๖)

Teamwork การทำงานเป็นทีม (๗) Diversity ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาพรวมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ๓. ผลจากการใช้รูปแบบหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สูงกว่าก่อนเรียนโดยนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๐ โดยภาพรวมของกลุ่มเป้าหมายต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก ๔. การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้ง ๕ ด้าน ผลประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D.=๐.๒๑)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา; การอนุรักษ์วัฒนธรรม;

Abstract

This research aims to 1) study the conditions, 2) create a model, 3) implement the model, and 4) evaluate the use of the model. The Research and Development (R&D) methodology was employed. The sample group consisted of 268 students, with a focus group of 9 participants and 11 key informants. The research tools used were 1) questionnaires, 2) interviews, 3) the model, and 4) evaluation forms. The data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and descriptive analysis of the interviews. The research findings are as follows: 1. The overall condition and approach to social studies learning management for cultural conservation were found to be at a high level ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.12) Interviews with key informants across 5 aspects revealed that the learning management model should include creating an environment that promotes students' access to community culture, raising awareness of the value and importance of culture, studying learners' needs, identifying essential knowledge, designing activities that support experiential learning, selecting appropriate media and tools, and developing content that connects appropriately with the learners' social and cultural context. A variety of assessments of learners' knowledge should also be conducted. 2. The development of the learning management model using the "DC3 STD MODEL" includes the following components 1) Development 2) Cultural understanding 3) Connecting knowledge 4) Community involvement 5) Skills building 6) Teamwork 7) Diversity of cultural perspectives The overall effectiveness of the model was rated at the highest level. 3. The results of implementing the model showed that the post-test achievement scores of the target group students were significantly higher than their pre-test scores at the 0.00 level. The overall rating of the model by the target group was high. 4. The evaluation of the social studies learning management model for cultural conservation across the 5 aspects was rated at a high level overall ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.21).

Keywords: Learning Management Model; Social Studies Learning Management; Cultural Conservation;

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคม โดยเฉพาะการศึกษาในด้านสังคมศึกษาซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาความเข้าใจและทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นการปลูกฝังความรู้และค่านิยมที่ดีต่อสังคมให้แก่นักเรียน เพื่อให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) มาตรา 22 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนา

ตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562) มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ สนับสนุน และ ส่งเสริม ให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ มีค่านิยม ยึดตนเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุกและความสบาย เชื่อข่าวลือ ขาดความอดทน ขาดวินัย วัตถุนิยม (ไปรยาภัส สหพัฒนสมบัติ, 2020) ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดีมีคุณธรรม มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หลายประการที่ลอกเลียนแบบวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ซึ่งให้เห็นว่าคนไทยยังขาดทักษะ ในการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ละทิ้ง ค่านิยมที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยและลดคุณค่าของความเป็นไทย เกิดการสร้างวัฒนธรรมร่วมสมัย แม้จะเพิ่มโอกาสสำหรับ การซื้อขายสินค้าและบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ แต่ก็อาจก่อให้เกิดปัญหา เนื่องจาก การขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม จนทำให้คนไทยละเลยอัตลักษณ์มีพฤติกรรมที่ เน้นบริโภคนิยมและค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ ใช้ชีวิตแบบเร่งรีบ ไม่เคารพในสิทธิคนอื่น ขาดความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเกี่ยวกับการเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของผู้เรียน ยังไม่มีรูปแบบในการเรียนรู้ที่ชัดเจน ส่วนใหญ่ยึดจากส่วนกลางหรือมาจากหลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศที่เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมหลักของชาติ และมีเวลาน้อยมากในการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่น มักถูกมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวเป็นสิ่งที่เห็นอยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเรียนก็ได้ จนทำให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นของผู้เรียนเริ่มสูญหายไปกับกาลเวลา เพราะการสืบทอด ถ่ายทอด ที่ไม่มีแบบแผนที่เป็นเอกลักษณ์เดียวกัน เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอด และแผ่รังสีทางวัฒนธรรม(พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะนำเสนอเกี่ยวกับ วัฒนธรรมให้มีการเรียนการสอนมากขึ้นในสถานศึกษา และสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับถิ่นฐานของตนเองตลอดไป ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์ วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
- 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
- 3 เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
- 4 เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำราวิชาการ หนังสือ บทความ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง การอนุรักษ์วัฒนธรรม

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) มีวิธีวิจัย 4 ระยะ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระยะมีดังนี้ **ระยะที่ 1** (1.1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2566 จำนวน 818 คน (เพศชาย 399 เพศหญิง 419) (1.2) กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 6 โรงเรียน ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2566 จำนวน

268 คน ด้วยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่เหมาะสมด้วย สูตรของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% (1.3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนสาระหน้าที่พลเมืองฯ และ คณะกรรมการโรงเรียน รวม 11 ท่าน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Simple Sampling) **ระยะที่ 2** (2.1) ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ (Principles), จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (Objectives of the Model), เนื้อหาสาระ (Content), กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process), การวัดและประเมินผล (Assessment and Evaluation), ด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 9 ท่าน **ระยะที่ 3** (3.1) กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นไปใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) **ระยะที่ 4** (4.1) ผู้วิจัยได้จัดทำเนิการประเมินผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อประเมินประสิทธิภาพของ โดยมีผู้ประเมินผลการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองฯ 6 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 คน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพ และแนวทางรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีดังนี้

1). แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

2). แบบสัมภาษณ์ ความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านองค์ประกอบและรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม

การวิจัยระยะที่ 2 การดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้คือ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Discussion) และแบบประเมินองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการ (Principles) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (Objectives of the Model) เนื้อหาสาระ (Content) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process) การวัดและประเมินผล (Assessment and Evaluation)

การวิจัยระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะนี้ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 2) แบบทดสอบก่อนเรียน ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อ

อนุรักษ์วัฒนธรรม 3) แบบทดสอบหลังเรียน ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม
4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน หลังจากการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อ

การวิจัยระยะที่ 4 ผู้วิจัยได้จัดดำเนินการประเมินผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อประเมินประสิทธิภาพของ โดยมีผู้ประเมินผลการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 ท่าน ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองฯ 6 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ท่าน รวม 9 ท่าน

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 จากสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 1) จำแนกตามสถานภาพ เพศชาย จำนวน 102 คน (ร้อยละ 38.06) เพศหญิง จำนวน 166 คน (ร้อยละ 61.94) 2) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย 1.00 - 2.00 จำนวน 19 คน (ร้อยละ 7.09) 2.10 - 3.00 จำนวน 137 คน (ร้อยละ 51.12) 3.10 - 4.00 จำนวน 122 คน (ร้อยละ 41.79) 3) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง เกษตรกร จำนวน 40 คน (ร้อยละ 14.93) รับจ้าง จำนวน 103 คน (ร้อยละ 38.43) ค้าขาย จำนวน 78 คน (ร้อยละ 29.10) ราชการ – รัฐวิสาหกิจ จำนวน 47 คน (ร้อยละ 17.54) 4) จำแนกตามโรงเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง 48 (ร้อยละ 17.91) โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนทัน 44 (ร้อยละ 16.42) โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่ 44 (ร้อยละ 16.42) โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนชัย 44 (ร้อยละ 16.42) โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม 44 (ร้อยละ 16.42) โรงเรียนเทศบาลบ้านตุ้ม 44 (ร้อยละ 16.42)

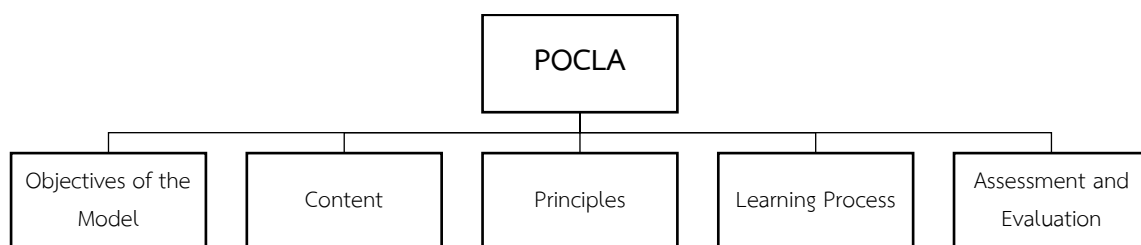
ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผู้เรียน (สำหรับผู้เรียนประเมินตนเอง) ด้านเนื้อหา ด้านวัฒนธรรม มีค่าแปลผลในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม และ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ จาก 5 ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 1). สภาพทั่วไปของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (หลักการ) การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ควรเน้นการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของตนเอง ใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการวางแผนและการประเมินผลที่ชัดเจน 2). จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ (วัตถุประสงค์) การอนุรักษ์วัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้าใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 3). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (เนื้อหา) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ควรบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับวิชาต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีในการสอน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของ

ผู้เรียน และ ชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น 4). กระบวนการจัดการเรียนรู้ (วิธีการสอน) กระบวนการสอนควรเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง สร้างความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และชุมชน โดยใช้สื่อที่ทันสมัยและวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 5). การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ (ผลลัพธ์) การประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด และการปฏิบัติจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การก่อนเรียน หลังเรียน การปฏิบัติงาน การสังเกต พฤติกรรม และการใช้สื่อดิจิทัล

ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผู้ได้นำข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เป็น “รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม” ผ่านการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม มีองค์ประกอบ 1. หลักการ (Principles) 2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (Objectives of the Model) 3. เนื้อหาสาระ (Content) 4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process) 5. การวัดและประเมินผล (Assessment and Evaluation) ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจุดมุ่งหมายของรูปแบบ ด้านการวัด และประเมินผล มีค่าแปลผล ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านหลักการ โดยมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก

ภาพที่ 2 “POCLA” องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Principles หลักการ

Objectives of the Model จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

Content เนื้อหาสาระ

Learning Process กระบวนการจัดการเรียนรู้

Assessment and Evaluation การวัดและประเมินผล

ผลการวิจัยระยะที่ 3

ผู้วิจัยได้นำ รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น แผนการจัดการเรียนรู้ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อ

ประเมินประสิทธิภาพของ “รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม” ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน (Pretest) และ หลังเรียน (Posttest) โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้รูปแบบกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตาม รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.00 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าแปลผลในระดับมากที่สุดมี 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.55 - 4.53 และอีก 7 ข้อที่มีค่าแปลผลในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 - 4.00

ผลการวิจัยระยะที่ 4 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ที่สร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 - 4.55 และข้อที่มีค่าแปลผลในระดับ มาก จำนวน 5 ข้อ 4.43 - 4.30

6. อภิปรายผล

สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวตามเพศ เกรดเฉลี่ย อาชีพ ผู้ปกครอง และโรงเรียน นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ในภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านผู้เรียน เนื้อหา และวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมตนเอง ใช้สื่อที่หลากหลายในการสร้างความสนใจ มีการวางแผน และประเมินผลอย่างชัดเจน มุ่งรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้าใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และ ประเพณี ผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง บูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับวิชาต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีในการสอน และจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชน เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และชุมชน โดยใช้สื่อที่ทันสมัยและวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการประเมินครอบคลุมด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ และการปฏิบัติจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การทดสอบก่อนและหลังเรียน การปฏิบัติงาน การสังเกตพฤติกรรม และการใช้สื่อดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ ไชยรินทร์ (2562) เรื่อง “การอนุรักษ์ฟื้นฟูและ

การจัดการจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, ผลการวิจัยพบว่า ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมจะสะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันคือ (1) ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กันได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช และธรรมชาติ (2) ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม หรือในชุมชน (3) ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งเหนือธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้อื่น ๆ ทั้งสามลักษณะนี้ คือ สามมิติของเรื่องเดียวกันกล่าวคือ ชีวิตของชาวบ้านสะท้อนถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพเปรียบเสมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงถือเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม โดยผ่านการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ 9 คน พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 1. หลักการ 2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3. เนื้อหาสาระ 4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5. การวัดและประเมินผล ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และมีระดับการประเมินผลของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทับทิม เป็งมล (2564)** เรื่อง “กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน พื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนบ้านจำโป อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า ได้กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมการเป่าแคนหน่อจี่หละ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน บ้านจำโป ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. การเตรียมความพร้อม คือ การเตรียมตนเองความรู้และวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมและการเตรียมความตั้งใจจริงของผู้รับวัฒนธรรม 2. การดำเนินกิจกรรม คือ ดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้รับการสืบทอดวัฒนธรรมสามารถค้นพบความรู้ด้วยตัวเองมีพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลาย 3 องค์ประกอบ คือ ผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม เครื่องมือการสืบทอดวัฒนธรรม ผู้รับวัฒนธรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 4. การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา คือ การวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรม หาแนวทางแก้ไขในประเด็นที่มีปัญหา สร้างแนวทางการพัฒนา ลงมือปฏิบัติและมีการประเมินผลซ้ำ 5. การเผยแพร่สู่สังคม คือ การเผยแพร่สู่นักท่องเที่ยวในฐานะการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน เปิดให้ผู้สนใจร่วมกิจกรรม และเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

จากการใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมาย 40 คน ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าคะแนนหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญ และความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อิษฏาภรณ์ นิยมวงศ์ (2565)** เรื่อง “กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีกระบวนการทัศน์ใหม่ที่น่าสนใจ

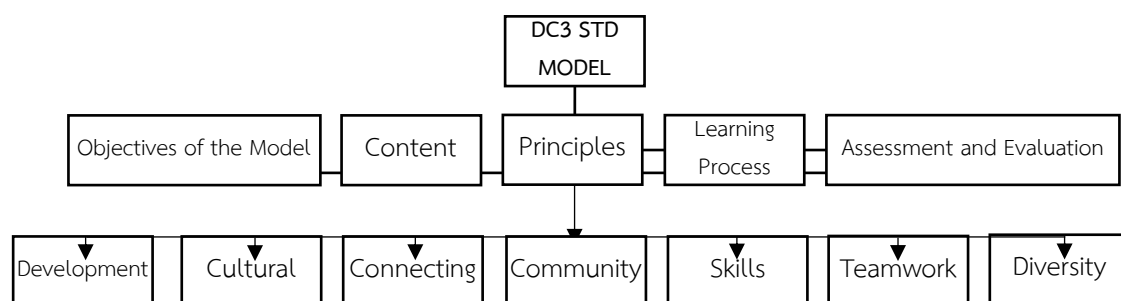
จำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ มีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและชุมชน 2) ด้านอาจารย์ มีการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อหาประสบการณ์ทางศิลปะใหม่ ๆ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Base Learning) นำ STEAM Education มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะแบบออนไลน์ 4) ด้านนิสิต/นักศึกษา ในการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษาควรให้ความสำคัญกับความสามารถและประสบการณ์ทางศิลปะ เช่น ประสบการณ์ในการจัดหรือเข้าร่วมการแสดงผลงานทางศิลปะการซื้อขายผลงานศิลปะในระบบ NFT (Non-Fungible Token) เป็นต้น 5) ด้านการวัดประเมินผล คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล และพัฒนาการของผู้เรียน และ 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือเสมือนในการจัดทำสื่อการเรียนรู้

ผลจากการใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมาย 40 คน ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 - 4.55 และข้อที่มีค่าแปลผลในระดับ มาก จำนวน 5 ข้อ 4.43 - 4.30 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลิตา อุ่นเรือน (2563) เรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู” ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นจัดกิจกรรมตามสภาพ จริงให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดระหว่าง ผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันเพื่อเป็นการเติมเต็มความรู้ให้แก่นักเรียนและผู้สอนกระตุ้นทำ ทายให้เกิดการเรียนรู้สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนำรูปแบบไปใช้และผลที่เกิดกับผู้เรียน ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาเพื่อเรียนรู้ตามสภาพจริง ขั้นที่ 2 การค้นคว้าความรู้สู่การ แก้ปัญหา ขั้นที่ 3 สร้างองค์ความรู้สู่การประยุกต์ใช้ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ขั้นที่ 5 ประเมินผลการเรียนรู้โดยภาพรวมของผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.39) และผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 75.62/76.09 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้และ 3.1) คะแนนการประเมินความสามารถในการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษาครูหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 85.45 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.2) นักศึกษาครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การใช้คำถามกระตุ้นให้

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้เกิดความผ่อนคลายในการเรียนและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น” องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ สร้างรูปแบบ ใช้รูปแบบ และประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้สรุปเป็นโมเดล “DC3 STD MODEL” สามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีความสำคัญในหลายด้าน

ภาพที่ 3 “DC3 STD MODEL” องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

Development (Analytical Thinking Skills Development) การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์

Cultural (Cultural Understanding) การเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น

Connecting (Connecting Knowledge to Daily Life) การเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวัน

Community (Community Involvement) การมีส่วนร่วมในชุมชน

Skills (Developing Communication Skills) การสร้างทักษะการสื่อสาร

Teamwork (Developing Teamwork Skills) การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

Diversity (Cultural Diversity Awareness) การตระหนักถึงความหลากหลายทาง

8. สรุป

บทนำนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของสังคมศึกษาในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัลทำให้ค่านิยมดั้งเดิมเสื่อมถอย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการจัดการเรียนรู้

ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมองเห็นความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม โดยการปลูกฝังความรู้ ค่านิยม และ ทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต โดยการวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (R & D) เพื่อนำเสนอและประเมินรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในบริบทของการศึกษาไทย

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรนำ รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อการเผยแพร่ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ที่เป็นช่วงชั้นอื่น

2. โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นควรจัดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

9.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับข้อค้นพบจากการวิจัย

2. ผลการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างหรือปรับปรุงนโยบายหรือมาตรการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

9.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการวิจัยให้ครอบคลุมโรงเรียนในเขตอื่น ๆ ของจังหวัดขอนแก่น หรือโรงเรียนในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในบริบทที่หลากหลาย และเพื่อตรวจสอบว่าแนวทางใดเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

2. ควรขยายการวิจัยไปยังระดับชั้นเรียนอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อดูความแตกต่างของผลการจัดการเรียนรู้และความเหมาะสมของรูปแบบการสอนในแต่ละช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ ไชยรินทร์. (2562). การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการจัดการจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรัญญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- ทับทิม เป้งมล. (2564). *กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน พื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนบ้านจำโบ อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. รายงานวิจัย, วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน.
- ไพบูลย์ สหพัฒนสมบัติ, ป. ร., สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์. (2020). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 17(79), 21-32.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2562). 334-2562.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชกฤษฎีกา*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2-8.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*, หมวด 1, มาตรา 18 (4). 34.
- วลิตา อุ่นเรือน. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร พุทธศักราช).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 71 - 72.
- อิษฏาภรณ์ นิยมวงศ์. (2565). *กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row, 727-728.

ผลการใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ
เพื่อพัฒนาทักษะการแปรงฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ระดับขั้นเตรียมความพร้อม

**The Effect of Using Model – Lead – Test Instruction with Picture Books to
Develop Toothbrushing Skill of Students with Intellectual Disabilities
at the Fundamental Level**

มนเดช หมิดทองคำ, ภาสุดา ภาคาผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Mondech Midthongkam, Pasuda Pakapol
Ramkhamhaeng University, Thailand
E-mail:6524442213@rumail.ru.ac.th

Received: 1 December 2024; Revised: 05 December 2024; Accepted 15 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแปรงฟันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุระหว่าง 3 - 8 ปี ห้องเรียนเตรียมความพร้อมสติปัญญา 2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) หนังสือภาพ ทักษะการแปรงฟัน 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพ 3) แบบประเมินทักษะการแปรงฟันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่า ร้อยละ และค่าร้อยละของความก้าวหน้าของ ผลของการวิจัย พบว่า 1. การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพทักษะการแปรงฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับขั้นเตรียมความพร้อม มีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.75) 2. ทักษะการแปรงฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพ สูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.30 และหลังเรียนนักเรียนมีคะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.80 คะแนน

คิดเป็นร้อยละ 89.79 และคะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 45.49 3. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model – Lead – Test ร่วมกับหนังสือภาพ โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50)

คำสำคัญ: วิธีสอน Model - Lead - Test, หนังสือภาพ, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to develop and assess the quality of Model - Lead - Test instruction with picture books, (2) to compare the toothbrushing skills of students with intellectual disabilities before and after using Model - Lead - Test instruction with picture books, and (3) to study the satisfaction of students with intellectual disabilities toward Model - Lead - Test instruction with picture books. The target group comprised 5 students with intellectual disabilities from 3 to 8 years old, intellectual preparation room 2, Regional Special Education Center 4, Trang, in the academic year 2024, selected through purposive sampling. The research instruments included (1) picture books about toothbrushing skills, (2) an Individual Implementation Plan (IIP) using Model - Lead - Test instruction with picture books, (3) assessment forms of toothbrushing skills of students with intellectual disabilities, and (4) a student satisfaction assessment form. Data analysis using mean, standard deviation, percentage, and percentage of learning progress. The research results showed that: 1. The learning management using Model - Lead - Test instruction with picture books was qualified at the highest level. ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.75) 2. The toothbrushing skills of students with intellectual disabilities after learning using Model - Lead - Test instruction with picture books were significantly higher than before learning. The toothbrushing scores of all students initially were 22.60 (44.30%) and increased after learning using Model - Lead - Test instruction with picture books to 45.80 (89.79%). The percentage of learning progress increased by 45.49%. 3. Students with intellectual disabilities were satisfied with the Model - Lead - Test instruction using picture books. Overall, the students expressed the highest level of satisfaction. ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.50).

Keyword: Model - Lead - Test Teaching method, Picture Books, Students with Intellectual Disabilities

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรวมไปถึงการได้รับสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต รวมไปถึงการได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษาระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้นโดยที่รัฐจะต้องจัด ให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพซึ่งในการจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษา ดังนั้นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นบุคคลที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าคนปกติทั่วไปทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษา เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมี สติปัญญาและความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าบุคคลปกติ อย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อสาร ความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน สุขอนามัย และทักษะทางสังคม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา เมื่อสังเกตจากพฤติกรรมพบว่ามีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากบุคคลปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความสนใจสั้น มีปัญหาในการจดจำสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ได้ มีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ และมีปัญหาในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะทำได้น้อยมากหรือทำไม่ได้เลย จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างไปจากเด็กปกติ คือ มีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ การพัฒนาทางภาษา การเคลื่อนไหวล่าช้า ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้เต็มที่ การฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องใช้เวลาและวิธีฝึกเฉพาะ และมีความจำเป็นต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจะทำให้นักเรียนพัฒนาได้เต็มศักยภาพ รู้จักช่วยเหลือและดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา เป็นกลุ่มที่มีความผิดปกติของพัฒนาการทางระบบประสาท เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับสภาวะช่องปากสูงกว่าเด็กปกติ เนื่องจากมีความสามารถในการดูแลสภาพช่องปากได้น้อยกว่าเด็กปกติและโอกาสในการที่จะได้พบทันตบุคลากรก็เป็นไปได้น้อย เนื่องจากขาดการดูแลที่ทั่วถึงทำให้เด็กอาจมีพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ไม่ดี เช่น การบริโภคของขนมขบเคี้ยว หรือของกินที่มีส่วนประกอบของน้ำตาลสูง ส่งผลให้ง่ายต่อการเกิดโรคในช่องปาก โดยโรคที่พบได้บ่อยในเด็กกลุ่มนี้ คือโรคฟันผุ และโรคปริทันต์เป็นต้น (รัชนิวรรณ ภูมิสะอาด, วรยา มณีนังกา; 2562) นอกจากนี้ Helene; & Nathalie. (2005) ได้มีการรายงานว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประมาณ 22% นั้นพบว่าขาดการแปรงฟันที่ถูกวิธี และการแปรงฟันเป็นประจำทุกวันทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับโรคฟันผุและเหงือกอักเสบ ซึ่งทักษะการแปรงฟันที่ถูกต้องมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา โดยเริ่มจากการเลือกลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี การเลือกใช้ยาสีฟัน ช่วงเวลาการแปรงฟัน การป้องกันดูแลสภาพช่องปาก และแนวทางการฝึกสอนการแปรงฟัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ครูผู้สอนควรมีการฝึกฝนนักเรียนมีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาด้วยวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสม ควรใส่ใจในเรื่องของอุปกรณ์การแปรงฟัน การฝึกฝนดูแลรวมถึงวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง อาศัยระยะเวลาในการฝึกอย่างต่อเนื่อง และความใส่ใจดูแลของผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กสามารถดูแลสภาพปาก และฟันได้ สามารถป้องกันโรคฟันผุ และเหงือกอักเสบได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา ชารสินธุ์ และคณะ (2564) เรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทักษะการแปรงฟันในเด็กวัยก่อนเรียน ผลวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนรวมเฉลี่ยในทักษะการแปรงฟันในระดับสูง ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนรวมเฉลี่ยในทักษะการแปรงฟันใน ระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนรวมเฉลี่ยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนรวมเฉลี่ยในทักษะการแปรงฟันสูงกว่ากลุ่มควบคุมจากการวิจัยเห็นได้ว่าโปรแกรมส่งเสริมทักษะการแปรงฟันในเด็กวัยก่อนเรียน มีประสิทธิผลที่ดีและควรนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

การสอนทางตรงมีลำดับขั้นตอนที่ตรงไปตรงมาซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัยได้เร็วและได้มากในเวลาจำกัด ไม่สับสน อีกทั้งนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตามความสามารถของตนเองจนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาที่กำหนด ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (ทิตินา เขมมณี ; 2560) การสอนแบบ Model - Lead - Test (MLT) มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ครูทำให้ดู 2) ทำพร้อมกับครู 3) ทดสอบหรือทดลองให้นักเรียนทำเองอย่างอิสระ ซึ่งแต่ละขั้นของ MLT จะเป็นการอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเพื่อให้เด็กเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของการสอนตามขั้นตอนย่อยอย่างละเอียด ทดสอบทำจน

สามารถทำได้เอง และมักจะมีการทดสอบทั้งระยะห่างเพื่อสังเกตความ คงทนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ Joyce & Weil ; 1996) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธมมวรรณ ใจไหว (2561) ศึกษาการพัฒนาทักษะการประกอบอาหารของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ทักษะการประกอบอาหารของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังใช้การสอนตรงร่วมกับการวิเคราะห์งานสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และจินดารัตน์ ทองประพันธ์ (2562) ศึกษาการพัฒนาความรู้ค่าจำนวนและการบวกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ความสามารถรู้ค่าจำนวนหลังการสอนโดยใช้วิธีสอนตรงร่วมกับเทคนิคหัดเลขสูงขึ้น และความสามารถในการบวกหลังการสอนโดยใช้วิธีสอนตรงร่วมกับเทคนิคหัดเลขสูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่าการสอนตรงเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสอน และพัฒนาศักยภาพ โดยการสอนแบบ Model - Lead - Test เป็นการสอนที่มุ่งช่วยให้ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหา รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่างๆ จนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาที่จำกัด

ในขณะที่การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือภาพขนาดใหญ่ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำหนังสือภาพมาใช้ โดยที่หนังสือภาพมีภาพประกอบเนื้อเรื่อง ใช้ภาพเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารหรือส่งเสริมเนื้อหา ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนไปจนถึงระดับประถมศึกษา ให้ความสำคัญกับภาพเป็นหลัก บรรยายประกอบภาพ หรืออาจไม่มีคำบรรยายเลยก็ได้ จุดประสงค์ของหนังสือคือการให้เด็กสร้างความคุ้นเคยกับหนังสือ และกระตุ้นความสนใจ (นิตยา วรรณกิตร์; 2559) โดย Worgan และ Nursery (2009) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือขนาดใหญ่ที่สามารถตอบโต้ได้ในการส่งเสริมทักษะการอ่านของเด็ก วิธีการคือใช้วิดีโอและการบันทึกประจำวัน โดยพบว่าสามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนได้ดีและมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการสอนโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ของ อ้อมใจ วนาศิริ (2558) ศึกษาการใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐนิตา ทับสว่าง (2566) ศึกษาความเข้าใจภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับหนังสือภาพ Big Book พบว่า 1) นักเรียนเข้าใจภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับดีมาก และคะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 65

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสอนโดยใช้วิธีการสอนตรงก็เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะสอนร่วมกับหนังสือภาพ ในเรื่องทักษะการแปรผันที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ หากมีการใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก็จะเป็นสิ่งที่ดี นักเรียนจะได้เรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้หนังสือภาพ จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนหรือปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการใช้หนังสือภาพยังช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะและลงมือจัดกระทำกับสื่อวัสดุตามความสามารถของแต่ละคนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกิดการค้นพบตลอดจนช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก ขณะทำกิจกรรมการสอนตรง คือ นักเรียนจะได้ ฝึกสังเกตประเด็นสำคัญของบทเรียนและ มีโอกาสได้ฝึกฝนอย่างมาก ดังนั้น วิธีนี้จึงถูกนำมาใช้สอนเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า เนื่องจากคุณภาพ ความเข้มข้นและความชัดเจนของบทเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเหล่านี้ เรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอน Model - Lead -Test ของกิ่งดาว เป็งคำมา (2559) ศึกษาความสามารถในการแปรผันที่ถูกวิธี จากการสอนโดยใช้เทคนิคการแต่งพฤติกรรมร่วมกับวิธีสอน Model - Lead - Test พบว่าความสามารถในการแปรผันที่ถูกวิธีหลังจากการสอน อยู่ในระดับดีมาก และสูงขึ้นกว่าก่อนสอน

ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา ผลการใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม ใช้วิธีการสอนตรงเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ โดยใช้ขั้นตอนของการสอนตรง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการแปร่งฟัน ทำให้มีสุขภาพอนามัยสุขนิสัยที่ดี และดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (The One Group Pretest - Posttest Design) ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย The One Group Pretest - Posttest Design

ทดสอบก่อนการทดลอง	ทดลอง	ทดสอบหลังการทดลอง
T_1	x	T_2

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุระหว่าง 3 - 8 ปี ห้องเรียนเตรียมความพร้อมสติปัญญา 2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการแปร่งฟัน และความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หนังสือภาพ ทักษะการแปร่งฟัน จำนวน 1 เล่ม แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้ 1) อุปกรณ์การแปร่งฟัน 2) การบิยาสีฟัน 3) วิธีการแปร่งฟัน 4) ล้างและเก็บอุปกรณ์ ประเมินคุณภาพของหนังสือภาพ และ

พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และภาพประกอบ โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่า ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือภาพซึ่งอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $S.D. = 0.75$)

2. แผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ ระดับชั้นเตรียมความพร้อม จำนวน 4 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอนเฉพาะบุคคล ซึ่งแสดงค่าความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งใช้แบบประเมินประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า โดยภาพรวมแผนการสอนเฉพาะบุคคล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, $S.D. = 0.56$)

3. แบบประเมินทักษะการแปร่งฟันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แบบประเมินรายการแบ่งเกณฑ์การให้คะแนน เป็น 4 ระดับ จำนวน 17 ข้อ อุปกรณ์ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะการแปร่งฟันเป็นแบบประเมินรายการที่มีระดับการปฏิบัติ 4 ระดับ โดยมีรูปแบบเป็นแบบมาตราประเมินค่าเชิงคุณภาพ (Rubric Scores) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับระดับคุณภาพการให้ระดับผลการเรียนระบบร้อยละ 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.68 - 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม จากนั้นนำแบบประเมินทักษะการแปร่งฟันไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try Out) กับนักเรียนที่คล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยทำการทดลองกับนักเรียน จำนวน 1 คน ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินทักษะการแปร่งฟัน เป็นการหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Inter Observer Reliability หรือ IOR) สังเกตพฤติกรรมทักษะการแปร่งฟันของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จนกระทั่งมีความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ซึ่งพบว่าผลการสังเกตพฤติกรรมโดยใช้แบบประเมินทักษะการแปร่งฟัน เท่ากับร้อยละ 100 จึงเริ่มดำเนินการทดลองต่อไป

4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งคำถามเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อวัสดุ 4) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนพบว่า พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.68 - 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อกำหนดหมายวันเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล
2. ประเมินทักษะการแปร่งฟันกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน ด้วยแบบประเมินทักษะการแปร่งฟันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาในการประเมินทักษะการแปร่งฟัน ครั้งละ 60 นาที
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ ใช้เวลาแผนการสอนเฉพาะบุคคล จำนวน 4 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง ซึ่งไม่นับรวมเวลาใน

การประเมินทักษะการแปร่งฟัน ก่อนเรียนและหลังเรียน

4. ประเมินทักษะการแปร่งฟันกับนักเรียนหลังเรียนกับนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ด้วยแบบประเมินทักษะการแปร่งฟัน หลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล ใช้เวลาในการทดสอบ ครั้งละ 60 นาที ซึ่งเป็นแบบประเมินชุดเดียวกับที่ใช้ประเมินทักษะก่อนการสอน

5. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ โดยครูที่สอนร่วมชั้นเรียน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรม เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

6. นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากการประเมินทักษะการแปร่งฟัน มาวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการหาค่าร้อยละของคะแนนความก้าวหน้า

7. นำคะแนนจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าที่คำนวณได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาคุณภาพของหนังสือภาพ ทักษะการแปร่งฟัน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบประเมินทักษะการแปร่งฟัน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการหาค่าร้อยละของคะแนนความก้าวหน้า

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบกับเกณฑ์

4. ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

1.1 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านรูปเล่มและภาพประกอบ	4.67	0.49	มากที่สุด
2.	ด้านวัตถุประสงค์	4.33	0.58	มากที่สุด
3.	ด้านภาษา	4.83	0.33	มากที่สุด
4.	ด้านเนื้อหา	4.73	0.46	มากที่สุด
5.	ด้านลักษณะสื่อ	4.78	0.44	มากที่สุด

6. ด้านองค์ประกอบของหนังสือภาพ	4.83	0.39	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.67	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า คุณภาพของหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.75) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านภาษา ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.33) ด้านองค์ประกอบของหนังสือภาพ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.39) ด้านลักษณะสื่อ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.44) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.46) ด้านรูปเล่มและภาพประกอบ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.49) และด้านวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

1.2 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแปร่งฟัน

ตารางที่ 3 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของแผนการสอนเฉพาะบุคคล จำนวน 4 แผน

แผนที่	ชื่อแผนการสอนเฉพาะบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เรื่อง อุปกรณ์การแปร่งฟัน	4.31	0.56	มากที่สุด
2.	เรื่อง การปียาสีฟัน	4.40	0.54	มากที่สุด
3.	เรื่อง วิธีการแปร่งฟัน	4.36	0.58	มากที่สุด
4.	เรื่อง ล้างและเก็บอุปกรณ์	4.33	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.35	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า คุณภาพแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.56)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแปร่งฟัน ก่อนเรียนและหลังเรียน

คนที่	ทักษะเป้าหมาย	ก่อนเรียน (51 คะแนน)	ร้อยละ ก่อนเรียน	ระดับ คุณภาพ	หลังเรียน (51 คะแนน)	ร้อยละ หลังเรียน	ระดับ คุณภาพ
1.	ทักษะการแปร่งฟัน	22	43.13	ปรับปรุง	45	88.23	ดีมาก
2.	ทักษะการแปร่งฟัน	24	47.05	ปรับปรุง	47	92.15	ดีเยี่ยม
3.	ทักษะการแปร่งฟัน	18	35.29	ปรับปรุง	41	80.39	ดีมาก
4.	ทักษะการแปร่งฟัน	22	43.13	ปรับปรุง	47	92.15	ดีเยี่ยม
5.	ทักษะการแปร่งฟัน	27	52.94	ปรับปรุง	49	96.07	ดีเยี่ยม
ค่าเฉลี่ย		22.60	44.30	ปรับปรุง	45.80	89.79	ดีมาก

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแปร่งพินของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ พบว่า ทักษะการแปร่งพินของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังจากการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ สูงขึ้น โดยก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนระหว่าง 18 – 27 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.30 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับปรับปรุง และหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนระหว่าง 41 – 49 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.79 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 5 ร้อยละของความก้าวหน้าของทักษะการแปร่งพิน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

คนที่	ก่อนเรียน (T ₁) (คะแนนเต็ม 51 คะแนน)	หลังเรียน (T ₂) (คะแนนเต็ม 51 คะแนน)	คะแนนที่เพิ่มขึ้น (T ₂ - T ₁)	ร้อยละความก้าวหน้า
1.	22	45	23	45.09
2.	24	47	23	45.09
3.	18	41	23	45.09
4.	22	47	25	49.01
5.	27	49	22	43.13
รวม	113	229	116	227.41
ค่าเฉลี่ย	22.60	45.80	23.2	45.48
ร้อยละ	44.30	89.79	45.49	

จากตารางที่ 5 พบว่า ทักษะการแปร่งพินของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 22.60 ร้อยละ 44.30 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน 45.80 ร้อยละ 89.79 คะแนนที่เพิ่มขึ้น คือ 23.2 ร้อยละ 45.49 ได้ร้อยละความก้าวหน้า คือ ร้อยละ 45.48 แสดงว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทั้ง 5 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพมีทักษะการแปร่งพินสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านเนื้อหา	4.60	0.50	มากที่สุด
2.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.46	มาก

3. ด้านสื่อนวัตกรรม	4.55	0.51	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.35	0.49	มากที่สุด
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.67	0.59	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.51	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ พบว่า มีความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.59) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.50) ด้านสื่อนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.51) และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.46)

5. อภิปรายผล

ผลการใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน มีคุณภาพระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 การหาคุณภาพของหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน มีคุณภาพระดับมากที่สุด โดยคุณภาพของหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.75) ทั้งนี้เพราะหนังสือภาพที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอน และกระบวนการทำอย่างมีระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา หนังสือเล่มใหญ่ หนังสือภาพ และเทคนิคการสร้างหนังสือภาพจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหนังสือภาพตามที่ ตฤณ หงส์ไส (2564) ได้ดำเนินการสร้างและการพัฒนาหนังสือภาพ 1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยจุดหมาย แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ 2) ศึกษาวิธีการ หลักการ 3) สร้างหนังสือภาพ ประกอบด้วย ลักษณะ เนื้อหาสาระของหนังสือภาพ 4) การตรวจสอบคุณภาพและแก้ไข 5) นำผลที่ได้มาปรับปรุงหนังสือภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญญฐนิชา ทับสว่าง (2566) ได้ดำเนินการสร้างหนังสือภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสอนภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้เทคนิคหนังสือภาพ และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ และกำหนดเนื้อหา 3) ออกแบบสื่อการเรียนรู้ 4) หาคุณภาพสื่อการเรียนรู้ นำหนังสือภาพเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5) นำสื่อการเรียนรู้หนังสือภาพปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fritz (1990) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิภาพการใช้หนังสือเล่มใหญ่กับนักเรียนก่อนชั้นอนุบาล ซึ่งการใช้หนังสือเล่มใหญ่ใช้ในการทดแทนการขาดแคลนหนังสือของกลุ่มคนยากจน ทำให้เกิดความประสบความสำเร็จในการอ่านออกเสียง

1.2 การพัฒนาและหาคุณภาพของแผนการสอนเฉพาะบุคคล เรื่องทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม จำนวนทั้งหมด 4 แผนการสอนเฉพาะบุคคล มีความเหมาะสมมากที่สุด ทุกแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.56)

ทั้งนี้เพราะแผนการสอนเฉพาะบุคคลที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอน และกระบวนการทำอย่างมีระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และวิธีสอน Model - Lead - Test จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการสอนเฉพาะบุคคล จัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Heather S.; et al. (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สีของเด็กอายุ 2 ปี 5 เดือนที่มีพัฒนาการล่าช้า จากการสอนตรงโดยใช้เทคนิค Model - Lead - Test (MLT) ผลที่ได้จากการฝึกโดยเทคนิคนี้เด็กสามารถบอกสีและชี้ไปยังสีได้ ถูกต้องมากกว่า 80 % ขึ้นไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mustafa; et al. (2013) ศึกษาเกี่ยวกับการสอนตรงโดยใช้เทคนิค Model - Lead - Test (MLT) ในเรื่องการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในการท่องจำและการรับรู้จำนวน และการนับเลข พบว่าวิธีการสอนโดยใช้ Model - Lead - Test ร่วมกับการให้การเสริมแรงเป็นรางวัล ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กสามารถท่องจำรู้จำนวนและนับเลข อีกทั้งยังสอดคล้องกับ กิ่งดาว เป้งคำมา (2559) ที่ได้กล่าวว่า การสอนโดยใช้วิธีการแต่งพฤติกรรมร่วมกับ วิธีสอน Model - Lead - Test เนื่องจากการสอนโดยใช้วิธีการแต่งพฤติกรรมร่วมกับวิธีสอน มีการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายออกเป็นขั้นย่อยและมีขั้นตอนการสอนที่ง่ายและชัดเจน นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้กระตือรือร้น มีแรงจูงใจในการเรียน การสอนนี้จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ ทักษะการแปร่งฟันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังจากการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ สูงขึ้น โดยก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนระหว่าง 18 – 27 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.30 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับปรับปรุง และหลังเรียนนักเรียน มีคะแนนระหว่าง 41 – 49 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.79 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และร้อยละของความก้าวหน้าทักษะการแปร่งฟัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 22.60 ร้อยละ 44.30 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน 45.80 ร้อยละ 89.79 คะแนนที่เพิ่มขึ้น คือ 23.2 ร้อยละ 45.49 ได้ร้อยละความก้าวหน้า คือ ร้อยละ 45.48 แสดงว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทั้ง 5 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ มีทักษะการแปร่งฟันสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน แสดงว่า การใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ มีประสิทธิผลช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะการปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทร์ไพลิน ด้านสุนทร (2565) ได้ทำการศึกษาทักษะการใช้เงินของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Next dollar ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการใช้เงินของนักเรียน หลังได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Next dollar มีทักษะการใช้เงินอยู่ในระดับดีเยี่ยม และทักษะการใช้เงินของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย หลังจากได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Next dollar สูงกว่าก่อนได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้

Next dollar และยังสอดคล้องกับกิ่งดาว เป้งคำมา (2559) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการแปร่งฟันที่ถูกวิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง จากการสอนโดยใช้เทคนิคการแต่งพฤติกรรมร่วมกับวิธีสอน Model - Lead - Test ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการสอนโดยใช้เทคนิคการแต่งพฤติกรรมร่วมกับวิธีสอน Model - Lead - Test อยู่ในระดับดีมาก และความสามารถในการแปร่งฟันที่ถูกวิธี หลังจากการสอนโดยใช้เทคนิคการแต่งพฤติกรรมร่วมกับวิธีสอน Model - Lead - Test สูงขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิชา ทับสว่าง (2566) ได้ทำการศึกษาความเข้าใจภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับหนังสือภาพ Big Book ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปานกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เข้าใจภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับหนังสือเล่มใหญ่ Big Book อยู่ในระดับดีมาก และเข้าใจภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับหนังสือเล่มใหญ่ Big Book คะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 65

3. จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม มีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ โดยครูที่สอนร่วมชั้นเรียน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ร่วมกับหนังสือภาพ เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะ วิธีการ และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคลซึ่งนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และให้ความร่วมมือครูในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลกาญจน์ มินสาคร และคณะ (2566) เรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านอาหารของเด็กปฐมวัย ผลงานวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านในการส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านอาหารของเด็กปฐมวัย ในรายด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ด้านองค์ประกอบชุดกิจกรรม คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และด้านคุณค่าและประโยชน์จากการเรียนรู้ชุดกิจกรรม คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 โดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1.1 ครูที่สอนห้องเรียนเตรียมความพร้อมประเภทความพิการอื่นๆ สามารถนำ หนังสือภาพ ทักษะการแปร่งฟันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้สอนทั้งในการเรียนรู้แบบกลุ่มหรือเดี่ยวได้

1.2 ขั้นตอนการสอนในชั้นที่ 3 ครูพานักเรียนทำ (Lead) และชั้นที่ 4 นักเรียนทดลองทำด้วยตนเอง (Test) ในสองขั้นตอนนี้ครูควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

1.3 การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้สอนต้องมีความใจเย็น และจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน เพื่อทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจ และรู้สึกปลอดภัยในชั้นเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน โดยใช้วิธีสอน Model - Lead - Test ให้สามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะการแปร่งฟันกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น

2.2 ควรมีพัฒนาหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน ร่วมกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงควรฝึกให้นักเรียนได้ฝึกการแปร่งฟันอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ควรพัฒนาหนังสือภาพทักษะการแปร่งฟัน ร่วมกับรูปแบบการสอน วิธีการสอน หรือการสอนเทคนิค อย่างอื่นร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

กมลกาญจน์ มินสาคร และคณะ. (2566). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านอาหารของเด็กปฐมวัย. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 6(19), 74-85. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Etcedumsujournal/article/View/263527/177481>

กิ่งดาว เป็งคำมา. (2559). การศึกษาความสามารถในการแปร่งฟันที่ถูกวิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง จากการสอนโดยใช้เทคนิคการแต่งพฤติกรรมร่วมกับวิธีสอน Model - Lead - Test. [ปริญญาณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Res_Hum/Kingdow_P.pdf

จินดารัตน์ ทองประพันธ์. (2562). การพัฒนาความรู้ค่าจำนวนและการบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยวิธีการสอนตรงร่วมกับเทคนิคทัชแมทซ์. [ปริญญาณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/392/1/gs571130028.pdf>

ณัฐธินิชา ทับสว่าง. (2566). การศึกษาความเข้าใจภาพสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับหนังสือภาพ Big Book. [ปริญญาณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2541/1/gs621130004.pdf>

ตฤณ หงษ์ใส. (2564). การสร้างนวัตกรรมหนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษา ด้านการพูดของเด็กปฐมวัยพื้นที่ห่างไกลในอำเภอสบเมยจังหวัดแม่ฮ่องสอน. [กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. <http://www.cmruir.cmru.ac.th/bitstream/123456789/2251/8/Cover.pdf>

ทิตนา แคมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธมลวรรณ ใจไหว. (2561). การพัฒนาทักษะการประกอบอาหารของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปานกลาง โดยใช้การสอนตรงร่วมกับการวิเคราะห์งาน. [ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/433/1/gs601130155.pdf>
- นิตยา วรรณกิตร์. (2559). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. นนทบุรี: อินทนิล.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552. (2552). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 126 ตอนที่ 80 ง, หน้า 1-3.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551. (2551, 5 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก, หน้า 1-13.
- ภัทร์ไพลิน ด้านสุนทร. (2565). การศึกษาทักษะการใช้เงินของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการสอนตรงร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ *Next dollar*. [ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2301/1/gs621130203.pdf>
- รัชนิวรรณ ภูมิสะอาด, และวรายา มณีลังกา. (2562). ความพร้อมในบทบาทเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข ปีการศึกษา 2562. *วารสารทันตภิบาล*. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. 30(1), 1-11. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/TDNJ/article/view/182524/129158>
- สุกัญญา ขารสินธุ์ และคณะ. (2564). ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมทักษะการแปรงฟันในเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*. 15(38). <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/252242/172833>
- อ้อมใจ วนาศิริ. (2556). การใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัย. [วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/125>
- Fritz, Joyce Burnett. (1990). *Evaluating the Effectiveness of a big book reading/ writing program for prekindergarten students*. Texas A & M University: UMI Dissertation Publishing. <https://hdl.handle.net/1969.1/DISERTATIONS-1118150>
- Heather S., Kimberly P., T.F. (2012). *The Effects of Model, Lead, and Test With Reward to Teach a Preschool Student with a Disability to Identify Colors*. 1(1), 1-7.
- Helene, Ouellette, K., Nathalie, G., M.E. Suzanne, L., Patricia, M., Carol, M.; & Jeaneette, H. (2005). *Addressing Health Disparities Through Promoting Equity for Individuals with Intellectual Disability*. Abstract retrieved March 10, 2014, from Science Direct database. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF03403699>
- Joyce, B.; & Weil. M. (1996). *Models of Teaching*. 5th ed. New York: Allyn & Bacon. Mustafa, Kimberly, P., Weber, T. F. McLaughlin, (2013). *The Differential Effects of*

Direct Instruction Model – Lead Test Procedure with and Without a Reward on Rote counting Rote counting, Number Recognition and Rational counting with A young Child. 2(3).

Worgan, S., และ Nursery, O. (2009). *Creating and using an interactive big book in a nursery setting as a tool to develop reading skills.* http://metapsychologymentalhelp.net/poc/view_doc.php?type=book&id=1645&cn=396#

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้า พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

Guidelines for Developing Learning Management in the Learning Loss Situation of Pangmapha Phitthayasarn School under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office

ญาณภัทร วิลไลจันทร์, นลรวช ยุธวงศ์, วิทยา พัฒนเมธาตา

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Yannapat Wilaijan, Nonhawat Yuthawong, Witthaya Patthanameatada
Northern College, Tak, Thailand
E-mail: Yanapa.yanapa65@gmail.com

Received: 21 November 2024; Revised: 15 December 2024; Accepted 15 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย และ2) หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประชากรได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 41 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.18$, $\sigma = 0.25$) เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน และด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ตามลำดับ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย คือ การพัฒนาหลักสูตรให้ทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน การจัดงบประมาณพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการนำผลการเรียนรู้มาพิจารณาตัดสินเกณฑ์อย่างเป็นระบบ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย ควรสนับสนุนครูในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และประสบการณ์ จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้การวิจัยในชั้นเรียนแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา, การจัดการเรียนรู้, สภาวะถดถอย

Abstract

This research is mixed-method research. The objectives are 1) to study the conditions and problems of learning management in the learning loss situation and 2) to find a way to developing learning management in the learning loss situation of Pangmapha Phitthayasarn school, under the Mae Hong Son secondary educational service area office. The population is 41 administrators, teachers, instructors, and basic education committee members, and 9 experts. The tools used are questionnaires and interviews. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that the learning management conditions in the learning loss situation were at a moderate level ($\mu = 3.18$, $\sigma = 0.25$), ranked from highest to lowest as follows: teachers, learning activities, curriculum and curriculum implementation, student measurement and evaluation, and media and educational technology respectively. The learning management problems in the learning loss situation are: curriculum development to keep up with changes to develop students, budget allocation for internet network development for access to learning resources, determination of activities appropriate for learning units, and opportunities for stakeholders to participate in curriculum development. and using learning outcomes to consider and judge criteria systematically, respectively. Guidelines for developing learning management in the learning loss situation should support teachers in developing themselves to have knowledge and experience, organize activities taking into account the knowledge and abilities of learners and individual differences, create an atmosphere conducive to learning, use classroom research to solve problems and develop learning management, and use evaluation results to develop the quality of learning management to be consistent with a learner-focused curriculum.

Keywords: development approach, learning management, loss situation

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคมรวมทั้งการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโรคอย่างรุนแรงสถานศึกษาต้องปิดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา ส่งผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปรับตัวปรับบทบาท และปรับรูปแบบวิธีการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 สถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างปลอดภัย ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่เป็นแบบทางไกลหรือออนไลน์เพื่อทดแทนการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ และผู้เรียนทุกระดับการศึกษาต้องเรียนรู้ที่บ้านตามมาตรการป้องกันโรค ภาวะวิกฤติดังกล่าวเกิดผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ทั้งต่อตัวครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวมทำให้เห็นจุดอ่อนที่ชัดเจนของระบบการศึกษาไทย การรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเห็นควรสังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงการปฏิบัติที่ได้จากการวิจัย ซึ่งมีหลายมิติและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ให้เป็นมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่มีความชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลการสังเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบของโควิด-19 ต่อระบบการศึกษาไทย

และมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พร้อมเสนอมาตรการเร่งด่วน กลไกสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จเพื่อประกอบการพิจารณาในการนำสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นหนึ่งจังหวัดที่จัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน เป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุดและยากจนที่สุดของประเทศ มีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากที่สุดร้อยละ 60 ของประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา สลับซับซ้อนเดินทางยากลำบากโดยเฉพาะในฤดูมรสุม นักเรียนมีผลการเรียนต่ำที่สุดจะสูงกว่าแค่เพียงนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่ใช้ภาษามลายู โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กเฉลี่ย 65 คนต่อหนึ่งโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2560) ที่พบว่า สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพราะขาดครูที่มีความรู้และสื่ออุปกรณ์สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส/พิการ/มีความต้องการพิเศษยังไม่ได้มีโอกาสการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สาเหตุเพราะขาดแคลนครู เทคนิควิธีการจัดการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ส่งเสริมให้เด็กคิดวิเคราะห์ ขาดสื่อ อุปกรณ์ และรูปแบบวิธีการสอนที่เหมาะสม สภาพที่กล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน (2565) ได้จัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 เพื่อดำเนินการให้สนองนโยบายดังกล่าว โดยจัดให้มีการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนของหน่วยงานคือ โครงสร้างสำนักงานเขตมีอัตรากำลังไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมที่ยากลำบาก ด้านกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการค่อนข้างจำกัด เนื่องจากงบประมาณได้รับล่าช้า ขาดอุปกรณ์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร กระบวนการทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ บุคลากรไม่มีทักษะการปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2564 ผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.48 และ 30.53

โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2562 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งรายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ข้อมูล ณ.วันที่ 20 มิถุนายน 2565 มีผู้ติดเชื้อทั้งสิ้น 45,457 ราย รักษาหายแล้วจำนวน 45,344 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.70 กำลังรักษาตัวอยู่ 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีผู้เสียชีวิต 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2565) แม้ปัจจุบันสถานการณ์จะคลี่คลาย เข้าสู่ภาวะปกติรูปแบบใหม่ หรือ new normal แต่ก็ยังมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โรงเรียนจึงต้องยังคงมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเคร่งครัด และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมามีทำให้การเรียนการสอนหยุดชะงักและส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กนักเรียนที่การพัฒนาการด้านต่าง ๆ หยุดชะงัก เพราะปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีมาช้านานจนเกิดภาวะสะสม และการจัดการศึกษาถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบตามสถานการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) ประสบปัญหาเด็กไม่เข้าเรียน ขาดทักษะการ

ปฏิบัติ การสูญเสียความรู้หรือทักษะใด ๆ และ/หรือ การชะลอตัวหรือขัดขวางความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการขยายช่องว่างหรือความไม่ต่อเนื่องในการศึกษาของนักเรียน การหยุดชะงักของการศึกษาในระบบเกิดการออกกลางคัน การขาดเรียนและการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การศึกษากว้างไกลไม่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคลได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมลดลง

ความเป็นมาและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งนำเสนอเสนอแนะได้ไปศึกษาแนวทางในการพัฒนาสำหรับการประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการในสภาวะการณ์ที่การจัดการเรียนรู้ถดถอย ที่จะยังประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สนองตอบเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อคุณภาพผู้เรียนยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสม (Mixed-method research) การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชากร มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice)

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยได้ 5 ด้าน นำไปสร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นโครงสร้างข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามตามกรอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้ข้อคำถามเพื่อสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย จำนวน 50 ข้อด้านละ 10 ข้อ และข้อคำถามปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย จำนวน 30 ข้อ ด้านละ 6 ข้อ เท่า ๆ กัน

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 34 จังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .967 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาตครูผู้สอน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา โดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถามชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 41 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ใช้สถิติตามประเภทของแบบสอบถาม คือ

แบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) กำหนดการแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 3 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้เป็นข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย ข้อที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ
3. นำข้อคำถามมาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 5 ด้าน
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข
5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายใต้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีผลการวิจัยโดยรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยโดยรวม

ด้านที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติ		แปลผล	อันดับ
		μ	σ		
1	ด้านครูผู้สอน	3.78	0.37	มาก	1
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.34	0.30	ปานกลาง	2
3	ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	3.27	0.57	ปานกลาง	3
4	ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน	3.19	0.74	ปานกลาง	4
5	ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	2.32	0.45	น้อย	5
โดยรวม		3.18	0.25	ปานกลาง	

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu= 3.18, \sigma= 0.25$) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านครูผู้สอน ($\mu= 3.78, \sigma= 0.37$) สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu= 3.34, \sigma= 0.30$), ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ($\mu= 3.27, \sigma= 0.57$) และด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ($\mu= 3.19, \sigma= 0.74$) ตามลำดับ ส่วนด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\mu= 2.32, \sigma= 0.45$) ต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน แต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ/จุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตร มีปัญหาสูงที่สุด (ร้อยละ 21.93) รองลงมาคือ ครูไม่คำนึงถึงความสามารถและความถนัดของผู้เรียน (ร้อยละ 18.37) และครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนการสอน (ร้อยละ 14.79) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักสูตร รวมถึงความรู้ในศาสตร์การสอนให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 28.06) รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ร้อยละ 25.00) และการจำแนกผู้เรียนเพื่อจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต่างระหว่างบุคคล (ร้อยละ 18.87) ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหน่วยเรียนและความต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2.3 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า การส่งเสริมให้มีการทำหลักสูตรที่ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 33.67) รองลงมาคือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (ร้อยละ 27.55) และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่คำนึงถึงความต่างของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา (ร้อยละ 15.30) ตามลำดับ ดังนั้นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทด้านผู้เรียนและสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างทั่วถึง

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า การนำผลการเรียนการสอนมาตัดสินตามเกณฑ์ให้เป็นระบบ มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 25.00) รองลงมาคือ การใช้เครื่องมือสอดคล้องกับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (ร้อยละ 20.00) และการดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำข้อสอบมาตรฐาน (ร้อยละ 16.32) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการกำกับ ติดตามและนิเทศให้ครูสามารถนำผลการจัดการเรียนรู้ การใช้เครื่องมือและข้อสอบมาใช้ตัดสินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์กำหนดอย่างมีระบบ

2.5 ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า การจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 30.10) รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอนและบริหารงานวิชาการ (ร้อยละ 21.93) และการเผยแพร่สื่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง (ร้อยละ 17.85) ตามลำดับ ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีการสำรวจความต้องการใช้งบประมาณพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสถานศึกษาให้สนองความต้องการใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเพียงพอ

3. การหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สรุปแนวทางรายด้านดังนี้

3.1 ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และเพิ่มประสบการณ์การประยุกต์เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ สูงที่สุด (ความถี่ = 8) รองลงมาคือ ครูควรจัดการเรียนการสอนที่สนองความต่างของผู้เรียนในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ความถี่ = 7) และครูควรใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (ความถี่ = 5) ตามลำดับ ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีแผนพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สูงที่สุด (ความถี่ = 7) รองลงมาคือ ครูควรมีการออกแบบและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างทั่วถึง (ความถี่ = 6) และควรมีการออกแบบบทเรียนที่สะดวกและง่ายต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานตามสถานการณ์ (ความถี่ = 4) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบความพร้อมด้านสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า สถานศึกษาควรให้มีการจัดทำหลักสูตรเท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน สูงที่สุด (ความถี่ = 8) รองลงมาคือ ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

(ความถี่ = 6) และควรให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (ความถี่ = 5) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.4 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดทำปฏิทินการวัด ประเมิน และรายงานผลการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน สูงที่สุด (ความถี่ = 7) รองลงมาคือ ควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิบัติงานการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (ความถี่ = 5) และควรกำหนดแนวทางการวัดผลด้วยข้อสอบมาตรฐานและเป็นการประเมินตามสภาพจริง (ความถี่ = 4) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องให้ครูผู้สอนร่วมกันจัดทำปฏิทินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตารางเรียน รายวิชา/กลุ่มสาระให้ชัดเจน

3.5 ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผน เตรียมความพร้อม เพื่อสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม สูงที่สุด (ความถี่ = 7) รองลงมาคือ ควรมีการปรับปรุงพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้สะดวกพร้อมใช้ (ความถี่ = 6) และควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างคุ้มค่า (ความถี่ = 5) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการมอบหมายให้มีการสำรวจความต้องการและสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงก่อนเปิดภาคเรียน

5. อภิปรายผล

สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญในบทบาท ความรับผิดชอบ และความสำเร็จของครูทั้งในฐานะผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และเป็นผู้ขับเคลื่อนกลไกการจัดการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหลัก ครูต้องสื่อสารและมีการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับทั้งผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ สื่อสารออนไลน์ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ในภาวะที่ผู้เรียนมีความถดถอยทางการเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ว่าในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครู มีการสร้างปฏิสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน โดยครูใช้การติดต่อ สื่อสาร เพื่อสอบถามและติดตามการเรียนรู้ ความก้าวหน้า ความพร้อม และส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและบ้านพักสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรณัญญา ประพันธ์ (2566) เรื่อง แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะถดถอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยของเมธาวลัย วิวัฒน์ครุฑ (2566) เรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประชาอุปถัมภ์ พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า การส่งเสริมให้มีการทำหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน การจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ เป็นปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์เป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง สภาพที่ตั้งของโรงเรียนมากกว่าร้อยละ 95 เป็นป่าไม้และภูเขาสูง จัดว่าเป็นเมืองปิดทางการสื่อสาร มีข้อจำกัดด้านสัญญาณ งบประมาณสนับสนุนและจำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่ทำให้การบริหารจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล กิจรุ่งเรือง (2565) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า โรงเรียนยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานระดับช่วงชั้น เนื่องจากความไม่พร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตสำหรับเรียนออนไลน์ และปัจจัยทางบ้าน เช่น ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต สถานศึกษาขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน ครูยังขาดทักษะด้านการสอนที่จะช่วยผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และผลการวิจัยของรจิต พุ่มพฤษ (2566) เรื่อง แนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป พบว่าสาเหตุปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป มีสาเหตุ 4 ประการคือ 1) ความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน ไม่สนใจให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ สุขภาพกายและจิตใจไม่พร้อมการเรียนรู้ออนไลน์ ไม่สามารถเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีไม่พร้อมเพราะมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ 2) การปรับตัวของครูในการจัดการสอนออนไลน์ ครูมีความวิตกกังวลในการปรับเปลี่ยนการสอนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้มีการพัฒนาตนเองมากขึ้น เกิดความเครียดมากยิ่งขึ้น 3) ผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่ในนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้ทั้งผู้ปกครองและผู้เรียนต้องมีการปรับตัว บางส่วนขาดการสนับสนุนจากครอบครัว และ 4) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวได้ ขาดการลงมือปฏิบัติจริง ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน เพื่อนและครูผู้สอน ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนในที่สุด

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองด้านความรู้และเพิ่มประสบการณ์การประยุกต์เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน อยู่เสมอ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรเท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม จัดทำปฏิทินการวัด ประเมินและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีการวางแผน เตรียมความพร้อมเพื่อสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอันดับแรกในการจัดการเรียนการสอนในภาวะปกติใหม่ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดปัญหาการจัดการเรียนรู้เป็นเวลานาน ๆ ครูไม่เครียดกับรูปแบบการพัฒนาที่ไม่จำเป็น

เข้าห้องอบรม ผู้เรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้กับสื่อที่ทันสมัยและสามารถนำไปถ่ายทอดสอนผู้ปกครองได้ด้วย การมีปฏิทินที่ชัดเจนช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการนำสื่อและเทคโนโลยีจากการสนับสนุนมาใช้ประโยชน์ได้เหมาะสม ลดภาระงานและภาวะถดถอยที่เกิดจากความวิตกกังวลในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asia Development Bank, 2021) กล่าวว่า การออกแบบแผนการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตใหม่ต้องมีโครงสร้างและกำหนดทิศทางที่ชัดเจน ไม่จำเป็นต้องเหมือนหลักสูตรเดิมในภาวะปกติ มีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและครู เพิ่มประสิทธิภาพการสอนออนไลน์ (ทางไกล) ให้แก่ครู รวมทั้งส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองภายใต้สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพ และแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) เสนอแนวทางลดภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ 2 ด้าน คือ 1) นโยบายและการบริหารจัดการ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้การช่วยเหลือเยียวยาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับหลักสูตรเนื้อหาให้ลดภาระงานของครูและงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน ให้มีการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น และใช้การสื่อสาร ชี้แจง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน และ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควรส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสร้างสุขภาวะที่ดี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครู ส่งเสริมและเตรียมความพร้อมอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี และส่งเสริมแรงจูงใจ เสริมสร้างการเรียนรู้แบบนันทนาการให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของรจิต พุ่มพฤษ (2566) เรื่อง แนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป พบว่า แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ควรดำเนินการใน 6 แนวทางคือ 1) การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ 3) การปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม 4) การปรับวิถีวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น 5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) การเปิดรับการส่งเสริมสนับสนุนและการช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในภาวะการเรียนรู้ถดถอยไปเผยแพร่ และกำหนดเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดได้นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาของพื้นที่แบบบูรณาการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายและมอบหมายให้กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษารับผิดชอบในการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาใน สังกัดที่อยู่ติดขอบชายแดน พื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารและมีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้แนวทางส่งเสริมการจัด การเรียนรู้ในสภาวะการณ์การเรียนรู้ถดถอยสำหรับการบริหารจัดการศึกษายุคปกติถัดไป (Nex normal)

3. สถานศึกษา ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA และ กระบวนการนิเทศภายในเชิงระบบเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแบ่งปัน ความรู้ ประสบการณ์ แนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ด้วยกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาและกับสถานศึกษาอื่น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองของครูให้มีความรู้และเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ๆ ในบรรยากาศที่มีความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหาสภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ยุควิถีชีวิตใหม่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้ในภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของนักเรียนในยุค Nex normal สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของนักเรียน หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคไวรัสโควิด-19 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

นฤมล กิจรุ่งเรือง. (2565, ธันวาคม). “แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ นักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี.” ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 19 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน*. 8-9 ธันวาคม 2565 : 1124-1134

เมธาวลัย วิวัฒน์ครุฑ. (2566). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประชาอุปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รจิต พุ่มพฤษ. (2566). แนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลัง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วรัญญา ประพันธ์. (2566). แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. แม่ฮ่องสอน: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพมหานคร: องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ).
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2565). รายงานสถานการณ์ทางสังคมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปี 2565. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2565 เข้าถึงจาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/msoweb/download/article/article_20220920160843.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2561-2565. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- Asia Development Bank. (2021). *Learning and Earning Loss from COVID-19 school closures in Developing Asia*. Special Topic of the Asia Development outlook 2021.

การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น
ด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด
(Coaching and Mentoring)

**The Development of Active Learning Management Skills for Science and
Technology Subject Teachers in Grade 4 Private Schools in Khon Kaen
Province Using a Coaching and Mentoring Systematic Supervision Process**

จันทกวี แสงอรุณ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

Jinkawee Sangarun
Khon Kaen Provincial Education Office
E-mail: jinkawee@gmail.com

Received: 28 November 2024; Revised: 09 December 2024; Accepted 15 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่นสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) และ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจ ต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 11 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 3 โรงเรียน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยการนิเทศใช้หลักธรรมกัลยาณมิตร ในกระบวนการ (Coaching and Mentoring) ในการพัฒนาครู การดำเนินการนิเทศการศึกษา แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวางแผน ระยะที่ 2 การปฏิบัติตามแผนการนิเทศ ระยะที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ และระยะที่ 4 การพัฒนา / ปรับปรุงแก้ไข ผลการนิเทศการศึกษาพบว่า ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ด้านชุมชนการเรียนรู้ (PLC) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และด้านความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) แสดงให้เห็นว่าการนิเทศการศึกษาด้วย

กระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด นี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด, หลักธรรมกัลยาณมิตรในกระบวนการ (Coaching and Mentoring)

Abstract

The educational supervision aimed at developing Grade 4 Science and Technology teachers' active learning management skills in private schools under the Khon Kaen Provincial Education Office had two objectives: (1) to develop active learning management skills for Grade 4 Science and Technology teachers in private schools in Khon Kaen Province through a Coaching and Mentoring systematic supervision process, and (2) to evaluate teacher satisfaction with the supervision process. The target group included 11 Grade 4 Science and Technology teachers from three private schools, selected through purposive sampling. The supervision process incorporated the principles of Kalyanamitra Dhamma (Good Friends Principles) within the Coaching and Mentoring framework. The educational supervision was conducted in four phases: Phase 1 – Planning, Phase 2 – Implementation of the Supervision Plan, Phase 3 – Assessment of Implementation Results, and Phase 4 – Development/Improvement. The results revealed that active learning activity design skills had an average score of 4.62, active learning management plan skills had an average score of 4.52, the professional learning community (PLC) had an average score of 4.64, and teacher satisfaction scored 4.74, all at the highest level. These results indicate that the Coaching and Mentoring systematic supervision process, integrated with the Kalyanamitra Dhamma principles, was highly effective in enhancing the active learning management skills of teachers.

Keyword: Active Learning Management Skills, Coaching and Mentoring Systematic Supervision, Kalyanamitra Dhamma Principles in Coaching and Mentoring

1. บทนำ

การพัฒนาครูให้เป็นครูยุคใหม่ที่จะเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนเป็นโค้ช หรือ ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ชี้แนะวิธีการเรียนรู้ และวิธีคิด ที่สามารถบูรณาการความรู้ และเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตประจำวันให้แก่ผู้เรียน โดยนำหลักการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มทักษะ และสมรรถนะ ในการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูสามารถกระตุ้น สร้าง และหล่อหลอมสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้เต็มศักยภาพยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลง (วชิรา เครือคำอ้าย & ขวาลิต ขอดศิริ, 2561)

Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะ และเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา หรือประกอบอาชีพในอนาคตหลักการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลาย มาใช้ออกแบบ แผนการสอนและกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน Active Learning จึงถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน

มีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริม student engagement, enhance relevance, and improve motivation ของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าใช้ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การฟัง การตั้งคำถาม และการอภิปรายร่วมกันบูรณาการในการเรียนรู้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่างๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนผลผลิตต่างๆ ที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและในการทำงาน ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมาก ในทางกลับกัน เทคโนโลยีก็มีส่วนสำคัญมากที่จะให้มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

การพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เป็นครูยุคใหม่ที่จะเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนเป็นโค้ช หรือ ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ชี้แนะวิธีการเรียนรู้ และวิธีคิด ที่สามารถบูรณาการความรู้ และเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตประจำวันให้แก่ผู้เรียน โดยนำหลักการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มทักษะและสมรรถนะ ในการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูสามารถกระตุ้น สร้าง และหล่อหลอมสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้เต็มศักยภาพยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลง (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2564a)

(Coaching) หรือการชี้แนะเป็นเทคนิคหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรทั้งนี้เรียนผู้ชี้แนะว่า "Coach" โดยการปฏิบัติตัวเป็น Coach สามารถเป็นได้ทั้งผู้บริหารระดับสูงเช่น ผู้อำนวยการ หัวหน้างาน เป็นต้น ส่วนผู้ถูกชี้แนะ เรียกว่า Coachee การชี้แนะจัดได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะเฉพาะตัว (Persons Attributes) ในการทำงานนั้น ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือผลงานที่ต้องการหรือคาดหวังให้เกิดขึ้น โดยต้องตกลงและยอมรับร่วมกัน ทั้งนี้การชี้แนะนอกจากการมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานแล้ว ในปัจจุบันการชี้แนะยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพ (Potential) เพื่อให้มีพัฒนาการของความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะตัวและมีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้นต่อไป (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2564a)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มินิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรมนักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดย (1) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (2) การเปลี่ยนโฉมบทบาท "ครู" ให้เป็นครูยุคใหม่ (3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท (4) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก (6) การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และ (7) การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564b)

นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการภารกิจหลักตามยุทธศาสตร์ชาติ ร่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ฉบับปรับปรุง ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อน ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในแผนย่อยที่ 3.3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ในด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม พหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับ ที่สูงขึ้น และพัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ได้ตามความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมศักยภาพทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม และความสามารถทางกีฬา และพัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นทั้งในระบบ นอกกรอบตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสนับสนุน ตอบโจทย์ศักยภาพ

ของผู้เรียน ลดภาระและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564b)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ดำเนินขับเคลื่อนการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ภายใต้แผนงานบูรณาการการยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติค่านิยม และคุณลักษณะผู้เรียนเข้าด้วยกัน ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ข้าพเจ้านายจันทกวี แสงอรุณ ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น จึงดำเนินการพัฒนาการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะ และระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยมีเป้าหมายการพัฒนาให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูให้เป็นครูยุคใหม่ และปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้จากรูปแบบเดิม Passive Learning ไปเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ต่อการเปลี่ยนแปลงที่ต้องนำพาการศึกษาไทยให้ก้าวไกล และนำสู่เป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring)

2. เพื่อประเมินความพึงพอใจ ต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. วิธีดำเนินการนิเทศการศึกษา

การดำเนินการนิเทศการศึกษา แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวางแผน สืบหาความต้องการของครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาตามความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศ วิเคราะห์ความต้องการ และปัญหาของครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ Active Learning และจัดทำแผนการนิเทศ เครื่องมือในการนิเทศการศึกษา คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การปฏิบัติตามแผนการนิเทศ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ด้าน Active Learning ให้กับกลุ่มเป้าหมายตามตารางการนิเทศ ด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring)

ระยะที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ การนิเทศ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนผ่านการสังเกตการสอน ด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) และจัดตั้งชุมชน PLC เพื่อให้ครูสามารถร่วมกันพัฒนาและแบ่งปันความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ เครื่องมือในการนิเทศการศึกษา คือ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถามความคิดเห็นชุมชนการเรียนรู้ (PLC) และแบบนิเทศ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 การพัฒนา / ปรับปรุงแก้ไข สรุปผลการนิเทศเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนางานวางแผนสำหรับการนิเทศในครั้งถัดไป เครื่องมือในการนิเทศการศึกษา คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบประเมินการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 2 ชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้ Active Learning

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจ ที่มีต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 1 การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตาราง 4.1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

1. ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1.1 ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ Active Learning	4.85	0.36	มากที่สุด

1. ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
1.2 ครูผู้สอนเข้าใจวิธีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	4.70	0.46	มากที่สุด
1.3 ครูผู้สอนรู้วิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning ได้ เช่น การทดลอง การอภิปรายกลุ่ม	4.55	0.67	มากที่สุด
1.4 ครูผู้สอนมีความเข้าใจในการนำเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.40	0.80	มาก
1.5 ครูผู้สอนเข้าใจวิธีการประเมินผลที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	4.61	0.68	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.62	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูล การพัฒนาและสร้างความรู้ความเข้าใจครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ Active Learning มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36) ด้านครูผู้สอนเข้าใจวิธีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) ด้านครูผู้สอนเข้าใจวิธีการประเมินผลที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.68) ด้านครูผู้สอนรู้วิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning ได้ เช่น การทดลอง การอภิปรายกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.67) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ครูผู้สอนมีความเข้าใจในการนำเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.68)

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
2.1 ครูผู้สอนมีความรู้ในเรื่องโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning	4.60	0.73	มากที่สุด
2.2 ครูผู้สอนมีความรู้ด้านการออกแบบการประเมินผล ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ เช่น การประเมินจากการทำ	4.70	0.46	มากที่สุด

2. ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
กิจกรรม การสะท้อนการเรียนรู้			
2.3 ครูผู้สอนออกแบบแผนการเรียนรู้,กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน	4.65	0.65	มากที่สุด
2.4 ครูผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning	4.20	1.08	มาก
2.5 ครูผู้สอนมีความรู้ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้ เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	4.45	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	4.52	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูล การพัฒนาและสร้างความรู้ความเข้าใจครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูผู้สอนมีความรู้ด้านการออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ เช่น การประเมินจากการทำกิจกรรม การสะท้อนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) ครูผู้สอนออกแบบแผนการเรียนรู้,กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.65) ครูผู้สอนมีความรู้ในเรื่องโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.73) ครูผู้สอนมีความรู้ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ มาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.80) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ครูผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.80)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.สรุปผลการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
3.1 ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	4.62	0.59	มากที่สุด
3.2 ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.52	0.71	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.57	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูล สรุปผลการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่ม

สาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.59) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.63)

ตอนที่ 2 ชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้ Active Learning

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้ Active Learning

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1. ความเหมาะสมในการจัดกลุ่ม PLC	4.80	0.51	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และกำหนดเป้าหมายการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.70	0.64	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมในการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.65	0.65	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมในการสะท้อนผลการสังเกต การจัดการเรียนรู้ใน ชั้นเรียน และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนา	4.50	0.74	มาก
5. บรรยากศเป็นกัลยาณมิตรของสมาชิกในวง PLC	4.90	0.30	มากที่สุด
6. การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็น ของสมาชิกในวง PLC	4.55	0.74	มากที่สุด
7. ครูได้รับความรู้ เทคนิค วิธีการด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	4.45	0.67	มาก
8. มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร	4.95	0.22	มากที่สุด
9. มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการจัดกลุ่ม PLC	4.25	0.83	มาก
10. สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในวง PLC ได้	4.60	0.49	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.64	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูล ชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) ด้านบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรของสมาชิกในวง PLC มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.30) ด้านความเหมาะสมในการจัดกลุ่ม PLC มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.81) ด้านความเหมาะสมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และกำหนดเป้าหมายการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.66) ด้านความเหมาะสมในการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.65) ด้านสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในวง PLC ได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.49) ด้านการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในวง PLC มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.74) ด้านความเหมาะสมในการสะท้อนผลการสังเกต การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มาก** ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.74) ด้านครูได้รับความรู้ เทคนิค วิธีการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มาก** ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.67) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการจัดกลุ่ม PLC มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มาก** ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49)

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
1. ขั้นตอนการนิเทศฯชัดเจน	4.82	0.39	มากที่สุด
2. รูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯตรงกับวัตถุประสงค์	4.90	0.30	มากที่สุด
3. ระยะเวลาในการนิเทศฯมีความเหมาะสม	4.25	0.83	มาก
4. รูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯมีความหลากหลาย	4.65	0.48	มากที่สุด
5. ความเป็นกัลยาณมิตร	4.95	0.22	มากที่สุด
6. การเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศฯได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.85	0.36	มากที่สุด
7. เครื่องมือในการนิเทศฯ	4.75	0.43	มากที่สุด
8. การใช้สื่อและเทคโนโลยีการนิเทศฯ	4.50	0.74	มาก

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
9. นวัตกรรมการนิเทศฯ	4.80	0.40	มากที่สุด
10. ได้รับการนิเทศฯตรงกับความต้องการ	4.90	0.30	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.74	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 เมื่อพิจารณาพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความเป็นกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) ด้านได้รับการนิเทศฯตรงกับความต้องการ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.44) ด้านรูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯตรงกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.44) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศฯได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36) ด้านขั้นตอนการนิเทศฯชัดเจน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ด้านนวัตกรรมการนิเทศฯ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.40) ด้านเครื่องมือในการนิเทศฯ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.43) ด้านรูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯมีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มากที่สุด** ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีการนิเทศฯ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มาก** ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.74) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ระยะเวลาในการนิเทศฯมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ **มาก** ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.83)

5. อภิปรายผล

1) อภิปรายผลด้านทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

ผลการประเมินโดยรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.59) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความเข้าใจและความสามารถในการนำหลักการของ Active Learning มาปรับใช้ในห้องเรียนอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการมีความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของ Active Learning ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36) แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนสามารถเข้าใจแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูผู้สอนมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) เป็นอันดับถัดมา ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และเรียนรู้อย่างมีความสุข การที่ครูสามารถเข้าใจวิธีการสร้างบรรยากาศที่ดีนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้

นอกจากนี้ ครูยังมีความสามารถในการประเมินผลที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.68) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และทำให้การประเมินผลไม่เพียงแต่ทดสอบความรู้ แต่ยังประเมินทักษะในการคิดและการแก้ปัญหาได้อีกด้วย

ในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การทดลองหรือการอภิปรายกลุ่ม ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.67) ครูผู้สอนมีความรู้ในการออกแบบกิจกรรมเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Active Learning ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการลงมือทำ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการประยุกต์เนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับสถานการณ์จริง ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.68) แม้ว่าจะยังคงอยู่ในระดับ "มาก" แต่ก็นับว่าเป็นจุดที่ควรมีการพัฒนาเพิ่มเติม เนื่องจากการเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับชีวิตประจำวันเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

สรุปได้ว่าการพัฒนาครูผู้สอนในด้าน Active Learning นั้นอยู่ในระดับที่ดีมาก ครูมีความเข้าใจในหลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างชัดเจน แต่ยังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการประยุกต์เนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของนักเรียน

2) อภิปรายผลด้านทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

ผลการประเมินโดยรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.75) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความเข้าใจและสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถออกแบบแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ Active Learning และเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูมีความรู้สูงสุดในการออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ เช่น การประเมินจากการทำกิจกรรมและการสะท้อนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) แสดงให้เห็นว่าครูสามารถประเมินนักเรียนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ใช่แค่การทดสอบความรู้ในรูปแบบข้อสอบ แต่ยังคำนึงถึงการประเมินจากการปฏิบัติจริง ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความหลากหลายและมีความยั่งยืนมากขึ้น

ด้านถัดมาคือความสามารถของครูในการออกแบบแผนการเรียนรู้และกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และระดับชั้นของนักเรียน ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.65) สะท้อนให้เห็นว่าครูสามารถปรับแผนการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนตามระดับชั้น และเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ในด้านความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.73) ครูสามารถวางแผนการเรียนรู้เชิงรุกได้ดี ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติจริงในห้องเรียน การเข้าใจโครงสร้างนี้ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความหลากหลาย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.80) และการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.80) ถือว่าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ถึงแม้จะอยู่ในระดับ "มาก" แต่ก็แสดงให้เห็นว่าครูอาจยังต้องการการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่นักเรียนมีความคุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์และสื่อออนไลน์

สรุปได้ว่า การพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้มีผลลัพธ์ที่ดีมาก โดยเฉพาะในด้านการประเมินผลและการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน อย่างไรก็ตามการใช้สื่อและเทคโนโลยียังเป็นจุดที่ครูสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

3) อภิปรายผลชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้ Active Learning ได้ดังนี้

โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.58) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้แบบ PLC เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ Active Learning นั้นมีประสิทธิภาพสูง ครูสามารถร่วมกันพัฒนาและแบ่งปันความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและความเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูในกลุ่ม PLC มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการสนับสนุนและให้กำลังใจซึ่งกันและกันซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนการเรียนรู้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความเป็นมิตรและการสร้างสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นจะกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและเปิดใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

นอกจากนี้ ด้านบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรของสมาชิกในกลุ่ม PLC ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.30) ก็อยู่ในระดับที่สูงมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการทำงานในกลุ่มมีบรรยากาศที่เป็นมิตรและเอื้ออาทร ซึ่งส่งผลดีต่อการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานในบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จะช่วยให้การแบ่งปันประสบการณ์และความรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ในด้านความเหมาะสมของการจัดกลุ่ม PLC ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.81) และการสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.66) ทั้งสองด้านนี้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่ม PLC ได้รับการจัดตั้งและดำเนินงานอย่างเหมาะสม ครูในกลุ่มสามารถร่วมกันวางแผนเป้าหมายและออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ทำให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพและชัดเจน

ในด้านการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.65) และการนำไปพัฒนาต่อยอดในวง PLC ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.49) แสดงให้เห็นว่าครูสามารถใช้ประโยชน์จากการทำงานในกลุ่ม PLC เพื่อพัฒนาตนเองและนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนจริง ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการมี PLC ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

อย่างไรก็ตาม มีบางด้านที่ยังสามารถพัฒนาได้เพิ่มเติม ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการจัดกลุ่ม PLC มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49) แม้จะอยู่ในระดับ "มาก" แต่ก็ยังต่ำกว่าด้านอื่น ๆ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันในกลุ่ม PLC เป็นสิ่งที่สำคัญมากในยุคดิจิทัล ดังนั้นการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มเติมจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับการทำงานร่วมกันของครูในกลุ่ม PLC

สรุปได้ว่า การสร้างและดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ของครูในด้านการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีผลการประเมินที่ดีมาก ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพิ่มเติมยังเป็นจุดที่สามารถเสริมสร้างให้ดีขึ้น เพื่อให้ PLC มีศักยภาพสูงสุดในการพัฒนาการเรียนการสอน

4.5 อภิปรายผลความพึงพอใจที่มีต่อการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด (Coaching and Mentoring) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ดังนี้

โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.44) ซึ่งบ่งชี้ว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงร่วมกับการชี้แนะสะท้อนคิด ในการพัฒนาแนวทางการสอนแบบ Active Learning อย่างมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูพึงพอใจในด้าน "ความเป็นกัลยาณมิตร" มากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและครูที่เป็นมิตรและให้การสนับสนุนอย่างดี การสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการนิเทศประสบความสำเร็จ

อีกด้านหนึ่งที่มีความพึงพอใจสูงมากคือ "การได้รับการนิเทศตรงกับความต้องการ" ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.44) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศสามารถตอบโจทย์และตอบสนองความต้องการของครูได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ การที่ "รูปแบบ/กระบวนการนิเทศตรงกับวัตถุประสงค์" ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.44) ยังชี้ให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศ ถูกออกแบบมาอย่างเหมาะสมและมีการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ครูได้รับประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ด้านที่น่าสนใจคือ "การเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้" ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36) แสดงให้เห็นว่าการนิเทศไม่ใช่เพียงแค่การให้คำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ แต่ยังเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นกันเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ในด้าน "นวัตกรรมการนิเทศ" ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.40) และ "เครื่องมือในการนิเทศ" ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.43) พบว่ามีการใช้เทคนิคและนวัตกรรมที่ทันสมัยในการนิเทศ ซึ่งส่งผลให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและทันสมัยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้าน "การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการนิเทศ" มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.74) แม้จะอยู่ในระดับ "มาก" แต่ยังแสดงให้เห็นว่าการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการนิเทศยังต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสนับสนุนครูผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้

ด้านที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ "ระยะเวลาในการนิเทศมีความเหมาะสม" ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.83) เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการนิเทศไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะหรือการเรียนรู้ของครูผู้สอน ทำให้เป็นด้านที่ควรปรับปรุงและหาวิธีการปรับเวลาให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถในการพัฒนาของครู

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศโดยใช้การชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ได้รับความพึงพอใจอย่างสูง โดยเฉพาะในด้านความเป็นกัลยาณมิตร การตอบโจทย์ความต้องการ และการเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อเทคโนโลยีและการจัดสรรเวลานิเทศยังเป็นด้านที่ต้องการการปรับปรุงเพื่อให้กระบวนการนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการบูรณาการหลักธรรมในการนิเทศการศึกษา : ควรพิจารณาบรรจุหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาในการนิเทศการศึกษา เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้
2. ขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังโรงเรียนต่างๆ : นำผลที่ได้จากการนิเทศในครั้งนี้ ขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาในปีงบประมาณต่อไป
3. พัฒนาการทักษะการใช้เทคโนโลยี: ควรพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน เช่น เทคโนโลยี AI เพื่อที่จะเพิ่มทักษะและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2549). การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วชิรา เครือคำอ้าย และ ขวลิต ขอดศิริ. (2561). “การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ:หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารหมายเลข1/2562
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการ. (2560) คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ)ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการนิเทศการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. เอกสารลำดับที่ 1/2564.

, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). เอกสารลำดับที่ 4/2564

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็ของนักกีฬา

ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

The Relationship Between Motivation to Participate in Sports Activities for Athletes Success in Sports Competitions at the National Sports University “Physical Education Games”

อนันต์ เสมรสุวรรณ, สุริยาพร เค้าไพบูลย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตยะลา

Aana Semornsuwan

Faculty of Education Thailand National Sports University Udon Thani Campus

Suriyaporn Kaopai boon

Faculty of Education Thailand National Sports University Yala Campus

E-mail: suri.utsu@gmail.com

Received: 25 November 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted 15 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา
กับความสำเร็ของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษา
เกมส์” เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ (Survey) ด้วยการใช้แบบสอบถามแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
กีฬานักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จากนักกีฬาที่ได้รับเหรียญในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬ
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็รูปของเครจซี่
และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และทำการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) 2
ขั้นตอน (two-stage cluster sampling) จำนวน 317 คน จากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติทั้ง 4 ภาค 9
วิทยาเขต วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจใน
การเข้าร่วมกิจกรรมกีฬานักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ “พล
ศึกษาเกมส์” ด้านใฝ่สัมฤทธิ์/การยอมรับ มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.27 (SD=0.90) ด้านการทำงานเป็น
ทีม มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 (SD=0.87) ด้านสมรรถภาพร่างกาย มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย
4.40 (SD=0.81) ด้านสมรรถภาพจิตใจ มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.23 (SD=0.86) ด้านกิจกรรมทาง
สังคม มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.25 (SD=0.87) ด้านความตื่นเต้น/ความสนุกสนาน มีแรงจูงใจสูงมาก
โดยมีค่าเฉลี่ย 4.44 (SD=0.81) ด้านการแสดงออก มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 (SD=0.95) ด้านการมี

ส่วนร่วม มีแรงจูงใจสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.35 (SD=0.84) และด้านการพัฒนาทักษะ มีแรงจูงใจสูงมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.52 (SD=0.76) 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาประสบความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ด้านใฝ่สัมฤทธิ์/การยอมรับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.18$) ด้านการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.17$) ด้านสมรรถภาพร่างกาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.19$) ด้านสมรรถภาพจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.20$) ด้านกิจกรรมทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.17$) ด้านความตื่นตัว/ความสนุกสนานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.14$) ด้านการแสดงออก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.17$) ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.19$) ด้านการพัฒนาทักษะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.11$)

คำสำคัญ: แรงจูงใจ นักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ พลศึกษาเกมส์

Abstract

This descriptive research, utilizing a correlational research design with an explanatory approach, aims to study and examine the relationship between motivation to participate in Physical Education Games and the success of athletes. Data were collected through a survey using a structured questionnaire on the motivation of athletes to participate in the physical education games. The participants were athletes who won medals in the competition. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, and 317 participants were selected through two-stage cluster sampling from four regions and nine campuses of the National Sports University. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Spearman's correlation coefficient, with the level of statistical significance set at 0.05. The research findings revealed that: the motivation to participate in the Physical Education Games among athletes who achieved success was as follows: Achievement/recognition motivation was very high, with a mean score of 4.27 (SD=0.90). Teamwork motivation was the highest, with a mean score of 4.32 (SD=0.87). Physical fitness motivation was also very high, with a mean score of 4.40 (SD=0.81). Mental fitness motivation had a mean score of 4.23 (SD=0.86). Social activity motivation was very high, with a mean score of 4.25 (SD=0.87). Excitement/fun motivation was very high, with a mean score of 4.44 (SD=0.81). Expression motivation was high, with a mean score of 4.12 (SD=0.95). Participation motivation was very high, with a mean score of 4.35 (SD=0.84). Lastly, skill development motivation was the highest, with a mean score of 4.52 (SD=0.76). The analysis of the relationship between motivation to participate in Physical Education Games and the success of athletes revealed the following:

Achievement/recognition motivation showed a positive correlation with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.18$). Teamwork motivation was positively correlated with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.17$). Physical fitness motivation showed a positive correlation with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.19$). Mental fitness motivation also had a positive correlation with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.20$). Social activity motivation was positively correlated with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.17$). Excitement/fun motivation showed a positive correlation with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.14$). Expression motivation also had a positive correlation with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.17$). Participation motivation was positively correlated with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.19$). Finally, skill development motivation showed a positive correlation with success, with statistical significance at the level of $P < 0.05$ ($r=0.11$).

Keyword: Motivation, the Success of Athletes, Physical Education Games

1. บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการกีฬาเป็นอย่างมากทั้งได้รับความนิยมจากทุกชนชาติและในวันนี้กีฬามีบทบาทต่อการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชาติต่าง ๆ เป็นอย่างมากเพิ่มโอกาสในการพบปะของผู้คนมากยิ่งขึ้น มีการนำเอากิจกรรมกีฬามาเป็นสื่อในการเชื่อมสัมพันธ์ทางกับชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่เจริญแล้วจะมีการนำเอากิจกรรมกีฬาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ต่างเชื่อว่ากีฬาเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ ตลอดจนเป็นธุรกิจ ขนาดใหญ่และมีความสำคัญ (รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, 2559) ประกอบกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ประเด็นการพัฒนาที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักกีฬาชาติให้ประสบความสำเร็จในการเข้าแข่งขันในระดับต่าง ๆ และประเด็นการพัฒนาที่ 4 พัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ (ประกาศคณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติ เรื่องแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2566)

ในการผลิตและพัฒนาให้นักกีฬาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยนั้น ต้องศึกษาค้นหาปัจจัยสัมพันธ์สนับสนุนในการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของนักกีฬาว่าอะไรคือแรงผลักดันที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้นักกีฬามุ่งมั่นตั้งใจและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา และแรงจูงใจในด้านใดที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาที่เป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการกีฬานั้นมีทั้งปัจจัยด้านบุคคล (Personal factors) เช่น บุคลิกภาพ (Personality), ความต้องการ (Needs), ความสนใจ (Interests) และเป้าหมาย (Goals) ของตนเองหรือการตัดสินใจ อีกปัจจัยหนึ่งคือปัจจัยด้านสถานการณ์ (Situational factors) เป็นปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดแรงจูงใจทางการกีฬา (คุณัตว์ พิธพรชัยกุล. 2549 : 9) หากต้องการให้นักกีฬาของแต่ละวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติประสบผลสำเร็จในการแข่งขันแต่ละระดับจะต้องคำนึงถึงแรงจูงใจหลาย ๆ ด้าน

เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการกระตุ้นนักศึกษาให้สนใจเข้าร่วมเป็นนักกีฬามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขัน

กีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” และด้วยมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในแต่ละวิทยาเขตได้มีการส่งเสริม สนับสนุน นักศึกษาส่วนหนึ่งที่เข้ามาศึกษาเป็นนักกีฬา ซึ่งเป็นบทบาทและพันธกิจในการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านศาสตร์การกีฬา และเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างแรงจูงใจสำหรับนักศึกษาเพื่อพัฒนาเป็นนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่มีศักยภาพด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงบรรยาย (Explanatory approach) ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่ได้รับเหรียญจากการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” จำนวน 1,758 คน จาก 17 วิทยาเขต (สรุปผลการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 46 พลศึกษาเกมส์. กลุ่มจัดการแข่งขันกีฬา. สำนักกีฬา. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. 2566) โดยทำการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) 2 ขั้นตอน (two-stage cluster sampling) (บุญเรียง ขจรศิลป์. 2543. 59-65) มีขั้นตอนดังนี้

1.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะต้องใช้จำนวนตัวอย่าง 317 คน (สุวิมล ติรภานนท์. 2546 : 178)

1.2 จำแนกมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยแบ่งกลุ่มตามภาค (Logical cluster) ดังนี้ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

1.3 จำแนกมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในแต่ละภาคดังนี้ ภาคเหนือประกอบด้วย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตเพชรบูรณ์ วิทยาเขตลำปาง และวิทยาเขตสุโขทัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ และวิทยาเขตอุดรธานี ภาคกลางประกอบด้วย วิทยาเขตกรุงเทพ วิทยาเขตชลบุรี วิทยาเขตสมุทรสาคร วิทยาเขตสุพรรณบุรี และวิทยาเขตอ่างทอง ภาคใต้ประกอบด้วย วิทยาเขตกระบี่ วิทยาเขตชุมพร วิทยาเขตตรัง และวิทยาเขตยะลา

1.4 จำแนกจำนวนกลุ่ม (Cluster) ที่ศึกษาจากแต่ละภาค โดยใช้วิทยาเขตเป็นหน่วยการสุ่ม (sampling unit) และกำหนดสัดส่วนในการสุ่มเป็น $\frac{8}{17}$ ได้จำนวน 9 วิทยาเขต (บุญเรียง ขจรศิลป์. 2543. 62-63) ดังนี้ ภาคเหนือ 2 วิทยาเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 วิทยาเขต ภาคกลาง 3 วิทยาเขต และภาคใต้ 2 วิทยาเขต

1.5 จำแนกวิทยาเขตประจำภาค ในแต่ละภาคที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ดังนี้ ภาคเหนือประกอบด้วย วิทยาเขตเพชรบูรณ์และวิทยาเขตลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย วิทยาเขตชัยภูมิและวิทยาเขตอุดรธานี ภาคกลางประกอบด้วย วิทยาเขตอ่างทอง วิทยาเขตกรุงเทพ และวิทยาเขตชลบุรี ภาคใต้ประกอบด้วย วิทยาเขตตรังและวิทยาเขตยะลา

1.6 ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ นักกีฬาเป็นหน่วยการสุ่ม (sampling unit) และคิดสัดส่วน (proportional allocation) ในการสุ่มได้ร้อยละ 35 โดยใช้สูตรการคำนวณ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2543. 57) ดังนี้

ตารางที่ 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในแต่ละวิทยาเขต โดยใช้ นักกีฬาเป็นหน่วยการสุ่ม (sampling unit) อย่างง่ายตามสัดส่วน (proportional allocation)

ภาค	วิทยาเขต	จำนวนนักกีฬา	จำนวนกลุ่ม	กลุ่มตัวอย่าง
เหนือ	เชียงใหม่	210	-	-
	เพชรบูรณ์	54	54	19
	ลำปาง	68	68	24
	สุโขทัย	116	-	-
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ชัยภูมิ	71	71	25
	มหาสารคาม	64	-	-
	ศรีสะเกษ	121	-	-
	อุดรธานี	62	62	21
กลาง	กรุงเทพ	128	128	44
	ชลบุรี	200	200	70
	สมุทรสาคร	71	-	-
	สุพรรณบุรี	120	-	-
	อ่างทอง	105	105	36

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ภาค	วิทยาเขต	จำนวนนักกีฬา	จำนวนกลุ่ม	กลุ่มตัวอย่าง
ใต้	กระบี่	80	-	-
	ชุมพร	64	-	-
	ตรัง	124	124	43
	ยะลา	100	100	35
4	17	1,758	912	317

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ประกอบด้วยคุณลักษณะ 9 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านใฝ่สัมฤทธิ์/การยอมรับ 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านสมรรถภาพร่างกาย 4) ด้านสมรรถภาพจิตใจ 5) ด้านกิจกรรมทางสังคม 6) ด้านความตื่นตัว/ความสนุกสนาน 7) ด้านการแสดงออก 8) ด้านการมีส่วนร่วม 9) ด้านการพัฒนาทักษะ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ซึ่งมีค่าความสำเร็จที่แตกต่างโดยแบ่งได้ตามระดับความสำเร็จของผลการแข่งขัน ประกอบด้วย 3 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ความสำเร็จที่มีผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญทอง ระดับที่ 2 ความสำเร็จที่มีผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญเงิน ระดับที่ 3 ความสำเร็จที่มีผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญทองแดง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกและปรับข้อความจากแบบสอบถามของคุนธวัช พิธพรชัยกุล (2549 : 71) ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์ใกล้เคียงกับบริบทของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้น ตอนที่ 2 ระดับความสำเร็จที่นักกีฬาได้รับสูงสุดจากการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ซึ่งจำแนกตามผลลัพธ์ที่ได้รับจากการแข่งขัน ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” จำนวน 35 ข้อ โดยแบ่งตามคุณลักษณะเป็น 9 ด้าน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการวิเคราะห์และปรับข้อความและเนื้อหาให้สอดคล้องตามบริบทของนักศึกษาที่เป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แล้วจัดทำข้อคำถามเป็นชุดแบบสอบถามแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬานักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ได้ค่า IOC (Index Of Congruence) ระหว่าง 0.66-1.00

2.3 ปรับปรุงข้อคำถามให้มีความสอดคล้องตามทฤษฎีแล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักกีฬาที่เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ชุด เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้เท่ากับ 0.89

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือและประสานงานไปยังมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ และประสานโคชหรือนักกีฬาเข้ากลุ่มไลน์ เพื่อชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้กูเกิ้ลฟอร์ม

4.3 ตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน และคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 317 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการดังนี้

5.1 วิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬานักกีฬาได้รับสูงสุดจากการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” โดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : $S.D.$) โดยกำหนดรายละเอียดการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1986) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาอยู่ในระดับสูงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาอยู่ในระดับสูงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาอยู่ในระดับต่ำมาก

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาอยู่ในระดับต่ำมากที่สุด

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬานักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติกับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman Rank Correlation Coefficient) และพิจารณาความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ที่คำนวณได้มาแปลผลในรูปของความสัมพันธ์ (อโณทัย งามวิชัยกิจ. 2022) ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .80 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .60 – .79 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .40 – .59	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .20 – .39	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 00 – .19	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาที่นักกีฬาได้รับสูงสุดจากการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาที่นักกีฬาได้รับสูงสุดจากการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

รายการ	ระดับความสำเร็จ	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับที่ 1 ผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญทอง	113	35.65
ระดับที่ 1 ผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญเงิน	81	25.55
ระดับที่ 1 ผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญทองแดง	123	38.80
รวม	317	100

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำเร็จ พบว่า นักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ได้รับความสำเร็จในระดับที่ 1 ผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญทอง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 35.65 ได้รับความสำเร็จในระดับที่ 2 ผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญเงิน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 25.55 และได้รับความสำเร็จในระดับที่ 3 ผลการแข่งขันอยู่ในระดับเหรียญทองแดง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เกี่ยวกับการศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)	ผลการ วิเคราะห์
1. ด้านใฝ่สัมฤทธิ์/การยอมรับ	4.27	0.90	สูงมาก
2. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.27	0.89	สูงมาก
3. ด้านสมรรถภาพร่างกาย	4.40	0.81	สูงมาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)	ผลการ วิเคราะห์
4. ด้านสมรรถภาพจิตใจ	4.23	0.86	สูงมาก
5. ด้านกิจกรรมทางสังคม	4.25	0.87	สูงมาก
6. ด้านความตื่นตัว/ความสนุกสนาน	4.44	0.81	สูงมาก
7. ด้านการแสดงออก	4.12	0.95	สูงมาก
8. ด้านการมีส่วนร่วม	4.35	0.84	สูงมาก
9. ด้านการพัฒนาทักษะ	4.52	0.76	สูงมากที่สุด
รวม	4.32	0.85	สูงมาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬานักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” พบว่า อยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาด้านการพัฒนาทักษะมีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman Rank Correlation Coefficient) ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”

ตัวแปร	ความสำเร็จ	
	ค่าสัมประสิทธิ์- สหสัมพันธ์ (r)	P value
1. ด้านใฝ่สัมฤทธิ์/การยอมรับ	0.18	0.00*
2. ด้านการทำงานเป็นทีม	0.17	0.00*
3. ด้านสมรรถภาพร่างกาย	0.19	0.00*
4. ด้านสมรรถภาพจิตใจ	0.20	0.00*
5. ด้านกิจกรรมทางสังคม	0.17	0.00*
6. ด้านความตื่นตัว/ความสนุกสนาน	0.14	0.00*
7. ด้านการแสดงออก	0.17	0.00*

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปร	ความสำเร็จ	
	ค่าสัมประสิทธิ์- สหสัมพันธ์ (<i>r</i>)	<i>P</i> value
8. ด้านการมีส่วนร่วม	0.19	0.00*
9. ด้านการพัฒนาทักษะ	0.11	0.00*

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ด้านไฝ่สัมฤทธิ์/การยอมรับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.18$) ด้านการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.17$) ด้านสมรรถภาพร่างกายมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับ ความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.19$) ด้านสมรรถภาพจิตใจมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬา ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.20$) ด้านกิจกรรมทางสังคมมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.17$) ด้านความตื่นตัว/ความสนุกสนานมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.14$) ด้านการ แสดงออกมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.17$) ด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r=0.19$) ด้านการพัฒนาทักษะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของ นักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ($r = 0.11$)

5. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของ นักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ผู้วิจัยเสนอ การอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาอยู่ในระดับ สูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 ชัยชนะและความสำเร็จที่สูงขึ้นนั้นทำให้นักกีฬารู้สึกได้รับความสำคัญเป็นที่

ยอมรับในความสามารถ สอดคล้องกับ Rosenkranz et.al. (2023) ซึ่งกล่าวว่า ความสำเร็จเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้บุคคลต้องการทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จ ส่งผลให้นักกีฬาที่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬายู่ในระดับสูงมาก เนื่องจากกีฬาที่มีความสนุกสนาน ตื่นเต้น และเป็นกิจกรรมทางสังคม (Jay Coakley. 2021) ที่มีความท้าทายและมีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงบุคคล สร้างเสริมความรู้สึกด้านความสัมพันธ์ (Relatedness) ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของแรงจูงใจภายใน (Self-Determination) ตามแนวคิดของ เอ็ดเวิร์ด เดซี (Edward Deci. 1985)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาในด้านการพัฒนาทักษะอยู่ในระดับสูงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 สอดคล้องกับเจษฎา จันทรประดิษฐ์ (2563) และ อรรถพล ภูดวงจิตร (2565) กล่าวว่า การออกกำลังกายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น ร่างกายได้สัดส่วน กล้ามเนื้อแข็งแรง อารมณ์แจ่มใส สุขภาพจิตดี การเล่นกีฬานอกจากจะส่งเสริมสุขภาพของนักกีฬาแล้วยังเป็นการพัฒนาทักษะ นักกีฬาได้ฝึกฝนและเรียนรู้วิธีใหม่ ๆ เหล่านี้จึงทำให้การพัฒนาทักษะส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬายู่ในระดับสูงมาก สอดคล้องตามแนวคิดของอัลเบิร์ต บันดูรา (Bandura. 1997) กล่าวว่าความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาทักษะ สร้างความพึงพอใจ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีแรงจูงใจ สอดคล้องกับ Deci และ Ryan (1985) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะและการฝึกฝนช่วยให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ (Competence) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของแรงจูงใจภายในตามทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬากับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ จากการทดสอบความสัมพันธ์ในการวิจัยของเชอร์ตัน เขมรัตน์ สุพัชริน เขมรัตน์และอภิลักษณ์ เทียนทอง (2565) พบว่า เหยี่ยวรางวัลมีความสัมพันธ์กับด้านความสำเร็จในงานที่กระทำ ด้านการกำกับตนเองและด้านวัฒนธรรมของสังคม สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของพรวิจักขณ์ ครุฑทะและณัฐชนนท์ ชังพุก (2567) ที่พบว่า แรงจูงใจส่วนบุคคล การสนับสนุนและทีมงานผู้ฝึกสอน สิ่งอำนวยความสะดวกทางการกีฬา สมรรถภาพทางกายและจิตเจตคติภาพและทักษะของนักกีฬา เหล่านี้เป็นปัจจัยความสำเร็จทางการกีฬา ดังนั้นแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นผลมาจากแรงจูงใจ 2 ประเภทหลักคือ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เช่น ความสุขในการเล่นกีฬา ความท้าทาย หรือความปรารถนาที่จะพัฒนาตนเอง (Deci & Ryan, 1985) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) เช่น รางวัล การยอมรับจากสังคม หรือแรงกดดันจากบุคคลอื่น (Vallerand, 2001) ดังกล่าวแล้วนั้นจึงส่งผลให้แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬามีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักกีฬาที่เข้าร่วมแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ในระดับที่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา กับความสำเร็จของนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์” ของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบ (Model) ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ “พลศึกษาเกมส์”
3. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสมาคมกีฬาอื่น ๆ ในระดับชาติและนานาชาติ
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จต่างมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- คุณัตว์ พิธพรชัยกุล. (2549). *อิทธิพลของลักษณะเป้าหมายใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของนักกีฬาระดับอุดมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต วิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย และการกีฬา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจษฎา จันทระประดิษฐ์. (2563). *การศึกษาแรงจูงใจทางการกีฬาของนักกีฬาที่เป็นตัวแทนสถาบันการพลศึกษาในวิทยาเขตภาคใต้ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาสถาบันการพลศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 43*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกีฬาแห่งชาติ, 12(3), Article 3.
- รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2559, 16 กันยายน). *กีฬากับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม*. มติชนออนไลน์. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_287377
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ฝ่ายกิจการนักศึกษาและกิจการพิเศษ. (2566). *สูจิบัตรการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 46 “พลศึกษาเกมส์” วันที่ 2-11 กันยายน 2566*.
อ่างทอง : มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กลุ่มจัดการแข่งขันกีฬา. 2566. *สรุปผลการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 46 พลศึกษาเกมส์*. อ่างทอง : สำนักกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : หจก.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2546). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- อรรถพล ภูดวงจิตร. (2565). *แรงจูงใจในการเล่นกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย).
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อโนทัย งามวิชัยกิจ. (2022 18 พฤศจิกายน). *การวิเคราะห์ช่วยชีวิต Spearman Rank Correlation (ไฟล์วิดีโอ)*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=mFpXUnHexU>

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W.H. Freeman.
- Best, John W. (1986). *Research in Education*. New Jersey : Prentice Hall Tnc.,.
- Coakley, J. (2021). *Sports in society: Issues and controversies* (13th ed.). McGraw-Hill Education.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer Science & Business Media.
- Vallerand, R. J. (2001). A hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation in sport and exercise. In G. C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (pp. 263–320). Human Kinetics.
- Rosenkranz, R. R., Dixon, P. M., Dzewaltowski, D. A., McLoughlin, G. M., Lee, J. A., Chen, S., Vazou, S., Lanningham-Foster, L. M., Gentile, D. A., & Welk, G. J. (2023). *A cluster-randomized trial comparing two SWITCH implementation support strategies for school wellness intervention effectiveness*. Journal of Sport And Health Science, 12(1), 87-96

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัด
กรุงเทพมหานคร
**The Administration of Student Caring System School in Khlong Sam Wa
District Under Bangkok Metropolitan Administration**

ปิยนุพัชร แจ่มเรือน¹, ธารินทร์ รसानนท์²
มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

Pinyaphat Jeamruaen and Tharin Rasanond
University of Phayao, Thailand.
Email: wan123sweet@gmail.com¹, tharin.ra@up.ac.th²

Received: 24 October 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 18 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 252 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ .67 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t test) และการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครูจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การบริหาร, โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the administration of the student care and support system based on school teachers' opinions, and 2) to compare the administration of the student support system in schools in the Khlong Sam Wa District under the Bangkok

Metropolitan Administration according to teachers' perceptions, classified by educational level, work experience, and size of the educational institution. The sample group included 252 teachers from schools in the Khlong Sam Wa District, selected through stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with content validity ranging from 0.67 to 1.0 and a reliability coefficient of 0.99. The Statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One way ANOVA and testing for pairwise differences by Scheffé's method. The research results were as follows: 1) the study on the administration of the student care and support system revealed that teachers' opinions were at a high level overall and in each aspect. Ranked from highest to lowest mean, the aspects were: knowing students individually, preventing and solving student problems, promoting students, and student screening and forwarding, respectively. 2) Comparing the administration of the student support system in schools in the Khlong Sam Wa District under the Bangkok Metropolitan Administration, based on teachers' perceptions classified by educational level, work experience, and size of educational institution, showed no significant differences overall or in each aspect, except for the size of the school. The difference was statistically significant at the .05 level, with large schools having more robust student support systems compared to medium-sized and small schools.

Keywords: student support system, administration, school in Khlong Sam Wa District under Bangkok metropolitan administration

1. บทนำ

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 มีความตอนหนึ่งว่า “...เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวเองให้ตกต่ำหรือเป็นปัญหาแก่สังคมประการใดแท้จริงต้องการจะเป็นคนดีมีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์นั้นจำเป็นต้องอาศัยคำแนะนำ ควบคุมให้ดำเนินไปโดยถูกต้อง ในฐานะหน้าที่ที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุดเพราะมีส่วนควบคุมดูแลใกล้ชิดอยู่ทุกๆ ด้านรองลงมาจากบิดามารดา...” (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต 2546) จากพระบรมราโชวาทแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเยาวชนและเนื้อแท้ของเยาวชนที่มีใจคนไม่ดีแต่เพียงต้องได้รับโอกาสในการดูแลช่วยเหลือ พร้อมทั้งการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นมิใช่เรื่องใหม่ แต่มีการปฏิบัติกันมาอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้ว นับแต่อดีตจนได้รับการยกย่องครูให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นรวดเร็ว พร้อมกับประสิทธิภาพ ผลดีย่อมส่งผลกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

แผนการศึกษาแห่งชาติในช่วงพ.ศ. 2560 - 2579 ได้มีแนวคิดของการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All) เพื่อให้ทุกคนในสังคมได้มีโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็ก นักเรียน ผู้ใช้ชีวิตทำงาน หรือผู้สูงอายุ เพื่อให้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามความพร้อมและความสามารถ เพื่อมีความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตและเข้าสังคม แผนการศึกษานี้ยังเน้นการ

พัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล อย่างเข้ากับความ ต้องการของตลาดแรงงานและการเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และชาติ อนาคตเชื่อมโยงของประเทศไทยอยู่ในพื้นที่นี้ด้วย นอกจากนี้ เราเคยเจาะจงว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

จากการรายงานของ สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2567) ได้นำเสนอ สถานการณ์ทางสังคม พบว่าวัยเด็กและเยาวชนมีปัญหสุขภาพจิตที่น่ากังวลหลายเรื่อง โดยเฉพาะความเครียด ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการเรียนและความคาดหวังด้านการทำงานในอนาคต และสถานะทางการเงินของ ครอบครัว นอกจากนี้ การกลั่นแกล้งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า ด้วยสภาพสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กนักเรียนและเยาวชนในสังคมไทย นอกจากนั้นในปี 2559, สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครให้ความสำคัญทั้งในด้านวิชาการและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้พวกเขาสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาและมีชีวิตที่มีคุณภาพ โดยจัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบ โดยมี Road Map เป็นกรอบการดำเนินงาน มาตรฐานดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การประกันคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และนโยบายรัฐบาล และให้สถานศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องโดยมีมาตรการให้โรงเรียนทุกแห่ง ดำเนินการและ รายงานผลการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกสิ้นปีการศึกษา จากการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน พบว่ายังมีปัญหาการดำเนินงาน อาทิ ครูผู้ปฏิบัติงาน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตาม ขั้นตอนต่างๆ ทำให้มีปัญหาในทุกด้านโดยเฉพาะด้านความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน ซึ่งปัญหานี้ยังพบว่า ขาดความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียนด้วย (รายงานของฝ่ายการศึกษาเขตคลองสามวา เขตคลองกรุงเทพมหานคร 2566) ซึ่งต้องดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครองอย่างรอบด้าน ด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมและทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการ การศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน มีเครื่องมือที่เชื่อถือได้และมี มาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนดำเนินการระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนพร้อมทั้งคณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งคณะกรรมการโรงเรียนขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เข้าใจดีขึ้นเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคน นำไปสู่การคัดกรองนักเรียนและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนานักเรียน โดย

เน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เจอในระหว่างการศึกษา และให้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงตนเองได้ โดยผลการศึกษาจะช่วยสร้างแนวทางในการบริหารงานและดำเนินการให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสนับสนุนพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน และเป็นแนวทางที่ดีให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปปรับใช้เพื่อปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 679 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 252 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ (2551) สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่มโดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 64 คน ขนาดกลาง 95 คน และขนาดใหญ่ 93 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยเรื่องนี้ คือ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเขตคลองสามวา

สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

4.3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์แปรปรวน (One way ANOVA)

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียน เขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	n= 252		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.83	1.12	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.71	1.20	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.74	1.23	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียน	3.81	1.17	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	3.69	1.23	มาก
รวมเฉลี่ย	3.76	1.18	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 1.18$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.83-1.12 รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียน ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 1.17$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} =$

3.69, SD = 1.23) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

2.1 จำแนกตามระดับการศึกษาของครู ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้าน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานคร	ระดับการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=114)		(n=129)			
	M	SD	M	SD		

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.80	1.14	3.87	1.10	-0.49	0.62
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.69	1.23	3.73	1.16	-0.29	0.77
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.68	1.26	3.81	1.20	-0.85	0.40
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน	3.71	1.19	3.92	1.14	-1.39	0.17
5. ด้านการส่งต่อ	3.61	1.27	3.80	1.18	-1.23	0.22
รวม	3.70	1.20	3.83	1.14	-0.86	0.39

หมายเหตุ : *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน โดยครูที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี มีระดับการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี

2.2. จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด ดังตารางที่ 3 – 4

ตาราง 3 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและในแต่ละด้าน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น	ระหว่างกลุ่ม	3.179	2	1.589	1.269	0.283

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
รายบุคคล	ภายในกลุ่ม	311.977	249	1.253		
	รวม	315.156	251			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.329	2	0.664	0.460	0.632
	ภายในกลุ่ม	359.405	249	1.443		
	รวม	360.734	251			
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.715	2	0.857	0.563	0.570
	ภายในกลุ่ม	378.943	249	1.522		
	รวม	380.657	251			
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.992	2	1.496	1.098	0.335
	ภายในกลุ่ม	339.330	249	1.363		
	รวม	342.322	251			
5. ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	0.861	2	0.431	0.283	0.754
	ภายในกลุ่ม	379.306	249	1.523		
	รวม	380.167	251			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.739	2	0.870	0.626	0.535
	ภายในกลุ่ม	345.683	249	1.388		
	รวม	347.422	251			

หมายเหตุ : *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน มีการรับรู้ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและในแต่ละ

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	215.83	2	107.91	270.53	0.00
	ภายในกลุ่ม	99.33	249	0.40		
	รวม	315.16	251			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	250.33	2	125.16	282.29	0.00

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ภายในกลุ่ม	110.41	249	0.44	267.40	0.00
	รวม	360.73	251			
	ระหว่างกลุ่ม	259.73	2	129.86		
	ภายในกลุ่ม	120.93	249	0.49		
	รวม	380.66	251			
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	208.20	2	104.10	193.25	0.00
	ภายในกลุ่ม	134.13	249	0.54		
	รวม	342.32	251			
5. ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	245.72	2	122.86	227.53	0.00
	ภายในกลุ่ม	134.45	249	0.54		
	รวม	380.17	251			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	235.47	2	117.74	261.88	0.00
	ภายในกลุ่ม	111.95	249	0.45		
	รวม	347.42	251			

หมายเหตุ : *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างจากครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน น้อยกว่าครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างมาก

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.1 การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครในภาพรวม และรายด้าน ดังนี้ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานคร มีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากในทุกด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกัน และแก้ปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากการ

ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคน เป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักนำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการประสานความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคล ในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันพัฒนานักเรียนอย่างเต็มทีและเต็มศักยภาพ โดยยึดหลักของ พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิवा ขุนขานาญ (2564) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐก บัญเติมนิติกุล (2565) ได้ทำการวิจัย การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาด ของสถานศึกษา

2.1 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้าน จากการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน โดยครูที่มีระดับ การศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี มีระดับการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร ครูและบุคลากรของโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีซึ่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างดี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประสานงานที่ดีและ ระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อจะได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสุขและสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ทั้งนี้ ครูประจำชั้นมีการเก็บข้อมูลประวัติขั้นพื้นฐานใน วันมอบตัว มีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการร่วม กิจกรรม และมีการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้านที่ ทำให้ครูรู้จักชีวิต สังคม ความเป็นอยู่ของนักเรียนแต่ละคน ทราบชีวิตความเป็นอยู่และ สภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน โดยการพบปะสนทนากับผู้ปกครองนักเรียน เป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้ความคิดเห็น รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้บริหาร มีการกำหนดนโยบายให้เหมาะสมสอดคล้อง กับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จัด กิจกรรมส่งเสริมที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย และ พัฒนาการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามสนใจเต็มตามศักยภาพ เช่น การจัดตั้ง ชุมนุมดนตรี มีการให้ออกงานการแสดงงานสำคัญต่าง ๆ และยังเชิญวิทยากรที่มี ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมา ให้ความรู้ ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หากิจกรรมที่ทำให้ใช้เวลาว่าง ให้เกิดประโยชน์ มีการประสาน

หน่วยงานภายนอก เช่น ครูแดร์ จากโครงการครูแดร์ (DRUG ABUSE RESISTANCE EDUCATION) โดยเป็นโครงการที่ประสานกำลังระหว่างตำรวจจากสถานีตำรวจเขต หอนงแวม โรงเรียนวัดอุดมรังสี ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้าแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ “ราษฎร์ - รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด” อันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ เช่น ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เขต คลองสามวา ศูนย์สาธารณสุข 64 โดยมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ที่พร้อมช่วยเหลือในการส่งต่อ มีการติดตามผลและ สรุปข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศิลา ขุนชำนาญ (2564)** ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและในแต่ละด้าน จากการ วิจัย พบว่า ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ว่าเมื่อจำแนกตาม ระดับการศึกษาสูงสุด และ ประสบการณ์ทำงาน จะมีผลการเปรียบเทียบความ คิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร ครูและ บุคลากรโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเหมือนกัน อาจเพราะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคน ให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ **ญาณิศา เยี่ยม สิริวุฒิ (2563)** ได้ทำการวิจัย การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **ขวัญเนตร มุลทองจาด (2564)** ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนวัดอุดมรังสี พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.3 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและในแต่ละด้าน จากการ วิจัย พบว่า ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้การ บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างจากครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน น้อยกว่าครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก มีบุคลากรไม่เพียงพอกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยกว่า โรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่ รวมทั้งครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการ ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มที่ โรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่มีความพร้อมทั้งใน เรื่องของบุคลากรที่จะเข้ามารับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรงและความพร้อมในด้านของ งบประมาณสนับสนุนงานระบบดูแลช่วยเหลือเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก จากความหลากหลายของ

ปัญหา จำนวนนักเรียนยังมีมากก็จะยิ่งทำให้ความหลากหลายของปัญหาที่พบกับนักเรียนยิ่งมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งปัญหานักเรียนยากจนปัญหาเศรษฐกิจทางครอบครัว การย้ายถิ่นฐาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ปัญหานักเรียนตั้งครรภ์ก่อนวัย รวมไปถึงความหลากหลายของอาชีพผู้ปกครอง ทำให้ต้องทิ้งให้ลูกอยู่บ้านเพียงลำพัง จากปัญหาดังกล่าวทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ระบบการดูแลช่วยนักเรียนทั้ง 5 ด้าน จึงถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ พันธิวา (2563) ได้ทำการวิจัย สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งต่อ และการเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครูจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่ด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงควรมีการสร้าง ความเข้าใจ เรื่องการส่งต่อให้กับบุคลากรและผู้ปกครองเพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการ เช่น การเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างที่ต้องและเหมาะสมและควรมีการชี้แจงผู้ปกครองให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา มีการ ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือองค์กรภายนอกเพื่อให้มีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนได้ถูกต้องต่อไป

2. ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี มีระดับการรับรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ดังนั้นผู้บริหารในสถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการสร้างความเข้าใจ มีการกำหนดแนวทางในการที่ชัดเจน ให้ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างดี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประสานงานที่ดีและระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อจะได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสุขและสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารโรงเรียนในเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน มีทำการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ แล้วนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการบริหารงานของโรงเรียนต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ในเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือการสร้างคู่มือช่วยการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับบุคลากรสถานศึกษาและบุคลากรสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *คู่มือครูพิจารณาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *คู่มือครูสำหรับช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข
- ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ติน ปรัชญาพฤทธิ์. (2551). *การบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชภัค บุญเติมนิติกุล. (2565). *การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ณัฐกานต์ รักษา. (2564). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่ามะพร้าวราษฎร์รังสรรค์*.
- พิมพ์ชนก สังข์สี. (2565). *แนวทางการส่งเสริมการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, กรุงเทพฯ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริ ถิอาสา. (2557). *เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่ : แนวคิด หลักการสู่การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา = Benchmarking, balanced scorecard and learn six sigma*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัชวาล จาเนกภูธ. (2564). *แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*.

- วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา
หน่วยศึกษานิเทศก์. (2559). *สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, คู่มือแนวทางการสร้างระบบดูแล สุขภาวะทาง
ใจของนักเรียนและครู*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2559). *คู่มืออบรมหลักสูตรวิทยาการระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง
- สัมมา รณิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษา

ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

The Administrative Model for the Staff's Competency Development of Division Student Development in Higher Education Institutes to Develop College Students in the 21st Century

ประสาธ จูมพล¹, โกศล มีคุณ², วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล³ และ ธารินทร์ รसानนท์⁴

มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

Prasat Chumphon, Kosol Meekun, Vipaporn Poovatanakul and Tharin Rasanond
University of Phayao, Thailand.
Email: siangmiang50@gmail.com¹

Received: 24 October 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 18 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 2) ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และ 3) สร้างและประเมินความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริง ของรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 280 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบวัดมาตราประเมินรวมค่า 11 แบบวัด มีค่าความเที่ยง (α) ตั้งแต่ .900 ถึง .916 และแบบประเมินรูปแบบการบริหารการพัฒนา สถิติที่ใช้ประกอบด้วยสถิติพื้นฐานและสถิติอ้างอิง สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย (1) การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากคนใกล้ชิด (2) บรรยากาศในมหาวิทยาลัย (3) ธรรมชาติของผู้บริหาร และ (4) วัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย และกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในด้านความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษา ร่วมกันอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 58.5 2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ($R^2 \times 100$) ร้อยละ 98.3 และ 3) รูปแบบการบริหารการพัฒนาที่ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งส่วนที่ดำเนินการโดยผู้บริหารฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาและส่วนที่ดำเนินการ โดยฝ่ายพัฒนา มีค่าเฉลี่ยรายด้านและโดยรวมสูงกว่าร้อยละ 92 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70/75

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารการพัฒนา, สมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษา, การพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to 1) identify the key causal factors influencing the competencies of student development staff in higher education institutions, 2) examine the competency development models for these staff members, and 3) design and evaluate the practical applicability of an administrative model for competency development. A mixed-methods approach combining quantitative and qualitative research was employed, involving 280 student development staff members selected using stratified random sampling. The research instruments included 11 standardized assessment tools with reliability ($\alpha = .900$ to $.916$) and an evaluation form for the administrative model. Statistical analyses comprised descriptive and inferential statistics, including t-tests, one-way ANOVA, multiple regression, and path analysis. The findings revealed that key causal factors influencing staff competencies included external factors such as (1) support from close associates, (2) the university environment, (3) governance by administrators, and (4) university culture, as well as internal factors like self-efficacy in student development work, collectively explaining 58.5% of the variance in staff competencies. The proposed competency development model was empirically validated, explaining 98.3% of the variance ($R^2 \times 100$), while the administrative model was rated by experts with average scores exceeding 92%, surpassing the evaluation threshold of 70/75.

Keywords: Administrative Model for Development, Competencies of Student Development Staff, Student Development in the 21st Century

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในยุคดิจิทัลที่มีกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงต่างๆ การพัฒนาและยกระดับสมรรถนะและขีดความสามารถของนิสิตนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อแข่งขันในประชาคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2563) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เท่านั้น แต่ต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกและบ่มเพาะให้บัณฑิตมีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ขั้นลึกในสาขาวิชาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และพัฒนานวัตกรรมได้ การปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษาระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาความคิดของตนเองบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต (Global Mindset) ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์กลางของพัฒนานิสิตนักศึกษาในสหรัฐอเมริกาและนานาชาติ ที่ได้กล่าวไว้ว่า การกิจหลักที่สำคัญข้อแรกของหน่วยงาน คือ ด้านการศึกษาและพัฒนานักศึกษา (ACPA, 2010) เช่นเดียวกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ ยังยึดตามแนวทางกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) โดยมีเป้าหมาย คือ “ยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา (สกอ.), 2561)

สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตระหนัก

ถึงภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาศักยภาพนิสิต นักศึกษาและงานด้านพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณภาพและสมรรถนะในการแข่งขันทั้งตลาดแรงงานในประเทศ และต่างประเทศได้ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การพัฒนานิสิตนักศึกษาตามที่ กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ประกอบด้วยคุณวุฒิ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้าน คุณธรรม/จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลต่อ การพัฒนานักศึกษาและคุณภาพของนักศึกษาหรือบัณฑิตที่ผ่าน กระบวนการผลิตและบ่มเพาะจาก สถาบันอุดมศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของชาติและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

การพัฒนานิสิตนักศึกษาหนึ่งคน มหาวิทยาลัยมิได้ใช้กลไกด้านการเรียนการสอน แต่เพียงอย่างเดียว ในการสร้างคุณลักษณะที่สมบูรณ์ครบทุกด้านของความเป็นบัณฑิต แต่มหาวิทยาลัยใช้กลไกหลายด้าน ประกอบเข้าด้วยกันในการพัฒนานิสิต ไม่ว่าจะเป็นกลไกทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน กลไก ทางด้านพัฒนานิสิตและกลไกทางด้านอาจารย์ที่ปรึกษา (กองพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2562) ความ พร้อมของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิต นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีสมรรถนะในงานพัฒนานิสิตนักศึกษา (ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้าน ทักษะคิด) ที่พร้อมจะนำไปพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้เข้ากับยุคปัจจุบัน (ศตวรรษ ที่ 21) การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต้องใช้องค์ความรู้และ วิธีการที่เหมาะสม โดยเป็นความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาและรูปแบบการบริหารการพัฒนาความรู้ที่ น่าเชื่อถือดังกล่าวควรได้จากการศึกษาอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหาร การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาใน ศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา
3. เพื่อสร้างและประเมินความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของ บุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

3. การทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ของ Koontz, & O'Donnell (2001) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ได้ศึกษา Steers Ungson, & Mowday (1985) ตามมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจ สถาบันอุดมศึกษา แบ่งการบริหารออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การ

ผลิตบัณฑิต 2) การวิจัย 3) การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม 4) การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ของ Walcutt, J.J., & Schatz, S. (2019) อ้างถึงใน ศศินทร์ เศรษฐวัฒน์บดี, 2566) และทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดของ ชิกเกอร์ริง และไรเซอร์ (A.W. Chickering & Reisser, 1993) ศึกษาเกี่ยวกับร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ แนวคิดที่จะทำให้ให้นักศึกษาเกิดความเจริญสูงสุด ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ถูกต้องตามทิศทางที่พึงตาม ตาม ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างน้อย 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้ทฤษฎีวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ของ Deming และแนวคิด การบริหารทรัพยากร 4 ด้าน (4M's) ของ Smith (1982) เป็นพื้นฐานคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่ง ประกอบด้วย 3 ปัจจัยดังนี้ 1) นักศึกษา 2) งานกิจการนักศึกษา 3) สถาบันการศึกษา

4) การพัฒนารูปแบบ โดย Bardo & Hartman (1982 อ้างถึงในวโร เฟิงส์วีสต์ , 2553) ศึกษา เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนารูปแบบที่ แนวคิดของทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้ครอบคลุมและชัดเจน การทดสอบหรือตรวจสอบก่อน นำไปใช้จริง จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่

5) สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาศักยภาพนิสิต นักศึกษาและงานด้านพัฒนานิสิต นักศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณภาพและสมรรถนะในการแข่งขันทั้งตลาดแรงงาน ในประเทศและต่างประเทศได้ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การพัฒนานิสิต นักศึกษาตามที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ประกอบด้วยคุณวุฒิ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณธรรม/จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี ซึ่ง จะส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษาและคุณภาพของนักศึกษาหรือบัณฑิตที่ผ่าน กระบวนการคัดเลือกและบ่มเพาะ จากสถาบันอุดมศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของชาติและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, หน้า 6)

6) การพัฒนานิสิตนักศึกษาหนึ่งคน มหาวิทยาลัยมิได้ใช้กลไกด้านการเรียนการสอน แต่เพียงอย่างเดียวในการสร้างคุณลักษณะที่สมบูรณ์ครบทุกด้านของความเป็นบัณฑิต แต่มหาวิทยาลัยใช้กลไกหลายด้าน ประกอบเข้าด้วยกันในการพัฒนานิสิต ไม่ว่าจะเป็นกลไกทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน กลไก ทางด้านพัฒนานิสิตและกลไกทางด้านอาจารย์ที่ปรึกษา (กองพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2562, หน้า 9) ความพร้อมของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรฝ่ายพัฒนา นิสิตนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีสมรรถนะในงานพัฒนานิสิตนักศึกษา (ด้านความรู้ ด้านทักษะและ ด้านทัศนคติ) ที่พร้อมจะนำไปพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้เข้ากับยุคปัจจุบัน

(ศตวรรษที่ 21) การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต้องใช้องค์ความรู้และวิธีการที่เหมาะสม โดยเป็นความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาและรูปแบบการบริหารการพัฒนาความรู้ที่น่าเชื่อถือดังกล่าวควรได้จากการศึกษาอย่างมีเหตุมีผลเป็นระบบ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

จากการศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีและวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทางด้านการบริหารการศึกษา สังคมศาสตร์ และจิตพฤติกรรมศาสตร์ สามารถคัดสรรตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุภายนอกและภายในของสมรรถนะบุคลากรของฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมหรืออยู่ภายนอกบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อสมรรถนะการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่

1.1 การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากคนใกล้ชิด หมายถึง การที่บุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษารับรู้ว่าตนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนร่วมงานหรือผู้บริหารใน 3 ด้าน คือ 1) การสนับสนุนทางอารมณ์ ได้แก่ การให้กำลังใจ การยอมรับ การแสดงถึงความห่วงใย 2) การสนับสนุนด้านข้อมูล ได้แก่ การให้ความรู้ ข้อมูลหรือข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ 3) การสนับสนุนทางวัสดุ อุปกรณ์หรืองบประมาณ เป็นการให้ความช่วยเหลือในสิ่งของเงินทอง อุปกรณ์ ที่จะทำให้อุปกรณ์สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 บรรยากาศในมหาวิทยาลัย หมายถึง สภาพแวดล้อมเชิงบวกที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยในลักษณะที่มีความเป็นประชาธิปไตย ด้วยการแสดงออกซึ่งความเคารพและความรับผิดชอบ (Respect and Responsibility) และมีการลดการใช้พลังงาน เพิ่มพลังงานสีเขียว และไร้มลพิษ (BCG)

1.3 ธรรมชาติของผู้บริหาร หมายถึง การที่บุคลากรรับรู้ว่าผู้บริหารผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิการบดีให้ดูแลรับผิดชอบงานด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา มีการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมมีหลักนิติธรรมและความโปร่งใส มีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ เห็นคุณค่าและความคุ้มค่า

1.4 วัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย หมายถึง การแสดงออกถึงบรรทัดฐาน ค่านิยมร่วม และข้อตกลงพื้นฐาน ซึ่งผ่านการสื่อสารทางความเชื่อและการปฏิบัติไปยังสมาชิกในมหาวิทยาลัย สะท้อนภาพรวมให้เห็นถึงวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยว่าเป็นอย่างไร เป็นวัฒนธรรมเน้นผลสัมฤทธิ์หรือเน้นมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยมีความแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอื่น และมีแนวปฏิบัติเป็นของตนเองอย่างชัดเจน

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุภายใน คือ สิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคลากรเองที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาเองที่ส่งผลต่อการทำงาน ได้แก่

2.1 การรับรู้นโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัย หมายถึง การรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวคิดและทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยต้องการคือ การนำเอาความสามารถพิเศษของบุคลากรมาใช้ให้เกิดผล สร้างการมีส่วนร่วมในแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยต้องการ เพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรให้มีศักยภาพให้มีความพร้อม พัฒนาทักษะ ความสามารถ พัฒนาการทำงาน (เก่ง) จริยธรรม (ดี) และคุณภาพชีวิต (มีสุข) ที่จะช่วยให้กลไกในการ

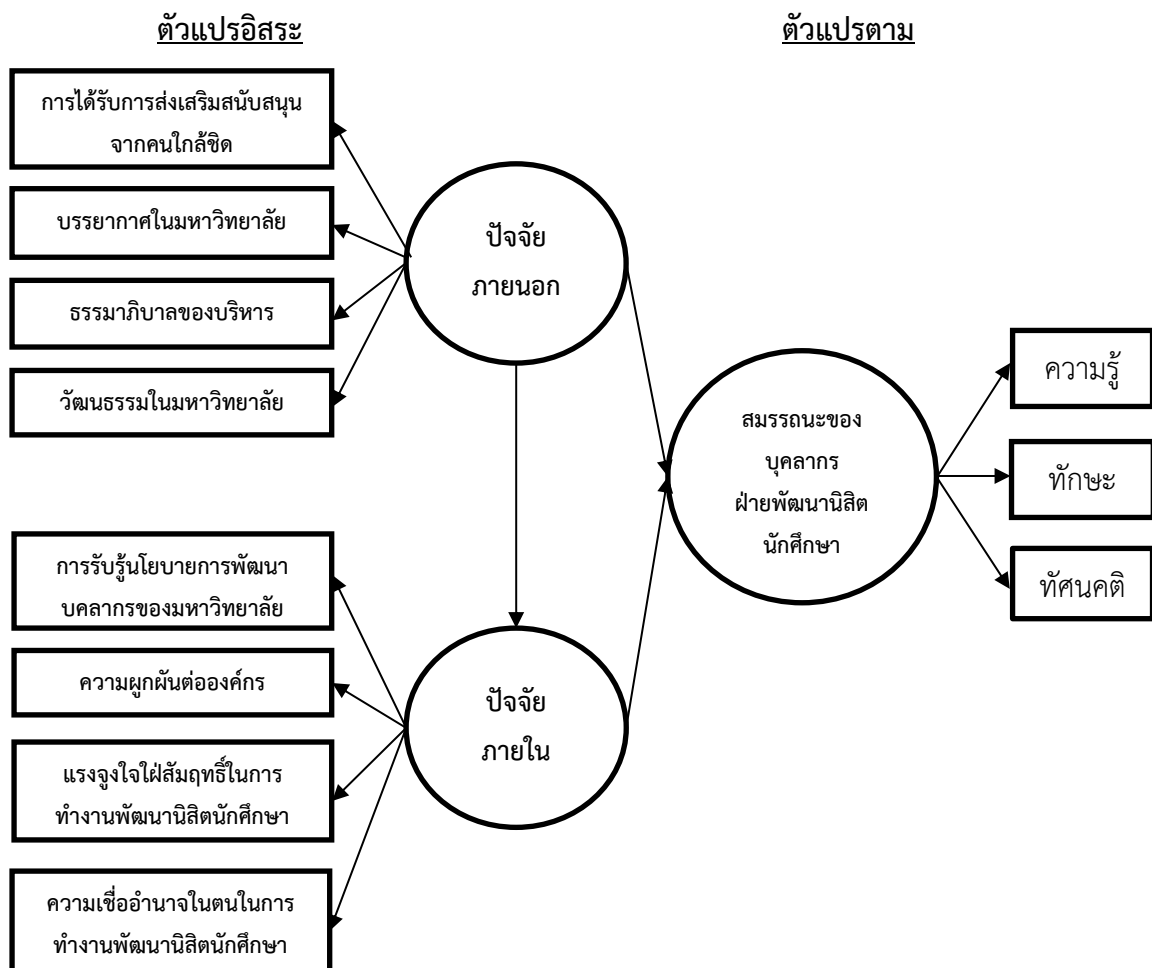
ขับเคลื่อนและพัฒนานิสิตในศตวรรษที่ 21

2.2 ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อองค์กรในลักษณะที่พนักงานรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร รู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในองค์กร และรู้สึกผูกพันอยากคงอยู่กับองค์กรต่อไป ของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง การที่บุคลากรใช้ความพยายามมุ่งมั่นปรารถนาในการที่จะทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาให้สำเร็จ มีความพยายามในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่องานประสบความสำเร็จและวิตกกังวลเมื่องานไม่บรรลุตามเป้าหมาย

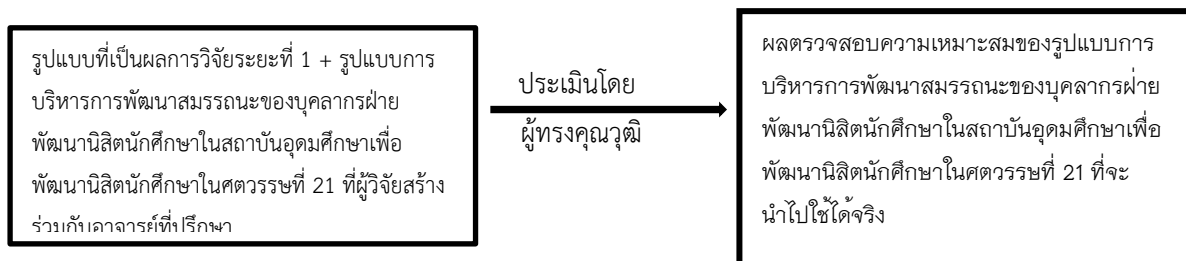
2.4 ความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง การที่บุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษามีความเชื่อว่า ผลดี ผลเสียในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาที่จะเกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการกระทำของตนเอง ตนทำดีก็จะได้ผลดี ตนทำมากก็จะได้มาก ทำน้อยก็จะเกิดผลตามต้องการน้อยด้วย มีความเชื่อว่าตนสามารถทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถเขียนความสัมพันธ์ของตัวแปรซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1

จากกรอบแนวคิดนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 เมื่อได้ผลวิจัยนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีการประเมินความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงของรูปแบบการพัฒนาดังกล่าวเป็นการวิจัยระยะที่ 2 ดังภาพ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะโดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงผลและปัจจัยเชิงสาเหตุ กลุ่มตัวอย่าง 280 คน สุ่มจากประชากรบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (stratified random sampling)

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบวัดมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) มีลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราประเมิน 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 11 แบบวัด แต่ละแบบวัดมีจำนวน 5-10 ข้อความ

การรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งข้อมูลที่ได้ถูกบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis)

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบและการประเมินรูปแบบโดยใช้การบริหารรูปแบบ PDCA ซึ่งประชากรยังคงเป็นเช่นเดียวกับการวิจัยระยะที่ 1 คือ บุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

เครื่องมือวิจัยในการวิจัยระยะที่สองเป็นแบบประเมินความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงของรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบประเมินสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกโดยการกำหนดคุณสมบัติ

โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงของรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีลักษณะข้อความแสดงสาระสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการพัฒนา มีจำนวน 16

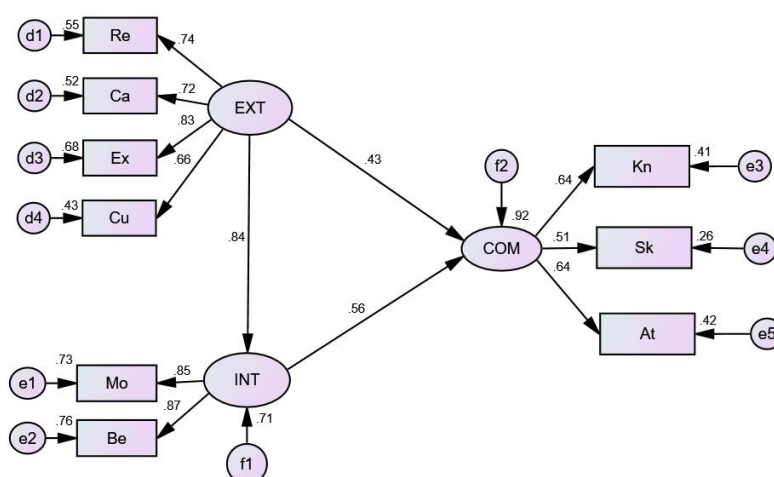
องค์ประกอบ แต่ละข้อควมมีการประเมินความเหมาะสมตั้งแต่ระดับที่นำไปใช้ได้จริงน้อยสุดถึงเหมาะสมที่นำไปใช้ได้จริงมากที่สุด (คะแนน 1-7 ตามลำดับ) ผลการประเมิน ถูกคำนวณเป็นร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละ ซึ่งจะนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย โดยแต่ละด้านต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 โดยภาพรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 จึงตัดสินว่าผ่านเกณฑ์

5. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกสามารถอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 56.0 เมื่อพิจารณากลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในสามารถอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 44.6 และกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก ร่วมกับกลุ่มตัวแปรภายใน อธิบายได้ร้อยละ 58.5 ดังตาราง

ชุดที่ 1		ชุดที่ 2		ชุดที่ 3	
ปัจจัยภายนอก		ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอกร่วมกับปัจจัยภายใน	
ตัวแปร	β	ตัวแปร	β	ตัวแปร	β
1. Re	.621	1. Mo	.187	1. Re	.518
2. Cu	.398	2. Be	.482	2. Cu	.222
3. Ex	-.136	3. Aw	.325	3. Be	.256
		4. Ex	-.226	4. Ex	-.197
				5. Ca	.134
$R^2 = .560$		$R^2 = .446$		$R^2 = .585$	

ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรและอธิบายเส้นทางอิทธิพล ดังภาพ

Chi-Square = 411.018 ; df = 24 ; Relative Chi-Square = 17.126 ; p-value = .000 ; GFI = .789 ; NFI = .733 ; TLI = .614
; CFI = .743 ; RMSEA = .240 ; RMR = .019

ปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก 4 ประการ คือ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากคนใกล้ชิด บรรยาการในมหาวิทยาลัย ธรรมชาติของผู้บริหารและวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยภายในไปถึงสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ปัจจัยภายในที่เด่น คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาและความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาส่งผลทางตรงต่อสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2. ผลการศึกษา รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) กลุ่มปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถอธิบายตัวแปรผลได้ร้อยละ 98.3

3. ผลการพัฒนาและประเมินรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิแยกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1. รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผลการประเมินรายด้าน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 94.29 ถึง 95.71 เมื่อรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.18

3.2 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยการสัมมนา/ฝึกอบรม พบว่า ผลการประเมินแต่ละฝ่าย มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 95.57 ถึง 97.00 เมื่อรวมทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.61

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ 1 พบว่า 1) กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก สามารถอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่าย

พัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 56.0 ซึ่งมากกว่าร้อยละ 40 ผลดังกล่าวนี้สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกที่ได้เลือกมาศึกษามีบทบาทสำคัญส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามที่ได้คาดการณ์ไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม สามารถอธิบายจิตลักษณะได้มากกว่าร้อยละ 40 เช่น ผลวิจัยของ นีออน พินประดิษฐ์ (Neon Pinpradit, 2014) ที่พบว่า กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม อธิบายความไว้วางใจสังคมอย่างฉลาดได้ร้อยละ 32.2 และสรายุทธ วรเวก (Sarayuth Woraweg, 2020) ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุอธิบายพฤติกรรมการสอนของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในการสอน/พัฒนา และพฤติกรรมของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่งเสริม/สนับสนุนนักเรียนให้เป็นคนดีได้ร้อยละ 36.4 และ 31.2 ตามลำดับ และอธิบายพฤติกรรมรวม ได้ร้อยละ 44.5 ต่อมาผลวิจัยของ พัฒนกิจ วงศ์ลาศ (Pattanakit Wonglas, 2023) ที่พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม อธิบายพฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้ของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 52.0 และอธิบายพฤติกรรมการใช้องค์ความรู้ของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 59.7

2) กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายใน สามารถอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 58.5 ผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ว่า การเพิ่มกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในสามารถอธิบายสมรรถนะการทำงานได้มากกว่าอธิบายด้วยปัจจัยภายนอกเพียงลำพัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพร เซ็นหอม (Jiraporn Senhom, 2019) ที่ศึกษาจิตลักษณะการพึ่งตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ (เดิม) หรือจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถร่วมกับกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมอธิบายจิตลักษณะการพึ่งตนเองได้เพิ่มเกินกว่าร้อยละ 5 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สิริพร บุญพา (Siripon Boonpha, 2019) วสพร บุญสุข (Wasaporn Boonsuk, 2021) และ พัฒนกิจ วงศ์ลาศ (Pattanakit Wonglas, 2022) ที่ได้ผลวิจัยสอดคล้องกันว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมและปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถอธิบายผลได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับการอธิบายโดยกลุ่มตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมเพียงกลุ่มเดียว

ผลการวิจัยที่ 2 พบว่า รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยกลุ่มตัวแปรเชิงสาเหตุในรูปแบบ (Model) คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอก (EXT) และตัวแปรปัจจัยภายใน (INT) สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 98.3 ซึ่งผลดังกล่าวนี้สนับสนุนแนวคิดแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของ Magnusson and Endler (1976 as cited in Naksit Sakdapat, 2021) ที่มีสาระสำคัญว่า พฤติกรรมของบุคคล เกิดจากสาเหตุสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) สาเหตุด้านสถานการณ์ (Situational Factors) 2) สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม (Psychological Traits) 3) สาเหตุร่วมจากปฏิสัมพันธ์ของสถานการณ์และจิตลักษณะเดิมที่บุคคลกำลังเผชิญ (Mechanical Interaction) และ 4) สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States) หรือปฏิสัมพันธ์ภายในตน (Organismic Interaction) แต่งานวิจัยนี้ศึกษากลุ่มปัจจัยเชิงสาเหตุเพียง 3 กลุ่ม และมีผลการวิจัยที่สนับสนุนแนวคิด

รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม เช่น ดุจเดือน พันธมนาวิน (Duchduen Bhanthumnavin, 2023) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา และผลการวิจัยของ นีออน พินประดิษฐ์ (Neon Pinpradit, 2014) ที่ศึกษาระบบดัชนีความไว้วางใจอย่างฉลาดของนักศึกษาศรีปริญาตรียมหาวิทยาลัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษารูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุของจิตลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เช่น พัฒนกิจ วงศ์ลาศ (Pattanakit Wonglas, 2023) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอาชีวศึกษาในการแสวงหาและใช้องค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต พบว่ารูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุพฤติกรรมแสวงหา และใช้องค์ความรู้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีความแปรปรวนของพฤติกรรมแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอาชีวศึกษา ร้อยละ 98.1 ส่วนสรายุทธ วรเวก (Sarayuth Woraweg, 2020) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นคนดี พบว่า รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสอนของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นคนดี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความแปรปรวนร้อยละ 86 และงานวิจัยของ พิพัฒน์ ศรีไพบุลย์ (Piputh Sornpaiboon, 2020) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถอธิบายการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างชัดเจนและได้รับการยืนยันจากข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงของรูปแบบการบริหารการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยการฝึกอบรม/สัมมนา สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70/75

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาก่อนหน้านี้ เช่น งานวิจัยของ พัฒนกิจ วงศ์ลาศ (Pattanakit Wonglas, 2023) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอาชีวศึกษา มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริง โดยมีคะแนนรายด้านเฉลี่ยร้อยละ ตั้งแต่ 87.50 ถึง 91.43 ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านร้อยละ 89.55 และผลงานวิจัยของสรายุทธ วรเวก (Sarayuth Woraweg, 2020) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นคนดี พบว่า รูปแบบการบริหารการพัฒนาบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริง โดยมีคะแนนรายด้านมีค่าเฉลี่ยร้อยละ ตั้งแต่ 89.28 ถึง 92.11 ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านร้อยละ 90.52 ซึ่งจากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสามารถอภิปรายได้สองประการสำคัญ

ประการแรก รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษา

ในสถาบันอุดมศึกษา ฯ ได้พัฒนาจากองค์ความรู้ทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ คือ ผลของการวิจัยในระยะที่ 1 ที่ได้จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ ประกอบกับการตรวจสอบความสอดคล้องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) และเสริมด้วยในการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งได้ศึกษาผลงานวิจัยก่อนหน้าเพื่อเป็นแนวทางร่วมกับคณะอาจารย์ที่ปรึกษาในการสร้างรูปแบบการพัฒนา ทำให้ได้รูปแบบการบริหารการพัฒนาที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงด้วยผลการประเมินที่ค่อนข้างสูง เป็นไปตามแนวคิดของ Eisner (1976 as cited in Murillo and Pinar, 2019) ที่อธิบายว่า การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์เฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ด้วยการผสมผสานปัจจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเพื่อให้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของรายการที่ทำการประเมิน ทำให้เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ

ประการที่สอง ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ฯ โดยการบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพของ Deming (P-D-C-A) การบริหารรูปแบบดังกล่าวผ่านเกณฑ์ประเมินทั้งรายด้านและโดยรวม จึงมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติทำให้มีความมั่นใจในการนำไปใช้จริงในระดับที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการที่มีประสบการณ์สูงในการวิจัยและการพัฒนา (Nation, 2003, as cited in Sarayuth Woraweg, 2020) ที่ว่า โครงการพัฒนาที่มีทฤษฎีรองรับที่ประสบผลสำเร็จและมีความยั่งยืน นั้นมาจากความรู้จากงานวิจัยเรื่องสาเหตุกับผล สอดคล้องกับทฤษฎีระบบของ Kast and Rozenweig (Kast and Rozenweig, 1972 as cited in Thomas and Murphy, 2020) ที่อธิบายว่า ปรากฏการณ์ของระบบสามารถทำความเข้าใจได้จากการประเมินหรือพัฒนาระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และ ผลกระทบ และ Von Bertalanffy (1973 as cited in Hammond, 2019) อธิบายว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ในลักษณะของเหตุและผล (Causes and Effects) อีกทั้งวัฏกรรมในการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลเป็นอย่างยิ่งก็คือ การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ของ Deming (1951 as cited in Moen and Norman, 2009; Gupta, 2006) พร้อมกับการจัดการทรัพยากรในการบริหาร 4Ms ของ Drucker (1973, cited in Kurzynski, 2009) เพื่อให้ผู้บริหารสามารถควบคุมและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานและยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนา ช่วยให้องค์การมีคุณภาพ มีระบบการบริหารที่ทันสมัย (อัมพร พรหมมี และคันสนีย์ จะสุวรรณ, 2564; อลงกต สารกาล, พุทธิพร พลอยผักแว่น และ บารมี วรรณพงศ์เจริญ, 2565) ยังสอดคล้องกับ การศึกษาของพัฒน์กิจ วงศ์ลาศ (Pattanakit Wonglas, 2023) ที่พบว่า รูปแบบที่ดีประกอบด้วย ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรที่สามารถนำไปสู่การอธิบายผลและตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ ตลอดจนสามารถอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผล รูปแบบต้องนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่และขยายองค์ความรู้

สรุปองค์ความรู้

จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาใน

สถาบันอุดมศึกษา 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากคนใกล้ชิด บรรยาภาศในมหาวิทยาลัย ธรรมาภิบาลของผู้บริหารและวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย และปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาและความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษา รวม 6 ประการ ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 58.5 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) โดยกลุ่มปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถอธิบายตัวแปรผล ได้ร้อยละ 98.3 ได้มีการสร้างรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบดังกล่าวผ่านการประเมินว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้

ผลการวิจัยให้แนวทางในการบริหารกลุ่มเป้าหมายว่าควรเริ่มต้นเป็นอันดับแรก ในการพัฒนาปัจจัยภายนอก 4 ประการ คือ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากคนใกล้ชิด บรรยาภาศในมหาวิทยาลัย ธรรมาภิบาลของผู้บริหารและวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย จากนั้นพัฒนาปัจจัยภายใน คือ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษาและความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานพัฒนานิสิตนักศึกษา แล้วอาจมีการสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มเติมด้วย ก็คาดว่าจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะทั้งสองประการได้ ส่วนปัจจัยสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการพัฒนาได้โดยตรง โดยใช้กระบวนการฝึกหรือการจัดโครงการ/กิจกรรม ส่วนปัจจัยภายนอกต้องสื่อสารทำความเข้าใจภายในสถานศึกษาและจัดให้มีการเปลี่ยนแปลงโดยผ่านฝ่ายบริหาร

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์และการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยบุคคล คณะกรรมการ หรือ หน่วยงานต้นสังกัดได้ คือ

1. สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา สามารถนำองค์ความรู้และผลจากงานวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศในการกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ องค์ความรู้ดังกล่าวคือ

1.1 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

1.2 รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. บุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้อองค์ความรู้จากการวิจัยนี้เพื่อสร้างความเข้าใจและใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. นักวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นในการวิจัยนี้ ไปใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้าย

กับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเครื่องมือได้ดำเนินการสร้างตามกระบวนการ ตามหลักวิชาการอย่างเคร่งครัดทำให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพดี

4. หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาสังกัดอื่น ๆ ในระดับใกล้เคียงสามารถนำรูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ พบผลของกลุ่มตัวแปร 2 กลุ่มที่ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ มีทั้งที่ร่วมอธิบายและไม่ร่วมอธิบายสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จึงควรที่จะประมวลเอกสารและสรรหาตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุมาเพิ่มเติม เช่น อาจเพิ่มตัวแปรการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและหรือเหตุผลเชิงจริยธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา หรืออาจลดตัวแปรที่ไม่สำคัญบางตัวเพื่อเพิ่มร้อยละของการอธิบายให้มากขึ้น

2. การวิจัยนี้ได้พบปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา แต่ผลวิจัยที่พบเป็นเพียงระดับความสัมพันธ์การที่จะนำรูปแบบไปใช้พัฒนาจริงจึงควรพิสูจน์ความเป็นเหตุเป็นผลที่แท้จริงให้ได้ กล่าวคือ ควรจะทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบนี้ ในขั้นต่อไป โดยอาจทำการทดลองกับบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาหรือสังกัดต่าง ๆ เป็นต้น

3. นักวิจัยทางการศึกษา อาจใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานี้เป็นต้นแบบในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะสำคัญของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาหรือสังกัดอื่น ๆ ต่อไป

4. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาสังกัดอื่น อาจใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรฝ่ายพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 นี้ทำเป็นโครงการวิจัย และประเมินผลโครงการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งเป็นงานวิจัยในการกิจของผู้บริหาร และเมื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาจริงแล้ว ควรประเมินด้วยว่ามีความเห็นสอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิตามผลที่ได้ประเมินไว้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

โกศล มีคุณ, & ณรงค์ เทียมเมฆ. (2545). ผลการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนจากโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

โกศล มีคุณ. (2557). การวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมชนิดทั่วไปและชนิดเฉพาะกิจและการประเมินความตรงจากการวัด. วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย, 11(1-2).

จิรวุฒน์ วีรกร. (2559). ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

- ราชชมงคลกรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2562, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/.../47881/>
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคลากร ตำราชั้นสูงทางสังคม พฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2550). หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล: ทฤษฎี และผลการวิจัยเพื่อสร้างดัชนี ในแนวคิดพฤติกรรมศาสตร์. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 47(1).
- ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ: แบบวัดทั่วไปและแบบวัดเฉพาะกิจและการประเมินคุณภาพจากการใช้. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, 11(1-2).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). *การพัฒนานักศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- ศักดิ์ชัย นิธิญทวี. (2541). บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชาสังคม. *ASAIHL-Thailand Journal*, 1(1).
- ศิริชัย กาญจนวาสี, และคณะ. (2535). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/CU.the.1992.513
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). *พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษายามในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.mua.go.th/university.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2566). ข้อมูลปีการศึกษา 2567 ภาคการเรียนที่ 1 กำหนดการเก็บข้อมูล ณ วันที่ 27 ธันวาคม 2566. สืบค้นจาก https://info.mhesi.go.th/homestat_std.php
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2561). *แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของ
อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2563). *กรอบแนวทางการดำเนินการตามมาตรฐานกิจการ
นักศึกษา*. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.

Kohlberg, L. (1964). Development of moral character in moral ideology. In Hoffman, M. L., &
Hoffman, I. V. (Eds.), *Review of Child Development Research*.

Kohlberg, L., Levine, C., & Hewer, A. (1983). Moral stage: A current formulation and response
to critics. In J. A. Meacham (Ed.), *Contributions to Human Development* (Vol. 10).
Basel, Switzerland: Karger.

Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archive of Psychology*,
14(2).

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Relationship Between Teachers' Competency and Academic Performance of Teachers in the 21st Century in Klong Sam Wa District Schools Under Bangkok Metropolitan Administration

สิริพร บุญพา¹, ธารินทร์ รसानนท์²

มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

Siriphon Boonpha and Tharin Rasanond
University of Phayao, Thailand.
Email: s.boonpha@gmail.com¹

Received: 24 October 2024; Revised: 04 December 2024; Accepted 18 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 253 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC = .67-1.0 มีค่าความเชื่อมั่น = 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนด้านที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาตนเอง 2) การปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) .797

คำสำคัญ : สมรรถนะของครู, การปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21, โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aimed to: 1) study the competencies of teachers in Klong Sam Wa District schools under the Bangkok Metropolitan Administration, 2) examine the academic performance of teachers in the 21st century in these schools, and 3) explore the relationship between teacher competencies and academic performance in the 21st century. The sample consisted of 253 teachers selected using stratified random sampling. The research employed a five-point Likert scale questionnaire with content validity (IOC = .67–1.0) and reliability ($\alpha = 0.98$). Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The findings revealed that: 1) teacher competencies were rated at a high level overall and across all dimensions, with the highest mean score for ethics and professional code of conduct and the lowest for self-development; 2) academic performance in the 21st century was also rated at a high level overall, with the highest mean score for learning process development and the lowest for developing educational media, innovations, and technology; and 3) the relationship between teacher competencies and academic performance in the 21st century was moderately high and positively correlated, with a statistically significant correlation coefficient ($r = .797, p < .01$).

Keywords: teachers' competency, teachers' academic performance in the 21st century, Schools Under Bangkok Metropolitan Administration

1. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าหลายๆ ประเทศที่สร้างชาติให้พัฒนาขึ้นมาได้ก็เกิดจากการที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกันประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยระบุในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เพื่อเป็นการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีเป้าหมายการพัฒนาสำคัญประการหนึ่งที่ว่า การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเอื้อต่อโอกาสการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567 หน้า 3) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้กำหนดจุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉบับพลันของโลก

สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม ได้อย่างสงบสุข และมีกลยุทธ์การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยรับการพัฒนาในทุกมิติ โดยมีกลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 พัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษาในระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดยมีประการหนึ่งได้กล่าวว่า การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวางแผนจำนวนความต้องการครูในแต่ละสาขา พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่มีการเตรียมความพร้อมด้าน วิชาการและด้านทักษะ การจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองที่สะท้อนสมรรถนะวิชาชีพครู ปรับบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “โค้ช” ที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง และมุ่งสู่การยกระดับครูสู่วิชาชีพชั้นสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 หน้า 114-118) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพครูสู่การเป็นครูแกนนำ และครูมืออาชีพที่สะท้อนทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะของวิชาชีพครู แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนาครูผู้สอนในทุกระดับและประเภทการศึกษาให้เป็นครูที่มี คุณธรรม มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 21 ปีและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เป้าหมายที่จะให้ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาครูสู่การเป็นครูแกนนำ (Master Teacher) และครูมืออาชีพ (Professional Teacher) ที่สะท้อนทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะของวิชาชีพครู เช่นเดียวกับกับกรุงเทพมหานครซึ่งมีสำนักงานการศึกษาที่เป็นหน่วยงานราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครไปสู่ การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญ ศึกษาของกรุงเทพมหานคร ในการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร การจัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ การส่งเสริมวิชาชีพครูและบุคลากร ทางการศึกษา การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัด การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง การพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา การส่งเสริมให้โรงเรียน มีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และให้การดำเนินงานจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (2564-2569) ได้กำหนดวิสัยทัศน์“จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วยคุณธรรม” และมีพันธกิจในข้อ 5) ว่าด้วยการเสริมสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์กร

สมรรถนะสูง การพัฒนาระบบการศึกษาของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีทิศทางที่เชื่อมโยงไปสู่การผลิตบุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศในระดับต่างๆ อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของชาติ และทิศทางการพัฒนาประเทศที่กำหนดขึ้น รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศสู่สังคม ดิจิทัล และการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เน้นการแข่งขัน ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี สำนักการศึกษาได้วิเคราะห์บริบทความเปลี่ยนแปลงและทิศทางการพัฒนาตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร โดยมีสาระสำคัญที่อธิบายถึง บริบทครู การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่จาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้ และวิธีจัด ระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิต และพัฒนาครู ตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบและวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563)

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติเพราะครูมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะกลายเป็นอนาคตของชาติต่อไป และมีบทบาทโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก เยาวชนเพื่อให้เติบโต ก้าวออกไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ โดยครูเป็นผู้ปฏิบัติงาน วิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ครูจึงควรมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานวิชาการใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผลประเมินผลการเรียน และการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการสอบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 1 วิชา คือ ภาษาอังกฤษ และมีคะแนนต่ำกว่า คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 3 วิชา คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยระดับต่ำกว่าระดับประเทศทุกวิชา ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2566)

จากประเด็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การพัฒนาส่งเสริมสมรรถนะครูเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อให้ครูมีความศักยภาพในการปฏิบัติงานวิชาการ ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน หากผู้บริหาร

หรือ ฝ่ายบริหารมีองค์ความรู้หรือผลการวิจัยที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะของครูอย่างถูกต้องจะนำไปสู่การพัฒนาครูอย่างถูกต้อง ดังนั้น การวิจัยนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูเพื่อเสนอแนะให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะที่สามารถนำไปปฏิบัติงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 679 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 253 คน โดยได้จากสุทธทาโร่ ยามาเน่ เป็นการสุ่มประชากรครูแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 33 คน ขนาดกลาง 112 และขนาดใหญ่ 108 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสมรรถนะหลักของครู ตามแนวทางของสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) มีสมรรถนะ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และศึกษาแนวคิด หลักการ ของการปฏิบัติงานวิชาการจากแนวคิดของ สพฐ. (2552) จันทรานี สงวนนาม (2551) ไชยา ภาวะบุตร (2555) สัมมา รณิธย์ (2556) จิติมา วรรณศรี (2557) จรุณี แก้วเอี่ยม (2557) โดยสังเคราะห์ได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และ 5) การนิเทศการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัด

กรุงเทพมหานคร และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลสมรรถนะของครู และข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ของบุญชุม ศรีสะอาด (2545)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ดังนี้ 1) สมรรถนะของครูด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 5) และด้านการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของสมรรถนะครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะของครู	n = 253		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	4.12	0.63	มาก
2. ด้านการบริการที่ดี	4.32	0.62	มาก
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.10	0.65	มาก
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.30	0.64	มาก
5. ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.48	0.75	มาก
รวมทั้งสิ้น	4.26	0.61	มาก

2. การปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ดังนี้ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5) และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

การปฏิบัติงานวิชาการของครู	n=253		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.15	0.69	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.29	0.69	มาก
3. ด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียน	4.26	0.69	มาก
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.13	0.74	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.20	0.74	มาก
รวม	4.21	0.66	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบว่า สมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.797, \leq .01$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สมรรถนะของครู (X) กับการปฏิบัติงานวิชาการของครู (Y) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r= .717-.788, \leq .01$) ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการพัฒนาตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของครู (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.788, \leq .01$) ส่วนอีก 4 ด้าน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริการที่ดี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและ ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.742 .727, .726, .717 \leq .01$) ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	X	Y	Ach	Serv	Devel	Team	Ethic	Curri	LeProc	Ass	Me_Ino	Sup
X	1											
Y	.797**	1										
Achive	.919**	.726**	1									
Serv	.944**	.727**	.835**	1								

Devel	.915**	.788**	.830**	.829**	1							
Team	.944**	.742**	.832**	.868**	.836**	1						
Ethic	.920**	.717**	.779**	.856**	.762**	.847**	1					
Curri	.749**	.920**	.683**	.696**	.731**	.707**	.663**	1				
LeProc	.769**	.935**	.709**	.694**	.766**	.707**	.695**	.867**	1			
Ass	.782**	.946**	.705**	.715**	.745**	.745**	.720**	.833**	.866**	1		
Me_Ino	.691**	.938**	.634**	.617**	.712**	.637**	.608**	.812**	.831**	.856**	1	
Sup	.734**	.931**	.665**	.677**	.727**	.675**	.664**	.792**	.810**	.864**	.872**	1

หมายเหตุ : **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. สมรรถนะครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สมรรถนะของครู 1) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และ 5) ด้านการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูในโรงเรียนในเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ปฏิบัติงานด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ทำงานอย่างอุทิศตนให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา สภาพสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ และต้องมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับแนวคิด หลักการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดสมรรถนะหลักของครู 5 ด้าน ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชินกมล ประสาทร์ (2559)** ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า สมรรถนะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยรัตน์ ทองเนื้อตัน(2558) ได้ศึกษาสมรรถนะของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล นครปฐม พบว่า สมรรถนะของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล นครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ **ภัทรสุดา เกิดแสง (2563)** ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูผู้สอนกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า สมรรถนะของครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. การปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตระหนักถึงความสำคัญงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา ครูมีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการสอน การวัดผล ประเมินผล การส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

สพฐ. (2552) จันทราณี สงวนนาม(2551) ไชยา ภาวะบุตร (2555) สัมมา รณิธย์ (2556) จิตติมา วรรณศรี (2557) จรุณี แก้วเอียน(2557) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพรชกรณ์ ชัยพรหม (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพล พรเพ็ญ (2561) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.797, \leq .01$) อาจเป็นเพราะว่า ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะในด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และ ด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งสามารถปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ได้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสามารถนำไปปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิบัติงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวรรณ คำยอด (2555) ได้ศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า สมรรถนะครูส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรสุดา เกิดแสง (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้สอนกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า สมรรถนะของผู้สอน และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นกมล ประสาทร์(2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ สมรรถนะของครู ด้านการพัฒนาตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง เรียงลำดับ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริการที่ดี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและ ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.742, .727, .726, .717 \leq .01$)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของครู ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่ด้านการพัฒนาตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ครูในโรงเรียนเขตคลองสามวาสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีการเรียนการสอนและสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น โดยการไปศึกษาอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนรู้ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะวิชาที่ทำสอน

1. ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมากแต่ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นครูจึงควรพัฒนาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆ โดยการเข้าศึกษาต่อ หรือ การเข้ารับการอบรมในระบบออนไลน์และออนไลน์

2. ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเขตคลองสามวา มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับค่อนข้างสูง ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรสนับสนุนให้ครูใช้สมรรถนะทั้ง 5 ด้านในการปฏิบัติงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนา การผลิต สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะประจำสายงานของครูกับการบริหารงานด้านอื่นๆ ของสถานศึกษา เช่น การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารงานทั่วไป ฯ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชื่นกมล ประสาทร์. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ คม.]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณพรชกรณ ชัยพรหม. (2565). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร*. [การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรสุดา เกิดแสง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของครูผู้สอนกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. [วิทยานิพนธ์ ค.ม.]. มหาวิทยาลัยสกลนคร.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569)*. กรุงเทพฯ: วันไพนธ์เดย์.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2567). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2566, จาก

https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf

สุพล พรเพ็ญ. (2561). การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม.

อรรพรรณ คำยอด. (2555). สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. [วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทัยรัตน์ ทองเนื้อมั่น. (2558). สมรรถนะของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล นครปฐม. [การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

Learning Resource Model Based on The Principles of Sappāya Dhamma for Secondary School Under the Office of The Secondary Educational Service Area Bangkok

พิชญวรัญญ์ พูลเจริญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phichayawarat Pooljarain
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: thanidapooljarain@gmail.com

Received: 06 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 19 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) พัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม 3) ประเมินรูปแบบ และ 4) นำเสนอผลการทดลองใช้ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 371 คน และทดลองใช้รูปแบบ โดยครูผู้สอน จำนวน 119 คน กลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนวิเคราะห์แบบสรุปความแบบเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพความต้องการจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้ง 7 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2. องค์ประกอบของรูปแบบเชิงข้อความ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ การบูรณาการ และการนำไปใช้ 3. การประเมินรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4. ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากข้อที่มากที่สุด ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การบูรณาการ และการนำไปใช้ตามลำดับ

คำสำคัญ: แหล่งการเรียนรู้, หลักสัปปายะธรรม, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the needs assessment of learning resources in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office, Bangkok; 2) develop a learning resource model based on the principles of Sappāya; 3) evaluate the model; and 4) present the implementation

results. This study employed a mixed-method research approach. The sample consisted of 371 teachers from schools under the Secondary Educational Service Area Office, Bangkok, with 119 teachers participating in the model implementation trial. The target group comprised 15 monks/individuals, and a focus group discussion was conducted with 9 qualified experts. Research instruments included questionnaires, interviews, and focus group discussion guides. The statistics used in the research included frequency, percentage, mean, standard deviation, and qualitative content analysis. The research findings revealed that: 1. The needs assessment of school learning resources across all 7 aspects showed overall opinions at a high level. 2. The semantic model components consisted of principles, objectives, integration, and implementation. 3. The evaluation of the learning resource model based on the principles of Sappāya for secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office, Bangkok, was rated at a high level overall. 4. Overall satisfaction was at a high level, with components ranked from highest to lowest as follows: principles, objectives, integration, and implementation, respectively.

Keyword: Learning Resources, Sappāya principles, Secondary Schools

1. บทนำ

ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ประเทศไทยจะต้องเตรียมคนหรือเยาวชนให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสติปัญญาความรู้ ความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศที่ปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกและทิศทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ฐานนวัตกรรม ที่มีแนวโน้มความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น อาทิ ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ไค่ดิ่ง รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ โดยเฉพาะทักษะทางพฤติกรรม อาทิ ทักษะมนุษย์การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม หรือความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565). การศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับคนทุกช่วงวัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะ คุณลักษณะ สมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560).

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลมีความรู้ ทักษะความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญา เป็นแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ แต่สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจากฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศก็จะมั่นคง (ประเวศ วะสี, 2566).

แหล่งการเรียนรู้ (Learning resource) เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับ

ผู้เรียนได้ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าและเกิดผลโดยตรงต่อตัวผู้เรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน (อนุสรุ ขัตติยะ, 2559). นอกจากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ต้องจัดเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนแล้ว ยังมีสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (องค์การมหาชน) ที่ได้จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ขึ้นตามนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถสร้างนวัตกรรม ผลผลิต หรือชิ้นงานจากการผสมผสานด้านศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมหรือวิถีชีวิต นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ในรูปแบบที่หลากหลาย (อุทยานการเรียนรู้ TK park, 2565).

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสอดคล้องนโยบายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการ พัฒนาและปรับบทบาท "ครู คณาจารย์ยุคใหม่" ให้เป็น "ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้" (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1, 2566). ปรับศูนย์การเรียนรู้ ให้มีรูปลักษณะที่ทันสมัย สวยงาม ร่มรื่น จูงใจ ให้เข้าไปใช้บริการ โดยมีมุม ค้นหาความรู้ด้วยเทคโนโลยีทันสมัย มุมจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ของผู้เรียน หรือกลุ่มผู้เรียน และการร่วมกิจกรรมกับครอบครัว หรือจัดเป็นฐานการเรียนรู้ด้านต่างๆ ที่ผู้เรียนและประชาชนสามารถมา ลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับเอกสารรับรองการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่ เกี่ยวข้องหรือสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ได้ รวมทั้งมีบริเวณพักผ่อนที่มีบริการลักษณะบ้านสวน กาแฟเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2566).

แหล่งการเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใฝ่เรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้โดย ผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็น บุคคลแห่งการเรียนรู้ รักการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาตามยุทธศาสตร์ของ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2570 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560). ในทางทางพระพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่สามารถส่งเสริมการบริหารแหล่งการเรียนรู้ที่ควรนำมาบูรณาการ ในองค์กรสถานศึกษา อันได้แก่ หลักสัปปายะธรรม สภาพที่เอื้อ สิ่งที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่ดีและการที่จะ พัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสม อันเกี่ยวเนื่องในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย มีด้วยกัน 7 ประการ ประกอบด้วย 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อันเหมาะสม ปลอดภัย 2) โคจรสัปปายะ แหล่งอาหาร

อำนวยการ ที่เกี่ยวข้องที่พบที่ 3) ภัตตาคาร การพูดคุยที่เหมาะสม ข้าวสาร และสื่อที่เอื้ออำนวย 4) บุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่มีคนร้ายมีแต่ผู้ทรงคุณธรรมทรงภูมิปัญญา 5) โภชนาที่สะอาด อาหารที่เหมาะสม เกื้อกูลต่อสุขภาพ 6) อุดมสมบูรณ์ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่หนาวไป ร้อนไป 7) อริยาบถที่สะอาด อริยาบถที่เหมาะสม การเคลื่อนไหวที่พอดี อริยาบถสมควร ซึ่งสถานศึกษา จำเป็นต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับกระบวนการบริหารแหล่งการเรียนรู้ที่ดี มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สถานศึกษามีรูปแบบการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของครู และนักเรียน ซึ่งส่งผลให้ปัญหาในการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาลดน้อยลง และการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การบริหารแหล่งการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นหัวใจสำคัญ ในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา มีบทบาทและอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพของการบริหารงาน การศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อนำเสนอผลการทดลองใช้รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. ประเด็นที่ศึกษา
 - 1.1 ความต้องการจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. วิธีการศึกษา
 - 2.1 เอกสาร เกี่ยวกับคุณลักษณะของแหล่งการเรียนรู้
 - 2.2 สร้างแบบสอบถามความต้องการจำเป็นแหล่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. แหล่งข้อมูล
 - 3.1 เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเว็บไซต์
 - 3.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. เครื่องมือที่ใช้
 - 4.1 แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร
 - 4.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องความต้องการจำเป็นแหล่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 10,609 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 371 คน
6. วิธีเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการจำเป็นแหล่งการเรียนรู้
7. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วย ค่าร้อยละ ค่าความต้องการจำเป็น

ระยะ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. ประเด็นที่ศึกษา
 - 1.1 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ
 - 1.2 การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม
 - 1.3 หลักสัปปายะธรรม
2. วิธีการศึกษา
 - 2.1 สังเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแบบสอบถามนำมาพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม
 - 2.2 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม
3. แหล่งข้อมูล
 - 3.1 เอกสาร ตำรา การพัฒนารูปแบบ งานวิจัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถาม
 - 3.2 เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
4. เครื่องมือที่ใช้
 - 4.1 แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร
 - 4.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม
5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาและหลักธรรม จำนวน 15 ท่าน

6. วิธีเก็บข้อมูล	การสัมภาษณ์ สรุปรายข้อมูลการสัมภาษณ์
7. วิเคราะห์ข้อมูล	7.1 วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์
	7.2 การบูรณาการความรู้

ระยะ 3 เพื่อประเมินรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. ประเด็นที่ศึกษา	ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลัก สัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร (ฉบับร่าง)
2. วิธีการศึกษา	การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน
3. แหล่งข้อมูล	ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม
4. เครื่องมือที่ใช้	แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 1) รูปแบบฯ ฉบับร่าง 2) ดุษฎีนิพนธ์ 3) คู่มือการสนทนากลุ่ม
5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม จำนวน 9 รูป/คน
6. วิธีเก็บข้อมูล	แบบบันทึก สรุปรายข้อมูลการสนทนากลุ่ม
7. วิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 4 เพื่อทดลองใช้รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. ประเด็นที่ศึกษา	ความพึงพอใจของรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. วิธีการศึกษา	การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
3. แหล่งข้อมูล	ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 119 คน จากการสุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้	คู่มือรูปแบบ ,แบบประเมินความพึงพอใจ
5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
6. วิธีเก็บข้อมูล	แบบบันทึก สรุปรายข้อมูลความพึงพอใจการทดลองใช้รูปแบบ
7. วิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์เนื้อหา

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 375 คน จำแนกตาม เพศ เป็นเพศหญิงมากที่สุด 255 คน และเพศชาย 116 คน จำแนกตามอายุ พบว่า อายุช่วง 31 – 35 ปี มีจำนวนมากที่สุด 95 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายปริญญาตรี 327 คน รองลงมา คือ วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายปริญญาโท 44 จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า ประสบการณ์ทำงาน 6 - 10 ปี มีจำนวนมากที่สุด 213 คน รองลงมาคือ ประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี 121 คน และน้อยสุดประสบการณ์สอน 16 - 20 ปี 6 คน

2. ความต้องการจำเป็นของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกขั้นตอน ในภาพรวมด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญอันดับที่ 1 คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ รองลงมา อันดับที่ 2 คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี/กิจกรรม/วัฒนธรรม อันดับที่ 3 คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ตามลำดับ

ผู้วิจัย ได้นำผลดังกล่าวมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในด้านแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ โดยรวมและรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ครบครัน ทันสมัย และเพียงพอต่อการทดลองในรายวิชาต่างๆ รองลงมา คือ มีแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ เช่น ห้องปฏิบัติการศิลปะ หรือห้องเรียนศิลปะที่มีอุปกรณ์และวัสดุศิลปะที่หลากหลาย อันดับ 3 คือ มีแหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษา เช่น ห้องเรียนสังคมศึกษาที่มีสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น แผนที่ โมเดล หรือสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาที่มีหนังสือและสื่อการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละสาขาวิชา ตามลำดับ

4.2 ผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยบูรณาการหลักสัปปายะธรรม 7 ประการ ได้แก่

- อวาสสัปปายะ สถานที่เหมาะสม ปลอดภัย สะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก
- โคจรสัปปายะ เดินทางสะดวก เข้าถึงง่าย ปลอดภัย
- ภัตตสัปปายะ มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- บุคคลสัปปายะ ครูและบุคลากร มีความรู้ ความสามารถ เป็นมิตร พร้อมให้ความช่วยเหลือ
- โภชนสัปปายะ มีอาหาร และเครื่องดื่ม ที่สะอาด ถูกสุขอนามัย
- อุตสัปปายะ อุณหภูมิ และสภาพอากาศ เหมาะสม ไม่อบอ้าว หรือหนาวเย็นจนเกินไป

- อิริยาปถสัปปายะ สามารถปรับเปลี่ยนอิริยาปถได้สะดวก มีเฟอร์นิเจอร์ และพื้นที่ ที่เอื้อต่อการใช้งาน

4.3 ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ

4.4 ผลการทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยครูผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินระดับความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากข้อที่มากที่สุด ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้พัฒนารูปแบบฯ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน รูปแบบฯ มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมและความพึงพอใจภาพรวมของการทดลองรูปแบบในครั้งนี้ และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนมีความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ เทคโนโลยี กิจกรรม วัฒนธรรม และบุคคล ผลการวิจัยที่พบว่าแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการมีความสำคัญอันดับหนึ่ง สอดคล้องกับธรรมชาติของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ทางวิชาการเป็นหลัก แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ อาจหมายถึง ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ สื่อการสอน แหล่งข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลวิชาการ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาถึงคุณภาพ ความทันสมัย และความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการเหล่านี้ มีการพัฒนาบุคลากร โดยการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับวรรณฯ แสงบุญศรี(2564) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอำนาจเจริญ ที่พบว่าด้านการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาบุคลากร โดยการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้เครือข่ายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้านการกำกับ ติดตาม

ดูแล และประเมินผล คณะกรรมการ กศน.ตำบล ควรมีการกำกับ และประเมินผลในทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ¹ นอกจากนี้เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี/กิจกรรม/ วัฒนธรรม มีความสำคัญเป็นอันดับสอง แสดงให้เห็นว่านักเรียนยุคใหม่ต้องการประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เพียงในตำราเรียน เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต สื่อการสอนแบบดิจิทัล ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์และพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กิจกรรม เช่น การทดลอง โครงการ การแสดง การแข่งขัน ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ วัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑสถาน แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณี ช่วยให้นักเรียนเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบสานวัฒนธรรมไทย แม้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลจะมีความสำคัญเป็นอันดับสาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ บุคคล เช่น ครู ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร ปราชญ์ชาวบ้าน สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และแรงบันดาลใจ ให้นักเรียนได้ การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบุคคลเหล่านี้ จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ คำแนะนำ และการสนับสนุน ที่ตรงกับความต้องการ และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย และครอบคลุมทุกด้าน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เช่น ครู ผู้เชี่ยวชาญ และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเปิดโลกทัศน์ และสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ได้แก่ บริบทของโรงเรียน เช่น ขนาด ที่ตั้ง งบประมาณ และทรัพยากร อาจมีผลต่อการจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เช่น นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ อาจแตกต่างกัน จึงควรมีการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระยรรณันท์ ภัททมโม (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักสัปปายะธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านวัง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้องพัฒนาและจัดองค์กรที่ทันสมัย ให้สอดคล้องกับยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีความรวดเร็วให้ประชาชนได้เข้าถึงอย่างรวดเร็ว และองค์กรต้องได้รับข่าวสารจากประชาชนอย่างรวดเร็ว ในทุกเหตุการณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อเสนอแนะ ควรจัดองค์กรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในบริบทของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ เข้าถึง องค์กรได้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ อย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของสัปปายะธรรม 7 ประการ ที่มุ่งเน้นความเหมาะสม และเกื้อกูลต่อการเรียนรู้ เช่น การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านอาวาสสัปปายะ การจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม สะอาด ปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ปลอดภัย และเอื้อต่อการมีสมาธิในการเรียน โศจรสัปปายะ การเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย ช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ อุตุสัปปายะ การควบคุมอุณหภูมิและสภาพ

อากาศให้เหมาะสม ช่วยลดความเหนื่อยล้า และเพิ่มความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน อิริยาบถสัปปายะ การจัดหาเฟอร์นิเจอร์และพื้นที่ ที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนอิริยาบถ ช่วยลดความเมื่อยล้า และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกสบาย การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกันใช้ ภัตตสัปปายะ ช่วยในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เช่น การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย การจัดกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้แบบโครงงาน ช่วยกระตุ้นความสนใจ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน ใช้บุคคลสัปปายะโดยมีครูและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นมิตร พร้อมให้ความช่วยเหลือ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่น และส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก ชักถาม และร่วมกันแก้ปัญหา และการดูแลสุขภาพกายและใจ โดยอาศัยโภชนสัปปายะ คือการจัดหาอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาด ถูกสุขอนามัย ช่วยส่งเสริมสุขภาพ และความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมเป็นแนวทางที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ แต่ควรมีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ควรส่งเสริมให้ครู บุคลากร และนักเรียน มีส่วนร่วมในการออกแบบ พัฒนา และดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมกัน และควรเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม กับโรงเรียนอื่นๆ เพื่อขยายผลสู่วงกว้าง

5.3 ผลการประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ สามารถนำไปเป็นรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้เห็นว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพฯ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมาก ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีในการนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้จริง การที่ด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ อาจเป็นเพราะรูปแบบนี้คำนึงถึงทรัพยากรงบประมาณ และข้อจำกัดต่างๆ ของโรงเรียน รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม ควรศึกษาปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เช่น ความพร้อมของครู บุคลากร และงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหาร และหน่วยงานต้นสังกัด ความเหมาะสม หมายถึงรูปแบบนี้สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงบริบท และความต้องการของนักเรียน ครู และโรงเรียน ผลการประเมิน แสดงว่ารูปแบบนี้มีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบนี้เน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อนักเรียน ส่งเสริม

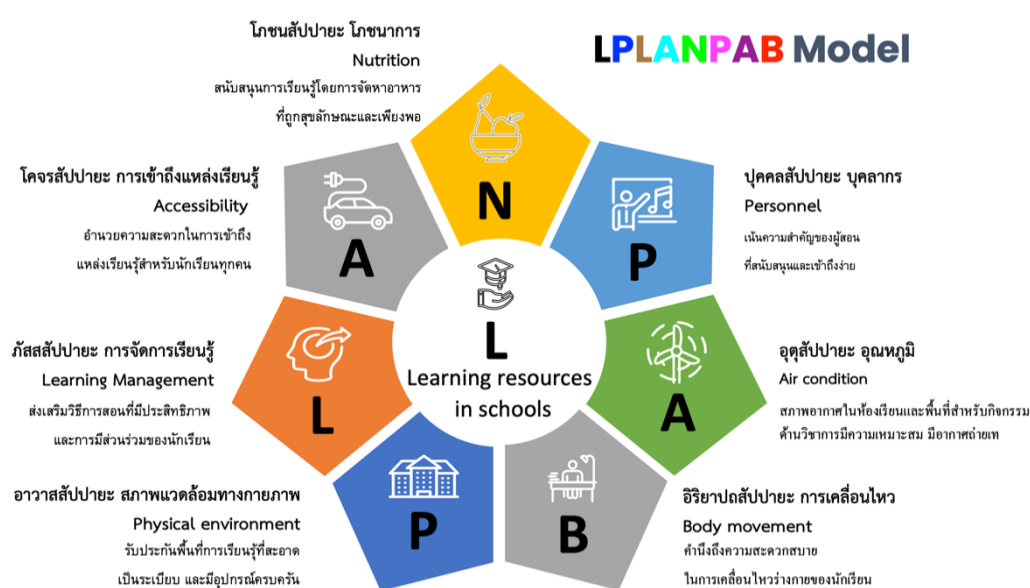
การเรียนรู้แบบองค์รวม และสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตามควรมีการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน เช่น ขนาด ที่ตั้ง และลักษณะของนักเรียน ความเป็นประโยชน์ หมายถึง รูปแบบนี้ช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ครูและโรงเรียนอย่างแท้จริง ผลการประเมิน แสดงว่า รูปแบบนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบนี้เน้นการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อนักเรียน อย่างไรก็ตาม ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบนี้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนและนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความถูกต้อง หมายถึงรูปแบบนี้มีเนื้อหา หลักการ และกระบวนการที่ถูกต้อง ชัดเจนและน่าเชื่อถือ ผลการประเมิน แสดงว่ารูปแบบนี้มีความถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบนี้พัฒนาขึ้นจากงานวิจัย ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่ดี อย่างไรก็ตามควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงเนื้อหาให้มีความถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งผลการประเมินนี้เป็นเครื่องยืนยันถึงความพร้อมในการนำรูปแบบนี้ไปใช้จริง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาของนักเรียน ครู และโรงเรียนอย่างยั่งยืน ควรเผยแพร่รูปแบบแหล่งเรียนรู้และผลการประเมิน ให้กับโรงเรียนอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในวงกว้าง

5.4 ผลการทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมที่ค้นพบจากการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบนี้ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบรวมถึงความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้จริง ความพึงพอใจต่อหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้พัฒนารูปแบบ แสดงว่ารูปแบบนี้มีฐานความรู้ที่น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ โดยหลักสัปปายะธรรมเป็นแนวคิดที่ครูผู้สอนคุ้นเคยและเห็นคุณค่า จึงอาจทำให้ครูรู้สึกเชื่อมั่นและยอมรับรูปแบบนี้ได้ง่าย อย่างไรก็ตามควรมีการอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสัปปายะธรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูมีความเข้าใจ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ ครูผู้สอนเห็นว่ารูปแบบนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม แสดงว่ารูปแบบนี้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และตอบสนองความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของครู อาจเป็นเพราะรูปแบบนี้คำนึงถึงบริบท และข้อจำกัดของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ รวมถึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาและพัฒนาแนวทางในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนและแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับความพึงพอใจโดยรวม ครูผู้สอนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการทดลองใช้รูปแบบในครั้งนี้ แสดงว่ารูปแบบนี้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ อาจเป็นเพราะรูปแบบนี้ช่วยให้ครูสามารถจัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อนักเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ อย่างไรก็ตามควรมีการติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนและนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ข้อจำกัดด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนมีความคิดเห็นน้อยที่สุดในเรื่องการวัดและประเมินผลซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบนี้ยังไม่มีเครื่องมือหรือแนวทางในการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ควรมีการพัฒนาเครื่องมือและแนวทางในการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ครอบคลุมและสอดคล้องกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ติดตามและประเมินผลการ

เรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมเป็นสัญญาณที่ดีและเป็นกำลังใจในการพัฒนารูปแบบนี้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาของนักเรียนอย่างยั่งยืน

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ “รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร” ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

ที่มา : นางสาวพิชญวรัญญ์ พูลเจริญ, 2567.

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยสรุปได้เป็นองค์ความรู้ ดังนี้

L = Learning resources in schools แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในหรือนอกห้องเรียน

P = Physical environment อาวาสสัปปายะ (สถานที่เป็นที่สบาย) สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัดห้องเรียน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้น่าอยู่ สะอาด ปลอดภัย มีอุปกรณ์การเรียนครบครัน

A = Accessibility โคจรสัปปายะ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การเดินทางสะดวกสบาย แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการควรเข้าถึงได้ง่าย สะดวกต่อการเดินทางของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ภายในโรงเรียน

L = Learning Management ภัตสัปปายะ การจัดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ

P = Personnel บุคคลสัปปายะ บุคคลเป็นที่สบาย ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการควรมีบุคลิกภาพและทัศนคติที่ดีเป็นกันเอง

N = Nutrition โภชนสัปปายะ อาหารเป็นที่สบาย โภชนาการแม้จะไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ แต่การมีอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอในโรงเรียน ก็มีส่วนช่วยในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

T = Temperature อุตุสัปปายะ อากาศเป็นที่สบาย อุณหภูมิหรือสภาพอากาศในห้องเรียนและพื้นที่สำหรับกิจกรรมด้านวิชาการควรมีความเหมาะสม

B = Body movement อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบทเป็นที่สบาย การจัดห้องเรียนและพื้นที่สำหรับกิจกรรมด้านวิชาการควรคำนึงถึงความสะดวกสบายในการเคลื่อนไหวร่างกายของนักเรียน มีโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสรีระ

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหาร เพื่อจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม และระบุหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนโดยถือว่า เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคน ในสถาบัน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย และครอบคลุมตามหลักสัปปายะธรรม ปรับปรุงและพัฒนา ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการและพื้นที่ต่างๆ ภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการจัดอบรม และให้คำปรึกษา แก่ครูผู้สอน เกี่ยวกับการนำรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมไปใช้ รวมถึงการวัดและประเมินผล

2. ควรพัฒนาและเผยแพร่ ตัวอย่างและแนวทางในการจัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรมสำหรับแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. ควรมีการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในการนำรูปแบบไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาผลกระทบของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ฯ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย

2. ศึกษาและพัฒนาารูปแบบแหล่งเรียนรู้ฯ สำหรับแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา โดยเน้นกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและทักษะในแต่ละกลุ่มสาระ

3. รูปแบบการพัฒนาเครื่องมือและแนวทางการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ครอบคลุมและสอดคล้องกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะธรรม

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*.

บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

อนุสรฯ ขัติยะ. (2559). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านใหม่ประกอบราษฎร์วิทยานุกุล. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(19), 74-84.

วรรณฯ แสงบุญศรี. (2564). การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 10(2), 64-75.

พระยุนันท์ ภัททมโม. (2564). การบริหารงานตามหลักสัปปายะธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านวังอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(4), 25-34.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)*. เข้าถึงได้จาก

https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf

ประเวศ วะสี. (2566). *จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก

<https://www.thaipost.net/>

อุทยานการเรียนรู้ TK park. (2565). *แนวคิดการจัดตั้งและดำเนินการอุทยานการเรียนรู้ TK park*. เข้าถึงได้จาก

<https://www.tkpark.or.th/tha/page/story>

กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. (2566). แผนพัฒนา
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สพม.กท.1 (พ.ศ.2566-2570). เข้าถึงได้จาก [https://www.sesao1.go.th/
media/files/20230331112855_plan66-70.pdf](https://www.sesao1.go.th/media/files/20230331112855_plan66-70.pdf)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการ ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ.2566. เข้าถึงได้จาก [http://www.esbuy.net/_files_school/00001245
/data/00001245_1_20230202-105733.pdf](http://www.esbuy.net/_files_school/00001245/data/00001245_1_20230202-105733.pdf)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับ
บอร์ดเกม

**The Development of Learning Achievement in Thai Poetry Writing
for Matthayomsuksa 2 Students Through a Cooperative Learning Model
Using Team Games Tournament with Board Games**

สุราทิพย์ เกตุก่อ, ภาสุดา ภาคาผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Sutatip Katko, Pasuda Pakapol
Ramkhamhaeng University
E-mail: Sutatip0211@gmail.com

Received: 02 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 19 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกมให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จำนวน 73 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บอร์ดเกม 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม 3) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ t-test (Independent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกมหาค่าประสิทธิภาพของบอร์ดเกมเท่ากับ 82.47/85.87 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.80$, $S.D.=0.15$)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ,การสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน, บอร์ดเกม

Abstract

This research aimed to 1) develop and evaluate the efficiency of a cooperative learning model using the team games tournament with board games; 2) to compare the learning achievement in Thai poetry writing of Matthayomsuksa 2 students between an experimental group learn through the cooperative learning model using team games tournament with board games and a control group using traditional teaching method; and 3) investigate the satisfaction of Matthayomsuksa 2 students with the cooperative learning model using the team games tournament and board games. The sample group consisted of 73 Matthayomsuksa 2 students from the first semester of the 2024 academic year at Yantakhaw Rat Chanuphatham School, selected through simple random sampling. The research instruments included: 1) Board games; 2) Learning management plans using the cooperative learning model with team games tournament and board games; 3) Learning management plans using traditional teaching method; 4) Achievement tests on the topic of Thai poetry writing; and 5) A student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and independent samples t-test. The results revealed that: 1. The cooperative learning model using team games tournament with board games had an efficiency index of 82.47/85.87. 2. The experimental group, which learned through the cooperative learning model using team games tournament and board games, achieved significantly higher learning outcomes than the control group, with a statistically significant difference at the 0.05 level. 3. The students expressed a very high level of satisfaction with the learning management system. (M = 4.80, S.D. = 0.15)

Keywords: Learning Achievement, Cooperative Learning Model, Team Games Tournament, Board Games

1. บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นชาติที่มีภาษาเป็นเอกลักษณ์ โดยหลักสูตรการศึกษาของไทยตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษา ซึ่งภาษาเป็นช่องทางในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ระหว่างคนในสังคม ยังช่วยในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม โดยตระหนักถึงวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย และภูมิใจในวรรณคดีซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาติ สุดท้ายนักเรียนจะสามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยต้องให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะพื้นฐานในทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะทักษะการเขียนที่ถือว่ามีความซับซ้อนมากที่สุด ซึ่งเป็นการแสดงออก ที่สำคัญแทนคำพูด (วิลัยลักษณ์ แก้วกระจ่าง, 2557) กล่าวไว้ว่า ผู้ที่เขียนมักจะมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่พูด อ่าน และฟัง จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ความชำนาญและความคล่องแคล่วในการเขียนจะน้อยกว่า

ภาษาไทยมีลักษณะพิเศษที่โดดเด่น มีเสียงและถ้อยคำที่หลากหลาย สามารถเรียบเรียงให้เกิดสัมผัสและจังหวะที่สวยงาม โดยไม่มีข้อจำกัด เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของภาษา จะเห็นว่ามี ความงามและไพเราะ ทั้ง

เสียงคำและความหมาย ซึ่งกวีได้นำเสนอผ่านผลงานต่าง ๆ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับการแต่งคำประพันธ์ โดยได้บรรจุสาระที่ 4 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ในการแต่งคำประพันธ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและฝึกฝนจนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้อย่างเข้าใจและมีความสามารถ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรองหรือบทกวี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทย ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนรู้ได้มากนัก อาจเกิดจากการขาดทักษะการคิด การฝึกฝน หรือการนำความคิดและประสบการณ์ในชีวิตมาผสมผสานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า สอดคล้องกับปัญสุธา ย่องลั่น (2557 : 3) กล่าวว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันเกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรองยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการเขียนในรูปแบบนี้มีความซับซ้อนมากกว่าการเขียนในรูปแบบอื่น ๆ ทำให้การสอนคำประพันธ์กลายเป็นเรื่องท้าทายสำหรับครู ขณะที่ผู้เรียนเองก็มักรู้สึกว่าการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งถือเป็นกลอนหลักที่เป็นพื้นฐานของกลอนทุกชนิดนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ง่าย กลอนสุภาพใช้ถ้อยคำในทำนองเรียบง่าย และแสดงถึงลักษณะไทยแท้ โดยมีข้อกำหนดในเรื่องรูปแบบวรรณยุกต์ที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการสอนที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน พบว่าวิธีที่น่าสนใจคือการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) โดยเฉพาะการใช้เทคนิค TGT (Teams Games Tournament) ซึ่งมีความโดดเด่นเนื่องจากการนำเกมการแข่งขันเข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกกระตือรือร้นและสนุกสนานกับการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและฝึกฟังอย่างสร้างสรรค์ ดังที่ Lekcharoen (2011: 68) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT กับการสอนแบบปกติ พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธี TGT มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในการสอนการแต่งกลอนสุภาพ ควรจัดกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานและมีชีวิตชีวา พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และไม่ควรจำกัดการสอนเฉพาะในตำราเพียงอย่างเดียว ดังนั้น การเรียนรู้ผ่านเกม (Games Based Learning หรือ GBL) จึงเป็นแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้เกมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ “Play to Learning” ซึ่งมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับความสนุก ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจยิ่งขึ้น (ฉัตรกมล ประจวบลาภ, 2559) สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ อนันต์เทศ (2563) กล่าวว่า Games-Based Learning (GBL) คือ "การเรียนรู้ผ่านเกม" หรือ "เกมเพื่อการเรียนรู้" ซึ่งถือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ถูกออกแบบมาเพื่อสร้างความสนุกสนานไปพร้อมกับการเรียนรู้ โดยมีการผสมผสานเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรเข้าไปในเกม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือเล่นและได้รับความรู้จากการเล่นเกม นั้น ๆ โดยบอร์ดเกมเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของเกมที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ได้สำหรับทุกช่วงวัย โดยบอร์ดเกมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและสนุกสนาน ยิ่งไปกว่านั้น บอร์ดเกมยังต้องการการคิดเชิงวิพากษ์ และเมื่อเล่นแบบเป็นทีม จะส่งเสริมทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น เนื่องจากต้องเผชิญกับคำถาม

หรือปัญหาที่ต้องแก้ไขร่วมกัน ซึ่งมักจะทำให้ผู้เล่นค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่คาดคิดจากการร่วมมือและสื่อสารกัน
อย่างมีประสิทธิภาพ Treher (2011 อ้างถึงใน ปริยธิดา โพธิ์พะนา, 2562)

เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแต่งกลอนสุภาพของนักเรียนยังต่ำอยู่ และจากความสำเร็จ
และความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งกลอน
สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ด
เกม เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่ม
แข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่าง
กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่
เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ
สอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) เป็นการทดลองโดยศึกษา กลุ่ม
ทดลอง และกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest-posttest design with
nonequivalent group) ตามรูปแบบของ แมคมิลแลน (McMillan.1996 : 204) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

E_1	O_1	X_1	O_2
E_2	O_3	X_2	O_4

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บอร์ดเกม จำนวน 5 กระดาน ได้แก่ กระดานที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาของกลอนสุภาพ กระดาน
ที่ 2 เรื่อง คำคล้องจอง กระดานที่ 3 เรื่อง สัมผัสของกลอนสุภาพ กระดานที่ 4 เรื่อง ฉันทลักษณ์ของกลอน
สุภาพ กระดานที่ 5 เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ
คุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมและคุณภาพของบอร์ดเกมทั้ง 5 กระดาน ด้วยแบบประเมินเป็นมาตรา
ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยใช้มาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert) มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
 $M=4.71$, $S.D.=0.46$ และจากนั้นนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ ($E1/E2$) ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
โดยใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/85.87

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ จำนวน 5 แผน เป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยใช้มาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert)

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาของกลอนสุภาพ
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง คำคล้องจอง
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สัมผัสของกลอนสุภาพ
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ
- 5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การแต่งคำประพันธ์

พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี $M = 4.68$ และ $S.D. = 0.76$ ทุกแผน

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ จำนวน 5 แผน เป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยใช้มาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert)

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาของกลอนสุภาพ
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง คำคล้องจอง
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สัมผัสของกลอนสุภาพ
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ
- 5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การแต่งคำประพันธ์

พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี $M=4.70$ และ $S.D.=0.76$ ทุกแผน

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาทดลอง (Try out) วิเคราะห์ค่าความยาก (p) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.22-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.21-0.81 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (kuder-richardson method : KR-20) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มี 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านบรรยากาศ 2.ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3.ด้านบอร์ดเกม 4.ด้านการวัดและประเมินผล 5.ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ โดยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อความ และตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดและนัดหมายวันเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล
2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วเก็บคะแนนไว้เปรียบเทียบกันระหว่างสองกลุ่ม
3. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม ใ้กับกลุ่มทดลอง และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม ที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใ้กับนักเรียนจำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง จนครบ
4. เก็บคะแนนระหว่างเรียนโดยใช้บอร์ดเกมในการแข่งขันแบบกลุ่ม
5. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจนครบตามที่กำหนดแล้วนำแบบทดสอบหลังเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจไปทดสอบและสอบถามกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน
6. นำคะแนนการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มาวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพบอร์ดเกม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาประสิทธิภาพ E1/E2 ให้เป็นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
- 4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent Samples) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม

ตารางที่ 2 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		ร้อยละ		ร้อยละ		
		M	ร้อยละ (E1)	M	ร้อยละ (E2)	

รายบุคคล	3	41.33	82.67	26.33	87.78	82.67/87.78
กลุ่มย่อย	9	41	82	21.44	85.78	82/85.78
ภาคสนาม	30	41.23	82.47	21.47	85.87	82.47/85.87

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม ตามลำดับขั้นทั้ง 3 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67/87.78 ขั้นที่ 2 (แบบกลุ่มย่อย) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82/85.78 และขั้นที่ 3 (แบบภาคสนาม) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/85.87 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ตารางที่ 3 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ

แผนที่	ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	M	S.D.	แปลผล
1	ความเป็นมาของกลอนสุภาพ	4.68	0.76	มากที่สุด
2	คำคล้องจอง	4.68	0.76	มากที่สุด
3	สัมผัสของกลอนสุภาพ	4.68	0.76	มากที่สุด
4	ฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ	4.68	0.76	มากที่สุด
5	การแต่งกลอนสุภาพ	4.68	0.76	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.68	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี $M = 4.68$ และ $S.D. = 0.76$

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	36	13.19	2.765	1.076	.286
กลุ่มควบคุม	37	12.54	2.422		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนเรียน ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนก่อนเรียนกลุ่มทดลอง $M=13.19$ ($M=13.19$, $S.D.=2.77$) คะแนนก่อนเรียนกลุ่มควบคุม $M=12.54$ ($M=12.54$, $S.D.=2.42$) แสดงว่าคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	36	24.67	2.378	6.601	<.001
กลุ่มควบคุม	37	19.68	3.916		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนหลังเรียนกลุ่มทดลอง $M=24.67$ ($M=24.67$, $S.D.=2.38$) คะแนนหลังเรียนกลุ่มควบคุม $M=19.68$ ($M=19.68$, $S.D.=3.91$) แสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม

ข้อ	รายการประเมิน	M	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านบรรยากาศ	4.74	0.24	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.76	0.30	มากที่สุด
3	ด้านบอร์ดเกม	4.80	0.19	มากที่สุด
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.83	0.18	มากที่สุด
5	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.85	0.14	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.80	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $M=4.80$, $S.D.=0.15$

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.การสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม

1.1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ผลการวิจัยพบว่า บอร์ดเกมมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.47/85.87 โดยมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มีขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร เทคนิควิธีการสร้างบอร์ดเกมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างบอร์ดเกมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสฤณี อาชวานันทกุล (2559)

1.2 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี $M = 4.68$ และ $S.D. = 0.76$ ทุกแผน ทั้งนี้เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอน และกระบวนการในการจัดทำอย่างมีระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ บุณยสินวัฒนกุล (2562) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยและมีความสุขในการเรียนรู้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มีคะแนนก่อนเรียน $M = 13.19$ และคะแนนหลังเรียน $M=24.67$ แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งกาญจน์ บุณยสินวัฒนกุล (2562)

3. การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.80$, $S.D.=0.15$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และเกิดบรรยากาศการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของญาดิมา ลัมสิทธิกุล (2561)

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกม เป็นวิธีการสอนที่มีลำดับขั้นตอน ครูผู้สอนจะต้องเตรียมสื่อ และนักเรียนให้พร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงวิธีการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

2. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง และใช้รูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนรู้สึกมีความสุขกับการเรียน และพึงพอใจที่จะร่วมมือในการทำกิจกรรม และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัย การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับบอร์ดเกมกับการสอนในรูปแบบอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยว่าเหมือน หรือแตกต่างกันกับผลการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2562). การพัฒนาสื่อสารเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยและมีความสุขในการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฉัตรกมล ประจวบลาภ. (2559). *Game-Based Learning* กับ การ พัฒนาการเรียนการสอนทางการพยาบาล. วารสารกองการ พยาบาล, 43(2), 127-136.
- ญาติมา ลัมสิทธิกุล. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองร่วมกับ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ TGT วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันกำลังสอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐิติพล ขำประถม. (2558). เกมกระดานเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องแบบมาเพื่อความสนุกสนาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ปัญสุธา ย่องลั่น. (2557). ผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนกลอนสุภาพในวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโพธาราม อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต

- สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- ไพฑูรย์ อนันต์เขต. (ม.ป.ป.). *เรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับ Game-Based Learning*. เรียกใช้ เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2563 จาก สถาบันการเรียนรู้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี: <https://celt.li.kmutt.ac.th/km/index.php/game-based-learning/>
- ภูวภัทร อ่างอาจ. (2561). *ผลกระทบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในจังหวัดเรียว ประเทศอินโดนีเซีย*.
- วิไลลักษณ์ แก้วกระจ่าง. (2557). *การเพิ่มทักษะการเขียนด้วยชุดแบบฝึกโครงเรื่อง The Writing Ability Enhancement by Using the Conceptual Plot*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *ชุดฝึกอบรมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Bloom, Benjamin S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: Mc Graw-Hill.
- Ledford, B.R. and Sleeman, P.J. (2002) *Instructional Design : System Strategies*. Greenwich, Conn: Information Age.
- Lekcharoen, S, & Chaisri, N. (2021). *Causal factors affecting purchase intention fashion product on Instagram of consumers in Thailand*. Journal of Arts Management, 5(2), 513–528.
- McMillan, J. H. (1996). *"Educational Research: Fundamentals for the Consumer"*. New York: HarperCollins.
- Treher, J. (2012). *European Framework for CLIL teacher education*. Synergies Italie, n(8), 105-116.

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้
เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
**The Development of Reading Comprehension Skills in English through
KWL-Plus Learning Techniques Combined with Educational Games
among Matthayomsuksa 4 Students**

ดุสิตา พรหมมี, ภาสุดา ภาคาผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Dusita Prommee, Pasuda Pakapol
Ramkhamhaeng University
E-mail: ddusita.pr@gmail.com

Received: 02 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 19 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 2) เปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เกมทางการศึกษา 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา 3) แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 4) แบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent Samples) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกมทางการศึกษามีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.53/82.78 สอดคล้องตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา มีทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.81$, S.D.= 0.16)

คำสำคัญ: ทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ, การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus, เกมทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: (1) develop and assess the efficiency of a learning management approach using the KWL-Plus technique combined with educational games, (2) compare the reading comprehension skills in English of Matthayomsuksa 4 students between the experimental group that learns using the KWL-Plus technique with educational games and the control group that learns through traditional teaching methods, and (3) study students' satisfaction with the learning management approach using the KWL-Plus technique combined with educational games. The sample comprised Matthayomsuksa 4 students at Yantakhaorattachanupatham School during the first semester of the 2024 academic year. The samples were obtained through simple random sampling, with a total of 62 students. The research instruments included (1) the educational games (2) the lesson plans using the KWL-Plus technique combined with educational games, (3) the lesson plans using traditional teaching methods, (4) a reading comprehension skills test in English, and (5) a student satisfaction assessment. Data was analyzed by using the independent samples t-test, mean and standard deviation. The research results showed that: 1) The educational games on the topic of Festivals achieved an efficiency rating of 81.53/82.78, meeting the criterion standard of 80/80. 2) Matthayomsuksa 4 students, which learned using the KWL-Plus technique combined with educational games, scored significantly higher than the control group that learned through traditional teaching methods, with a significance level of .05. 3) Students expressed satisfaction with the learning management approach using the KWL-Plus technique combined with educational games, with an overall rating at the highest level. ($\bar{x}$ =4.81, S.D.= 0.16)

Keyword: reading comprehension skills in English, learning management approach using the KWL-Plus technique, educational games

1. บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่คนทั่วทุกมุมโลกใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การเรียนภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดต่อกับชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้องและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษจึงถูกบรรจุลงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และถูกกำหนดให้เป็นภาษาต่างประเทศที่สามารถเรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อผู้เรียนมีการเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะเกิดความคุ้นเคยกับการใช้ภาษามากยิ่งขึ้นและสามารถใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ทักษะการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการสอนและการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นรากฐานของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด ในการเรียนการสอนจำเป็นต้องสร้างนิสัยการอ่านให้กับนักเรียนและจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาให้นักเรียนเพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียนจะต้องอาศัยการฝึกฝนและฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจึงจะประสบความสำเร็จ ซึ่งจุฬารัตน์ อินทร์อุดม (2561) กล่าวว่า การจับใจความสำคัญเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการอ่าน ซึ่งผู้อ่านควรมีเพื่อเข้าใจเนื้อหาหลักอย่างถูกต้อง การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จและเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้ดีขึ้น โดยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

จากการจัดการเรียนการสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมาพบว่าปัญหาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวมาจากหลายปัจจัย เช่น นักเรียนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน นักเรียนขาดความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ เรื่องที่อ่านไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการอ่านและให้ความสนใจในภาษาอังกฤษน้อย มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ รวมไปถึงวิธีการสอนของครูที่ไม่หลากหลาย ซึ่งพาติยะห์ อาลีมาฮ๊ะ (2560) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความว่าเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ เนื่องจากช่วยในการเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้อ่านควรฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะนี้ให้เกิดความชำนาญและเข้าใจได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญและหาวิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความให้กับผู้เรียนต่อไป

วิธีการสอนการอ่านที่มีประสิทธิภาพมีหลายวิธีที่จะนำมาแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนจากปัญหาที่พบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการใช้เทคนิค KWL-Plus ในการอ่านเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และวิธีนี้มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นการคิดของนักเรียนในระหว่างการอ่าน ทำให้พวกเขาสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอน คือ K (Know) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด W (Want to Know) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไรในเนื้อเรื่องที่จะอ่านบ้าง เป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่าน L (Learned) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสำรวจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากบทอ่าน และจดบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ และ Plus หมายถึง การสร้างแผนภูมิรูปภาพความคิด และเขียนสรุปความหลังการอ่าน (ภัสราภรณ์, 2562) ซึ่ง พรวิมล ปานทอง (2560) ได้ศึกษาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจในการเรียน โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ช่วยสนับสนุนผู้เรียนในการปฏิบัติตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งเอื้อต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ รวมถึงแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วย

การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมทางการศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จากการศึกษาของเมตตา สถาพรศิริกุล (2565) ระบุว่าเกมทางการศึกษาเป็นสื่อที่สร้างความสนุกสนานและเพลิดเพลิน ช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ เนื่องจากเกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำด้วยตนเอง ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง นอกจากนี้ เกมยังสามารถจูงใจนักเรียน ช่วยผ่อนคลายความเครียด และส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งสามารถนำแง่คิดจากการเล่นเกมมาวิเคราะห์และวิจารณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ต่อไป และฟุซซาร์ด (Fuszard Barbara et al., 2001) ระบุว่าเกมมีโครงสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเสริมกลยุทธ์การสอนแบบดั้งเดิมให้มีชีวิตชีวามากขึ้น จุดประกายความคิดและขยายแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เกมช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับบทสนทนาสำคัญเข้าใจได้ง่ายขึ้น และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน นอกจากนี้ เกมยังส่งเสริมพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ ช่วยทำให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความเป็นกันเองและกระตุ้นการอภิปรายระหว่างการเล่นอีกด้วย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าเกมทางการศึกษา

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกทักษะ สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ เพราะเกมทางการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน มีการตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย เมื่อบรรลุเป้าหมายจะมีรางวัลเพื่อจูงใจให้กับนักเรียนที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีศักยภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) เป็นการทดลองโดยศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest-posttest design with nonequivalent group) ตามรูปแบบของแมคมิลแลน (McMillan. 1996 : 204)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เกมทางการศึกษา เรื่อง Festivals แบ่งออกเป็น 5 เกม ดังนี้ เกมที่ 1 Quizizz เรื่อง Phi Ta Khon Festival เกมที่ 2 Plickers เรื่อง Mid-Autumn Festival เกมที่ 3 Blooket เรื่อง Christmas Festival เกมที่ 4 Kahoot! เรื่อง Halloween Festival เกมที่ 5 Factile เรื่อง The Carnival of Venice โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมและคุณภาพของเกมทางการศึกษา ทั้ง 5 เกม ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.43) และหาประสิทธิภาพเกมทางการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.53/82.78

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา เรื่อง Festivals ชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Phi Ta Khon Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง Mid-Autumn Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Christmas Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Halloween Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง The Carnival of Venice หาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.73$, S.D.=0.75) ทุกแผน

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติเรื่อง Festivals ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Phi Ta Khon Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง Mid-Autumn Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Christmas Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Halloween Festival แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง The Carnival of Venice หาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.70$, S.D.=0.76) ทุกแผน

2.4 แบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ เรื่อง Festivals ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบมาทดลอง (Try out) วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.92 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27-0.81 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียน 3) ด้านเกมทางการศึกษา 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 20 ข้อ โดยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจสอบความเที่ยงตรงเพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและแจ้งรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ

3.2 นำแบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความ มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บคะแนนไว้เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 จัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองและจัดการเรียนรู้แบบปกติใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยทั้ง 2 กลุ่มจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

3.4 เก็บคะแนนระหว่างเรียนโดยการใช้เกมทางการศึกษาจากนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.5 นำแบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.7 นำคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนจากการประเมินความพึงพอใจ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์คุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาโดยใช้สถิติค่าพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการหาประสิทธิภาพ E1/E2

4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent Samples)

4.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเทียบตามเกณฑ์

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพของเกมทางการศึกษา

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{x}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{x}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	41	82	25	83.33	82/83.33
กลุ่มย่อย	9	41.33	82.67	25.11	83.70	82.67/83.70
ภาคสนาม	30	40.77	81.53	24.83	82.78	81.53/82.78

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพของเกมทางการศึกษา ตามลำดับขั้นทั้ง 3 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82/83.33 ขั้นที่ 2 (แบบกลุ่มย่อย) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67/83.70 และขั้นที่ 3 (แบบภาคสนาม) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.53/82.78 โดย

เกมทางการศึกษามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา

แผนที่	ชื่อแผน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	Phi Ta Khon Festival	4.73	0.75	มากที่สุด
2	Mid-Autumn Festival	4.73	0.75	มากที่สุด
3	Christmas Festival	4.73	0.75	มากที่สุด
4	Halloween Festival	4.73	0.75	มากที่สุด
5	The Carnival of Venice	4.73	0.75	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.73	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D.= 0.75) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.39) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.45) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.45) ด้านสาระสำคัญ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.50) และด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.49) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	30	20.53	1.61	1.904	.062
กลุ่มควบคุม	32	19.78	1.50		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.53 ($\bar{X}=20.53$, S.D.= 1.61) คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.78 ($\bar{X}=19.78$, S.D.= 1.50) แสดงว่า คะแนนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียน

ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	30	25.73	1.60	12.026	.000
กลุ่มควบคุม	32	21.19	1.38		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.73 ($\bar{x}=25.73$, S.D.= 1.60) คะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.19 ($\bar{x}=21.19$, S.D.= 1.38) แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษามีทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านบรรยากาศ	4.78	0.25	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.78	0.29	มากที่สุด
3	ด้านเกมทางการศึกษา	4.80	0.19	มากที่สุด
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.84	0.18	มากที่สุด
5	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.85	0.14	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.81	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.81$, S.D.= 0.16) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x}=4.85$, S.D.=0.14) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}=4.84$, S.D.=0.18) ด้านเกมทางการศึกษา ($\bar{x}=4.80$, S.D.=0.19) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.78$, S.D.=0.29) และด้านบรรยากาศ ($\bar{x}=4.78$, S.D.=0.25) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา

1.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเกมทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เกมทางการศึกษามีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.53/82.78 โดยมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา มีขั้นตอนที่เป็นระบบ ได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพ พิจารณาความเหมาะสมของเกมทางการศึกษา มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำเทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม เพื่อให้ได้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษาเป็นวิธีที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนุกสนาน โดยเริ่มจากการให้ผู้เรียนระบุสิ่งที่รู้และต้องการรู้เกี่ยวกับหัวข้อ ก่อนที่จะเล่นเกมเพื่อเรียนรู้เนื้อหา ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วม รวมถึงพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี จันทร์เอียด (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดฝึกอ่านเรื่อง "The Wonderful ASEAN" ด้วยกลวิธี KWL-Plus กับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนอนุบาลเมืองชุมพร วัดสุบรรณนิมิตร จำนวน 70 คน ที่คัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุดฝึกอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเรื่อง "The Wonderful ASEAN" มีประสิทธิภาพที่ 85.89/85.94 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึกด้วยกลวิธี KWL-Plus มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ พฤติกรรมการตื่นตัวในการเรียนรู้ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบตเชวา (Batsheva: 1993: อ้างถึงใน เกสร สีหา, 2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเกมการศึกษาที่มุ่งเน้นการตอบสนองของเด็กต่อการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในส่วนของการเล่น ผลการศึกษาพบว่า เกมสามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นและความตื่นตัวของเด็ก รวมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้เกมการศึกษาไม่เพียงแต่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในสังคม แต่ยังช่วยให้เด็กเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

1.2 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา เรื่อง Festivals ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา เรื่อง Festivals มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.73, S.D.=0.75) ทุกแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของมูทิตา อุดรแผ้ว (2560) ได้ศึกษาเรื่องเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและ

การเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ CIRC และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC และ KWL-Plus อยู่ที่ 84.55/80.25 และ 84.54/80.40 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ดัชนีประสิทธิผลแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ร้อยละ 69.62 และ 69.80 สำหรับการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการเขียนภาษาอังกฤษระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIRC กับ KWL-Plus พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวินเซนต์ (Vincent, 1994) ได้ทำการศึกษาวิธีการช่วยสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า การใช้เทคนิค KWL-Plus เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านที่ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงงานวิจัยของควิโอโช (Quiocho, 1997) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาในการเรียนรู้เนื้อหาประเภทวิชาการของนักเรียนเกรด 6 และเกรด 8 ในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา จำนวน 90 คน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการสอนอ่านโดยใช้เทคนิค KWL-Plus สามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจการอ่านของนักเรียนได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุภาพ ดลโสภณ (2557) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เกมและการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่เรียนตามคู่มือครู การใช้เกมในการสอนทำให้บทเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น และช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีมากกว่าการสอนด้วยวิธีปกติ นอกจากนี้ การใช้เกมนักเรียนรู้สึกสนุกสนาน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และช่วยเพิ่มความเข้าใจและการจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้นอีกด้วย

2. การเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา มีทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทคนิคนี้ช่วยเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งช่วยให้นักเรียนจัดระเบียบความคิดได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริดา โอวาสีห์ (2565) ยืนยันว่าเทคนิค KWL-Plus สามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้สูง ($\bar{X}$ =4.42, S.D.=0.62) ขณะที่การศึกษาโดยลอว์รา วิคูน่า (Vicuna Laura, 2017) พบว่าเกมการศึกษา เช่น "Animal Kingdom" สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรวมเกมเข้ากับการสอนช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นสำหรับนักเรียน

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.81, S.D.=0.16) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ช่วยกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจให้นักเรียนได้

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่สนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของมาลินี สุทธิเวช (2561) แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์การอ่านสรุปความสูงขึ้นหลังจากใช้เทคนิค KWL Plus และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรู้ในรูปแบบนี้เช่นกัน ขณะที่สายสุตา หลังแดง (2560) พบว่าเกมการศึกษาช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยเกมอยู่ในระดับสูงอีกด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเกมทางการศึกษา มีขั้นตอนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้หลายชั้น บางครั้งอาจใช้เวลาในการทำกิจกรรมนานกว่าเวลาที่กำหนด ครูต้องวางแผนเวลาเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูควรให้การเสริมแรงเชิงบวก เช่น การกล่าวคำชมเชย การให้รางวัล เพื่อกระตุ้นความพยายาม สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ช่วยเพิ่มความมั่นใจและความมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมทางการศึกษาร่วมกับวิธีการสอนวิธีอื่น ๆ เพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายและเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการสร้างเกมทางการศึกษาในเนื้อหาสาระเรื่องอื่น ๆ ในระดับชั้นต่าง ๆ และควรมีการศึกษาการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการเขียน เป็นต้น เพื่อให้การเรียนรู้มีความรอบด้านและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกสร สีหา. (2558). *การพัฒนาการเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้เกมการศึกษาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จุฬารัตน์ อินทร์อุดม. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิค SQ4R ร่วมกับพลังคำถาม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรวิมล ปานทอง. (2560). *การพัฒนาการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พาติยะห์ อาลีมาลี. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้สาระภาษาอาหรับ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ที่มีต่อการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 โรงเรียนอาสาสุลตินวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ภัสราภรณ์ ชีระวงศานุรักษ์. (2562). การใช้เทคนิค KWL-PLUS เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- มาลินี สุทธิเวช. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านสรุปความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มุกิตา อุดรแผ้ว. (2560). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการเขียนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ CIRC และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เมตตา สถาพรศิริกุล. (2565). ความสามารถทางคณิตศาสตร์ด้านจำนวนและตัวเลขของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนช้างตาครุสคอนแวนท์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สายสุตา หลังแดง. (2560). ผลการใช้เกมการศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริดา โอวาสหิธี. (2565). บทเรียนเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธี KWL-Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุภาวดี จันทรเอียด. (2558). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดฝึกอ่านเรื่อง “The Wonderful ASEAN” ด้วยวิธีการสอนแบบ เค ดับเบิลยู แอล พลัส กับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการและงานอาชีพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อนุภาพ ดลโสภณ. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เกมและการสอนตามคู่มือครู (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Fuszard Barbara, Lowenstein Arlene J., & Bradshaw Martha J. (2001). *Fuszard's innovative*

- teaching strategies in nursing (3 ed.)*. Gaithersburg, MD: Aspen Publishers.
- McMillan, J. H. (1996). *Educational Research: Fundamentals for the Consumer*. New York: HarperCollins.
- Quiocho, A. (March, 1997). The quest to comprehend expository text : Applied Research. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*. 40(6): 450-454
- Vicuna Laura. (2017). *Educational Games Design: Creating an Effective and Engaging Learning Experience*. Bachelor of Engineering Information Technology. Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, Helsinki.
- Vincent, M (1994). An Inventory to Pique Student' Meta Cognitive Awareness Reading Strategies. *Journal of Reading*. 38(12) :2.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน
(TGT)ร่วมกับบอร์ดเกม

**The Development of Learning Achievement in Present Simple Tense
for Matthayomsuksa 2 Students Using Cooperative Learning through
Team Games Tournament (TGT) Combined with Board Games**

วศยา สุขแก้ว, ภาสุดา ภาคาผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Wassaya Sukkaew, Pasuda Pakapol

Ramkhamhaeng University

E-mail: 6524442211@rumail.ru.ac.th

Received: 02 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 19 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม ให้มีประสิทธิภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 72 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บอร์ดเกม 2) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Present Simple Tense โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม จำนวน 5 แผน 3) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Present Simple Tense โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ จำนวน 5 แผน 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบ Independent sample ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.93/82 โดยบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{X}$ =25.19, S.D.=2.30 และกลุ่มควบคุม $\bar{X}$ =22.25, S.D.=2.89) 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.77, S.D.=0.17)

คำสำคัญ: การสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน, บอร์ดเกม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were: (1) to develop and assess the efficiency of a learning management approach using cooperative learning through Team Games Tournament (TGT) combined with board games, (2) to compare the learning achievement of Matthayomsuksa 2 students between the experimental group learning through cooperative learning with the Team Games Tournament (TGT) combined with board games and the control group learning through traditional teaching methods, and (3) to study students' satisfaction with the learning management approach using cooperative learning through Team Games Tournament (TGT) combined with board games. The sample comprised Matthayomsuksa 2 students at Yantakhaorattachanupatham School during the first semester of the 2024 academic year. It consists of 72 students. The samples were obtained through simple random sampling. The research instruments included (1) board games on Present Simple Tense, (2) the lesson plans on the topic of Present Simple Tense using cooperative learning through Team Games Tournament (TGT) combined with board games, (3) the lesson plans on the topic of Present Simple Tense using traditional teaching methods, (4) a learning achievement test and (5) a student satisfaction assessment regarding the learning management approach using cooperative learning through Team Games Tournament (TGT) combined with board games. Data was analyzed by using mean, standard deviation and independent samples t-test. The research results showed that: 1) The board games on Present Simple Tense achieved an efficiency rating of 80.93/82, meeting the criterion standard of 80/80. 2) The comparison of learning achievement for Matthayomsuksa 2 students shows that the experimental group, which learned using cooperative learning through Team Games Tournament (TGT) combined with board games, scored significantly higher than the control group that learned through traditional teaching methods, with a significance level of .05. (the experimental group $\bar{x}$ =25.19, S.D.=2.30 and the control group $\bar{x}$ =22.25, S.D.=2.89) 3) Matthayomsuksa 2 students expressed satisfaction with the learning management approach using cooperative learning through Team Games Tournament (TGT) combined with board games, with an overall rating at the highest level. ($\bar{x}$ =4.77, S.D.=0.17)

Keyword: The learning management approach using cooperative learning, Board games, learning achievement

1. บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ได้ดำเนินการตามโครงการที่กำหนดในแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ และแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และขยายโอกาสทาง

การศึกษาให้ครอบคลุม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนเองอย่างทั่วถึง จาก การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวัน กระบี่ ส่งผลให้เกิด การพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้มาตรฐานตามตัวชี้วัดและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่หลักสูตรกำหนด มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี การศึกษา 2565 ระดับเขตพื้นที่การศึกษากับระดับประเทศ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ย 4 วิชา ระดับเขตพื้นที่ การศึกษาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (+1.01) และเมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา จะเห็นว่า วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ ยกเว้น ภาษาอังกฤษ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาตวัน กระบี่, 2567) ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยมีสาเหตุ ประการแรกคือ เนื้อหามีความยาก นักเรียน ต้องใช้ทักษะการจำคำศัพท์ ประการที่สอง คือ ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการสอนแบบ บรรยาย สืบเนื่องจากครูผู้สอนต้องการให้นักเรียนได้เนื้อหาที่ครบถ้วน จึงเน้นการอธิบายเนื้อหาให้ครบถ้วน และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากใบงาน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้ บรรยายการเรียนไม่น่าสนใจ และนักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สยามรัฐ จิตแจ้ง (2564:57-65) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ มีผลคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ซึ่งความสามารถด้านภาษาอังกฤษของ นักเรียนแตกต่างกันมาก ทำให้การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก

การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับเด็กไทย คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความสนใจและลักษณะพื้นฐานของนักเรียน วิธีการสอนแบบร่วมมือโดย ใช้เทคนิคกลุ่มแข่งขัน TGT (Team Game Tournament) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ ผู้เรียนทำงานร่วมกันในกลุ่มและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสมาชิกในแต่ละทีมจะมีความสามารถที่แตกต่าง กันออกไป ได้แก่ ความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ในอัตราส่วน 1:2:1 สมาชิกในทีมจะได้แข่งขันในเกมที่ เกี่ยวข้องกับวิชาการ โดยผลสำเร็จของทีมจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นหลัก(Slavin,1980) จากงานวิจัยของวันทนา เล่ห์มนตรี (2557) เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

การใช้บอร์ดเกมในการจัดการเรียนการสอนเป็นแนวทางที่สร้างสรรค์และสนุกสนาน ซึ่งช่วยพัฒนา ทักษะหลายด้าน เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร นอกจากนี้ยังทำให้การเรียนรู้มี ความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น บอร์ดเกมคือเกมที่สร้างจากกระดานที่มีลวดลาย รวมถึงการใช้ลูกเต๋าในการกำหนด เงื่อนไขการเล่น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและความเพลิดเพลิน โดยมีความหลากหลายทั้งในรูปแบบและ

วิธีการเล่นตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้พัฒนา (Silverman, 2013) การใช้เกมในกระบวนการเรียนการสอนยังช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและเป็นวิธีที่ดีในการฝึกทักษะการใช้ภาษาอีกด้วยจากงานวิจัยของ ศิวพร โกศิยะกุล (2567) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในเรื่องคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตหลังจากเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานนั้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐาน นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม (Board games) เป็นวิธีการเรียนที่สร้างความสนุกสนานร่วมกับการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย โดยมีกฎเกณฑ์และกติกาที่ชัดเจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกตและการจดจำข้อมูลอันจะนำไปสู่ความเข้าใจในบทเรียนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งได้ทักษะการสื่อสาร คิด แก้ปัญหาและการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปในอนาคต จากงานวิจัยของรุ่งนภา เกษธร (2567) ได้ศึกษาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยนวัตกรรม RUG – Boardgame Model เรื่อง Present Simple Tense พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยนวัตกรรม RUG – Boardgame Model เรื่อง Present Simple Tense หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรม RUG – Boardgame Model อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงมีความสนใจที่จะใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน และเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) เป็นการทดลองโดยศึกษากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest-posttest design with nonequivalent group)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บอร์ดเกม จำนวน 5 กระดาน ดังนี้ 1) How often.? 2) ประโยคบอกเล่า 3) ประโยคปฏิเสธ 4) ประโยคคำถาม 5) Present Simple Tense ประเมินคุณภาพของบอร์ดเกม และพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพบอร์ดเกมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.50) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.93/82

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Present Simple Tense โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน ซึ่งแสดงค่าความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน ($\bar{X} = 4.63$, S.D.=0.76)

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Present Simple Tense โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน ซึ่งแสดงค่าความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.77)

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.33-0.90 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.35-0.91 ข้อ จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับรวม 20 ข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดและนัดหมายวันเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วเก็บคะแนนไว้เปรียบเทียบกันระหว่างสองกลุ่ม

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมใช้กับกลุ่มทดลอง และใช้วิธีการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง จบครบ

4. เก็บคะแนนระหว่างเรียนโดยใช้บอร์ดเกมกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

5. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจนครบตามที่กำหนดแล้วนำแบบทดสอบหลังเรียนไปใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

6. นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน(TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาประสิทธิภาพ E1 /E2

4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มโดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent Samples) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม โดยใช้โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบเกณฑ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม

1.1 ผลการหาประสิทธิภาพบอร์ดเกม

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพบอร์ดเกม

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{x}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{x}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	40.33	80.67	24.33	81.11	80.67/81.11
กลุ่มย่อย	9	40.44	80.89	24.33	81.11	80.89/81.11
ภาคสนาม	30	40.47	80.93	24.60	82.00	80.93/82

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพรูบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.11 ขั้นที่ 2 (แบบกลุ่มย่อย) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.89/81.11 และขั้นที่ 3 (แบบภาคสนาม) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.93/82.00 โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

1.2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง Present Simple Tense

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง Present Simple Tense

แผนที่	ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	Daily routines	4.63	0.76	มากที่สุด
2	We go to school	4.63	0.76	มากที่สุด
3	I don't have dinner	4.63	0.76	มากที่สุด
4	Do you play sport?	4.63	0.76	มากที่สุด
5	My daily routine	4.63	0.76	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.63	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง Present Simple Tense พบว่า พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง Present Simple Tense โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.63, S.D.=0.76) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.67, S.D.=0.49) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.67, S.D.=0.58) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{x}$ =4.67, S.D.=0.49) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.60, S.D.=0.51) และด้านสาระสำคัญ ($\bar{x}$ =4.56, S.D.=0.53) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	36	17.14	3.25	1.331	.188
กลุ่มควบคุม	36	16.11	3.30		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.14 ($\bar{X}=17.14$, S.D.=3.25) และ คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.11 ($\bar{X}=16.11$, S.D.=3.30) แสดงว่า คะแนนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	36	25.19	2.30	4.779	.000
กลุ่มควบคุม	36	22.25	2.89		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.19 ($\bar{X}=25.19$, S.D.=2.30) และ คะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.25 ($\bar{X}=22.25$, S.D.=2.89) แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านบรรยากาศ	4.73	0.32	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.77	0.17	มากที่สุด
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.82	0.20	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.77	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.17) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.82$, S.D.=0.20) ด้านกิจกรรมการเรียน ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.17) และด้านบรรยากาศ ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.32) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพบอร์ดเกม

1.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ผลการวิจัยพบว่า บอร์ดเกม มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.93/82 มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมมีขั้นตอนที่เป็นระบบ ได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพพิจารณาความเหมาะสมของบอร์ดเกม มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำบอร์ดเกมไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อยและภาคสนามเพื่อให้ได้บอร์ดเกมที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยบอร์ดเกมสร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รวมกลุ่มทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและ ยังเป็นวิธีที่ดีในการช่วยเพิ่มแรงจูงใจของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งสอดคล้องกับ (Gardner, 1999; Rodilla, 2012) กล่าวว่า บอร์ดเกมมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในด้านต่างๆ เสริมสร้างการเรียนรู้แก่ผู้เรียนผ่านความสนุกที่ได้จากบอร์ดเกมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา เกษขร (2567) ได้ศึกษาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโนนสูงศรีธานี ด้วยนวัตกรรม RUG – Boardgame Model เรื่อง Present Simple Tense พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรม RUG – Boardgame Model อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง Present Simple Tense ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาคุณภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง Present Simple Tense โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.76) เนื่องจากระบวนการจัดทำแผนการสอนมีขั้นตอนที่เป็นระบบ มีการวิเคราะห์หลักสูตร พิจารณาขอบข่ายเนื้อหา กิจกรรมมีความเหมาะสม สอนตามลำดับขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดทำแผนการเรียนรู้ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาเต็มศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับ มัลลิกา มานันท์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) มีค่าประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 70.00/74.44$ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการสอนด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เน้นให้นักเรียนได้รวมกลุ่มทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของทีม การใช้บอร์ดเกมในการแข่งขันช่วยให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานและยังเป็นวิธีที่ดีในการฝึกการใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Slavin (1990:66) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ TGT มีหลักการที่สำคัญ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันเพื่อช่วยเหลือกันในการเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เล่ห์มนตรี (2567:197-209) เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.17) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยละความสามารถในการจัดกลุ่ม มีการแข่งขันเพื่อสะสมคะแนน

กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมินตรา ชุมมัตยา (2559: 61-71) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการแข่งขันเป็นทีม (TGT) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทำงาน และความพึงพอใจ ต่อวิชางานบ้านของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังการจัดกิจกรรม นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TGT วิชางานบ้าน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ยทักษะการทำงานและคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับ บอร์ดเกมนั้น ครูควรชี้แจงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและกติกาในการแข่งขันให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อน เริ่มกิจกรรม เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและความไม่เป็นระเบียบระหว่างการดำเนินกิจกรรม

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับ บอร์ดเกมนั้น บางครั้งอาจใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมนานกว่าที่ครูกำหนด ดังนั้น เวลาในการดำเนินกิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

1.3 การจัดการเรียนรู้ในชั้นแข่งขันของเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ควรเตรียมบอร์ดเกมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจำนวนกลุ่มผู้เรียนให้เพียงพอ พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและ สนุกสนานในกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ วิธีการสอนเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบอร์ดเกมในบริบทที่หลากหลาย เช่น ระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกันหรือวิชาเรียนที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

เขมินตรา ชุมมัตยา.(2559).ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการแข่งขันเป็นทีม (TGT) เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทำงาน และความพึงพอใจต่อวิชางานบ้านของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.วารสารบัณฑิตวิจัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.7(2):61-71.

มัลลิกา มานันท์.(2559,กรกฎาคม-ธันวาคม).การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.4(2):40-46.

รุ่งนภา เกษขร (2567).การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยนวัตกรรม RUG – Boardgame Model เรื่อง Present Simple Tense. สืบค้นเมื่อ 24

สิงหาคม 2567,จาก https://soc.swu.ac.th/storage/research-posts/c0a381aa6b50066408163_ea902761_f0f.pdf

วันทนา เล่ห์มนตรี.(2567,เมษายน-มิถุนายน).ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย(สพบท.)6(2):197-209.

ศิวพร โกศิยะกุล (2567,มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย.15(1) : 19-33.

สยามรัฐ จิตแจ้ง (2564,กรกฎาคม-ธันวาคม).การพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เรื่อง *Present Simple Tense* ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม โดยใช้บัตรคำ.วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา.5(2) : 57-65.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ. (2567). แผนการปฏิบัติการประจำปี. เข้าถึงได้จาก <https://www.sesatrgkbi.go.th/site/action-plan/plan/>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

Gardner, 1999; Rodilla, (2012). System thinking in action. *Health Care Forum Journal*, 36(4), 25-28.

Silverman, D. (2013). *How to learn board game design and development*. Retrieved From <http://gamedevelopment.tutsplus.com/articles/how-to-learn-boardgame-design-and-development--gamedev-11607>

Slavin, R. E. (1980). *Cooperative learning*. *Review of Education Research*, 50(2), 315-342.

Slavin, E. Robert. (1990). *Cooperative Learning Theory, Research and Practice*. A division of *Simon + Schuster, Inc.*, Massachusets : Needham Heights.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “กฎหมายกับตัวเรา” โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับ
กรณีตัวอย่างที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

**The Effects of Learning Activities on the Topic of “Law and Us” Using
Game-Based Learning Combined with Case Studies on the Learning
Achievement and Analytical Thinking Skills for Matthayomsuksa 2
Students**

โยษิตา กาสุก, อลงกรณ์ อัสวโสวรรณ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Yosita Kasuk, Alongkom Ausawasowan
Ramkhamhaeng University
E-mail: yositaks06@gmail.com

Received: 06 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 19 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง 4) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา 4) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบทดสอบที แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent) และแบบทดสอบที t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent) ผลวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง หลังเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักศึกษานักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.89$, S.D.= 0.26)

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการคิดวิเคราะห์, วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง

Abstract

The objectives of this research are: 1) to compare the learning achievement before and after the learning activities of students who received game-based learning combined with case studies; 2) to compare the learning achievement after the learning activities of students who received game-based learning combined with case studies with those who received traditional learning methods; 3) to compare the analytical thinking skills before and after the learning activities of students who received game-based learning combined with case studies; 4) to compare the analytical thinking skills after the learning activities of students who received game-based learning combined with case studies with those who received traditional learning methods; 5) to study the satisfaction of students who received game-based learning combined with case studies. The target group consisted of 72 Matthayomsuksa 2 Students from Yantakaorattachanupatham School. The research tools included: 1) learning plans using game-based learning combined with case studies, 2) traditional learning plans, 3) a learning achievement test on the topic "Law and Us", 4) an analytical thinking skills test, and 5) a satisfaction evaluation form for students who received game-based learning combined with case studies. The data were analyzed using mean, standard deviation, t-test for independent samples, and t-test for dependent samples. The research results found that: 1) the learning achievement of students who received game-based learning combined with case studies was significantly higher after learning than before learning at the .05; 2) the learning achievement of students who received game-based learning combined with case studies was significantly higher than those who received traditional learning methods at the .05; 3) the analytical thinking skills of students who received game-based learning combined with case studies were significantly higher after learning than before learning at the .05; 4) the analytical thinking skills of students who received game-based learning combined with case studies were significantly higher than those who received traditional learning methods at the .05; 5) the students' satisfaction with game-based learning combined with case studies was at the highest level ($\bar{x}=4.89$, S.D.= 0.26)

Keyword: learning achievement, analytical thinking skills, Game-Based Learning combined with case studies

1. บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ สภาพของสังคมไทยในในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เกิดปรากฏการณ์การสื่อสารไร้พรมแดนทำให้เกิดการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารในแต่ละมุมโลก เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติของเด็กและเยาวชน การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องตอบสนองต่อความท้าทายที่ต้องเผชิญอยู่ในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลัก การจัดการเรียนการสอนจะต้องเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อีกทั้งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาจะต้องมีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต และการรับมือท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรคในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากความสำคัญข้างต้นการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้ผู้เรียนเตรียมเผชิญรับมือกับสภาพของสังคมในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแฉกแฉงองค์ประกอบต่าง ๆ ของข้อมูลหรือปัญหาต่างๆ ออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ในหลายแง่มุม รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทุกประเภท มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยให้มีเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถในด้านอื่นๆ เหนือกว่าบุคคลทั่วไปทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต (วสุรัตน์ รอดโรคา, 2559) การจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากการสอนในชั้นเรียนและการทำใบกิจกรรม พบว่านักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากผู้เรียนยังไม่สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาได้ แยกแยะปัญหาไม่ออกว่า ปัญหาไหนควรทำก่อนหรือทำทีหลัง และนักเรียนไม่มีความกระตือรือร้น และใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและลงข้อสรุปในเนื้อหาที่เรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาด้วยวิธีการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์ การศึกษาจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (ธีรนนท์ ไกรเลิศ, ดร.ณิ จาปาทอง, 2562)

การจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์ตามที่หลักสูตรกำหนดซึ่งอาจมีหลายวิธี จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน อธิป อนันต์กิตติกุล (2564) กล่าวว่า เกมการศึกษาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความสนใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเกมที่ได้เล่น อีกทั้งเกมการศึกษายังมีจุดประสงค์และเนื้อหาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้

ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานและซึมซับเนื้อหาไปโดยธรรมชาติผ่านกฎและกติกาของเกม รวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในระหว่างทำกิจกรรมเกม ผู้เรียนจึงได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์และมีความกระตือรือร้นในการเรียนนอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การเรียนรู้ที่ใช้กรณีตัวอย่างมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) โดยการนำกรณีหรือเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์หาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูล นำความรู้เดิมและความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดให้กับผู้เรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างกระจ่างชัดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง
4. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) เป็นการทดลองโดยศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest-posttest design with nonequivalent group) ตามรูปแบบของแมคมิลแลน (McMillan, 1996)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

(Rating scale) ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความหมายและกระบวนการในการตรากฎหมาย พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.93$, S.D.=0.26) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.90$, S.D.=0.26) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$, S.D.=0.00) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง กฎหมายอนุรักษ์ธรรมชาติ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.95$, S.D.=0.23) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.93$, S.D.=0.26)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง หาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความหมายและกระบวนการในการตรากฎหมาย พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.80$, S.D.=0.40) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.88$, S.D.=0.33) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.68$, S.D.=0.47) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง กฎหมายอนุรักษ์ธรรมชาติ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.80$, S.D.=0.40) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.83$, S.D.=0.38)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 33 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบมาทดลอง (Try out) วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.42-0.72 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.23-0.83 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

2.4 แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 49 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 44 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบมาทดลอง (Try out) วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.31-0.72 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.45-0.84 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 22 ข้อ โดยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและแจ้งรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ
- 3.2 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บคะแนนไว้เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
- 3.3 จัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองและจัดการเรียนรู้แบบปกติใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยทั้ง 2 กลุ่มจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง
- 3.4 เก็บคะแนนระหว่างเรียนโดยการใช้เกมทางการศึกษาจากนักเรียนกลุ่มทดลอง
- 3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน
- 3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง
- 3.7 นำคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนจากการประเมินความพึงพอใจ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 วิเคราะห์คุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง โดยใช้สถิติค่าพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M.) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการหาประสิทธิภาพ E1/E2
- 4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา และแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนในกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent)
- 4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา และแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent)
- 4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.) และการแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยเกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง

แผนที่	ชื่อแผน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ความหมายและกระบวนการในการตรา กฎหมาย	4.93	0.26	มากที่สุด
2	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง	4.90	0.26	มากที่สุด
3	กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว	5.00	0.00	มากที่สุด
4	กฎหมายอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.95	0.23	มากที่สุด
5	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ	4.93	0.26	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.94	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยเกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยเกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.94$, S.D.= 0.20) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.12) ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.22) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.38) ด้านสาระสำคัญ ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.45) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	36	6.75	1.82	36.384*	.000
หลังเรียน	36	21.11	1.34		

*p-value $\leq$.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.75 ($\bar{X} = 6.75$, S.D.= 1.82) และคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.11 ($\bar{X} = 21.11$, S.D.= 1.34) แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	36	21.11	1.34	7.594*	.000
กลุ่มควบคุม	36	18.08	1.79		

*p-value $\leq$.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.11 ($\bar{X} = 21.11$, S.D.= 1.34) กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.08 ($\bar{X} = 18.08$, S.D.= 1.79) แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	36	5.61	1.10	74.616*	.000
หลังเรียน	36	29.94	1.72		

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง พบว่า คะแนนก่อนเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.61 ($\bar{X} = 5.61$, S.D.= 1.10) และคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.94 ($\bar{X} = 29.94$, S.D.= 1.72) แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มทดสอบ	n	M	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	36	29.94	1.72	9.456*	.000
กลุ่มควบคุม	36	25.38	2.32		

*p-value $\leq .05$

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.94 ($\bar{X} = 29.94$, S.D.= 1.72) กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.38 ($\bar{X} = 25.38$, S.D.= 2.32) แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.93	0.17	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.90	0.25	มากที่สุด
3	ประโยชน์ที่ได้รับ	4.84	0.37	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.89	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.89$, S.D.= 0.26) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.93$, S.D.=0.17) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.90$, S.D.=0.25) ประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.37) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และการนำกรณีตัวอย่างหรือเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์หาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนวนคุณพล (2566) ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ทำให้คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ธัญวดี กำจัดภัย จตุรพร กัณหา และประกายแก้ว เสียงหวาน (2565) เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐาน มีคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างและกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างมีจุดประสงค์หลักคือการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนจะได้สร้างความรู้และความเข้าใจด้วยตนเองผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงการใช้เกมเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน ช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนมากขึ้น และช่วยเสริมสร้างความจำของผู้เรียนได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวรรธน์ สีชื่น (2564) ผลการจัดการเรียนรู้ การใช้เกมเป็นฐาน พบว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางนี้ เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ และนำแนวคิดไปสู่การฝึก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ching-Hsue Cheng a, Chung-Ho Su (2555) พบว่า การจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาการวิเคราะห์ระบบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อใช้การเรียนรู้โดยใช้เกมสูงกว่าวิธีการสอนแบบเผชิญหน้าแบบดั้งเดิม

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการนำกรณีตัวอย่างหรือเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์หาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูล นำความรู้เดิมและความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก กันโว (2566) พบว่า นักเรียนมีผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยภาพรวมที่ระดับพอใช้และมีผลพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เนื่องมาจากการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียนและเล่นไปพร้อมกัน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวกและทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น และยังสอดคล้องกับ นายอธิป อนันต์กิตติกุล (2564) ที่เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม พบว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากเกมสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความสนใจในเนื้อหา ผู้เรียนสนุกสนานและซึมซับเนื้อหาไปโดยธรรมชาติผ่านกฎและกติกาของเกม รวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในระหว่างทำกิจกรรมเกม ผู้เรียนจึงได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์

4. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างและกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดการเรียนรู้ที่ใช้เกมและกรณีตัวอย่างช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์จากกรณีตัวอย่าง เนื่องจากผู้เรียนต้องประเมินสถานการณ์ ทำการตัดสินใจ และวิเคราะห์ผลกระทบทำให้ทักษะการคิดวิเคราะห์พัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ วัตปลั่ง ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา อัจฉรา ปุราคม 2562 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ROV สูงกว่าหลังเรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom's Taxonomy) ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ทางการศึกษา (Bloom's Taxonomy of Education Objectives) เป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านพุทธิพิสัย (2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และ (3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความรอบรู้ ในเนื้อหาวิชา หลักการ ทฤษฎี ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบ และระดับการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ เรื่องราว ต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยประกอบด้วย การวิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์หลักการ

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการนำเกมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเรื่องกฎหมายกับตัวเรา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน และส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาผ่านการทำงานเป็นทีม รวมถึงการที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในลักษณะแบบนี้ ก็ยังทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถูกพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนวน คุณพล (2566) ที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญวดี กำจัดภัย จตุรพร กัณหา และประกายแก้ว เสียงหวาน (2565) ที่ระบุว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อเทคนิคการจัดการเรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจการจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้สนุกสนานและน่าสนใจกิจกรรมการเรียนรู้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจและบรรลุตามวัตถุประสงค์และครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับกรณีตัวอย่าง บางครั้งอาจจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมนานกว่าเวลากำหนด ครูต้องวางแผนเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

2. การจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมาย ครูควรติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และการแก้ไขกฎหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เกมทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีการสอนอื่น ๆ เพื่อให้มีตัวเลือกในการสอนที่หลากหลาย ซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างรอบด้านตามลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวบุคคล

2. ควรมีการพัฒนาเกมทางการศึกษาในเนื้อหาสาระที่หลากหลายในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและพื้นฐานของนักเรียนแต่ละช่วงวัย การพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ จะช่วยสร้างความตื่นเต้นและความน่าสนใจให้นักเรียน ทั้งยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ธัญวดี กำจัดภัย, จตุพรพร กัณหา และประกายแก้ว เสี่ยงหวาน. (2567). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง โครงสร้างระบบเครือข่าย สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 6*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรนนท์ ไกรเลิศ และดรณิศาปาทอง. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา เรื่อง สันติวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคกระบี่. *คุรุสภาวิทยารักษ์*. 2(2). 74-84.
- พรชนก กันไว. (2566). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในวิชาสังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วสุรัตน์ รอดโรคา. (2559). *ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ผนวกเทคนิคการคิดหวมวก 6 ใบ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช/นนทบุรี.
- วิธวรรณ สีชื่น. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 และ การใช้เกมเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สำนวน คุณพล. (2566). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. โรงเรียนสาธิตสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.
- สุภารัตน์ วัดปลั่ง, ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา และอัจฉรา ปุราคม. *การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์รายวิชา สุขศึกษา เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ด้วยวิธีการสอนโดยเกม ROV ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี*

ที่ 2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อธิป อนันต์กิตติกุล. (2564). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเรื่องพัฒนาการ ความร่วมมือและความขัดแย้งในประวัติศาสตร์สากลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
อภิขญาวีร์ จันทระเขตต์. (2563). *การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาจากสื่อในชีวิตประจำวัน เรื่องพฤติกรรมกรบิโรค เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.*

Bloom's Taxonomy: *The Psychomotor Domain*. (2024, June 18). Retrieved from

http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/Bloom/psychomotor_domain.html

Ching-Hsueh, C., & Chung-Ho, S. (2555). *A Game-based learning system for improving student's learning effectiveness in system analysis course*. National Yunlin University of Science and Technology.

McMillan, J. H. (1996). *Educational research: Fundamentals for the consumer (2nd ed.)*. HarperCollins.

การศึกษาวิเคราะห์ตำนานอุรังคธาตุในฐานะมรดกโลกทางวัฒนธรรม ของชุมชนสองฝั่งโขง

A Study and Analysis the Legends of Urangkathat as a Cultural World Heritage of Mekong Communities

ศศิธร ล่องเลิศ, ยูเนส ศากยะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

Sasithorn Longlert, Yukesh Shakya

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Phanom Buddhist College

E-mail : sasi29.long@gmail.com

Received: 18 November 2024; Revised: 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ตำนานอุรังคธาตุสองฝั่งโขง 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ ผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพคือ พระภิกษุสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับวัดพระธาตุพนมและวัดพระธาตุอิงฮัง ปราชญ์ผู้รู้ และปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งหมด 20 รูป/คน โดยพื้นที่ดำเนินการศึกษา ได้แก่บริเวณ องค์พระธาตุพนม และ พระธาตุอิงฮัง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ตำนานอุรังคธาตุ (อุรังคินทาน) จัดเป็นวรรณกรรมเชิงศาสนา เล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและบ้านเมืองใน สปป. ลาว และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้สูงอายุจะรู้จักตำนานเรื่องนี้ผ่านการบอกเล่าในฐานะ “ตำนาน” ที่บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาในดินแดนสองฝั่งโขง 2. ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนใกล้เคียงวัดพระธาตุพนม และ พระธาตุอิงฮัง มีความเชื่อที่สัมพันธ์กัน นั่นคือ การเสด็จมาของพระพุทธเจ้าผู้ถูกกล่าวหา เพื่อภารกิจในการพยากรณ์สถานที่สำหรับประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่ถูกกล่าวหา 3. ความเชื่อปรากฏในรูปแบบของการสร้างพุทธศิลป์แบบเจดีย์ และการบูชาสักการะด้วยวิธีการในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ ได้แก่ งานนมัสการพระธาตุสองฝั่งโขง งานบุญประเพณีบุญผะเหวด และงานบุญประเพณีสงกรานต์ งานบุญประเพณีแข่งเรือ งานบุญประเพณีไหลเรือไฟ งานบุญประเพณีบุญกฐิน และงานบุญประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

คำสำคัญ: ตำนานอุรังคธาตุ; มรดกทางวัฒนธรรม; ชุมชนสองฝั่งโขง

Abstract

The research objectives are 1) to collect knowledge about the legend of the Urangkathat on both sides of the Mekong River, 2) to study and analyze the traditional beliefs of people on

both sides of the Mekhong River about the legend of the Urangkathat, and 3) to study cultural relationships of the people on both sides of Mekong River about the legend of Urangkathat. The main 20 qualitative informants are monks related to Phra That Phonom and Phra That Ing Hang temples, knowledgeable scholars, and local academic local leaders. The study areas include Phra That Phanom temple and Phra That Ing Hang. The study tool is an interview form. The research results were found that: 1. The legend of Urangkathat (Urankathat Tales) is classified as religious literature contains stories about the history of Buddhism and the country in both Lao PDR and the northeastern region of Thailand. The local people, especially the elderly, will know this legend through telling it as a 'legend' that records various stories of Buddhism that spread into both sides of the Mekong River Land. 2. Urangkathat Traditional beliefs of communities nearby Phra That Phanom temple and Phra That Ing Hang temple relate beliefs that the Lord Buddha came to Phu Kamphra for the mission of predicting the location for the relics of the Buddha at Phu Kamphra. 3. People's beliefs appear in the form of creating Buddhist art in the form of a pagoda and in the form of worship and in appropriated methods on various occasions. The cultural relationship of people on both sides of the Mekong regarding the legend of the Urangkathat relics, including the worship of Phra That such as Bun Phawet, Songkran festival, Boat racing ceremony, Lai Rua Fai festival, Katin merit-making ceremony and Loy Kratong festival.

Keyword: the Legend Unrankathat; Cultural World Heritage; Mekong Communities

1. บทนำ

จังหวัดในประเทศไทยที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงประกอบ 8 จังหวัด มีลุ่มน้ำสาขา 29 ลุ่มน้ำ ครอบคลุมพื้นที่ ดังนี้ คือ จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบลราชธานี องค์พระธาตุพนมประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร ประดิษฐาน ณ ริมฝั่งแม่น้ำโขง ถนนชยางกูร บ้านธาตุพนม ตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีลักษณะเป็นเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อด้วยอิฐ กว้างด้านละ 12.33 เมตร สูง 53.6 เมตร มีกำแพงล้อมองค์พระธาตุ 4 ชั้น องค์พระธาตุตั้งอยู่บนภูกำพร้า (เนินดินสูงจากพื้นธรรมดาประมาณ 3 เมตร) ภายในบริเวณมีบึงขนาดใหญ่เรียกว่าบึงธาตุพนม ในวันเพ็ญเดือน 3 ถึง แรม 1 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี จะมีงานประจำปีเพื่อเป็นการนมัสการพระธาตุพนม และพระธาตุพนมเป็นพระธาตุพนมประจำวันเกิดของผู้เกิดปีวอก (นาฏวิภา ชลิตานนท์, 2524).

ซึ่งตามตำนานอุรังคธาตุ ได้กล่าวถึงการสร้างพระธาตุพนมว่า ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 8 เพื่อบรรจุพระอุรังคธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอกของพระพุทธเจ้า) แต่ตามหลักฐานการขุดค้นโดยกรมศิลปากรเมื่อครั้งบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่พบว่าเดิมทีที่แห่งนี้เป็นพื้นที่ราบอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงเก่า มีเกาะดอนอยู่บริเวณหน้าวัด (ปัจจุบันดินเลนกลายเป็นถนน ชุมชนไปแล้ว) และมีร่องรอยของการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาเมื่ออิทธิพลทางพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ฮินดูเข้ามา ทำให้บริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำโขงในช่วงเวลานี้ถูกปรับให้กลายเป็นเนินดินสูง ด้วยวิธีการขุดดินให้เป็นคูน้ำทางด้านทิศใต้ ทิศตะวันตก และทิศเหนือ แล้วนำดินส่วนที่ขุดถมให้กลายเป็นเนินดินบริเวณตรงกลางของคูน้ำ ในขณะที่ทางฝั่งทิศตะวันออกใช้เส้นทางเดินของแม่น้ำโขงเก่าเป็นคูน้ำ ดังนั้นเนินดินบริเวณธาตุพนมจึงลาดลงไปทางทิศ

ตะวันออก เมื่อถมดินจนเป็นเนินแล้วก็ทำการกระทุ้งดินจนอัดแน่นแล้ววางรากฐานของพระธาตุอยู่บริเวณใจกลางของเนินดินด้วยอิฐ แล้วจึงทำการก่ออิฐขึ้นมาให้เป็นรูปทรงปราสาทอิฐในศาสนาพราหมณ์ฮินดู เมื่อก่ออิฐจนเป็นทรงปราสาทแล้วจึงทำการแกะสลักให้เป็นลวดลายในลำดับต่อมา ซึ่งยุคสมัยของการสร้างพระธาตุพนมนั้น คณะกรมศิลปากรได้กำหนดอายุว่า สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 12-14 ตรงกับศิลปะขอมก่อนเมืองพระนคร และศิลปะจามหมี่เขิน ดังเดิม (พิเศษ เจียจันทรพงษ์ , 2532).

วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร และภาคประชาชน ได้เสนอแนวทางขอยกพระธาตุพนมสู่มรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยทางจังหวัดนครพนมได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อขอขึ้นทะเบียนพระธาตุพนมเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม จนได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และสั่งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอพระพระธาตุพนมเข้าสู่บัญชีเบื้องต้น หรือที่เรียกว่า Tentative List เพื่อนำเสนอเป็นแหล่งมรดกโลก จึงทำให้บัญชีของพระธาตุพนมถูกขึ้นทะเบียนของยูเนสโกเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 ที่ผ่านมา ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ใช้นำเสนอตอนนั้นใช้ 3 หลักเกณฑ์ คือ หลักเกณฑ์ที่ 1 เป็นตัวแทนในการแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของมนุษย์ , หลักเกณฑ์ที่ 2 เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่ง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนาศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งทางวัฒนธรรม และหลักเกณฑ์ที่ 3 มีความคิดหรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์ หรือมีความโดดเด่นยิ่งในประวัติศาสตร์

ซึ่งหากศึกษาโดยละเอียดจะทำให้ทราบว่า พระธาตุพนมเป็นปราสาทที่ร่วมสมัยกับศิลปะขอมต้นเมืองพระนคร ราวพุทธศตวรรษที่ 14-15 โดยดูได้จากโครงสร้างทางศิลปกรรม การประดับลวดลาย และเทียบเคียงจากศิลปะรอบข้างอย่างพระธาตุอิงฮัง และพระธาตุโพน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (โสม พระไชยเมธม, 2549). ซึ่งเดิมทีก็เคยเป็นปราสาทขอมมาก่อนเช่นกัน ซึ่งหลังจากหลักฐานเหล่านี้ทำให้ทราบว่า ศิลปะที่พระธาตุพนมในยุคแรกนั้น เป็นศิลปะที่มีการผสมผสานจากหลายสายด้วยกัน ทั้งศิลปะแบบขอมก่อนพระนคร (พุทธศตวรรษที่ 12-14) ต้นพระนคร (พุทธศตวรรษที่ 15) และจามแบบหมี่เขิน (พุทธศตวรรษที่ 15) ผสมผสานกับศิลปะดั้งเดิมคือศิลปะทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) โดยศาสนาพราหมณ์ฮินดูและรูปแบบทางศิลปกรรมนั้นรับมาจากช่างทางฝั่งประเทศลาวที่อยู่อาศัยอยู่ตามลุ่มน้ำเซบั้งไฟ ซึ่งอาจจะเคลื่อนย้ายมาจากพระธาตุอิงฮังหรือฝั่งตรงข้ามกับพระธาตุพนมก็ได้ (พระคำพันธ์ ผิวกระจำ และ ประยูร แสงใส, 2560).

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการอนุรักษ์สองฝั่งโขง
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาวิเคราะห์ และรวบรวมองค์ความรู้ ความเชื่อดั้งเดิม และศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ

เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเอกสารที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source)

หนังสือตำราที่เกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ องค์กรธาตุพนม และ พระธาตุอิงฮัง

1.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source)

ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเชื่อดั้งเดิม ตำนานพระธาตุพนม ตำนานพระธาตุอิงฮัง มรดกอีสาน พระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลาว

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากร คือ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม และวัดพระธาตุอิงฮัง หรือพระภิกษุสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง ปรารชญ์ผู้รู้ และปรารชญ์ชาวบ้าน ประชาชนผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาและมีความรอบรู้เกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ นักวิชาการท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งหมด 20 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักพื้นที่วิจัยวัดพระธาตุพนม ได้แก่ พระสงฆ์ ปรารชญ์ท้องถิ่น ประชาชน นักวิชาการ และผู้นำท้องถิ่น ที่มีความใกล้ชิดกับองค์พระธาตุพนม พื้นที่วิจัยวัดพระธาตุพนม จำนวน 10 รูป/คน ผู้ให้ข้อมูลหลักพื้นที่วิจัยวัดพระธาตุอิงฮัง ได้แก่ พระสงฆ์ ปรารชญ์ท้องถิ่น ประชาชน นักวิชาการ และผู้นำท้องถิ่น ที่มีความใกล้ชิดกับองค์พระธาตุพนม พื้นที่วิจัยวัดพระธาตุอิงฮัง จำนวน 10 รูป/คน

2.3 กลุ่มเป้าหมาย คือ ได้แก่ พระสงฆ์ ปรารชญ์ท้องถิ่น ประชาชน นักวิชาการ และผู้นำท้องถิ่น ที่มีความใกล้ชิดกับองค์พระธาตุพนม โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยเป็นแบบสัมภาษณ์พระสงฆ์และฆราวาส ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และ ตอนที่ 2 ข้อมูลความเห็นเรื่องตำนานอุรังคธาตุในฐานะ

มรดกโลกทางวัฒนธรรมของชุมชนสองฝั่งโขง นอกจากนี้ ยังมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และเครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ประเด็น แนวทางการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการรวบรวมข้อคิดเห็นแล้วบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ตำนานอุรังคธาตุสองฝั่งโขง

พบว่า ตำนานอุรังคธาตุ (อุรังคนิทาน) จัดเป็นวรรณกรรมเชิงศาสนาเนื่องจากมีเนื้อหาเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและบ้านเมืองทั้งใน สปป.ลาว และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่ผู้สูงอายุจะรู้จักตำนานเรื่องนี้ผ่านการบอกเล่าในฐาน “ตำนาน” ที่บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาที่ดินแดนสุวรรณภูมิหรือดินแดนสองฝั่งโขง ซึ่งตำนานอุรังคธาตุมีประวัติความเป็นมาจากอิทธิพลของการแตงนิทานหรือตำนานที่เกี่ยวกับการเสด็จมาของพระพุทธองค์สู่ดินแดนอื่นที่ไม่ใช่อินเดียของชาวพุทธ นอกจากนั้นที่มาของตำนานอุรังคธาตุ ยังเปรียบเสมือนวรรณกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นตำราบอกเล่าประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในกลุ่มแม่น้ำโขงและประวัติบ้านเมืองที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวคิดสำคัญที่แทรกอยู่ในตำนาน คือ

1. เรื่องพระธาตุและสถานที่ประดิษฐานพระธาตุ ณ ภูคำพร้าว
2. เรื่องการประทับรอยพระพุทธบาท ณ พุทธสถานที่สำคัญ
3. เรื่องชุมชนหรือบ้านเมืองในดินแดนสองฝั่งโขง
4. เรื่องหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา
5. เรื่องความเชื่อเรื่องพญานาคกับการรักษาพระพุทธศาสนา
6. เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสองฝั่งโขง

ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ล้วนแต่มีผลต่อความเชื่อของชาวพุทธอีสานซึ่งสอดคล้องกับ ความเห็นของพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ที่กล่าวไว้ในบทนำของหนังสืออุรังคธาตุนิทาน ตำนานพระธาตุพนม ที่กรมศิลปากรจัดพิมพ์ขึ้น โดยสรุปว่า อุรังคธาตุนิทานน่าจะถูกแต่งขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยธรรมมกราช โดยพระยาศรีไชยชมพู (พระมหาสม สุมน, 2552). (เพชรสะหมอน พอนวิไลสัก, 2545).

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังค

ธาตุ

เนื่องจากตำนานอูรังคราตุนั้น ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนใกล้เคียงวัดพระธาตุพนม และ พระธาตุอิงฮัง มีความเชื่อที่สัมพันธ์กัน นั่นคือ การเสด็จมาของพระพุทธเจ้าสู่ภูมิกำปำเพื่อภารกิจในการพยากรณ์สถานที่สำหรับประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่ภูมิกำปำ อิงรัง (อิงฮัง) นอกจากนั้นก็เพื่อการเสด็จมาพยากรณ์บ้านเมือง เพื่อประทับรอยพระพุทธบาท และ เพื่อปราบพญานาค ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการประกาศพระพุทธศาสนาในอนาคต โดยมีการลำดับเรื่องราวคือ

1. ช่วงระยะเวลาก่อนพระพุทธเจ้าปรินิพพาน
2. ช่วงระยะเวลาหลังจากพระพุทธเจ้าเข้าสู่ปรินิพพาน 8 ปี
3. ช่วงร่วมระยะเวลาเดียวกันกับพระเจ้าอโศกมหาราช
4. ช่วงระยะเวลาแห่งราชอาณาจักรลาวล้านช้าง

โดยวัตถุประสงค์ของตำนานอูรังคราตุนั้นได้บันทึกไว้เป็นวรรณกรรมซึ่งเรียกว่าอูรังคินิทาน คือ

1. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. เพื่อกำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
3. เพื่อเขียนประวัติศาสตร์
4. เพื่อเชิดชูกษัตริย์
5. เพื่อเล่าประวัติวัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร

โดยที่ผู้แต่งเดิมเชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ทั้ง 5 พระองค์แต่งไว้ที่เมืองอินทปัตถ์ แล้วได้ถูกค้นพบในรัชสมัยของพระเจ้าโพธิสาลราชกุมาร และมีการรวบรวมเรียบเรียงใหม่ โดยพญาศรีไชยชมพู่ ในรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช โดยเนื้อเรื่องตอนที่เรียบเรียงครั้งล่าสุดนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายพระราชประวัติของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช โดยมาก และมีเนื้อหากลางถึงพุทธสถานที่ตั้งอยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงทั้งหมด 15 แห่ง ซึ่งมีอยู่ใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) 5 แห่ง และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย อีก 10 แห่ง รวมทั้งพระธาตุพนม ซึ่งชาว พุทธอีสานเชื่อว่าเนื้อหาในอูรังคราตุนิทานนั้นเป็นเรื่องจริง เพราะมีเล่าไว้ในตำนานทางศาสนาที่ ตนเองนับถือ ประกอบกับมีหลักฐานคือพุทธสถานต่าง ๆ เช่นพระธาตุพนมและพระธาตุอิงฮังเป็นเครื่องยืนยัน และชาวพุทธอีสานและ สปป. ลาว มีพื้นฐานความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นทุนเดิมอยู่แล้วนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาของอติเทพ ผาทา ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงสำรวจพุทธสถานที่ปรากฏในอูรังคราตุนิทาน (ตำนานพระธาตุพนม) โดยสรุปว่าพุทธสถานที่ปรากฏใน ตำนานอูรังคราตุนิทานมีอยู่ในดินแดนทั้งสองฟากฝั่งแม่น้ำโขง และสอดคล้องกับการศึกษาของอุทัย ภัทรสุข ที่ศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง โดย สรุปว่า พระธาตุพนมได้มีอิทธิพลต่อความเชื่อของชุมชนลุ่มน้ำโขงได้ทำให้เกิดการสักการะบูชาในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน (พระครูศรีปริยัติการ , 2564).

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอูรังคราตุนิทาน

พบว่า ความเชื่อของประชาชนในพระธาตุพนมจะปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้งในรูปแบบของการสร้างพุทธศิลป์แบบเจดีย์ ซึ่งปรากฏทั่วไปในลุ่มแม่น้ำโขง และทั้งในรูปแบบของการบูชาสักการะด้วยวิธีการ ในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม ดังนั้น พระธาตุพนมจึงเป็นที่สนใจของผู้ที่ศรัทธาและนักท่องเที่ยวทั่วไป ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เป็นเพราะพระธาตุพนมหรือภูเก้าพร้าในตำนานอูรังคราตุ นั้น เป็นเป้าหมายหลักของการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า โดยผู้แต่งอูรังคราตุนิทาน กำหนดให้เป็นแก่งของเรื่องโดยมี การพรรณนาถึงการสร้างพระธาตุพนมไว้อย่างชัดเจน เป็นขั้นเป็นตอนจนคนรุ่นต่อ ๆ มาเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงและบุคคลในเรื่องมีตัวตนจริง ๆ ด้วย นอกจากนั้น พระธาตุพนมยังได้รับการเอาใจใส่หรือ เป็นที่ศรัทธาของชนชั้นปกครองในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่กษัตริย์ลาวล้านช้างนับแต่พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชได้เสด็จมาสักการะและบูรณะ รวมทั้งมอบคนให้เป็นข้าโอกาสในแต่ละครั้งของการบูรณะด้วย ทั้ง บรรดาข้าโอกาสก็ยังสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไว้ จนทำให้พระธาตุพนมได้กลายเป็นแบบอย่างของการสร้างเจดีย์หรือธาตุต่าง ๆ กระจายไปในลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งโดยเฉพาะรูปแบบการสร้างพุทธเจดีย์ในลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไถยนั้น ได้ยึดเอารูปแบบของการสร้างเจดีย์แบบพระธาตุพนม เป็นสำคัญ คือทรงเจดีย์สี่เหลี่ยมภายใต้แนวคิดเรื่องการทำอุบมุงหรืออุโมงค์เพื่อประดิษฐานพระบรม สารีริกธาตุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทศพล อาจหาญ ที่ศึกษาเรื่อง ข้าโอกาสพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่กล่าวว่า แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมข้าโอกาสเป็นผลมาจากความเชื่อที่มีต่อพระธาตุพนม

ประชาชนบริเวณพระธาตุอิงฮัง สปป. ลาว ไม่ได้มีบันทึกเกี่ยวกับตำนานอูรังคราตุไว้อย่างชัดเจนในรูปแบบของอูรังคราตุนิทานเหมือนของพระธาตุพนม แต่ก็ยังเคารพบูชาสักการะ ตามความเชื่อที่ว่าตำนานอูรังคราตุเป็นเรื่องจริง โดยมีประชาชนส่วนหนึ่งนำความเชื่อนี้จากฝั่งไทยนำไปเล่าสู่กันฟัง ผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่นที่ถือสืบต่อกันเรื่อยมาและความเชื่อในหลักคำสอนพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์บางอย่างที่ตนเองได้ประสบ จนนำไปสู่ความเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงและมีแนวทางในการปฏิบัติหรือการบูชาวัดพระธาตุอิงฮังในโอกาสต่าง ๆ (พระวงศกร สุเมธ, 2560).

นอกจากนั้นยังพบว่าความเชื่อในพุทธสถานทั้งสองแห่ง ได้ส่งผลต่อการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ประเพณีการจัดการเฉลิมฉลองประจำปี อันนำมาซึ่งเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพจิตใจอย่างยั่งยืนของชุมชนทั้งสองแห่งด้วย

5. อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ตำนานอูรังคราตุในฐานะมรดกโลกทางวัฒนธรรมของชุมชนสองฝั่งโขง” ซึ่งความเชื่อเป็นธรรมชาติของมนุษย์อย่างหนึ่ง เมื่อมนุษย์ยังต้องการความรู้ที่ถูกต้องในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองเข้าไปสัมพันธ์ด้วย จึงได้อาศัยความเชื่อที่ตนเองสร้างขึ้นมาและการบอกเล่าหรือประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลอื่นที่ตนเองเชื่อถือ เพื่อให้ได้รับคำตอบในสิ่งที่ยังมีความสงสัยหรือยังไม่ชัดเจน แม้ว่าความเชื่อจะเป็นนามธรรมที่มีอาจจับต้องสัมผัสได้ด้วยอวัยวะหรือระบบสัมผัสส่วนใด ๆ ของร่างกายก็ตาม แต่อาศัยการแปรความได้จากการจากการสนทนา การพูดคุย การสัมภาษณ์ หรือ การสังเกตผ่านกิจกรรมหรือ

พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เนื่องด้วยความเชื่อนั้น ๆ ซึ่งมีการยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา จนทำให้ความเชื่อได้กลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมวลมนุษย์ และความเชื่อยังเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อที่มนุษย์ยังไม่เข้าใจในชีวิตหรือความจริงในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มนุษย์จึงมีความคิดเห็นโดย การคาดเดาไปต่าง ๆ นานาตามแต่สติปัญญาของตน แม้แต่ความเชื่อของชาวพุทธเกี่ยวกับพระธาตุพนม ในประเทศไทย และพระธาตุอิงฮัง ใน สปป. ลาว ซึ่งเป็นสิ่งที่ยังต้องทำความเข้าใจอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อของชาวพุทธสองฝั่งโขงเกี่ยวกับพระธาตุพนมและพระธาตุอิงฮัง มีพื้นฐานมากจากตำนานปุชนิยสถานและปุชนิยวัตถุที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในพุทธศาสนาใน ท่องถิ่น คือตำนานอรัญคธาตุ ซึ่งอยู่ในการรับรู้ของชาวพุทธทั้งสองฝั่งโขงมาแต่อดีต และตำนานดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากกระแสพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทนิกายลังกาวงศ์ที่ผ่านเข้ามาในสุโขทัยและล้านนา โดยมีอาณาจักรล้านนาเป็นต้นแบบของการเขียนเอกสารตำราทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นแหล่งรวมของนักคตินักเขียน เช่น พระสิริมังคลาจารย์และพระรัตนปัญญาเถระ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าประวัติความเป็นมาของตำนานอรัญคธาตุที่ได้ถูกบันทึกในรูปแบบอรัญคนิทาน ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-22 เพราะหลักฐานทางล้านนาระบุชัดเจนว่าบรรดาด้านานเกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนาทั้งหมดของล้านนา ซึ่งเป็นต้นแบบของการเขียนอรัญคนิทานนั้น เกิดขึ้นในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราช (ปี พ.ศ. 2020) เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เป็นลายลักษณ์อักษรและมีความเจริญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้พระภิกษุชาวล้านช้างส่วนหนึ่งได้เดินทางมาศึกษาพระพุทธรูปศาสนาที่สุโขทัยและล้านช้าง แล้วกลับไปสอนวิธีการเขียนตำนานบ้านเมืองเพื่อถวายแก่พระราชาหรือพระราชามีดำรัสให้พระคุณเจ้าที่มีความรู้ได้จดจารและจารึกเรื่องราวของพระพุทธรูปศาสนา ประวัติศาสตร์บ้านเมืองและอื่น ๆ ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสมัยนิยม โดยเฉพาะตำนานอรัญคธาตุ หรือ อรัญคธาตุนิทาน (ตำนานพระธาตุพนม) ฉบับของกรมศิลปากรจัดพิมพ์ระบุว่าอรัญคธาตุนิทาน (ตำนานพระธาตุพนม) นานจะได้รับการแต่งขึ้นใน พ.ศ.2181-2235 สมัยของพระเจ้า สุริยธรรมมหาราช โดยพระยาศรีไชยชมพู่ซึ่งเป็นผู้รู้ภาษาบาลีมากและเป็นข้าราชการในราชสำนัก เนื่องจากมีเนื้อหาที่ระบุถึงปี พ.ศ. ซึ่งตรงกับ การขึ้นครองราชย์ของพระเจ้าสุริยธรรมมหาราช หรืออาจ ถูกเขียนขึ้นมาก่อนหน้าด้วยซ้ำ เนื่องจากมีตำนานในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว คือ “ตำนานพระเจ้าเลียบโลก” แต่ข้อความมาหยุดตรงสมัยขององค์ท่านจะเป็นเพราะมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้พระองค์ได้มีรายชื่อปรากฏในตำนานด้วย ซึ่งเนื้อหาของอรัญคธาตุนิทาน (ตำนานพระธาตุพนม) นั้นในคัมภีร์โบราณมี 7 ผูก แบ่งเป็น 3 หมวด คือ ก) นครนิทานกล่าวถึง ประวัติบ้านเมืองและแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ มีแม่น้ำโขง เป็นต้น ข) อรัญคนิทาน กล่าวถึงประวัติพระอรัญคธาตุจนถึงการนำมาบรรจุไว้ที่ภูเก้าพรานี้และ ค) ศาสนนิทาน กล่าวถึงพระพุทธศาสนาความ เป็นไปของคณะสงฆ์ในยุคแรก ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อซึ่งเป็นความรู้สึกและเป็นนามธรรมต่อชาวพุทธ ในท้องถิ่น ที่เดิมมีความเชื่อแบบดั้งเดิมที่เชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ เมื่อมีแนวคิดเรื่อง อรัญคธาตุเข้ามาซึ่งเจือด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ยิ่งทำให้เกิดความเชื่อจึงนำไปสู่การสร้างพุทธสถาน ในสถานที่ที่ตำนานอรัญคธาตุนิทานได้กล่าวไว้และมีการบูชาสักการะสืบมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาบุญนำ ปรุกโก (คน

หมั่น) ที่ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและ การบูชาพระธาตุของชาวพุทธในล้านช้าง และมีความเห็นวาทในดินแดน ล้านช้างมีคติการสร้างและการ บูชาพระธาตุโดยมีการผสมความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับหลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนาจึงมีการสร้างพุทธสถานให้ปรากฏเป็นรูปธรรมและมีการบูรณปฏิสังขรณ์สืบมาตามแต่ละยุคสมัย และการศึกษาของ อธิเทพ ผาทา ในรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงสำรวจ พุทธสถานที่ปรากฏในอุรังคธาตุนิทาน (ตำนานพระธาตุพนม) ซึ่งกล่าวถึงพุทธสถานที่เกิดขึ้นในดินแดนลุ่มน้ำโขงนั้น สร้างมาด้วยความเชื่อในอุรังคธาตุนิทาน(ตำนานพระธาตุพนม) เพื่อเป็นสถานที่ ระลึกถึงว่าพระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาประทับทำพุทธกิจในดินแดนแถบนี้ รวมทั้งการศึกษาของ อุทัย ภัทรสุข ที่ศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมชุมชนลุ่มน้ำโขง โดยสรุปว่า พระธาตุพนมได้ก่อให้เกิดจารีตปฏิบัติของชุมชนในลุ่มน้ำโขงตามความเชื่อ นอกจากนี้ความเชื่อของ ชาวพุทธอีสานเกี่ยวกับพระธาตุพนมและพระพุทธบาทเวินปลายังมีผลต่อการท่องเที่ยวที่นำความเจริญมาสู่ ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของบุรกรณ บริบูรณ์ ที่วิจัยเรื่อง การศึกษาเอกลักษณ์ด้านความเชื่อและ วัฒนธรรมประเพณีของประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงตอพระธาตุพนม ซึ่งเป็น รายงานการวิจัยเพื่อ สนับสนุนให้พระธาตุพนมเป็นมรดกโลกที่กล่าวโดยสรุปว่าพระธาตุพนมมีสว่นนำความเจริญด้านการท่องเที่ยวมาสู่จังหวัดนครพนม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1) องค์ความรู้ตำนานอุรังคธาตุสองฝั่งโขง

1. ศูนย์กลางความเชื่อ

- ตำนานอุรังคธาตุกล่าวถึงการบรรจุพระอุรังคธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ณ องค์พระธาตุพนม
- ทำให้พระธาตุพนมกลายเป็นศูนย์กลางความศรัทธาและความเชื่อของพุทธศาสนิกชน
- ผู้คนจากทั่วสารทิศเดินทางมาสักการะบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล

2. สัญลักษณ์ความศักดิ์สิทธิ์

- พระธาตุพนมปรากฏในตำนานพื้นบ้านและวรรณคดี สะท้อนให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์และความยิ่งใหญ่
- องค์พระธาตุพนมเปรียบเสมือนเสาหลักทางจิตใจของชุมชน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน

3. มรดกทางวัฒนธรรม

- พระธาตุพนมเป็นโบราณสถานสำคัญคู่บ้านคู่เมืองนครพนมมายาวนานกว่า 2,000 ปี
- สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ
- เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

4. แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา

- พระธาตุพนมดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก

- ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างรายได้ให้กับชุมชน
- เป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยไปยังนานาชาติ

5. ตัวแทนความสามัคคี

- พระธาตุพนมเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติและศาสนา
- เป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีและความปรองดอง
- ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2) วิเคราะห์ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ

- มีความเชื่อเรื่องเทพารักษ์
- มีความเชื่อเรื่องพญานาค
- มีความเชื่อเรื่องข้าโอกาส
- ความเชื่อเรื่องห้ามเก็บก้อนอิฐ หิน ที่ใช้สร้างองค์พระธาตุกลับไป มิเช่นนั้นจะเกิดอาเพศกับตนเองและครอบครัว
- มีความเชื่อเรื่องผี

และความเชื่อเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุนั้นยังปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้งในรูปแบบของการสร้างพุทธศิลป์แบบเจดีย์ ซึ่งปรากฏทั่วไปในลุ่มแม่น้ำโขง และทั้งในรูปแบบของการบูชาสักการะด้วยวิธีการในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม ดังนั้น จึงเป็นที่สนใจของผู้ที่ศรัทธาและนักท่องเที่ยวทั่วไปในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะจากตำนานอุรังคธาตุนั้น เป้าหมายหลักของการเสด็จมาของพระพุทธเจ้าคือการมาที่ภูมำพร้าวหรือพระธาตุพนม โดยมีตำนานกล่าวเป็นแก่นของเรื่องโดยมีการพรรณนาถึงการสร้างพระธาตุพนมไว้อย่างชัดเจน เป็นขั้นเป็นตอนจนคนรุ่นต่อ ๆ มาเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงและบุคคลในตำนานมีตัวตนจริง ๆ ด้วย นอกจากนี้พระธาตุพนมและพระธาตุอิงฮัง ยังได้รับการเอาใจใส่บูรณปฏิสังขรณ์เรื่อยมาจากอดีตจนปัจจุบัน โดยที่กษัตริย์ลาวล้านช้างนับแต่พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชได้เสด็จมาสักการะและบูรณะ รวมทั้งมอบคนให้เป็นข้าโอกาสในแต่ละครั้งของการบูรณะด้วย ทั้งบรรดาข้าโอกาสก็ยังสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไว้ จนทำให้พระธาตุทั้งสอง โดยเฉพาะพระธาตุพนมได้กลายเป็นแบบอย่างของการสร้างเจดีย์หรือธาตุต่าง ๆ กระจายไปในลุ่มน้ำโขง ซึ่งโดยเฉพาะรูปแบบการสร้างพุทธเจดีย์ในลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยนั้น ได้ยึดเอารูปแบบของการสร้างเจดีย์แบบพระธาตุพนมเป็นสำคัญ คือทรงเจดีย์สี่เหลี่ยมภายใต้แนวคิดเรื่องการทำอุบมุงหรืออุโมงค์เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

1) ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับตำนานอุรังคธาตุ

ประชาชนสองฝั่งโขง ในตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ซึ่งมีองค์พระธาตุพนมเป็นศูนย์รวมจิตใจ และ เมืองคันทะบุรี แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว ที่มีพระธาตุอิงฮัง เป็นศูนย์รวมจิตใจนั้น มีวัฒนธรรมร่วมกันหลายอย่าง ซึ่งสืบเนื่องมาจากตำนานอุรังคธาตุ

- การจัดงานนมัสการพระธาตุพนมซึ่งเป็นงานที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 3 ถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี รวม 9 วัน 9 คืน เพื่อให้พุทธศาสนิกชน

จากทั้งสองฝั่งโขงรวมถึงนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่สนใจเดินทางมานมัสการเพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต โดยมีความเชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของตนเอง

- การสักการะบูชาองค์พระธาตุพนมและพระธาตุอิงฮัง ที่มีเครื่องสักการะบูชาแบบเดียวกัน นั่นคือ มี ดอกไม้ ธูป เทียน ขันหมากเบ็ง ขันห้า และปราสาทผึ้ง
- การฟ้อนถวายเป็นพุทธบูชา
- การจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีบุญผะเหวดร่วมกัน
- การจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีสงกรานต์ร่วมกัน
- การจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟร่วมกัน
- การจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟร่วมกัน
- การจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีบุญกฐินร่วมกัน
- การจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีลอยกระทงร่วมกัน
- การจัดแสดงอาหาร ของดีสองฝั่งโขงร่วมกัน
- การจัดแสดงวันวัฒนธรรมสองฝั่งโขงร่วมกัน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานราก โดยอาศัยกิจกรรมตามความเชื่อและประเพณีอันเป็นวิถีชาวบ้านแบบท้องถิ่นที่อยู่กับความเชื่อทางศาสนา พุทธสถานอย่างพระธาตุพนม สามารถที่จะพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ โดยเฉพาะประชาชนจาก สปป.ลาว และประชาชนที่มีความเชื่อใกล้เคียงและสอดคล้องกับไทยเป็นอย่างมาก นั่นคือชุมชนพระธาตุอิงฮัง ให้มาสักการะบูชาองค์พระธาตุพนมได้มากขึ้น โดยเฉพาะพระธาตุพนมที่เป็นทั้งสัญลักษณ์ของจังหวัดนครพนม เป็นทั้งสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา และเป็นทั้งอารยธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากความเชื่อของผู้คนในลุ่มน้ำโขง ซึ่งตั้งอยู่ในชัยภูมิที่เหมาะสมคืออยู่กึ่งกลางระหว่างตัวจังหวัดนครพนม มุกดาหาร และใกล้กับสะพานข้ามแม่น้ำโขง คือสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ทั้งสองแห่ง ทำให้การเดินทางของผู้ที่มีความประสงค์จะแสวงบุญสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก และจากการที่องค์พระธาตุพนมในฐานะศูนย์กลางของพุทธสถานในลุ่มน้ำโขง ที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมเข้าหาพุทธสถานตามตำนานอุรังคธาตุ แห่งอื่น ๆ ในจังหวัดใกล้เคียง อันจะนำรายได้มาสู่ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และ ควรสร้างหรือกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดนครพนม โดยเฉพาะเส้นทางจักรยานที่จังหวัดนครพนมสร้างเพื่อท่องเที่ยวในจังหวัด ควรเชื่อมต่อให้ถึงองค์พระธาตุพนม และสามารถมีจุดเริ่มต้นที่สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ในจังหวัดมุกดาหารซึ่งอยู่ติดกับแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระธาตุอิงฮัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ตำนานอุรังคธาตุในฐานะมรดกโลกทางวัฒนธรรมของชุมชนสองฝั่งโขง” ผู้วิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในประเด็นเหล่านี้ คือ

1. ควรศึกษาภาษาสัญลักษณ์ของเครื่องสักการบูชาพุทธสถานที่ปรากฏตามตำนานอุรังคธาตุ เพื่อทำความเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของเครื่องสักการบูชาที่มีผู้นำมาบูชา เช่น ผ้าห่มพระธาตุพนม พานบายศรี ชันหมากเบ็ง และปราสาทผึ้ง อันจะนำไปสู่การผลิตเครื่องสักการบูชาเหล่านี้ในชุมชน

2. ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในกลุ่มน้ำโขงโยใช้องค์พระธาตุพนมเป็นแกนหลัก เพื่อสร้างเครือข่ายดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในกลุ่มน้ำโขง ซึ่งในจังหวัดนครพนมมีพุทธสถานสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นวัตถุดิบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่รอการพัฒนาเพื่อต้อนรับผู้ที่มีศรัทธามาแสวงบุญอีกเป็นจำนวนมาก

3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาชุดความรู้เรื่องบูรณะพระธาตุพนมในสมัยต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจเหตุการณ์การบูรณะในแต่ละครั้ง ซึ่งนอกจากความทรุดโทรมของพระธาตุพนมแล้ว น่าจะมีเหตุผลอื่น เช่น การต่อยอดพระธาตุพนมในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ที่มีเหตุผลทางการเมืองแฝงอยู่และการหุ้มทองคำปลียอดองค์พระธาตุพนมของคณะเข้มทิศชีวิตด้วย

เอกสารอ้างอิง

นาฏวิภา ชลิตานนท์. (2524). *ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์: 107- 120.

พิเศษ เจียจันทรพงษ์. (2532). *บทนำ ใน กรมศิลปากร. อุรังคธาตุนิทาน ตำนานพระธาตุพนม*, กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์: 13 - 15.

พระครูศรีปริยัติการ (อรุณ อาจริชัย) (2564). *ความเชื่อของชาวพุทธอีสานเกี่ยวกับพุทธสถานที่ปรากฏในอุรังคธาตุนิทาน (ตำนานพระธาตุพนม): ศึกษาเฉพาะกรณีพระธาตุพนมและพระพุทธรูปเวินปลา จังหวัดนครพนม*. ดุษฎีนิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระคำพันธ์ ผิวงระจ่าง และ ประยูร แสงใส. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสนาผ่านตำนานพระธาตุพนมและพระธาตุเชิงชุม*. วารสารพื้นถิ่นโขง ซี มูล ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560: 200-202.

พระมหาสม สุมน. (2552). *จดหมายเหตุท้ายเล่ม, อ้างใน พระธรรมราชานุวัตร (แก้ว อุทุมมามาลา ป.ธ. 6), อุรังคธาตุนิทาน ตำนานพระธาตุพนม (พิสดาร)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬ พับบลิชซิง: 196 - 197.

พระวงศ์กร สุเมธ (เทพพนมพร). (2560). *ศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. บทคัดย่อ.

เพชรสะหมอน พอนวิไลสัก. (2545). *ประวัติพระธาตุอิงฮังและฮัต 12 ประเพณีลาว*. แขวงคำม่วน: ม.ป.ท.: 5-6.

โสม พระไชยะมิ่งถม (สายัน ดินแดง). (2549). *ประวัติพระธาตุอิงฮัง*. ทำถวาย พ.ศ. 2548 - 2549.

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. (2524). *แนวทางการศึกษาและวิจัยสาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย*.

กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ. : 140 - 141.

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอสะเดา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
**Emotional intelligence of Institution Administrators
Sadao District Songkhla Primary Educational Service Area Office 3**

ปรมาพร บุญศิริ, ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

Poramaporn Bunsiri and Sajanun Kheowvongsri
Hatyai University, Thailand.
Email: poramaporn.bun086@hu.ac.th

Received: 14 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 19 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสงขลา เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 226 คน ในการรวบรวมข้อมูล ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .992 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.62) 2) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุและตำแหน่งงาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในตำแหน่งงาน แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 3) ข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดโครงการฝึกพัฒนา การตระหนักรู้อารมณ์ตนเองให้กับผู้บริหารสถานศึกษา 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรมีหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อม ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองในการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ 3) ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์ ,ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to achieve the following objectives: (1) to assess the level of emotional intelligence among school administrators in the Sadao District under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area 3; (2) to compare the emotional intelligence of these administrators based on demographic factors such as gender, age, work experience, and school size; and (3) to collect recommendations for enhancing the emotional intelligence of school administrators in the same district and educational service area. The sample consisted of 226 participants. Data collection was conducted using a highly reliable instrument with a Cronbach's alpha of .992. The findings revealed the following: 1. The overall emotional intelligence of school administrators, as well as each dimension, was at a high level (Mean = 4.19, S.D. = 0.62). 2. A comparison based on demographic factors, including gender, age, and work experience, showed no significant differences in the overall or dimension-specific emotional intelligence of school administrators. However, emotional intelligence both overall and in specific dimensions varied significantly among administrators working in schools of different sizes, with statistical significance at the .001 level. 3. Recommendations for improving the emotional intelligence of school administrators included: 3.1 Supervising agencies should implement training programs to enhance self-awareness among school administrators. 3.2 The Office of Songkhla Primary Educational Service Area 3 should establish preparatory courses on self-awareness as part of the training curriculum for newly appointed school administrators. 3.3 School administrators should foster a collaborative working environment to promote continuous learning and improvement through shared experiences and mutual development.

Keywords: Emotional Intelligence, School Administrators

1. บทนำ

ในยุคสมัยที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีการเอารัดเอาเปรียบมีความขัดแย้งทางด้านทัศนคติ ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ แม้จะยากเข้าสู่วัยผู้ใหญ่แห่งการทำงานแล้วก็ตาม ซึ่งแต่ละบุคคลมีความสามารถต่างกันไปส่งผลต่อการจัดการกับอารมณ์ (สมุทร ชำนาญ, 2556) ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญ อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการดำเนินการขององค์กรในทุกองค์กร อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม ฝึกสติและความอดทนส่งผลต่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งด้านการศึกษาและหน้าที่การงาน ความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้ผู้บริหารเป็นผู้บริหารที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคนสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ โดยที่งานสำเร็จเป็นผล คนก็เป็นสุขเกิดความรักในงานรักองค์กร การสื่อสารระหว่างบุคคลก็เป็นไปด้วยดีมีความเข้าใจกัน ส่งเสริมให้มีการใช้ศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างสูงสุด ผู้บริหารที่เก่งกับผู้บริหารที่ดীনั้นแตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อารมณ์ย่อมส่งผลหรือมีอิทธิพลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตามตามไปด้วย (จุฑามาศ มิน้อย, 2554)สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเช่นเดียวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ (2566) จากนโยบายข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้การบริหารงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมาก

ที่สุด นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ปัจจุบันทุกวันนี้มีเหตุการณ์ข่าวสารเกี่ยวกับครูและผู้บริหารในด้านลบมากมายไม่ว่าจะทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อ ออนไลน์ หรือที่เราได้มีโอกาสพบเจอ มีเหตุการณ์ การใช้ความรุนแรง เหตุการณ์ทำร้ายนักเรียนหรือแม้แต่ทำร้ายตนเองอันเกิดจาก การควบคุมอารมณ์และความคิดของตัวเองไม่ได้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้านลบและเกิดความวุ่นวายในสถานศึกษา ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีที่มาจากการที่ไม่รู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเอง จนทำให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลและความเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและรู้จักสังเกตอารมณ์ของ ผู้อื่น เพื่อให้ห้องค์การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทำงานร่วมกันได้จนงานประสบผลสำเร็จองค์กรและประเทศชาติก็จะเกิดการพัฒนา

เขตพื้นที่อำเภอสะเดาเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ติดเขตชายแดนประเทศมาเลเซีย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา หลากหลายอาชีพ รวมถึงครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษาที่ไม่ใช่คนในพื้นที่โดยตรง การสื่อสารทางด้านภาษา ความแตกต่างใน การดำรงชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ จารีตประเพณี ล้วนแตกต่างกันบางครั้งส่งผลต่อการติดต่อสื่อสารที่ผิดพลาดจากการตีความ ความเข้าใจผิด ผู้บริหารต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมชุมชน ท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลายและสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลากๆสถานศึกษามักมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร รวมทั้งความสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องมาจากผู้บริหารไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนในลักษณะที่เหมาะสม หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก่อให้เกิดความขัดแย้ง บุคลากรจึงเกิดความไม่รักและศรัทธาในตัวผู้บริหาร ซึ่งส่งผลทำให้ห้องค์การของโรงเรียนไม่สามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ได้ นำมาซึ่งความสับสนเฉื่อยชา เกิดการต่อต้านและเกิดความขัดแย้ง จึงทำให้การบริหารงานโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำและขาดประสิทธิผล การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร จึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างมาก ที่จะต้องช่วยทำให้ผู้บริหารสามารถที่จะมีทักษะในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ให้มีการแสดงออกที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ และที่สำคัญเพื่อช่วยแก้ปัญหาทั้งภายในและภายนอกขององค์กร สามารถพัฒนาพหุองค์การให้บรรลุเป้าหมายจนประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานองค์การและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทที่สำคัญมากยิ่งขึ้นในระดับผู้บริหาร เป็นสิ่งที่ยืนยันความเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่ง ที่ผู้นำจะต้องมีทักษะและต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ตนเอง มองโลกในแง่ดี รวมทั้งไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง สามารถใช้ความคิดเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสร้างสรรค์ หยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่นรับรู้ความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่น มีความรัก ความห่วงใย และความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นรวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีรอบด้านช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และทำให้ผู้อื่นมีความเต็มใจในการให้ความช่วยเหลือ ดังคำกล่าวของโกเมนดงว่า (Goleman, 1995) ความฉลาดทางอารมณ์ก็นับว่ามีอิทธิพลต่อการเป็นผู้นำร้อยละ 80 เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ทำให้ผู้บริหารมีความตื่นตัวที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูล พื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาไปบูรณาการใช้ในการวางแผน กำหนดทิศทาง ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกันและนำไปสู่การบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

3. สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ที่มีเพศแตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ที่มีอายุแตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ แตกต่างกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษาและ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสะเดา โดยผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วย การเปิดตารางของเครจซี่และ

มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วัน เดชพิชัย, 2535, น.300-301) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของโรงเรียนแต่ละขนาดอย่างเหมาะสมตามสัดส่วน หลังจากนั้นใช้วิธี การสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน (Proportional Stratified Random Sampling) ด้วยการจับสลากตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Solute Criteria)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษา

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป วิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และหากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

5. แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ตามประเด็น แล้วนำเสนอเป็นความเรียงตามแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน

5. ผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.62) และ

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้างแรงจูงใจตนเอง รองลงมา ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการจัด การกับอารมณ์ของตนเอง ตามลำดับ

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

2.1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีจำนวนด้านที่มี 2 ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ของตนเอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5. และด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1.

2.2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้าน ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกด้าน

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ดังนี้

3.1 ด้านตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง พบว่า ควรมีการจัดโครงการฝึกพัฒนาการตระหนักรู้ของตนเองให้กับผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรกำหนดให้มีหลักสูตรในการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเข้าสู่ตำแหน่งใหม่เพื่อเตรียมความพร้อม ตามลำดับ

3.2 ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จัด 3 ทำหลักสูตรสำหรับผู้บริหารฝึกจัดการอารมณ์ตนเองเพื่อเพิ่มทักษะความฉลาดทางอารมณ์ รองลงมาคือควรจัดทำคู่มือการจัดการอารมณ์ตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และควรจัดทำคู่มือการจัดการอารมณ์ตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามลำดับ

3.3 ด้านการสร้างแรงจูงใจตนเอง พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นมุมานะเสมอ รองลงมา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 นำองค์ประกอบและรูปแบบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไปเป็นตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ประกอบในการประเมินสมรรถนะเพื่อใช้ในการเลื่อนวิทยฐานะในระดับต่างๆและผู้บริหารควรสร้างภาระที่ท้าทายในองค์กร ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาควรมีกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงสานความสัมพันธ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนพัฒนาทักษะในกระบวนการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

3.4 ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น พบว่า ผู้บริหารควรรับรู้และเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ สามารถตอบสนองอารมณ์ความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความเห็นและการทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

3.5 ด้านทักษะทางสังคม พบว่า ผู้บริหารควรวางตัวให้เข้าถึงง่าย สามารถติดต่อประสานงานกับ

ชุมชนได้ดี รองลงมา คือ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันและควรมีการประชุม อบรมผู้บริหารและชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสะท้อนปัญหาเพื่อร่วมกันปรับปรุงพัฒนา ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยได้ คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจตนเอง รองลงมา คือ ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับครูผู้สอน ไม่ถือตัวว่าตนมีตำแหน่งที่สูงกว่า ให้คำปรึกษาครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนกล้าที่จะปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับงานด้วยทุกเรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญนิกร คำกองแก้ว (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องใช้ความ ฉลาดทางอารมณ์เพราะเป็นผู้บริหารที่สามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเองและรู้จุดเด่น จุดด้อยของตน สามารถจัดการและแสดงออกทางอารมณ์ได้เป็นอย่างดี รู้จักบริหารงานอย่างเหมาะสม สามารถที่จะบริหารงานจนนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จทางด้านต่างๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา บุศยรัตน์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาด้านการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจตนเอง ด้านทักษะทางสังคม ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ ชูมี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความสามารถในการจูงใจตนเอง ด้านการ ควบคุมอารมณ์ตนเองด้านการมีทักษะทางสังคม ด้านการตระหนักรู้ตนเอง และด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี ชุติรัตน์ (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร โพธิมณี (2562, น. 40) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี ผลวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับ ซึ่งในแต่ละด้านสามารถอภิปรายผล เป็นรายด้านได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการตระหนักรู้ของตนเอง โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏ เช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสะเตา มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการของตนเอง ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น อันเนื่องมาจากความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการเหล่านั้นของตน และเข้าใจตนเองในด้านจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา คุณค่า ซึ่งการตระหนักรู้ของตนเอง สูงจะสามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของชาปิยา สิมลา (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพ ชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า การตระหนักรู้ในตนเองเป็นการที่บุคคลมีความมั่นใจในการประเมิน ตนเองอย่างตรงไปตรงมา เข้าใจจุดดี จุดด้อยของ ตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็น ด้านลบของตนได้ ควบคุมพฤติกรรมจากอารมณ์ต่างๆ ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี วุฒิรัตน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ของตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารจะต้อง รู้จักตนเองเป็นอย่างดีและรู้ว่าตนเองเชื่อในอะไร มีการยอมรับตนเองในระดับสูงด้วยซึ่งคล้าย กับการมีวุฒิภาวะ ทางอารมณ์ ผู้บริหารที่แท้จริงจะมีค่านิยมหลักทางบวก เช่น ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ ความ เมตตากรุณา ความยุติธรรม ความรับผิดชอบและการมองโลกในแง่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัสภา นาโสก (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความฉลาดทาง อารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ของผู้บริหารด้านการควบคุมตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความคิดของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ และแรงกระตุ้นภายในสามารถระออยการตอบสนอง ความต้องการของ ตนเองได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ กนกพร โพธิมณี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา อยู่ในระดับมากความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการควบคุมตนเองเป็นการสร้างกำลังใจ ให้กับตนเองในการเผชิญกับ อุปสรรค ข้อขัดแย้งต่างๆ ทำให้รู้จักจัดความเครียด นำความคิดและการกระทำ ของตนไปใช้ในการทำงานร่วมกับ ผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จใน ชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของดุขฎิ แก้วภักดี (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาด ทางอารมณ์กับภาวะผู้นำที่ แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการตระหนักรู้ใน

ตนเองอยู่ในระดับมาก ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการจูงใจตนเอง เป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำงานด้วย เหตุผลมิใช่เพื่อเงินหรือเพื่อสถานภาพของตนเอง แต่ทำงานเพื่อความสำเร็จของงานตามเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามอย่างไม่ลดละ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร ไชยกว้าง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการจูงใจตนเอง ทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ มีความพยายามที่จะปรับปรุงหรือความ พยายามที่จะไปสู่ มาตรฐานความเป็นเลิศ ทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความคิดริเริ่ม คือ มีความพร้อมที่จะ ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเมื่อโอกาสมาถึง และมองโลกในแง่ดี คือ ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย มีความสุขกับชีวิต

1.2 ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอสะเดา ยังไม่สามารถควบคุมการกระทำของตนเองได้และแสดงออกอย่างเหมาะสมยังไม่ดีพอ อาจจะเนื่องด้วยการที่ต้องบริหารงานที่เยาะ และยังต้องบริหารจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน จึงส่งผลให้บางครั้งผู้บริหารสถานศึกษาขาดการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกระทำการต่างๆ ทั้งนี้การบริหารจัดการกับอารมณ์ตนเอง (managing emotion) คือเป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง มีคุณธรรม มีความสามารถในการปรับตัว จัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับณัฐยา ลามุล (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชาปิยา สิมลา (2563) ได้ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนงานภายนอกในด้านอาคารสถานที่ สังคมภายนอกให้ดีแล้ว การดูแลความรู้สึก การเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชาสำคัญมากไม่แพ้กัน เพราะทุกฝ่ายต้องทำงานเป็นทีมเดียวกัน ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เป็นธรรม การเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เพราะทุกคนต่างมีหน้าที่รับผิดชอบไม่เหมือนกัน ดังนั้น การรับฟังและการเข้าใจอารมณ์ ความต้องการของแต่ละฝ่าย ผู้บังคับบัญชาไม่ควรมองข้ามไป

3. ด้านการสร้างแรงจูงใจตนเอง โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสะเดา ยังขาดการมองสิ่งต่างๆ ในแง่บวกมองโลกในแง่ดี ซึ่งการบริหารงานและการบริหารคนผู้บริหารอาจมองว่าไม่จำเป็นต้องมองทุกอย่างในแง่ดี แต่ผู้บริหารสถานศึกษา จะมุ่งเน้นไปที่การมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งความสำเร็จในการทำงานนั้นเป็นกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานและสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองและครูในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับชาปิยา สิมลา (2563) ได้ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Goldman ที่กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์การสร้างความเข้มแข็งใจตนเอง เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ซึ่งเป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำงานด้วยเหตุผลไม่ใช่เพื่อเงินหรือเพื่อสถานภาพของตนเอง แต่เพื่อความสำเร็จของงานตามเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามอย่างไม่ลดละ (Goleman, 1998) นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของปวีณา บุศยรัตน์ (2565) เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดที่ศึกษาวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างความเข้มแข็งใจในการทำงานให้กับตนเองและร่วมงานได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ การศึกษาวิจัยของอุไรวรรณ ชูมี (2561) เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่วนใหญ่มีแรงจูงใจเป็นพลังผลักดันเป็นผลจากความต้องการภายในของตัวบุคคล เป็นพลังกระตุ้นให้บุคคลอยากทำงาน เป็นปัจจัยให้บุคคลพยายามทำงานให้เจริญก้าวหน้า ครูส่วนใหญ่จึงเห็นว่าแรงจูงใจมีความสำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน โดยเฉพาะความฉลาดทางอารมณ์จะทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จได้

4. ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสะเดามีทักษะการแสดงออกอารมณ์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ เช่นเดียวกับชาปิยา สิมลา (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ย่อมเข้าใจบุคคลที่อยู่ภายในสถานศึกษาซึ่งการเข้าใจผู้อื่น การให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา และร่วมงานด้วยกันนั้น ย่อมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาสู่ความสำเร็จได้โดยง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman ที่กล่าวว่า การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นคือความสามารถในการเข้าใจที่มาหรือสาเหตุของอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น มีทักษะในการปฏิบัติต่อบุคคลตามการสนองทางอารมณ์ของบุคคลเหล่านั้น (Goleman, 1998) นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของณัฐนิชา ตียะสาวัต (2563) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็นความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติทางอารมณ์ของคนอื่นๆ และมีทักษะที่จะปฏิบัติต่อคนอื่นๆ ได้ อีกทั้งยังมีการศึกษาวิจัยของสุทธภา เวชวิสุทธิคุณ (2562) เรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ด้านการเข้าใจ

ความรู้สึกของผู้อื่นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และต้องมีคุณลักษณะที่มีความไวต่อการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีจิตใจใฝ่บริการ ซึ่งเป็นลักษณะดี ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานโดยเฉพาะงานที่ต้องให้บริการแก่ผู้อื่น

5. ด้านทักษะทางสังคม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสะเตามีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับชาปิยา สิมลา (2563) ได้ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทักษะทางสังคมมีความจำเป็นต่อการดำรง ชีวิต เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ และหากย่อยลงไปทีละระดับองค์กรแล้ว การทำงานร่วมกันนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันเป็นรากฐาน และคนที่มาจากต่างพื้นพ้อ ทั้งความรู้ การศึกษา การหล่อหลอมกลมเกลียวและอุปนิสัยใจคอ จึงต้องรู้จักปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นให้ได้การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งด้วยวาจาและอวัจนภาษาและทักษะในการจัดการกับอารมณ์ของผู้อื่นได้สมทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นไว้ได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธรมณกาญจน์ กลิ่นน้อย และศุภพร เกตุดอนม ที่ได้ศึกษาวิจัย (2565) เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มพัฒนาการศึกษาที่ 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ทักษะทางสังคมผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มพัฒนาการศึกษาที่ 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรนอกสถานศึกษา และชุมชนควรกระตุ้นใจให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมรอบสถานศึกษาและชุมชนได้ดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาเดียวกันและต่างสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะทางสังคม เพื่อการทำงานร่วมกับบุคคลต่างๆ ได้อย่างราบรื่นโดยการสร้างอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นการเริ่มสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันรวมถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Goleman ที่กล่าวว่าการมีทักษะทางสังคมของผู้บริหารเป็นความสามารถจัดการกับอารมณ์ของผู้อื่น มีศิลปะในการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สามารถจัดการกับความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (Goleman, 1998) อีกทั้งยังมีการศึกษาของอันธิกา บุญเลิศ ที่ได้ศึกษา (2562) วิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน ด้านทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ตลอดจนสามารถที่จะค้นพบสิ่งที่เป็นพื้นฐานร่วมกันของบุคคล และทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองกัน นอกจากนี้การศึกษาของสมฤทัย คุ่มสกุล ที่ได้ศึกษาวิจัย (2565) เรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่ศึกษาวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหาร ควรมีคุณลักษณะที่มีการสื่อสารที่ดี สามารถสื่อสาร

ด้วยคำพูดและท่าทางที่เหมาะสม เข้าใจง่ายมีความเชี่ยวชาญในการสร้างและการนำทีมงานและสามารถบริหารความขัดแย้งได้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้บริหารจัดการที่สำคัญ เช่น ถ้าลูกน้อง หรือเพื่อนร่วมงานขัดแย้งกันก็สามารถไกล่เกลี่ย ลดความขัดแย้งทำให้การทำงานสามารถบรรลุผลสำเร็จต่อไปได้ อีกทั้งผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์และยุติธรรมในการบริหารงานและผู้บริหารควรแสดงออกถึงความต้องการในการบริหารได้อย่างเหมาะสม

2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเตกา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีจำนวน 2 ด้าน มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ของตนเอง และด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงมีความเสมอภาคทางความคิด การตัดสินใจ และที่สำคัญมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Goleman (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในชายหญิง 1000 คน พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีความตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเองมีความเห็นอกเห็นใจองค์ประกอบโดยรวมของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในชายและหญิงไม่ต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาได้และเปลี่ยนแปลงไปตลอดชีวิตตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ มีความเป็นอิสระ มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้จักยืดหยุ่นรับมือกับความเครียดได้ดี และมองโลกในแง่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Salovey and Mayer (1997) กล่าวว่าอายุไม่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารองค์กร เพราะความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการมีทักษะทางสังคมหรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นว่าเป็นความสามารถจัดการกับอารมณ์ของผู้อื่น มีศิลปะในการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สามารถจัดการกับความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ ชูมี (2561) ได้ศึกษา ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการรับรู้อารมณ์ของตนเอง เป็นความสามารถของผู้บริหารในการรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ รู้สาเหตุและผลการแสดงออกทางอารมณ์ สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความมั่นใจในความมีคุณค่าและความสามารถของตนซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับอายุที่ต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เพราะผู้บริหารโรงเรียนจะขาดสมรรถภาพอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ผู้บริหารจะต้องพัฒนาเสริมสร้างนโยบายและกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธภา เวชวิสุทธิคุณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง (2561) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเตกา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัย พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่อยู่ในระดับดีมากที่สุด รองลงมา คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเนื่องด้วยสถานศึกษามีสภาพแวดล้อม จำนวนบุคลากร การบริหารงาน การกระจายอำนาจตามฝ่ายงาน การแข่งขันและความคาดหวังจากสังคมชุมชนและผู้ปกครอง เทคโนโลยีและความสะดวกในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและเล็ก ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมและแสดงออกถึงความฉลาดทางอารมณ์ได้ดี เพื่อร่วมมือกับบุคลากรพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีการบริหาร ในบริบทที่ต่างกัน ขาดแคลนบุคลากร ส่งผลต่อการกระจายอำนาจฝ่ายงาน สื่อเทคโนโลยี ความสะดวกและ ความพร้อมในลักษณะของความยากลำบากนี้ส่งผลให้ผู้บริหารมีสภาวะกดดัน ความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นรวมถึงการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้บริหารมีความฉลาดทางอารมณ์น้อยกว่าตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤทัย คุ่มสกุล (2559) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารที่มีการจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติควรมีแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อใช้ในการประเมินตนเอง โดยมีคู่มือ วิธีการทำแบบประเมิน และคำแนะนำในการวัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อใช้ในการรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่นในเบื้องต้น และทำให้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต่อไปในอนาคต และควรมีการจัดทำหลักสูตรสำหรับผู้บริหารฝึกจัดการอารมณ์ตนเองเพื่อเพิ่มทักษะความฉลาดทางอารมณ์ รวมไปถึงควรมีการจัดโครงการฝึกพัฒนาการตระหนักรู้ตนเองให้กับผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมา คือ ใช้เป็นหลักสูตรในการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเข้าสู่ตำแหน่งใหม่เพื่อเตรียมความพร้อม จัดทำหลักสูตรสำหรับผู้บริหารฝึกจัดการอารมณ์ตนเองเพื่อเพิ่มทักษะความฉลาดทางอารมณ์ รองลงมา คือ ควรจัดทำคู่มือการจัดการอารมณ์ตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และควรจัดทำคู่มือการจัดการอารมณ์ตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารควรกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นมุมานะเสมอ รองลงมาคือนำองค์ประกอบและรูปแบบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไปเป็นตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ประกอบในการประเมินสมรรถนะเพื่อใช้ในการเลื่อนวิทยฐานะในระดับต่างๆและผู้บริหารควรสร้างภาระที่ท้าทายในองค์กร และผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและกระตุ้นความสำเร็จของงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บังคับบัญชาหรือผู้อำนวยการ จัดว่าเป็นหัวหน้างานถ้าหัวหน้าไม่ เข้าใจสมาชิกในองค์กร จะทำงานด้วยกันลำบาก เพราะทุกคนต่างมีความรู้สึกนึกคิด มีความคิดเห็นส่วนตัว มีจิตใจ มุ่งมั่นในการทำงานเพื่อตั้งใจจะสอนนักเรียน มีอุดมการณ์ของตนเองมา

ทั้งนั้น ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาจึง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมองเห็นความต้องการ ความรู้สึก ความเห็นใจซึ่งกันและกัน งานจะสำเร็จได้ไม่ใช่เพราะผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวแต่เพราะทุกคนต้องช่วยกันงานนั้นจึงจะสำเร็จได้ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกท่าน ได้ให้แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กล่าวคือ การเรียนรู้ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นเรื่องที่ดีในการทำงานร่วมกัน ทำให้ความสัมพันธ์ในการทำงานดี บรรยากาศในการทำงานดี เมื่อความรู้สึกดีก็ได้อะไรที่มีประสิทธิภาพ ทำงานด้วยความสุข งานที่ดีประสบความสำเร็จนั้น ต้องประกอบด้วยกันหลายสิ่ง แต่สิ่งหนึ่งสำคัญ คือ ความรู้สึกดี คิดดี ทำดี ดังนั้น การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง อารมณ์ในการทำงานทำให้ทุกอย่างราบรื่น และประสบผลสำเร็จ

7. ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ด้านการตระหนักรู้ของตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสมโดยควรรู้จักสภาวะอารมณ์ของตนเองอย่างถูกต้อง สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ สามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือ After Action Review เพื่อรู้จักจุดอ่อน-จุดแข็งของตนเอง นำผลไปสู่การพัฒนาศักยภาพตนเองสม่ำเสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรมีหลักสูตรในการอบรมด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองเป็นหลักสูตรในการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเข้าสู่ตำแหน่งใหม่เพื่อเตรียมความพร้อม

2. จากผลการวิจัย พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจ รู้ถึงที่มาสาเหตุในพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับรู้และเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นเสมอสามารถตอบสนองอารมณ์ความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความเห็นและการทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันและควรมีการประชุม อบรม ผู้บริหารและชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสะท้อนปัญหาเพื่อร่วมกันปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์เพื่อประกอบการศึกษาทำความเข้าใจและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะจากผลการวิจัยทำให้เห็นว่าสามารถเป็นข้อมูล พื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานำไปบูรณาการ ใช้ในการวางแผน กำหนดทิศทาง ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกันและนำไปสู่การบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ถึงแม้จะมีเพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งงานและขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันก็ตาม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพอใจของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนหรือด้านอื่นๆ เพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารพัฒนาองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร โพธิมณี. (2562). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- กนกกร ไชยกว้าง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยพะเยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม 2 ฉบับที่) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จุฑามาศ มีน้อย. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สรรพากรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาปิยา สิมลา. (2563). (ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร .การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.กรุงเทพฯ ,
- ณัฐนิชา ตียะศาตวัด. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ณัฐมน กาญจน์ กลิ่นน้อย. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มพัฒนาการศึกษาที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์, 2(2), 103-116.
- ดุชนิ แก้วภักดี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุญนิกร คำกองแก้ว. (2562). (ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9จังหวัด

- นครปฐม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- ปวีณา บุศยรัตน์. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- วัน เดชพิชัย. (2535). คู่มือการวิจัยและการประเมินโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ .ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมฤทัย คุ่มสกุล. (2559). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สมุทรา ชำนาญ. (2556). ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง:เอสการพิมพ์.พี .
- สุภาวดี วุฒิรัตน์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุทธภา เวชวิสุทธิคุณ. (2561). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- อวิสฎา นาโสก. (2560). ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- อันธิกา บุญเลิศ. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- อุไรวรรณ ชูมี. (2561). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Mayer J.D., Salovey P. (1997). What is emotional intelligence? In Salovey P., Sluyter D. (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (pp. 3–31). New York: Basic Books.

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับศาสตร์แห่งการประยุกต์ใช้ที่ยั่งยืน Sufficiency Economy Philosophy According to the Royal Initiative and the Science of Sustainable Application

พรชัย วันทุม, หาญ เกาตาจันทร์, พระมหาจารุวัฒน์ จิรวุฑโฒ, เศรษฐา ภูศรีโสม, กษิตศ นวเสรี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Pornchai Wanthum, Han Thoatchan, Phramaha Jaruwat Jirawuttho, Settha Phusrisom, Kasidit Nawaseree,
Mahamakut Buddhist University, Kalasin College, Thailand
E-mail: Pornchaiwanthum@gmail.com

Received: 06 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 20 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ไว้เป็นแนวทางการดำรงอยู่ และถือปฏิบัติตนของประชาชน ที่จะเป็จุดมุ่งหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล และเตรียมพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ ความรู้จักพอประมาณ และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีเงื่อนไขด้านความรู้ และเงื่อนไขด้านคุณธรรม หากมีการนำมาปฏิบัติทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติก็จะพัฒนาทำให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดความยั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคล องค์กร ชุมชน และรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ จะเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและสะท้อนถึงการพัฒนาสังคมไทยที่ยั่งยืนสืบต่อไป

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง, การประยุกต์ใช้

Abstract

The Sufficiency Economy Philosophy is a philosophy for living that His Majesty King Bhumibol Adulyadej, The Great bestowed upon the Thai people as a guideline for sustainable living and practice. It serves as both a method and a goal for decision-making to achieve progress while maintaining balance and preparing for changes brought about by globalization. Central to this philosophy are moderation, prudence, and the development of resilience, supported by conditions of knowledge and moral integrity. When applied at the individual, family, community, or national level, it fosters strength and sustainability. The Sufficiency Economy Philosophy can be implemented across various levels, including individuals, organizations, communities, and government, as a foundation for national development. This

approach leads to resilience and reflects the advancement of a sustainable Thai society for generations to come.

Keyword: sufficiency economy, application

1. บทนำ

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่ในปี พ.ศ. 2540 ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทุกภาคส่วน จากความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจในประเทศ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อนำไปใช้จะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ วัตถุประสงค์ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนทุกคนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม การสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง พร้อมทั้งการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วิธีการในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และเป็นการขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางแห่งความเพียงพอร่วมกัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้แนะการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนถึงระดับรัฐบาล การดำเนินชีวิตควรใช้ความอดทน ความเพียร สติปัญญา มุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาอย่างพอเพียง ความพอเพียง คือ ความเพียงพอหรือความพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล ตลอดจนภูมิคุ้มกันที่จะมีผลกระทบอันจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอก การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม มีการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรพยายาม มีสติปัญญา และมีความรอบคอบ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550,4-5) ได้รวบรวมและสรุปแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ 1.กรอบแนวคิดชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิต และถือปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาใช้ประยุกต์ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา 2.คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน 3.ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้ (3.1) ความพอประมาณ หมายถึง ไม่มากและไม่น้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น รู้จักความพอประมาณ (3.2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล

พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ (3.3) การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง เป็นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต 4. เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงจะต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน (4.1) เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในกระบวนการปฏิบัติ (4.2) เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย จะต้องตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรพยายาม และอดทน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต 5. แนวปฏิบัติและผลที่จะได้รับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือความสมดุลและยั่งยืน ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

2. แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ชีวิตที่มีคุณภาพ เป็นชีวิตที่ประกอบด้วยความมั่งคั่ง รู้จักยับยั้งความต้องการทางด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านทางอารมณ์ของตนเอง ตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอดี ใช้ความรู้ สติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดของตน ไม่เบียดเบียนหรือให้โทษแก่ผู้อื่น มีการศึกษาสูง มีความ پاکเพียร ขยัน อดทน ประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นพลเมืองที่ดี ดำรงชีวิตตามหลักคำสอนทางศาสนา ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาดังต่อไปนี้ (องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่ดี, 2559)

1. การพัฒนากาย กล่าวคือ มุ่งพัฒนาให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
2. การพัฒนาทางอารมณ์ มุ่งให้เป็นผู้ที่มีอารมณ์ดี มีความสนุกสนานร่าเริง ไม่มีความวิตกกังวลต่อการเรียน ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ มองโลกในแง่ดีตลอดไป (Kahneman & Deaton, 2510)
3. การพัฒนาสังคม ที่ได้รับการยกย่อง เคารพนับถือ ยอมรับความรู้สึกเป็นเจ้าของและความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
4. พัฒนาทางความคิด พัฒนาคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดค้นหาวิธีการ กระบวนการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งหลาย ให้ดำรงชีพอยู่อย่างสุขสบาย
5. พัฒนาทางจิตใจ มุ่งให้เป็นคนที่มีคุณค่าจิตอาสา สร้างประโยชน์ต่อชุมชน เป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความมั่นใจว่าชีวิตนี้มีคุณค่า
6. พัฒนาทางปัญญา มุ่งให้เป็นคนมีความเฉลียวฉลาด สามารถคิดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล จำเป็นจะต้องมีการศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่ต่อวิชาความรู้ที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอนให้ เป็นผู้มีความสามารถ และนำไปพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าต่อไปภายภาคหน้า (Singer, 2011)

7. พัฒนาทางวินัย เป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเอง เคารพและปฏิบัติต่อภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย และเป็นไปตามกรอบของข้อบังคับของกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น การรู้พฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของตนเอง (Drucker,2005) ไม่ประพฤตินอกนอกกลุ่มนอกทาง การมีวินัยที่ดีนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 ทรงมีพระศนะว่า “คนที่มีระเบียบวินัยนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้ที่หวังดีต่อตัวเอง เป็นผู้มีความสำเร็จในอนาคต” (กองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ,2549)

3.หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ คือ ความรู้จักพอดี ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดอดออม เหมาะสมกับรายรับ ได้มีนักวิชาการหลาย ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2542: 25) หมายถึง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นส่วนหนึ่งของธรรมรัฐแห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งในระเบียบวาระเร่งด่วนของชาติอันประกอบไปด้วย 1) สร้างคุณค่าและจิตสำนึก 2)สร้างเศรษฐกิจพอเพียง 3)ปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน 4)ปฏิรูประบบรัฐทั้งการเมืองและระบบราชการ 5)ปฏิรูปการศึกษา 6) ปฏิรูปสื่อ 7) ปฏิรูปกฎหมาย ที่จะทำให้ประเทศไทยมีฐานเข้มแข็งและเติบโตได้อย่างสมดุล

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนชนบท ชุมชนเมือง รัฐประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงสังคมนั้น ๆ ที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

เกษม วัฒนชัย (2549:154-161) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับรัฐ ทั้งการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความรู้จักประมาณตน ความมีเหตุผล การสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัว ที่จะส่งผลกระทบ อันจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ขณะเดียวกันจะเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในระดับชาติ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความขยันหมั่นเพียร มีสติปัญญาและรอบคอบ พร้อมทั้งจะรองรับการเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีเงื่อนไข 3 ประการคือ

- 1.จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม
2. ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน อดกลั้น มีความพากเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ
3. อาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

สรุป เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิด ซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

4.หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาจากหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้

1. **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่แนะนำแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตน โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. **ค่านิยม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อย ไม่มากเกินไป และไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง ความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมความพร้อมรับผลกระทบ ในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

4. **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระดับพอเพียง ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ กล่าวคือความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาเชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม จะต้องประกอบไปด้วย การตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต ที่นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง การนำปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต และพัฒนาอย่างมีสติพอเหมาะในด้านต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในชีวิตของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน จุดเด่นของเศรษฐกิจพอเพียงคือ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง เปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศการเดินทางที่มีจุดมุ่งหมายว่าจะเดินทางไปทิศทางใด โดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเพื่อให้องค์กรอยู่รอดอย่างยั่งยืน

ผศ.ดร.สุขสรณ์ กันตะบุตร หัวหน้ากลุ่มวิจัยภาวะผู้นำ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล และเลขาฯ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวว่า ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ 1. คุณลักษณะ หมายถึง ความพอเพียงที่จะต้องอยู่ในทางสายกลาง 2. คำนียามความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ และความมีเหตุผล ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองได้อย่างดี 3. เงื่อนไข จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขความรู้จะต้องมีทั้งความรู้ ระเบิดระวัง ความรอบคอบ และมีคุณธรรมอัน หมายถึงความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร และมีสติ 4.แนวปฏิบัติและผลที่คาดหวัง กล่าวคือการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นวิธีการปฏิบัติตนให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า

สรุป หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ที่คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน มีความรู้ มีความรอบคอบ และมีคุณธรรม ประกอบในการวางแผนการตัดสินใจในการกระทำ

5. วิธีการพัฒนาคนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการพัฒนาชีวิตโดยเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2550; สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550) สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.จับประเด็นปัญหา/ค้นหาความต้องการของตนเอง ว่า มีปัญหาเรื่องอะไร และอะไรเป็นต้นเหตุ มีความต้องการอะไร มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตควรเป็นอย่างไร เช่น ต้องการมีชีวิตที่ก้าวหน้า มีความเป็นอิสระ มีเวลาให้กับครอบครัว มีความสุข หลุดพ้นจากความยากลำบาก

2.วิเคราะห์ข้อมูลของตนเองและครอบครัว กล่าวคือ เป็นการทำให้รู้สถานภาพ รู้สาเหตุของปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรู้ผลกระทบจากด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1 ศักยภาพของตนเอง เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ ความมั่นคง ความก้าวหน้า สภาพทางการเงิน การสร้างรายได้ การใช้จ่าย การรู้จักอดออม คุณธรรมและศีลธรรม เป็นต้น

2.2 ศักยภาพของครอบครัว เช่น การวางแผนในการดำเนินชีวิตของครอบครัว ประกอบไปด้วยภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี คุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว ฐานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน ทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือน รายได้ และรายจ่ายของครัวเรือน

3.วางแผนการพัฒนาการดำเนินชีวิต มีหลักการ ดังนี้ 3.1 การกำหนดสิ่งที่จะปฏิบัติหรือแผนปฏิบัติให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหา อย่างเร่งด่วนที่จะเผชิญก่อน 3.2 กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการปฏิบัติให้พอเหมาะกับศักยภาพที่มีอยู่ 3.3 กำหนดขอบเขต และกรอบระยะเวลาในสิ่งที่ตั้งใจจะปฏิบัติ เพื่อให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ด้วยวิธีการปฏิบัติ ดังนี้ พัฒนาตนเอง ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวินัยกับตนเอง โดยเฉพาะวินัยทางการเงิน

4. สร้างนิสัยให้มีความคิดก้าวหน้ามุ่งมั่นในเป้าหมายของชีวิต หมั่นพิจารณาความคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นระบบ

สรุป วิธีการพัฒนาคนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาศักยภาพของคน ด้านความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ ให้มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตหลุดพ้นจากความลำบาก

6. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทุกระดับ อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของประเทศ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทางในการดำเนินชีวิตดังนี้ ยึดหลักความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพ ดังที่มีกระแสพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่พุงเพ้อ ประหยัดในทางที่ถูกต้อง” ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ดังที่มีกระแสพระราชดำรัสว่า “ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นสำคัญ”

(สุเมธ ตันติเวชกุล,2542; อ่างใน ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม,2558) ครอบครัวของฉันทอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 ดังนี้

1. พอมีพอกิน ปลูกพืชสวนครัวไว้กินเองบ้าง ปลูกไม้ผลไว้หลังบ้าน 2 – 3 ต้น พอที่จะมีไว้กินเองในครัวเรือน แบ่งให้เพื่อนบ้านบ้าง เหลือจึงขายไป

2.พออยู่พอใช้ ทำให้บ้านน่าอยู่ปราศจากสารเคมี กลิ่นเหม็น ใช้แต่ของที่เป็ธรรมชาติ รายจ่ายลดลง สุขภาพจะดีขึ้น

3.พอออกพอใจ เราต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณตน ไม่ใคร่อยากใคร่มีเช่นผู้อื่น เพราะเราจะหลงติดกับวัตถุชีวิต โดยจะอยู่ในกิจกรรม “ออมวันนี้ เศรษฐีวันหน้า”

4. เมื่อมีรายได้แต่ละเดือน จะแบ่งไว้ใช้จ่าย 6 ส่วน เป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าจีปاجة ที่ใช้ในครัวเรือน รวมทั้งค่าเสื้อผ้า เครื่องใช้บางอย่างที่ขาด

5. ความประหยัด ตัดทอนรายจ่ายในทุก ๆ อย่างที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ่มเฟือย

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหลักปรัชญาที่สำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต มีการดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ด้วยการศึกษาหาความรู้และแก้ไขปัญหา โดยใช้สติปัญญาและเหตุผล พึ่งพาซึ่งกันและกันกับเพื่อน กับเพื่อนร่วมงาน รู้จักใช้วิธีการทำงานที่ยึดทางสายกลาง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ผนึกกำลังสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ผนวกกับการดำเนินวิถีชีวิตอย่างพอเพียง โดยยึดทางสายกลางไม่กระทำการใดเกินฐานะ และตำแหน่งโดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับและหลักการพึ่งตนเอง

สรุป การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และประพฤติปฏิบัติ จึงเป็นหลักที่สำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน นอกจากจะทำให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักใช้วิธีการทำงานที่ยึดทางสายกลางแห่งความพอดี ผนวกกับการดำเนินวิถีชีวิตอย่างพอเพียง ไม่กระทำการใดเกินฐานะ ดำเนินชีวิตพอสมควร พออยู่ พอกิน ตามอัตภาพและตามฐานะของตนเองโดยเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง และสุจริต

7. ความสอดคล้องของหลักเศรษฐกิจพอเพียง กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำว่า “เศรษฐกิจ” หมายความว่า การประกอบกิจการงานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย การจ่ายแจก การบริโภค และการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดี ส่วนคำว่า “พอเพียง” หมายถึง ความเหมาะสมหรือความพอดี เน้นการผลิต และการบริโภคแบบพออยู่พอกินเป็นหลัก และเมื่อรวมกันจึงได้ความว่า การผลิตจำหน่าย และการบริโภคอย่างพอดี ซึ่งตรงกับหลักการทางสายกลาง หรือ มัชฌิมาปฏิปทา” ในทางพระพุทธศาสนา

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นระบบเศรษฐกิจที่แสวงหาทางออกจากวิกฤติเศรษฐกิจให้กับสังคมไทย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ “การที่พึ่งตนเองได้” และปฏิบัติตนในทางสายกลาง เศรษฐกิจพอเพียง เน้นความเป็นเศรษฐกิจแบบองค์รวม กล่าวคือ ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ ความเกื้อกูลสงเคราะห์ ความสามัคคีความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น กลายเป็นระบบเศรษฐกิจแบบมัชฌิมา ที่มีสัมมาอาชีวะเป็นหัวใจสำคัญ ที่มุ่งพัฒนาทั้งคน และกระบวนการทางเศรษฐกิจ ถ้าคนไทยปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ก็จะส่งผลให้เกิดภาวะ “เศรษฐกิจงอกงาม ธรรมงอกเงย คนก็มีความสุข” ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน ไม่มุ่งทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และฝึกให้มนุษย์ตระหนักรู้ ถึงศักยภาพในความสามารถที่พึ่งพาตนเองได้ สมดังสุภาษิตที่ว่า “อัตตา หิ อัตตโน นาโถ” คือ “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน”

หลักมัชฌิมาปฏิปทา

มัชฌิมาปฏิปทาในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ทางสายกลาง เป็นหลักคำสอนที่ปรากฏในพระธรรมเทศนาถ้อยคำแรกของพระพุทธเจ้า คุณค่าชั้นสูงสุดของหลักมัชฌิมาปฏิปทา เป็นไปเพื่อการพ้นทุกข์ และยังเป็นไปเพื่อการดำเนินชีวิตให้เกิดความพอดี เป็นแนวทางของการแก้ทุกข์ที่เรียกว่า “อริยมรรคมีองค์ 8 โดยมุ่งเน้นให้มีความสุขกายและสุขใจไปด้วย ดังนี้

1. สัมมาทิฐิ คือ การมีความเห็นหรือทรรศนะที่ถูกต้อง
2. สัมมาสังกัปปะ คือ การคิดแต่ในทางกุศลดีงาม
3. สัมมาวา คือ การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม
4. สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำแต่ความดี
5. สัมมาอาชีวะ คือ การทำมาหากินอย่างสุจริต ไม่คดโกงเอาเปรียบ
6. สัมมาวายามะ คือ ความอุตสาหะพยายาม ประกอบความเพียรในกุศลกรรม
7. สัมมาสติ คือ การไม่ปล่อยให้เกิดความพลั้งเผลอ จิตเลือนลอย ดำรงอยู่ด้วยความรู้ตัว
8. สัมมาสมาธิ คือ การฝึกจิตให้ตั้งมั่น สงบ อยู่เป็นปกติ

สรุป ความสอดคล้องของหลักเศรษฐกิจพอเพียง กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่นำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิต ด้วยหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ทางสายกลางแห่งการดำเนินชีวิตที่จะประสบผลสำเร็จและมีความสุขอย่างพอเพียง

8. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นแนวคิดที่มาจากความตระหนักถึงผลกระทบในทางลบที่เกิดจากการพัฒนา คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development, 1987) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า หมายถึงรูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอม ยอมลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเอง ปัจจุบันได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะแสวงหาแนวทางและกลไก กระบวนการ วิธีการดำเนินการเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน และการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน อันจะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนจึงได้นำเสนอความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนจากมุมมองของประเทศไทย ในการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของประเทศไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม เคารพซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม” ซึ่งเป็นข้อเสนอพื้นฐานมาจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 ที่รัฐบาลได้อัญเชิญมาเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต จนสามารถดำรงชีพออยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน (ปริญญ์ พินุลสรวุฑ, 2552) ซึ่งความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างมุมมองใหม่ที่ทำให้เกิดวิถีการพัฒนาที่ยั่งยืน มี 4 ประการ ดังนี้

1.การพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้และควบคู่คุณธรรม ในการดำเนินชีวิตสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะคนที่มีความรู้และคุณธรรมจะสามารถใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้อง ใส่ใจเรียนรู้ คิดค้นปรับปรุงวิธีการ จัดการทรัพยากรให้เหมาะสม และสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่การปฏิบัติหน้าที่ (นพพร จันทรนาชู, 2555)

2.การพัฒนาที่มีเป้าหมายเพื่อส่วนรวม มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากลักษณะการมองโลกอย่างเป็นองค์รวมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของมนุษย์กับสรรพสิ่ง เช่น คนกับวัตถุ คนกับคน คนกับธรรมชาติ จากมุมมองดังกล่าวทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมองว่าการกระทำของแต่ละบุคคลย่อมส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม ดังนั้น แต่ละบุคคลจึงควรใส่ใจที่จะกำหนดเป้าหมาย ที่จะเป็ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม และแต่ละบุคคลควรดำเนินภารกิจของตนให้ดีที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ภายใต้บริบท และข้อจำกัดของแต่ละคนเพื่อให้เกิดทั้งประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

3.การพัฒนาที่สมดุล โดยเสนอแนวทางการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งระดับบุคคล องค์กร ชุมชน และรัฐบาล ตั้งแต่การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสมดุลทั้งทรัพยากรทางกายภาพที่เป็นวัตถุ เงินทุน ตลอดจนทั้งทรัพยากรทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ภายใต้การรองรับ การเปลี่ยนแปลงมากกว่าการเจริญเติบโตให้มากขึ้นเพียงมิติเดียว

4.การพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างมั่นคง โดยเริ่มจากการพัฒนาฐานรากของสังคม คือ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัวให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง พร้อมยกระดับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนเช่น การพัฒนา กลุ่มอาชีพการพัฒนากระบวนการออมและสวัสดิการชุมชน การพัฒนาในระดับเครือข่ายที่ขยายสู่สังคมและประเทศ ซึ่งการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มจากฐานรากนั้นจะทำให้ผลของการพัฒนา ไปถึงประชาชนส่วนใหญ่โดยตรง และเป็นแนวทางการพัฒนาที่ลดความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตทั้งระบบ (ปริญญ์ พินุลสรวุฑ, 2552)

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาที่สอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาคน พัฒนาระบบ และการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดรับกับการพัฒนาตามแนวความคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่จะสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความรู้สู่ชุมชน ส่งเสริมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนให้แก่โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ

9. สรุป

การยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติ ที่จะได้รับจากการประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ประชาชนทุกระดับได้ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม มีการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรพยายาม มีสติปัญญาและความรอบคอบ ประเทศไทยจะสงบสุข ร่มเย็นยั่งยืนอยู่ได้ด้วยความอดทน ความสามารถ ความร่วมมือร่วมใจ สดุดีขอมอญญะ”พระบรมราชโองการ”พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่นิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2499 ความว่า “การที่จะประกอบกิจการใด ๆ ให้เจริญเป็นผลดีนั้น ย่อมต้องอาศัยความอดทนอดกลั้น และความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นรากฐานสำคัญประกอบกับจะต้องเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และพร้อมที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดแก่ส่วนรวมตามโอกาสอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ.(2549).*ประมวลพระบรมราชโองการและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต*. กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ.
- เกษม วัฒนชัย.(2549).*การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียงในหลักคิด “พอเพียง”*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม.(2558). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนปทุมมอโคกจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*.2 (1),27-44
- นพพร จันทรรักษ์ .(2555). เศรษฐกิจสร้างสรรค์: ความหมาย แนวคิด และโอกาสสำหรับประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*.10 (1) : 52-62.
- ปรียานุช พิบูลสรารุณ.(2551).*คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*.กรุงเทพฯ:เพชรรุ่งการพิมพ์
- ประเวศ วะสี.(2542).*เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม: แนวพลิกพื้นเศรษฐกิจ สังคม*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2550) *แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถี เศรษฐกิจพอเพียง*.กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน
- สุขสรรค์ กันตะบุตร.(2552). *การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543) การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง.*วารสารข้าราชการ*,45 (2), 1- 6

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.(2550).เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร (พิมพ์
ครั้งที่ 3).ปทุมธานี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่ดี.(2559). *การมี
คุณภาพชีวิตที่ดี*.ค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, จาก[http://www.dailytech.in.th/การมีคุณภาพ
ชีวิตที่ดี](http://www.dailytech.in.th/การมีคุณภาพชีวิตที่ดี)

Drucker, P. F. (2005). Managing oneself. *Harvard Business Review*, 83 (1), 62-68.

Kahneman, D. & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not
emotional well-being. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107 (38), 16489–
16493. doi: 10.1073

Singer, P. (2011). The big question: Quality of life: What does it mean? How should we
measure it? *World Policy Journal*, 111 (42), 162-165.

Active Learning: การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 Active Learning: Social Studies Teaching and Learning in the 21st Century

พรชัย วันทุม, สมควร นามสีฐาน, พระครูสุนทรวินัยรส,

ทองคำ เกษจันทร์, พระครูธรรมธรวีรยุทธ กุศลจิตโต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Pornchai Wanthum, Somkhuan Namseethan, Phrakhsunthonwinairot,
Thongkham Ketchan, Phrakhruthammathon Weerayut Kusalacitto
Mahamakut Buddhist University, Kalasin College, Thailand
E-mail: Pornchaiwanthum@gmail.com

Received: 06 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 20 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

Active Learning หรือการเรียนรู้เชิงรุกกับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการสังเคราะห์แนวคิดสำหรับการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสนองต่อการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นที่จะต้องลดบทบาทของผู้สอน แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นที่จะต้องมีการ กระบวนการ และวิธีการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาทักษะผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการลงมือปฏิบัติ มีทักษะ ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การอยู่ร่วมกันกับคนในสังคม

คำสำคัญ : Active Learning, การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

Active Learning in social studies teaching for the 21st century represents a synthesis of concepts focused on learner-centered approaches. This method of learning aligns with the demands of 21st-century education by shifting the role of teachers to facilitators and empowering students to take a more active role in their own learning. It emphasizes hands-on experiences that allow learners to interact with peers and teachers through collaborative

activities both inside and outside the classroom. This approach fosters direct experiential learning, enhancing student engagement and participation. To implement social studies teaching in the 21st century effectively, it is essential to adopt principles, processes, and methodologies that cultivate practical skills through real-world experiences. These skills include knowledge acquisition, moral and ethical development, and social coexistence. Active Learning aims to develop these competencies, enabling learners to apply their knowledge and skills in meaningful ways while fostering values necessary for living harmoniously in society.

Keywords: Active Learning, Teaching Social Studies in the 21st Century

1. บทนำ

หน้าที่ของครูที่สำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด ให้บรรลุจุดหมาย 5 ประการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) คือ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตน ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

Active Learning เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ ที่มีผู้ใช้เป็นภาษาไทยที่ความแตกต่างกันได้แก่ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบกระตือรือร้น และการเรียนรู้แบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนขอใช้คำว่า “Active Learning” เท่านั้น

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยไปสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2558) เป็นประเทศให้มีความได้สูงและขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ด้วยการพัฒนาที่สมดุล 4 มิติ ได้แก่ มีความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการเสริมสร้างภูมิปัญญา และต้องปรับระบบการศึกษาให้เป็น “การศึกษาไทยในยุค 4.0” ที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงตำราเรียนและเปลี่ยนระบบการประเมินให้สอดคล้องกับหลักสูตร เน้นการคิดวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ จนเกิดทักษะการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุ

จุดหมายของหลักสูตร พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศก้าวสู่ประเทศไทยในยุค 4.0 ซึ่งครูสังคมศึกษา และผู้เรียนต้องร่วมมือกันจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

2. ความหมายของ Active Learning

Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และใช้กระบวนการคิดในสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์, และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้(receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้(co-creators)

ได้มีนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้ ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ดังต่อไปนี้

Meyers and Jones (1993:4) ได้ให้ความหมายของ Active Learning เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ มโนทัศน์ หรือทักษะใหม่ๆในการเรียนรู้ เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างสรรค์ การทดสอบ และการปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียน

ศักดา ไซกิจภิญโญ (Sakda Chaikitpinyo, 2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเอง หรือร่วมกับเพื่อน เช่น ร่วมกันสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้นั่งฟังอย่างเดียว (passive) มาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมด้วยการแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด หรือออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุป การเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การนำเสนอ และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม บทบาทของผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนควรลดบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะการบรรยายลง และเพิ่มบทบาท ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมในการเรียนรู้

3. กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

1. ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ในกิจกรรม สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ พัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีร่วมอภิปราย ให้ฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 80

2. การนำเสนอผลการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ที่มีการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ในสภาพจริง มีการเชื่อมโยง กับสถานการณ์ต่างๆ จะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึงร้อยละ 90

การจัดกิจกรรมตามกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่ต้องการให้เกิดการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเจตคติ กระบวนการ คุณธรรม และจริยธรรม

2. กำหนดสาระการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3. การออกแบบหรือเขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรม 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ หมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนนำเสนอประสบการณ์เดิมออกมาเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือ ข้อสรุป การกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ครูอาจใช้สื่อแผ่นใส วีดิทัศน์ สถานการณ์ จำลอง ตั้งคำถาม หรือ สื่อกิจกรรมอื่นๆ ที่จะเกิดมรรคและผลในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2) การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยการตั้งประเด็นปัญหาหรือคำถามให้ผู้เรียนได้คิด แสวงหาวิเคราะห์ และ สร้างสรรค์ประสบการณ์ร่วมกัน อาจใช้คำถามหรือสถานการณ์จำลองที่ท้าทายอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรักแท้และรักแบบอมตะมีจริงหรือไม่ ในสังคมปัจจุบัน

3) การนำเสนอความรู้ หมายถึง การนำเสนอที่ได้จากการจัดกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มเข้ากับหลักการทฤษฎีที่อาจารย์จัดเตรียมให้ หรือค้นคว้ามาจากแหล่งเรียนรู้มาสังเคราะห์มาอภิปรายภายในกลุ่ม ผู้เรียน จนเกิดความเชื่อมั่น ยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง เช่น การนำปัญหา โทษภัยจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือสิ่งเสพติดทุกชนิด ล้วนเกิดโทษภัยต่อตนเอง ต่อสังคม และประเทศชาติ

4) การประยุกต์ใช้ นำเสนอ หรือลงมือปฏิบัติ หมายถึง การนำเสนออภิปรายความรู้ต่อกลุ่มในห้องเรียน การนำเสนอต่อสาธารณะในลักษณะ ป้ายนิเทศ ป้ายโฆษณา หรือการเผยแพร่ทางสื่อเฟสบุ๊ค และหากผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การลด และเลิกสิ่งเสพติดเพราะตระหนักและเชื่อในสิ่งที่พบ ถือว่า เป็นผลการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

สรุป เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติและพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการศึกษาที่ค้นคว้าด้วยตนเอง ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะใน

การค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นร่วมกันจนเกิดองค์ความรู้เป็นของตนเอง

4. คุณลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้แบบ Active Learning

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้ที่มีคุณลักษณะที่เน้น บทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ ธรรมชาติของการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553)

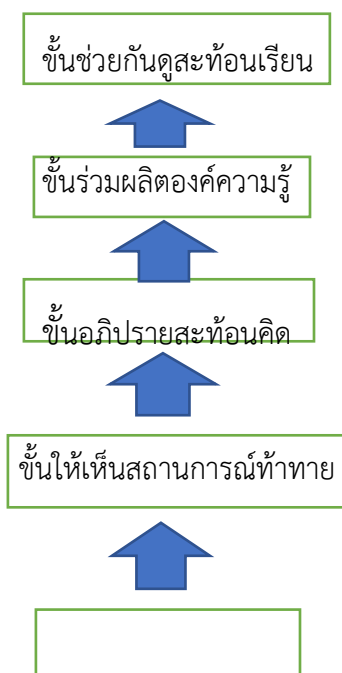
1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
 2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
 3. ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
 5. ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกิจกรรมร่วมกัน
 6. เป็นกระบวนการจัดการเรียนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
 8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด
 9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
 10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ การสรุป และทบทวนเนื้อหาของผู้เรียน
- สรุป คุณลักษณะที่สำคัญของ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา ที่เน้นกระบวนการ กิจกรรมเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น

5. ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

ได้มีนักการศึกษาที่สนใจการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นความสนใจ โดยส่วนใหญ่่มักจะใช้กระบวนการกิจกรรมที่ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปคิดต่อและเกิดขั้นตอนต่อไป
2. ขั้นสำรวจและค้นหา ในขั้นตอนนี้จะทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ว่าควรเชื่อถือแหล่งข้อมูลจากไหน จะทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการหาข้อมูล
3. ขั้นอภิปรายและลงข้อสรุป ในขั้นตอนนี้มักเกิดจากการเสวนา อภิปรายร่วมกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมในห้องเรียน ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและช่วยกันสรุปผลข้อมูลซึ่งเป็นการเรียนแบบร่วมมือในชั้นเรียน
4. ขั้นสร้างผลผลิตของความเข้าใจ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าและสรุปผลไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม ส่งผลให้เชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ และทำให้เกิดองค์ความรู้ที่กว้างขวางขึ้น
5. ขั้นสะท้อนผลผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด จะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ ได้อย่างไร ซึ่งนำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือข้อจำกัดที่ก่อให้เกิดประเด็นคำถาม หรือปัญหาที่จะต้องสำรวจตรวจสอบต่อไป

จากแนวคิดในเรื่องขั้นตอนการสอนของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ได้นำเสนอข้างต้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้เป็นแผนภาพของขั้นตอนในการสอนแบบ Active learning ได้ ดังนี้

ขั้นกระตุ้นความสนใจ

จากแผนภาพการสังเคราะห์ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นี้ จะเป็นการที่ผู้สอนเริ่มต้นจากการกระตุ้นให้ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากรู้อยากลองมือปฏิบัติ จากนั้นผู้สอนจะเสนอสถานการณ์ตัวอย่างที่มีความหลากหลายและน่าสนใจให้แก่ผู้เรียนได้เกิดไอเดียพร้อมที่จะต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการให้ผู้เรียนช่วยกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียนเพื่อสะท้อนความคิดเห็น ขั้นตอนต่อมาผู้เรียนและผู้สอนก็จะร่วมกันสร้างผลผลิตองค์ความรู้ที่ได้จากการสะท้อนความคิดร่วมกัน ขั้นสุดท้ายผู้เรียนก็จะสะท้อนสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในครั้งนั้นด้วยการเขียนบันทึก แลกเปลี่ยนกันอ่าน แล้วครูผู้สอนจะเติมเต็มองค์ความรู้ที่เกิดจากการช่วยกัน เป็นการสะท้อนจากผู้เรียนให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. หลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุความหมายของการศึกษาว่าหมายถึง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล เรียนรู้ตลอดชีวิต” นอกจากนี้ แนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องจัดบรรยากาศ รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเอื้อต่อผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน จัดให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้ได้รู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมคนเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูและศิษย์ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือ ศตวรรษที่ 19 (วิจารณ์ พานิช, 2556)

สิ่งสำคัญในกระบวนการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 คือ การสร้างทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทักษะเหล่านั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการฟัง การบันทึกเพียงอย่างเดียว ผู้สอนจึงต้องปรับบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว มาเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้อย่างครบถ้วนรอบด้าน โดยทาง BASE Playhouse ได้ฝาก checklist สำคัญ 5 ข้อในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่

1. ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้จากเป้าหมายของผู้เรียน เป็นสร้างแรงจูงใจผู้เรียนให้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตัวเองไปสู่เป้าหมาย ผู้สอนอาจเริ่มจากการเสวนาร่วมกับผู้เรียน การวางแผนอนาคตไว้อย่างไรบ้าง จากนั้นจึงอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของชุดความรู้และทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเพื่อบรรลุเป้าหมาย
2. เริ่มจากความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระวิชา เช่น ถ้าจะสอนคณิตศาสตร์ให้กับเด็กที่ชื่นชอบประวัติศาสตร์เป็นพิเศษ เราก็ควรเชื่อมโยงสองสิ่งนี้เข้าด้วยกัน โดยเริ่มจากการหยิบยกหัวข้อประวัติศาสตร์ที่เขาสนใจขึ้นมา แล้วหาวิธีสอดแทรกความรู้ทางคณิตศาสตร์เข้าไปในหัวข้อนั้น
3. ต้องมีการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ เพราะการเรียนรู้ที่ได้ผลดีย่อมเกิดจากการลงมือทำซ้ำๆ จนเชี่ยวชาญ และสามารถพัฒนาต่อยอดได้จากประสบการณ์ ไม่ใช่ทำแค่เพราะมีคนอื่นมาบอกหรือชี้แนะ
4. ใช้เทคโนโลยีช่วยสนับสนุนในการขยายผล ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีการศึกษามากมายที่ถูกพัฒนาขึ้นและใช้กันอย่างแพร่หลาย ยกตัวอย่างเช่น Gather Town โปรแกรมประชุมออนไลน์ในรูปแบบโลกเสมือนจริง ให้ความรู้สึกล้ายกับกำลังเล่นเกมและได้พบปะกับเพื่อนฝูง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้กับการเรียนการสอนออนไลน์ได้ เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกว่าได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนตลอดเวลา
5. เห็นผลงานเพื่อวัดผลจริง หลังผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้ว ควรมีผลงานออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้ อย่างถ้าเป็นกิจกรรมออนไลน์ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ ส่วนใหญ่ก็มักจะวัดประเมินความสำเร็จของผู้เรียนได้ทันทีหลังสิ้นสุดกิจกรรม

7. สังคมศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการสอนสังคมศึกษาประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ดังนั้นทักษะในการ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนของครูผู้สอน ได้แก่ 1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่พอใจ แสดงความคิดเห็นและลักษณะเฉพาะของตนเอง 2) มีความต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจของตนเอง 3) ตรวจสอบ หาคำความจริงเบื้องหลัง 4) เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร 5) ชอบความสนุกสนานและการละเล่น ถือเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม 6) การร่วมมือ

และ ความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม 7) ต้องการความรวดเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม 8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต นอกจากนี้จำเป็นต้องเสริมด้วยการพัฒนาสมอง 5 ด้าน ได้แก่ สมองด้านวิชาและวินัย ด้านสังเคราะห์ ด้านสร้างสรรค์ ด้านเคารพให้เกียรติ และด้านจริยธรรม เพื่อให้เกิดมิติทางปัญญา นอกจากนี้จำเป็นต้องสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้สอนต้องสอดแทรกทักษะด้านการเรียน การสอน และการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ปัจจุบันแหล่งไอที ข้อมูล ข่าวสาร ผู้สอน จำเป็นต้องใช้สื่อที่หลากหลายในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ผู้สอนต้องสอดแทรกสาระสำคัญในการดำรงชีวิต และการทำงาน เช่น การปรับตัว ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

รพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ (2563) ได้สรุปนวัตทักษะของนักวิชาการว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 19 ทักษะ ดังนี้

1. ทักษะการสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้สื่อ และการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน

2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดที่รอบคอบสมเหตุสมผล ผ่านกระบวนการพิจารณาปัจจัยรอบด้าน และกลั่นกรอง ไตร่ตรอง ทั้งด้านคุณ - โทษ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการคิด อย่างถูกต้อง สามารถระบุประเด็นในการคิดอย่างชัดเจน

3. ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ จากกรอบความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดให้กับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น การคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่า ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ที่ต่างไปโดยสิ้นเชิง หรือที่เรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovation)

4. ทักษะความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้โดยพึ่งพาซึ่งกันและกัน อันเกิดจากการร่วมมือร่วมกิจกรรมในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันและกันโดยมีสมาชิก กลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5. ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษาข้อมูล รับรู้ และทำความเข้าใจในปัญหาจนสามารถสรุป และตระหนักถึงปัญหานั้น

6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Computing and Media Literacy) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการรู้เทคโนโลยี และการรู้สารสนเทศในระดับพื้นฐานเพื่อสามารถเข้าถึงและสามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี หรือไอซีทีเพื่อการค้นคว้า รวบรวม และประมวลผลจากแหล่งต่าง ๆ และเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ บูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีและทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

7. การเขียน (Writing) การพิมพ์ (Typing) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ให้ผู้รับสารสามารถอ่านได้เข้าใจมีความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ แล้วผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ผู้เขียนถ่ายทอดไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

8. การอ่าน (Reading) การฟัง (Listening) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน เข้าใจ วิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญ ประเมินสิ่งที่อ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ รู้จักเลือกอ่านตามวัตถุประสงค์ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้

9. การคำนวณ (Arithmetic) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดรวบ ยอด คำนวณ ศัพท์ อุปนัย การวินิจฉัย ปรับปรุงข้อบกพร่อง ทักษะการแก้ปัญหาโจทย์ สามารถในการแปลโจทย์ในเชิงภาษา การหาวิธีแก้โจทย์ การวางแผน การปฏิบัติตามขั้นตอน และการตรวจสอบซึ่งไม่ใช่แค่คิดเลขเป็น แต่ต้องมีความสามารถตีความและเข้าใจความคิดต่าง ๆ ที่สื่อสารออกมาในรูปของคณิตศาสตร์ และสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้

10. การตั้งคำถาม (Question) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิดและลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาศึกษาหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น การสืบค้นหาแหล่งความรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

11. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม (Social learning) การออกแบบกระบวนการทางสังคม เพื่อให้ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข สนุกและเกิดนิสัยรักการเรียน เพราะการเรียนรู้ไม่ใช่กิจกรรมส่วนบุคคลที่น่าเบื่อ ไม่ติดทฤษฎี หรือเชื่อตามหนังสือจนเกินไป จนไม่กล้าทดลองวิธีคิดใหม่ ๆ ที่อาจจะเหมาะสมต่อนักเรียนของเรามากกว่าความคิดแบบตะวันตก

12. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ (Cross – cultural Understanding) การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างแต่ไม่แตกแยก การพัฒนาทักษะนี้จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีการเคารพความแตกต่างทาง

วัฒนธรรม ตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่าง เพื่อยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมสู่การสร้างแนวความคิด วิธีทำงานใหม่ สู่คุณภาพของผลงาน

13. ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิต (Career and Life Skills) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพของสังคม ความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ความรับผิดชอบและความสามารถผลิตผลงาน ความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม

14. การจัดการองค์ความรู้ (Cognitive load management) และการประยุกต์ใช้ความสามารถในการจัดการกับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวคนและความรู้เด่นชัด นำมาแบ่งปันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

15. ความสามารถในการใช้เหตุผล (Reasoning Ability) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุ มีผล และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ที่เป็นอิสระจากความรู้เดิม การให้เหตุผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ เชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เพื่อการตัดสินใจโดยมีเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผล

16. ทักษะการเรียนรู้ที่แท้จริง (Authentic Learning) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถและสติปัญญาที่แตกต่างกัน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง บรรลุวัตถุประสงค์ โดยผู้สอนวิเคราะห์เนื้อหาสาระและกำหนดวัตถุประสงค์ในการ เรียนรู้อย่างละเอียด โดยให้ตอบสนองต่อความถนัดที่แตกต่างกันของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียน ในสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่สุด การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้

17. การเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์ (Mental model building) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสามารถในการเรียนรู้ในการสร้างกระบวนทัศน์ เป็นการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) การเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์ที่สั่งสมมาจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญ คือ การสั่งสมประสบการณ์ใหม่นำมาโต้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเก่า ทำให้ละจากความเชื่อเดิม มายึดถือความเชื่อหรือกระบวนทัศน์ใหม่ ซึ่งประสบการณ์เรียนรู้ (Experiential Learning) ที่ได้จากการทดลอง ปฏิบัติหรือลองทำ หรือได้จากการเห็นกิจกรรมจริง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ แต่การจะมีทักษะหรือความสามารถขนาดนี้ จำต้องมีความสามารถรับรู้ข้อมูลหลักฐานใหม่ ๆ และนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้เชิงกระบวนทัศน์ใหม่ได้

18. ทักษะการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง โลกทัศน์ วิธีคิด จิตสำนึกเปลี่ยนแปลง กลายเป็นคนที่เห็นความเป็นหนึ่งเดียวของทั้งหมด จิตใจเป็นอิสระ เบาสบาย ปลอดโปร่ง มีความสุข มีสัมพันธภาพใหม่กับคนอื่นและสิ่งอื่น ทำให้สามารถฝ่าสถานการณ์ที่ยากไปสู่ความสำเร็จได้

19. คุณธรรม จริยธรรม (Ethical Person) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้เชิงนามธรรม เป็นการเรียนรู้ซึมซับได้โดยการชวนกันสมมติและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันว่าตัวเองเป็นอย่างไรในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เอาข้าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาคุ้ยกัน ผลัดกันออกความเห็น ว่า พฤติกรรมในข่าวก่อผลดีหรือ ผลเสียต่อการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างไร

8.สรุป

การเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการสอนสังคมศึกษามีการจัดการเรียนรู้ถึง 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในการจัดการเรียนการสอนที่มาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี จึงต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่มี หลักการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีทักษะ ลงมือปฏิบัติ และมีประสบการณ์จริง เพื่อที่ตัวผู้เรียน สามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติและมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. *ข่าวสารวิชาการ*. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ประจำเดือนพฤศจิกายน 2553.
- รพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. *วารสารวิชาการ ธรรมทรรศน์*. 20 (2), 163–172.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *Open Approach - วิธีประยุกต์ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*.
- ศักดา ไชยกิจญโญ. (2548). สอนอย่างไรให้Active Learning. *นวัตกรรมการเรียน การสอน*. 2(2): 12-15.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถาบันระดับอุดมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- Mayers, C. and Jones, T. (1993). *Promoting active learning: strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายกับชีวิตและทักษะการคิดอย่างมี
วิจาร์ณญาณด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับ
แอปพลิเคชันออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

**The Development of Learning Achievement in the Subject of "Law and
Life" and Critical Thinking Skills Through a Phenomenon-Based Learning
Approach Combined with Online Applications for Grade 9 Students**

ทิวพร สงศรี, อลงกรณ์ อัสวโสรณ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Tiwaporn Songsri, Alongkorn Ausawasowan

Ramkhamhaeng University

E-mail: tiwaporn0507@gmail.com

Received: 10 December 2024; Revised: 19 December 2024; Accepted 20 December 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายกับชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายกับชีวิตหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ 4) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ (2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายกับชีวิต (4) แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ (5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples และแบบ Independent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.80 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.40

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชัน

Abstract

This research is an experimental study aimed at 1) comparing learning achievement in the subject of "Law and Life" before and after learning among students who received a phenomenon-based learning approach combined with online applications, 2) comparing learning achievement in the subject of "Law and Life" after learning between students who received a phenomenon-based learning approach combined with online applications and those who received traditional learning, 3) comparing critical thinking skills before and after learning among students who received a phenomenon-based learning approach combined with online applications, 4) comparing critical thinking skills after learning between students who received a phenomenon-based learning approach combined with online applications and those who received traditional learning, and 5) studying student satisfaction with the phenomenon-based learning approach combined with online applications. The sample for this research consisted of 68 students at Yan Ta Khao Rattachanupatham School. The research instruments used for data collection included (1) a lesson plan using a phenomenon-based learning approach combined with online applications, (2) a traditional lesson plan, (3) a test to measure learning achievement in the subject of "Law and Life," (4) a critical thinking skills assessment, and (5) a satisfaction questionnaire. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and t-test analysis (both Dependent Samples and Independent Samples). The findings were as follows 1) Students who received learning management based on phenomena in conjunction with online applications had significantly higher learning achievement in the subject of Law and Life after the lesson compared to before the lesson, with statistical significance at the .05 level. 2) Students who received learning management based on phenomena in conjunction with online applications had significantly higher learning achievement in the subject of Law and Life after the lesson compared to students who received traditional learning management, with statistical significance at the .05 level. 3) Students who received learning management based on phenomena in conjunction with online applications had significantly higher critical thinking skills after the lesson compared to before the lesson, with statistical significance at the .05 level. 4) Students who received learning management based on phenomena in conjunction with online applications had significantly higher critical thinking skills after the lesson compared to students who received traditional learning management, with statistical significance at the .05 level. 5) Students expressed a high level of satisfaction with the learning management based on phenomena in conjunction with online

applications, with an overall mean (M) of 4.80 and a standard deviation (SD) of 0.40.

Keywords: Learning achievement Phenomenal based learning Critical thinking
Online applications

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง กระบวนการการเรียนรู้ต้องปรับตัวให้เท่าทันพร้อมรับสำหรับการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวผู้เรียนและครูผู้สอนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อเป็นรากฐานในการตัดสินใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นทักษะในการคิดพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลข่าวสารหรือสถานการณ์ต่างๆ อย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล (วิภาพรรณ พินลา, 2561, หน้า 16) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารโดยขาดวิจารณญาณเป็นเรื่องสำคัญ การศึกษาจึงเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ องค์การทางการศึกษาในสหรัฐอเมริกา จึงได้มีการจัดเตรียมระบบ การศึกษาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเข้าสู่สังคมโลก และมุ่งเน้นให้นักเรียนมีลักษณะ สำคัญ “4cs” ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหา (วิลาวณย์ จารุอรียานนท์, 2561)

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความคล้ายคลึงกับการเรียนรู้เชิงรุกแต่มีจุดแตกต่างกันที่สำคัญคือ การนำเอาปรากฏการณ์ในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ซึ่งมีความซับซ้อนในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายเพื่อนำไปสู่การค้นคำตอบอย่างรอบด้านซึ่งแตกต่างจากการตอบคำถามเพียงรูปแบบเดียวในการศึกษารูปแบบเดิม (อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2561) เป้าหมายสำคัญเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในโลกความเป็นจริง ผ่านการเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ รวมทั้งช่วยส่งเสริมการพัฒนา สมรรถนะต่าง ๆ ของนักเรียน โดยจัดการเรียนรู้ให้อยู่ในรูปแบบของการบูรณาการผ่านปรากฏการณ์ที่สนใจ ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือในการเรียนรู้ของนักเรียน มีการสืบค้น ค้นคว้า วิพากษ์ อภิปราย พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ ความเห็นเป็นข้อสรุปหรือองค์ความรู้ร่วมกันบนพื้นฐานของการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่เริ่มต้นจากการสังเกต สำรวจและลงมือปฏิบัติผ่านปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงเพื่อให้ได้คำตอบอย่างมีจุดหมาย (Silander, 2015 อ้างใน อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2561) ซึ่งจะสามารถช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1. สังเกตปรากฏการณ์ ซึ่งครูนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อให้นักเรียนร่วมกันสังเกตอย่างรอบด้านถือเป็นการกระตุ้นพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนให้กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ (ชนาพร แสนสมบัติ, 2559) ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหา นักเรียนจะได้ฝึกตั้งคำถามผ่านการระดมความคิด ของสมาชิกในกลุ่มทำให้นักเรียนได้เห็นมุมมองความคิดที่หลากหลายของผู้อื่น ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติการเพื่อหาคำตอบผ่านกระบวนการสืบค้น ค้นคว้า วิพากษ์ อภิปราย พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติโดยใช้เครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสร้างเป็นความเห็นข้อสรุปหรือองค์ความรู้ร่วมกันช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดแบบใช้หลักการของเหตุและผล ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเข้าใจ นักเรียนจะได้ออกแบบ

การนำเสนอผลงานออกมาในรูปแบบตามที่ตนเองสนใจ โดยทั้งครูและนักเรียนร่วมกันประเมินโต้แย้งอย่างมีเหตุผลผ่านการถามตอบระหว่างผู้นำเสนอและผู้ฟัง รวมทั้งร่วมกันสรุปองค์ความรู้ ซึ่งสามารถช่วยฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิตจริง (ชนาพร แสนสมบัติ, 2559) การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการคิดที่สำคัญสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยทำให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับและสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสม เน้นให้นักเรียนศึกษาปรากฏการณ์อย่างรอบคอบทุกแง่มุม ภายใต้บริบทที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง (หัสวนัส เฟิงสันเตียะ, 2563)

จากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2566 พบว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในรายวิชาสังคมศึกษา 5 เรื่องวิชากฎหมายกับชีวิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานที่ทางโรงเรียนกำหนด โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากสภาพปัญหาดังกล่าวนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาที่มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนเอง ดังที่ อรรถพรณ บุตรกัตถัญญ (2561) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ใช้ ปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การที่ผู้เรียนเกิด มุมมองแบบองค์รวมที่ข้ามข้อจำกัดของรายวิชานำไปสู่การที่ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาจากการสืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างชิ้นงานหรือลงมือปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีการให้เหตุผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันจากมุมมองที่เป็นภาพรวม และสามารถวิเคราะห์ และการประเมินจากหลักฐานต่าง ๆ มีสืบค้นจนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิตและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อถือได้รวมถึงสามารถให้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายกับชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายกับชีวิตหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

4. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นการทดลองโดยศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest-posttest design with nonequivalent group) ตามรูปแบบของแมคมิลแลน (McMillan, 1996 : 204)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์เรื่องกฎหมายกับชีวิต จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 10 คาบเรียน หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องกฎหมายอาญา พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.67, SD=0.47$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กฎหมายแพ่ง พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.62, SD=0.49$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สิทธิมนุษยชน พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.60, SD=0.49$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง องค์ก่รด้านสิทธิมนุษยชนอยู่ในระดับ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.65, SD=0.48$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง กฎหมายรัฐธรรมนูญ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.60, SD=0.49$)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องกฎหมายอาญา พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

($M=4.55, SD=0.50$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กฎหมายแพ่ง พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.50, SD=0.50$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สิทธิมนุษยชน พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.53, SD=0.50$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง องค์การด้านสิทธิมนุษยชนอยู่ในระดับ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.44, SD=0.53$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง กฎหมายรัฐธรรมนูญ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.63, SD=0.48$)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับตัวเรา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบมาทดลอง (Try out) วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.37-0.94 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.39-0.63 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

2.4 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่เป็นแบบเลือกตอบชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 4 ด้าน ตามแนวคิดของ Ennis and Millman (กลยา แก้วตา, 2565, หน้า 68) ดังนี้ ด้านที่ 1 ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลด้านที่ 2 ความสามารถในการระบุเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ด้านที่ 3 ความสามารถในการนิรนัย ด้านที่ 4 ความสามารถในการอุปนัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (α -Coefficient Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าเท่ากับ 0.96

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียน 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 17 ข้อ โดยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและแจ้งรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ

3.2 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บคะแนนไว้เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 จัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

ทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองและจัดการเรียนรู้แบบปกติใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยทั้ง 2 กลุ่มจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

3.4 เก็บคะแนนระหว่างเรียนโดยการใช้เกมทางการศึกษาจากนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.7 นำคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนจากการประเมินความพึงพอใจ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถิติเชิงบรรยายของข้อมูลพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยคะแนน (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ เพื่อเป็นการตรวจสอบการเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent)

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

การทดสอบ	n	M	SD	t	df	p-value
ก่อนเรียน	34	11.71	1.488	-46.196	33	.000
หลังเรียน	34	23.06	1.391			

*p-value $\leq$.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -46.196$, $df = 33$, $p\text{-value} = .000$) โดยมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 11.71 ($M = 11.71$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.488 ($SD = 1.488$) และมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 23.06 ($M = 23.06$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.391 ($SD = 1.391$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายกับชีวิตหลังเรียนสูงกว่า

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มทดสอบ	n	M	SD	t	df	p-value
กลุ่มทดลอง	34	23.06	1.391	5.953	66	.000
กลุ่มควบคุม	34	19.79	2.879			

*p-value $\leq .05$

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายกับชีวิต หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 5.953$, $df = 66$, $Sig. = .000$) โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กลุ่มทดลอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 23.06 ($M_{\text{กลุ่มทดลอง}} = 23.06$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.391 ($SD = 1.391$) และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ กลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 19.79 ($M_{\text{กลุ่มควบคุม}} = 19.79$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.879 ($SD = 2.879$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

การทดสอบ	n	M	SD	t	df	p-value
ก่อนเรียน	34	10.79	1.149	-41.492	33	.000
หลังเรียน	34	18.03	1.218			

*p-value $\leq .05$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลัง

เรียนของ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ มีทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -41.492$, $df = 33$, $p\text{-value} = .000$) โดยมีค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนเท่ากับ 10.79 ($M = 10.79$) มีค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.149 ($SD = 1.149$) และมีค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลัง เรียนเท่ากับ 18.03 ($M = 18.03$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.218 ($SD = 1.218$) ซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่า

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์กับนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ

กลุ่มทดสอบ	n	M	SD	t	df	p-value
กลุ่มทดลอง	34	18.03	1.128	9.866	66	.000
กลุ่มควบคุม	34	15.09	1.240			

* $p\text{-value} \leq .05$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 9.866$, $df = 66$, $\text{Sig.} = .000$) โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กลุ่ม ทดลอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนเท่ากับ 18.03 ($M_{\text{กลุ่มทดลอง}} = 18.03$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.128 ($SD = 1.128$) และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กลุ่ม ควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนเท่ากับ 15.09 ($M_{\text{กลุ่มควบคุม}} = 15.09$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.240 ($SD = 1.240$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 4 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์

รายด้าน	M	SD	แปลความหมาย
1. ด้านบรรยากาศ	4.79	0.25	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียน	4.78	0.15	มากที่สุด
3. ประโยชน์ที่ได้รับ	4.83	0.16	มากที่สุด

ภาพรวม	4.80	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ พบว่า ด้านบรรยากาศ ข้อคำถามที่ 3 บรรยากาศของการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและรายบุคคล ข้อคำถามที่ 4 บรรยากาศของการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (M) สูงที่สุดเท่ากับ 4.88 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.33 รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 1 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งประเด็นคำถามอย่างอิสระ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.79 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.41 ลำดับที่สาม คือ ข้อคำถามที่ 2 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆอย่างหลากหลาย นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.74 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.45 และลำดับสุดท้าย คือ ข้อคำถามที่ 5 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.68 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.47 ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่า” นั้นพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นวิธีการสอนที่เน้นการนำปรากฏการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนในห้องเรียนไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งวิธีการนี้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกล่าวคือเพิ่มความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นเพราะได้เห็นภาพและประสบการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น การตั้งคำถามและค้นหาคำตอบจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมากขึ้นและเกิดความอยากเรียนรู้เพิ่มเติม การนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงทำให้

นักเรียนเห็นคุณค่าของความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย พิพัฒน์พงษ์ ดำมาก (2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนธร จุ้ยสวัสดิ์ (2564) และสอดคล้องกับพิชาภา ด้วงสงค์ (2565) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพิ่มความจำ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงทำให้นักเรียนจดจำเนื้อหาได้นานขึ้นเพราะความรู้ถูกฝังอยู่ในความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงความรู้ของเนื้อหาวิชา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการค้นหาคำตอบผ่านปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวและน่าสนใจ จนเกิดเป็นองค์ความรู้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ได้ดี และพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่ในกระบวนการเรียนรู้นั้นนักเรียนได้ตั้งคำถามด้วยตนเองและใช้กระบวนการที่หลากหลายในสืบเสาะเพื่อหาคำตอบ แตกต่างกับการจัดการเรียนแบบปกติที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ นักเรียนไม่มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของนายธีระวัฒน์ เชื้อรัมย์ (2563) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคคำถาม R-C-A สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่า ” เพราะผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัวผู้เรียน ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ เกิดการสังเคราะห์ความรู้แก้ปัญหา ตัดสินใจและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเองได้ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย กัลยา แก้วตา (2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ หัสวนัส เพ็งสันเทียะ (2563) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชานันท์ วรพัฒนานนท์ (2565) ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนนั้น มีการบูรณาการความรู้ในหลากหลายสาขาวิชา มาใช้ในการแก้ปัญหา ได้ลง

มือปฏิบัติเป็นกลุ่มและร่วมกันสืบเสาะหาความรู้จากปรากฏการณ์มีขึ้นการจัดการเรียนที่ส่งเสริมการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณกล่าวคือนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดมพลัง
สมองจากกระบวนการกลุ่มและร่วมกันหาคำตอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อหาข้อสรุปโดยอาศัยหลัก
ของเหตุและผล

4.นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ทักษะ
การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ
สมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับ
แอปพลิเคชันออนไลน์มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ
ปกติ” เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ อรพรรณ บุตรกตัญญู (2561) ที่พบว่า การเรียนรู้โดยการให้นักเรียนได้ตั้ง
คำถามด้วยตนเอง และการใช้กระบวนการสืบเสาะเพื่อหาคำตอบ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดี ที่สามารถช่วย
พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ของนักเรียนได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มี
กระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหา ขั้นที่ 3 ลงมือ
ปฏิบัติการเพื่อหาคำตอบ ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความสนใจ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนได้ก่อให้เกิดการส่งเสริมการคิด
อย่างมีวิจารณ์ญาณ เพราะการใช้ปรากฏการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้
ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดของผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีความสุข
สนทนในการตอบคำถามผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ทำให้นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนมากขึ้น แตกต่างจาก
การเรียนรู้แบบปกติที่นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้ฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว สถานการณ์ที่นำมาควรเป็นประเด็นที่
มีความหมายต่อนักเรียน เป็นเรื่องใกล้ตัว ทำให้นักเรียนได้รับความรู้จากประสบการณ์ สามารถนำความรู้เดิม
มาสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิชายา ดวงสงค์ (2565)
สอดคล้องกับ สุขานันท์ วรพัฒนานนท์ (2565) สอดคล้องกับ ทันตธร จุ้ยสวัสดิ์ (2564)

5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชัน
ออนไลน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.80 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(SD) เท่ากับ 0.40 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ทำ
ให้นักเรียนมีอิสระในการแสดงความคิด มีมุมมองที่หลากหลายได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
ปรากฏการณ์ที่นักเรียนสนใจสัมพันธ์กับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองได้
บรรยากาศการเรียนที่แปลกใหม่ทำให้นักเรียนสนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความพึงพอใจในการ
เรียนรู้มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้และผลการเรียนรู้สัมพันธ์กันในทางบวก โกสุม สวัสดิ์พูน (2555) กล่าว
ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่จะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าตรงกับความต้องการ
หรือไม่อย่างไร ซึ่งความต้องการจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับ
ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกรักขึ้นชอบมีเจตคติที่ดีและมีความสุข และ นางอุไรวรรณ
เจือจันทร์ (2650) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ทั้งนี้

ขึ้นอยู่กับว่ากิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นน้อยเพียงใดนั้น คือสิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ ให้นักเรียน สอดคล้องกับ พิชายา ด้วงสงค์ (2565) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 สอดคล้องกับ พงษ์สิทธิ์ สิงห์อินทร์ (2563) สอดคล้องกับ ชลาธิป สมานิติ (2564)

6.ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ไปศึกษาในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน
2. ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้น ครูผู้สอนควรเลือกปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เกิดความท้าทายความสามารถและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ไปประยุกต์ใช้กับ หน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยการเรียนรู้หรือสาระการเรียนรู้มากขึ้น
2. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดรูปแบบต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชลาธิป สมานิติ. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(1), 113-129.
- ธีระวัฒน์ เจริญมัย. (2564, ตุลาคม-ธันวาคม). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคคำถาม R-C-A ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนชุมชนไมตรี อุทิศจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(1), 82-97.
- พิพัฒน์พงษ์ คำมาก. (2564). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*.
- พงศธร มหาวิจิตร. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้จากฟินแลนด์. *นิตยสาร สสวท.*, 45(209), 40-45.

- วริศรา เมืองจันทร์. (2563). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปทรงเรขาคณิต. (ปริญา การศึกษา มหาบัณฑิต กศ.ม. (คณิตศาสตร์ศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วิภาพรรณ พินลา. (2561, มกราคม –มิถุนายน). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อ พัฒนาทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่21. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 30(1),13-34.
- หัตถนัส เฟื่องสันเทียะ. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2561, เมษายน -มิถุนายน). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้าง มุมมอง แบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 46(2), 348-365.

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม Buddhist Innovations in Communicating the Dhamma for Society

พระมหาวิฑูรย์ กตเมธี, ประยูร แสงใส, ยุทธวีระ ศรีกันหานนท์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Phramaha Witthawat Katamethi, Prayoon Saengsai, Yitthaveeira Srikanhanon
Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand
E-mail: Pornchaiwanthum@gmail.com

Received: 06 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted 20 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความเรื่องพุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารพุทธธรรม ๒) เพื่อศึกษาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า พุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม เป็นศาสตร์และศิลป์ของพระพุทธเจ้าที่ใช้ยุติปัญหาความรุนแรงทางสังคมในสมัยพุทธกาล โดยวิธีการสื่อสารคล้ายกับวิธีการนิรนัย คือ (๑) การนิยามความจริง และ (๒) การพิสูจน์ความจริง ซึ่งผลลัพธ์ของการใช้พุทธนวัตกรรมนี้ ทำให้พระพุทธองค์สามารถประคับประคองคู่สนทนาหรือวงสนทนาให้พิจารณาสังขารได้อย่างมีความปรองดอง

คำสำคัญ : พุทธนวัตกรรม, การสื่อสาร

Abstract

The article "Buddhist Innovations in Communicating the Dhamma for Society" explores the methods of Dhamma communication and the innovative approaches used by the Buddha to address social issues. The findings reveal that Buddhist communication innovations, which blend science and art, were instrumental in resolving social violence during the Buddha's time. These methods resemble a deductive approach, involving the definition and proof of truth, enabling the Buddha to guide dialogues harmoniously. By employing these techniques, the Buddha facilitated reflection on ultimate truths, fostering understanding and promoting social harmony among individuals and communities.

Keywords: Buddhist innovation, communication

1. บทนำ

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องอาศัยการเผยแผ่ที่ทันสมัย เพราะความรู้และมโนทัศน์ของคนในยุคโลกาภิวัตน์ถูกปรุงแต่งให้แปลกใหม่อยู่เสมอ หากเปรียบเทียบสถานการณ์ปัจจุบันกับเหตุการณ์หลัง

พุทธกาลประมาณ ๕๐๐ ปี จะพบว่า ผู้มีความคิดแปลกใหม่ นามว่า พระเจ้ามิลินท์ (Menandre) ได้นำทฤษฎีตะวันตกมารุกรานหลักการตะวันออก จนเจ้าลัทธิ สมณะ ซี พราหมณ์ ครันครัม หนีปัญหาไม่กล้าสนทนาด้วย สถานการณ์ทางสังคมในครั้งนั้นดูอย่าแย้มไม่เป็นมิตร แต่ยังมีพระหนุ่มอย่างพระนาคเสน (Nāgasena) ได้รับอาสาวิชาข้อสงสัยของพระเจ้ามิลินท์จนแก้ปัญหามาได้สำเร็จ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้อ่านพบบทสนทาระหว่างพระอาจารย์กับพระนาคเสนรู้สึกประทับใจในบทสนทนาตอนหนึ่งความว่า เมื่อพระอาจารย์ชวนให้พระนาคเสนเป็นผู้ตอบข้อสงสัยของพระเจ้ามิลินท์ ขณะที่พระนาคเสนก็รับเป็นธุระและเรียนตอบว่า “อย่าว่าแต่พระเจ้ามิลินท์องค์เดียวเลย ให้พระเจ้าแผ่นดินในชมพูทวีปทั้งหมดมาถามปัญหากับข้าพเจ้าๆ ก็แก้ปัญหานั้นและหักล้างเหตุผลเสียให้หมด..” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547) บทสรุปของการสนทนา คือ พระเจ้ามิลินท์ยอมรับและเชื่อในหลักการของพระพุทธศาสนา สถานการณ์จากการเป็นศัตรูทางความคิดก็กลับเป็นมิตรในทางปฏิบัติ ซึ่งปัจจัยของความสำเร็จในการเผยแผ่ครั้งนั้น ถูกแยกออกเป็น ๒ ประเด็น คือ สำเร็จเพราะหลักธรรมที่ดีและเป็นของจริงอยู่แล้ว หรือสำเร็จด้วยเทคนิคที่พระนาคเสนนำมาใช้ ไม่ว่าจะสำเร็จด้วยเหตุผลใดก็ถือว่า เป็นนวัตกรรมการเผยแผ่ที่ดีและทันสมัย ทั้งนี้ ได้มีผู้ศึกษาจนพบประเด็นว่า ปัจจัยความสำเร็จของพระนาคเสน คือ วิธีการนิรนัย (Deduction) กล่าวคือ การวิเสชาปัญหา พระนาคเสนได้เน้นการนำเสนอความจริง โดยที่หลักธรรมต่างๆ พุทธปรัชญารับรองว่า เป็นสัจธรรมหรือหลักความจริงอยู่แล้ว ฉะนั้น ข้อสรุปทุกปัญหาของพระเจ้ามิลินท์ พระนาคเสนท่านได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว ส่วนวิธีการแบบนิรนัยถูกใช้เป็นนวัตกรรมในการชี้แจงสัจธรรมให้ได้รับความเข้าใจอย่างสมเหตุผล (นารินทร์ แก้วสิมมา, 2552) จึงสอดคล้องกับแนวทางการใช้เหตุผลของพระพุทธองค์ ที่ทรงให้ความสำคัญกับความจริงที่พิสูจน์ด้วยการทดลองปฏิบัติแล้วจึงเชื่อ ดังใจความที่ปรากฏในเกสปุตตสูตรว่า

“...ท่านทั้งหลายอย่าได้ถือโดยฟังตามกันมา อย่าได้ถือโดยสืบต่อกันมา อย่าได้ถือโดยตื่นข่าว อย่าได้ถือโดยอ้างตำรา อย่าได้ถือโดยเดาเอาเอง อย่าได้ถือโดยคาดคะเน อย่าได้ถือโดยตรึกตามอาการ อย่าได้ถือโดยชอบใจว่าถูกต้องกับลัทธิของตน อย่าได้ถือโดยเห็นว่าผู้พูดเป็นคนควรเชื่อถือได้ อย่าได้ถือโดยเชื่อว่า สมณะนี้เป็นครูของเรา เมื่อใดท่านพึงรู้ได้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้มีโทษ ธรรมเหล่านี้อันวิญญูชนดำหนิ ธรรมเหล่านี้อันบุคคลสมาทานให้บริบูรณ์แล้ว มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เมื่อนั้นท่านทั้งหลายพึงละเสีย (อง.ติก. ๒๐/๕๐๕/๒๔๔)

จากท่าทีของพระพุทธองค์ในประเด็นนี้ ผู้เขียนมองว่า วิธีการนิรนัยมีความสอดคล้องกับการให้เหตุผลแบบพุทธ ดังนั้น กระบวนการนิรนัยนี้เองจะเป็นนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมที่ดีต่อสังคมและยังช่วยให้การสื่อสารหรือการเผยแผ่พุทธธรรมประสบผลสำเร็จ

2. วิธีการสื่อสารตามหลักพุทธวิธีและตรรกวิธี

ภายหลังการตรัสรู้ พระพุทธองค์ทรงเข้าใจดีว่า ต้องได้เผชิญหน้ากับเจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียงด้านการให้เหตุผลจนเป็นที่ยอมรับมาอย่างยาวนานหลายท่าน รวมถึงต้องเผชิญหน้ากับนักปราชญ์ ฤๅชี พราหมณ์ มหาศาล ไปจนถึงกษัตริย์ในแว่นแคว้นต่างๆ แต่พระองค์ก็ไม่ทรงประหวั่นพรั่นพรึงใดๆ เพราะสิ่งสมบูรณ์ย่อม

มีอะไรที่สมบูรณ์ สัจธรรมก็เช่นกัน ย่อมมีมรรควิธีที่สมบูรณ์ไว้อยู่แล้ว นั่นก็คือ ความคิดที่ถูกต้อง ๑๐ ประการ ได้แก่ (๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย (๒) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ (๓) วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ (๔) วิธีคิดแบบอริยสัจ ๔ (๕) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ (๖) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก (๗) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม (๘) วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม (๙) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในปัจจุบัน และ (๑๐) วิธีคิดแบบวิภาษวาทิ (พระเทพเวที, 2525) วิธีคิดที่ถูกต้อง ๑๐ ข้อนี้ สามารถสร้างการสื่อสารหรือ การสนทนากันบนพื้นฐานของสัจธรรม แม้บางการสนทนาพระพุทธรองค์จะใช้วิธีคาดคะเนบ้าง แต่การคะเนของ พระองค์นั้นเป็นการยกทั้งบุคลาธิษฐานและธรรมาธิษฐานขึ้นมาอธิบายเพื่อให้ผู้ฟังสามารถเปรียบเทียบจน เข้าใจได้โดยง่าย ดังที่พระองค์ได้ตรัสความเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่กันและกันเกี่ยวโยงเป็นลูกโซ่ เป็น กระบวนการที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท ดังข้อความว่า

“...เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี เพราะสฬายตนะ เป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี เพราะตัณหาเป็น ปัจจัย อุปาทานจึงมี เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี เพราะภพเป็นปัจจัย ชาติจึงมี เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี ความโศก ความเศร้าครวญ ทุกข์ โทมนัสและความคับแค้นใจจึงมีพร้อม ความเกิดขึ้นแห่งกอง ทุกข์ทั้งปวงนี้ จึงปรากฏอยู่ในลักษณะเช่นนี้” (สง.นิ. ๑๖/๖๔/๑๔๔.)

นอกจากนี้ การสื่อสารตามหลักพุทธวิธี พระองค์ได้ตรัสไว้ในอภัยราชกุมารสูตร ความว่า เมื่อพระเจ้า อภัยราชกุมารได้รับคำยุยงจากพวกนิครนถ์ให้เสด็จเข้าไปถามปัญหากับพระพุทธรเจ้า ดังบทสนทนา ดังนี้ อภัย ราชกุมาร ประทับนั่ง ณ ที่สมควรแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระตถาคตจะ พึงตรัสวาจาอันไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่นบ้างหรือหนอ”

พระพุทธรเจ้า ตรัสตอบว่า “ราชกุมาร ในปัญหาข้อนี้ จะวิไลชนะโดยส่วนเดียวไม่ได้...เรารู้ว่าจางที่ไม่จริง แท้ ไม่มีประโยชน์ และไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น แต่เราจะไม่กล่าววาจานั้น แม้เรารู้ว่าจางที่จริงแท้ แต่ไม่ มีประโยชน์ และไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น เราก็กไม่กล่าววาจานั้น เรารู้ว่าจางที่จริงแท้ และมีประโยชน์ แต่ วาจานั้นไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนี้ เราจะดูเวลาที่กล่าววาจานั้น เรารู้ว่าจางที่ไม่จริงแท้ ไม่มี ประโยชน์ แต่วาจานั้นเป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนี้ เราไม่กล่าววาจานั้น เรารู้ว่าจางที่จริงแท้ และมี ประโยชน์ แต่วาจานั้นไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนี้ เรารู้เวลาที่กล่าววาจานั้น เรารู้ว่าจางที่จริง แท้ ไม่มีประโยชน์ แต่วาจานั้นเป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนี้ เราไม่กล่าววาจานั้น อนึ่ง เรารู้ว่าจางที่ จริง แท้ ที่มีประโยชน์ และวาจานั้นเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนี้ เรารู้เวลาที่กล่าววาจานั้น ข้อนี้เพราะเหตุไร เพราะตถาคตมีความเอื้อดูในหมู่สัตว์ทั้งหลาย” (ม.ม. ๑๓/๘๕-๘๖/๘๖-๘๘.)

จากทั้งสองพระสูตรที่ยกมานี้ จะเห็นว่า พระพุทธรเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการตรัสวาจาที่จริงและ ถูกกาลเทศะ เพราะถือเป็นสิ่งสำคัญในการให้เกียรติคู่สนทนาและจะช่วยประคับประคองการสนทนาให้ เป็นไปด้วยความปรองดองได้

แม้ในระบบตรรกะตะวันตกที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นของบทความนี้ วิธีการที่คล้ายกับ พุทธวิธีก็มีอยู่เช่นกัน นั่นคือ วิธีการของโสกราตีส เรียกว่า วิธีการนิรนัย (Deduction) วิธีการดังกล่าวถูก

นำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ และพิสูจน์ความจริง จนเกิดองค์ความรู้มากมาย จนทำให้ปรัชญาของโสกราตีสโด่งดังจนถึงยุคปัจจุบัน สำหรับกระบวนการของเขาที่ใช้สื่อสารเพื่อแสวงหาความรู้มี ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ทำตัวเป็นผู้ขอความรู้ โดยตะล่อมถามให้คู่สนทนากำหนดข้อคิดหรือค่านิยมของตนให้ชัดเจน
๒. ชี้ให้เห็นว่า จะต้องมีการสรุปบางอย่างเกิดจากค่านิยมดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
๓. ชี้ให้เห็นว่า ข้อสรุปตามข้อ ๒ นั้นขัดแย้งกับข้อเท็จจริงหรือขัดแย้งกับสามัญสำนึกหรือขัดแย้งกับข้อความที่ยอมรับกันอยู่แต่ก่อน ดังนั้น ค่านิยมของผู้สนทนาในข้อหนึ่งจึงผิด หากคู่สนทนายังไม่เห็นด้วยโสกราตีสก็จะดำเนินการของตนโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่หนึ่งมาใหม่จนครบวงจรเช่นนี้เรื่อยๆ จนกว่าจะเลิกลากันไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548)

นอกจากนี้ พระราชมนู (ประยูร ธมมจิตโต) (๒๕๔๔) ได้กล่าวถึงวิธีการของโสกราตีสว่า เป็นกระบวนการนิรนัย ที่ใช้เป็นศิลปะการสนทนาเพื่อประคับประคองการสื่อสารให้ดำเนินไปสู่คำตอบของปัญหาที่กำลังอภิปรายกัน มี ๕ ขั้นตอน คือ

(๑) สงสัย (Skeptical) โสกราตีสเริ่มต้นการสนทนาด้วยการยกย่องคู่สนทนาว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ท่านเองก็ใคร่รู้พอดี เนื่องจากท่านไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ท่านจึงขอให้เขาช่วยตอบคำถามของท่านเกี่ยวกับเรื่องนั้น การออกตัวทำนองนี้ถือว่าการถ่อมตัวของนักปรัชญา แต่ได้มีผู้วิจารณ์ว่า นั้นเป็นการเสแสร้งของโสกราตีส (Socratic Irony)

(๒) สนทนา (Conversational) จากนั้นโสกราตีสก็เป็นผู้ตั้งปัญหาให้คู่สนทนาตอบ การสนทนาจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับเทคนิคปุจฉา-วิสัชนา คู่สนทนาจะต้องหาคำจำกัดความของหัวข้อที่สนทนากัน โสกราตีสจะวิจารณ์ว่าคำจำกัดความนั้นมีข้อบกพร่องตรงไหนบ้าง อีกฝ่ายหนึ่งจะเสนอคำจำกัดความใหม่ที่ดูรัดกุมกว่า โสกราตีสจะขัดเกลาคำจำกัดความนั้นอีก การสนทนาจะดำเนินไปอย่างนี้ จนกว่าทั้งสองฝ่ายจะได้คำจำกัดความที่น่าพอใจ

(๓) หาคำจำกัดความ (Definitional) จุดมุ่งหมายของการสนทนาจึงอยู่ที่การหาคำจำกัดความที่ถูกต้อง โสกราตีส เชื่อว่า ถ้าเราพบคำจำกัดความที่ถูกต้องของสิ่งใด นั้นแสดงว่าเราพบความจริงแท้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งเป็นอันเดียวกับการค้นพบมโนภาพของสิ่งนั้นนั่นเอง

(๔) อุปนัย (Inductive) การสร้างคำจำกัดความจะเริ่มจากสิ่งเฉพาะไปสู่สิ่งสากล เช่น เมื่อหาคำจำกัดความของ “ความดี” โสกราตีสและคู่สนทนาจะพิจารณาตัวอย่างจากคุณสมบัติชนิดต่างๆ ในสังคมแล้วดึงเอาลักษณะที่เป็น “แก่น” หรือที่เป็นสากลเอามาสร้างเป็นค่านิยม

(๕) นิรนัย (Deductive) คำจำกัดความที่มีผู้เสนอมา จะถูกพิสูจน์โดยการนำไปเป็นมาตรการวัดสิ่งเฉพาะต่างๆ ว่ามีลักษณะร่วมกับลักษณะที่ระบุไว้ในคำจำกัดความนั้นหรือไม่ เช่น ถ้าได้คำจำกัดความของ “ความดี” แล้วก็ตรวจสอบว่า การทำทานหรือการปราบปรามโจรผู้ร้าย จัดเป็นความดีตามคำจำกัดความที่เราจะตั้งไว้หรือไม่เพียงใด กระบวนการทั้ง ๕ นี้ โสกราตีสได้ใช้เป็นวิธีการแสวงหาความรู้โดยการเสนอความเห็นขัดแย้งหรือตรงข้ามกับความเห็นหรือความรู้ที่มีอยู่เดิมแล้วไล่เลียงจนได้คำตอบที่ปรองดองกันได้ทั้งสองฝ่าย

(พระราชวรมนี, 2544) ตัวอย่างเช่น บทสนทนาระหว่างโสกราตีสกับยูโทโฟร (Euthyphro) กับปัญหาเรื่องสุทธิตกบอสุทธิตก ดังนี้

โสกราตีสกับยูโทโฟร เจอกันที่ศาลโดยบังเอิญ ขณะที่โสกราตีสถูกฟ้องร้องโดยเมเลตัสข้อหาทำให้เด็กหนุ่มเสียคนและพยายามสร้างเทพเจ้าองค์ใหม่ขึ้นในเอเธนส์ ส่วนยูโทโฟรมายังศาลเพื่อฟ้องร้องบิดาตนในข้อหาก่อการฆาตกรรม โสกราตีสเกิดความสงสัยใคร่รู้ว่า อะไรคือเหตุผลที่ทำให้บุตรกล่าฟ้องร้องบิดาของตน จึงถามออกไปว่า

โสกราตีส. “ขอสุวรรณค์ได้โปรดเถิดยูโทโฟร ท่านรู้จักของฟ้าดินดีจนรู้แน่ชัดหรือว่าจะอะไรคือสุทธิตก อะไรคือสุทธิตก แน่จนเมื่อเกิดเรื่องที่เล่ามานี้ขึ้นถึงกลับกล่าฟ้องพ่อของตนเองฐานก่อการฆาตกรรม”

ยูโทโฟร. “โสกราตีส เราคงไม่พิเศษกว่าคนอื่นดอก ถ้าเราไม่รู้แน่ในเรื่องเช่นนี้”

โสกราตีส. “ถ้าเช่นนั้น ก็ขอให้ท่านจงได้บอกข้าพเจ้าว่าอะไรคือสุทธิตกและอสุทธิตก” (ส.ศิริรักษ์, 2543) จากบทสนทนาบางตอนในยูโทโฟรที่ยกมานี้ ทำให้เห็นวิธีการทางนิรนัยของโสกราตีสชัดเจนขึ้น โดยเขาพยายามตะล่อมถามให้คู่สนทนากำหนดข้อคิดหรือค่านิยมที่เกี่ยวกับสุทธิตกและอสุทธิตกให้ชัดเจนก่อนเพื่อหาข้อสรุปบางอย่างของสิ่งนั้น

จึงเห็นได้ว่า วิธีการนิรนัยของโสกราตีส เป็นวิธีการที่ละมุนละม่อม โดยเขาจะตะล่อมให้คู่สนทนากำหนดข้อคิดหรือค่านิยมของตนให้ชัดเจนก่อนแล้วจึงชี้ให้เห็นว่าจะต้องมีข้อสรุปบางอย่างเกิดขึ้นจากค่านิยมดังกล่าวนั้น หากข้อสรุปนั้นมีความขัดแย้งกับข้อเท็จจริงหรือขัดแย้งกับสามัญสำนึก ค่านิยมนั้นก็จะต้องถือว่านิยามผิด โอกาสนี้เองคู่สนทนาจะเกิดความไม่มั่นใจในตัวเอง และโสกราตีสก็จะถือโอกาสนี้ขัดเกลาค่านิยมนั้นจนได้ค่านิยมใหม่ที่เขานิยามขึ้นเอง เท่ากับว่าโสกราตีสให้คู่สนทนายอมรับค่านิยมนั้นด้วย ดังนั้นวิธีการของโสกราตีสจึงเป็นการชักใช้ไล่เลียงจนได้คำตอบที่ปรองดองกันทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับความจริงด้วย จึงเหมาะสำหรับนำมาพัฒนาวิธีการสื่อสารในยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี

3. พุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม

นวัตกรรมเป็นของใหม่ สัจธรรมก็เช่นกันคือเป็นของใหม่อยู่เสมอ ใหม่จนเมื่อแม้พระพุทธเจ้าพระองค์ใหม่มาตรัสรู้ ก็ยังทรงสั่งสอนสัจธรรมเดิมอยู่นั่นเอง ดังพระพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตทั้งหลายจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ธาตุ (หลัก) นั้น คือ ความตั้งอยู่ตามธรรมดาความเป็นไปตามธรรมดา...สิ่งนี้เป็นปัจจัยของสิ่งนี้ ก็คงตั้งอยู่อย่างนั้น ตถาคตตรัสรู้แล้ว...จึงแสดง ปัญญาติกำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่าย... ‘เธอทั้งหลายจงมาเถิด’...” (อง.ติก. ๒๐/๑๓/๓๘๕.)

นี่คือที่มาของคำว่า “อกาลิก” คือ ไม่จำกัดกาลเวลา เหมือนคำว่า ความจริงไม่กลัวการพิสูจน์ เพราะไม่ว่าจะพิสูจน์เมื่อใดก็ตาม ความจริงก็ยังเป็นความจริงอยู่เสมอ สัจธรรมจึงเป็นสิ่งที่ประจักษ์ต่อชาวโลกด้วยและเป็นของใหม่ด้วย ดังเช่นเรื่องของขานาทานหนึ่งรอดโทษเพราะพระพุทธเจ้า ใจความเรื่องว่า

คำคืนหนึ่ง พวกโจรได้ลอบต่อน้ำเข้าไปภายในกรุงสาวัตถี แล้วขุดเป็นอุโมงค์เข้าไปในเรือนที่มั่งคั่ง ลักเงินและทองคำไปจำนวนมาก มุดออกไปทางท่อน้ำที่เข้ามา แล้วแฉะแบ่งทรัพย์กันใกล้ทุ่งนาแห่งหนึ่งระหว่างหน่อออกมา โจรคนหนึ่งแอบนำเงินไปแล้วผูกมัดซ่อนไว้ในเสื้อผ้าของตน เมื่อแบ่งทรัพย์กันแล้วก็รีบหนี โจรคนนั้นไม่ทันระวัง ไม่รู้ว่าท่อน้ำหลุดออกจากตัวร่วงลงพื้นดิน ใกล้รุ่งวันนั้น พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า ขวานาคคนหนึ่งจะไปไถนาแล้วเจอถุงเงิน เขาจะถูกจับตัวไปประหารชีวิต จึงจะเสด็จไปสงเคราะห์เขา เมื่อเช้ามีด ขวานานำไคมาลงมือไถนา, พระพุทธเจ้าเสด็จมายังที่นั้น มีพระอานนท์ติดตาม เขาเห็นพระศาสดาก็รีบมาไหว้, พระองค์ไม่ได้ตรัสอะไรๆ แก่เขาเลย ครั้นเสด็จเดินไปหน่อยหนึ่งก็ตรัสถามให้ขวานาได้ยืมว่า “อานนท์ เธอเห็นสรพิษไหม ?” ทูลว่า “เห็นพระเจ้าข้า นั่นสรพิษ” แล้วเสด็จไป เขาคิดว่ามีงู อยู่ตรงนั้นแน่ๆ จึงถือปฏักเดินไปดูก็เห็นงูผ้าใส่เงิน แฉะออกดูก็เห็นเงิน คิดว่าพระศาสดาคงคิดว่า “มีงูอยู่ในงู ที่แท้มีเงินอยู่ตั้งพันหนึ่ง” เขาหยิบมาแล้วซ่อนมันไว้ที่คั่นนานั้นเอง เมื่อเจ้าของทรัพย์ ติดตามมาจึงเห็นร่องรอยการประชุมแบ่งทรัพย์ และตามดูรอยเท้าของขวานาจนพบงูทรัพย์ เขาถูกจับกุมเยียนตีสนาตัวไปให้พระราชอาชญา ตรัสสั่งให้ประหารชีวิต ระหว่างถูกนำตัวไปแดนประหาร เขาได้แต่พูดว่า “เห็นไหมอานนท์ เห็นสรพิษไหม เห็นพระเจ้าข้า นั่นสรพิษร้าย” พวกราชบุรุษ ทูลให้พระราชาทรงทราบ พระราชาให้นำตัวมาแล้วตรัสถามเหตุผลที่พูดเช่นนั้น เขาจึงทูลเรื่องทั้งหมดให้ทรงสดับ...พระราชาให้นำขวานาเข้ามาในพระเชตวันด้วย เพื่อทูลถามพระศาสดา พระพุทธเจ้าทรงรับว่าได้ตรัสกับพระอานนท์เช่นนั้นจริง พระราชาทรงให้ปล่อยขวานาไป (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547)

จากเรื่องราวของขวานาข้างต้น จะเห็นว่า พระพุทธพจน์แม้จะตรัสไว้และผ่านมาแล้ว แต่ก็ยังช่วยให้ชีวิตของขวานาแคล้วคลาดปลอดภัยจากโทษประหารชีวิตได้ ด้วยตรรกะนี้กระมัง พระสงฆ์บางท่านจึงใช้วิธีการเผยแผ่โดยนำพุทธศาสนิกชนชาวไทยบางพวก ติดสติ๊กเกอร์พุทธวจนะไว้ท้ายรถ นอกจากจะเป็นการเผยแผ่พุทธธรรมแล้ว ยังเผื่อว่าจะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัยในคราวคับขันเหมือนขวานาท่านนั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ภาระหน้าที่การเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ปัญหาไม่ได้อยู่ที่หลักธรรม แต่อยู่ที่วิธีการสื่อสารอย่างไรให้เหมาะสมกับยุคสมัย ความแพรวพราวและความจริงใจในการสื่อสาร เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการให้เกิดอิทธิพลและส่งผลโดยตรงต่อการสื่อสารว่า จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งที่ผ่านมามีหลายอุทาหรณ์ปรากฏตามสื่อโซเชียลมีเดียอยู่บ่อยครั้ง กับการที่พระสงฆ์สอนผิดแผกไปจากพระธรรมวินัย เช่น สอนการปฏิบัติธรรมแบบสะเทิ้นบก สะเทิ้นน้ำ การฉันทฉีเพื่อรักษาโรค หรือนำฉีมาล้างตาให้สะอาด เป็นต้น สุดท้ายแล้วการสั่งสอนแบบผิดๆ นั้นก็ทำให้สังคมประณามและเสื่อมศรัทธาในที่สุด หรือแม้แต่ต่อตีตมหาเปรี๊ญลาสิกขาบทจากพระธรรมวินัยแล้ว พุดจาจาบจ้วงพระสงฆ์ในเรื่องที่ไม่สมควร แม้จริงหรือไม่? แต่ไม่ถูกกาลเทศะ ก็อาจมีผลด้านลบให้แก่ผู้พูดได้ ฉะนั้น ทางพระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญกับการกล่าวแต่ความจริงและรู้จักกาลเทศะในการกล่าวเป็นอย่างมาก ดังพระพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย วาจา ๕ ประการ เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นวาจาทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษและวิญญูชนไม่ติเตียน คือ (๑) กล่าวแล้วควรแก่เวลา (กาลเนย ภาสิตา โหติ) (๒) กล่าวแล้วตามลัทธิจริง (สจฺจ ภาสิ

ตา โหติ) (๓) กล่าวแล้วอย่างอ่อนหวาน (สณฺหา ภาสิตา โหติ) (๔) กล่าวแล้วมีประโยชน์ (อตุตฺตสณฺหิตา ภาสิตา โหติ) (๕) กล่าวแล้วด้วยเมตตาจิต (เมตตตฺตจฺจเตน ภาสิตา โหติ)...” (ปญจก. อจ. ๒๒/๒๗๑/๑๙๘.)

ในอรรถกถาธรรมบท ภาคที่ ๑ เรื่องการทะเลาะวิวาทของพระประยูรญาติของพระพุทธเจ้า โดยมีเรื่องเล่าไว้โดยย่อว่า พวกเจ้าศากยะและพวกเจ้าโกลิยะให้กันแม่น้ำโรหิณีด้วยทำนบอันเดียวกันระหว่างนครกบิลพัสดุ์กับนครโกลิยะแล้วทำนา พอถึงเดือนเชษฐมาสคือเดือนมิถุนายน เมื่อข้าวกล้าเขียว น้ำไม่พอแบ่งปันให้ทั้ง ๒ ฝ่าย พระประยูรญาติจึงเตรียมทำสงครามแย่งน้ำกัน เมื่อพระพุทธองค์ทรงตรวจดูสัตว์โลกเวลาใกล้รุ่งทอดพระเนตรเห็นหมู่พระญาติกำลังจะกระทำการดังกล่าว จึงทรงดำริว่า “เมื่อเราไม่ไป พวกญาติจักฉิบหาย” จึงเสด็จไปพระองค์เดียว เมื่อพระญาติทั้งหลายเห็นพระพุทธเจ้าแล้วทั้งอาวุช ถวายบังคม พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า “ทะเลาะกันเรื่องอะไร” พระญาติเหล่านั้นกราบทูลว่า “ทะเลาะกันเพราะน้ำ พระเจ้าข้า” พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า “น้ำกับกษัตริย์อะไรมีค่ามากกว่ากัน” พวกพระญาติทูลว่า “กษัตริย์ทั้งหลาย หาค่ามิได้” พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ก็การที่ท่านทั้งหลายจะทำกษัตริย์ซึ่งหาค่ามิได้ให้ฉิบหายเพราะอาศัยน้ำซึ่งมีประมาณน้อยควรแล้วหรือ” พระญาติเหล่านั้นได้นิ่งแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสเตือนพระญาติเหล่านั้นว่า “เพราะเหตุไร พวกท่านจึงกระทำความเห็นปานนี้ เมื่อเราไม่อยู่วันนี้ แม่น้ำคือโลหิตจักไหลนอง ท่านทั้งหลาย ทำกรรมไม่สมควรแล้ว ท่านทั้งหลายเป็นผู้มีเวร ๕ อยู่ เราไม่มีเวร ท่านทั้งหลายมีความเดือดร้อนด้วยกิเลสอยู่ เราไม่มีความเดือดร้อนอยู่ ท่านทั้งหลายเป็นผู้มีความขวนขวายในอันแสวงหากามคุณอยู่ เราไม่มีความขวนขวายอยู่” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547). จากเนื้อหาในธรรมบทที่ยกมานี้ จะเห็นว่า จากพระดำรัสที่พระพุทธองค์ทรงตรัสถาม เป็นการพยายามให้พระญาติเหล่านั้นนิยามความจริงในเชิงที่ว่า คุณค่าของกษัตริย์กับน้ำ อะไร ? มีคุณค่ามากกว่ากัน เมื่อพระญาติทรงนิยามแล้วว่า กษัตริย์มีคุณค่ามากกว่าน้ำ นั่นทำให้กระบวนการทางนิรนัยดำเนินไปสู่ขั้นตอนที่สอง คือ หากอธิบายมาสนับสนุนค่านิยามนั้น พระพุทธองค์จึงทรงใช้โอกาสนี้นำสัจธรรมมาอธิบายจนพระประยูรญาติเข้าใจ จนเลิกทำสงครามแย่งน้ำกันต่อไป

ในอรรถกถาธรรมบท พรรณนาเรื่องราวของพระวัคคิที่หลงใหลในรูปโฉมของพระพุทธเจ้า ความว่า พระวัคคิเป็นพราหมณ์ชาวสาวตถิ ได้เล่าเรียนจนจบพระเวท ต่อมาได้เห็นพระพุทธเจ้าแล้วพึงพอใจในพระพุทธสรีระ จึงออกบวชตามเสด็จไปทุกแห่ง ฝ้าดูพระองค์อยู่ตลอด เมื่อพระพุทธเจ้าเห็นว่าถึงเวลาที่ญาณของท่านแก่กล้าแล้ว จึงตรัสกับท่านว่า

“วัคคิ ท่านหาประโยชน์อะไรด้วยมองรูปกายอันเปื่อยเน่านี้ที่ท่านเห็น วัคคิ ผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม ผู้เห็นธรรมจึงจะชื่อว่าเห็นเรา”

แต่พระวัคคิยังคงไม่ละพฤติกรรมเช่นเดิม จนใกล้เข้าพรรษา พระพุทธเจ้าจึงทรงขับไล่ท่านเสียจากสำนัก พระวัคคิเสียใจมาก จึงขึ้นไปบนเขาคิชฌกูฏเพื่อตั้งใจจะทำอัตตวินิบาต (ฆ่าตัวตาย) พระพุทธเจ้าจึงเสด็จไปปรากฏพระกายที่นั่น แล้วตรัสเตือนสติท่านว่า

“ภิกษุผู้มากด้วยความปราโมทย์ เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จะพึงบรรลุบทอันสงบที่ระงับสังขารเป็นความสุข” พระวัคคิจึงบรรลุอรหัตต์พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา แล้วเหาะลงมาราบพระพุทธเจ้า (มหามกุฏ

ราชวิทยาลัย, 2547) ต่อมาพระพุทธเจ้าได้ประกาศท่ามกลางพระอริยสงฆ์ และยกย่องพระวัคกลีว่า เป็นยอดของภิกษุผู้น้อมใจไปด้วยศรัทธา

จากเรื่องราวข้างต้น ผู้เขียนมองว่า พระพุทธเจ้าทรงเข้าใจชาติกำเนิดของพระวัคกลีที่ถูกเลี้ยงมาอย่างดี ทำให้ท่านรักสวยรักงาม จึงทรงตรัสแรงๆ เรื่องความเสื่อมของสังขารที่แม้จะเป็นร่างกายของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นบรมครูของโลก ก็ยังตกอยู่สภาวะที่ต้องเนาเปื่อยไปตามธรรมชาติไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เมื่อพระวัคกลีเกิดความน้อยใจหลีกเลี่ยงไปเพื่อจะฆ่าตัวตาย พระพุทธองค์จึงทรงใช้จังหวะนี้ปลอบท่านเพื่อให้เกิดความปิติก่อนแล้ว จึงพิจารณาพุทธธรรมด้วยวิจยญาณของตนเอง ทำให้หยุดการฆ่าตัวตาย และขัดเกลาจิตใจจนหมดสิ้นกิเลสได้อย่างถาวร

นอกจากนี้ ในองคุลิมาลสูตร พระพุทธองค์ทรงสื่อสารกับองคุลิมาลมีใจความว่า ไจรองคุลิมาลถือดาบและไล่สวดแล่งธนูไว้พร้อม ติดตามพระพุทธเจ้าไปทางเบื้องพระปฤษฎางค์ พระพุทธองค์ทรงบันดาลอิทธิกาฬสังขารโดยวิธีที่ไจรองคุลิมาลจะวิงวนสุดกำลัง ก็ไม่สามารถจะตามทันพระพุทธองค์ผู้เสด็จไปตามปกติได้ องคุลิมาลจึงคิดว่า

“นาคัจจรรยัจจิง ไม่เคยปรากฏ เมื่อก่อนแม้ช้างที่กำลังวิ่ง ม้าที่กำลังวิ่ง รถที่กำลังแล่น เนื้อที่กำลังวิ่ง เรายังวิ่งตามทันจับได้ แต่เราวิ่งจนสุดกำลังยังไม่ทันสมณะรูปนี้ซึ่งเดินตามปกติได้”

องคุลิมาลจึงหยุดยืนกล่าวกับพระพุทธองค์ว่า “หยุดก่อน สมณะ หยุดก่อนสมณะ”

พระพุทธองค์ ตรัสตอบว่า “เราหยุดแล้ว องคุลิมาล ท่านต่างหากจงหยุด”

อ. “สมณะ ท่านกำลังเดินไป ยังกล่าวว่า เราหยุดแล้ว ท่านต่างหากยังไม่หยุด กลับกล่าวหาข้าพเจ้าผู้หยุดแล้วว่า ยังไม่หยุด สมณะ ข้าพเจ้าขอถามเนื้อความนี้กับท่าน ท่านหยุดอย่างไร ข้าพเจ้าไม่หยุดอย่างไร?”

พ. “องคุลิมาล เราวางอาชญาในสรรพสัตว์ได้แล้ว จึงชื่อว่า หยุดแล้วตลอดกาล ส่วนท่านไม่สำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้น เราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วนท่านสิชื่อว่า ยังไม่หยุด” (ม.ม. ๑๓/๓๔๗-๓๔๘/๔๒๓-๔๒๔) บทสรุปของการสนทนา พบว่า องคุลิมาลยอมวางศาสตราวุธลงแล้วขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา หยุดการเข่นฆ่าเพื่อนมนุษย์ อุทิศตนเพื่อแสวงหาความสงบพ้นทุกข์

จึงเห็นได้ว่า การสื่อสารของพระพุทธเจ้า เป็นกระบวนการทางนิรนัย กล่าวคือ การกำหนดหรือนิยามความจริงไว้ก่อนจากนั้นค่อยสาวหาเหตุผลเพื่อยืนยันหรือให้น้ำหนักกับคำที่กำหนดหรือนิยามไว้ก่อนหน้านั้น ซึ่งการที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “เราหยุดแล้ว ท่านต่างหากจงหยุด” เป็นการตรัสความจริงก่อน จากนั้นทรงอธิบายว่า “เราวางอาชญาในสรรพสัตว์ได้แล้ว จึงชื่อว่า หยุดแล้วตลอดกาล ส่วนท่านไม่สำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้น เราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วนท่านสิชื่อว่า ยังไม่หยุด” เป็นการหาเหตุผลมายืนยันให้เกิดความยอมรับในคำนิยามหรือความจริงก่อนจากนั้นเมื่อความจริงทำงานโดยอธิบายเหตุและผล องคุลิมาลซึ่งเป็นผู้คงแก่เรียนเป็นทุนเดิมอยู่แล้วยังสามารถเข้าใจในเหตุผลนั้นได้โดยง่าย จึงยอมหยุดการประหัตถ์ประหารผู้อื่นมุ่งหน้าสู่การประหารกิเลสในใจของตนแทน เบญจศีลและเบญจธรรมซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการอยู่

ร่วมกันในสังคมก็เจริญงอกงามในใจ ดังนั้น วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในองคฺลิมาสฺตร คือหนึ่งการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคมโดยแท้จริง

4. สรุป

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารพุทธธรรมเพื่อสังคม ผู้เขียนได้นำเสนอทั้งด้านของศาสตร์และศิลป์ของพระพุทธเจ้าที่ใช้ยุดิปัญหาความรุนแรงทางสังคมในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ เป็นศิลปะในการสนทนาเพื่อประคับประคองให้คู่สนทนาหรือวงสนทนาดำเนินไปสู่คำตอบของปัญหาที่กำลังอภิปรายกันได้อย่างมีความปรองดอง ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำวิธีการทางนินยมาเปรียบเทียบกับให้เหตฺผลของพระพุทธเจ้าได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งหัวใจหลักของวิธีการให้เหตฺผล ก็คือ การนินยให้ตรงกับความจริง โดยเน้นให้คู่สนทนายอมรับความจริงที่นินยกัน จนบางเหตฺการณที่อยู่ในขั้นตอนของการนินย ไม่ถูกนำไปสู่ขั้นตอนที่สองเลย แต่ผลลัพท์ภายหลังการสนทนาได้สร้างความปรองดองขึ้นในสังคมและเกื้อกูลสังคมให้หยุดการประหัตถ์ประหารชีวิตของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นอกจากนี้ ผลลัพท์ของวิธีการยังได้ยุดิการเวียนว่ายตายเกิดของพระอริยสงฆ์สาวกอีกด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การสื่อสารข้อปัญหาต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนาที่จะเกิดมีขึ้นในอนาคตระหว่างพุทธศาสนิกชนด้วยกันหรือกับพี่น้องต่างศาสนา ควรจะนำวิธีการนินยมาเป็นพุทธนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อให้สังคมเกิดความปรองดองบนพื้นฐานของความจริงนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

นารินทร์ แก้วสีมมา. (2552). *ศึกษาวิเคราะห์ภาววิธในมิลินทปัญหา* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). บัณฑิต

วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2544). *ปรัชญากรีก: บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก* (พิมพ์ครั้งที่ 5).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

พระเทพเวที. (2525). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2547). *มิลินทปัญหา: ฉบับแปลในมหามกุฏราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาม

กุฏราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัย. (2547). *ธัมมปทัฏฐกถา แปล ภาค 2* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัย. (2547). *ธัมมปทัฏฐกถา แปล ภาค 6* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพฯ: ศักดิโสภารพิมพ์.

ส.ศิริรักษ์. (2543). *ยูไทโฟร (วิธีการของโสกราตีส)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดนครสวรรค์
**Learning Activities for Strengthening Active Buddhist Characteristics of Upper
Primary Students at Wat Weruwan School, Nakhon Sawan Province**

พระมหาวิรัตน์ รุ่งเป้า, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Phramaha Wirat Rungpao, Nattachet Phulcharoen
Naresuan University, Thailand
E-mail: wiratr63@nu.ac.th

Received: 06 December 2024; Revised: 20 December 2024; Accepted 22 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14 คน กับครูผู้สอนสาระวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนวัดเวฬุวันจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2567 โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์สถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาเรียนรู้ความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 2) คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองต้นรู้ด้วยหลักสัปปุริสธรรม 3) แบบประเมินการสังเกตการณ์ทำกิจกรรมกับแบบสัมภาษณ์หลังจากทำกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ปัจจุบันครูผู้สอน นักเรียนอยากได้เนื้อหาที่เข้าใจง่าย เวลาเรียนรู้พระพุทธศาสนาไปแล้วไม่รู้จะนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างไร เนื้อหามีความเข้าใจยากเลยไม่รู้หัวใจหลักของพุทธศาสนาที่แท้จริงว่ามันคืออะไร และนักเรียนประสบปัญหาในการเรียนมีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ทำให้สับสนคำ คำศัพท์ทางพุทธศาสนาที่แปลเป็นภาษาพูดคืออะไรทำให้การเรียนเข้าใจยาก และก็ไม่รู้ว่าศาสนาจะช่วยขัดเกลาคนได้จริงมั้ย เลยไม่รู้ว่าจะเรียนไปทำไมเพราะในหลายๆ เรื่องมีแต่เรื่องเสื่อมเสีย และผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีความรู้ความเข้าใจจากหลังธรรมทั้ง 7 โดยรวม คือ เข้าใจความเป็นธรรมดาของชีวิต รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักพอประมาณ รู้จักเวลา รู้จักการอยู่ร่วมกัน รู้จักความแตกต่าง

ของบุคคล เป็นกุศลธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี โดยไม่ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด ครูผู้สอนกล่าวว่านักเรียนมีการเรียนรู้ได้ไว เข้าใจความเป็นธรรมชาติของชีวิต เข้าใจสังคมสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีเนื้อหาที่ควบคุมและกระชับ ไม่ยากสำหรับนักเรียนประถม ด้วยแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความ เป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มาสร้างองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา หรือ LSBU Model เป็นกระบวนการที่สร้างขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานการเรียนรู้ในสาระวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ที่สอดคล้องกับ ผลการศึกษาด้านการณปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

คำสำคัญ: กิจกรรมการจัดการเรียนรู้; พุทธศาสนิกชน; การต้นรู้

Abstract

This qualitative research aimed to study the current situation of learning management to foster the characteristics of active Buddhist practitioners among upper primary students and to develop learning activities that enhance these traits. The research targeted 14 upper primary students and teachers of Religion, Morality, and Ethics in the Social Studies, Religion, and Culture subject group at Wat Weruwan School, Nakhon Sawan Province, during the 2024 academic year, using purposive sampling. Three research instruments were employed: 1) an interview guide on the current situation and challenges in learning about active Buddhist practitioners for upper primary students, 2) a learning management manual based on the principles of the Seven Noble Qualities (Sappurisa Dhamma), and 3) activity observation and post-activity interview evaluation forms. Data were analyzed qualitatively through content analysis and descriptive writing. The findings revealed that students and teachers expressed a desire for simpler content and practical applications of Buddhist teachings in daily life. Students faced challenges with complex Buddhist terminology, which led to confusion and difficulty in understanding the core essence of Buddhism. Moreover, skepticism about the practical benefits of religion further contributed to their disengagement. The developed learning activities focused on understanding the Seven Noble Qualities, including awareness of life's nature, causality, self-awareness, moderation, time management, social coexistence, and respect for individual differences. These activities fostered moral excellence, independent of one's background. Teachers noted that students showed faster learning, a better understanding of life's nature, an improved awareness of social and environmental dynamics, and increased empathy. The structured and concise content made the lessons accessible for primary students. This learning approach, grounded in the LSBU Model, was designed to enhance students' fundamental knowledge in Religion, Morality, and Ethics, aligning with the findings on the current challenges of learning management for fostering active Buddhist practitioners in upper primary education.

Keywords: Learning activities; Strengthening active; Buddhist characteristics

1. บทนำ

การเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันของสังคม เข้าใจเข้าใจการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความคิดที่แตกต่าง และมีคุณธรรม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ศาสนาพุทธเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่ง และเป็นองค์ประกอบของสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งที่มีอิทธิพลในการจัดระเบียบสังคมให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อให้สังคมเป็นอยู่อย่างมีระบบ เป็นระเบียบเรียบร้อย การที่พระพุทธเจ้าค้นพบอริยสัจ 4 ด้วยวิธีที่เป็นการฝึกจิตด้วยสติจนถึงซึ่งความรู้แจ้งในสรรพสิ่ง สอนให้มนุษย์รู้จักทำบุญ รักษาศีล และเจริญภาวนาเพื่อจะได้เป็นหนทางในการพ้นทุกข์ของมนุษย์ ความศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาคุณค่าให้แก่ชีวิต เพื่อไปถึงความสำเร็จและความจริงอันสูงสุด มิ่งมงคลธรรมที่สำคัญคือปัญญา ปัญญา คือ ความเชื่อ ที่ประกอบด้วยเหตุผลที่ถ่วงถ่วงแล้วจากปัญญา เพื่อไม่ให้สิ่งที่เชื่อนั้นเป็นศรัทธาที่มลาย ศาสนาพุทธประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ ศาสดา ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี เป็นหลัก ศาสนบุคคลคือพุทธบริษัททั้ง 4 ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นส่วนสำคัญ มีหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนาด้วยการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนและเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557)

ปัญหาในปัจจุบันประชาชนมีศรัทธาแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นที่ใด ส่วนมากมักเริ่มต้นจากการวางศรัทธาลงที่พระสงฆ์ เพราะเป็นรูปธรรมเห็นชัดเจนกว่าอย่างอื่น ชาวพุทธส่วนใหญ่ยังไม่เข้าถึงตัวแท้ของศาสนา คือพระธรรม เนื่องจากชาวพุทธขาดพลังศรัทธาในพระธรรมคำสอน ซึ่งเป็นวิกฤติศรัทธาจึงเกิดขึ้นในใจของชาวพุทธทั้งหลาย ทำให้เกิดความสับสนลังเลในพระพุทธศาสนาหากชาวพุทธส่วนใหญ่ยังสนใจพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นพิธีกรรม โดยไม่สนใจส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระคือหลักพระธรรมแล้ว จะถือว่ายังไม่เข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง (บุญศรี พรหมมาพันธ์, 2539) จะเห็นได้จากข่าวในปัจจุบันที่ปรากฏในสังคมพุทธศาสนาในหลายกรณี เช่นพิธีกรรมของศาสนาเกี่ยวกับศีลธรรมเริ่มลดน้อยลง ในที่สุดก็กลายเป็นความขัดแย้งกับศีลธรรมทางศาสนา เช่นกรณีไอโซ่ ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับอะไรกับศีล สมาธิ ปัญญาแต่อย่างใด (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2563) การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ที่นำไปแสดงโชว์ในทางไม่เหมาะสมต่อพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปลอมแปลงพระธรรมวินัยเพื่อประโยชน์ของกลุ่มตน เช่นกรณีธรรมกาย ปัญหาพระนอนกรีดที่ประพฤติไม่เหมาะสมในพระธรรมวินัย เช่นกรณีหลวงปู่เณรคำ กรณีพุทธอิสระ กรณีสันติอโศก กรณีพระยันตระ เป็นต้น เมื่อประชาชนไม่เข้าใจว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควร หน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความเข้าใจ ไม่ใช่ปล่อยเลยตามเลย จึงเกิดเป็นวิกฤติศรัทธาได้ (พระสมุห์ธณัฐพล ธมฺมสโร (ผลาเลิศ), พระเมณรัตน์ จิตตมโล (พิทักษ์ทรัพย์), 2566) การตั้งคำถามที่ว่าพระสงฆ์บางส่วนเป็นต้นเหตุแห่งวิกฤติศรัทธา จากสื่อต่างๆ ทำให้เกิดวิกฤติศรัทธาที่มีต่อพระภิกษุในสังคมไทย นำไปสู่ปัญหาความศรัทธาความเชื่อที่มีต่อหลักธรรมคำสั่ง

สอนทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกล่อมเกลাজิตใจของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญกับวิกฤตทางด้านคุณธรรมจริยธรรม มีแนวคิดเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น เป็นสาเหตุให้พุทธบริษัทบางส่วนมุ่งแสวงหาความสุขส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหนทางแห่งพระธรรมวินัย ส่งผลให้สังคมมีทิศทางที่แย่ง ไม่มีความไว้วางใจ การมีส่วนร่วมทางสังคมน้อยขึ้น การใช้ปัญญาแก้ปัญหาตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามีแนวโน้มลดลง (พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง, 2561)

ผู้วิจัยต้องการศึกษา เกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันด้านความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากปัจจุบันเกิดวิกฤตศรัทธาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อความศรัทธาความเลื่อมใส และความเคารพในพระพุทธศาสนาตกลงมากกว่าสมัยก่อน เพราะพระภิกษุสามเณรประพฤติผิดพระธรรมวินัยมากขึ้น จะเห็นได้ว่าพลังศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนากำลังเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามองค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ มากระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลพลังศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา หาสาเหตุของวิกฤตศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาของประชาชน เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางป้องกันมิให้พระพุทธศาสนาต้องเสื่อมลง และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ของชุมชนวัดเวฬุวัน ตำบลวังบ่อ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ อีกทั้งยังเป็นหนทางส่งเสริมให้ มีความศรัทธาและปฏิบัติตนต่อพระพุทธศาสนา ในทางที่ดีงามยิ่งขึ้น

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
2. พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง (2561) Gomez, Anna (2007) และเอกสารทางวิชาการซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมรายวิชาพระพุทธศาสนา 2551 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ 3) คุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ 4) หลักธรรมาสน์พุทธศาสนิกชนต้นรู้และการเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนสาระวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 1 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเวฬุวัน จำนวน 14 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นประกอบด้วย 1) แบบ สัมภาษณ์สถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 2) แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 3) แบบสัมภาษณ์หลังจากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย ได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยใช้ประเด็นแนวทางการสัมภาษณ์เป็นคำถามจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากการรวบรวมข้อคิดเห็นแล้วบรรยายข้อมูลที่ ได้จากการสัมภาษณ์

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ ความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ทั้งด้านเนื้อหาในการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านสื่อในการสอนความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ทางพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่ครูผู้สอนกล่าวว่าสื่อที่นำมาจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ยังไม่ตอบโจทย์ให้กับนักเรียนมากพอ ผู้สอนอาจนำเสนอหรือจัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นในงาน พาวเวอร์พอยท์ หรือ สื่อต่างๆ ที่หาได้ในชุมชน และสื่อที่นำมาใช้ควรสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและตรงตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ เนื้อหาที่มีความเข้าใจยากเลยไม่รู้หัวใจหลักของพุทธศาสนาที่แท้จริงว่ามันคืออะไร และด้านวิธีการสอน ครูส่วนใหญ่ในการสอนยังใช้บทเรียนจากหนังสือพระพุทธรูปศาสนาที่มีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ครูไม่รู้ว่าสอนเนื้อหาจากเรื่องอะไร เพราะเนื้อหาพระพุทธรูปศาสนาหลายเรื่อง และครู ประถมส่วนใหญ่ต้องสอนหลายวิชาจึงไม่มีเวลามาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพระพุทธรูปศาสนา

จากการสัมภาษณ์นักเรียน ทั้งด้านเนื้อหาในการเรียน ด้านวิธีการสอนของครู และด้านสื่อในการสอนความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ทางพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปัญหาในการเรียนมีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ทำให้สับสนคำ คำศัพท์ทางพุทธศาสนาที่แปลเป็นภาษาพูดคืออะไรทำให้การเรียนเข้าใจยาก และก็ไม่รู้ว่าศาสนาจะช่วยขัดเกลาคนได้จริงมั้ย เลยไม่รู้ว่าเรียนไปทำไมเพราะในหลายๆ เรื่องมีแต่เรื่องเสื่อมเสีย ในส่วนของข้อเสนอแนะที่ได้รับมา โดยนักเรียนได้กล่าวไว้ว่า อยากได้เนื้อหาการเรียนที่เข้าใจง่าย เป็นเนื้อหาแบบสรุป แปลคำศัพท์ทางพระพุทธรูปศาสนาที่ยากๆ ให้เป็นเรื่องง่ายๆ ให้เรียนเข้าใจหรือมีกิจกรรมที่เรียนให้สนุก มีกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไรตามมารยาททางสังคม เรียนง่าย เข้าใจ เข้าถึงหลักสูตร

2. ผลของการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

การสังเกตการณ์ทำกิจกรรม ความรู้และความเข้าใจจากกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตร่วมกันของคนในสังคม เข้าใจความเป็นธรรมชาติของชีวิต เข้าใจสังคมสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นพื้นฐานทางหลังธรรมที่นักเรียนเรียนรู้ได้ไว หลักสูตรและคุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ จากกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินชีวิตสมัยใหม่ให้มีคุณภาพ ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ที่มีสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องมีเหตุผล มีความรอบคอบ และมีสติกับการใช้ชีวิตอยู่ตลอดเวลา นักเรียนให้การสอบ-ถาม ในส่วนที่สงสัย และพยายามให้ความร่วมมืออย่างดีในการเรียนรู้เพื่อที่จะได้เข้าถึงหลังสัปปริสธรรมทั้ง 7

การประเมินหลังทำกิจกรรมของครูผู้สอน มีเนื้อหาที่ควบคุมและกระชับ ไม่ยากสำหรับนักเรียน ประถม สื่อการสอนที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอนมีความสวยงาม น่าอ่าน น่าศึกษา มีข้อคิดสอดแทรกตามหลักสูตรที่นำเสนอ มีเนื้อหาที่ครอบคลุมทางพุทธศาสนา นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม ห้องเรียนมีแต่ความผ่อนคลาย ข้อเสนอแนะจากกิจกรรมการเรียนรู้เป็น

กิจกรรมที่ดี นักเรียนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อยากให้คิดค้นกิจกรรมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เข้าใจง่ายๆ อีก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมของผู้เรียนต่อไปในอนาคต

การประเมินหลังทำกิจกรรมของนักเรียน ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ จากหลักธรรมการดำเนินชีวิตร่วมกันของคนในสังคม ทำให้เข้าใจความเป็นธรรมชาติของชีวิต รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักพอประมาณ รู้จักเวลา รู้จักการอยู่ร่วมกัน รู้จักความแตกต่างของบุคคล เอาใจเขามาใส่ใจเรา มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน สามารถทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตนและผู้อื่นได้อย่างไรชีวิตจำกัด เป็นกุศลธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี โดยไม่ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด ฐานะ ความเป็นอยู่ หรือความมีการศึกษาสูง ความน่าสนใจ มีความเรียบง่ายและเข้าใจถึงหลักธรรม มีความสนุกดี ไม่เครียด สอนหลักธรรมตรงไปตรงมา ข้อเสนอแนะจากกิจกรรมการเรียนรู้ อยากให้คิดค้นกิจกรรมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เข้าใจง่ายๆ อีก ถึงบางช่วงที่มีคำสอนยากๆ บ้าง

5. อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ ความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้านเนื้อหาในการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านสื่อในการสอนความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ทางพระพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายของครูผู้สอน พบว่า เวลาเรียนรู้พระพุทธศาสนาไปแล้วไม่รู้จะนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างไร เนื้อหาที่มีความเข้าใจยากเลยไม่รู้หัวใจหลักของพระพุทธศาสนาที่แท้จริงว่ามันคืออะไร นักเรียนอยากได้เนื้อหาที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้ ตามหลักที่ตนนับถือพระพุทธศาสนา และครูส่วนใหญ่การสอนยังใช้บทเรียนจากหนังสือพระพุทธศาสนามีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ครูไม่รู้ว่าสอนเนื้อหาจากเรื่องอะไร เพราะเนื้อหาพระพุทธศาสนามีหลายเรื่อง และครูประมณส่วนใหญ่ต้องสอนหลายวิชาจึงไม่มีเวลามาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนา ในการจัดการเรียนรู้ควรใส่ใจและคำนึงความเหมาะสมของสื่อ และรูปแบบกิจกรรมนั้นว่ามีความสอดคล้องหรือเหมาะสมตรงตามมาตรฐานของโครงสร้างหลักสูตรหรือไม่ อีกทั้งทั้งผู้สอนควรมีรูปแบบในการจัดกิจกรรมที่ไม่ยากจนเกินไปโดยไม่เน้นการท่องจำเนื้อหาที่เยอะซึ่งไม่เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งควรคัดสรรสื่อที่ดีมีประโยชน์ที่สามารถทำให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้ง่ายและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นนั้นควรเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญศรี พรหมมาพันธ์ (2539) กล่าวว่า ประชาชนมีศรัทธาแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นที่ใด ส่วนมากมักเริ่มต้นจากการวางศรัทธาลงที่พระสงฆ์ เพราะเป็นรูปธรรมเห็นชัดเจนกว่าอย่างอื่น ชาวพุทธส่วนใหญ่ยังไม่เข้าถึงตัวแท้ของศาสนา คือพระธรรม เนื่องจากชาวพุทธขาดพลังศรัทธาในพระธรรม คำสอน ซึ่งเป็นวิกฤติศรัทธาจึงเกิดขึ้นในใจของชาวพุทธทั้งหลาย ทำให้เกิดความสับสนลังเลในพระพุทธศาสนาหากชาวพุทธส่วน

ใหญ่ยังสนใจพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นพิธีกรรม โดยไม่สนใจส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระคือหลักพระธรรมแล้ว จะถือว่ายังไม่เข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

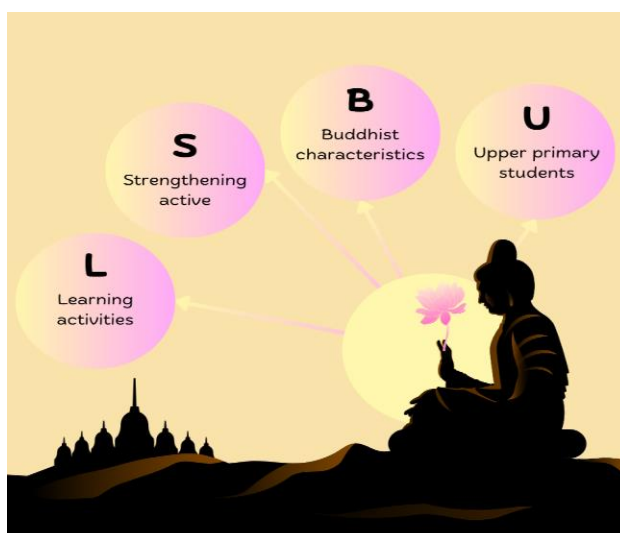
ด้านเนื้อหาในการเรียน ด้านวิธีการสอนของครู และด้านสื่อในการสอนความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ทางพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายของนักเรียน พบว่า การเรียนการสอนนั้นมีการเรียนรู้ที่ผ่านเนื้อหาการเรียนพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่มาจากหนังสือเรียนที่ได้รับจากครูหรือทางโรงเรียน สื่อวิดีโอทาง YouTube, DLTV บ้าง สื่อสิ่งพิมพ์บ้างตามที่ครูหามาได้ แต่เนื้อหาการเรียนความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ยังไม่ดี ด้านปัญหาในการเรียนความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ มีปัญหาในการเรียนมีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ทำให้สับสนคำ คำศัพท์ทางพุทธศาสนาที่แปลเป็นภาษาพูดคืออะไรทำให้การเรียนเข้าใจยาก และก็ไม่รู้ว่าศาสนาจะช่วยขัดเกลาคนได้จริงมั้ย เลยไม่รู้ว่าเรียนไปทำไมเพราะในหลายๆ เรื่องมีแต่เรื่องเสื่อมเสีย ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2563) ข่าวก่อนปัจจุบันที่ปรากฏในสังคมพุทธศาสนาในหลายกรณี เช่นพิธีกรรมของศาสนาเกี่ยวกับศีลธรรมเริ่มลดน้อยลง ในที่สุดก็กลายเป็นความขัดแย้งกับศีลธรรมทางศาสนา เช่นกรณีไอโซ ซึ่งไม่มี ความเกี่ยวข้องกับอะไรกับศีล สมาธิ ปัญญาแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับ พระสมุห์ธรรณพล ธรรมสโร (ผลาเลิศ) พระเมธีธรรมาจารย์ จิตตมโล (พิทักษ์ทรัพย์) (2566) การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ที่นำไปแสดงโชว์ในทางไม่เหมาะสมต่อพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปลอมแปลงพระธรรมวินัยเพื่อประโยชน์ของกลุ่มตน เช่นกรณีธรรมกาย ปัญหาพระนอกวัดที่ประพฤติไม่เหมาะสมในพระธรรมวินัย เช่นกรณีหลวงปู่เณรคำ กรณีพุทธอิสระ กรณีสันติอโศก กรณีพระยันตระเป็นต้น เมื่อประชาชนไม่เข้าใจว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควร หน่วยงานรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความเข้าใจ ไม่ใช่ปล่อยเลยตามเลย จึงเกิดเป็นวิกฤตศรัทธาได้ ข้อเสนอแนะที่ได้รับมา อยากได้เนื้อหาการเรียนที่เข้าใจง่ายเป็นเนื้อหาแบบสรุป แปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ยากๆ ให้เป็นเรื่องง่ายๆ ให้เรียนเข้าใจหรือมีกิจกรรมที่เรียนให้สนุก มีกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไรตามมารยาททางสังคม เรียนง่าย เข้าใจ เข้าถึงหลักธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2543) การเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างพลังศรัทธาความเข้าใจที่ถูกต้อง และการปฏิบัติที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นปรากฏตามข่าวว่ามีการจับพระสงฆ์สึกหรือการว่าร้ายใส่ความ การวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหาย โดยปราศจากการตัดสินใจตามกระบวนการพระธรรมวินัยในบางกรณี หรือการวิพากษ์วิจารณ์ตัดสินตามอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว นี่ก็จัดเป็นกลุ่มที่ส่งผลเสียต่อพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน ดังนั้นการเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ จะทำให้พุทธศาสนิกชน เข้าใจพระธรรมวินัย แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ หรือตัดสินเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาได้อย่างมีเหตุผลเป็นระบบ และยังสามารถส่งผลดีต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง

2. จากผลของการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดนครสวรรค์ ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนกิจกรรมที่นำมาสอนมีความเรียบง่ายและเข้าใจถึงหลักธรรมมีความสุข ไม่เครียด สอนหลักธรรมตรงไปตรงมา การได้รู้จักตัวเอง การได้รู้จักคนอื่นๆ ที่แตกต่างกัน การอยู่ร่วมกัน ก็ดีพอที่จะเข้าใจหลักธรรมที่มาสอนได้ มีความรู้ความเข้าใจจากหลักธรรมทั้ง 7 โดยรวม คือ เข้าใจความเป็นธรรมชาติของชีวิต รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักพอประมาณ รู้จักเวลา รู้จักการอยู่ร่วมกัน รู้จักความแตกต่างของบุคคล เป็นกุศลธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี โดยไม่ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด ฐานะความเป็นอยู่ หรือความมีการศึกษาสูง มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน สามารถทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตนและผู้อื่นได้อย่างไร้ขีดจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับ Gomez, Anna (2007) การฝึกสมาธิและทักษะการเป็นตัวของตัวเองของผู้ปฏิบัติงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร พบว่า ความสามารถตามธรรมชาติ การศึกษา การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จิตวิญญาณ รวมถึงการทำสมาธิ และอิทธิพลทางวิชาชีพ ข้อมูลระบุว่าการทำสมาธิมีส่วนช่วยต่อทักษะการพึ่งพาตนเอง ทั้งหมดที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้ในตนเองและการดูแลตนเอง การอยู่กับลูกค้า การกระทำด้วยความเห็นอกเห็นใจและละเอียดอ่อน มุ่งเน้นไปที่ความต้องการของลูกค้า และการรับฟัง ได้ข้อสรุปสามประการจากข้อมูล ประการแรก การทำสมาธิปลูกฝังวิธีการเป็นของผู้ฝึกหัด ซึ่งส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อสุขภาพ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงได้ ประการที่สอง กรอบการทำงานสำหรับการพัฒนาทักษะการพึ่งพาตนเอง อาจเริ่มต้นด้วยการระบุบุคคลที่มีความสนใจโดยธรรมชาติ สุดท้ายนี้สำหรับวิชาเหล่านี้ ความสัมพันธ์ระหว่างการทำสมาธิกับทักษะการพึ่งพาตนเองปรากฏชัด และแนะนำว่าการฝึกสมาธิเพิ่มเติมสามารถช่วยพัฒนาทักษะการพึ่งพาตนเองต่อไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสามารถในการอยู่กับสิ่งที่เป็นอย่าง การสร้างการฝึกอบรมทักษะการพึ่งพาตนเองที่มีการพัฒนาและต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการทำสมาธิและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ฝึกปฏิบัติมีประสิทธิผลในการปฏิบัติของตน

ด้านครูผู้สอนเมื่อได้เห็นการจัดการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม นักเรียนมีความสุขที่พระอาจารย์ได้นำหลักธรรมมานำเสนอ ที่ทำให้ห้องเรียนมีความผ่อนคลาย นักเรียนมีการเรียนรู้ได้ไว เข้าใจความเป็นธรรมชาติของชีวิต เข้าใจสังคัมสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยใช้หลักธรรมที่พระอาจารย์สอนมาตอบโจทย์ในการเรียนรู้ของนักเรียนมีเนื้อหาที่ควบคุมและกระชับ ไม่ยากสำหรับนักเรียนประถม สื่อการสอนมีความสวยงาม น่าอ่าน น่าศึกษามีข้อคิดสอดแทรกตามหลักธรรมที่นำเสนอมีเนื้อหาที่ครอบคลุมทางพุทธศาสนา เหมาะสำหรับเด็กประถมและผู้สนใจหลักธรรมทางศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง (2561) ศรีธำนาในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า 1. พุทธศาสนิกชนมี

ศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเข้าใจในเรื่องศรัทธาและปัญญา อริยสัจ 4 การมุ่งเน้นเรื่อง การพ้นทุกข์และให้รู้จักทุกข์และวิธีดับทุกข์ให้พ้นจากความไม่รู้จริงในธรรมชาติอันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ 2. ศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า ปัจจัยด้านหลักธรรม คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านการ สื่อสารมวลชน มีผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ ศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ให้ยั่งยืน ที่จะต้องมีและ นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีองค์ประกอบสำคัญที่เป็น แนวทางในการพัฒนา 1 การสืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นพันธกิจของพระสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์ที่ทำ หน้าที่เจ้าอาวาส และพระสงฆ์ในวัด พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เจ้าอาวาส มีความจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่อง ภาวะผู้นำ บริหารกิจการวัดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้พระในวัด พุทธศาสนิกชนรอบวัดหรือ บุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมในการบริหารกิจการของวัด 2 วัด เป็นศาสนสถานที่พุทธบริษัทประกอบ กิจกรรมทางศาสนา ต้องมีการปรับบทบาทรับใช้สังคมมากขึ้น ด้วยการดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณะ ปรับ ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนให้กระชับแน่นยิ่งขึ้น ใช้ความเป็นกัลยาณมิตร วัฒนธรรมที่เป็น เอกลักษณ์ เปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนทุกคนเข้าร่วมอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเปิดวัดให้ชุมชนเข้าร่วม รับผิดชอบการดำเนินการกิจการของสงฆ์มากขึ้น 3 องค์การสงฆ์ เป็นองค์กรบริหารปกครองสงฆ์ ต้องกำหนด นโยบายในการรื้อฟื้นให้พุทธศาสนิกชนหันมาสนใจและเข้าใจว่าพระพุทธศาสนา พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน มีหน้าที่เดียวกันในการสร้างศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนตื่นรู้ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา หรือ LSBU Model

องค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระวิชาศาสนา ศีลธรรม
จริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) การตื่นรู้ การนำ
หลักธรรมการตื่นรู้ของพระพุทธเจ้า และการเสริมหลักสัปปุริสธรรม 7 มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดี มี 7
ประการคือ 1.อัมมัญญาตา= รู้จักเหตุ 2.อัตถัญญาตา = รู้จักผล 3.อัตตัญญาตา=รู้จักตนเอง 4.มัตตัญญาตา=รู้จักความ
พอดี 5.กาลัญญาตา=รู้จักกาล 6.ปริสสัญญาตา=รู้จักชุมชน 7.บุคคลปิโรปรัญญาตา=รู้จักบุคคล เพื่อเป็นพลเมืองตื่นรู้ และ
แบบอย่างที่ดีต่อคนในสังคมต่อไป 3) พื้นฐานของพุทธศาสนิกชน ที่ประกอบไปด้วย 1) ศึกษาคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้า 2) ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า 3) สัมผัสผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้า 4) ช่วยกันเผยแผ่ชี้แจงแสดงหลักธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้า 5) ช่วยปกป้องรักษาพระพุทธศาสนาให้
วัฒนาสถาพรสืบไป 4) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ให้มีความตระหนักรู้ ภายใต้สังคมที่มีการ
เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกับคนใน
สังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของของสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่
เสมอ เพื่อให้ครูผู้สอนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงของสถานการณ์ทางสังคมในช่วงขณะนั้น

1.2 ปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย มีความสอดคล้องกับ
ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยความรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่
หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาต่อไป

1.3 ควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อ
ส่งเสริมความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ให้สูงขึ้น บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้ครูผู้สอนและ
ผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.4 ควรปรับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากขึ้น
เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ลงลึกในสาระวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยทางพุทธศาสนาที่จำเป็นของผู้เรียนในยุคสมัยใหม่ในอนาคต อย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความเปลี่ยนแปลงทางปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นใน ณ เวลานั้น

2.2 ควรศึกษาและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2.3 ควรศึกษาและพัฒนาวัตกรรมการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้เข้าใจง่าย ๆ ที่มากกว่า 1 อย่าง เพื่อส่งเสริมความเป็นพุทธศาสนิกชนต้นรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้รอบด้าน และมีสติการใช้ชีวิตที่มากขึ้น

2.4 ควรมีการวางแผนหรือเตรียมเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องมาช่วยสอนนักเรียน เพื่อเป็นการดูแลการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้อย่างทั่วถึง และช่วยในเรื่องของการบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2563). *วิกฤตศรัทธาของพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 11 - 17 ธันวาคม 2563

บุญศรี พรหมมาพันธ์. (2539). *วิกฤตศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา* นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). *สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย*
ปัจจุบัน. พระนครศรีอยุธยา : *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 2(ฉบับพิเศษ), 24-40.

พระสมุทรธัญพล ธมฺมสโร (ผลาเลิศ), พระเมธีธรรมาภรณ์ จิตตมโล (พิทักษ์ทรัพย์). (2566). *วิกฤติการณ์ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ไทยและแนวทางการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในยุคโซเชียล. พระนครศรีอยุธยา : วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, 14-21.*

พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง. (2561). *ศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์*. ปทุมธานี : *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551) *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2543). *ชาวพุทธต้องเป็นผู้ตื่น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 3.

Gomez, Anna. (2007). *Meditation and self-as-instrument skills among organization change practitioners*. California: ProQuest Dissertations & Theses.

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค

BANI World

The Elements of Proactive Leadership among Private Islamic School Administrators in the BANI World Era

ซูฮัยรี บืองาฉา, นัสรียะห์ อาบู

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Suhairee Beungacha, Nasriyah Arbu
Yala Rajabhat University
E-mail: Suhairee.b@yru.ac.th

Received: 27 March 2024; Revised: 27 December 2024; Accepted 27 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ประกอบด้วยตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ Scott (1990, 2006) ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World มีประกอบ ได้แก่ 1) การทำงานเป็นทีม 2) เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ภาวะผู้นำ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงรุก, ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม, ยุค BANI WORLD

Abstract

This research aims to synthesize the elements of proactive leadership among administrators of private Islamic schools in the BANI World era. The researcher employed a documentary research method, studying academic documents, including textbooks, books, articles, research studies, theses, and electronic documents relevant to and aligned with the study's objectives. The selection of documents was based on specific criteria, and the data were analyzed according to the concepts of Scott (1990, 2006). The findings revealed that the elements of proactive leadership among administrators of private Islamic schools in the BANI World era consist of: 1) teamwork, 2) technology and communication, 3) vision, 4) creativity, and 5) leadership.

Keywords: Proactive Leadership, Administrators of Private Islamic Schools, BANI World Era

1. บทนำ

เมื่อโลกยุคใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นยิ่งทวีความรุนแรงไม่เพียงแต่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้นำองค์กร แต่ยังมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องทำงานภายใต้โลกแห่งความสับสนอลหม่านนี้ด้วย ส่งผลให้ VUCA World ที่ใช้มานานกว่า 30 ปี ไม่อาจจะอธิบายสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมทั้งหมดอีกต่อไป จึงได้มีนำแนวคิด BANI World ของ Jamais Cascio นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกาผู้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ที่มองว่าไม่เพียงแต่เป็นสถานการณ์ที่พลิกผัน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565) โลกแบบ BANI World จึงเป็นมากกว่าการอธิบายโลกทางกายภาพเหมือนโลกแบบ VUCA แต่ช่วยให้เรามองเห็นโลกที่กระทบต่ออารมณ์ของผู้คนด้วย อาทิเช่น ความหดหู่ ความเครียด ความกังวล ความสับสน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริกรมมองเห็นภาพรวมในการจัดการอย่างรอบด้าน โลกแบบ BANI ประกอบไปด้วย 1) ความเปราะบาง (B - Brittle) สิ่งต่าง ๆ ในโลกแบบ BANI ในวงการการศึกษาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรโครงการแผนงานจะมีความเสี่ยงที่จะล้มเหลวอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากความผันผวนของโลกรอบด้านแผนระยะยาวหรือแผนที่ไม่มีความยืดหยุ่นจึงอาจถูก Disrupt ได้ตลอดเวลา 2) ความกังวล (A - Anxious) เนื่องจากอะไรก็เกิดขึ้นได้ในโลกแบบ BANI จึงนำไปสู่ความลังเลไม่กล้าตัดสินใจ หากเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานบ่อย หรือประสบกับปัญหาซับซ้อนเกินกว่าจะรับมือ อาจนำไปสู่สภาวะความสิ้นหวังของบุคลากรและนำองค์กรไปสู่สถานการณ์วิกฤต 3) การคาดเดายาก (N - Nonlinear) การคาดเดายากในโลกแบบ BANI เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เป็นเส้นตรง หมายถึง สาเหตุและผลลัพธ์ไม่สัมพันธ์กันและไม่สามารถคาดเดาแนวโน้มได้ สาเหตุเล็ก ๆ อาจจะนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่เกินคาดเดา 4) การเข้าใจยาก (I - Incomprehensible) การคาดการณ์อย่างทะลุปรุโปร่งหรือการวางแผนควบคุมให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นตามต้องการอาจจะทำได้ยากในโลกแบบ BANI เพราะมีความผันผวนพลิกผันอยู่ตลอดเวลา (วรารกรณ์ สามโกเศศ, 2565)

การบริหารการศึกษาภายใต้สถานการณ์โลกยุคพลิกผันผู้บริหารจะต้องมีการปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือในความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ ทั้งการบริหารจัดการหลักสูตร และการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา พร้อม ๆ กับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของโลกเสมือนและโลกออนไลน์ที่เป็นกระแสอย่างรุนแรงในปัจจุบัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น ผู้บริหารต้องเลือกรับและวิเคราะห์ข้อมูล ต้องตัดสินใจอย่างฉับไว ต้องมองทุกอย่างให้ทะลุตั้งแต่ต้นจนจบ ต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา (พุมพิต คงแสง และปรีตรา อัสโร, 2566) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาครูและสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) จึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่เป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นความสำเร็จในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (นราธิป โชคชัยสุนทร, 2562) ภาวะผู้นำเชิงรุก

ภาวะผู้นำเชิงรุก (Proactive Leadership) เป็นความสามารถของผู้บริหารในการชี้นำ โน้มน้าวผู้อื่นบนพื้นฐานการตระหนักถึงจุดแข็ง จุดอ่อนในศักยภาพของตนเอง และองค์กร ซึ่งมุ่งเน้นการวางแผนการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อโอกาสใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างรวดเร็ว (เกียรติศักดิ์ โพธิ์นิษฐ์, การุณย์ ประทุม, และแคลิยา ชาญวัง, 2564)

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารในหลายกรณี แต่ยังพบช่องว่างในการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการกำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อีกทั้งยังยกระดับคุณภาพผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารระดับทุติยภูมิ ซึ่งมีลักษณะเป็นงานทางด้านวิชาการ ประกอบด้วยตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ Scott (1990, 2006) ดังนี้ 1. ความจริง (Authenticity) คือ การเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิที่มีความแท้จริง (Origin) ที่มีความสำคัญในทางวิชาการ 2. ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ การพิจารณาเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิที่มีข้อมูลไม่คลาดเคลื่อนและมีความถูกต้อง 3. การเป็นตัวแทน (Representativeness) คือ การเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิที่สามารถเป็นตัวแทนของเอกสารกลุ่มเดียวกัน และสามารถเป็นตัวแทนของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ และ 4. ความหมาย (Meaning) คือ การเลือกเอกสารที่มีความเข้าใจง่ายและมีข้อมูลครบถ้วน โดยผู้วิจัยพิจารณาอย่างละเอียดเพื่อสกัดข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนำมาสังเคราะห์ข้อมูลและแสดงในรูปแบบของตาราง

8) การ แก้ปัญหา	✓	✓	✓	3
9) การมี วิจารณ์ญาณ	✓	✓		2
10) การมี ความมุ่งมั่นที่ เป็นอิสระ	✓	✓		2
11) มีความ ฉลาดทาง อารมณ์	✓		✓	2
12) การมี ความ รับผิดชอบ		✓		1

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World พบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนมี 5 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ได้แก่ 1) การทำงานเป็นทีม 2) เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ภาวะผู้นำ

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World ทั้ง 5 องค์ประกอบที่ได้จากวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ครั้งนี้ คือ การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและการสื่อสาร การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับซูฮวัญ รัตนพิทักษ์ธาดา และคณะ (2566) กล่าวว่า สมรรถนะผู้นำทางการศึกษาในยุค BANI World ประกอบด้วย การแก้ปัญหาและการใช้กลยุทธ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความฉลาดอารมณ์ มีภาวะผู้นำ เทคโนโลยีนวัตกรรม และการคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับศิวัชลักษณ์ มหาชัย และคณะ (2566) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและการสื่อสาร มีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีภาวะผู้นำ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับเลอศักดิ์ ตามา (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การทำงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีม และมีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์สู่กระบวนการคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ สร้างนวัตกรรมใหม่ๆและพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาใช้ในการบริหาร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระทางความคิด ในการสร้างสรรค์และพัฒนางานใหม่ ๆ อยู่เสมอ และสอดคล้องกับชัดสกร พิกุลทอง และคณะ (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

6. องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี)

ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World ทำให้ทราบกรอบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นรูปภาพ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ที่มา : ผู้วิจัย

7. สรุป

การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การทำงานเป็นทีม 2) เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ภาวะผู้นำ

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World พบว่า มี 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับความถี่ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การทำงานเป็นทีม 2) เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ภาวะผู้นำ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สำนักงานการศึกษาเอกชนทุกระดับ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควรมานำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรมานำผลการวิจัยจากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุค BANI World เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพตามบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย โคนัน, สมคิด สร้อยน้ำ, มัณฑนา อินทุสมิต. (2561). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *ว.มร.ม.* 12(2), 67-75.
- เกียรติศักดิ์ โพธิ์นิษฐ์, การุณย์ ประทุม, และแคทลียา ซาปะวัง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงรุกกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานสายการผลิตบริษัท เลียร์ คอร์ปอเรชั่น ประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 13(1), 151-160.
- ขวัญจิรา ดั่งบาง, หยกแก้ว กมลวรรณ, และสุกัญญา รุจิเมธภาส. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(7), 183-197.
- คงนัฐ แยมขุติ, โสภา อำนาจรัตน์, น้ำฝน กันมา, และสันติ บุรณะชาติ. (2566). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*. 18(1), 179-189.
- จิราพัชร ไผ่ฉิมพันธ์, ปพนสรณ์ โพธิ์พิทักษ์, และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 16(44), 235-250.
- ชูขวัญ รัตนพิทักษ์ธาดา, และประทุมทอง ไตรรัตน์. (2566). สมรรถนะของผู้นำทางการศึกษาเพื่อการอยู่รอดและเติบโตในยุค BANI World. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*. 9(1), 16-28.
- ชัตสร พิกุลทอง, และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2565). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 7(1), 178-192.
- ธัญลักษณ์ สิทธิสาร, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข, และบุญมี ก่อบุญ. (2566). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*. 2(2), 1-9.

- นิภาพร แสนเมือง, วไลnika ฉลากบาง, ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร, และสมคิด สร้อยน้ำ. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 9(1), 45-53.
- ประภัสสร ศรีอรุณ, พรเทพ เสถียรนพแก้ว, และทรัพย์หิรัญ จันทักษ์. (2566). การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. *วารสารมจร.ทริภูมัยปริทรรศน์*. 7(4), 235-251.
- พรมมา จันทร์โคตร' วไลnika ฉลากบาง2 และวันเพ็ญ นันทะศรี. (2566). องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 7(2), 163-180.
- พุมพินิต คงแสง, และปริศรา อีสโร. (2566). จิตวิทยาเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน. *วารสารทัศนมิติทางการศึกษา*. 1(3), 57-68.
- เลอศักดิ์ ตามา. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 15(38), 224-240.
- วรารณ สามโกเศศ. (2565). *กรอบคิดจาก VUCA สู่ BANI*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 4 มีนาคม 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/1004689>
- ศิวะลักษณ์ มหาชัย, และ เอกราช โษษิตพิมานเวช. (2566). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(5), 629-641.
- ศรสวรรค์ เรืองวิจิตร, เหม ทองชัย, และดวงเนตร ธรรมกุล. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 47(4), 465-487.
- สมชาย เทพแสง, อัจฉริยา เทพแสง, และกันต์ฐมนิญา นฤโฆษิตศิริ. (2566). ภาวะผู้นำพลวัต (Dynamic Leadership) : ภาวะผู้นำเชิงรุกมุ่งสู่คุณภาพขององค์กรในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI). *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*. 2(2), 1-16.
- Covey, S.R. (2004). *The 7th habits of highly effective people*. Great Britain: Cox & Wyman Ltd.
- Scott, J. (1990). *A matter of record: Documentary sources in social research*. Cambridge: Polity press.
- Scott, J. (2006). *Documentary research*. London: Sage.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

A Model for Developing Digital Competence of Students in the Social Studies Curriculum in the Process of Organizing Social Studies, Religion and Culture Learning

ประสาธ จุมพล
มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

Prasat Chumphon
University of Phayao, Thailand.
E-mail: Spn010325@gmail.com

Received: 19 December 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted 27 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา จำนวน 160 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษา มาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา พบว่า หลักสูตรควรสนับสนุนให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ มีการจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ความรู้ให้แก่นักศึกษา มีการจัดตั้งทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ: สมรรถนะดิจิทัล, นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา , กระบวนการจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to study the competence and guidelines for developing digital competence of social studies teaching students in the learning process of social studies, religion, and culture. The research methodology consisted of 2 steps. Step 1: Study of digital

competence of social studies teaching students. The sample consisted of 160 social studies teaching students. The instrument used was a student digital competence questionnaire with a 5-level rating scale. Data was analyzed with means and standard deviations. Step 2: Study of guidelines for developing digital competence of students. The informants consisted of 5 experts who were selected by purposive sampling. The instrument used was an interview form on guidelines for developing digital competence of students in the learning process of social studies, religion, and culture. Data was analyzed with content analysis. The research results found that 1. The digital competence of students in the Social Studies Teaching Program is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was digital literacy at a high level, and the aspect with the lowest average value was digital usage at a high level. 2. Guidelines for developing digital competence of students in the social studies teaching curriculum found that the curriculum should support the creation of knowledge and understanding, organize training, disseminate knowledge to students, establish a team with expertise in digital technology, and supervise, monitor, and promote the use of digital technology.

Keywords: Digital Competencies, Social Studies Teaching Course Students, Learning Management Process

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม นวัตกรรม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) นอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ของประชาชนทั่วโลก เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและจัดการ โลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุน การทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมา แต่หลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง และเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไปอย่างสิ้นเชิง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ด้วยการตระหนักถึงความจำเป็น และการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2562 – 2580) เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2562) รวมทั้งได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และ ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนวัยทำงานทุกสาขาอาชีพ ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปสู่การสร้างและจ้างงานที่มีคุณค่าสูงในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บุคลากรนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาควรได้รับ

การพัฒนาด้านสมรรถนะดิจิทัล หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน อีกทั้งยังส่งผลกระทบวงกว้างในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มี คุณภาพชีวิต และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่ในสังคม และพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา

การศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยนำกรอบแนวคิดมาจากสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ได้กำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัลของประเทศไทยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการรู้ดิจิทัล
- 1.2 ด้านการใช้ดิจิทัล
- 1.3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล
- 1.4 ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล

1.2 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษานักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 360 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาผู้สอนในสถานศึกษา หลักสูตรการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 160 รูป/คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดย การเปิดตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (1970, อ้างถึงใน สิริพร เชาวน์ชัย, 2561) และการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยคำนวณเทียบสัดส่วนนักศึกษา

หลักสูตรการสอนสังคมศึกษา

1.3 ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในสถานศึกษา หลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มีขอบเขตดังนี้

2.1 ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในสถานศึกษา หลักสูตรการสอนสังคมศึกษา การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1

2.2 ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลหรือการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา จำนวน 5 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษาหรือเทียบเท่า มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษมีประสบการณ์ในการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และทำงานกำกับดูแลกลุ่มงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษาหรือเทียบเท่า มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์ในการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน
3. ศึกษานิเทศก์ ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านสมรรถนะดิจิทัล มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน
4. ครูที่ปฏิบัติงานการสอนสังคมศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน
5. นักวิชาการด้านการศึกษาที่ปฏิบัติงานทางด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

2.3 ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา

การแปลผลคะแนนสำหรับการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชา

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย(MEAN) โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่า ๕ ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด: หน้า 99 - 100) ได้แก่

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง ไม่ค่อยเห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่วิเคราะห์ได้มาแปลความหมายและวิเคราะห์ร่วมกับค่าเฉลี่ยโดยผู้วิจัยใช้หลักการแปลความหมายของชูศรี วงศ์รัตน์ที่กล่าวว่าค่าเฉลี่ยจะต้องแปลควบคู่กับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพราะถ้าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีน้อยหรือใกล้ ๐ (ศูนย์) หมายความว่าข้อมูลนั้นมีการกระจายน้อย แต่ถ้าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าสูงแสดงว่า ค่าเฉลี่ยมีคะแนนกระจายมากตามค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยได้กำหนดค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตน์: หน้า 85) ดังนี้

๐.๐๐-๐.๗๐	หมายถึง มีการกระจายน้อย
๐.๗๑-๑.๐๐	หมายถึง มีการกระจายปานกลาง
มากกว่า ๑.๐๐	หมายถึง มีการกระจายมาก

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา พบว่า ระดับสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการปรับตัวสอดคล้อง ความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการรู้ดิจิทัล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการระมัดระวังในการใช้ข้อความหรือถ้อยคำที่ทำให้ผู้อื่นเสียหายบนโลกออนไลน์ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้โปรแกรมป้องกันการโจรกรรมข้อมูล หรือการคุกคามทางไซเบอร์ เช่น โปรแกรมป้องกันไวรัสคอมพิวเตอร์, โปรแกรมป้องกันสปายแวร์ เป็นต้น อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการใช้ดิจิทัล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถใช้เครื่องมือออนไลน์ในการประชุมทางไกลแบบออนไลน์ เช่น Google Meet, Microsoft Team, LINE Meeting ได้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถ สร้างสรรค์ผลงาน การสร้างงานนำเสนอ สร้างรูปภาพหรือวิดีโอ ด้วยโปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน เช่น Adobe Photoshop, Canva, Movie Maker ได้อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถตัดสินใจคัดเลือกสื่อจาก Youtube เพื่อเลือกวิดีโอนำมาใช้ในการจัดการสอนได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลหรือโปรแกรมต่าง ๆ ได้ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถแสวงหาความรู้และสื่อการสอนใหม่ ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีการจัดอบรมให้นักศึกษาสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านการรู้ดิจิทัล พบว่า หลักสูตรควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการถ่ายทอดให้แก่ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา และควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันข้อมูลส่วนตัว การป้องกันการคุกคามทางไซเบอร์ให้แก่ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาผ่านช่องทางต่าง ๆ การสร้างความตระหนักให้นักศึกษา ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ การใช้โปรแกรมที่ไม่ละเมิด ลิขสิทธิ์และการปฏิบัติตามแนวทาง PDPA เพื่อป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคล

2.2 ด้านการใช้ดิจิทัล พบว่า หลักสูตรควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะในด้านดิจิทัล โดยมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาหรือพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความรู้ด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัล นอกจากนั้นควรมีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดประกวดผลงานสื่อและนวัตกรรมของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา และมีการเผยแพร่ผลงานที่ได้รับรางวัลผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาผลิตสื่อและนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ในคลังสื่อ เทคโนโลยีดิจิทัลบนเว็บไซต์ของคณะหรือหลักสูตร

2.3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล พบว่าหลักสูตร ควรมีการสร้างทีมงาน บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของหลักสูตรเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาเมื่อเกิดปัญหาทางเครื่องมือดิจิทัล สนับสนุนให้มีการมีกิจกรรมจัดฝึกอบรมพัฒนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัลเพื่อให้ก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

2.4 ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล พบว่า หลักสูตร ควรมีการสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ ความสามารถมาให้ความรู้แก่บุคลากรและนักศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลภายหลัง การดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรและนักศึกษา ด้านดิจิทัล และควรมีการจัดทำโครงการในการจัดสรร ทรัพยากรด้านดิจิทัลที่จำเป็นในการพัฒนานักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านดิจิทัลอย่างเต็มที่

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มีการจัดโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนา นักศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการบริการข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นักศึกษาในด้านสมรรถนะดิจิทัล มีการสร้างความตระหนักด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ แก่นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกณิชา ศิริศักดิ์ (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิจัยหลักสูตรวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า นิสิตครูมีระดับสมรรถนะดิจิทัลอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมะยุรีย์ พิทยาเสนีย์, สุภาณี เส่งศรี, และเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาครูอยู่ในระดับดีทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล (2565) ที่ได้ทำวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏมีสมรรถนะดิจิทัลอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงเช่นกัน เนื่องจากนักศึกษาครูในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ในการประชุมอบรม การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญทำให้นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏมีสมรรถนะดิจิทัลอยู่ในระดับดี

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา พบว่า

2.1 ด้านการรู้ดิจิทัล หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้แก่นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องการรู้ดิจิทัล และหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษาควรมีการเผยแพร่ความรู้ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันข้อมูลส่วนตัว การป้องกันการคุกคามทางไซเบอร์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา นอกจากนั้นหลักสูตรควรสร้างความตระหนักให้นักศึกษาปฏิบัติตามมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ ส่งเสริมการใช้โปรแกรมที่ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษามีการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นประจำทุกวัน และเนื่องจากปัจจุบันมีอาชญากรรมทางไซเบอร์และมีข้อมูลที่น่านำไปสู่การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ได้ ดังนั้น นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาควรตระหนักในเรื่องการรักษาความมั่นคง ปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นทางไซเบอร์ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักสูตรได้เน้นให้นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของตนเองเพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม มาเผยแพร่

ให้กับผู้เรียนในเรื่องของการรู้ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริยวัฒน์ เกลิมกิจ (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี แนวทางพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ถูกต้องอย่างต่อเนื่องไม่ขัดต่อ กฎหมาย จริยธรรม จรรยาบรรณและเกิดความปลอดภัยในการใช้งาน ควรศึกษาถึงข้อดี ข้อเสีย และ ผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งเรื่องการใช้โปรแกรมที่มีใบอนุญาตซอฟต์แวร์ที่ถูกต้อง รวมไปถึง ศึกษาความรู้เกี่ยวกับเรื่องลิขสิทธิ์และการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบต่อ สังคม และยังศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2563) ที่ได้ กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนา โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและสถานศึกษา ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษา ควรมีการกำหนดมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber security) ภายในสถานศึกษา และ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการเตือนภัย แก้ปัญหา ให้คาปรึกษาและ ประสานงานระหว่างหน่วยงานการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้าง โอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียม ทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการปรับปรุงและใช้กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษา และจัดหาสื่อสาระเผยแพร่ความรู้ เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ เป็นต้น

2.2 ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา ควร มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลภายหลังการดำเนินงานการพัฒนา นักศึกษาด้านดิจิทัล และควรมีการ จัดทำโครงการในการจัดสรรทรัพยากรด้านดิจิทัลที่จำเป็นในการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการ พัฒนาด้านดิจิทัลอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีงบประมาณและทรัพยากร เครื่องมือทางดิจิทัลไม่เพียงพอ จึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลได้ และควรได้รับการพัฒนาและกำกับ ติดตามเรื่องการใช้งานดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางด้านดิจิทัล อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2560) ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการ โครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน อย่าง เพียงพอ เช่น Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถ พัฒนาศักยภาพด้านดิจิทัลอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นหลักสูตรควรจัดให้มีระบบการกำกับ ติดตามและการให้ คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของทั้งอาจารย์และนักศึกษาทุกคนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไป ตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ที่ได้กล่าวว่า ควรมีการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็น การปรับปรุงและ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสำนักงานข้าราชการพลเรือน (2562) ที่ได้ กล่าวว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการติดตาม กระตุ้นและให้การสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านดิจิทัลอย่างจริงจังและ ต่อเนื่อง นอกจากนั้นจะต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้การสอนแบบ ดิจิทัลที่ร่วมกระตุ้น ผลักดันให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

2.3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา ควรมีการสร้างทีมงาน บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือให้นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาเมื่อเกิดปัญหาทางเครื่องมือดิจิทัลให้ครบ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้นักศึกษาเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัลเพื่อให้ก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนทุกวัน ดังนั้น นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาจึงต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัล หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา และสถานศึกษาจึงควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษามีความรู้ ทักษะและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือดิจิทัลในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับจิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561) ที่ได้กล่าวว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรมีทีมเทคโนโลยีที่เป็นพี่เลี้ยงในการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและช่วยแก้ไขปัญหาด้านเทคโนโลยีได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ที่ได้กล่าวว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่รับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือดิจิทัลของครู และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่ได้กล่าวว่า ควรส่งเสริมครูในการเข้ารับการอบรมพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเปิดโอกาสให้ครูได้เลือกรับการพัฒนามตามความสนใจและความต้องการของตนเอง

2.4 ด้านการใช้ดิจิทัล หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาหรือพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีการศึกษามีการพัฒนาความรู้และทักษะในด้านดิจิทัล นอกจากนี้หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษาควรมีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดประกวดผลงานสื่อและนวัตกรรมของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา และมีการเผยแพร่ผลงานที่ได้รับรางวัลผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ของหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวัลย์ เจริญศิริ และเตือนใจดลประสิทธิ์ (2565) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่ได้กล่าวว่า นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาควรได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยจัดทั้งภายในและส่งเสริมเข้าร่วมการอบรมภายนอก มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน สร้างทีมงานแบบนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาผู้ช่วยเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา จัดเวทีการประชุม วิชาการและมีการจัดอบรมภายในและภายนอกสถานศึกษาและการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบต่อสังคม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกร ถิธธรรม (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านดิจิทัลของบุคลากรสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และผลงานระหว่างนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ด้านการรู้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น หลักสูตรควรให้ความสำคัญในการสร้างความตระหนักให้นักศึกษาปฏิบัติตามมาตรการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคล นอกจากนี้หลักสูตรควรส่งเสริมการตรวจสอบรายการด้านไอทีภายในองค์กร เพื่อเตรียมรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาตนเองอยู่ เสมอโดยการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการรู้ดิจิทัล

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ด้านการปรับตัว สอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยมาก หลักสูตรควรให้ความสำคัญในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ภายหลังการดำเนินงานการพัฒนานักศึกษาด้านดิจิทัล และควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโครงการใน คณะ เพื่อจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเต็มที่

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล หลักสูตรควรให้ความสำคัญในการสร้างทีมงาน บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของหลักสูตร เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาเมื่อเกิดปัญหาทาง เครื่องมือดิจิทัล ควรสนับสนุนให้นักศึกษาเข้ารับการอบรมพัฒนา ประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัลเพื่อให้ก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ด้านการใช้ดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น หลักสูตรควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านการ ใช้เครื่องมือ ดิจิทัลแก่นักศึกษา และควรส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมการประกวดผลงานสื่อและนวัตกรรมของ นักศึกษา มีการเผยแพร่ผลงานที่ได้รับรางวัลผ่านทางช่องทางต่าง ๆ และควรส่งเสริมให้นักศึกษาผลิตสื่อและ นวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ในคลังสื่อเทคโนโลยี ดิจิทัลบนเว็บไซต์ของคณะหรือสาขาวิชา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรอื่น อาทิ การสอนภาษาอังกฤษ การสอน ภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงฆ์ ในกลุ่ม 4 กลุ่มการจัดการศึกษาทางปัญญา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษา หลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมผู้ศึกษาได้ สรุปเป็นองค์ความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้ดิจิทัล 2) ด้านการใช้ดิจิทัล 3) ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือ ดิจิทัล 4) ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัลในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยการ 1) ออกแบบเนื้อหา (Content Design) เพื่อให้เนื้อหาเกิดการเรียนอย่าง

สร้างสรรค์ไม่เน้นรายละเอียดเชิงวิชาการมากเกินไป มีความทันสมัย ใช้ภาษาเหมาะสมมีความยืดหยุ่นของเนื้อหาและเวลาจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความน่าสนใจขึ้น 2) ออกแบบกิจกรรม (activities Design) เพื่อให้เป็นแนวทางในการแสดงออก ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเพศ อายุ และวัยมีความสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เด็กคิดเป็น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมด้วย และ 3) ออกแบบกระบวนการสื่อสาร (communication Design) เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพเข้าใจสอดคล้อง และเกิดความคิดรวบยอด ต้องมีภาพและเสียงประกอบ ให้ผู้เรียนเกิดการสื่อสารและเข้าใจไม่น่าเบื่อหน่าย แม้ว่าเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทอย่างมาก แต่การอบรมสั่งสอนของครูในด้านคุณธรรม จริยธรรม เทคโนโลยีไม่อาจทดแทนได้เสมือนจริง

8. เอกสารอ้างอิง

- กนิชชา ศิริศักดิ์ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับ
นักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา, *An Online Journal of Education*, 15(2), 1-11.
- จิณฉัตร ปะโคทัง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. ศิริธรรมออฟเซต.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์, สุภาณี เส่งศรี, และเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์. (2563). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ
เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษานักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลาปาง*, 9(1), 64-73.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลสำหรับ
นักศึกษานักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย*, 49(4), 1-15.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2564). *สมรรถนะดิจิทัล : Digital Competency*. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภกร ถิธธรรม. (2564). การศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านดิจิทัลของบุคลากรสำนักบริหารและ พัฒนา
วิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 1(3), 13 -
21.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. [http://asqa.psru.ac.th/news/policy_digital\(63-67\).pdf](http://asqa.psru.ac.th/news/policy_digital(63-67).pdf)
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2562). *ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการ
ปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. สำนักงานข้าราชการพลเรือน.

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/circular/w6-2561-attachment_0.pdf

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วย
การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2562 - 2580)*. กระทรวงการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ
สังคม.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *25 Elements Digital
Competency*. สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

<https://www.dlbaseline.org/digital-competency>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัล*. สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา. <http://backoffice.onec.go.th/upload/OECForum-13.pdf>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานการวิจัย สมรรถนะนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา
และแนวทางการพัฒนานักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. สกศ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานการศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการ
รู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2560). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School management in digital era)*. ทฤษฎี
ลูกปัญญา. <http://www.trueplookpanya.con/knowledge/52232/-edu>

อริยวัฒน์ เฉลิมกิจ. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาหลักสูตร
การสอนสังคมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา*. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 8(3), 192 - 204.

Anders Skoy. (March 2016). *What is Digital Competence?*. Center for Digital Dannelsen.

<https://digital-competence.eu/dc/front/what-is-digital-competence/>

UNESCO. (2008). *UNESCO ICT Competency Standards for Teachers: Policy Framework*.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000156207>

การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

A Knowledge Management on Local Wisdom: A Case Study of Ban Non Cotton Weaving Group, Kham Pom Sub-District, Wapi Pathum District, Mahasarakham Province

ปริชต์ สาทิ, วณิดา พรหมหล้า

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Parit Sati, Vanida Promla
Mahasarakham University
Email: 65011381023@msu.ac.th

Received: 19 December 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted 27 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน และ 2) ศึกษาการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานวิธีการสำรวจและเอกสาร ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 8 คน ประชาชนชุมชนและสมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน รวมทั้งสิ้น 9 คน และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่บ้านโนน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต สำหรับการเก็บข้อมูล เป็นการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม มีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) ผลการวิจัยพบว่า 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม การถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าฝ้ายถ่ายทอดความรู้ในการผลิตผ้าจากบรรพบุรุษใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ผู้หญิงทุกคนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ ส่งสมความรู้และส่งสมทักษะประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ ปรับประยุกต์เพิ่มเติม หรือลดทอนวิธีการในการทอผ้าฝ้าย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปถือเป็นลักษณะชุมชน 2. การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนเป็นกระบวนการจัดการความรู้ และความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกระบวนการในการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ประกอบด้วย 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การถ่ายทอดความรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน

Abstract

The objectives of this research are to: 1) study the local wisdom of cotton weaving of the Ban Non Cotton Weaving Group, and 2) examine the knowledge management processes related to the local wisdom of cotton weaving of the Ban Non Cotton Weaving Group, located in Kham Pom Subdistrict, Wapi Pathum District, Mahasarakham Province. This qualitative research combines survey methods and document analysis. The key informants include eight government officials, nine community scholars and members of the Ban Non Cotton Weaving Group, and three local leaders from the Ban Non area. The research instruments consist of interviews and observational forms. Data collection involved field visits, utilizing both participatory and non-participatory observation, in-depth interviews, and focus group discussions. Data analysis employed descriptive statistics, including frequency, mean, percentage, and analytical description. The findings reveal that: 1) The local wisdom of cotton weaving in the Ban Non Cotton Weaving Group demonstrates the transmission of cotton weaving knowledge from ancestors, primarily used for producing clothing. All women in the community receive this knowledge transfer, accumulating skills and experiences to achieve proficiency. Over time, they adapt or simplify weaving methods to suit environmental and societal changes, reflecting the dynamic nature of the community. 2) Knowledge management of local wisdom in cotton weaving within the Ban Non Cotton Weaving Group involves a structured process comprising six key steps: defining knowledge, seeking additional knowledge, exchanging knowledge, storing knowledge, transferring knowledge, and applying knowledge.

Keywords: knowledge management, local wisdom, Ban Non cotton weaving group

1. บทนำ

ภูมิปัญญาจัดเป็นมรดกทางความคิดของชุมชนที่มีการสืบทอดให้ดำรงอยู่มาอย่างยาวนาน ถือเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและพัฒนาการของสังคมในยุคนั้นๆ เพราะภูมิปัญญาถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งชาติที่เจริญแล้วมักมีสังคมที่สงบร่มเย็นมีความเป็นอิสระทางความคิดจึงสามารถสร้างสรรค์และสั่งสมภูมิปัญญาของตนขึ้นมาได้ (ลักษณะ เกยุราพันธ์, 2561) ภูมิปัญญาจึงเป็นความรู้ที่เกิดจากคนในชุมชน ได้มีการสั่งสมประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นความรู้พื้นฐานที่ได้รับจากการชีวิตอยู่อย่างสมดุลกับธรรมชาติ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในชุมชนซึ่งเป็นที่สะสมความรู้และเกิดจากการถ่ายทอดความรู้ที่เกิดจากทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม ประสบการณ์จริงในการดำเนินชีวิตของบุคคลแต่ละท้องถิ่น ผ่านการสังเกต ติดตาม ทดลองปฏิบัติ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถปรับใช้กับการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (ดาร์ตัน ธาตุรักษ์ และวรายุทธ คำก้อน, 2561) ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชีวิต ความอยู่รอดของบุคคลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นสังคมที่เด่นชัดไม่ว่าสังคมใดหรือชุมชนใดก็ตาม ที่ดำรงอยู่มาจนแล้ว ล้วนมีภูมิปัญญาของตัวเองไม่เช่นนั้นก็จะอยู่ไม่ได้ การพัฒนาความรู้อย่างมีความรู้ให้ความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือความรู้ดั้งเดิมของคนไทยด้วยความเข้าใจ ภูมิปัญญาจึงวัฒนธรรมพื้นฐานไม่ใช่วิทยาศาสตร์ มีการบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่งเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม (สุกัญญา ดวงอุปมา และภัทรพร ภาระนาถ, 2556)

กล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของชุมชนในท้องถิ่น โดยเกิดจากการเรียนรู้ สังคมของบรรพบุรุษตั้งแต่ครั้งอดีต ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญามีทั้งที่เป็นคำสอนที่สั่งมาในการประพฤติปฏิบัติ ทั้งที่เป็นการประกอบอาชีพ เป็นอาหารการกิน ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้สอยในการดำรงชีวิตประจำวัน ภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นจะมีสิ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองแตกต่างกันไป (ฉัตรทิพย์ นาถสุวรรณ, 2540) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลักๆ มี 2 ประเภท คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ เป็นผลจากการเรียนรู้ที่ยาวนานสั่งสม ทดลองใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและประเพณีจนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และความรู้จัดแจ้ง เป็นความรู้จากตัวบุคคลที่ถ่ายทอดด้วยวิธีการต่างๆ ความรู้ประเภทนี้จะต้องผ่านกระบวนการศึกษาและจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีซึ่งต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้เข้าไปดำเนินการ (สุมาลี สังข์ศรี, 2557) การดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มองการศึกษาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ต่างๆ อาศัยวิธีการฝึกหัดและบอกเล่า ซึ่งไม่เป็นระบบในการบันทึก เกิดเป็นความรู้ที่สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้ที่สะสมและสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการถ่ายทอดความรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคงอยู่ต่อเนื่องและยั่งยืน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2556)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นมรดกอันล้ำค่าของบรรพชนที่ต้องการจะส่งทอดต่อลูกหลานภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นความรู้ที่เกิดจากคนในชุมชน ได้มีการสั่งสมประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาอย่างยาวนาน ดังใน องค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าที่ เอี่ยมพร โตภาณุรักษ์กุล (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2531 : 2 อ้างถึงใน เอี่ยมพร โตภาณุรักษ์กุล, 2558 : 1) กล่าวไว้ในงานวิจัย “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ” ว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าได้เกิดขึ้นและสั่งสมกันมาอย่างช้านาน ไม่สามารถจะกำหนดเวลาอายุขัยที่แน่นอนได้ แต่หลักฐานเก่าแก่เกี่ยวกับผ้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ปรากฏเป็นเศษชิ้นส่วนติดอยู่กับกำไลสำริดของแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงอายุ 3,000 ปี ตามกำหนดอายุผ่านกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Carbon Dating) อายุของผ้าจึงควรมีเท่ากับอายุของกำไลมือประมาณ 3,000 ปี แต่อายุจริงของเทคโนโลยีการทำผ้าควรมีมาก่อน เพราะการทำผ้าเป็นกระบวนการที่มีหลายขั้นตอน มีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ การทอผ้าจึงน่าจะเกิดก่อนหน้านี้นานแล้ว ยิ่งกว่านี้มีหลักฐานที่เป็นภาชนะเครื่องปั้นดินเผาพบที่ถ้ำผีแม่ฮ้องสอน อายุประมาณ 8,000 ปี มีลายเชือกทาบ (Cord marked) ปรากฏบนผิวภาชนะดินเผาแสดงให้เห็นเป็นหลักฐานทางอ้อมว่า มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์มีการนำเส้นใยธรรมชาติมาถักทอขึ้นใช้แล้ว และอาจเป็นไปได้ว่ามีการทอผ้าแล้วในสมัยหินกลาง

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการของการสร้างและการใช้ความรู้เพื่อยกระดับผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กรมีเครื่องมือที่จะทำให้องค์กรอยู่รอดเจริญเติบโตและมีความสามารถในการรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Landoil and Zollo, 2007) องค์กรสามารถพัฒนาทุนทางสังคมโดยการใช้ความรู้ที่มีอยู่ จากความสัมพันธ์เพื่อให้บรรลุความสำเร็จได้มากขึ้น (Desouza and Awazu, 2006) เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร โดยความรู้นั้นอาจกระจายตัวอยู่ในตัวบุคคลหรืออยู่ในเอกสาร การนำความรู้มาพัฒนาเป็นระบบที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรเข้าถึงความรู้ พัฒนตนเองให้

เป็นผู้รู้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความสามารถในการแข่งขัน การจัดการความรู้จึงเป็นกิจกรรมของการประยุกต์ใช้ความรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจดำเนินงานในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ (Jennex, 2007) การจัดการความรู้ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นับเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเพราะความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ที่ได้มาจากการสังเกต และการทดลองมาเป็นเวลานานจากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชน นอกจากนี้ความรู้ดังกล่าวยังแฝงไปด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณีและความเชื่อ ซึ่งความรู้เหล่านี้ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดเพื่อมิให้สูญหายไป อีกทั้งหากมีการจัดการความรู้ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีละมีประสิทธิภาพแล้ว ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นจะสามารถพัฒนาความรู้ที่มีคุณค่าไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ (วรรัตน์ วัฒนชนโนบล และคณะ, 2558)

การศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมการทอผ้าฝ้ายถือเป็นการนำเอากระบวนการจัดการความรู้เข้ามาเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ โดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมการทอผ้าฝ้ายที่เกิดจากประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น และเป็นองค์ความรู้ฝังลึกในแต่ละบุคคล ซึ่งความรู้โดยนัยหรือความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจนมีการถ่ายทอดให้กันและกันในลักษณะจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นหนึ่งแต่ยังขาดการจัดเก็บ การถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ ถึงแม้ว่าภูมิปัญญาด้านการทอผ้าฝ้ายจะมีผู้คิดและประดิษฐ์ไว้ที่เป็นความรู้ที่ชัดเจนและเป็นทางการอยู่บ้างแต่ความรู้ดังกล่าวยังขาดการจัดการที่เป็นระบบและไม่สามารถนำข้อมูลมาเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้ของคนโดยทั่วไป ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเอารูปแบบของการจัดการความรู้เข้ามาเป็นแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ถ่ายทอดให้ผู้สนใจและต้องการเรียนรู้ในด้านดังกล่าว (ดารารัตน์ ธาตุรักษ์ และวรายุทธ คำก้อน, 2561)

การทอผ้านับเป็นวัฒนธรรมสำคัญของไทยนามาตั้งแต่อดีตที่ได้มีการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยผู้หญิงจะมีบทบาทในการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน นอกจากประโยชน์ใช้สอยด้านเครื่องนุ่งห่มของสมาชิกในครอบครัวแล้ว ผ้าทอยังสะท้อนถึงบุคลิกลักษณะของผู้ทอว่าเป็นผู้มีความละเอียดอ่อน มีความมุ่งมั่นพยายามจากฝีมือการทอที่ประณีตสวยงาม (กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค, 2559) การทอผ้าฝ้ายเป็นงานฝีมือที่เชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีการดำรงชีวิตของคนท้องถิ่นในแต่ละยุคสมัยตามกาลเวลาและการหล่อหลอมให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม จนเป็นเอกลักษณ์ตามลักษณะพื้นที่ของแต่ละชุมชน ภูมิปัญญาเหล่านี้สร้างขึ้นด้วยฝีมือเชิงศิลปะเพื่อการถ่ายทอดและสะท้อนคุณค่าของชุมชนที่เป็นอยู่ลงไปในงาน บ่งบอกถึงลักษณะอุปนิสัย วัฒนธรรมความเป็นอยู่ให้แสดงออกมาอย่างประณีต สวยงาม ถ่ายทอดงานฝีมือจากรุ่นสู่รุ่น จึงทำให้งานหัตถกรรมการทอผ้าฝ้ายเป็นสิ่งที่บอกเล่าความเป็นมา เชื้อชาติ ชุมชน ได้อย่างเป็นอย่างดี (ทศวรรณ ธิมคำ, 2554)

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจในชุมชนบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในชุมชนมีกลุ่มทอผ้าฝ้าย ซึ่งมีฝีมือที่ประณีต สวยงาม มีลักษณะโดดเด่น เป็นที่นิยมของผู้ที่สนใจเป็นจำนวนมาก เช่น ลายผ้าเทวดาชีช้าง ซึ่งถือเป็นลายผ้าดั้งเดิมของชุมชนบ้านโนนและเป็นผ้าฝ้ายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมีลวดลายที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษมาเป็นระยะเวลามากกว่า 150 ปี ฝีมือในการทอผ้าของชุมชนยังมีความประณีต เป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภคในฐานะที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ราคาไม่

แพ่งจึงตอบสนองกลุ่มผู้บริโภคให้เข้าถึงสินค้าได้ง่ายและเป็นที่ยอมรับ และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง การทอดผ้าฝ้ายของบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีการทอรวมกันเป็นกลุ่ม โดยใช้พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบ้านโนน ซึ่งตั้งอยู่ในวัดเป็นศูนย์รวมในการทำงาน ซึ่งทำให้คนทอผ้าได้มาพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกิดเป็นการรวมกลุ่มที่ชัดเจน แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ที่แม้จะเป็นกลุ่มแต่เวลาทำงานก็จะทำอยู่บ้านใครบ้านมันไม่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนสร้างความพันธ์ในกลุ่มเหมือนกับกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ซึ่งเวลามีกลุ่มลูกค้าเข้ามาติดต่อซื้อผ้าจะได้พบกับกลุ่มทอผ้าฝ้ายทุกคน มีข้อสงสัยอยากสอบถามและอยากได้อรรถความรู้สามารถร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่มได้พร้อมกันทุกคน สิ่งนี้จึงเป็นจุดแข็งอีกอย่างหนึ่งของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนซึ่งได้รวมเอาปราชญ์ที่มีความรู้มาไว้รวมกันทีเดียว แต่จากการสำรวจผู้วิจัยยังพบว่าแม้ว่าชุมชนจะมีการรวมกันของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา แล้วนั้น กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนยังขาดการถ่ายทอดและบันทึก รวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้เพื่อเผยแพร่ให้กับคนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ อีกทั้งกลุ่มยังต้องการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชนรุ่นหลัง นอกจากนี้เพื่อสนับสนุนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติ ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ชาวบ้านอนุรักษ์งานฝีมือชาวบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดกันมาและกำลังถูกละเลยจากคนรุ่นใหม่ รวมทั้งจะเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนในท้องถิ่นมีความรักและหวงแหนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา ซึ่งปัจจุบันภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชนในการพัฒนาอาชีพให้ประชาชนประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลายสร้างอาชีพและรายได้ให้กับครัวเรือน ทำให้หลายชุมชนต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยกระบวนการของชุมชน ให้ชุมชนพึ่งตนเอง และให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพเพื่อผลักดันให้ชุมชนกลายเป็นผู้ผลิตให้สอดคล้องกับแนวคิดวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ เกิดรายได้ที่นำมาซึ่งการพัฒนาตนเอง ชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว ตลอดจนภาพรวมของประเทศในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีข้อสมมติฐานว่า กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนจะต้องมีการดำเนินการเกี่ยวกับการขับเคลื่อนความรู้ของกลุ่มที่มีอยู่ในลักษณะของความรู้ที่เป็นทุนทางปัญญาท้องถิ่น โดยมีการจัดการความรู้ไปสู่การดำเนินการต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวคิดของการบริหารจัดการองค์การที่ได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้จำนวนมาก (กัลยารัตน์ อธิระชนชัยกุล, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ที่เป็นทุนทางปัญญาของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ว่าควรนำเอาความรู้ที่มีอยู่ให้สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบ การรวบรวมและการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้น ที่การมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้แนวคิดร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ การจัดการความรู้ในครั้งนี้จะนำไปสู่คลังความรู้ด้านภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านโนน ซึ่งจะสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อวางแผนในการทำเป็นนโยบายในการพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไปได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) โดยมีขั้นตอนการการศึกษา สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์อย่าง นัยพจน์ (2548) กล่าวว่า เป็นการศึกษาเชิงสังคมวิทยาเป็นการศึกษาที่มักนิยมนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ ความจริงทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะบางประการทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร เป็นต้น การแสวงหาความรู้จริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจจะช่วยพรรณนารายละเอียดที่ลุ่มลึกและกระจ่างดุจดั่งชีวิตจริง การศึกษาเชิงคุณภาพอาศัยแนวคิดทฤษฎีและหลักการทางสังคมวิทยาเป็นกรอบอ้างอิงในการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการร่วมดำเนินการตามกระบวนการวิจัย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ชาวบ้าน นักวิชาการ นักพัฒนา ผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสภาพของความเป็นจริงทางสังคม โดยอาศัยกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน นักวิชาการ นักพัฒนา นักวิจัย ซึ่งแตกต่างไปจากของนักวิชาการ ดังนี้

1. ปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมระดับนักศึกษาและพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของตนเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์
2. ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน ตลอดจนมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม
3. สนใจปทัศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงประเด็นปัญหา
4. การปลดปล่อยแนวความคิดเพื่อให้ชาวบ้านและคนยากจนด้อยโอกาสสามารถมองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์วิจารณ์ตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม มุ่งศึกษาถึงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่นของกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน ชาวบ้านในพื้นที่บ้านโนนเป็นชุมชนที่ทอผ้าโดยมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อของกลุ่มทอผ้าที่มีต่อการทอผ้าพื้นเมืองโดยข้อมูลผลการศึกษา ดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ช่วยให้คนกลุ่มนี้ได้ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางภูมิปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนดังที่เคยสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนนับตั้งแต่ อดีต เป็นต้นมา ซึ่งภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ได้มาจากการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ได้รับการส่งเสริมให้ผลิตสินค้าหัตถกรรมเพื่อจำหน่าย และการจัดแสดงกระบวนการผลิตดังกล่าว ส่งผลให้กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ได้ใช้เวลาว่างจากการทำงานประจำเพื่อผลิตสินค้า ตามความถนัดของตนเอง ช่วยให้ชุมชนมีรายได้จากการทำภูมิปัญญา ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอด วัฒนธรรมของ กลุ่มทอผ้าและชุมชน รวมถึงก่อให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการเรียนรู้การถ่ายทอดทักษะความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการทอผ้าฝ้ายบ้านโนนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนแก่ชุมชน อนึ่ง ภูมิปัญญาในการทอผ้าของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม นั้น ยังขาดการบันทึกและจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลไว้ในรูปแบบเอกสาร ตำรา ให้เป็นระบบง่ายต่อการสืบค้นของผู้สนใจและป้องกันการสูญหายขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของศูนย์หัตถกรรมกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน โดยผู้วิจัยได้ทำ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 9 ราย ในภาพรวมพบว่า ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของศูนย์หัตถกรรมกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน จัดอยู่ในประเภท ของความรู้ที่มีอยู่ในคน (Tacit Knowledge) ดังแนวคิด ประพนธ์ ผาสุกยัต (2547) กล่าวคือ การจัดการความรู้แบบปลาทุ (Tuna Model) เป็นกรอบความคิดอย่างง่ายในการจัดการความรู้ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) โดยเปรียบเทียบการจัดการความรู้เหมือนปลาหนึ่งตัว ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่รัฐ เปรียบเสมือนส่วนหัวปลา (Knowledge Vision : KV) ส่วนที่เป็นเป้าหมาย คือเป้าหมายวิสัยทัศน์หรือทิศทางของการจัดการความรู้ มองหาเส้นทางที่เดินทางไป แล้วคิดวิเคราะห์ว่า จุดหมายอยู่ที่ไหน ต้องว่ายแบบใดไปในเส้นทางไหน และไปอย่างไร ในที่นี้เราจะเปรียบเทียบ เป็น การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) ก่อนที่เราจะทำงานอะไรซักอย่างเราต้องรู้ก่อนว่าเราต้องการอะไร จุดหมายคืออะไร และต้องทำอะไรบ้าง ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร ความเป็นจริงของการจัดการความรู้ไม่ใช่เป้าหมาย แต่เป็นกระบวนการหรือกลยุทธ์ที่ทำให้งานบรรลุผลตามที่ต้องการโดยใช้ความรู้เป็นฐานหรือเป็นปัจจัยให้งานสำเร็จ อาทิเช่น 1) การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะสู่ความเป็นเลิศ 2) การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนา

คุณภาพให้ได้รับการรองรับมาตรฐาน และ 3) การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงาน โดยที่ส่วนหัวปลาจะต้องเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ทั้งหมด หรือ “คุณกิจ” โดยมี “คุณเอื้อ” และ “คุณอำนวย” คอยช่วยเหลือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน เปรียบเสมือน ส่วนกลางลำตัว (Knowledge Sharing : KS) เป็นส่วนกิจกรรม คือ ส่วนลำตัวที่มีหัวใจของปลาอยู่ทำหน้าที่สูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย เปรียบเสมือน การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) คือ เป็นการสร้างบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้เพื่อให้คนเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้คนยินยอมพร้อมใจที่จะแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันโดยไม่หวงวิชา โดยเฉพาะความรู้ที่ซ่อนเร้นหรือความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงานหรือคุณกิจ พร้อมอำนวยให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็นทีม ให้เกิดการหมุนเวียนความรู้ยกระดับความรู้และเกิดนวัตกรรม ส่วนตัวปลา บุคคลที่เป็นผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ “คุณกิจ” โดยมี “คุณอำนวย” เป็นผู้คอยจุดประกายและอำนวยความสะดวก สรุปได้ว่า ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เน้นเน้นอยู่กับการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สภาพจิตทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับมีสติรู้สำนึก ระดับจิตใต้สำนึก และระดับจิตเหนือสำนึกอย่างซับซ้อน โดยที่จิตของสมาชิกทุกคนมีอิสระในการคิด การตีความตามพื้นฐานของตน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องอาศัยพลังความแตกต่างของสมาชิก โดยมีจุดร่วมอยู่ที่การบรรลุ “หัวปลา” ของการจัดการความรู้ และ “หัวปลา” ขององค์กร และผู้นำท้องถิ่นเปรียบเสมือนส่วนที่เป็นหางปลา (Knowledge Assets : KA) เป็นส่วนการจดบันทึก คือ องค์ความรู้ที่องค์กรได้เก็บสะสมไว้เป็นคลังความรู้หรือขุมความรู้ ซึ่งมาจาก 2 ส่วนคือ 1) ความรู้ที่ชัดเจนหรือความรู้เปิดเผย (Explicit Knowledge) คือ ความรู้เชิงทฤษฎีที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เอกสาร ตำราและคู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น และ 2) ความรู้ซ่อนเร้นหรือความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน ไม่ปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก เมื่อบุคคลออกจากองค์กรไปแล้ว และความรู้นั้นยังคงอยู่กับองค์กร ไม่สูญหายไปพร้อมกับตัวบุคคล และของวิจารณ์ พานิช (2547) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมของ ผู้ปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เป้าหมายคือ การพัฒนางาน และพัฒนาคน โดยมีความรู้เป็นเครื่องมือ มีกระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือดังที่สมชาย นาประเสริฐชัย (2546) กล่าวไว้ ซึ่งกระบวนการการจัดการความรู้กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนจึงประกอบด้วยวิเคราะห์ถึงความต้องการของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนที่มุ่งเน้นไปที่การทอผ้าลายดั้งเดิม และลายประยุกต์ที่ต้องอาศัยความประณีตเป็นสำคัญ การสังเคราะห์ สร้าง ประยุกต์ และการใช้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าฝ้ายที่ต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนหรือกระบวนการกลุ่มให้เป็นประโยชน์ อาทิ ลายที่เป็นที่ต้องการการสร้างสรรคัลวดลายใหม่ๆที่สวยงาม การประยุกต์การใช้สีในการทอผ้าฝ้าย กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งการทอผ้าฝ้ายที่มีความประณีตเป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดการความรู้ที่มีการยกระดับความรู้ทั้งความรู้ฝังลึก และความรู้เปิดเผยผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนด้านกระบวนการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน พบว่า เป็นการสร้างและใช้ความรู้ที่อาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนหรือกระบวนการกลุ่มให้เป็นประโยชน์ โดยใช้รูปแบบของการจัดการความรู้กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ที่ช่วยในเรื่องของการยกระดับความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนเพื่อนำความรู้มาเผยแพร่ผ่านการปฏิบัตินั้นคือการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการทอผ้าจากคนหนึ่งไปสู่คนหนึ่งและสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เป็นต้น ซึ่ง

สอดคล้องกับสุภาวิณี ทรงพรวิเศษ (2546) ในขั้นตอนของการจัดการความรู้ต้องยกระดับความรู้ ทั้งความรู้ฝังลึกและความรู้เปิดเผย ผ่านการปฏิบัติกับการเปิดตำรา ดูของเพื่อน เพื่อนำไปสู่การยกระดับความคิดในการดำเนินงาน เริ่มต้นด้วยการตั้งเป้าหมายงาน แล้วรวมตัวกันหาวิธีการ วิธีที่ดีที่สุด คือ ดูว่าที่อื่นทำอย่างไร เลียนแบบ Best practices และทำให้ดีกว่า จุดเน้นของการจัดการความรู้มีหลายกลุ่มแต่ละกลุ่มต้องเลือกจุดเน้นจุดเด่นของตนเอง ซึ่งในกระบวนการจัดการความรู้ที่สมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนใช้คือ การทอผ้าฝ้ายต้องเริ่มจากความสนใจก่อน ถ้าผู้เรียนมีความสนใจก็จะสามารถทอผ้าจนสำเร็จได้ ซึ่งวิธีการทอผ้าฝ้ายต้องเริ่มจากการเรียนรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของลายผ้าแต่ละลาย แล้วเลือกลายที่ตนเองชอบเพื่อปักลายนั้นลงบนผืนผ้า จากนั้นค่อยๆ ประยุกต์โดยการผสมผสานลายต่างๆ เข้าด้วยกันและการประยุกต์โดยการคิดค้นลายใหม่ๆ ให้มีความทันสมัยมากขึ้น เหมาะสมกับยุคสมัยนั้นๆ โดยจุดเน้นหรือองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่โดดเด่นของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน เป็นงานฝีมือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาหลายสิบปี เกิดจากการใช้เวลาว่างของผู้หญิงหลังจากทำงานเกษตรกรรมในแต่ละวันหรือเวลาว่างช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวเพื่อทอผ้าฝ้ายสำหรับสวมใส่เป็นเครื่องแต่งกายและใช้ในพิธีกรรมตามประเพณีของชุมชน โดยนำผ้าฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นเล็กๆ แล้วนำมาทอเป็นผืน ประกอบกับการทอผ้าฝ้ายด้วยมือเป็นลวดลายอย่างประณีต สวยงาม ส่วนองค์ความรู้ทางด้านภูมิปัญญาที่โดดเด่นของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนนั้น จะพบว่าสมาชิกในกลุ่มจะมีเอกลักษณ์ในการทอผ้าและมีจุดเด่นของกลุ่มคือการสร้างกรรมวิธีในการทอลายหลายแบบด้วยกัน อาทิ ลายนกยูงคู่ ลายปลาผา ลายนาคคู่ ลายฉัตร ลาย 2 ความคู่ ลาย 3 ความ ลายต่ำคู่ ลายไล่ปลาค้อ (ปลาช่อน) ลายตาคู่ ลายตาเดียน้อยและลายปลาผามะขามป้อม ซึ่งเป็นลายสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน เป็นต้น

การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม นั้น มีกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Probst (2000) ประกอบด้วย กระบวนการ 1) การระบุความรู้ที่ต้องการ 2) การจัดหาความรู้ที่ต้องการ 3) การสร้างพัฒนาความรู้ใหม่ 4) การถ่ายทอดความรู้ 5) การจัดเก็บความรู้ และ 6) การนำความรู้มาใช้ โดยองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการทำกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน โดยองค์ความรู้ดังกล่าว มีความเป็นมาจากการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มาของความรู้เหล่านี้ พบว่า ได้รับความรู้การทอผ้าฝ้ายมาจากคนรุ่นก่อน คือ จากบรรพบุรุษ ซึ่งทุกครัวเรือนมีการทอผ้าฝ้ายไว้ใช้เพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่ม โดยในอดีตผู้หญิงทุกคนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ ในการผลิตผ้าจากบรรพบุรุษส่วนการถ่ายทอดความรู้ การสั่งสม ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้าย และสั่งสมทักษะ ประสบการณ์ จนเกิดความชำนาญในการทำกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน รวมถึงความสามารถในการปรับประยุกต์เพิ่มเติม หรือลดทอนวิธีการในการทอผ้าฝ้าย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม หรือสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นการปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมของผู้บริโภค รวมถึงการตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ที่มีความสัมพันธ์แบบแน่นหรือเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริภรณ์ กุลจิตติวิรัช (2555) ที่พบว่าภูมิปัญญาด้านการทอผ้าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ยึดกุมความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า ซึ่งหากบุคคลเหล่านั้นเสียชีวิตองค์ความรู้นั้นก็อาจเกิดการสูญหายไปด้วย โดยที่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้านั้นเป็นองค์ความรู้ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ปรับปรุง และถ่ายทอดสืบสานต่อกันมา จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จาก

การวิเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน พบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้า ยังเป็นการถ่ายทอดความรู้ในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม ดังนี้

1. การถ่ายทอดองค์ความรู้ระดับบุคคล เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าฝ้ายแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยมีรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ในกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนนั้นเป็นการถ่ายทอดของคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน ในกลุ่มผู้หญิงด้วยกัน ซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวมีรูปแบบที่เป็นธรรมชาติตามวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยเป็นการใช้เวลาว่างจากการทำงานเพื่อการสอนและการเรียนรู้การทอผ้าฝ้ายจากคนในครอบครัว เพื่อนบ้านที่เป็นกลุ่มผู้หญิงด้วยกัน ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับทอผ้าฝ้ายของกลุ่ม นี้จึงเป็นองค์ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน และสามารถอธิบายได้ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าฝ้ายนั้นมีบทบาทเรื่องของเพศสภาพ (Gender) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือ การแบ่งงานกันทำระหว่างเพศ (Gender Division of Labor) ในสังคมชุมชนมีการแบ่งงานกันทำระหว่างเพศที่ชัดเจนคือ ผู้ชายทำนาทำไร่ ผู้หญิงทอผ้าฝ้าย ดังนั้น การทอผ้าฝ้ายจึงเป็นการถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลในกลุ่มผู้หญิงด้วยกันเองมากกว่าจะเป็นงานของผู้ชาย

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้ระดับกลุ่ม ในกลุ่มสตรีกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกดังกล่าวทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสตรีผู้ทอผ้าฝ้าย ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ในกลุ่มผู้ทอผ้าฝ้ายมีขึ้นเพื่อการรวมกลุ่มพัฒนาลายผ้า และเพื่อยกระดับของกลุ่มในการแสวงหาทุนและงบประมาณในการเข้ามาส่งเสริมผลักดันในกลุ่มสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ เพราะถ้าทุกคนเข้าร่วมกลุ่ม ในการทำอาชีพก็จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม หรือสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวาปีปทุม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามหรือแม้กระทั่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นต้น นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การรวมกลุ่มกันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันสามารถขยายเครือข่ายในการทำงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของตนเองและของกลุ่มให้เป็นที่รู้จักและรับรู้ของคนทั่วไปได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนของชุมชนนั้น เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาแบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือ เป็นการบอกเล่าและการปฏิบัติให้ดู โดยมีได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการรวบรวมให้เป็นหมวดหมู่แต่อย่างใด ผลจากการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุป และข้อค้นพบที่ว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายแบบไม่เป็นทางการนี้ มีลักษณะแตกต่างจากวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบที่เป็นทางการของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาต่างๆ ไป อาทิ ผลการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา เรื่องกลองสะบัดชัย (ลัทธิวัฒน์ สอนศรีนุสรณ์, 2552) ซึ่งต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไปโดยใช้วิธีการสาธิตแล้วให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามจนเกิดความชำนาญ ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน จึงมีอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วไป ซึ่งถือเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังค่อนข้างมาก เพราะถือเป็นการจัดการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาที่ยังไม่มีระเบียบแบบแผน รวมถึงการขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน จะเห็นว่าลูกหลานยังไม่ให้ความสนใจในการสืบทอดภูมิปัญญาเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะลูกหลาน เยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียนหนังสือต้องเรียนหนังสือในระบบโรงเรียน จึงใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียนหนังสือ มากกว่ารับการถ่ายทอดภูมิ

ปัญหาการทอดผ้าดังกล่าว และขาดโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของปราชญ์ชุมชนหรือผู้มีทักษะในการถ่ายทอดภูมิปัญญา และประกอบกับในระบบโรงเรียนยังไม่มีกำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาของชุมชนด้วย แต่ทั้งนี้ก็ยังมียังมีปัจจัยเกื้อหนุนต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้กลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนน อันประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ คือ ทักษะคนที่มีการทอดผ้าฝ้ายของชุมชนด้วยความมุ่งมั่น ศรัทธาในวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน ส่วนใหญ่กลุ่มสตรีผู้ทอดผ้าฝ้ายชุมชนจะทอดผ้าฝ้ายด้วยทัศนคติที่ต้องการให้กลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนน สืบทอดต่อไปจนถึงรุ่นลูกหลาน และต้องการนำเสนอกลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ผู้คนภายนอกได้รับรู้ถึงคุณค่าและความเป็นมาของกลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนน ที่สวยงาม แม้ว่าการทอดผ้าฝ้ายแต่ละผืนต้องใช้เวลา และกระบวนการในการทอค่อนข้างยาวนานผู้ทอดผ้าฝ้ายก็ยังมีความอดทนและมีความมุ่งมั่นในการทอดผ้าฝ้ายให้เสร็จเพราะความรักที่สำคัญคือเป็นอาชีพเสริมที่ช่วยให้มีรายได้ในช่วงว่างเว้นจากการทำนา

2. ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า เกิดจากความต้องการของคนไทยในปัจจุบันที่หันกลับมาสวมใส่ผ้าไทยและยังเป็นผ้าฝ้ายที่สวมใส่สบายสามารถใส่ได้ในทุกโอกาส และกรอบนโยบายของรัฐบาลที่มีการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนหันกลับมาสวมใส่ผ้าไทย จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จะส่งเสริมและเผยแพร่ความงดงามของผ้าฝ้ายบ้านโนน ให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ต้องการของตลาด อันจะเป็นการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้หันกลับมาสนใจผ้าฝ้ายไทย อันแสดงถึงมรดกทางภูมิปัญญา และมีคุณค่าต่อจิตใจของกลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนนอีกครั้ง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม เพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาการทอดผ้าฝ้ายบ้านโนนร่วมกันของกลุ่มคนในวัยต่าง ๆ ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส เช่น กิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอดผ้าฝ้ายโดยปราชญ์ชุมชนด้านการทอดผ้า เพื่อเป็นการยกย่องในความรู้ความสามารถของบุคคลเหล่านั้นด้วยและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมตามประเพณีการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอดผ้าฝ้ายดั้งเดิมที่กำลังสูญหาย เป็นต้น

1.2 ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางไปเป็นทางเลือกสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาดังกล่าว คือ การสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาจากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล และควรส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมกลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนน เชื่อมโยงให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว การอนุรักษ์การศึกษา เรียนรู้ การฝึกอบรมความรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นต้น

1.3 ภาครัฐควรส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มทอดผ้าฝ้ายบ้านโนนที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุระหว่างคนรุ่นเก่าไปยังคนรุ่นใหม่ ต้องมีกระบวนการในการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ ให้เป็นระบบเพื่อให้ถ่ายทอดการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาดังกล่าว โดยคนรุ่นใหม่

หรือผู้ที่สนใจ และควรมีแนวทางการพัฒนาไปสู่การสร้างศูนย์การเรียนรู้หัตถกรรมการทอผ้าฝ้ายบ้านโนนขึ้น โดยใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดบ้านโนนเป็นตัวขับเคลื่อนงาน และประสานเครือข่ายกับหน่วยงาน องค์การภายนอก ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนา ต่อยอด และเก็บรักษาองค์ความให้เป็นระบบ ซึ่งจะง่ายต่อการค้นคว้าศึกษา สำหรับคนที่สนใจ และจะทำให้กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนมีความเข้มแข็ง เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มและชุมชนต่อไป

1.4 ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มทอผ้าฝ้ายควรส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาในพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพราะในพื้นที่มีทุนทางวัฒนธรรมคือมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่จะเป็นองค์กรและมีเครือข่ายในการช่วยขับเคลื่อนงานในพื้นที่ เป็นต้น

1.5 สถานศึกษาทั้งในและนอกชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ด้านภูมิปัญญาผ้าฝ้ายของตนเองในสถานศึกษาที่เป็นระบบ ซึ่งอาจทำให้ภูมิปัญญาผ้าฝ้ายเหล่านี้ สูญหายไป สถานศึกษาในพื้นที่ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาผ้าฝ้าย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องราวภูมิปัญญาผ้าฝ้ายของตนเอง ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ด้วย

1.6 หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลำปลายมาศ องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการพัฒนาลายผ้า การประชาสัมพันธ์ การตลาด เพื่อให้ชาวบ้านได้มีช่องทางและมีกำลังใจในการผลิตผ้าฝ้าย ทั้งนี้ เมื่อเขาเหล่านั้นมีตลาดค้าขายก็จะทำให้เขาชักชวนลูกหลานเข้ามาเรียนรู้ อันเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปในตัว และหน่วยงานภาครัฐ ก็จะมีเครื่องมือในการที่จะบันทึกองค์ความรู้ช่วยกลุ่มได้อีกด้วย

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

กระบวนการในการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าได้ข้อสรุปที่เป็นความรู้ใหม่ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือกระบวนการจัดการความรู้ และความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า 1) กระบวนการในการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม นั้น สมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าฝ้ายทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี และสมาชิกในกลุ่มยังมีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนที่บรรพชนได้อนุรักษ์ รักษา สืบทอดต่อกันมา จนกลายเป็นองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การเพาะบ่ม ปลุกฝังวิถีคิดและแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ลูกหลานในชุมชนได้สืบสานต่อกันมา 2) กระบวนการรวบรวมและจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การถ่ายทอดความรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ กล่าวได้ว่า การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด

มหาสารคาม มีความเป็นมาจากการได้รับความรู้การทอผ้าฝ้ายมาจากบรรพชนคนรุ่นก่อน ซึ่งจะเห็นได้จากทุกครัวเรือนมีการทอผ้าฝ้ายเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม โดยในอดีตผู้หญิงทุกคนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตผ้าจากบรรพบุรุษ ส่วนการถ่ายทอดความรู้ การสั่งสม ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้าย และสั่งสมทักษะ ประสบการณ์ จนเกิดความชำนาญในการทำกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน รวมถึงความสามารถในการปรับปรุงยুক্তเพิ่มเติม หรือลดทอนวิธีการในการทอผ้าฝ้าย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม หรือสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ถือเป็นการปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมของผู้บริโภค รวมถึงการตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญากลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน ที่มีความสัมพันธ์แบบแน่นหรือเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ชุมชน โดยที่องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าฝ้ายนั้น เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ปรับปรุง และถ่ายทอดสืบสานต่อกันมา จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- กมล สุตประเสริฐ. (2540). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ. เอ็น.ที.
- กมลทิน พรหมประไพ, จำรูญ แพงยัง, สุนทร อ่อนวัง, เพียงเดือน โล่สดใจ และเอม อ่อนวัง. (2545). ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าพื้นเมือง : กรณีศึกษาอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์. การค้นคว้าด้วยตนเองสาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- กัลยารัตน์ ชีระชนชัยกุล. (2557). การจัดการความรู้ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 5 (ฉบับพิเศษ), 134-144.
- กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค. (2559). การศึกษาและพัฒนาการนำผ้าฝ้ายทอมือมาประยุกต์ใช้ในการ สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษา: กลุ่มหมู่บ้านผ้าฝ้ายทอมือดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *ศิลปกรรมสาร*, 11(1), 13- 51.
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. บทวิชาการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร. โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาล้านนาเชิงหัตถกรรม. คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [ออนไลน์]. ได้จาก [http:// www.handicrafttourism.com](http://www.handicrafttourism.com). [สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2561].
- ชนิษฐา กาญจนสินนท์. (2536). โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท. วิทยานิพนธ์พัฒนาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2540). วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ดรรรัตน์ ธาตุรักษ์ และ วรายุทธ คำก้อน. (2561). ปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดพุน. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 11(1), 51-69.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2556). ชุมชนเข้มแข็ง สังคมน่าอยู่เศรษฐกิจยั่งยืนด้วยงานวิจัย. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 1(2), 1-5.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2538). การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ทศวรรณ อิมคำ รัตนา ณ ลำพูน และทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2553). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาเรื่อง การทอผ้ายกลำพูน. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 28(2), 18-28.
- ธนากร สังเขป. (2552). เอกสารคำสอนรายวิชาวิถีไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. (ไม่ได้ตีพิมพ์).
- นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร. (2547). การพัฒนาองค์กรชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 27(1), 61-72.
- บัณฑกร อ่อนคำ. (2541). รูปแบบการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดให้โทษ.
- ปริชต์ สาคี. (2558). การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑ์วัดบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 2(1), 61-79.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2550). ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้: แนวคิด เทคนิค และกระบวนการ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ วีพรีน.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรม. ภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2548). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารราชภัฏตะวันตก*, 1(1), 20-21.
- มูลนิธิสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. (2561) จัดการความรู้แบบโมเดลปาหุ [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://kmi.or.th/> [สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2561].
- ลักขณา เกตุราพันธ์. (2561). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา : อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(2), 75-85.

- วรารัตน์ วัฒนชนโนบล พรพิมล ศักดา ประนอม เพ็งโตวงศ์. (2558). การจัดการความรู้การทอผ้าพื้นบ้านของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้กับการบริหารราชการไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2532). หลักการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนประยุกต์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุกัญญา ดวงอุปมา และภัทรพร ภาระนาถ. (2556). การถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกก. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 1(3), 105-203.
- สุจิตตรา หงส์ยนต์ และพิกุล สายดวง. (2560). การมีส่วนร่วมในการสืบสานศิลปะการทอผ้าไหมสู่การตระหนักและสืบทอดทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(2), 224-234.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2557). ภูมิปัญญาไทยกับการส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างอาชีพ. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 42(4), 135-154.
- สุวิทย์ วงษ์บุญมาก. (2558). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย อำเภอพราณกระต่ายจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 21(2), 83-98.
- อดิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- Antonic, B. & Hisrich, R. D. (2000). Intrapreneurship Modeling in Transition Economics: A Comparison of Slovenia and the United States. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 5(January), 21-40.
- Davenport, Thomas H. & Lawrence, Prusak. (1998). Working Knowledge: How Organization Manage What They Know. Cambridge, MA: Harvard Business School.
- Desouza, K. C. and Awazu, Y. (2006). Knowledge management at SMEs: Five peculiarities. *Journal of Knowledge Mangement*. 10(1), 32-43.
- Jeanthumrong, C. (1987). Principles of citizen participation in urban planning and design processes. Master of Architecture Thesis, Department of Urban Design and Planning, Silpakorn University, Bangkok, Thailand.
- Landoi, L. and Zollo, G (2007). Organizational cognition and learning. Building Systems for the learning organization. *Information Science Publishing*, New York.